Основна школа „20. ОКТОБАР“

Београд, Нови Београд

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ЗА ПЕРИОД ОД 2026/2027 – 2029/2030. ГОДИНЕ

Јун 2026.

САДРЖАЈ

1. ШКОЛА И ЊЕНА ОКОЛИНА 5

2. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 7

3. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 8

4.1.ПРВИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 11

ПРВИ РАЗРЕД: 12

ДРУГИ РАЗРЕД 14

ТРЕЋИ РАЗРЕД 15

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД 17

ПЕТИ РАЗРЕД: 28

ШЕСТИ РАЗРЕД: 30

СЕДМИ РАЗРЕД: 33

ОСМИ РАЗРЕД: 36

5. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО РАЗРЕДИМА 52

5.1.ПРВИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 52

ПРВИ РАЗРЕД 52

ДРУГИ РАЗРЕД: 53

ТРЕЋИ РАЗРЕД: 54

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД: 55

5.2. ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 61

ПЕТИ РАЗРЕД: 61

ШЕСТИ РАЗРЕД: 62

СЕДМИ РАЗРЕД:..... 63

ОСМИ РАЗРЕД: 64

ОБАВЕЗНЕ СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ 71

6.1.ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА – СНА 73

ПЕТИ И ШЕСТИ РАЗРЕД:..... 73

СЕДМИ И ОСМИ РАЗРЕД: 82

7.1.ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ 103

7.2.ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ 382

8. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ)..... 596

8.1. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈА) У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 600

9. ПРОГРАМ РАДА ЧАСА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ (ЧОС) И ОДЕЉЕЊСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ (ОЗ)..... 753

10. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ 830

11. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ..... 835

12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА..... 836

12. 1. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА И ВРЕЂАЊА УГЛЕДА, ЧАСТИ И ДОСТОЈАНСТВА ЛИЧНОСТИ..... 854

12.2. ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА 857

13. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ 867

14. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ 869

15. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ 871

15. 1. ПЛАН ПРЕВЕНЦИЈЕ УПОТРЕБЕ ДРОГА 873

16. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ 874

17. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 876

18. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ 878

19. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 880

20. ПРОГРАМ ПОСЕТА,ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ 884

21. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ 899

22. ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА 903

23. ПРОГРАМ РАДА ЦЕЛОДНЕВНЕ НАСТАВЕ 1. И 2. РАЗРЕДА 907

24. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА АДАПТАЦИЈЕ УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА, УЧЕНИКА ПЕТОГ РАЗРЕДА, НОВОУПИСАНИХ УЧЕНИКА ОД ДРУГОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА КАО И НОВОЗАПОСЛЕНИХ КОЛЕГА 914

25. ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ДОДАТНУ ОБРАЗОВНУ ПОДРШКУ (ИОП) 916

26. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА 921

1. ШКОЛА И ЊЕНА ОКОЛИНА

Основна школа„20. октобар“ смештена је у срцу блока 70, на левој обали Саве, преко које гледа на речна острва Ада Међица и Ада Циганлија. у улици Омладинских бригада 138, Нови Београд. Школа је основана 1976. године и ове календарске године обележава 50 година постојања. Школа је добила име по датуму 20. октобар 1944. године, дану када је Београд ослобођен у завршници Другог светског рата током Београдска операција.

Оснивање школе било је последица наглог развоја и ширења Новог Београда током седамдесетих година XX века. Изградњом нових стамбених блокова повећавао се број породица са децом, па је постојала потреба за савременом основном школом која би одговорила образовним потребама становништва овог дела града.

Од самог почетка школа је замишљена као савремена образовна установа, са великим бројем учионица, специјализованих кабинета и спортских простора. Давне, 1976. године била је највећа школа у тадашњој СФРЈ и прва школа са израђеним затвореним базеном у Београду.

ОШ „20. октобар“ налази се у Блоку 70. Како је ова локација смештена у веома развијеном и густо насељеном делу града, у њеној непосредној близини налази се низ важних установа и садржаја који су значајни за локалну заједницу:

- **Спортски и рекреативни садржаји:** Школа се налази у близини реке Саве и Савског кеја, који је кључно место за рекреацију становника Новог Београда. Такође, у близини је Спортски центар „11. април“, који је значајан спортски објекат у општини.
- **Образовне установе:** У овом делу Новог Београда, посебно у Блоку 70 и околним блоковима (70а, 44, 45), налази се велики број предшколских установа (вртића), што је природно повезано са школском инфраструктуром у насељу.
- **Здравствене установе:** У ширем окружењу налазе се амбуланте Дома здравља „Нови Београд“, које пружају примарну здравствену заштиту становницима ових блокова.
- **Јавне и административне службе:** У близини се налазе поште, као и разне филијале банака и услужних делатности смештених у оквиру великих стамбених комплекса и тржних центара карактеристичних за Блок 70.
- **Тржни центри и снабдевање:** Блок 70 је препознатљив и по свом тржном центру, који је један од најстаријих и највећих на Новом Београду, где се налазе бројне продавнице, услужне делатности и пијаца, што представља важно место снабдевања за цело насеље.

Због свог положаја у средишту стамбеног насеља, школа је добро повезана мрежом јавног превоза (аутобуске и трамвајске линије) са осталим деловима града, што додатно олакшава приступ овим установама.

ОШ „20. октобар“, активно сарађује са Министарством просвете и надлежном Школском управом у процесу спровођења испита за лиценцу (дозволу за рад) наставника, васпитача и стручних сарадника. У циљу подршке професионализацији у области образовања, установа обезбеђује материјално-техничке и педагошке услове за извођење испитних часова, у складу са *Правилником о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника*. Школа пружа подршку кандидатима из других установа, омогућавајући им реализацију испитног часа у просторијама школе, уз пуну координацију са члановима комисије које образује министар. На овај начин, установа доприноси националном систему квалитета образовања, пружајући отворено окружење за размену професионалних компетенција, примену савремених метода рада и успешно окончање приправничког стажа колега из других образовних институција широм Србије.
Сарадња са свим наведеним организацијама и друштвима је веома значајна за подизање нивоа васпитно-образовне функције школе, а њиховој реализацији се приступа савесно и одговорно. Школе се редовно ангажују на реализацији програма инклузивног образовања као и заштите ученика од насиља, као и на подизању нивоа безбедности ученика и запослених. У школи функционишу различити Тимови за пружање додатне подршке ученицима.

Наставници и стручни сарадници редовно посећују стручне семинаре и обуке из различитих области, којима је циљ подизање квалитета образовања и васпитања и праћење савремених тендеција у настави. Развојним планом акценат се ставља на унапређење наставе, коришћење савремених метода и облика рада – програмирана и диференцирана настава, индивидуални приступ саваком ученику, on-line учење, подршку ученицима организовањем разноврсних ваннаставних активности, на коришћење савремених информатичких технологија

и стално унапређење безбедности ученика и запослених. Такође се, поред многобројних ваннаставних активности, школа развија у правцу праћења ученичких потреба, модернизације и веће отворености – креативне радионице суботом за предшколце, учешће родитеља у ваннаставним активностима и сл.

Школа има свој сајт, у предстојећој школској години отвориће и своју face book страницу, Instagram, You Tube канал, који ће се стално ажурирати различитим садржајима од значаја за рад школе и за информисање ученика и родитеља. Сајт и друштвеме мреже су веома посећени и битни елеманти у промоцији вредности школе и постигнућа ученика. Цела школа је покривена видео надзором, има професионално обезбеђење, а организована су и стална дежурства наставника.

Школа има око хиљаду четири стотина педесет ученика распоређених у две смене црвену и плаву. Групе продуженог боравка обухватају ученике првог и другог разреда. Школа организује и целодневну наставу за ученике првог и другог разреда и то по два одељења у сваком разреду. У оквиру школског дворишта постоји мала еко учионица на отвореном.

Највећа вредност школе „20. октобар“ су њени посвећени и едуковани наставници и успешни и задовољни ученици. Наши ученици постижу одличне резултате на завршном испиту и у великом броју уписују жељене школе. Највише смо поносни на успехе наших ученика на такмичењима из већине предмета и на различитим нивоима.вештине ненасилне комуникације и толеранције и унапређење социјално-емоционалних компетенција.

Мисија школе - је да свакодневним прегалаштвом и синергијом свих чинилаца школске заједнице, градимо простор у којем ученици радо бораве, наставници раде са инспирацијом, а родитељи и локална заједница имају пуно поверење у заједничке вредности које свакодневно потврђујемо. Кроз нераскидиву везу између очувања националног идентитета и примене иновативних метода рада, негујемо подстицајну атмосферу емпатије и тимског духа. Стварамо простор у којем ученицима омогућавамо избор прилагођених начина учења и савладавања градива, критичко промишљање, уважавајући њихове различите потенцијале. Тиме се обавезујемо да сваком ученику пружимо стабилан темељ да израсте у компетентну, остварену и друштвено одговорну личност, спремну да одговорно и креативно обликује изазове XXI века.

Визија школе - Наша визија је школа као престижни центар знања и људских вредности, у којој се традиција и иновација стапају у јединствен модел образовања који инспирише генерације. Тежимо стварању заједнице у којој сваки појединац – ученик, наставник и родитељ – заједнички обликује будућност, чинећи нашу школу истинским ослонцем локалне средине и инспиративним местом успеха у којем се сваки потенцијал препознаје, поштује и негује.
Посвећени смо изградњи модерног, безбедног и технолошки опремљеног окружења, у којем врхунска наставна средства олакшавају пут до знања и пружају ученицима нове хоризонте. Желимо да наша школа буде простор у којем савремени инфраструктурни капацитети директно подстичу радозналост, стваралаштво и мотивацију, чинећи сваки школски дан приликом за лично и колективно напредовање.

2. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Школски програм је документ на основу којег се остварује развојни план и укупан образовно – васпитни рад у школи. Он представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира и реализује свој рад. Школси програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника у избору школе, праћења квалитета образовно – васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика..

Сврха програма образовања и васпитања:

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву;
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва;

- Пун интелектуални,емоционални, социјални,.морални и физички развој сваког ученика у складу са узрастом, развојним потребама и интересовањима.

Циљеви и задаци програма образовања и васпитања:

- Развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;
- Подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;
- Оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;
- Оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- Развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;
- Омогућавање укључивања у процесе европског и ме|ународног повезивања;
- Развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;
- Усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;
- Уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;

- Развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;
- Поштовање права деце, људских и грађаских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву;
- Развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

3. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Квалитетно образовање и васпитање ослања се на достигнућа модерне науке, прилагођено је узрасту и личним образовним потребама и доступно је свима. Оно омогућава да деца и млади стекну знања, вештине и компетенције потребне за наставак учења и образовања, за квалитетан лични и грађански живот у модерном свету и информатичком друштву и да буду оспособљени да и сами

пружају допринос својој непосредној и широј друштвеној средини. Циљ образовања и васпитања је пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика у складу са узрастом развојним потребама и интересовањима. Основа за свеукупно образовање

поставља се кроз основно образовање, које ученицима треба да омогући: развој основне писмености у свим областима важним за живот и наставак учења и образовања; успостављање функционалних знања, разноврсних вештина, мотивације за учење, погледа и вредности неопходних за обликовање националног и културног идентитета и формирање личности спремне да самостално одлучује о свом даљем образовању и свом професионалном и личном развоју.

Планови и програми наставе и учења основног образовања и васпитања са: листом обавезних и изборних предмета и активности по разредима; укупним годишњим и недељним фондом часова по предметима; циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржани су у следећим документима:

- *Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*
- *Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018);*
- *Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023);*
- *Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023););*
- *Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016);*
- *Правилник о прогрму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023);*
- *Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2006, 15/2006, 2/2008, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др. правилник, 1/2013, 11/2014, 11/2016 и 7/2017);*
- *Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

- *Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017, 9/2017, 12/2018 и 15/2018);*

- *Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).*
- *Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*
- *Правилниу о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).*
- *Правилник о прогрму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021 и 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*
- *Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018, 10/2019 и 3/2020).*
- *Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 18/2018, 12/2019, 3/2020, 13/2023, 1/2024 и 182026).*
- *Правилник о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).*

4. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА

4.1.ПРВИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Обавезни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	Годишње
Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36

ПРВИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

СВЕТ ОКО НАС:

Програм обавезног наставног предмета свет око нас са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

ДИГИТАЛНИ СВЕТ:

Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

ДРУГИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

СВЕТ ОКО НАС:

Програм обавезног наставног предмета свет око нас са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

ДИГИТАЛНИ СВЕТ:

Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

ТРЕЋИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023).*

ПРИРОДА И ДРУШТВО:

Програм обавезног наставног предмета природа и друштво са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023).*

ДИГИТАЛНИ СВЕТ:

Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 и 7/2022)*

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогрму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогрму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогрму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

ПРИРОДА И ДРУШТВО:

Програм обавезног наставног предмета природа и друштво са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

ДИГИТАЛНИ СВЕТ: Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

ОПШТЕ ПРЕДМЕТМЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
(СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **српски језик:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Рад са подацима и информацијама - користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву- способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Одговорно учешће у демократском друштву - негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације;акције против болести зависности, злостављања животиња итд.); активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет,
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције_ које ученик развија кроз програм **енглески језик:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада..
- Комуникација- познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.), уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу, користи различите изворе информација и има критички однос према њима, способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција- ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу, препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **математика:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару, поштује друге као равноправне чланове тима или групе; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; ритички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуств;. планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања,тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова

сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - способан је да се прилагођава друштвеним и економским променама; уме да се суочи са неизвесностима и поступа предузимљиво и иницијативно; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима;. примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **свет око нас:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се

консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника;користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **природа и друштво:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару;.доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример: штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције_ које ученик развија кроз програм ликовна култура:

- Сарадња - активно и конструктивноучествује у радугрупе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану,*визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима;. примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског

учења; негује и развија лична интересовања; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстоми доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм музичка култура:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстоми доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и

тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност**.**

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физичко и здравствено васпитање:**

- Сарадња - активно и конструктивноучествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интерес групе изнад сопствених; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану,*визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом
- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјланих последица сопственог избора.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример: штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм дигитални свет:

- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

„Стандарди образовних постигнућа за предмете: српски језик, математика и природа и друштво садржани су у „*Правилнику о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и за крај основног образовања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“. бр. 104/2024)»*

4.2.ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Обавезни предмети	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	годишње	Недељно	Годишње
Српски језик и књижевност	**5**	**180**	**4**	**144**	**4**	**144**	**4**	**136**
Енглески језик	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**
Ликовна култура	**2**	**72**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**34**
Музичка култура	**2**	**72**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**34**
Историја	**1**	**36**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**
Географија	**1**	**36**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**
Физика	**-**	**-**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**
Математика	**4**	**144**	**4**	**144**	**4**	**144**	**4**	**136**
Биологија	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**
Хемија	**-**	**-**	**-**	**-**	**2**	**72**	**2**	**68**
Техника и технологија	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**
Информатика и рачунарство	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**34**
Физичко и здравствено васпитање	**2**	**72+54**	**2**	**72+54**	**3**	**108**	**3**	**102**

ПЕТИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Програм обавезног наставног предмета српски језик и књижевност са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан **је у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/202, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/20261).*

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан **је у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног*

образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ШЕСТИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик и књижевност са: циљевима и задацима наставе и учења;садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевимаи задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и*

програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

СЕДМИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења;садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/202).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевимаи задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021,16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021,16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ХЕМИЈА:

Програм обавезног наставног предмета хемија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилниу о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021,16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021,17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ОСМИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења;садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021,16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021,16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевимаи задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021,16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021,17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ХЕМИЈА:

Програм обавезног наставног предмета хемија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021,16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА :

Програм обавезног наставног предмета техничко и информатичко образовање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/202, 116/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ОПШТЕ ПРЕДМЕТМЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
(СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм српски језик:

- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета (корелација са историјом и географијом), искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим за њега/њу ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; мотивисан/мотивисана је да реши проблемску ситуацију, истрајава у решавању; проналази/осмишљава решење проблемских ситуација на које наилази приликом тумачења књижевних дела.
- Рад са подацима и информацијама - разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи књижевни текст; користи и самостално проналази

различите изворе информација и података (библиотеке, медије, интернет, институције, личну комуникацију, итд.), критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора; користи податке из различитих извора (интернет, медији и стручна литература), на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; чита, тумачи и примењује информације повезујући их са претходним знањем из различитих области, селектује их и обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.

- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, равноправности и одговорности као темеља демократског друштва; активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједницама којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; Залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса, упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; Поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.
- Комуникација - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Компетенција за учење – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учењ;. истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.
- Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и

јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм енглески језик:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији, учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге, способан је да прихвати и развије нове вештине које ће применити у практичном раду; способан је да препозна могућности у школи, заједници и да идеју претвори у активност; стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и оснажени је да самостално доноси одлуке о изборима будућег образовања, занимања и професионалне оријентације; уме да реализују унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности, као темеља демократског друштва; активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.
- Одговоран однос према здрављу - познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјланих последица сопственог избора; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; брине се о личној хигијени и хигијени простора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм ликовна култура:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност

групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.

- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Естетичке компетенције - препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања;. зна и тачно употребљава основне појмове, шеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм музичка култура:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад; користи податке из различитих извора (интернет, медији и стручна литература), на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; чита, тумачи и примењује информације повезујући их са претходним знањем из различитих области, селектује их и обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.

- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстоми доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност**.**

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **историја:**

- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним..

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм географија:

- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм физика:

- Компетенција за учење - разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и

временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе.
- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе; развија интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; способан је да у селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика; мотивисан је да истраје у осмишљавању начина решавања проблемских ситуација; препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема и решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.

- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; користи на одговарајући и креативан начин, језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.

- Преузимљивост и оријентација ка предузетништву - препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима;оспособљен је је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; може да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду. прилагођава се друштвеним и економским променама; у неизвесносним ситуацијама поступа одлушно иницијативно.
- Рад са подацима и информацијама - користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ;
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средстава; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм математика:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.

- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

- Рад с подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију, спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге ; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ, уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм биологија:

- Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова, користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; Познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјланих последица сопственог избора; Разуме утицај природних појаваи индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа;Препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћии својим понашањем промовише здравље и сигурност.
- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме сопствену одговорност и одговорност заједнице у изградњи личне и заједничке будућности, као и будућности наредних генерација; у области одрживог развоја – зна основне поставке одрживости, разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине.
- Компетенција за учење – оспособљен је за целоживотно учење и мотивисан да схвати значај учења, да изабере одговарајуће методе, да прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења и истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; има позитиван и одговоран однос према учењу, мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос

према њима; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - оспособљен је да користи одређена средства из области информационо-комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе и сервисе из области електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева, задатака и сопствених потреба у свакодневном животу и образовању; познаје основне карактеристике информационо-комуникационих технологија, односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница; уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима; приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства и могућности ИКТ.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм хемија:

- Сарадња – активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- .Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, оспособљен је да у циљу решавања проблемских ситуација селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација; препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним, проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме; користи и самостално проналази различите изворе информација и података, критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; у области одрживог развоја зна основне поставке одрживости, разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу.

- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.),уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Компетенција за учење - оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења и изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; ма позитиван и одговоран однос према учењу;.користи различите изворе информација и има критички однос према њим; .примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима (учење и креативан рад; сарадња; комуникација; решавање проблема; организација, обрада и размена информација); уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средстав; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм техника и технологија:

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности.

- Решавање проблема – примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу решења у новим ситуацијама које се јављају током учења, мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси.
- Рад са подацима и информацијама – разуме значај коришћења података и информација у процесу учења; користи и самостално проналази различите изворе информација и података; користи податке из различитих извора, користи информације у различитим симболичким модалитетима, чита, тумачи и примењује их; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања података; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим фајловима, укључујући и ИКТ.; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.

- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – оспособљен је да покрене и спремно прихвати промене, преузиме одговорност и има предузетнички приступ; стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажени да самостално доноси одлуке о изборима будућег занимања и професионалне оријентацијa; стиче знања о карактеристикама одређених послова и радних места, разуме свет рада и пословања и спреман је на волонтерски рад. зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; уме да реализују унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.

- Компетенција за учење - стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуств;. истрајан је и превазилази тешкоће у учењу користећи одговарајуће методе; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција – оспособљен је да користи одређена средства из области ИКТ-а; познаје основне карактеристике информационо комуникационих технологија, односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница; уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин; приликом коришћења ИКТ –а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ-а; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм информатика и рачунарство:

- Компетенција за учење - треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења; знна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; уме да представи,

организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.

- Рад са подацима и информацијама - разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад, доношење одлука и свакодневни живот; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности,;п реузима одговорност за одређене активности.

- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора/решења у новим за њега/њу ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу.

- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.

- Одговоран однос према здрављу - користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здрављ; уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм физичко и здравствено васпитање:

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности.

- Решавње проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да

решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси.

- Одговоран однос према средини – одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
- Одговоран однос према здрављу – познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и штаих изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања првепомоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора, разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и зна последице неправилне исхране.
- Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Стандарди образовних постигнућа за предмете српски језик и књижевност, математика, биологија, физика, хемија, географија, историја, физичко и здравствено васпитање, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство, техника и технологије, енглески језик и француски језик садржани су у „*Правилнику о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и за крај основног образовања („Сл. Гласник РС –Просветни гласник“. бр. 104/2024)»*

5. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО РАЗРЕДИМА

5.1.ПРВИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Изборни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	годишње	Недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	Годишње
Грађанско васпитање	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Верска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**
Српски као страни језик	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**

ПРВИ РАЗРЕД**:**

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 испр., 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026).*

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).*

ДРУГИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама;садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења;садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је **у** *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023).*

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).*

ТРЕЋИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013, 11/2014 и 11/2016).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/ 2020, 7/2022 и 13/2023).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023).*

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).*

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама;садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилниу о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2006, 15/2006, 2/2008, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др. правилник, 1/2013, 11/2014, 11/2016 и 7/2017).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогрму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023).*

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).*

ОПШТЕ ПРЕДМЕТМЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **верска настава:**

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се, као члан групе, ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада.Ученик/ученица: активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички

парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих

заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.

- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Компетенција за учење – активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења, изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **грађанско васпитање:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Комуникација - уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада.

Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања; активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење.

- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства.; уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ
- Одговорно учешће у демократском друштву - има позитиван став према поштовању људских права и слобода; познаје дечија и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани; понаша се одговорно,хумано и толерантно удруштву; примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине; негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **матерњи језик са елементима националне културе:**

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси реш-авању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуств**;** планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.

- Одговорно учешће у демократском друштву - има позитиван став према поштовању људских права и слобода; зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани; активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; негује своју националну културну баштину и активно промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства.; уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет **српски као страни језик:**

- Сарадња - рзвија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката(тимски рад), учествује у заједничким активностима, на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања и тимског рада приликом тумачења књижевних дела, уме да изрази своја осећања, уверења, користећи јасне и кратке реченице; Прихвата да постоје разлике у погледима групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Комуникација - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- Компетенција за учење – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени

напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учењ;. истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.

- Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

5.2. ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Изборни предмети	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	Недељно	годишње	Недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	годишње
Грађанско васпитање	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**34**
Верска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**34**
Француски језик	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**
Српски као страни језик	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**72**	**2**	**68**

ПЕТИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилниу о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017, 9/2017, 12/2018 и 15/2018)).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026.).*

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног предмета француски језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026.).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026.).*

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).*

ШЕСТИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и*

програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026.).

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног предмета француски језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026.).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018, 12/2018 и 3/2020).*

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).*

СЕДМИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилниу о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног предмета француски језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025).*

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019)*

ОСМИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018, 10/2019 и 3/2020).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног предмета грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогрму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног предмета француски језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о прогрму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног предмета матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025).*

СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК:

Програм изборног предмета српски као страни језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019).*

ОПШТЕ ПРЕДМЕТМЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
(СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет верска настава:

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се, као члан групе, ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и

дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада.Ученик/ученица: активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.

- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин и користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Естетичке компетенције - упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет грађанско васпитање:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним..
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговорно учешће у демократском друштву - има позитиван став према поштовању људских права и слобода; зна дечја и основна људска права и одговорности; уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани; понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву; примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине; негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет француски језик:

- Сарадња -. активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, различите начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника<користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговорно учешће у демократском друштву - негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности, као темеља демократског

друштва; активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

- Одговоран однос према здрављу познаје последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних социјланих последица сопственог избора; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; брине се о личној хигијени и хигијени простора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања. има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Дигитална компетенција - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу и препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом.; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет матерњи језик/говор са елементима националне културе:
Сарадња - рзвија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката(тимски рад), учествује у заједничким активностима, на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих

предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања и тимског рада приликом тумачења књижевних дела, уме да изрази своја осећања, уверења, користећи јасне и кратке реченице; Прихвата да постоје разлике у погледима групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.

Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, равноправности и одговорности као темеља демократског друштва; активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједницама којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; Залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса, упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; Поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

Комуникација - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил

комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- Компетенција за учење – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учењ;. истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.
- Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и

јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз изборни предмет српски као страни језик:

- Сарадња - рзвија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката(тимски рад), учествује у заједничким активностима, на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања и тимског рада приликом тумачења књижевних дела, уме да изрази своја осећања, уверења, користећи јасне и кратке реченице; Прихвата да постоје разлике у погледима групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Комуникација - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Компетенција за учење – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учењ;. истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.
- Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно–афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска

природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

ОБАВЕЗНЕ СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

Обавезне слободне наставне активности представљају важан део образовно-васпитног процеса чији је циљ подстицање свестраног развоја ученика, њихових интересовања, даровитости и креативности. Ове активности омогућавају ученицима да кроз различите облике рада ван редовне наставе прошире своја знања, развију социјалне вештине, тимски дух, одговорност и критичко мишљење. Програм ових активности се конципира тако да прати развојне потребе ученика одређеног узраста, пружајући им простор за самостално изражавање, истраживање и активну улогу у школској заједници.

Обавезне слободне наставне активности (СНА) организују се у складу са интересовањима и потребама ученика, али и у зависности од расположивих кадровских, просторних и материјалних ресурса саме школе.

Овакав приступ омогућава рационално и реално планирање:

- **Интересовања ученика:** Програми се формирају на основу испитивања жеља и склоности ученика, како би се подстакла њихова креативност, даровитост и мотивација за ваннаставни рад.
- **Ресурси школе:** Избор конкретних активности и формирање група директно су условљени стручном заступљеношћу наставног кадра, опремљеношћу кабинета, просторним капацитетима (сале, радионице, специјализоване учионице) и материјалним условима којима школа располаже.

На овај начин постиже се оптималан баланс између образовних потреба деце и стварних могућности установе да те активности квалитетно реализује.

Слободне наставне активности (СНА) у нашем школском програму обухватају и различите тематске модуле и садржаје усмерене на развој кључних компетенција, социјализацију и свестрани развој ученика.

Како би се превазишли оквири класичне учионице и омогућило квалитетније, искуствено учење, амбијентална настава се поставља као заједнички методолошки и организациони принцип за све облике СНА. Без обзира на специфичност појединих програма слободних наставних активности, рад ван установе представља кључни аспект њиховог остваривања.

Извођењем наставе у аутентичном окружењу (природном, културно-историјском, научном и друштвеном), различити програми СНА добијају практичну димензију, омогућавајући ученицима да теоретска знања примене у пракси, развијају истраживачки дух, емпатију и одговоран однос према окружењу у којем живе.

Амбијентална настава у оквиру Слободних наставних активности (СНА) представља облик васпитно-образовног рада који се реализује изван учионице, у непосредном природном, културно-историјском, друштвеном и научном окружењу. Овај програм омогућава ученицима да кроз искуствено учење, истраживање и практични рад повежу теоретска знања са реалним животним ситуацијама.

Циљ: Развијање истраживачког духа, критичког мишљења, еколошке свести и социјалних вештина ученика кроз непосредни контакт са аутентичним окружењем.

- **Задаци:**

  - Упознавање локалне заједнице, њене културне баштине, природних ресурса и институција.
  - Подстицање активне улоге ученика у процесу сазнавања (учење кроз откривање и рад на пројектима).
  - Развијање тимског духа, емпатије, толеранције и одговорног понашања према животној средини и културном наслеђу.

Интеграција садржаја различитих наставних предмета кроз тематски приступ. Амбијентална настава у оквиру СНА се конципира кроз следеће облике и просторе реализације:

- **Природна средина:** Паркови, заштићена природна добра, ботаничке баште, излетишта, речне обале и еколошки пунктови (упознавање са биодиверзитетом, екологијом и заштитом животне средине) и др. у складу са Годишњим и оперативним плановима рада.

- **Културно-историјске институције и локалитети:** Музеји, галерије, архиви, споменици културе и историјска места (проучавање прошлости, уметности и традиције) и др.
- **Научне, привредне и јавне установе:** Библиотеке, позоришта, научни центри, локалне предузетничке и хуманитарне • Програм се остварује континуирано током школске године, у складу са Годишњим планом рада школе и оперативним плановима наставника који реализују СНА.

Динамика и корелација:

- Остварује се кроз чврсту корелацију са садржајима редовне наставе (српски језик, ликовна култура, музичка култура, географија, биологија, историја, физика, хемија, физичко и здравствено васпитање и др. наставни предмети).

- Организације (упознавање са радом заједнице, медидима, уметношћу и наукама) и др.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа

- **Праћење напредовања ученика:** Вреднује се ангажовање ученика, учешће у тимском раду, квалитет израде мини-пројеката, теренских дневника, изложби или презентација прикупљених материјала.

- **Евалуација програма:** Анализа успешности реализације амбијенталне наставе коју на крају циклуса/школске године спроводе наставници, стручни органи и школа, ради континуираног унапређивања квалитета програма.

У наставку су представљене обавезне слободне наставне активности по разредима.

6.1.ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА – СНА

ПЕТИ И ШЕСТИ РАЗРЕД:

Слободне наставне активности	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	Недељно	годишње	Недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	годишње

Медијска писменост	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Вредности и врлине као животни компас 1	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	//	
Животне вештине	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Боравак у природи и планинарење 1	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Чувари природе	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Цртање, сликање и вајање	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Свет натематике	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
ИТ за добру ствар	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Вредности и врлине као животни компас 2	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**1**
Како видим себе и друге	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**34**
Моја животна средина	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**34**
Боравак у природи и планинарење 2	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**34**
Математичка писменост	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**34**
Филозофија са децом	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**34**
Уметност	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**34**
Папирни моделари	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**34**

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ:

Програм слободних наставних активности медијска писменост са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ВРЕДНОСТИ И ВРЛИНЕ КАО ЖИВОТНИ КОМПАС 1:

Програм слободних наставних активности вредности и врлине као животни компас са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за*

пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).

ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ:

Програм слободних наставних животне вештине са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

БОРАВАК У ПРИРОДИ И ПЛАНИНАРЕЊЕ 1 И 2:

Програм слободних наставних активности боравак у природи и планинарење I са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *„Правилнику о плану наставе и учења за*

пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ:

Програм слободних наставних активности чувари природе са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ:

Програм слободних наставних активности цртање, сликање и вајање са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

СВЕТ МАТЕМАТИКЕ:

Разред: пети/шести

Годишњи фонд: 36 часова

Циљ програма је проширивање базичних знања из области математике у циљу примене стеченог знања у свакодневном животу и развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика,

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Теорија**	**10**	- Дељивост у N - Основни геометријски појмови - Разломци - Скуп Q - Троугао и четвороугао	- допуни садржај предвиђен редовним планом и програмом - у складу са интересовањем прошири задате теме	Наставни програм се реализује у оквиру 36 часова. Теме нису одвојене нити се морају реализовати у континуитету. Месечни план се прилагођава потреби и интересовању ученика.
2.	**Примена**	**10**	- Цртање плана стана у задатој размери - Решавање проблемског задатка коришћењем одговарајућег цртежа - Финансијска процена - Коришћење географске мапе и раванских планова	- Развије способност прављења математичког модела задатог проблема, - нацрта једноставан план у задатој размери - направи процену трошкова - позиционира објекат (тачку) у равни, - презентује своје решење	

3.	**Историја**	**6**	-Ератостен и сито -Савршени бројеви -Разломци кроз историју -Прича о Гаусу -Ведска математика -Прича о Декарту	- упозна развој математичке мисли кроз историју. - припреми (група) задато предавање и презентује га.	Настава се реализују кроз: презентације, демонстрације, игру, рад у групама, гледање и анализу видео прилога, креативне радионице,
4.	**Игра и забава**	**10**	-Математичке мистерије - Квизови знања	- развија интересовање и позитиван став према такмичењу - учествује у припреми и реализацији квиза - самостално и тимски решава проблеме и креира презентације	Нема уџбеника који је посебно припремљен за СНА, већ се ученици подстичу да користе што различитије изворе информација који су у складу са наставним садржајем и да према њима имају критички однос.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика:

Наставник континуирано прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд.
Формативно оцењивање се примењује током целе године кроз праћење залагања ученика на часовима, редовност испуњавања постављених захтева, како ученици међусобно сарађују, колико су креативни, да ли испољавају иницијативу....У раду се могу примењивати и други начини провере напредовања, као што су квизови, укрштенице, ребуси; кратки тестови на почетку или крају наставне јединице (области). СНА се описно оцењују (истиче се, добар и задовољава), а оцена не улази у општи успех ученика.

Разред: пети/шести

Годишњи фонд: 36 часова

Циљ програма: Општи циљ слободне наставне активности „ИТ за добру ствар“ јесте да се код ученика развијају дигитална писменост, креативност и критичко мишљење кроз примену информационих технологија у хуманитарне, друштвено корисне и креативне сврхе, уз истовремено оснаживање емпатије, солидарности и одговорног односа према вршњацима и локалној заједници.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи На крају програма ученик ће бити у стању да	Начин остваривања програма
1.	**Увод у дигиталну хуманост и безбедност**	**5**	Шта значи користити информационе технологије за „добру ствар“ и помагање другима. Основе дигиталног бонтона, емпатије у онлајн простору и сигурности на мрежи. Препознавање лажних вести, вршњачког насиља на интернету и начини за реаговање и заштиту. Примери добре праксе из света и локалне заједнице.	Препознаје примере добре праксе и начине на које се информационе технологије могу користити за помоћ другима и унапређење заједнице. Примењује правила дигиталног бонтона и препознаје важност емпатије у онлајн комуникацији. Идентификује облике дигиталног насиља (цибер-булинг) и лажне вести, те зна коме да се обрати за помоћ и заштиту на мрежи.	Пројектна настава: Ученици кроз рад на мини-пројектима повезују дигиталне вештине са стварним потребама школе и локалне заједнице (хуманитарне акције, еколошке иницијативе, вршњачка подршка). Искуствено и практично учење (Learning by doing): Самостално креирање дигиталних садржаја (плаката, фотографија, видео-записа и прича) кроз рад у одабраним дигиталним алатима. Тимски рад и сарадња: Рад у паровима и мањим групама где ученици деле задужења, развијају вештине комуникације, емпатије и заједнички доприносе остварењу циља кампање. Интерактивне радионице и
2.	**Дигитални плакат и визуелна порука за заједницу**	**6**	познавање са једноставним бесплатним алатима за дигитални дизајн (нпр. Canva за школе). Основи визуелног изражавања: избор боја, контраст, читкост и ношење јасне поруке.	Користи једноставне бесплатне дигиталне алате за графички дизајн (попут Canva-е) у креативне сврхе. Комбинује основне елементе визуелног изражавања (боје, контраст, читкост текста) ради преношења јасне друштвене или хуманитарне поруке.	

			Израда дигиталних постера, флајера и плаката који промовишу хуманитарне акције, помоћ вршњацима или заштиту животне средине.	Креира дигиталне пластере, флајере и позивице намењене промоцији школских или хуманитарних акција.	дискусије: Разговори о дигиталној етикацији, сигурности на мрежи, превенцији вршњачког насиља и моћи технологије у стварању позитивних промена. Повезивање са ваннаставним активностима: Материјали и кампање које ученици стварају у оквиру овог програма директно се користе у пракси — за промоцију школских хуманитарних базара, приредби, акција сакупљања помоћи или обележавања значајних датума у школи. Саморефлексија и вршњачко вредновање: Ученици редовно анализирају сопствене радове и радове својих вршњака, развијајући
3.	**Фотографија и прича са поруком**	**6**	Моћ фотографије у подизању свести о друштвеним и еколошким проблемима. Коришћење паметних телефона или фотоапарата за креирање мини-фото-прича (нпр. „Мој зелени кутак“, „Добро дело у мом комшилуку“). Основна дигитална обрада и монтажа фотографија у сврху промоције хуманости.	Уочава моћ фотографије у подизању свести о друштвеним и еколошким изазовима у свом окружењу. Користи паметни телефон или фотоапарат да забележи тренутке и приче са хуманом и еколошком тематиком. Врши основну дигиталну обраду и организацију фотографија ради креирања мини-фото-прича.	

4.	**Дигитално приповедање за промене**	**5**	Како добра прича може да покрене друштвене промене и пробуди емпатију. Писање сценарија са друштвено одговорном тематиком (права деце, заштита животиња, солидарност). Израда дигиталних стрипова, илустрованих прича или дигиталних књига помоћу прилагођених алата.	Објашњава како добра прича може да подстакне позитивне промене, разумевање и емпатију међу вршњацима. Пише једноставне сценарије са друштвено одговорном тематиком (права деце, заштита природе, солидарност). Израђује дигиталне стрипове и илустроване приче користећи одговарајуће дигиталне апликације.	критички однос према дигиталним медијима и свесност о утицају сопствених порука на друштво.
5.	**Креирање кратких видео-форми за друштвено-корисне акције**	**8**	Основе снимања и монтаже видео-записа на мобилним телефонима или рачунарима (бесплатни алати попут Clipchamp). Планирање кадрова, снимање кратких порука подршке, анкета или видео-презентација хуманитарних акција. Монтажа мини-видеа (до 2 минута) са музичком подлогом и текстуалним порукама.	Планира кадрове и осмишљава садржај за кратке видео-записе промотивног или едукативног карактера. Снима и монтира мини-видеа (до 2 минута) користећи основне алате за обраду видео-записа (нпр. Clipchamp), уз додатак музичке подлоге и текста. Презентује видео-материјале вршњацима и анализира њихов ефекат на публику.	
6.	**Наша дигитална кампања за**	**6**	Тимски рад на осмишљавању и реализацији мини-кампање за конкретан циљ у школи или	Сарађује у тиму на осмишљавању, планирању и реализацији комплетне дигиталне кампање за	

	заједницу		локалној заједници (нпр. акција сакупљања књига за библиотеку, промоција здравих навика или чишћења школског дворишта). Израда комплетног пакета материјала: лого акције, дигитални позив, постер и завршни дигитални извештај. Представљање радова одељењу, вршњачко вредновање и објављивање на сајту или дигиталној табли школе.	конкретан циљ у школи или локалној заједници. Интегрише све претходно стечено знање и вештине (дизајн, фотографију, видео и текст) у јединствен пакет промотивних материјала. Рефлектује о сопственом доприносу и вреднује резултате заједничког рада кроз вршњачку евалуацију.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Вредновање у овом програму има формативни карактер и фокусира се на практичну примену дигиталних алата, креативност и развој социјалних вештина. Напредак ученика се прати кроз континуирано посматрање њиховог ангажовања у тиму, саморефлексију и анализу креираних дигиталних радова у портфолију. Укупни резултати се на крају периода заокружују прописаном описном оценом на тростепеној скали (*истиче се, добар, задовољава*).

СЕДМИ И ОСМИ РАЗРЕД:

ВРЕДНОСТИ И ВРЛИНЕ КАО ЖИВОТНИ КОМПАС 2:

Програм слободних наставних активности вредности и врлине као животни компас са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026).*

КАКО ВИДИМ СЕБЕ И ДРУГЕ

Разред: седми/осми

Годишњи фонд часова: 36/34

Циљ: Циљ програма је подстицање развоја самосвести, емоционалне писмености и позитивне слике о себи код ученика у адолесценцији. Задаци обухватају разумевање сопствених и туђих емоција, развој емпатије и усвајање вештина асертивне комуникације. Програм такође усмерава младе на конструктивно решавање сукоба, неговање здравих међуљудских односа и одговорно понашање у дигиталном окружењу.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи На крају програма ученик ће бити у стању да	Начин остваривања програма
1. 2.	**Идентитет и самосвест/Ко сам ја?**	**8**	Упознавање сопствених карактеристика, вредности, интересовања и личних снага. Концепт личне слике о себи (самопоуздање и самопоштовање у адолесценцији). Емоционална писменост: препознавање, именовање и разумевање сопствених	Препознаје и именује сопствене карактеристике, вредности, интересовања и личне снаге. Исказује разумевање сопствених емоција и примењује конструктивне начине превладавања стреса и напетости. Показује стабилније самопоуздање и развија позитивну слику о себи у периоду адолесценције.	Интерактивне радионице: Рад у паровима и групама где ученици кроз вођене вежбе истражују сопствене вредности, стереотипе и предрасуде. Дискусије и дебате: Разговор о различитим перспективама, социјалним улогама, перцепцији сопственог изгледа, одевања,

			емоција. Механизми превладавања стреса, анксиозности и свакодневних школских или вршњачких притисака.		животни путева и различитих културних образаца. Искуство и пројектно учење: Анализа реалних ситуација, случајева из свакодневног живота, као и израда заједничких ученичких пројеката (презентација, паноа, кратких медијских форми). Употреба дигиталних и уметничких средстава: Коришћење филмова, кратких текстова, фотографија и ликовних/драмских елемената као стимуланса за разредни дијалог.
2.	**Перцепција других и улоге у групи (Како други виде мене и ја друге)**	**8**	Стереотипи, предрасуде и етикетирање у вршњачком окружењу (како формирамо први утисак). Улога социјалне перцепције: разумевање да други људи свет могу доживљавати другачије. Динамика одељењске заједнице и улоге које појединци преузимају у групи. Значај личних граница и поштовања туђих граница у међусобним односима.	Препознаје утицај стереотипа, предрасуда и етикетирања у свакодневном комуницирању. Демонстрира разумевање да други људи могу имати другачије погледе, искуства и доживљаје исте ситуације. Уочава динамику у групи и препознаје сопствену и туђе улоге у вршњачком колективу.	
3.	**Емпатија, комуникација и вршњачка подршка**	**10**	Активно слушање и изражавање сопствених ставова без напада (асертивна комуникација). Развој емпатије: уживљавање у туђу позицију и разумевање	Примењује вештине активног слушања и асертивног изражавања сопствених ставова и потреба. Исказује емпатију и способност	

			туђих осећања и потреба. Превенција и конструктивно решавање сукоба (ненасилна комуникација, медијација). Вршњачка подршка и солидарност: како препознати када је вршњаку потребна помоћ и како реаговати.	разумевања туђих осећања, ставова и перспектива. Користи ненасилне стратегије за разрешавање сукоба и пружа адекватну вршњачку подршку у кризним ситуацијама.	
4.	**Дигитални идентитет о себи на мрежама**	**6**	Представљање у онлајн простору: стварни нассупрот „идеалног“ и филтрираног идентитета на друштвеним мрежама. Утицај дигиталних медија на самопоуздање и слику о сопственом телу и успеху. Превенција дигиталног насиља (сајбербулинг) и одговорно понашање у виртуелном свету.	Критички процењује разлику између стварног представљања и „идеалног“ онлајн идентитета на друштвеним мрежама. Препознаје утицај дигиталних медија на сопствену слику о себи и ниво вршњачког притиска. Поштује принципе безбедног и одговорног понашања у дигиталном простору уз превенцију сајбербулинга.	
5.	**Завршна рефлексија и презентација личних портфолија**	**4**	Израда индивидуалних или групних личних карта / портфолија са рефлексијама стечених увидâ. Заједничка анализа напретка: шта смо научили о себи и другима током протекле	Анализира сопствени развој, промене у ставовима и стечене увиде кроз израду личних портфолија. Конструктивно учествује у евалуацији програма и размени искустава са вршњацима.	

			године. Завршна радионица, евалуација програма и планирање даљег личног развоја.	Негује отвореност ка даљем личном развоју, саморефлексији и унапређењу међуљудских односа.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у овом програму има искључиво формативни и подстицајни карактер, фокусирајући се на процес учења, развој емпатије и социјалних вештина уместо на репродукцију чињеница. Напредак ученика се прати кроз континуирано посматрање њиховог учешћа у радионицама, тимски рад, саморефлексију и анализу личних радова у оквиру портфолија. На крају периода, укупни ангажман се заокружује прописаном описном оценом на тростепеној скали (истиче се, добар, задовољава).

МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА:

Програм слободних наставних активности моја животна средина са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 6/2025 и 1/2026) и* у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024, 6/2025 и 1/2026).*

УМЕТНОСТ:

Програм слободних наставних активности уметност са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 6/2025 и 1/2026) и* у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024, 6/2025 и 1/2026).*

ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ:

Програм слободних наставних активности филозофија са децом са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/202116/2022, 13/2023, 14/2023, 6/2025 и 1/2026) и* у *Правилнику о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024, 6/2025 и 1/2026).*

БОРАВАК У ПРИРОДИ И ПЛАНИНАРЕЊЕ II:

Програм слободних наставних активности боравак у природи и планинарење II са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *„Правилниу о програму наставе и учења за*

седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2022, 6/2025 и 1/2026) и у *„Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024, 6/2025 и 1/2026).*

МАТЕМАТИЧКА ПИСМНОСТ

Разред: седми/осми

Годишњи фонд:36 (34) часова.

Циљ програма је проширивање базичних знања из области математике у циљу примене стеченог знања у свакодневном животу и развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика,

Редни број теме	Област / тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи На крају програма ученик ће бити у стању да	Начин остваривања програма
1.	**Теорија**	**6**	-Теорија бројева -Еуклидова геометрија, аксиом, теорема, доказ	- кроз занимљиве примере допуни садржај предвиђен редовним планом и програмом -у складу са интересовањем прошири задате теме	Наставни програм се реализује у оквиру 36 часова. Теме нису одвојене нити се морају реализовати у континуитету. Месечни план се прилагођава потреби и интересовању ученика.
2.	**Примена**	**18**	-Читање података са графикона - Графикони и табеле (пројектни задатаци) -Проценат у пракси (пројектни задатаци) -Финансијски план (пројектни задатаци)	-прочита и употреби податке задате табелом или графиконом - направи математички модел задатог проблема -примени проценат као део целине, -прикупи податке, направи табеларни и графички приказ, -презентује прикупљене податке и обави анализу и процену -направи процену трошкова и финансијски план -презентује своје решење, -примени стечено знање у свакодневним ситуацијама -развије финансијску писменост.	
3.	**Историја**	**12 (10)**	-Прича о Питагори -Прича о шаху -Мистерија броја пи -Прича о Талесу -Прича о Еуклиду и Њутну	-сагледа развој математичке мисли кроз историју -припреми (група) задато предавање и презентује га.	

			-Прича о Фибоначију -Златни пресек		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика:

Наставник континуирано прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд.

Формативно оцењивање се примењује током целе године кроз праћење залагања ученика на часовима, редовност испуњавања постављених захтева, како ученици међусобно сарађују, колико су креативни, да ли испољавају иницијативу....У раду се могу примењивати и други начини провере напредовања, као што су квизови, укрштенице, ребуси; кратки тестови на почетку или крају наставне јединице (области). СНА се описно оцењују (истиче се, добар и задовољава), а оцена не улази у општи успех ученика.

ПАПИРНИ МОДЕЛАРИ
Разред: седми/осми

Годишњи фонд часова:36/34

Циљ: је развијање креативног мишљења, фине моторике и техничких вештина кроз обликовање папира у функционалне моделе. Задаци обухватају упознавање својстава материјала, овладавање техникама рада по шаблонима и развој просторне оријентације. Програм подстиче упорност, прецизност, тимску сарадњу и еколошку свест кроз рециклажу и креативно стваралаштво.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи На крају програма ученик ће бити у стању да	Начин остваривања програма
1.	**Увод у свет папира и алата**	**4**	Упознавање са врстама папира, картона, алатима и правилима безбедности при раду.	Разликује врсте папира и картона према њиховим својствима. Правилно и безбедно користи	Настава се остварује кроз индивидуални рад, рад у пару, тимски рад и радионичарски облик наставе. Рад у групама

				основсти прибор и алат (маказе, лењир, подлога). Поштује правила хигијене и безбедности при раду.	посебно подстиче размену идеја, вршњачку сарадњу и заједничко решавање конструктивних проблема. Визуелно приказивање поступака савијања, сечења, спајања и монтаже од стране наставника. Практична метода (учење кроз рад): Самостални и водити ручни рад ученика на изради модела. Проблемска метода: Потстицање ученика да самостално проналазе решења за статичку стабилност и облик макета. Метода разговара и објашњавања: Анализа процеса рада, дефинисање корака и евалуација готових радова. Окружење за реализацију: Настава се реализује у школској учионици или специјализованом кабинету опремљеном
2.	**Основе дводимензионалног обликовања (6 часова) —**	**6**	Технике сечења, савијања, мозаика и кесињања плошних форми.	Самостално и прецизно сече папир по линијама и кривинама. Примењује технике савијања, перфорирања и урезивања. Израђује једноставне дводимензионалне мозаике, апликације и папирне рељефе.	
3.	**Тродимензионално моделирање и геометријска тела**	**8**	Израда основних 3D облика по шаблонима и мрежама тела.	Препознаје и чита мреже основних геометријских тела. Прецртава, сече, савија и спаја мреже у стабилне тродимензионалне форме. Комбинује више облика у сложеније просторне конструкције.	

4.	**Архитектонско и конструктивно моделирање**	**8**	Израда макета објеката, мостова и возила спајањем елемената.	Успешно саставља макете објеката, мостова или возила по датим шаблонима. Примењује технике ојачавања конструкција ради постизања стабилности модела. Показује прецизност и стрпљење у реализацији сложенијих техничких задатака.	радним столовима, уз могућност коришћења амбијенталне наставе (посете изложбама, штампаријама или техничким музејима када је то изводљиво). Корелација: Програм остварује чврсту везу са садржајима ликовне културе (естетско обликовање, композиција), математике (геометријска тела, мерење, просторна оријентација), техничке културе и свет око нас / природа и друштво (својства материјала и екологија).
5.	**Креативно уметничко обликовање и рециклажа**	**6**	Израда декоративних предмета, кутија и коришћење рециклираног папира.	Креира декоративне и употребне предмете од папира применом различитих техника. Користи рециклирани материјал у функцији уметничког изражавања и очувања животне средине. Исказује личну креативност и маштовитост у завршној обради радова.	
6.	**Завршна изложба и презентација радова**	**4**	Припрема, постављање и евалуација ученичких радова.	Селектује и презентује своје радове пред вршњацима и јавношћу. Учествује у постављању школске изложбе и анализи постигнутих резултата.	

				Негује културу вредновања сопственог рада и рада других ученика.	

Праћење напредовања обухвата континуиону оцену учешћа, савладавања техничких вештина, прецизности и вршњачке сарадње током рада. **Вредновање постигнућа** се темељи на евалуацији завршених модела према унапред дефинисаним критеријумима функционалности, уредности и естетског изгледа. Коначна оцена произилази из остварености прописаних исхода, изложених радова и редовности похађања слободне наставне активности.

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
(СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције **које ученик развија кроз програм** медијска писменост:
Компетенција за учење - стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуств;. истрајан је и превазилази тешкоће у учењу користећи одговарајуће методе; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.
Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.

Дигитална компетенција - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.

Рад са подацима и информацијама - разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад, доношење одлука и свакодневни живот; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **вредности и врлине као животни компас 1и 2:**

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности;
- Решавње проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси;
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту;
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша

се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **животне вештине:**

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности.
- Решавње проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси.
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
- Компетенција за учење - стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуств;. истрајан је и превазилази тешкоће у учењу користећи одговарајуће методе; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.

Опште предметне компетенције **које ученик развија кроз програм** боравак у природи и планинарење I и II:
Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности.
Решавње проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истрајава у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси;
Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор;
Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције **које ученик развија кроз програм** чувари природе:

Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлог; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе.; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава

заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције **које ученик развија кроз програм** цртање, сликање и вајање:

Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника..
Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре,

музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм свет математике

Компетенција за целоживотно учење: Ученик развија трајну радозналост и навику да самостално истражује математичке садржаје ван редовног градива, управља сопственим временом и препознаје значај примене стечених знања у свакодневном животу.
Комуникација: Ученик јасно и аргументовано износи сопствена математичка запажања, усмено и писмено презентује решења проблемских задатака и груписане историјске теме, уз активно слушање и уважавање туђих идеја.
Рад с подацима и информацијама: Ученик самостално прикупља информације из различитих извора (књиге, интернет, видео прилози), критички их вреднује, селектује податке потребне за израду пројеката и креирање презентација, као и за читање географских мапа и планова.
Дигитална компетенција: Ученик сврсисходно и безбедно користи дигиталне алате и технологије за претраживање информација, израду презентација и визуелно представљање својих пројектних задатака и математичких истраживања.
Решавање проблема: Ученик препознаје и анализира проблемске задатке из реалног живота, креира одговарајуће математичке моделе, тестира различите стратешке приступе и процењује логичност добијених решења.
Сарадња: Ученик конструктивно сарађује са вршњацима у тимском раду (приликом припреме излагања, квизова и радионица), преузима одговорност у оквиру групе и доприноси заједничком решавању задатака.
Одговорно учешће у демократском друштву: Ученик уважава различите ставове и приступе у тимском раду, праведно и отворено учествује у демократском одлучивању у оквиру групе и разредне заједнице током квизова и радионица
Одговоран однос према здрављу: Ученик препознаје важност балансираног менталног напора кроз игру, забаву и рекреативне математичке садржаје који подстичу менталну фитнес и смањују стрес у учењу.
Одговоран однос према околини: Ученик повезује математичке моделе и мерење са реалним окружењем (нпр. цртање планова стана, коришћење мапа), развијајући свест о простору у коме живи и његовом рационалном уређењу.
Естетичка компетенција: Ученик препознаје лепоту, симетрију и хармонију облика у геометрији, архитектури и природи, као и креативни израз кроз израду цртежа, модела и тематских презентација.
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: Ученик испољава иницијативу и креативност у осмишљавању математичких мистерија, квизова и пројеката, процењује трошкове у оквиру финансијске писмености и претвара своје идеје у практична решења.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм ИТ за добру ствар:

Дигитална компетенција: Ово је темељ сваког IT пројекта. Подразумева напредно и безбедно коришћење технологије, развој софтвера, израду сајтова, апликација или коришћење дигиталних алата како би се помогло некој организацији или заједници.
Решавање проблема:Хуманитарни и друштвено корисни пројекти често имају ограничене буџете и специфичне препреке. IT стручњаци овде морају да анализирају потребе корисника (нпр. како дигитализовати рад неког удружења) и да пронађу практична, ефикасна и одржива техничка решења.
Сарадња: „ИТ за добру ствар“ готово увек подразумева рад у мешовитим тимовима — са програмерима, дизајнерима, али и са људима из невладинг сектора, волонтерима или крајњим корисницима. Способност конструктивне комуникације и тимског рада кључна је за претварање идеје у функционално решење.
Комуникација: Програмери и IT стручњаци често морају да „преведу“ компликоване техничке концепте на језик који је разумљив људима из не-техничких организација за које се пројекат ради, као и да пажљиво саслушају њихове стварне потребе.
Одговоран однос према сопственом развоју (и друштвена одговорност**):** Учешће у пројектима типа „ИТ за добру ствар“ захтева личну мотивацију да се сопствено знање и вештине искористе за опште добро, хуманитарни рад и стварање позитивног друштвеног утицаја, што уједно подстиче и лични и професионални раст.
Компетенција за учење:ИТ се мења невероватном брзином. Пројекти за добру ствар често захтевају брзо прилагођавање новим технологијама, платформама или алаткама са којима се тимови можда пре нису сусретали, па је способност самосталног и брзог учења од пресудног значаја.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм Како видим себе и друге:

Сарадња – кроз рад у групама, радионице и заједничке активности ученици уче како да конструктивно сарађују, уважавају различите ставове и доприносе заједничким циљевима.
Одговоран однос према вршњацима и заједници – темељ ове компетенције је директно у саму срж програма кроз развој емпатије, солидарности, поштовања људских права и превенцију дискриминације и вршњачког насиља.
Комуникација – развија се кроз вежбе ненасилне комуникације, активно слушање, аргументовано изношење сопственог мишљења и отворену размену ставова о идентитету и односима са другима.Учење како се учи – остварује се кроз континуи дату саморефлексију, где ученици анализирају сопствене поступке, емоције, промене у ставовима и сопствени лични развој.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм моја животна средина:

Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и

савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених;критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност;изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша

се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјскими географским контекстоми доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност**.**

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **математичка писменост:**

Компетенција за целоживотно учење: Ученик развија трајну радозналост и навику да самостално истражује математичке садржаје ван редовног градива, управља сопственим временом и повезује стечена знања са реалним животним ситуацијама.
Комуникација: Ученик јасно и аргументовано износи сопствена математичка запажања, усмено и писмено презентује анализе података, финансијске планове и историјске теме, уз активно слушање и уважавање туђих идеја.
Рад с подацима и информацијама: Ученик самостално прикупља, чита, анализира и интерпретира податке са графикона и табела, израђује сопствене табеларне и графичке приказе и критички вреднује прикупљене информације.
Дигитална компетенција: Ученик сврсисходно користи дигиталне алате и технологије за обраду статистичких података, израду табела, графикона и пројектних презентација из историје математике.
Решавање проблема: Ученик препознаје и анализира проблемске задатке из свакодневног живота, креира одговарајуће математичке моделе, примењује проценте и логички процењује добијена решења.
Сарадња: Ученик конструктивно сарађује са вршњацима у тимском раду (приликом израде пројектних задатака, табела, графикона и историјских предавања), преузима одговорност у оквиру групе и доприноси заједничком циљу.
Одговорно учешће у демократском друштву: Ученик уважава различите ставове и приступе у групном раду и доношењу одлука током реализације пројектних задатака и тимских презентација.
Одговоран однос према здрављу: Ученик препознаје важност балансираног менталног напора кроз занимљиве и изазовне математичке садржаје који подстичу менталну фитнес и смањују стрес у учењу.
Одговоран однос према околини: Ученик повезује статистичке податке и математичке моделе са реалним окружењем и друштвеним појавама, развијајући свест о простору и друштвеној средини у којој живи.
Естетичка компетенција: Ученик препознаје лепоту, симетрију и хармонију у геометрији, златном пресеку и природним обрасцима, као и естетски израз кроз уређење графикона и презентација.
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву: Ученик испољава иницијативу у изради финансијских планова, процене трошкова и пројектних задатака, претварајући идеје у практичне ирционалне и економски одрживе пројекте.

Опште предметне компетенције **које ученик развија кроз програм** уметност:

Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених;критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
Рад са подацима и информацијама – разуме значај коришћења података и информација у процесу учења; користи и самостално проналази различите изворе информација и података; користи податке из различитих извора, користи информације у различитим симболичким модалитетима, чита, тумачи и примењује их; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања података; селектује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим фајловима, укључујући и ИКТ.; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.
Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје, користи различите изворе информација и има критички однос према њима активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу;; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм филозофија са децом:
Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених;критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада

Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје, користи различите изворе информација и има критички однос према њима активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу;; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм папирни моделари:

Комуникација и сарадња: Развија способност размене идеја, тимоског рада, међусобног помагања и представљања сопствених креативних радова вршњацима и јавности.
Решавање проблема и практична примена: Демонстрира вештине анализе техничких задатака, просторног планирања и проналажења функционалних решења при обликовању и монтажи модела од папира.

Естетско и стваралачко изражавање: Исказује личну креативност, маштовитост и осетљивост за естетске вредности, уредност и визуелни идентитет израђених предмета.
Компетенција за целоживотно учење: Развија способност самосталног праћења упутстава, организовања сопственог радног простора и времена, као и примену стечених вештина у новим ситуацијама.
Одговоран однос према животној средини и здрављу (или Рад са подацима и материјалима): Исказује еколошку свест кроз рециклажу и рационално коришћење материјала, уз строго поштовање правила безбедности и хигијене при руковању алатом.

7. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Подршка учењу подразумева цео низ педагошких поступака усмерених ка јачању мотивације за учење, оспособљавању ученика да уче и да прузимају одговорност за начин на који уче и напредују. То значи да наставни процес треба да одговори на веома различите потребе, могућности, искуства и интересовања ученика. Кда све ово не може у потпуности да се оствари и осигура кроз редовну наставу, школа потрбну подршку пружа додатном и допунском наставом.

Допунска и додатна настава	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	годишње	недељно	Годишње	Недељно	годишње	недељно	годишње
Српски језик – допунска настава	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**
Српски језик – додатна настава	**-**	**-**	**-**	**-**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**
Енглески језик – допунска настава	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**

Енглески језик – додатна настава	**-**	**-**	**-**	**-**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**
Математика – допунска настава	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**
Математика – додатна настава	**-**	**-**	**-**	**-**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**
Свет око нас – допунска настава	**0.5**	**18**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**
Природа и друштво – допунска настава	**-**	**-**	**-**	**-**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**
Природа и друштво – додатна настава	**-**	**-**	**-**	**-**	**0,5**	**18**	**0,5**	**18**

Допунска и додатна настава	**V разред**		**VI разред**		**VII разред**		**VIII разред**	
	Недељно	**Годишње**	**недељно**	**Годишње**	**Недељно**	**годишње**	**недељно**	**годишње**
Српски језик / и књижевност – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Српски језик / и књижевност – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Математика – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Математика – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Енглески језик – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Енглески језик – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Француски језик – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Француски језик – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Руски језик – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Руски језик – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Историја – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Историја – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Географија – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Географија – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Биологија – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Биологија – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Информатика и рачунарство – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**

Информатика и рачунарство – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Физика – допунска настава	**-**	**-**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Физика – додатна настава	**-**	**-**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Хемија – допунска настава	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**36**	**1**	**36**
Хемија – додатна настава	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**36**	**1**	**36**
Техника и технологија – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Техника и технологија – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Физичко и здравствено васпитање – допунска настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Физичко и здравствено васпитање – додатна настава	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**

7.1.ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

Допунска настава је облик образовно-васпитног рада којим се, посебним прилагођавањем педагошких метода, пружа додатна поршка у учењу како би ушеници, који из разлишитх разлога то не могу у току редовне наставе, постигли очекиване резултате у погледу развоја општих компетенција, предметних исхода и стандарда постигнућа. Допунска настава подразумева највиши степен индивидуализације рада са ученицима, примену разноврсних стратегија, укључујући и оне које су тешко примењиве у условима редовне наставе, а не понављање

оних које у редовној настави нису дале резултате. У допунској настави ученици добијају разлишите врсте индивидуално прилагођених задатака за подстицање учења, праћење и проверавање резултата учења. Допунска настава се планира и прилагођава на основу процена потреба сваког ученика понаособ из различитих наставних предмета. Планирање садржаја допунске наставе спроводе наставници предметне наставе, а према ослушкивању потреба ученика.

Циљеви програма допунске наставе су:

- Усвајање наставих садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе;
- Усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу;
- Увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутства за свладавање потешкоћа у учењу;
- Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја., посебно помоћи ученицима који радепо прилагођеном програму.

- Пружање помоћи ученицима који због болести, слабог предзнања, недовољног познавања језика или из било којег другог разлога нису усвојили одређено наставно градиво;

- Омогућавање да ученици, кроз вежбу, овладају како теоријским, тако и практичним делом градива, у оквиру својих могућности.

Исходи програма допунске наставе су:

- Боље разумевање појмова, усвајање основних знања, препознавање, разумевање инструкција, повезивање градива, примена наученог;
- Неговање сарадничких и кооперативних односа у раду;
- Развијање боље мотивације за рад и учење;
- Бољи резултати на часовима редовне наставе.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм допунске наставе:

- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

ПРВИ РАЗРЕД – ДОПУНСКА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК-ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ:

-усвајање правилног изговарања гласова,гласовних скупова, речи, реченица;

-савладавање технике читања и писања на ћириличном писму;

- овладавање основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати;

- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;

- упознавање, доживљавање и тумачење одабраних књижевних текстова.

Допунска настава из српског ће се базирати на савладавању ћириличног писма у штампаној и писаној верзији, развијању техника читања и подстицању ученика на усмено и писмено изражавање.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	ОСНОВЕ ЧИТАЊА И ПИСАЊА – ПРИПРЕМА ЗА ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	2	- Моторичке вежбе: - вежбање покрета руке, шаке и прстију писање различитих црта и линија као основних елемената слова	-основно описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског језика	смисаоно учење разговор белешке посматрање (усмерено, пригодно, опште) задовољства ученика на часу
2.	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	5	- Упознавање са писаним и штампаним словима - Правилан изговор свих гласова Увежбавање графички правилног и естетски писања	- препознати гласове српског језика; -правилно обликовање слова и повезивање у речи	посматрање разговори белешке посматрање (усмерено, пригодно, опште) задовољства ученика на часу

3.	УСАВРШАВАЊЕ ЧИТАЊА И ПИСАЊА	6	- После усвајања основне писмености наставља се увежбавање и усавршавање читања и писања Уз обраду текстова и осталих предметних подручја: граматика, правопис, лектира, језичка култура	-увежбавање читања и писања	посматрање разговори белешке посматрање (усмерено, пригодно, опште) задовољства ученика на часу
4.	КЊИЖЕВНОСТ	2	- Стихови обрађених народних песама и стихови песника за децу - Народна прича: „Коза и седам јарића“ и остале приче из буквара и читанке	-увођење и доживљавање и разумевање књижевних текстова -разликовање основне врсте књижевног изражавања, стих и проза	посматрање разговори белешке посматрање (усмерено, пригодно, опште) задовољства ученика на часу
5.	ЈЕЗИК	3	- Реченица, реч, глас и слово - препознавање - Изговарање и правилно писање гласова - Употреба великог слова, тачке, упитника и узвичника	-препознавање речи, реченице, гласова, слова -правилна употреба великог слова, тачке, упитника и узвичника	посматрање разговори белешке посматрање (усмерено, пригодно, опште) задовољства ученика на часу

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за први разред.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА-ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ наставног предмета:

- усвајање и савладавање наставних садржаја које ученици нису савладали током редовне наставе;

- усвајање наставних садржаја предвиђених планом и програмом на основном нивоу;

- пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	ПРЕДМЕТИ У ПРОСТОРУ И ОДНОСИ МЕЂУ ЊИМА ЛИНИЈА И	4	- Релације међу предметима: већи,мањи.лево, десно,испред-иза, горе-доле, - Предмети облика лопте,ваљка,купе,	- орјентисати се у простору користећи одреднице горе-доле,испод-иза, лево-десно - разликовати и именовати	посматрање праћење ангажовања ученика усмене провере белешке посматрање (усмерено, пригодно, опште)

	ОБЛАСТ		квадра -Линија, врста линије - Тачка, - Дуж	различите линије и области: крива и права линија, затворена и отворена линија, унутрашњост и спољашност, дуж	задовољства ученика на часу
2.	ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ ДО 100	13	- Скупови - Цифре – писање и читање бројева - Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој - Знаци +, - = -Сабирање и одузимање природних бројева до 100 -Вредност новчаница	- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима; - да науче да броје, читају, записују и упоређују бројеве до 100 као и да исправно употребљавају знаке једнакости и неједнакости; - да савладају сабирање и одузимање; -да знају вредности новчаница и поступак плаћања	посматрање разговори белешке посматрање (усмерено, пригодно, опште) задовољства ученика на часу

3.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	1	-Јединице за дужину	- Пореди и процењује мерама дужине -Зна вредности новчаница и поступак плаћања	посматрање разговори белешке посматрање (усмерено, пригодно, опште) задовољства ученика на часу

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помажу у сагледавању постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за први разред.

Назив наставног предмета: СВЕТ ОКО НАС - ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ:

- усвајање и савладавање наставних садржаја које ученици нису савладали током редовне наставе;

- усвајање наставних садржаја предвиђених планом и програмом на основном нивоу;

- пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Животна средина и оријентација у простору	6	Ближа околина школе и куће Улица и правила понашања у саобраћају Сналажење у простору помоћу десне и леве стране	• Правилно именује делове пута од школе до куће. • Разликује леву и десну страну. • Примењује основна правила безбедног преласка улице.	• Практична шетња око школе • Цртање једноставних скица • Дидактичке игре оријентације
2.	**Жива природа – Биљке и животиње**	6	• Делови биљака (корен, стабло, лист, цвет) • Домаће и дивље животиње и њихове младунчад • Брига о биљкама и животињама	• Препознаје и именује основне делове биљке. • Разликује домаће од дивљих животиња. • Описује како се треба бринути о биљкама и кућним љубимцима.	• Рад са сликовним материјалом • Посматрање биљака у учионици/школском дворишту • Разговор и укрштене речи
3.	**Човек – хигијена, здравље и брига**	5	•Лична хигијена и здравље •Здрава исхрана	• Наброј основне навике личне хигијене.	• Практични прикази (правилно прање руку) • Слагање „јеловника здраве хране“ • Игре покрета

	о себи		•Делови тела и кретање	• Разликује здраву од нездраве хране. • Повезује кретање са очувањем здравља.	
4.	**Промене у природи и годишња доба**	5	• Карактеристике актуелног годишњег доба • Промене у животу људи, биљака и животиња (обућа, одећа, радови)	• Повезује временске прилике са избором одеће. • Запажа промене у природи (лишће, температура, падавине).	• Анализа дневних временских прилика • Цртање и бојење по мотивима годишњих доба

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помажу у сагледавању постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за први разред.

ДРУГИ РАЗРЕД – ДОПУНСКА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК -ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ДРУГИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ и задаци допунске наставе српског језика су: проналажење путева , спречавања застоја у напредовању; примена индивидуализоване наставе, односно издиференцираних захтева у зависности од ученика; подстицање и мотивисање ученика да усвоје предвиђене наставне садржаје, односно отклонити неуспех у учењу; навикавање ученика на самосталан рад и активно учење у заједничком раду и разговору; развијати памћење, мишљење, логичко мишљење и повезивање.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Књижевност	10	*У зависности од потребе ученика. ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма: *Да вам певам што истина није/Мишја моба* Народна песма: *Мајка Јова у ружи родила/Санак иде низ улицу*	- учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; - чита ћирилички текст - одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; - уочи главне и споредне ликове	Развијање љубави према књижевности, посета позоришта, гледање одабраних књижевних ликова. Развијање љубави према читању.

			Јован Јовановић Змај: *Пролећница/Хвала* Војислав Илић: *Први снег* Бранко Ћопић: *Огласи „Шумских новина“* (одломци), *Болесник на три спрата* Душан Радовић: *Лепо је све што је мало, Мама* Драган Лукић: *Школа, Равнотежа* Мирослав Антић: *Тајна* Душко Трифуновић: *Два јарца* Григор Витез: *Дохвати ми, тата, мјесец* Александар Сергејевич Пушкин: *Бајка о рибару и рибици* (читање у наставцима) Проза Народна прича: *Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом* Народна прича: *Седам прутова* Народна басна: *Бик и зец/Коњ и магарац*	- рецитује песму; - разликује реченице по облику и значењу; - правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у крађу целину	

			Доситеј Обрадовић: *Пас и његова сенка/Коњ и магаре* Десанка Максимовић: *Бајка о лабуду* Гроздана Олујић: *Шаренорепа* Градимир Стојковић: *Деда Милоје* Мирјана Стефановић: *Златне рибице не праве штету* Ђани Родари: *Кад дедица не зна да прича приче* Су Ју Ђин: *Свитац тражи пријатеља* Феликс Салтен: *Бамби* (одломак по избору) Драмски текстови Александар Поповић: *Два писма* Ана Миловановић: *Слатка математика* Гвидо Тартаља: *Оцене* Тоде Николетић: *Шума живот значи* Популарни и информативни		

			текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита завичајна личност и др.) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице) 2. Ханс Кристијан Андерсен: *Принцеза на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама* 3. Десанка Максимовић: *Ако је веровати мојој баки*, *Прстен на морском дну*, *Бајка о трешњи*, *Сликарка зима*, *Како су пужу украли кућу*, *Три патуљка*, *Чика-Мраз*, *Божић-батини цртежи*, *Траве говоре бакиним гласом*, *Орашчићи-палчићи*, *Кћи вилиног коњица* (три бајке по избору		

			ученика) 4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама *Ма шта ми рече* (*Једног дана*, *Др*, *Десет љутих гусара*, *Ишли смо у Африку*, *Ако желиш мишице, Уторак вече ма шта ми рече*, *Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца*) 5. Драгомир Ђорђевић, избор песама (*Кад сам био мали*, *Бабе су нам сјајне*, *Рецепт за деду*, *Све су мајке*, *Ја сам био срећно дете*, *Једном давно ко зна када*, *Првоаприлска песма*, *Ми имамо машту*, *Тајанствена песма*, *Бити пекар то је сјајно*, *Успон једног лава*, *Стонога*, *Вештице су само трик*) 6. Избор из кратких прича за децу: Бранко Стевановић, *Прича из ормана*, Весна Видојевић Гајевић, *Бркљача*, Дејан Алексић, *Једном је један дечко зевнуо*.		

			Књижевни појмови: – стих, строфа, рима; – народна успаванка; – басна; – бајка; – тема, место и време збивања, редослед догађаја; – главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци); – лица у драмском тексту за децу.		
2.	ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија	4	Глас и слог; самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; глаголи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни). Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице.	– разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; – поштује и примењује основна правописна правила;	Препознавање и разликовање самогласника. Правилно пише имена људи, градова, села. Примењује правилно употребу великог слова

			Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи: писање речце *ли* и речце *не* уз глаголе. Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама. Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице *ОШ, бр., итд., стр.* и *нпр.*).		
3.	Језичка култура	4	Друго писмо (латиница): штампана и писана слова. Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања. План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања. План описивања на основу непосредног посматрања.	влада основном техником читања и писања латиничког текста; – користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање;	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (УСМЕНО И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ) Развијање и унапређивање језичке културе ученика представља један од најзначајнијих задатака наставе српског језика. Њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени да квалитетно и сврсисходно усмено и писмено комуницирају. Основни облици усменог и писменог изражавања су препричавање, причање и

			Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање. Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета. Сценско приказивање драмског/драматизованог текста.		описивање. Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке вежбе. Врсте игара потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја. То могу бити разговорне игре, на пример, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара. Могу се одабрати и ребуси, загонетке, питалице, брзалице, разбрајалице, једноставне укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. **Учење другог писма** Код учења писаних слова латинице посебну пажњу треба посветити графичком увезивању слова у речима. Писање се може увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.
*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за други разред.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА-ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ДРУГИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ допунске наставе проналажење путева , спречавања застоја у напредовању; примена индивидуализоване наставе, односно издиференцираних захтева у зависности од ученика; подстицање и мотивисање ученика да усвоје предвиђене наставне садржаје, односно отклонити неуспех у учењу; навикавање ученика на самосталан рад и активно учење у заједничком раду и разговору; развијати памћење, мишљење, логичко мишљење и повезивање.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Бројеви	10	-Бројеви до 100 – сабирање и одузимање -Замена места и здруживање сабирака -Бројеви до 100 – множење и дељење -Дељивост броја	– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег	Развој појма броја и бројевног низа наставак је сазнања о бројевима, стеченог у првом разреду. Сабирање и одузимање до 100 обухвата све облике усменог поступка сабирања и одузимања. Потребно је темељно обнављање таблица сабирања и одузимања до 20, јер су оне основ за даље упознавање ових операција у блоку бројева до 100. Правила замене места сабирака и здруживања сабирака обнављају се кроз очигледне примере и описују реторички, без формулског записа. За илустрацију правила користе се манипулативна

			-Замена места и здруживање чинилаца -Одређивање непознатог броја -Множење и дељење збира и разлике бројем -Разломци -Римске цифре	рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и	средства као и визуелни прикази. Ученике кроз примере наводити на логичко разумевање и функционалну примену замене места сабирака и здруживања сабирака. Ученици ће кроз примере увидети сврсисходност замене места сабирака, као и њихово здруживање, а не постојање ових својстава ради њих самих. При обради поступака сабирања и одузимања у блоку бројева до 100, поред већ упознатог, упознају се случајеви са преласком десетице. С обзиром да се поступци сабирања и одузимања заснивају на већ познатим поступцима, ученици могу бити охрабрени да сами откривају поступке рачунања уз употребу упознатих правила замене места сабирака и здруживања сабирака. Потребно је одвојити довољно времена за активности рачунања без коришћења папира и оловке, уз подстицање разговора о различитим поступцима које су ученици применили. Аритметичка операција множења упознаје се као поновљено сабирање (сабирање једнаких сабирака). До таблице дељења се долази на основу везе множења и дељења. Након формирања таблице дељења, формира се појам дељивости броја, утврђује се који бројеви су дељиви датим бројем, односно који број је садржалац датих бројева. Један од важних циљева је памћење таблице множења и дељења до 100.

				стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа - решавање задатака - постављање питања - објашњавање - примена стечених знања	Непотпуном индукцијом кроз примере и анализом сликовних представа долази се до правила замене места чинилаца, здруживања чинилаца, множења и дељења збира и разлике бројем као и множења бројевима 1 и 0, дељења нуле и дељења са 1, без симболичког записа правила. На основу наведених правила прелази се на случајеве вантабличног множења (односно дељења) једноцифреним бројем. У другом разреду се ради искључиво усмени поступак рачунања. Разматрају се случајеви једначина – математичких реченица исказаних помоћу бројева, знака аритметичке операције и релације једнакости у којима је један од елемената непознат број представљен словом. На основу веза сабирања и одузимања, множења и дељења, као и добро савладаних таблица сабирања, одузимања, множења и дељења, ученици одређују непознати сабирак, умањилац, умањеник, чинилац, дељеник и делилац. Користе се примери једначина које се решавају и проверавају искључиво директном применом таблица множења и дељења. Ученицима треба указати на значај провере тачности резултата и навикавати их да самостално врше проверу решења, али треба водити рачуна да пречеста употреба провере резултата доводи до аутоматизованог преписивања добијених бројева, чиме се губи смисао самог поступка.

					Изграђивање појма разломка започиње повезивањем са искуством везаним за реалистичне ситуације деобе целине (јединице) на једнаке делове, почевши од половине, а надовезује се визуелним приказима фигура подељених на подударне делове. Разломци се визуелизују на различите начине и записују симболички. На почетку је корисна манипулација очигледним средствима. У оквиру ове теме, ученици упознају и други начин записа бројева, односно записивање бројева римским цифрма (I, V, X, L, C) и принцип читања и писања бројева помоћу њих.
2.	Геометрија	6	-Линије -Обим геометријских фигура -Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној и тачкастој мрежи -Подударне и симетричне фигуре	– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; – нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу;	На почетку ове теме обновити градиво првог разреда које је повезано са овом темом: тачка, права, крива и изломљена линија, дуж, отворена и затворена линија. У другом разреду наставља се развој просторног сазнања. Права се уводи као права линија која нема ни почетак ни крај, а полуправа као део праве који је ограничен са једне стране. За означавање тачака, правих, полуправих и дужи користити правилну математичку нотацију (A, p, Ap и AB). Разликују се отворене и затворене изломљене линије и уводи појам дужине изломљене линије (графички и рачунски) и њено обележавање. Упознаје се појам обима геометријске фигуре прво визуелно, као дужина

				– уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву	линије добијене графичким надовезивањем дужи чије су дужине једнаке дужини страница посматране фигуре, а затим рачунски, без употребе формула. Мерењем дужине добијене дужи ученици треба да се увере да је дужина добијене дужи једнака збиру дужина које су добили сабирањем дужина појединачних дужи. На овај начин одређивати и обим троугла, квадрата и правоугаоника, а одговарајуће формуле су предвиђене за следећи разред. Цртају се правоугаоник и квадрат пратећи линије квадратне мреже односно спајањем тачака на тачкастој мрежи. Цртање ових фигура на квадратној и тачкастој мрежи помоћу лењира је добра вежба за развој фине моторике и развијање прецизности и уредности код ученика. Осим тога, корисни су и задаци у којима дати правоугаоник, квадрат или троугао треба померити у квадратној мрежи за задати број страница квадратића нагоре, надоле, надесно или налево, како би се овај део градива повезао са градивом претходног разреда. На опажајном нивоу наставља се развијање појма фигуре симетричне у односу на дату линију на квадратној мрежи. Активностима препознавања симетричних фигура или доцртавања започетог цртежа, показује се разумевање идеје „пресликавања у огледалу” тј. симетричности. Уводи се идеја подударности фигура на интуитивном нивоу манипулацијом и разматрањем да ли би се две посматране дводимензионе фигуре могле довести до преклапања.

3.	Мерење и мере	2	-Јединице мере за дужину -Јединице мере за време	– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама	У оквиру области мерења вежбати стандардне мерне јединице за дужину метар, дециметар и центиметар (m, dm, cm), насупрот нестандардним јединицама мере које су ученици упознали у првом разреду. Стандардне јединице мере треба користити у практичним активностима које обухватају цртање дужи задате дужине, мерење и процењивање дужине објеката и растојања у непосредној околини. Ученике упознајемо да се процењивање често користи у свакодневним ситуацијама. У оквиру мерења времена уводе се мерне јединице за време (дан, месец, година, час, минут). У једноставним свакодневним ситуацијама користе се јединице за мерење времена, чита и записује време са часовника. Ученицима задавати задатке у којима треба да допуне реченице одговарајућим јединицама за време.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помажу у сагледавању постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за други разред.

Назив наставног предмета: СВЕТ ОКО НАС -ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ДРУГИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ допунске наставе проналажење путева , спречавања застоја у напредовању; примена индивидуализоване наставе, односно издиференцираних захтева у зависности од ученика; подстицање и мотивисање ученика да усвоје предвиђене наставне садржаје, односно отклонити неуспех у учењу; навикавање ученика на самосталан рад и активно учење у заједничком раду и разговору; развијати памћење, мишљење, логичко мишљење и повезивање.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Оријентација у простору и времену. Жива и нежива природа	6	**Природа око нас – жива и нежива природа, промене** *Садржаји:* Шта све чини живу, а шта неживу природу? Како препознајемо биљке и животиње у свом окружењу? Карактеристике актуелног годишњег доба (промене на биљкама, понашање животиња, облачење	По завршетку овог циклуса допунске наставе, ученик је у стању да: Разликује живу од неживе природе и наведе примере из непосредног окружења. Опише основне промене у природи које се дешавају током годишњих доба. Правилно користи појмове за оријентацију у простору (горе, доле, лево, десно, испред, иза) и сигурно се креће у саобраћају као пешак. Одреди делове	Конкретно-огледне и визуелне методе: Употреба богатих илустрација фотографија, стрип-ликова и примера из уџбеника и радних свески Вулкан издаваштва како би се градivo приближило кроз реалне животне ситуације. Индивидуализовани приступ: Прилагођавање темпа рада и тежине задатака могућностима сваког ученика појединачно, са акцентом на подстицање радозналости. Облици рада: Рад у паровима (међусобно вршњачко објашњавање) и рад у малим групама уз усмерену подршку наставника. Игра кроз учење: Употреба задатака типа „пронађи и заокружи“, спајања појмова сличицама и кратких квизова знања.

			људи). *Рад са материјалима:* Употреба сличица, илустрација и интективних задатака из радних свески издавачке куће Вулкан (решавање кроз бојење, спајање и препознавање карактеристика). **Моје окружење и сналажење у простору** *Садржаји:* Пут од куће до школе, безбедно кретање у саобраћају (улица, тротоар, семафор). Ближе окружење (шта се налази лево, десно, испред, иза). *Рад са материјалима:* Цртање једноставног плана учионице или пута до школе, практичне вежбе оријентације у простору помоћу	дана и повеже их са својим свакодневним активностима. Самосталније и са више самопоуздања решава задатке у радним свескама и тестовима.	

			познатих објеката. **Време и календарска оријентација (Утврђивање и игра)** *Садржаји:* Како меримо време? Делови дана (јутро, дан, вече, ноћ), редослед дана у недељи и годишњих доба. Шта смо научили до сада? *Рад са материјалима:* Решавање лавиринта, попуњавање табела са временским одредницама и коришћење едукативних налепница (налазе се у прилозима Вулкан издања) ради веће мотивисаности ученика.		
2.	Моја породица, дом и занимања	6	Чланови моје породице и међусобни односи (ко чини породицу, права	Ученик уме да наведе чланове породице, зна своју адресу, препознаје и описује основна занимања	*Индивидуализовани рад* (прилагођен темпу ученика) и *рад у паровима* (вршњачка подршка).*Огледно-демонстративна:* мини-огледи у учионици (засађивање семена) ради

	људи		и обавезе у дому). Дом и кућна адреса (упознавање са кућним бројем, улицом и местом становања). Занимања људи у мом окружењу (шта раде мама, тапа, учитељ, лекари, трговци и колико су сва занимања важна). Утврђивање градива кроз илустроване задатке, цртање породичног стабла или куће из Вулкан радних свески.	људи и разуме значај међусобног помагања.	директног уочавања услова за живот. *Визуелна и практична:* коришћење илустрација, флеш-картица, налепница и радних листова Вулкан издаваштва (спајање, бојење, заокруживање). *Вођени разговор:* усмеравање ученика питањима ка самосталном закључивању. Уџбеници и радне свеске (Вулкан знање), природни материјали (семенке, земља) и илустровани дидактички материјал. Очигледност, постепеност (од биљака преко животиња до човека) и позитивна мотивација у опуштеној атмосфери.
3.	Моја школа, правила понашања у њој и безбедност у игри	6	Назив школе, ко све ради у школи (учитељи, директор, стручни сарадници, портир, хигијеничари) и које су наше обавезе и правила понашања у учионици и школском дворишту. *Садржаји:* Где је	Наведе називе установе коју похађа и препознаје кључне особе које раде у школи (учитељ, директор, стручни сарадници, портир, хигијеничари) и разуме њихову улогу. Поштује основна правила понашања и лепог опхођења у учионици, школском дворишту и у	Фронтални разговор (уводна дискусија о правилима понашања у школи и искуствима ученика са игралишта). Индивидуализовани рад (решавање кратких задатака и симулација у радним листовима). Метода разговарања и усменог излагања: Разговор са ученицима о томе шта је дозвољено, а шта забрањено у школи и на игралишту, уз навођење конкретних примера из свакодневног живота.

			безбедно за игру? Правила лепог понашања према вршњацима у игри и како да препознамо опасности (игра са оштрим предметима, непознате животиње, игра у близини улице). Завршно сумирање целог годишњег циклуса допунске наставе.	односу према вршњацима. Препозна безбедна места за игру (парк, игралиште, школско двориште) и разликује их од опасних зона (близина коловоза, неосветљена места). Правилно процени потенцијалне опасности у свакодневним ситуацијама (нпр. игра са оштрим предметима, комуникација са непознатим особама или контакт са непознатим животињама) и зна како да реагује или кога да потражи за помоћ.	Метода симулације и улоגה (игра улога): Кратко одигравање ситуација (нпр. како се понашамо када уђемо у учионицу, како се обраћамо друговима или шта радимо ако нађемо нешто непознато и опасно).Употреба илустрација и цртежа из уџбеника или радних свески Вулкан издаваштва (препознавање безопасних и опасних ситуација у игри према приказаним сликама). Уџбеници и радне свеске из предмета Свет око нас (Вулкан знање), илустровани примери ситуација у саобраћају и на игралишту. Дидактички принципи: Принцип повезивања теорије са праксом (приказивање стварних животних ситуација са којима се деца сусрећу сваког дана) и принцип позитивне подстицајне атмосфере која код ученика развија осећај сигурности и одговорности.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помажу у сагледавању

постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Формативно праћење: Континуирано праћење активрања ученика током часа, његовог ангажовања при решавању задатака у радним листовима и спремности да одговори на усмена питања.

Портфолио напретка: Збирка урађених листића и радних задатака на којима се прати индивидуални прогрес (поређење радова с почетка и краја циклуса).

Самооцењивање и вршњачко вредновање: Подстицање ученика да сами процене шта им је сада лакше да ураде него пре неколико недеља („До сада смо научили“ рубрике), чиме се гради позитивна мотивација и враћа самопоуздање у савладавању школског градива.

*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за други разред.

ТРЕЋИ РАЗРЕД – ДОПУНСКА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК-ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 18
Циљ: Усвајање и савладавање наставних садржаја које ученици нису савладали током редовне наставе. Усвајање наставних садржаја предвиђених планом и програмом на основном нивоу. Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

1.	**Књижевност**	**2**	– лирска песма, епска песма, – народна бајка, – роман, – поређење, – персонификација (на нивоу препознавања), – опис, – приповедање, – драмска радња	- разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; - уочи основне одлике лирске и нар. епске песме; - уочи основне одлике народне и ауторске бајке; - разликује опис од приповедања у књиж. делу.	У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела.
2.	**Језик** Граматика, правопис и ортоепија	**13**	- Врсте реченица по значењу - Врсте речи: именице, придеви, заменице (личне заменице), глаголи; - Употреба великог слова - Употреба великог слова у писању наслова књига и часописа - Управни и неуправни говор - Препричавање	- разликује реченице по значењу; - именује врсте реченица по значењу; – разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; – одреди основне граматичке категорије именице, придеви, заменице, глаголи – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примењује основна правописна правила; - правилно пише називе књига, часописа, прича и песама; – препричава на сажет и на опширан начин;	У настави језика ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на усвајање основних граматичких правила и њихову адекватну примену у писаној и говорној комуникацији.
3.	**Језичка култура**	**3**	- Читање и разумевање непознатог текста - Писмено и усмено	– пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту	Подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено.

			изражавање (препричавање обрађеног текста) - Писање приче на основу датог почетка (краја)		Препричавање мора да има свој циљ и да буде плански и усмерено. Потребно је усмеравати ученике како да одаберу чињенице, како да одвоје главно од споредног и мање битног и како да следе хронолошки ток садржаја.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Процес праћења и вредновања ученика започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат је на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења континуирано и на примерен начин указивати ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика

Назив наставног предмета: математика-ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 18
Циљ: Усвајање и савладавање наставних садржаја које ученици нису савладали током редовне наставе. Усвајање наставних садржаја предвиђених планом и програмом на основном нивоу. Пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Бројеви**	**12**	- Сабирање и одузимање до 100; - Множење и дељење до 100; - Бројеви до 1000; - Сабирање и одузимање до 1000; - Множење једноцифре-	- усмено сабира и одузима бројеве до 100 - користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; - множи и дели у оквиру прве стотине; – прочита, запише и упореди	Развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1.000. Бројеви се представљају визуелно и разложени на стотине, десетице и јединице. Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу. Усмени и писмени поступци сабирања и одузимања у

			ним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак); - Једначине и неједначине са сабирањем и одузимањем у скупу №; - Множење и дељење једноцифреним бројем; - Редослед рачунских операција;	бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој – одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; – одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000)	блоку бројева до 1.000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Након усвајања усменог поступка рачунања уводе се писмени поступци рачунања који се изводе: записивањем бројева у форми збира вишеструких декадних јединица, коришћењем таблица месних вредности и скраћено, са потписивањем. Потребно је одвојити довољно времена за увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању. Посебна пажња се поклања вези операција и зависности резултата од промена компоненти као основе за решавање једначина и неједначина. Решавају се једначине облика $a + x = b$, $a – x = b$, $x – a = b$, $a \bullet x = b$ на основу веза операција сабирања и одузимања и множења и дељења. Решавање неједначина, бирати примере неједначина код којих је лако сагледати скуп решења (погађањем или коришћењем табела), записивање решења уз коришћење симбола $\in$, { и }. Развијање појма разломка, ученици анализирају и креирају визуелне представе разломака и упоређују разломке са истим имениоцем. Децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом.

2.	**Геометрија**	**4**	- Паралелне и нормалне праве; - Угао, врсте углова; - Кружница и круг; - Правоугаоник, квадрат, троугао - Обим правоугаоника и квадрата;	- црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; - користи геометријски прибор; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла; - разликује врсте углова и троуглова; - одреди обим правоугаоника, квадрата применом обрасца;	Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Посматрањем модела углова уочава се да угао образују две полуправе са заједничком почетном тачком.. Уводе се термини теме и крак, као и одговарајуће ознаке везане за угао . Увођење појма правог угла анализирањем односа између хоризонталних и вертикалних положаја објеката у окружењу, посматрањем правоугаоника и квадратне мреже. Нормални положај правих уводи се преко појма правог угла. Прав угао, односно нормалне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Кружница - затворена крива линија чије су све тачке једнако удаљене од једне тачке, центра кружнице. Основна својства геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углова). Класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртање квадрата и правоугаоника и конструкција троугла када су познате дужине свих страница. Обим геометријских фигура (троугла, квадрата, правоугаоника).

3.	**Мерење и мере**	**2**	- Мерење дужине (mm, km); - Мерење масе (kg, g, t). - Мерење времена (деценија, век, секунда). - Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl).	– чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време);	Упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (kg, g, t), времена (деценија, век, секунд), дужине (mm, km) и запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, као и претварањем вишеименованих у једноименоване и обрнуто. Ученици се упознају са концептом мерења површине геометријских фигура.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помажу у сагледавању постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Назив наставног предмета: ПРИРОДА И ДРУШТВО- ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 18

Циљ: Пружање додатне подршке ученицима који теже савладавају редовне наставне садржаје, имају потешкоће у разумевању појмова из природе и друштва, или им је потребно понављање и вежбање кроз практичне примере ради достизања прописаних образовних исхода.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Оријентација у простору и времену**	**4**	Стране света у природи и учионици (вежбе сналажења).	Ученик самостално одређује стране света у непосредном окружењу.	Индивидуални рад, рад у паровима, практичне вежбе у учионици и школском дворишту.

			Читање плана (учионице, школе, околине) и тумачење симбола и легенди. Увежбавање читања времена на аналогном сату (пуна, половина, четврт сата) и рад са календаром.	Зна да се снађе помоћу једноставног плана и прочита време на сату без забуне.	Методи и поступци: Очигледност: Коришћење правог компаса, макета, модела аналогног сата са покретним казаљкама и планова учионице и школе. Практичне активности: Одређивање страна света у природи помоћу Сунца и објеката (маховина, дрвеће). Игра „Благо“ где ученици користе једноставан план да пронађу предмет у учионици пратећи симболе и легенду. Вежбање прецизног читања сати (пуна, половина, четвртина) помоћу картица са нацртаним сатовима.
2.	**Својства материјала и њихове промене**	**3**	Препознавање и груписање материјала (чврсти, течни; природни и вештачки). Једноставни огледи и разумевање промена (загревање/хлађење, топљење, испаравање).	Ученик лакше препознаје и описује основна својства материјала из окружења. Разуме основне промене стања материјала кроз свакодневне примере.	Облици рада: Групни рад, радионице, једноставни огледи (демонстрациони и рад у мањим групама). Методи и поступци: Експериментални рад: Додиривање, мерење, упоређивање и разврставање различитих материјала (дрво, метал, пластика, текстил). Огледи: Извођење једноставних огледа топљења леда, испаравања воде и растварања супстанци (со, шећер у води) како би ученици визуелно и кроз лично искуство уочили промене стања материјала.

3.	**Кретање и безбедност у саобраћају**	**3**	Разликовање кретања и мировања, праволинијског и криволинијског кретања. Основна правила безбедног кретања пешака и бициклисте и најважнији саобраћајни знаци.	Ученик уме да опише кретање и свесно препознаје безбедна места и начине преласка улице.	Облици рада: Комбиновани рад, разговор, рад са илустрацијама и интерактивним задацима. Методи и поступци: Симулација и моделовање: Коришћење макета саобраћајница и аутића за приказивање праволинијског, криволинијског и кружног кретања, као и утицаја силе (гурања и вуче). Практична примена: Препознавање саобраћајних знакова путем картица-слагалица, анализа безбедних начина преласка улице кроз стрипове и безбедносне ситуације на макети раскрснице.
4.	**Жива и нежива природа (Станишта и ланци исхране)**	**5**	Повезивање услова из неживе природе са потребама живих бића. Биљке и животиње у шуми и на ливади (прилагођавање условима). Састављање једноставних ланаца исхране у природи.	Ученик препознаје међусобну повезаност живих бића у природи. Самостално повезује карике у једноставном ланцу исхране (ко се чиме храни).	Облици рада: Рад у паровима, рад са радним листовима, играње улога (драматизација). Методи и поступци: Визуелизација: Коришћење природних објеката (лишће, плодови, хербаријум), слика и кратких образовних филмова о шуми, ливади и бари. Активно учење (Ланци исхране): Коришћење картица са ликовима биљака и животиња (нпр. детелина – зец – лисица) где ученици физички слажу „ланац исхране“ и уочавају ко се

					чиме храни и како су повезани у природи.
5.	**Моја домовина-Република Србија**	**3**	Државни симболи (застава, грб, химна) и главни град. Улога појединца у породици, школи и заједници.	Ученик са сигурношћу препознаје симболе Републике Србије и разуме основну организацију у друштву.	Облици рада: Рад у групи, усмено изражавање, ликовно-креативне активности. Методи и поступци: Презентовање и сликовни приказ: Упознавање државних симбола (застава, грб, химна) кроз слагалице, слушање химне и анализу њених основних порука. Асоцијације и квизови: Кратки квизови знања, попуњавање једноставних карти Србије (уцртавање главног града и основних појмова) како би се градиво утврдило на опуштен и динамичан начин.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Описни карактер и формативно оцењивање: На допунској настави оцењивање је искључиво формативно и описано. Фокус је на праћењу индивидуалног напретка сваког ученика у односу на његово претходно знање, а не на поређењу са другим ученицима.

Методе праћења:

Континуирана опсервација активност ученика током практичних вежби (рад са сатом, компасом, макетама и картицама). Неформалне провере кроз игру (квизови, слагалице, асоцијације) које смањују анксиозност и страх од грешке. Праћење радова у портфолију (израђени радни листови, цртежи и практични задаци који показују еволуцију у савладавању тешкоћа).

Елементи вредновања по тематским целинама: Оријаентација и време: Самосталност у одређивању страна света, читању плана помоћу легенде и очитавању времена на сату.

Материјали: Препознавање својстава и разумевање промена (топљење, растварање) кроз огледе.

Кретање и саобраћај: Разликовање кретања и препознавање основних правила безбедности и саобраћајних знакова.

Жива и нежива природа: Повезивање услова станишта са потребама живих бића и тачно састављање ланаца исхране.

Моја домовина: Препознавање државних симбола и разумевање основних појмова о заједници.
Константна, охрабрујућа вербална подршка учитеља уз истицање сваког оствареног малог напретка. Крајњи циљ вредновања јесте да ученик успешно премости празнине у знању, стекне самопоуздање и самостално достигне прописане образовне исходе за 3. разред.

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД – ДОПУНСКА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК-ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ допунске наставе српског језика је развијање смисла и способности за правилно, течно, уверљиво, усмено и писмено изражавање -богаћење речника, језичког и слилског израза -оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникативним ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника) -увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног,логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког) -оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевно уметничких дела разних жанрова -поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика -упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по	Садржаји	Исходи	Начин остваривања прогама

		теми			
1.	**ЈЕЗИК**	**13**	Врсте речи: именице, глаголи и придеви Главни чланови реченице: субјекат и предикат Врсте речи и служба у реченици Чланови реченице Атрибут Научили смо из језика и правописа Врста и служба речи у реченици	– разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – одреди основне реченичне чланове; – правилно пише сва три модела управног говора; - одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – повеже	**У настави језика ученици** овладавају граматичким и правописним правилима стандардног српског језика која ће примењивати у писаној и говорној комуникацији. Како би се приступило усвајању нових садржаја, неопходно је да се добро утврде знања из морфологије: врсте речи и њихове граматичке категорије. У оквиру нових садржаја потребно је на примерима показати да неке речи мењају облик, а неке не (ту се пре свега подразумева промена именица, заменица и придева по падежима, и глагола по временима). Важно је да ученици уоче речи које не мењају свој облик (ту пре свега мислимо на прилоге који немају компарацију, предлоге, везнике и типичне речце, без навођења њихових назива). Пре увођења нових садржаја из синтаксе треба обновити знања о реченици и разликовању различитих врста реченица по облику и значењу.

			Употреба великог слова у писању имена из уметничког дела Објекат Глаголски додаци Употреба великог слова, наводника и заграда Реченице- просте и проширене Промењљиве и непромењљиве врсте речи	граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – одреди основне реченичне чланове. – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – одреди основне реченичне чланове; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе	

				речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора	
2.	**ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА**	**3**	Припрема за први школски писмени задатак са домаћим задатком Припрема за други школски писмени задатак са домаћим задатком Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета	правописна правила; – правилно структурира текст; – употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање;	Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, односно на развијање, богаћење и унапређивање њихове језичке способности. Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање.
3.	**КЊИЖЕВНОСТ**	**2**	Разумевање прочитаног Р. Гијо- *Бела Грива*	– чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење	У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. У разговору са

				поштујући и другачије ставове;	ученицима треба неговати способност ученика да опишу доживљај прочитаних књижевних дела, изнесу мишљење о њима, да разумеју најразличитије особине и поступке ликова и донесу суд о њиховим поступцима и особинама, као и о различитим догађајима у тексту.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за четврти разред.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА-ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ и задаци допунске наставе математике су: проналажење путева , спречавања застоја у напредовању;примена индивидуализоване наставе, односно издиференцираних захтева у зависности од ученика; подстицање и мотивисање ученика да усвоје предвиђене наставне садржаје, односно отклонити неуспех у учењу; навикавање ученика на самосталан рад и активно учење у заједничком раду и разговору; развијати памћење, мишљење, логичко мишљење и повезивање.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања прогама
1.	**БРОЈЕВИ**	**15**	Читање и писање бројева до милион Месна вредност цифре и упоређивање бројева Писмено сабирање вишецифрених бројева Скуп природних бројева, сабирање и одузимање Сталност збира и зависност разлике од промене умањеника и умањиоца Множење вишецифреног броја једноцифреним бројем Множење и дељење вишецифреног броја једноцифреним бројем у скупу N Множење и дељење вишецифреног броја двоцифреним бројем у скупу N Зависност производа и количника Једначине са сабирањем и одузимањем у скупу N₀	– даље развија појам броја и бројевног низа; – прочита, запише и упореди четвороцифрене бројеве и прикаже их на бројевној правој; – чита и користи податке представљене табеларно или графички; – одреди месну вредност цифре – усмено и писмено сабира четвороцифрене бројеве; – одреди месну вредност цифре; – састави израз, израчуна вредност бројевног низа и примени својства рачунских операција; – чита и користи податке представљене табеларно или	

			Једначине и неједначине са сабирањем и одузимањем у скупу N0 Једначине и неједначине са множењем и дељењем у скупу N0 Изрази. Редослед рачунских операција Децимални запис броја са две децималеж Разломци. Упоређивање разломака	графички – изврши четири основне рачунске операције у скупу N0; – састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне	
2.	**МЕРЕЊЕ И МЕРЕ**	**3**	Јединице за површину Површина квадра и коцке Запремина квадра и коцке	– прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине – израчуна површину и запремину квадра и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за четврти разред.

Назив наставног предмета: ПРИРОДА И ДРУШТВО-ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 18

Циљ и задаци допунске наставе природе и друштва јесте јесте пружање систематске, циљане и континуиране подршке ученицима којима је потребно додатно време и прилагођен методолошки приступ како би успешно савладали сложеније програмске садржаје (из географске оријентације, историјске прошлости, привредних делатности и екологије), достигли прописане образовне исходе и превазишли потешкоће у учењу.

Истицање и вредновање сваког индивидуалног напретка како би ученик повратио веру у сопствене могућности и развио позитиван став према учењу.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања прогама
1.	**Сналажење на географској карти Србије**	**4**	Читање географске карте (значење боја, знакова и легенде). Рељеф Србије (равнине, брда, планине, реке и језера). Географски положај и суседне државе.	Ученик уме да се служи географском картом Србије, препознаје основне облике рељефа и лоцира најважније реке и градове.	Облици рада: Индивидуални рад, рад у паровама, рад са стенд-картама и школским атласима. Методи и поступци:

					Визуелизација и рад на карти: Употреба боја у географији (низије зелено, планине браон, воде плаво) кроз практично бојење и попуњавање слепих карата Србије. Практични задаци: Проналажење суседних држава, река и већих градова помоћу легенде. Ученици кроз задатке типа „нађи на карти“ савладавају оријентацију на картографском приказу.
2.	**Прошлост мог краја и отаџбине**	**4**	Прошлост, садашњост и будућност (рачунање времена у историји – векови, деценије). Културно-историјски споменици и значајне личности из прошлости. Традиција, народни обичаји и културна баштина српског народа и националних мањина.	Ученик разуме ток историјског времена, препознаје значај културно-историјских споменика и поштује традицију и културну различитост.	Облици рада: Разговор, рад са текстуалним изворима, историјским времепловним тракама. Методи и поступци: Хронологија и временска трака: Графичко представљање и рачунање векова и деценија на једноставним примером временске ленте како би ученици схватили проток историјског времена. Огледна и презентациона метода: Коришћење слика

					културно-историјских споменика (манастири, тврђаве), упознавање значајних личности кроз кратке приче и асоцијације, уз неговање поштовања према традицији.
3.	**Живот и рад људи**	**4**	Основне привредне делатности (пољопривреда, индустрија, саобраћај, трговина, занатство). Природна богатства Србије и тяхере коришћење. Узрочно-последичне везе у производњи и потрошњи добара.	Ученик разликује основне привредне гране, разуме чиме се људи баве у различитим крајевима и зна значај очувања природних ресурса.	Облици рада: Рад у групама, упоређивање појмова, игра улога (асоцијације на занимања). Методи и поступци: Сликовне асоцијације: Употреба картица са производима и сировинама (нпр. пшеница – брашно – хлеб) да би се схватиле узрочно-последичне везе у привреди (пољопривреда, индустрија, трговина). Практични примери: Разговор о привредним делатностима заступљеним у завичају ученика кроз конкретне слике и свакодневне примере из окружења.
4.	**Животна средина и екологија**	**3**	Загађивање воде, ваздуха и земљишта. Заштита животне средине, рециклажа и одрживи развој.	Ученик препознаје опасности од загађења, зна како се правилно одлаже отпад и разуме	Облици рада: Демонстрација, разговор, рад на акционим мини-пројектима.

			Национални паркови и заштићена природна добра у Србији.	личну одговорност у очувању природе.	Методи и поступци: Анализа проблемских ситуација: Разматрање примера загађења воде и ваздуха и тражење решења (нпр. где се баца пластика, шта је рециклажа). Квизови и слагалице: Интерактивне вежбе разврставања отпада у различите контејнере и препознавање заштићених природних добара у Србији.
5.	**Државно уређење и грађанско васпитање**	**3**	Република Србија (власт, закони, права и обавезе грађана). Права детета и међусобна толеранција. Институције у локалној заједници (школа, општина, дом здравља, полиција).	Ученик познаје основне државне институције, разуме своја права и обавезе и зна како да се понаша у различитим друштвеним ситуацијама.	Облици рада: Дискусија, рад у мањим групама, драматизација свакодневних ситуација. Методи и поступци: Моделовање улога: Симулирање рада установа у локалној заједници (школа, општина, дом здравља) и решавање задатака у вези са правима и обавезама детета. Разговор и подршка: Ученици кроз подстицајна питања уче како да

					препознају праве вредности, толеранцију и начине понашања у друштвеним ситуацијама.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):
Оцењивање на допунској настави из Природе и друштва у 4. разреду је искључиво формативно и описано. Циљ није поређење ученика међу собом, већ праћење индивидуалног напретка сваког ученика у односу на његово полазно знање и савладавање тежих програмских садржаја.
Методе и технике праћења:Континуирана опсервација: Праћење ангажовања ученика током практичног рада на географској карти, решавања задатака са временском траком или анализа привредних процеса.
Неформалне провере кроз задатке: Кратке и неформалне провере знања кроз слагалице карти, асоцијације, еколошке квизове и практичне вежбе које смањују анксиозност.
Портфолио ученика: Прикупљање урађених радних листова, попуњених слепих карата и цртежа који прате еволуцију ученikovog разумевања градива.
Прати се способност сналажења на карти Србије, препознавање боја, легенде и лоцирање основних географских појмова.
Процењује се разумевање протока историјског времена, рачунање векова и препознавање културно-историјских споменика.
Вреднује се способност разликовања привредних грана и разумевање повезаности сировина и производа.
Прати се усвојеност свести о значају рециклаже, очувања природе и препознавању опасности од загађења.
Процењује се познавање основних права, обавеза и функционисања институција у заједници.
Повратна информација и циљ: Константна, охрабрујућа вербална подршка наставника која истиче сваки мањи напредак (нпр. „Видиш како си данас самостално тачно нашао градове на карти Србије“). Крајњи циљ вредновања јесте да ученик премости потешкоће, стекне сигурност у сопствено знање и успешно достигне образовне исходе за 4. разред.

*Допунском наставом биће обухваћени ученици који показују потешкоће у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за четврти разред.

ПЕТИ РАЗРЕД – ДОПУНСКА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ часова допунске наставе српског језика и књижевности у петом разреду је савладавање и усвајање основног знања из граматике, књижевности, писмености и говорне језичке културе. На овим часовима ученицима ће бити детаљније објашњено све оно што је на редовној настави остало нејасно, посветиће се пажња појединостима важним за напредовање у учењу. Такође, ови часови су од посебног значаја за ученике са негативним оценама како би што успешније постигли позитивну оцену и унапредили своја знања. Допунски часови прате редовну наставу, тако да ће на њима бити обрађиване теме из редовног наставног плана, а број часова по теми ће бити усклађен са потребама ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начини остваривања програма
1.	Падежи	5	Препознавање падежа и њихових основних значења; увежбавање падежних облика.	Ученик препознаје падеже и правилно их употребљава у једноставним примерима.	Разговор, усмерене вежбе, рад на примерима, индивидуализовани задаци.
2.	Именске речи	4	Именице, придеви, заменице и бројеви; основне особине и употреба.	Разликује именске речи и примењује их у краћим усменим и писменим задацима.	Вежбања, попуњавање задатака, рад у пару и групи.
3.	Глаголи и глаголски	5	Основни глаголски облици и времена; препознавање и	Препознаје глаголе и најчешће глаголске облике	Практичне вежбе, анализа примера, усмено и писмено

	облици		**употреба.**	**у реченици.**	**изражавање.**
4.	**Непроменљиве речи**	**2**	**Прилози и предлози**	**Разликује непроменљиве речи и препознаје њихову улогу.**	**Рад на тексту, кратке језичке игре и вежбе.**
5.	**Реченични чланови**	**4**	**Субјекат и предикат, објекат, прилошке одредбе; основни реченични чланови.**	**Уочава основне реченичне чланове у једноставним реченицама.**	**Анализа реченица, графичко обележавање и вежбања.**
6.	**Правопис**	**5**	**Основна правописна правила: велико слово, интерпункција, писање речи.**	**Примењује основна правописна правила и исправља уочене грешке.**	**Диктати, правописне вежбе и корекција ученичких радова.**
7.	**Књижевност**	**11**	**Читање, разумевање и тумачење књижевних текстова предвиђених програмом. Књижевни родови и врсте.**	**Разуме садржај текста, издваја главне догађаје и описује ликове.** **Разликује књижевне родове и врсте.**	**Вођени разговор, читање, препричавање, драматизација и креативни задаци.**

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): има искључиво формативни, подстицајни и развојни карактер. С обзиром на то да петаци улазе у предметну наставу и сусрећу се са сложенијом граматиком, правописом и књижевним теоријским појмовима, фокус је на отклањању празнина, савладавању основних писмених и усмених вештина и изградњи језичког самопоуздања.Усмена и писмена провера постигнућа ученика, вођење педагошке документације.

Назив предмета: ИСТОРИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Назив предмета: Историја- допунска настава

Циљ наставног програма: Утврдити садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави применом индивидуализације како би им се омогућило усвајање програма који спорије напредују,-Уз организацију допунског рада (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), извођење допунске наставе, праћење ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	Основи проучавања прошлости	4	Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају.	- Разликује појмове историја, историјски извор, прошлост - Наводи питања на која историја треба да одговори - Именује врсте историјских извора - Именује где се чувају писани, а где материјални историјски извори - Разликује и препознаје појмове: век, деценија, миленијум, ера, датум - Одређује, уз помоћ наставника, ком веку припадају одређене године	Објашњавање појма прошлости, хронолошких одредница, временских јединица у историји и вежбање на задатим и самостално задатим примерима; размена у пару
II	Праисторија	2	Основне одлике праисторије (начин живота људи,	Репродукује хронолошке оквире праисторије (постанак	Објашњавање праисторије у њеним главним карактеристикама

			проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба).	човека-постанак писма) - Именује праисторијска налазишта у Србији: Лепенски Вир и Винчу- Именује најзначајнија открића праисторије: ватра, точак, метал - На карти, уз помоћ наставника, уме да покаже главна праисторијска налазишта у Србији - Уме у локалном музеју, на локалитету, у књизи, да покаже историјски извор везан за праисторију	Уочавање карактеристика праисторије на основу слика, фотографија, експоната Показивање на карти локалитета из праисторије у Србији Вежбање на задатим примерима самостално и у пару
III	Стари Исток	5	Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама	Именује хронолошке границе Старог века -Уме, уз помоћ наставника, да објасни настанак првих држава у долинама Нила, Тигра и Еуфрата (IV миленијум п.н.е) -Уме на карти да покаже, уз помоћ наставника, Египат и Нил; Месопотамију, Тигар и Еуфрат	Објашњавање кључних појмова, показивање на карти, одговарање на питања; -Сналажење на историјској карти - Израда и проналажење информација на ленти времена - Анализа и тумачење

			Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...).	- Разликује појмове роб и робовласник - Препознаје титуле владара: цар, фараон - Препознаје на слици пирамиду - Именује политеизам и монотеизам Објашњава разлику између политеизма и монотеизма - Препознаје на примерима врсте писама Старог истока (пре свега алфабет) - Именује Библију - Именује Јевреје и повезује их са монотеизмом - Јудаизмом, Библијом и Јерусалимом	
IV	Античка Грчка	13	Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и	Именује Грке, народ који је створио полисе - Зна ко је Хомер и именује његова дела - Именује најзначајније полисе: Спарту и Атину и показује их на карти - Проналази на карти,	Објашњавање кључних појмова, показивање на карти, одговарање на питања, анализа сликовног материјала, читање, тумачење и анализа писаних историјских извора, гледање филмова, израда ленти времена

			хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре).	уз помоћ наставника, Крит, Средоземно море, Малу Азију, Атину, Спарту, Персију, Балканско полуострво - Објашњава, уз помоћ наставника, појмове полис, колонизација, аристократија, демократија - Зна ко је Перикле - Препознаје грчке полисе као робовласничке - Именује период када су били Грчко-персијски ратови (½ V в. п.н.е.) - Именује, уз помоћ наставника, победнике Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата - Именује грчке богове: Зевса, Херу, Атину, Посејдона - Одређује век када су се организовале прве ОИ, кад су били ратови итд. - Именује грчко писмо (алфабет) - Зна ко је и када је	-Сналажење на историјској карти - Израда и проналажење информација на ленти времена - Анализа и тумачење историјских извора - Припремање за контролни

				владао Александар Велики (336-323г.п.н.е.) - Репродукује дефиницију хеленистичке културе	
V	Антички Рим	12	Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад	Показује на карти, уз помоћ наставника: Италију и Рим, територију Римске државе у њеном највећем обиму, Сингидунум, Наисус, Сирмијум, Гамзиград, Константинопољ, Јерусалим - На ленти времена, препознаје периоде римске историје - Разликује и препознаје појмове Република, Провинција , роб и робовласник - Именује Сенат и Народну скупштину, као главне органе власти у Римској републици, - Зна ко је Гај Јулије Цезар, Октавијан Август и Константин Велики (306-337) - Описује римску	Објашњавање кључних појмова, показивање на карти, одговарање на питања, анализа сликовног материјала, читање, тумачење и анализа писаних историјских извора, гледање филмова, израда ленти времена -Сналажење на историјској карти - Израда и проналажење информација на ленти времена - Анализа и тумачење историјских извора - Припремање за контролни

			Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).	војску на основу слике војника - Зна шта је то Трајанова табла - Наводи хронолошке одреднице Римског царства - Именује Римске провинције на тлу Србије, тј. уме, уз помоћ наставника, да прочита њихове називе на карти - Именује годину и век када је био пад Западног Римског царства (476.г) - Објашњава ко су варвари и шта је то Велика сеоба народа - Примењује појам политеизам на примеру римске религије	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): има формативни, подстицајни и развојни карактер ученика; праћење индивидуалног напретка ученика у односу на његово сопствено полазиште; Наставник на крају сваког часа истиче шта је добро урађено и похваљује сваки напредак ученика; Да ученик премости потешкоће у савладавању историјског градива из 5. разреда савлада минималне програмске исходе, развије логичко мишљење о прошлости и са више сигурности и самопоуздања прати редовну наставу.

Назив наставног предмета: ГЕОГРАФИЈА - ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Утврдити садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави применом индивидуализације како би им се омогућило усвајање програма.који спорије напредују,-Уз организацију допунског рада (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), извођење допунске наставе, праћење ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Човек и простор	1	Појам и подела географије	- повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - подела географије као науке	-Објашњавање кључних појмова везаних за развој географије као науке и њене поделе -Одговарање на питања ученика -Вежбање на задатим примерима
2.	Васиона	5	-Васиона, звезде, сазвежђа и галаксије -Сунчев систем -Сателити, астероиди, комете и метеори	- објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему. - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене	-Објашњавање кључних појмова везаних за Васиону и васионска тела -Одговарање на питања ученика о задатој теми
3.	Кретања Земље	6	-Облик и величина Земље, распоред копна и воде	- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред	За остваривање исхода ове област и најбоље је користити демонстративно-илустративне методе и методе експеримента

			-Ротација Земље и њене последице -Револуција и њене последице	копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; – разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; – повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	уз употребу модела Земље глобуса и географске карте. За ученике овог узраста посебно може бити тешко разумевање Земљине ротације, револуције и последица ових кретања.. Наставнику се препоручује примена очигледних наставних средстава (глобус, батеријска лампа, телуријум, видео записи, анимације...) и демонстративно-илустративне методе и методе експеримента како би се могао постићи висок степен разумевања и достизања предвиђених исхода.
4.	Унутрашња грађа и рељеф	11	-Постанак и нутрашња грађа Земље -Литосферне плоче -Вулкани и земљотреси -Стене -Обликовање рељефа процесима набирања и раседања -Обликовање рељефа дејством воде и ветра	– разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; – помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и	Наставна област Планета Земља има посебан значај јер у оквиру ње ученици упознају објекте, појаве и процесе, гранске и међугранске везе, као и посебне физичко-географске законитости. Акценат треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (како се понашати у случају земљотреса. треба навести примере позитивног и негативног

			-Човек и рељеф	раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; – опише процес вулканске ерупције и њене последице; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; – помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; – разликује ерозивне и акумулативне процесе; – наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови);	деловања човека на природу. Посебну пажњу посветити развијању одговорног понашања ученика према животној средини и рационалном коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи. Од ученика се очекује да опише одговорно понашање коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо. Препорука је да се прилом планирог излета ученици упознају са објектима геонаслеђа и развију правилне ставове о његовом значају и очувању. Поједини препоручени садржаји могу бити тешки и апстракни ученицима, па се зато препоручује задржавање на основним појмовима, појавама и процесима уз обилато коришћење дидактичког материјала, презентација и мултимедијалног метријала ,као разноврсних метода и облика рада. Једна од основних вештина која се препоручује је правилно географско посматрање и уочавање природних објеката, појава и процеса у локалној

					средини чиме се подстиче природна радозналост деце, самостално истраживање и њихова правилна интерпретација.
5.	Ваздушни омотач	5	Атмосфера-састав, структура и значај -Време, климатски елементии појаве -Климатски чиниоци и основни типови климе -Човек и клима	– опише структуру атмосфере; – наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); – разликује појам времена од појма клима; – наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; – графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; – користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека	Једна од основних вештина која се препоручује је правилно географско посматрање и уочавање природних појава , а то се најлакше уочава када су у питању појаве везане за временске прилике. Ученицима се препоручује слушање временске прогнозе и у односу на како да палнира своје активности. Таскође је значајно истицати могућност стицања знања, вештина и навика коришћењем статистичког материјала који је систематизован у табелама, као и руковањем различитим мерним инструментима, регистровањем и обрадом података које они показују. Предлаже се, уколико за то има могућности да за обраду података ученици користе ИКТ. На овај начин повезују се и интерпретирају квантитативни показатељи и утврђују узрочно-

				(екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);	последичне везе и односи.
6.	Воде на Земљи	8	-Светско мор, својства и кретања морске воде -Воде на копну -Човек и вода	– уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде; – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); – разликује типове језерских басена према начину постанка; – наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; – наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; – наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;	Код обраде теме Хидросфера препоручује се коришћење географске карте.Ученици се упознају са коришћењем карте, и развијају географску писменост. Коришћење карте омогућава да ученицилакше савладају и препознају неке од највећих хидрографских објеката (океани, мора, заливи , облике разуђености) такође могу лакше да савладају основне појмове везане за воде на копну. Препоручује се што више коришћења мултимедијалног материјала (презентације , фотографије) Такође је веома важно инсистирати да ученици стечено знање повежу са примерима из свакодневног живота односно са оним што су видели или доживели на путовања (боја морске воде, таласи, салинитет воде).
	Укупно часова	36			

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): На допунској настави из географије у 5. разреду, праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика има искључиво **формативни, подстицајни и развојни карактер**. С обзиром на то да петаци тек започињу систематско учење географије као посебног предмета (сусрећу се са новинама попут читања географске карте, оријентације, упознавања планетарних и регионалних појмова), допунска настава је усмерена на отклањање почетних потешкоћа, разумевање основних закона у природи и изградњу географске писмености без страха од неуспеха;

Наставник на крају сваког часа истиче шта је добро урађено и похваљује сваки напредак (на пример: *„Видиш како си данас самостално тачно показао реке на карти, а прошле недеље нам је то био изазов!“*). Овакав приступ уклања анксиозност и страх од грешке.

- **Завршни циљ вредновања:** Да ученик успешно премости почетне празнине у знању, савлада основне програмске исходе из географије з

а 5. разред, стекне трајне радне навике и са више самопоуздања прати редовну наставу.

Назив наставног предмета: БИОЛОГИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Утврдити садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави применом индивидуализације како би им се омогућило усвајање програма који спорије напредују,-Уз организацију допунског рада (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), извођење допунске наставе, праћење ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Порекло и разноврсност живота	10	Заједничке особине живих бића Груписање живих	Ученик препознаје основне особине живих бића и разликује живу од неживе природе	Разговор, посматрање слика и модела, рад на једноставним задацима.

			бића према заједничким особинама Основни делови ћелије и њихова улога	Ученик разврстава жива бића према једноставним критеријумима Ученик препознаје основне делове ћелије и њихову улогу.	Рад у пару, илустрације, наставни. Цртање, рад са моделима и шемама, разговор.
2.	Јединство грађе и функције као освнова живота	8	Прилагођеност биљака и животиња условима средине	Ученик уочава везу између изгледа организма и услова живота.	Посматрање примера, рад на сликама и кратким текстовима
3.	Наслеђивање и еволуција	8	Наследне и ненаследне особине Сличности и разлике међу припадницима исте врсте	Ученик разликује наследне од особина насталих под утицајем средине Ученик уочава варијабилност унутар врсте.	Израда једноставних шема и ланаца исхране. Разговор, примери из свакодневног живота, наставни листићи. Прикупљање и поређење података, једноставне табеле.
4.	Живот у екосистему	8	Значај очувања живих бића и станишта Значај очувања живих бића и станишта	Ученик наводи примере одговорног односа према природи. Ученик наводи примере одговорног односа према природи.	Разговор, еколошке радионице, рад на примерима.
5.	Човек и здравље	4	Здрава исхрана, хигијена, здраве навике	Ученик препознаје елементе здравог начина живота.	Радионице, дискусија, израда паноа.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на часовима допунске наставе из биологије у 5. разреду

На допунској настави из **биологије за 5. разред**, праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика има искључиво **формативни, подстицајни и развојни карактер**. С обзиром на то да петаци тек почињу систематизовано да изучавају биологију као посебан предмет (са преласком на предметну наставы), циљ праћења је да се откоче почетне потешкоће у разумевању живог света, савладају базични б • Наставник на крају сваког часа истиче шта је добро урађено и похваљује сваки напредак. Овакав приступ отклања страх од неуспеха код ученика. **Крајњи циљ вредновања:** Да ученик премости почетне потешкоће у усвајању биолошких појмова, трајно разуме повезаност у природи, савлада минималне програмске исходе за 5. разред и са више сигурности и радозналости прати редовну наставу биологије.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА- ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Општи **циљ** допунске наставе из математике за 5. разред основне школе јесте пружање системске, циљане и континуиране подршке ученицима којима је потребно додатно време, понављање и прилагођен методолошки приступ како би успешно савладали прелазак са разредне на предметну наставу, премостили почетне празнине у знању, превазишли страх од решавања задатака и достигли минималне образовне исходе прописане планом и програмом. Стварање опуштене, подстицајне и радне атмосфере у мањим групама у којима је дозвољено питати, грешити и поново покушавати.Праћење индивидуалног напретка сваког ученика и вредновање његовог труда у односу на сопствене могућности, без притиска и поређења са другима, како би ученик повратио веру у сопствене математичке способности.

Редни број	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Дељивост	7	Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2,3,4,59, 25	Ученик ће моћи да: одреди чиниоце и садржаоце природног броја; примени правила дељивости; растави природан број на просте	Индивидуализован рад са ученицима; отклањање уочених тешкоћа у учењу; обнављање и увежбавање основних појмова; решавање задатака различите тежине; примена

			и декадном јединицом. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.	чиниоце; одреди НЗД и НЗС два броја; решава једноставне проблемске задатке из области дељивости.	математичких правила у практичним примерима.
2.	Основни појмови геометрије	4	Тачке и праве; односи припадања и распореда. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи.	Ученик ће моћи да: препозна и именује тачке, праве и полуправе; одреди међусобне односе тачака и правих; правилно користи геометријски прибор; црта и означава основне геометријске објекте.	Индивидуализован рад са ученицима; практичан рад уз коришћење геометријског прибора; цртање и конструкције; решавање задатака и анализа примера; отклањање тешкоћа у усвајању основних геометријских појмова.
3.	Угао	4	Појам угла. Елементи угла. Мерење и цртање углова. Врсте углова.	Ученик ће моћи да: препозна и именује угао и његове елементе; мери и црта углове помоћу угломера; разликује врсте углова; упоређује и класификује углове према	Индивидуализован рад са ученицима; демонстрација и практичан рад; мерење и цртање углова; самостално и вођено решавање задатака; увежбавање примене геометријског прибора.

				величини;сабере и одузме два угла рачунски и конструктивно.	
4.	Разломци	18	Појам разломка. Упоређивање разломака. Проширивање и скраћивање разломака. Мешовити бројеви. Сабирање и одузимање разломака. Множење и дељење разломака. Примена разломака у задацима	Ученик ће моћи да: представи разломак и препозна његово значење; упоређује разломке; проширује и скраћује разломке; претвара мешовите бројеве у неправе разломке и обрнуто; сабира, одузима, множи и дели разломке једноставнијих облика; примењује знања у решавању текстуалних задатака	Индивидуализован рад са ученицима; обнављање и систематизација градива; решавање задатака различитог нивоа сложености; употреба визуелних приказа и конкретних примера; отклањање тешкоћа у усвајању појма разломка и рачунских операција.
5.	Осна симетрија	2		Ученик ће моћи да: препозна осносиметричне фигуре; одреди осу симетрије; конструише симетричну слику тачке и једноставне фигуре у односу на дату осу; уочи примену симетрије у окружењу.	Индивидуализован рад са ученицима; практичан рад и цртање; коришћење геометријског прибора; демонстрација и самостално конструисање; анализа примера из свакодневног живота.

Начин прћења напредовања и вредновање постигнућа ученика: На часовима допунске наставе из **математике за 5. разред**, праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика има искључиво **формативни, подстицајни и развојни карактер**. С обзиром на то да петаци на преласку у предметну наставу често наилазе на апстрактније садржаје (попут разломака, негативних бројева, углова и сложенијих текстовиих задатака), циљ праћења није кажњавање незнања или бројчано оцењивање, већ **праћење индивидуалног напретка, откривање узрока потешкоћа и враћање самопоуздања** ученицима који спорије савладавају градиво; **Охрабрујућа и специфицирана вербална подршка:** Наставник увек усмерава повратну информацију на конкретан помак (на приме,

К**рајњи циљ вредновања:** Да ученик премости страх од математичких задатака, усвоји минимални стандард знања предвиђен за 5. разред, изгради радну дисциплину и са више самопоуздања прати редовну наставу математике.

Назив наставног предмета: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Циљ наставног програма допунске наставе из Информатике и рачунарства је пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа у савладавању дела градива или целе наставне теме због великог броја изостанака, непажње на редовном часу, или једноставно потешкоћа насталих због неадекватног разумевања одређене области. Часови допунске наставе нису предвиђени само за ученике са ниским оценама, већ за све ученике којима је потребна додатна подршка у савладавању наставних тема предвиђених планом и програмом. Исходи и стандарди који важе за редовне часове се примењују и за часове допунске наставе.

Редни број	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	ИКТ	10	Предмет изучавања информатике и рачунарства. ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера. Подешавање радног окружења. Организација података. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијом. Рад са презентацијама.	**Именује и правилно повезује** основне компоненте ИКТ уређаја (миш, тастатура, монитор, системска јединица). **Разликује појам** хардвера (физичких делова) од софтвера (програма) на једноставним примерима из свакодневног рада. **Самостално покреће и затвара** оперативни систем, апликације за рад и правилно искључује дигитални уређај. **Креира текстуални документ**, уноси крађи текст	Контрола присуства часовима Пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа са савлађивањем градива. Додатни примери за вежбу Упућивање на додатне изворе, туторијале, материјал за вежбу. Додатни термини за одржавање часова ради адекватније припреме за редовне провере знања. Увођење хибридне наставе ради адекватније припреме за редовне часове.

				помоћу тастатуре и исправно користи тастере за размак, нови ред и брисање. **Уме да сними (сачува)** свој рад под одређеним именом у одговарајућу фасциклу (директоријум) на рачунару	
2.	Дигитална писменост	8	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин. Правила безбедног рада на интернету. Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података. Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом.	**Препознаје и наводи** основне ризике у дигиталном окружењу (прељевање података, вируси, непримерени садржаји). **Примењује основна правила** безбедног понашања на интернету, укључујући чување својих личних података и лозинки. **Уочава и пријављује** дигитално насиље наставнику или родитељу (препознаје неадекватан тон комуникације). **Користи веб-прегледач** за проналажење једноставних информација у образовне сврхе (попуњавање школских задатака). **Прави разлику** између дозвољеног коришћења туђих	Допунска настава из дигиталне писмености заснива се на практичном раду на рачунару и приступу „корак по корак“ како би се отклониле почетне потешкоће у коришћењу технологије. Кроз индивидуални рад и непосредну подршку наставника, ученици савладавају основни рад на уређају, управљање датотекама и програме за обраду текста. Посебан акценат стављен је на сигурност на интернету, где ученици кроз разматрање свакодневних ситуација и лаке квизове уче о заштити личних података и дигиталном бонтону. Уместо формалног оцењивања, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију и самосталност у изради задатака. Крајњи циљ је да ученик кроз подстицајну и опуштену атмосферу стекне сигурност и трајно самопоуздање у коришћењу савремених дигиталних алата.

				материјала и кршења ауторских права (разуме појам дигиталног власништва	
3.	Рачунарство	18	Алгоритам. Визуелно програмирање. Програмске структуре. Тестирање програма и отклањање грешака.	**Препознаје и објашњава** појам алгоритма као низа корака за решавање неког задатка (нпр. из свакодневног живота). **Користи основне блокове** кретања, изгледа и звука како би покренуо лика на Скреч сцени. **Саставља једноставан линеарни код** (скрипту) у коме се наредбе извршавају једна за другом без компликованих услова. **Препознаје улогу блок-наредбе** за понављање (основна истрајно понављај или понови Х пута петља). **Уочава очигледну грешку (баг)** у свом коду када се лик не понаша онако како је планирано и исправља је уз помоћ наставника	Допунска настава из информатике и рачунарства за пети разред на тему рачунарства реализује се првенствено кроз **практичан рад на рачунару и принцип „корак по корак“**, уз обавезну визуелизацију апстрактних појмова. Уместо суве теорије, наставне јединице попут хардвера, софтвера или представљања података обрађују се кроз интерактивне демонстрације, растављање уређаја на компоненте и лаке дидактичке игре. Ученици кроз индивидуални рад и непосредну подршку наставника постепено савладавају основне рачунарске концепте без страха од грешке. Напредак се прати формативно, кроз свакодневну опсервацију сигурности у раду, а акценат је на изградњи трајног самопоуздања и разумевању логике функционисања технологије.

Начин прћења напредовања и вредновање постигнућа ученика: Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из информатике и рачунарства има искључиво формативни и подстицајни карактер. Уместо бројчаних оцена, напредак

се прати кроз свакодневну опсервацију рада на рачунару, самосталност у решавању задатака и неформалне мини-провере знања без стреса. Фокус је на савладавању основних појмова, хардвера, софтвера и блок-програмирања корак по корак уз непосредну подршку наставника. Повратна информација је увек усмерена на похваљивање труда и сваког мањег помака како би се откочиле почетне потешкоће. Крајњи циљ је да ученик стекне сигурност, развије дигиталну писменост и са самопоуздањем прати редовну наставу.

Назив наставног предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА - ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Допунска настава је намењена ученицима који имају потешкоћа у савладавању редовног градива. Зато је овај програм фокусиран на успоравање темпа, поједностављивање концепата, отклањање типичних грешака, интензивну демонстрацију и практичне вежбе уз директну подршку наставника.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
Животно и радно окружење и саобраћај	6	• Појам технике и технологије кроз очигледне примере. • Правила понашања и безбедност у школском кабинету. • Основна правила кретања пешака и бициклиста у саобраћају (препознавање знакова).	• Објасни чему служи техника у свакодневном животу. • Наведе и поштује правила безбедног рада у кабинету. • Препозна основне саобраћајне знакове и безбедно се креће као пешак и бициклиста.	• Рад са текстом и сликовним материјалом. • Анализа једноставних ситуација на цртежима. • Практичне вежбе препознавања знакова на школском полигону или у учионици.
Графичке комуникације	8	• Правилно држање и употреба прибора за техничко цртање (лењири, шестар, оловке). • Врсте линија у техничком цртању и њихово вежбање. • Основе ортогоналне пројекције (цртање најједноставнијих облика, коцке и квадра).	• Правилно користи троуглове и шестар за повлачење паралелних линија. • Разликује пуну, испрекидану и црта-	• Корак-по-корак демонстрација наставника на табли. • Индивидуалне вежбе цртања на мрежи (квадратима) ради

		• Основни појмови о котирању.	тачка линију. • Нацрта основне пројекције једноставног геометријског тела уз помоћ наставника. • Правилно упише основне коте.	лакшег сналажења. • Корекција грешака у ходу.
Техничка и дигитална писменост	6	• Основни делови рачунара и њихова функција. • Безбедно укључивање, искључивање и покретање програма. • Коришћење рачунара за проналажење једноставних појмова из технике (претрага слика).	• Именује главне делове рачунарског система. • Самостално и безбедно покрене рачунар и потребан програм. • Унесе задати појам у претраживач и пронађе одговарајућу слику или текст.	• Практичан рад у рачунарском кабинету (један ученик - један рачунар). • Рад по детаљним, кратким писаним упутствима. • Вежбе навигације мишем и тастатуром.
Технологија материјала	6	• Препознавање природних материјала (дрво) и папира у окружењу. • Основна својства дрвета и папира (тврдоћа, савитљивост, цепање). • Правилна употреба једноставних алата за сечење папира и танког дрвета (маказе, моделарски нож, шмиргла).	• Разликује папир, картон и дрво на основу изгледа и додира. • Наведе основна својства материјала са којима ради. • Безбедно користи маказе и прибор за глачање површина.	• Тактилне вежбе (ученици додирују и упоређују узорке материјала). • Једноставни огледи савијања и ломљења узорака. • Практичне вежбе сечења и обраде ивица.
Конструкторско моделовање	10	• Читање једноставних алгоритама и упутстава за склапање модела. • Технике прецизног спајања (лепљење папира и	• Прати сликовно упутство за корак-по-корак склапање	• Рад на унапред припремљеним (полуготовим)

		картона, склапање елемената од готових сетова). • Израда једноставне макете или модела (нпр. геометријско тело или једноставна кутија). • Отклањање неправилности при склапању.	модела. • Правилно наноси лепак и спаја делове без деформисања. • Самостално или уз минималну помоћ комплетира једноставан модел. • Уочава и исправља грешке у склапању	материјалима и шаблонима. • Индивидуално вођење од стране наставника у свакој фази рада. • Практичне вежбе склапања и лепљења кроз игру и једноставне задатке.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из технике и технологије за пети разред има искључиво формативни, подстицајни и развојни карактер. Уместо бројчаних оцена, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију практичног рада, сналажења у руковању алатима и материјалима, као и кроз неформалне мини-провере знања без стреса. Фокус је на савладавању основних техничких вештина, читању једноставних цртежа и изради техничких творевина „корак по корак“ уз непосредну подршку наставника. Повратна информација је увек усмерена на похваљивање труда, уредности и сваког мањег помака како би се откочиле почетне потешкоће у практичном раду. Крајњи циљ је да ученик стекне сигурност, развије ручне вештине и са самопоуздањем прати редовну наставу.

Назив предмета: Ликовна култура ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: 5
Годишњи фонд часова: 36
Циљ наставног програма допунске наставе: Пружање подршке ученицима у савладавању основних ликовних појмова, развијању перцепције, моторичких вештина и техничких изражајних могућности кроз индивидуализован рад; превазилажење потешкоћа у реализацији ликовних задатака из редовне наставе и развијање самопоуздања кроз креативни рад.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

1.	**Увод и дијагностика**	4	Сналажење у уџбенику Правилна употреба и чување прибора (оловке, боје, четкице, подлоге). Ликовни елементи (основни подсетник: линија, облик).	Правилно користи и одржава ликовни прибор. Препозна и именује основне ликовне елементе у свом окружењу и на репродукцијама.	Практичан рад на једноставним форматима. Вежбе опуштања шаке кроз цртање слободних линија. Разговор на основу илустрација из уџбеника.
2.	**Линија и текстура (Визуелни језик)**	8	Врсте линија према смеру и карактеру. Контурна и структурна линија. Текстура (природна и вештачка) кроз ликовне технике: оловка, туш, фломастери.	Разликује контурну од структурне линије. Примени различите линије да би приказао различите текстуре (храпаво, глатко, крзнено).	Вежбе цртања по посматрању једноставних облика (лист, јабука) Коришћење текстуралних матрица (трљање графита преко рељефних површина - *фротаж*).
3.	**Хроматске и ахроматске боје. Контрасти**	10	Основне и изведене боје (понављање кроз точак боја). Топле и хладне боје (препознавање и психолошки утисак). Ахроматски тонови (црна, бела, сива) и нијансирање. Рад са темпером/воденим бојама без „прљања" боје.	Разликује и правилно меша основне боје да би добио изведене. Препознаје и свесно користи топле и хладне боје за изражавање расположења. Контролише количину воде и боје на четкици.	Практичне вежбе мешања боја на палети према упутствима из уџбеника. Реализација једноставних мотива (пејзаж у топлом/хладном контрасту). Индивидуална помоћ

					у контроли покрета четкице.
4.	**Вајање и простор** **Облик и маса (тродимензионално изражавање)**	6	Разлика између дводимензионалног (раван) и тродимензионалног (простор). Пуна маса и шупљина. Рад са пластилином, глином или папир-машеом.	Преобликује масу у тродимензионални облик који је препознатљив. Разликује пуну масу од просторне шупљине на примерима скулптура из уџбеника.	Тактилне вежбе и моделовање једноставних фигура (животиње, посуде). Грађење облика из једног комада материјала ради стабилности. Анализа скулптура кроз додатак за дигитални уџбеник.
5.	**Визуелне комуникације и дизајн** **Композиција и преобликовање материјала**	5	Појам композиције (распоред облика на папиру). Употреба рециклираног материјала (колаж, асамблаж). Основе графичког дизајна (плакат, слово као знак).	Организује елементе на папиру тако да испуни простор без претрпавања. Спаја различите материјале у нову целину кроз колаж.	Вежбе резања и лепљења колаж папира. Креирање честитке или иницијала свог имена у форми знака. Рад у паровима ради развијања сарадње.
6.	**Евалуација и изложба** **Анализа рада и естетско процењивање**	3	Преглед мапа са радовима насталим током године. Разговор о напретку. Селекција радова за завршну	Вербализује сопствени креативни процес и уочи свој напредак. Позитивно и критички се односи према свом раду	Организовање мини-изложбе у учионици. Разговор „Шта ми је било најлакше, а шта најтеже" уз

			школску изложбу.	и раду вршњака.	коришћење лекција из уџбеника као подсетника.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење и вредновање на допунској настави из Ликовне културе има **искључиво формативни карактер**. Циљ није класирање ученика нити истицање његових недостатака, већ континуирано бележење његовог личног напретка, развијање моторичких вештина и изградња самопоуздања.

Назив наставног предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА - ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 36
Циљ наставног програма допунске наставе: Пружање подршке ученицима у савладавању основних музичких знања и вештина, развијање музичких способности, интересовања за музику и оспособљавање за успешно праћење редовне наставе.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	ЧОВЕК И МУЗИКА	8	Музика у праисторији и античком добу	Ученик треба да препозна и именује ударачке инструменте и жичане	Разговор, слике
2.	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	8	Инструменти у праисторији, античком периоду и народни инструменти	Ученик треба да препозна основну разлику између ударањки, жичаних и дувачких инструмената	Слушање музичких примера, разговор, слике

3.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	5	Препознаје основне контрасте: брзо/споро, гласно/тихо	Препознаје глас, инструмент и основни карактер музичког дела	Вођено слушање, разговор
4.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	8	Певање једноставни мелодија, вежбање правилног дисања, Орфов инструментаријум	Из Орфовог инструментаријума користи штапиће, тријангл и даире, пева једноставне песме у групи	Слушање,групно певање, свирање, практични рад
5.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	7	Понављање научених песама и импровизација	Успешно наставља започети ритам и кроз покрет телом изражава метар и темпо	Слушање, певање, свирање и покрет/игра, креативне активности

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из музичке културе за пети разред има искључиво формативни, подстицајни и развојни карактер. Уместо бројчаних оцена, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију музичких активности, учешће у заједничком певању, препознавање основних музичких жанрова, инструмената и елемената музичке писмености кроз игру и опуштену атмосферу. Фокус је на отклањању страха од јавног извођења, савладавању основног ритма и развоју слушалачке пажње корак по корак уз непосредну подршку наставника. Повратна информација је увек усмерена на похваљивање ангажовања, музичког израза и сваког мањег помака како би се код ученика пробудила љубав према уметности. Крајњи циљ је да ученик стекне сигурност, развије самопоуздање и са радошћу прати редовну наставу музичке културе.

Назив наставног предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ - ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 36
Циљ наставног програма допунске наставе: Општи циљ допунске наставе из физичког и здравственог васпитања за 5. разред основне школе јесте пружање циљане, подстицајне и безбедне подршке ученицима којима је потребно додатно време и прилагођен методолошки приступ како би савладали основне моторне вештине, премостили почетне потешкоће у координацији и савладавању полигона и спортских елемената, те достигли минималне исходе предвиђене планом и програмом.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Атлетика	6	Техника истрајног трчања Техника спринтерског трчања Техника ниског старта Скок у даљ Скок увис (прекорачна техника) Бацање кугле(2 кг)-приказ технике Техника штафетног трчања (примопредаја штафете); Тробој	Примењује адекватне вежбе за унапређење моторичких способности.	Постепено увежбавање основних кретних структура, прилагођеним полигонима и игровном приступу без такмичарског притиска. Кроз непосредну демонстрацију наставника, употребу лакших реквизита и растављање сложених вежби на мање кораке, ученици савладавају почетне моторне потешкоће. Рад је фокусиран на индивидуални напредак, развој физичких способности и стварање сигурне атмосфере у којој ученик без страха стиче самопоуздање. Уместо формалног оцењивања, примарна методолошка подршка остварује се кроз континуирано

					праћење, похваљивање труда и позитивну мотивацију.
2.	Спортска гимнастика	6	Вежбе на тлу-обавезни састав Прескоци и скокови Ниска греда Вежбе у вису	Демонстрирају технике помагања чувања себе и других приликом вежбања	Постепено савладавање основних покрета кроз прилагођене вежбе, употреба безбедних реквизита и игровни приступ без такмичарског притиска. Кроз непосредну демонстрацију наставника и растављање сложених елемената на мање кораке, ученици сигурно савладавају атлетске покрете, основне елементе на тлу и скокове. Фокус је на индивидуалном напретку, развоју координације и стварању подстицајне атмосфере у којој ученици без страха граде самопоуздање. Уместо формалног оцењивања, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију, а подршка се пружа кроз континуирано похваљивање труда и позитивну мотивацију.
3.	Основе тимских спортских игара	8	Основни елементи технике: Хватање и додавање Вођење лопте	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	Праћење напредовања на допунској настави из физичког има искључиво формативни и подстицајни карактер. Уместо оцена, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију ученика и његову спретност у извођењу вежби.

					Фокус је на труду, индивидуалном помаку и савладавању почетних потешкоћа корак по корак. Повратна информација је увек позитивна и усмерена на похвале како би ученик изградио сигурност. Крајњи циљ је да ученик без страха развије моторне вештине и самопоуздање за редовну наставу.
4.	Ритмика и плес	4	Ритмичка вежба без реквизита Вежбе са обручима Ритмичке важбе са реквизитима Обрадити прве 2 варијанте народног кола Моравац Основни кораци друшвених плесова-валцер	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	Постепено увежбавању основних кретних структура, прилагођеним полигонима и игровном приступу без такмичарског притиска. Кроз непосредну демонстрацију наставника, употребу лакших реквизита и растављање сложених вежби на мање кораке, ученици сигурно савладавају атлетске елементе, вежбе на тлу, прескоке, скокове, елементе манипулације лоптом, као и ритмичке и плесне структуре попут вежби без реквизита, са обручима, основних корака народног кола (Моравац) и друштвених плесова (валцер). Рад је фокусиран на индивидуални напредак, развој координације, осећаја за ритам и стварање сигурне атмосфере у којој ученик без страха стиче

					самопоуздање. Уместо формалног оцењивања, примарна подршка се остварује кроз континуирано праћење, похваљивање труда и позитивну мотивацију.
5.	Футсал	6	Вођење и контрола лопте Примање и додавање лопте,	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	Постепено увежбавање основних кретних структура кроз прилагођене полигоне и игровни приступ без такмичарског притиска. Кроз непосредну демонстрацију наставника, употребу лакших и мекших реквизита и растављање сложених вежби на мање кораке, ученици сигурно савладавају елементе примања, додавања, вођења и контроле лопте. Рад је фокусиран на индивидуални напредак, развој координације и стварање сигурне атмосфере у којој ученик без страха стиче самопоуздање. Уместо формалног оцењивања, примарна подршка се остварује кроз континуирано праћење, похваљивање труда и позитивну мотивацију. Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.

6.	Пливање/Полигони	6	Оспособљавање ученика за безбедан боравак у води, усвајање основних елемената технике пливања Атлетски полигон Гимнастички полигон	Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање	Постепено увежбавање кретања, прилагођеним вежбама без страха и игровном приступу. Кроз симулацију покрета на сувом, употребу безбедних реквизита и лакше полигоне спретности који опонашају координацију и равнотежу, ученици сигурно савладавају почетне препреке. Рад је фокусиран на индивидуални напредак и стварање сигурне атмосфере, уз стално похваљивање труда и позитивну мотивацију уместо формалног оцењивања. Применом одговарајућих метода, облика и форми рада изводе основне елементе технике.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа има искључиво формативни и подстицајни карактер. Уместо оцена, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију ученика и његово сналажење на полигонима и у вежбама на води или сувом. Фокус је на труду, индивидуалном помаку, савладавању страха и развоју координације корак по корак. Повратна информација је увек позитивна и усмерена на похвале, са циљем да ученик изгради сигурност и самопоуздање за редовну наставу.

Назив наставног предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК - ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма допунске наставе: Циљ наставног предмета: Оспособљавање ученика да активно користе енглески језик у разним животним ситуацијама путем развијања 4 главне вештине (говор, читање, писање, слушање) и коришћењем вокабулара и

граматичких конструкција које се усвајају на овом нивоу. Стицање позитивног односа према другим језицима и културама уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији.

Редни број теме	**Област/ тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
0	*Introduction*	1	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (Is/Are there…? How many…? the indefinite articles a/an);. (Be/can/ Questions/have got) Разуме кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају); сличности и разлике у културама.	Разуме једноставне описе места; разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега; пита и кажу колико нечега има/нема користећи једноставнија језичка средства;	Рад у учионици се спроводи путем индивидуалног рада уз смењивање различитих активности које укључују све четири језичке вештине – говор, писање, слушање и читање. Наставник у раду користи одговарајуће обилке и методе рада као и одговарајућа наставна средства.Најчешће методе рада су монолошка, дијалошка, илустративна као и рад са уџбеником.Облици
1	*My Life*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –The Present Simple Tense – all forms + adverbs of frequency) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају); сличности и разлике у културама.	Разуме једноставне текстове којима се описују сталне, уобичајене радње у садашњости; разуме једноставне исказе који се односе на интересовања, планове и предлоге и реагују на њих; саопшти шта њих или неког другог занима.	
2	*Animals*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (The Present Continuous Tense, The Present Simple Tense); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају,	Разуме једноставнији опис животиња и појава; разуме једноставније текстове у којима се описују способности; разуме и реагују на једноставније дозволе и забране;	

			читају); сличности и разлике у културама.	може да опише свакодневне радње и радње које се дешавају у тренутку говора	рада који се користе у настави су: фронтални, индивидуални, рад у пару и рад у групи.Као вид додатне подршке и помоћи ученицима ће се пружати додатна објашњења путем гугл учионице.
3	*Holidays*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (The Past Simple Tense – to be) (The Past Simple Tense – affirmative, negative & questions); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају,)	Разуме једноставнији опис људи; разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења;разуме једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; разликује облике за садашњост и прошлост	
4	*Food*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (Countable/uncountable nouns; much/many/a lot of; some/any; There is/are…) Imperative) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају); сличности и разлике у културама.	Разуме једноставнији опис бића, предмета и места; разуме једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења/ интересовања/ допадања/ недопадања; разуме једноставне текстове којима се описују сталне/уобичајене и тренутне радње. Разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега; изрази количине,користећи једноставнија језичка средства;	

5	*The World*	5	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје (Comparative and Superlative adjectives) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.	Разуме једноставнији опис појава и места; разуме једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања; разуме једноставне текстове којима се описују радње у прошлости.	
6	*Entertainmente*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје (Can for ability, Can for permissions); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају) сличности и разлике у културама	Разуме једноставнији опис појава и места; разуме једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања;	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из енглеског језика за пети разред има искључиво формативни, подстицајни и развојни карактер. Уместо бројчаних оцена, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију ученикових ангажовања, разумевања једноставних усних и писаних упутстава, учешћа у лаким дијалозима и препознавања основних речи и фраза кроз игре, песме и интерактивне активности. Фокус је на савладавању почетних језичких баријера, отклањању страха од говора на страном језику и развоју самопоуздања корак по корак уз непосредну подршку наставника. Повратна информација је увек усмерена на похваљивање труда, комуникативне воље и сваког мањег помака како би се код ученика пробудила мотивација и сигурност за праћење редовне наставе.

Назив изборног наставног предмета : ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК - ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 36
Циљ наставног програма допунске наставе: усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе; усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу; увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутства за савладавање потешкоћа у учењу; пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја; омогућити да ученик кроз вежбу овлада, како теоријским, тако и практичним делом градива у оквиру својих могућности; развијање самопоуздања и редовног учења и вежбања и јачање мотивације ученика.

Основни задатак допунске наставе је прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја одређеног предмета ученицима који из било ког разлога имају тешкоћа у савладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развој њихових способности и јачање њиховог самопоуздања.

Начин остваривања програма: са ученицима ће се обавити разговори да би се утврдило на које тешкоће и проблеме наилазе у учењу и на основу тога ће се планирати које наставне јединице треба да се прилагоде и поједноставе; индивидуално ће се радити са ученицима у зависности од тога које су његове потребе или због чега ученик није успео да стекне одређено знање; сваком ученику ће се дати упутство како да учи, на шта треба да обратити посебну пажњу; понављањем и проверавањем на часовима допунске наставе стећи ће се увид у то како су ученици научили и схватили образовне-васпитне садржаје који су им презентовани.

Редни број теме	Област/Тема	Улупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
0	Facile,le francais	4	-Comment tu t`apelles? Кључне речи: Salut,Bonjour,Ca va? Merci Au revoir -Presentation -Compter jusqu`a 20 -Les couleurs	-Предсрави себе на француском-Зна да броји до 20 -Именује основне боје -Изговори речи Добар дан,како си,хвала и довиђења	-писање кључних речи -Слушање аудио записа -Граматичке вежбе
1	Leon se prepare pour la rentree	5	- `article defini/indefini -Presendt des verbes avoir ,etre -Les jours de l`annee -La fourniture scolaire	-Препозна одређени и неофређени члан -Именује школски прибор-Именује дане у недељи Изговори неправине глаголе avoir,etre	Граматичке вежбе -рад на краћим текстовима

2	Les 12 mois de l`annee	6	-Les mois de l`annee -Present des verbes en –er -Vocabulaire-l`anniversaire de Melissa Present des verbes avoir,etre -Les symboles de la France	-Именује месеце у години -Напише правилне глаголе у презенту -понови лексику на дату тему -Препозна неправилне глаголе у презенту и изговори их -Именује најпознатије симболе у Француској	Комбинована метода Граматичка анализа Писање краћих реченица на француском Израда паноа са кључним граматичким и лексичким садржајима
3	Qu`est-il qu`il fait?	4	-Фразе и изрази:Il saute a la corde,Im marche.... -Negation des verbes reguliers -Present des verbes aller,faire	-Изговри основне фразе -Напише одричан облик код неправилних глагола -Изговори глагле aller,faire	Анализа краћих реченица -комбинована метода
4	Melissa adore le velo	7	-Les parties du corps -Les adjectifs possessifs au singulier -Imperatif -Ma famille -vocabulaire	-Представи чланове своје породице користећи облике присвојних придева у једнини	-Анализа текста -израда паноа -писање краћих фраза и израза
5	Looks de vacances	8	Vocabulaire-les vetements -Present des verbes pouvoir,vouloir,venir	-Именује делове одеће и каже шта носи на себи -Изговори глаголе моћи,желети и доћи ,а један по избору да напише	Комбиновна метода -израда паноа -увежбавање лексик

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из француског језика за пети разред има искључиво формативни, подстицајни и развојни карактер. Уместо бројчаних оцена, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију ученикове ангажовања, разумевања једноставних усних упутстава, учешћа у лаким дијалозима и препознавања основних речника и фраза кроз игру и интерактивне активности. Фокус је на савладавању почетних језичких баријера, отклањању страха од говора на страном језику и развоју самопоуздања корак по корак уз непосредну подршку наставника. Повратна информација је увек усмерена на похваљивање труда, комуникативне воље и сваког мањег помака како би се код ученика пробудила мотивација и сигурност за праћење редовне наставе.

Назив изборног наставног предмета: РУСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред : ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ реализовања допунске наставе: Циљ допунске наставе је да се ученицима који слабије напредује омогући додатна помоћ и подршка у реализовању наставних садржаја и испуњавању исхода:

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Привет, Россия!	4	Ну, давайте! Ну, давайте! Числительные (1–10) Россия – Сербия Что это? Кто это? Меня зовут… Анна или Аня? Хобби Москва	На крају **области** ученици ће бити у стању да: -препознају географски положај Русије и основне елементе руске културе и традиције. -препознају слова руске азбуке, праве разлику у односу на српску азбуку и примењују основна правила изговора. -разумеју најфреквентније речи, фразе и усмена упутства када се саопштавају споро и разговетно. -учествују у једноставној интеракцији,	**Употреба уџбеника, радних свезака, дигиталних и аудио-видео материјала** у складу са програмом. **Коришћење кратких текстова и дијалога из свакодневне комуникације** за разумевање језичких структура.

				представљају себе и друге, постављају основна питања и на њих одговарају. писаним путем формулишу најједноставније информације о себи и на матерњем језику преносе садржај кратких текста.	**Развијање вештина разумевања текста** и издвајања кључних информација и детаља. **Утврђивање и проширивање вокабулара и граматике** кроз разноврсне задатке и анализу текста. **Комбиновање индивидуалног, групног и рада у паровима** кроз монолошке и дијалошке активности.
2.	В ресторане/кафе; Приветствия/ Как дела?	5	Как дела? Как дела? Что ещё? Род именица (номинатив једнине) Что ещё? Что делать? Именице (номинатив множине) Что делать? Что делать? (личне заменице) Меню	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **Учествују у интеракцији** кроз поздрављање, растанак, представљање и одговоре на једноставна питања. • **Разумеју општи смисао и кључне детаље** у кратким нефикционалним и књижевним текстовима, песмама и инфографиконима. • **Прате једноставна усмена упутства** и препознају најуобичајеније речи, фразе и интернационализме изговорене споро и разговетно. • **Распознају основне граматичке**	• **Употреба уџбеника, дигиталних и аудио-видео материјала** у складу са програмом. • **Коришћење кратких текстова и дијалога** за разумевање језичких структура из свакодневне комуникације. • **Развијање вештина разумевања текста** и издвајања кључних информација. • **Утврђивање вокабулара и граматике**

				елементе попут рода, броја именица и личних заменица, уз правилну реченичну интонацију. • **Претражују и користе мултимедијалне изворе**, упоређују руску и српску културу и преносе садржај текста на матерњем језику.	кроз разноврсне задатке и анализу текста. • **Комбиновање индивидуалног, групног и рада у паровима** кроз монолошке и дијалошке активности.
3.	Школа	5	Ты же специалист! Настоящее время (е-конјугација) На уроке Настоящее время (и-конјугација) На уроке (локатив именица у једнини) Акузатив именица у једнини Редни бројеви до 10) Расписание уроков	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **Препознају елементарни вокабулар** у свакодневној комуникацији и разумеју општи смисао кратких монолога и спорих разговора уз визуелну подршку. • **Разумеју кључне информације** из једноставних књижевних текстова, дечјих песама, инфографикона и издвајају кључне речи. • **Описују људе и ствари** из непосредног окружења и школе, као и формулишу најједноставније писане поруке, поздраве и информације. • **Примењују основне граматичке структуре** попут глаголских конјугација у презенту, рода именица и локатива са предлозима *в* и *на*.	• **Употреба уџбеника, дигиталних и аудио-видео материјала** у складу са програмом. • **Коришћење кратких текстова и дијалога** за усвајање језичких структура из свакодневне комуникације. • **Развијање вештина разумевања текста** и издвајања кључних информација. • **Утврђивање вокабулара и граматике** кроз разноврсне задатке и анализу. • **Комбиновање индивидуалног, групног и рада у паровима** кроз монолошке и дијалошке

				• **Преносе кључне информације** из краћих текстова на страном језику.	активности.
4.	Семья	4	– присвојне заменице) – датив именица у једнини – генитив именица у једнини) – Личне заменице (генитив, датив, акузатив) – Сколько тебе лет? – Который час?	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **Примењују стратегије разумевања и комуникације** уз основну усмену и писану размену, ослањајући се на невербалне знаке и дигиталне алате. • **Разумеју фреквентне речи, фразе, усмена упутства и монологе** ако се говоре споро и разговетно, као и кључне информације у кратким текстовима и инфографиконима. • **Именују и описују људе и чланове породице**, користећи основне лексичке јединице из непосредног окружења. • **Примењују основне граматичке структуре** попут присвојних заменица, падежа (генитив и датив) и израза за поседовање, године и време. • **Писаним путем формулишу најједноставније информације**, постављају лична питања и разговарају о блиским темама.	• **Употреба уџбеника, дигиталних и аудио-видео материјала** у складу са програмом. • **Коришћење кратких текстова и дијалога** за усвајање језичких структура из свакодневне комуникације. • **Развијање вештина разумевања текста** и издвајања кључних информација. • **Утврђивање вокабулара и граматике** кроз разноврсне задатке и анализу. • **Комбиновање индивидуалног, групног и рада у паровима** кроз монолошке и дијалошке активности.
5.	Свободное время	4	инструментал именица у	На крају **области** ученици ће бити у стању да:	• **Употреба уџбеника, дигиталних и аудио-видео**

			једнини) Придеви (Номинатив једнине) 33) Придеви (деклинација) Капустник у вас на уроке	• **Постављају и одговарају на лична питања** о хобијима, интересовањима и свакодневним активностима. • **Описују ствари и хобије** из непосредног окружења користећи једноставна језичка средства. • **Писаним путем формулишу** најједноставније информације о себи и преносе садржај текста на матерњем језику. • **Примењују основне граматичке структуре** попут инструментала, акузатива без предлога, родова придева и правилног избора предлога уз глагол *играти*. • **Изговарају гласове и праве разлику** између тврдих и меких сугласника уз разумевљиву интонацију.	**материјала** у складу са програмом. • **Коришћење кратких текстова и дијалога** за усвајање језичких структура из свакодневне комуникације. • **Развијање вештина разумевања текста** и издвајања кључних информација. • **Утврђивање вокабулара и граматике** кроз разноврсне задатке и анализу. • **Комбиновање индивидуалног, групног и рада у паровима** кроз монолошке и дијалошке активности
6.	Добро пожаловать в Москву	5	Добро пожаловать в Москву С приездом (глаголы движения) 38) В метро (транспорт)	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **Препознају и користе елементарни вокабулар** везан за градске знаменитости, превоз, куповину и	**Употреба уџбеника, дигиталних и аудио-видео материјала** у складу са програмом. • **Коришћење кратких текстова и дијалога** за усвајање језичких

			В центре Москвы (показне заменице *этот, эта, это, эти*) Как дойти до…?	оријентацију у простору. • **Разумеју најфреквентније речи, фразе, бројеве до 100** и основну конверзацију уколико се саопштавају споро и разговетно. • **Учествују у једноставној интеракцији**, траже информације о ценама, правцу и локацији, уз извињавање и захваљивање. • **Примењују основне граматичке структуре** попут глагола кретања (истицање правца и учесталости), показних заменица, генитива и предлога за место.	структура из свакодневне комуникације. • **Развијање вештина разумевања текста** и издвајања кључних информација. • **Утврђивање вокабулара и граматике** кроз разноврсне задатке и анализу. • **Комбиновање индивидуалног, групног и рада у паровима** кроз монолошке и дијалошке активности
7.	Писмени и контролни задаци	5	Контрольная работа; Подготовка к письменной работе Первая письменная работа Исправление первой письменной работы	На крају **области** ученици ће бити у стању да: – самостално дају одговоре на постављена питања; користе и повезују стечена знања (род именица, множина именица, бројеви од 1 до 10, личне заменице, поздрави, представљање и основна комуникација); – се труде да што прецизније ураде свој задатак; – исправе свој писмени задатак и уоче своје грешке;	– примена уџбеника, радних свезака, дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење кратких текстова, дијалога и примера из свакодневне комуникације као основе за уочавање и разумевање језичких структура – развијање способности

					ученика да разумеју текст у целини, као и да издвајају кључне информације и детаље – утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких садржаја кроз различите задатке и активности – рад у паровима и групама – монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и анализу – индивидуални, групни и истраживачки рад ученика
8.	Праздники	4	Календарь Праздники Любимые праздники Подарки (присвојне заменице *его, её, их*) Прошло време Подарки Какие подарки хотят получить дети?	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **Промишљају улогу језика** и користе страни језик за решавање задатака из других школских предмета. • **Препознају елементарни вокабулар**, празничне честитке, позиве, датуме, месеце и годишња доба. • **Разумеју фреквентне речи и фразе** у кратчким усменим исказима уз правилан изговор месеци и гласова.	• **Употреба уџбеника, дигиталних и аудио-видео материјала** у складу са програмом. • **Коришћење кратких текстова и дијалога** за усвајање језичких структура из свакодневне комуникације. • **Развијање вештина разумевања текста** и издвајања кључних информација. • **Утврђивање**

				• **Примењују основне граматичке структуре** попут глагола уз честитке, присвојних заменица 3. лица, прошло време и именица са непостојаним вокалом.	**вокабулара и граматике** кроз разноврсне задатке и анализу. • **Комбиновање индивидуалног, групног и рада у паровима** кроз монолошке и дијалошке активности.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из руског језика за пети разред има искључиво формативни, подстицајни и развојни карактер. Уместо бројчаних оцена, напредак се прати кроз свакодневну опсервацију ученикових ангажовања, разумевања једноставних усних упутстава, учешћа у лаким дијалозима и препознавања основних речника и фраза кроз игру и интерактивне активности. Фокус је на савладавању почетних језичких баријера, отклањању страха од говора на страном језику и развоју самопоуздања корак по корак уз непосредну подршку наставника. Повратна информација је увек усмерена на похваљивање труда, комуникативне воље и сваког мањег помака како би се код ученика пробудила мотивација и сигурност за праћење редовне наставе

ШЕСТИ РАЗРЕД – ДОПУНСКА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Укупан број часова: 36

Циљ допунске наставе: Циљ допунске наставе је да ученици који нису савадали основни ниво знања из одређене области или нису задовољни својим нивоом знања стеченим током редовне наставе то надокнаде на часовима допунске наставе.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начини остваривања програма

1.	Творба речи	3	Грађење речи извођењем и слагањем; корен, основа, префикс и суфикс.	Ученик препознаје начине творбе речи и разуме значење новонасталих речи.	Усмеравајуће вежбе, анализа примера, рад на наставним листићима.
2.	Лексикологија	2	Основни лексички односи: синоними, антоними, хомоними; значење речи.	Разликује основне лексичке појаве и правилно употребљава речи.	Рад на тексту, језичке игре и практична вежбања.
3.	Правопис	5	Основна правописна правила и њихова примена у писању.	Примењује правописна правила и исправља уочене грешке.	Диктати, правописне вежбе, анализа и корекција текстова.
4.	Фонетика: гласови и гласовне промене	5	Гласови српског језика и најважније гласовне промене.	Препознаје гласовне промене и примењује их у једноставним примерима.	Вежбања, анализа речи и усмено образлагање.
5.	Морфологија: заменице	3	Личне, присвојне, показне и остале врсте заменица.	Разликује врсте заменица и правилно их употребљава.	Рад на примерима, попуњавање задатака и разговор.
6.	Морфологија: глаголски облици	6	Глаголски облици и њихова употреба у говору и писању.	Препознаје и употребљава глаголске облике у складу са комуникативном ситуацијом.	Практичне вежбе, анализа реченица и краћи писмени задаци.
7.	Синтакса	2	Простија синтаксичка анализа реченице; субјекат и предикат.	Уочава основне реченичне чланове и њихову улогу.	Анализа реченица, графичко приказивање и вежбе.
8.	Књижевност	10	Читање и разумевање књижевних текстова; ликови, тема и порука дела.	Разуме садржај прочитаног текста и издваја његове основне елементе.	Вођени разговор, читање, препричавање, драматизација и креативни задаци.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из српског језика за шести разред заснива се на формирајућем праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа** у свим облицима рада, кроз усмене одговоре, решавање краћих језичких задатака и активну сарадњу на часу.
- **Процену разумевања и примене граматичких и правописних правила** предвиђених програмом за шести разред, кроз кратке вежбе, диктате и домаће задатке.
- **Способност разумевања, анализе и интерпретације књижевних и некњижевних текстова**, као и усменог или писаног изражавања сопствених мисли и идеја.
- **Самосталност у раду и примени стечених знања**, као и спремност ученика да уз подршку наставника препознаје и исправља сопствене грешке.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање конкретних смерница за напредовање, ојачавање самопоуздања код ученика и отклањање уочених језичких и стилских недостатака.

*У зависности од потреба одељења, план ће се проширити, скратити или изменити

Назив наставног предмета:ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК-ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Циљ наставног предмета: Оспособљавање ученика да активно користе енглески језик у разним животним ситуацијама путем развијања 4 главне вештине (говор, читање, писање, слушање) и коришћењем вокабулара и граматичких конструкција које се усвајају на овом нивоу. Стицање позитивног односа према другим језицима и културама уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

0	*Introduction*	1	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (The Present Continuous Tense, The Present Simple Tense); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају); сличности и разлике у културама.	разуме једноставније текстове у којима се описују способности; разуме и реагују на једноставније дозволе и забране; може да опише свакодневне радње и радње које се дешавају у тренутку говора	Рад у учионици се спроводи путем индивидуалног рада уз смењивање различитих активности које укључују све четири језичке вештине – говор, писање, слушање и читање. Наставник у раду користи одговарајуће обилке и методе рада као и одговарајућа наставна средства.Најчешће методе рада су монолошка, дијалошка, илустративна као и рад са уџбеником.Облици рада који се користе у настави су: фронтални, индивидуални, рад у пару и рад у групи.Као вид додатне подршке и помоћи ученицима ће се пружати додатна
1	*My Life*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (The Past Simple Tense – to be) (The Past Simple Tense – affirmative, negative & questions, My Family, Saxon Genitive); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају,	Разуме једноставнији опис људи и породичних односа; разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења;разуме једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; разликује облике за садашњост и прошлост	
2	*The Future*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (The Future Simple, going to); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају); сличности и разлике у културама.	Разуме једноставнији опис животиња и појава; разуме једноставније текстове у којима се описују способности; разуме и реагују на једноставније дозволе и забране; може да опише свакодневне радње и радње које се дешавају у тренутку говора	
3	*Times and Places*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (The Past Simple Tense –) (The Past Cintinuous Tense – affirmative, negative &	Разуме једноставнији опис људи; разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења;разуме једноставне	

			questions); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају,)	текстове којима се описују радње у прошлости; разликује облике за садашњост и прошлост	објашњења путем гугл учионице.
4	*Cities*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – (Articles a/an/the) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају); сличности и разлике у културама.	Разуме једноставнији опис бића, предмета и места; разуме једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења/ интересовања/ допадања/ недопадања; разуме једноставне текстове којима се описују сталне/уобичајене и тренутне радње. Разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега; изрази количине,користећи једноставнија језичка средства;	
5	*Experiences*	6	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје (Present Perfect- affirmative, negative & questions) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.	Разуме једноставнији опис појава и места; разуме једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања; разуме једноставне текстове којима се описују радње у прошлости.	
6	*What's up*	5	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје (should / shouldn’t / must / mustn’t, don’t have to); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају) сличности и разлике у културама	Разуме једноставнији опис појава и места; разуме једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања;	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из енглеског језика за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа у интеракцији**, кроз усмене одговоре, кратке дијалоге, постављање и одговарање на једноставна питања.
- **Процену разумевања говора и писаног текста**, односно праћење колико ученик успешно препознаје кључне информације у кратким аудио и видео записима или прилагођеним текстовима.
- **Вредновање усвајања основног вокабулара и граматичких структура**, проверено кроз разноврсне радне листиће, интерактивне задатке и језичке игре.
- **Индивидуални напредак и самопоуздање**, праћено кроз спремност ученика да превазиђе језичке баријере, сарађује у паровима и групама и самостално или уз подршку примењује стечена знања.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање конструктивних смерница, похваљивање труда и сваког напретка, са циљем да се код ученика ојача сигурност и оствари боља повезаност са редовном наставом.

Назив наставног предмета: ИСТОРИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред:ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма. Утврдити садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави применом индивидуализације како би им се омогућило усвајање програма који спорије напредују. Уз организацију допунског рада (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), извођење допунске наставе, праћење ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

I	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	2	Временски оквир и подела средњег века, просторни оквир средњег века, подела друштва у средњем веку, историјски извори (повеље, житија, хронике, натписи)	Разумевање појма средњи век, феудализма, помоћу уџбеника и историјских текстова, препознавање историјских извора.	Објашњавање основних појмова везаних за феудализам (феуд, феудалац, вазал, сениор...) Читање одломака из књиге и анализирање-учимо учење иком
II	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	11	Народи и државе раног средњег века. Постојбина Словена и словенске државе у раном средњем веку	Разумевање узрока и последице Велике сеобе народа и настанак првих држава. Ширење хришћанства, подела на католичку и православну цркву, настанак ислама. Појава Срба и Словена на историјској сцени, њихова сеоба, обичаји начин живота, насељавање помоћу уџбеника и историјских текстова	
III	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	13	Развој феудалних монархија и република. Крсташки ратови - настанак крсташких држава Свакодневница људи средњег века и култура. Србија и српске државе од 12. до 15. века и	Разумевање процеса Карактеристичних за Европу позног средњег века, крсташки ратови помоћу уџбеника и историјских карата. Повезивање градива са оним што су ученици читали, гледали филмове; разумевање духа времена Срби и њихово окружење у позном средњем	Задавање појмова и њихово налажење на различитим историјским картама Учење читања историјске карте и анализа текста и слика из уџбеника

			личности династија Немањића, Лазаревића и Бранковића. Привреда, друштво, култура српских држава, свакодневни живот људи у средњевековној Србији.	веку Значај династије Немањића за Србију и окружење. Рад са уџбеником и историјским текстовима. Моравска Србија и Српска деспотовина, допринос српског народа у борби против Турака помоћу уџбеника и историјских текстова.	
IV	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ (Прединдустријско доба)	10	Хронолошки оквир новог и раног новог века. Узроци и последице географских отркића. Одлика хуманизма и ренесансе. Промене у католичкој цркви у 16. веку - реформација и противреформација. Одлике апсолутистичких монархија. Ширење Османског царства и положај Срба под османском влашћу. Свакодневни живот Срба под страном влашћу	Основна знања о Турском друштву и држави од 16. до краја 18. века ученик разуме положај Срба у Османском царству, има неопходна знања о Пећкој патријаршији ,може да сагледа важност српског учешћа у ратовима у овом периоду, ученик може да објасни сеобе Срба, ученик разуме положај Срба у Хабзбуршкој монархији, ученик је усвојио информације о насељавању, привилегијама, положају Срба у Угарској, Карловачкој митрополији, култури, свакодневном животу. Ученик зна узрок, повод, техничка открића, колонизацију и	На примерима историјских извора тражити податке, извлачити закључке, повезивати их са ученим градивом Понављање пређеног градива по целинама

				историјски значај ових појава и догађаја - ученик разуме процес реформације и противреформације у католичкој цркви ученик уме да дефинише појам апсолутистичка монархија и да усвоји основна знања о водећим европским монархијама у овом периоду - ученик има основна знања о хуманизму и ренесанси, и појави реформације.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из историје за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз усмене одговоре, учешће у разговору и спремност да се савладају основне историјске чињенице.
- **Разумевање кључних историјских појмова, догађаја и личности**, са фокусом на сналажење у времену и простору (познавање основних хронолошких оквира и рад са историјским картама).
- **Сналажење у раду са различитим изворима знања**, као што су кратки текстови, илустрације, историјски карте и дигитални материјали прилагођени узрасту.
- **Индивидуални напредак и развој интересовања**, праћен кроз спремност ученика да повезује научено, превазиђе тешкоће у савладавању градива и активно учествује у раду.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање конкретних смерница, охрабривање ученика и подстицање његовог самопоуздања у савладавању историјских садржаја.

Назив наставног предмета: ГЕОГРАФИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред:ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма. Утврдити садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави применом индивидуализације како би им се омогућило усвајање програма који спорије напредују,-Уз организацију допунског рада (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), извођење допунске наставе, праћење ученика.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Друштво и географија	1	-Увод у друштвену географију	Успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса;	Објашњавање кључних појмова -Показивање на карти -Вежбање на немој карти -Одговарање на питања -Вежбање на задатим примерима -Анализа слика
2.	Географ ска карта	4	-Географска мрежа -Географска ширина и дужина -Географска карта и	– одређује математичко географски положај на Земљи; – анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; -уме да објасни методе за	Објашњавање кључних појмова -Показивање на карти -Вежбање на немој карти -Одговарање на питања

			њен историјски развој -Елементи географске карте -Приказивање рељефа на картама -Оријентација у простору	представљање рељефа на карти – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;	-Вежбање на задатим примерима -Анализа слика
3.	Станов ништво	5	-Географија становништва -Природно и механичко кретање становнишва -Биолошке структуре становништва -Друштвено-економске структуре становништва	– доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; – анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; – анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и	Објашњавање кључних појмова -Показивање на карти -Вежбање на немој карти -Одговарање на питања -Вежбање на задатим примерима -Анализа слика

			-Савремени демографсли процеси у Србији , Европи и свету	културних група;-наброја врсте , узроке и последице миграција-анализира полно-старосну пирамиди	
4.	Насеља	4	-Насеља-настанак, положај и географски размештај -Типови, величина и функција насеља -Гад и урбани процеси -Село и рурарни процеси	-објашњава појам насеља и појаву првих насеља на свету – анализира географски положај насеља; – објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; -објашњава појмове везане за урабамизацију, суурбанизацију конурбацију,агломерацију	Објашњавање кључних појмова -Показивање на карти -Вежбање на немој карти -Одговарање на питања -Вежбање на задатим примерима -Анализа слика
5.	Прив реда	5	-Привреда-појам, сектори и делатности -Пољопривреда и	– уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних	Објашњавање кључних појмова -Показивање на карти

			географски простор -Индустрија и географски простор -Услужне делатности географски простор -Квартарни сектор и развијени и неразвијени делови света	делатности; -подела привреде на секторе -подела сектора на привредне делатности -објашњава поделу и развој најважнијих грана у појединим секторима – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;	-Вежбање на немој карти -Одговарање на питања -Вежбање на задатим примерима -Анализа слика
6.	Држава и интеграциони процеси	5	-Настанак и развој државе -Географски елементи државе -Политичко географска карта Европе и света после другог светског рата -Територијални интегритет и спорови -Интеграциони процеси	-објасни појам државе , њенњ елементе и место настанка првих држава -објасни различите компоненте географског положаја - објасни појам границе и поделу граница - објасни како се дражаве разликују по облику владавине – објасни политичко-	Објашњавање кључних појмова -Показивање на карти -Вежбање на немој карти -Одговарање на питања -Вежбање на задатим примерима -Анализа слика

				географску структуру државе; -објасни појам нарушавања интегритета и на примерима неких држава – представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света; -набројиј и објасни најважније међународне организације	
7.	Геогра фија Европе	12	-Географске регије и регионална географија -Положај и границе Европе -Разуђеност обала Европе -Рељеф Европе -Клима и вегетација Европе -Реке и језера Европе -Становништво и насеља Европе - Привреда Европе	– објасни како се издвајају географске регије; – илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.	Објашњавање кључних појмова -Показивање на карти -Вежбање на немој карти -Одговарање на питања -Вежбање на задатим примерима -Анализа слика

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из географије за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз усмене одговоре, активност у раду и спремност да се савладају основне географске чињенице.
- **Разумевање кључних географских појмова и процеса**, са фокусом на сналажење на географској карти, препознавање облика рељефа, вода, климатских елемената и различитих регија.
- **Сналажење у раду са различитима изворима знања**, као што су географска карта, атлас, кратки текстови, илустрације, графикони и дигитални материјали прилагођени узрасту.
- **Индивидуални напредак и развој интересовања**, праћен кроз спремност ученика да повезује природне и друштвене појаве у окружењу, превазиђе тешкоће у савладавању градива и активно учествује у раду.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање конкретних смерница, охрабривање ученика и подстицање његовог самопоуздања у савладавању географских садржаја.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА-ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: ШЕСТИ
Годишњи фонд часова: 36
Циљ наставног програма: Превазилажење потешкоћа и празнина у усвајању математичких садржаја предвиђених редовним програмом за шести разред, са фокусом на разумевање основних појмова и процедура. Развијање логичког и апстрактног мишљења кроз постепено усвајање и примену математичких правила у решевању једноставнијих задатака и практичних проблема. Утврђивање и систематизација стеченог знања из кључних области (цели и рационални бројеви, изрази, троуглови и многоуглови, површина и обими геометријских фигура). Изградња самопоуздања и позитивног става према математици кроз рад у подстицајној атмосфери, смањење анксиозности у вези са предметом и отклањање страха од грешке. Оспособљавање ученика за самосталан рад и примену стечених знања у даљем учењу и свакодневном животу, уз развој упорности и концентрације.

	Област/тема	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	Цели бројеви	6	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоређивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.	Ученик ће моћи да: одреди супротан број и апсолутну вредност целог броја; прикаже и упоређује целе бројеве на бројевној правој; примењује основне рачунске операције у скупу целих бројева; израчуна вредност једноставнијих израза са целим бројевима.	Индивидуализован рад са ученицима; отклањање уочених тешкоћа у усвајању појма целог броја; обнављање и увежбавање рачунских операција; решавање задатака различитог нивоа сложености; примена знања у практичним примерима.
2.	Рационални бројеви	13	Први део Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоређивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in Q, a \neq 0$). Други део Координатни систем. Приказ података у координатном	Ученик ће моћи да: одреди супротан број и апсолутну вредност рационалног броја; прикаже и упоређује рационалне бројеве; примењује рачунске операције у скупу рационалних бројева; решава једноставне једначине и неједначине; користи координатни систем за приказ података; решава задатке са	Индивидуализован рад са ученицима; обнављање и систематизација градива; увежбавање рачунских операција и решавања једначина; коришћење графичких приказа и координатног система; решавање практичних задатака и примера из свакодневног живота.

			систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.	размерама, пропорцијама и процентима.	
3.	Трогао	7	Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Основне конструкције троуглова.	Ученик ће моћи да: препозна и класификује троуглове; примењује особине троугла и збир углова троугла; конструише задате углове и троуглове; примењује ставове подударности троуглова; одреди центар описане и уписане кружнице.	Практичан рад уз употребу геометријског прибора; конструкције и цртање; отклањање тешкоћа у разумевању геометријских појмова; решавање задатака и анализа примера; индивидуална подршка ученицима.

			Појам подударности и ставови подударности. Централна симетрија и подударност. Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице.		
4.	Четвороугао	5	Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза. Делтоид.	Ученик ће моћи да: препозна и разликује врсте четвороуглова; примењује особине паралелограма, ромба, правоугаоника, квадрата, трапеза и делтоида; конструише једноставније четвороуглове; примењује векторе у једноставним задацима; одреди средњу линију троугла и трапеза.	Индивидуализован рад; демонстрација и практичне конструкције; увежбавање геометријских својстава; решавање задатака различитог нивоа тежине; коришћење наставних листића и геометријског прибора.
5.	Површина троугла и четвороугла	5	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеза. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.	Ученик ће моћи да: израчуна површину правоугаоника, квадрата, паралелограма, троугла и трапеза; примени формуле за површину у једноставним задацима; уочи једнакост површина	Обнављање и увежбавање формула за површину; решавање практичних и текстуалних задатака; индивидуална помоћ ученицима; примена знања на примерима из свакодневног живота; систематизација и провера усвојености градива.

				подударних фигура; решава текстуалне задатке који укључују израчунавање површине.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из математике за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз активност у решавању задатака, спремност да се поставе питања и упорност у превазилажењу математичких потешкоћа.
- **Процену разумевања основних математичких појмова и поступака** предвиђених програмом за шести разред (рационални бројеви, изрази, једначине, троуглови, многоуглови, површина и обими), кроз кратке вежбе и практичне задатке.
- **Самосталност у раду и примену правила**, праћено кроз способност ученика да самостално или уз мању подршку наставника препозна грешку, анализира поступак и тачно ревидира решење.
- **Развој самопоуздања и позитивног става према предмету**, са фокусом на смањење страха од грешке, отклањање математичких анксиозности и остваривање видљивог напретка у односу на претходна постигнућа.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање конкретних и охрабрујућих смерница, похвала за уложени труд и сваки мали помак, са циљем да се код ученика изгради сигурност и оствари боља веза са редовном наставом.

Назив наставног предмета: ФИЗИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ
Годишњи фонд часова:36

Циљ допунске наставе из физике у шестом разреду је пружање додатне подршке ученицима у савладавању основних физичких појмова, закона и појава предвиђених наставним програмом, развијање разумевања природних процеса и оспособљавање за примену стечених знања

у решавању једноставних задатака и проблема из свакодневног живота. Допунска настава има за циљ и отклањање уочених тешкоћа у учењу, јачање самопоуздања ученика и развијање позитивног односа према физици као природној науци.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	УВОД У ФИЗИКУ	1	Физика као природна наука. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота). Материја, физичка тела.	Разликовање појмова физичких тела од супстанција од којих се састоје тела и повезивање са примерима из свакодневног живота.	-Индивидуализован рад са ученицима и помоћ у разумевању и усвајању нових појмова, као и њиховом разликовању.
2.	КРЕТАЊЕ	10	-Кретање у свакодневном живот и величине којима се описује кретање -Врсте кретања, зависност пређеног пута и брзине од времена, одређивање средње брзине.	Ученик ће моћи да разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину, да нацрта график зависности према задатим параметрима и да ради самостално задатке.	Индивидуални рад и решавање рачунских задатака уз објашњења, коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти)

3.	СИЛА	9	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Закон акције и реакције. Слагање сила истог правца.	-Ученик ће разумети узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); ;	Кроз излагање наставника, давањем примера, применом различитих метода објашњавања и демонстрације садржаја и кроз рачунске задатке.

			Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже.		
4.	МЕРЕЊЕ	7	Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине, масе и запремине...). Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Мерење времена, дужине, површине, запремине, масе. Инертност тела.	Ученик ће моћи да изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); процењује вредност најмањег подеока код ерних инструмената (односно, тачност мерења); ери тежину, дужину, време, запремину и масу и на снову мерених вредности одређује густину и ритисак; дређује средњу вредност мерене величине и ешку мерења;	Индивидуалан рад и објашњавање применом различитих метода, мерила и инструмената, решавањем једноставних и логички задатака.

			Мерење масе тела вагом. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима.		
5.	МАСА И ГУСТИНА	4	Закон инерције. Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Релативна кретања тела као последица разлике у њиховим густинама. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.	Ученик ће моћи да повеже масу и нерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје к у свакодневном животу и решава различите датке; демонстрира утицај трења и отпора средине на ретање тела и примењује добре и лоше стране ових јава у свакодневном животу; демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности;	Објашњавање основних појмова, као и различитих примера, како лабораторијских тако и из живота, кроз рачунске вежбе.
6.	ПРИТИСАК	5	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној	Ученик ће моћи да разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице	Индивидуалан рад кроз објашњавање примера, решавањем задатака.

			течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри, манометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена.	аутомобила, ходање по снегу...); ознаје примену хидростатичког притисака ринцип рада водовода, фонтане);	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из физике за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз активност у посматрању огледа, спремност на постављање питања и упорност у савладавању основних физичких закона и појава.
- **Процену разумевања кључних физичких појмова и величина** предвиђених програмом за шести разред (кретање, сила, маса, густина, притисак, енергија), кроз једноставне задатке и практичне примере.
- **Сналажење у практичној примени знања и једноставним мерењима**, праћено кроз способност ученика да уз подршку наставника повеже теоретско знање са свакодневним искуствима и природним појавама.
- **Развој самопоуздања и научне радозналости**, са фокусом на отклањање страха од решавања нумеричких задатака, подстицање логичког закључивања и вредновање сваког видљивог напретка.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање јасних и подстицајних смерница, похвала за уложени труд и анализу поступака, са циљем да се код ученика изгради сигурност и оствари боље разумевање градива из редовне наставе.

Назив наставног предмета: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО- ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Циљ наставног програма допунске наставе из Информатике и рачунарства је пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа у савладавању дела градива или целе наставне теме због великог броја изостанака, непажње на редовном часу, или једноставно потешкоћа насталих због неадекватног разумевања одређене области. Часови допунске наставе нису предвиђени само за ученике са ниским оценама, већ за све ученике којима је потребна додатна подршка у савладавању наставних тема предвиђених планом и програмом. Исходи и стандарди који важе за редовне часове се примењују и за часове допунске наставе.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
ИКТ	12	- Дигитални уређаји и кориснички програми. - Управљање дигиталним документима. - Рад са сликама. - Рад са текстом. - Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.	**Организује дигиталне документе**: Уме да самостално пронађе, отвори, преименује и правилно сачува датотеку на рачунару или унутар дељене фасцикле на облаку **Креира и форматира табеле**: Уноси текст и бројчане податке у табелу креирану у програму за обраду текста . **Уређује елементе табеле**: Разликује појмове ред, колона и ћелија и уме да промени основне	Контрола присуства часовима Пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа са савлађивањем градива. Додатни примери за вежбу Упућивање на додатне изворе, туторијале, материјал за вежбу. Додатни термини за одржавање часова ради адекватније припреме за редовне провере знања. Увођење хибридне наставе

			особине табеле (ширина колоне, висина реда, додавање и брисање редова). **Основно уређује мултимедију**: Успешно покреће апликацију за обраду слика или звука и изводи једноставне акције попут исецања дела слике, промене димензија или чувања снимка у одговарајућем формату	ради адекватније припреме за редовне часове.
Дигитална писменост	9	- Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. - Интернет сервиси. - Правила безбедног рада на Интернету. - Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. - Заштита приватности личних података и ауторских права	**Препознаје правила дељења фајлова**: Разуме основну разлику између слања документа и дељења заједничког линка за рад са наставником и вршњацима. **Реагује на ризике**: Препознаје облике непримереног понашања, вирусе и лажне профиле, и зна коме да пријави сумњиве ситуације у дигиталном окружењу. **Штити своју приватност**: Самостално користи лозинке за приступ школским платформама за учење и води рачуна да не оставља отворене налоге на јавним школским рачунарима.	
Рачунарство	15	- Основе изабраног програмског језика. - Основне аритметичке операције.	**Препознаје синтаксу програмског језика**: Уочава	

		- Уграђене функције. - Ниске (стрингови). - Структуре података. - Гранање. - Понављање. - Основни алгоритми.	разлику између текстуалних команди и текстуалних порука које програм исписује на екрану (препознаје улогу наводника, заграда и малих/великих слова). **Пише једноставан линеарни код**: Користи основне наредбе за унос (input()) и приказ (print()) података на екрану у развојном окружењу. **Користи изразе са променљивама**: Израчунава вредност једноставних математичких израза и формула (сабирање, одузимање, множење) преко рачунарског програма. **Препознаје улогу петље**: Разуме чему служи наредба понављања (for) на једноставним примерима исписивања текста или бројева одређени број пута. **Исправља очигледне грешке**: Уочава синтаксне грешке у коду (нпр. заборављена заграда или наводник) на основу поруке коју му програмско окружење пријави и исправља их уз помоћ наставника.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из информатике и рачунарства за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз активност у раду за рачунаром, спремност на постављање питања и истрајност у решавању логичких и техничких задатака.
- **Процену разумевања основних концепата** предвиђених програмом за шести разред (алгоритамски начин размишљања, програмирање у текстуалном или визуелном окружењу, дигитална писменост, рачуıvске мреже и безбедност на интернету).
- **Практичну примену стечених знања и вештина**, праћено кроз способност ученика да самостално или уз усмерену подршку наставника креира једноставне програме, обрађује податке или примењује правила безбедног коришћења технологије.
- **Развој дигиталног самопоуздања и логичког мишљења**, са фокусом на превазилажење потешкоћа при дебаговању (исправљању грешака у коду), отклањање страха од рада са новијим алатима и вредновање сваког видљивог напретка.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање конкретних и охрабрујућих смерница, похвала за уложени труд и анализу решења, са циљем да се код ученика изгради сигурност и оствари боље разумевање садржаја из редовне наставе.

Назив наставног предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма допунске наставе из технике и технологије: Програм је у потпуности прилагођен ученицима који имају потешкоћа са редовним градивом шестог разреда. Фокус је стављен на савладавање основних концепата грађевинарства, лакше сналажење у техничким цртежима (плановима) и постепени рад са новим материјалима (пластика) и енергетиком, уз сталну подршку наставника.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
Животно и радно окружење	8	• Основни појмови о грађевинарству и архитектури у окружењу. • Препознавање стамбених и јавних објеката. • Обнављање правила безбедности при раду са новим	• Разликује основне врсте грађевинских објеката у свом месту. • Објасни улогу	• Визуелна идентификација објеката преко фотографија и

		алатима у кабинету	грађевинарства у свакодневном животу. • Поштује и примењује правила безбедног рада у радионици.	видео-снимака. • Разговор о безбедности на примеру реалних алата. • Израда једноставних скица кућа из окружења.
Графичке комуникације у грађевинарству	8	• Основни симболи и ознаке у грађевинском цртању (прозори, врата, зидови). • Препознавање и читање једноставних планова основе куће (приземља). • Вежбе цртања једноставног распореда просторија на мрежи (квадратима).	• Препозна и именује основне грађевинске симболе на цртежу. • Оријентише се на једноставном плану стана или учионице. • Нацрта основни план једне просторије пратећи упутства на мрежи.	• Рад са упрошћеним, наменски припремљеним грађевинским цртежима. • Корак-по-корак демонстрација наставника при цртању симбола. • Практичне вежбе проналажења просторија на плану
Технологија материјала (грађевински и нови материјали)	8	• Препознавање основних грађевинских материјала (цигла, цемент, песак, дрво, стакло). • Основни појмови о пластичним масама и њиховој примени. • Безбедно руковање материјалима и припрема за рад.	• Разликује и именује најчешће грађевинске материјале. • Препозна предмете од пластике у окружењу и наводи њихова основна својства. • Безбедно припрема материјал за даљу обраду.	• Тактилно препознавање (ученици додирују и упоређују узорке материјала). • Једноставна класификација материјала кроз сликовне картице. • Практичне вежбе сортирања.

Конструкторско моделовање	12	• Израда једноставног модела или макете грађевинског објекта од папира и картона. • Коришћење готових шаблона (мрежа зграда/кућа) за склапање. • Правилно сечење, савијање и лепљење картона и лаких пластичних елемената. • Основе повезивања једноставног струјног кола са сијалицом и батеријом	• Прати сликовне фазе рада при изради макете објекта. • Правилно и прецизно исече, савије и залепи делове макете по шаблону. • Повеже батерију, проводнике и сијалицу у функционално струјно коло уз помоћ наставника. • Исправи очигледне грешке у склапању модела.	• Рад са унапред припремљеним и исеченим елементима (олакшане макете). • Практичан рад у радионици уз стално вођење и корекцију од стране наставника. • Тестирање функционалности модела (да ли макета стоји стабилно, да ли сијалица светли).

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из технике и технологије за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз активност у практичном раду, спремност на постављање питања, поштовање мера безбедности и истрајност у изради техничких модела и пројеката.
- **Процену разумевања основних техничких и технолошких концепата** предвиђених програмом за шести разред (техничко цртање, материјали, конструкције, машине и механизми, електроника и дигитална технологија).
- **Практичну примену стечених знања и манипулативних вештина**, праћено кроз способност ученика да самостално или уз усмерену подршку наставника рукује алатима, чита техничке цртеже и реализује једноставне конструктивне задатке.
- **Развој техничког самопоуздања и креативног мишљења**, са фокусом на превазилажење потешкоћа у ручном раду, отклањање страха од грешке при изради пројеката и вредновање сваког видљивог напретка.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање конкретних и охрабрујућих смерница, похвала за уложени труд и анализу практичних решења, са циљем да се код ученика изгради сигурност и оствари боље разумевање садржаја из редовне наставе.

Назив наставног предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА- ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма допунске наставе: Допуна знања и продубљивање знања из ликовне културе; развијање и подстицање визуелне даровитости, креативности и естетске осетљивости; оспособљавање ученика за самосталан истраживачки и стваралачки рад

кроз примену напредних ликовних техника и визуелних медија; развијање критичког мишљења и припрема за такмичења, конкурсе и изложбе.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Основе цртања и визуелног опажања	8	Линија, облик, пропорције, цртање једноставних предмета по посматрању	Ученик правилније уочава облике и односе величина Примени принципе једноставне перспективе за приказ дубине простора. Креативно комбинује различите технике Експериментише са цртачким материјалима.	Индивидуализован рад, демонстрација, вежбе посматрања Индивидуалне консултације и демонстрација рада са угљеном и тушем. **Стимулисање индивидуалног стила:** Наставник не намеће једнообразно решење, већ помаже сваком ученику да

					развије свој специфичан „рукопис" (неко нагиње ка детаљном цртању, неко ка експресивном колориту)
2.	Основе боје и сликања	10	Основне и изведене боје, мешање боја, топле и хладне боје	Разликује и примењује основне колористичке односе Изрази одређено емоционално стање или идеју кроз промишљен избор колорита. Успешно користи валерске степене (светло-тамно) за постизање драматике у слици. Користи акварел технику без губљења прозирности.	Практичне вежбе темперама и воденим бојама Сликање на задату тему(апстрактна и фигуративна композиција) Вежбе брзог сликања **Истраживачки и пројектни рад:** Настава се заснива на пројектним задацима где ученици имају слободу избора мотива и начина реализације, што подстиче њихову аутентичност. **Стимулисање индивидуалног стила:** Наставник не намеће једнообразно решење, већ помаже сваком ученику да

					развије свој специфичан „рукопис" (неко нагиње ка детаљном цртању, неко ка експресивном колориту).
3.	Простор и композиција	6	Распоред елемената у формату, предњи и задњи план	Организује елементе у једноставну композицију Комбинује различите материјале у конструктивну целину.	Рад у материјалу (вајање фигуре човека или животиње у покрету). Креира оригиналне просторне форме Израда макета малог архитектонског простора (идејно решење кућице или парка)
4.	Вајање и обликовање	4	Основни облици у простору, моделовање глинамолом	Обликује једноставне тродимензионалне форме	Рад у материјалу, демонстрација
5.	Завршна систематизација	5	Понављање и утврђивање садржаја	Самостално примењује усвојена знања	Разговор, анализа радова, практичан рад

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из ликовне културе за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз активност у ликовном стварању, спремност на експериментисање различитим материјалима и техником, као и истрајност у изради ликовног рада.
- **Процену разумевања основних ликовних појмова и елемената** предвиђених програмом за шести разред (ликовни језик, композиција, боја, простор, форме и разликове ликовне технике).
- **Практичну примену стечених знања и ликовног изражавања**, праћено кроз способност ученика да самостално или уз усмерену подршку наставника преточи сопствене идеје у визуелно дело и искаже личну креативност.
- **Развој естетског самопоуздања и изражавања**, са фокусом на превазилажење страха од слободног ликовног израза, неговање сопственог сензибилитета и вредновање сваког видљивог напретка у односу на претходне радове.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање подстицајних смерница, похвала за уложени труд и оригиналност, са циљем да се код ученика изгради лична сигурност, развије машта и оствари боља повезаност са садржајима из редовне наставе.

Назив наставног предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА - ДОПУНСКА НАСТАВА

Годишњи фонд часова: 18

Циљ наставног програма: Оснаживање ученика у савладавању основних музичких знања и вештина, развијање интересовања за музику и сигурност у певању, слушању и разумевању музике.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	ЧОВЕК И МУЗИКА МУЗИЧКИ	5	Основе музике средњег века и ренесансе	Препознаје разлику између духовне и световне музике, наводи основне карактеристике	Разговор, слушање, визуелни прикази Демонстрација, слушање, рад са

2.	ИНСТРУМЕНТИ	3	Инструменти са диркама, народни инструменти	Препознаје инструменте по изгледу и звуку	сликама
3.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	3	Темпо, динамика, боја тона	Разликује брзо/споро, тихо/гласно	Вођено слушање, разговор
4.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	5	Певање, ритмичке вежбе	Пева уз подршку, одржава ритам	Практичан рад, групно певање
5.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	2	Импровизација, ритмичка пратња	Учествује у стварању и сарађује	Групни рад, креативне активности

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из музичке културе за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз активност у музичким активностма, спремност на извођење песама, слушање музике и сарадњу у групи.
- **Процену разумевања основних музичких појмова и садржаја** предвиђених програмом за шести разред (музички жанрови, инструменти, елементи музичке писмености и представници уметничке и народне музике).
- **Практичну примену стечених знања и музичких вештина**, праћено кроз способност ученика да самостално или уз подршку наставника учествује у репродукцији ритма, певању или препознавању музичких дела по слуху.

- **Развој музичког самопоуздања и изражавања**, са фокусом на превазилажење треме или страха од јавног наступа/певања, подстицање музичке радозналости и вредновање сваког видљивог напретка.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање позитивних и подстицајних смерница, похвала за труд и изражени музички сензибилитет, са циљем да се код ученика изгради сигурност и оствари боље разумевање садржаја из редовне наставе.

Назив насатвног предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма:

- **Исправљање и превазилажење потешкоћа** у развоју основних моторних вештина, координације, снаге, брзине, издржљивости и флексибилности у складу са индивидуалним могућностима ученика.
- **Правилно усмеравање и подстицање психомоторног развоја**, са посебним акцентом на превенцију и корекцију деформитета држања тела и правилних образаца кретања.
- **Утврђивање и усавршавање елемената спортских дисциплина и полигона кретања**, чиме се ученицима омогућава да лакше прате редовну наставу и равноправно учествују у вршњачким активностима.
- **Развијање здравих животних навика** и свести о значају редовног вежбања, хигијене и правилне исхране за очување и унапређење здравља.
- **Изградња самопоуздања, позитивног става према физичком вежбању и тимског духа**, уз отклањање страха од неуспеха или неусклађености покрета у подстицајној и безбедној атмосфери

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

1.	Атлетика	6	Техника истрајног трчања Техника спринтерског трчања Техника ниског старта Скок у даљ Скок увис (прекорачна техника) Бацање кугле(2 кг)-приказ технике Техника штафетног трчања (примопредаја штафете); Тробој	Примењује адекватне вежбе за унапређење моторичких способности	**Прилагођен приступ и постепеност:** Рад је усмерен на индивидуалне могућности ученика, са циљем да се постепено савладају основне атлетске дисциплине (трчање, скокови и бацања). **Практичне вежбе и полигони:** Коришћење разноврсних вежби обликовања, полигона спретности и штафетних игара за развој координације, брзине и издржљивости. **Корекција технике и мотивација:** Демонстрација правих покрета, рашчлањивање сложених техника на једноставније елементе и подстицање ученика кроз забавне активности ради грађења самопоуздања.
2.	Спортска гимнастика	6	Вежбе на тлу-обавезни састав Прескоци и скокови Ниска греда Вежбе у вису	Демонстрирају технике помагања чувања себе и других приликом вежбања	**Прилагођен приступ и постепеност:** Рад је усмерен на индивидуалне могућности ученика, са циљем да се постепено савладају основне гимнастичке вежбе и елементи на справама и тлу. **Практичне вежбе и полигони:** Коришћење разноврсних вежби обликовања, специјалних полигона спретности и припремних вежби за развој равнотеже, флексибилности, снаге и координације. **Корекција технике и сигурност:**

					Рашчлањивање сложених покрета на једноставније елементе, доследно поштовање мера безбедности, адекватна помоћ и подршка наставника у циљу отклањања страха и изградње самопоуздања код ученика.
3.	Основе тимских спортских игара	8	Основни елементи технике: Хватање и додавање Вођење лопте	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	**Прилагођен приступ и постепеност:** Рад је усмерен на индивидуалне могућности ученика, са циљем да се кроз поједностављене услове и правила савладају основне техничко-тактичке елементи тимских спортова (кошарка, фудбал, одбојка, рукомет). **Практичне вежбе и полигони:** Коришћење специјалних полигона спретности, игровних метода и вежби са лоптом за развој основних координациде, прецизности, брзине и баратања реквизитима. **Тимски дух и социјализација:** Подстицање сарадње, фер-плеја и међусобне подршке кроз елементарне и прилагођене игре, уз отклањање страха од грешке и активно укључивање свих ученика у заједничке активности.

4.	Ритмика и плес	4	Ритмичка вежба без реквизита Вежбе са обручима Ритмичке важбе са реквизитима Обрадити прве 2 варијанте народног кола Моравац Основни кораци друшвених плесова-валцер	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	**Прилагођен приступ и постепеност:** Рад је усмерен на индивидуалне могућности ученика, са циљем да се кроз постепено усвајање корака и једноставних кореографија савладају основне структуре ритмике и плеса. **Практичне вежбе и музичка пратња:** Коришћење разноврсних вежби за развој осећаја за ритам, пластичности покрета, држања тела и координације у складу са музичким стимулансом. **Креативно изражавање и самопоуздање:** Подстицање слободног изражавања, естетике покрета и тимске сарадње кроз заједничко вежбање, уз отклањање треме и изградњу сигурности у сопствене моторичке способности.
5.	Футсал	6	Вођење и контрола лопте Примање и додавање лопте,	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	**Прилагођен приступ и постепеност:** Рад је усмерен на индивидуалне могућности ученика, са циљем да се кроз поједностављене услове и вежбе савладају основне техничке компоненте футсала (вођење лопте, додавање, пријем и ударац на гол). **Практичне вежбе и полигони:** Коришћење полигона спретности, специјалних фудбалских полигона и игровних метода на малом простору за развој брзине реаговања, прецизности

					и координације са лоптом. **Тактичка ослобађања и тимска сарадња:** Рад на разумевању основних кретања у простору, позиционирања и фер-плеја кроз прилагођене игре, уз подстицање сарадње и отклањање страха од грешке у динамичној атмосфери.
6.	Пливање/Полигони	6	Оспособљавање ученика за безбедан боравак у води, усвајање основних елемената технике пливања Атлетски полигон Гимнастички полигон	Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање	**Прилагођен приступ и постепеност:** Рад је усмерен на индивидуалне могућности ученика, са циљем да се кроз постепено привикавање на воду и једноставне вежбе одржавања на површини савладају основне технике пливања. **Практичне вежбе и реквизити:** Коришћење помоћних реквизита (даске, пловци, појасеви) и циљаних вежби за правилно дисање у води, рад ногу и руку, као и развој координације и сигурности у воденој средини. **Безбедност и самопоуздање:** Доследно поштовање строгих мера безбедности на базену или у купатилу, условљавање раста самопоуздања кроз отклањање страха од дубине и пружање сталне подршке наставника.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из физичког и здравственог васпитања за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз активност у вежбању, спремност да се савладају задати моторни задаци и истрајност у превазилажењу физичких потешкоћа.

- **Процену развоја основних моторних способности и вештина** предвиђених програмом за шести разред (координација, снага, брзина, издржљивост, флексибилност и елементи спортских дисциплина), кроз практичне и прилагођене полигоне.
- **Самосталност и правилност извођења покрета**, праћено кроз способност ученика да самостално или уз усмерену подршку наставника примене исправне обрасце кретања, поштују правила безбедности и користе спортске реквизите.
- **Развој самопоуздања и позитивног става према вежбању**, са фокусом на отклањање страха од неуспеха или неусклађености покрета, развој тимског духа и остваривање видљивог напретка у односу на сопствене претходне могућности.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање конкретних и охрабрујућих смерница, похвала за уложени труд и сваки мали моторни помак, са циљем да се код ученика изгради сигурност, унапреди здравље и оствари боља повезаност са редовном наставом.

Назив изабраног наставног премета: ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред:Шести

Годишњи фонд часова: 36

Циљеви допунске наставе: усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе; усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу; увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутства за савладавање потешкоћа у учењу; пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја; омогућити да ученик кроз вежбу овлада, како теоријским, тако и практичним делом градива у оквиру својих могућности; развијање самопоуздања и редовног учења и вежбања и јачање мотивације ученика.
Основни задатак допунске наставе је прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја одређеног предмета ученицима који из било ког разлога имају тешкоћа у савладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развој њихових способности и јачање њиховог самопоуздања.
Начин остваривања програма: са ученицима ће се обавити разговори да би се утврдило на које тешкоће и проблеме наилазе у учењу и на основу тога ће се планирати које наставне јединице треба да се прилагоде и поједноставе; индивидуално ће се радити са ученицима у зависности од тога које су његове потребе или због чега ученик није успео да стекне одређено знање; сваком ученику ће се дати упутство како да учи, на шта треба да обратити посебну пажњу; понављањем и проверавањем на часовима допунске наставе стећи ће се увид у то како су ученици научили и схватили образовне-васпитне садржаје који су им презентовани.

Редни број теме	Област/Тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
0.	C`est la rentree	4	Vocabulaire (faire ,jouer +les activites)	Изговори кратке фразе и изразе на основу усвојеног вокабулара	Усмена провера играњем улога у паровима,симулације у паровима Задаци у радној свесци
1.	L`A,B,C, Delices	8	-vocabulaire -present des verbes pronominauux	Затражи једноставне артикле у продавници -Наручи јело или пиће у ресторану -Самостално проналази и користи изврe информација	Тестови вештине и различите технике формативног оцењивања -Израда и презентација паноа
2.	Qui se ressemble s`assemble	6	-Les adjectifs nationalites -Futur proche -les adjectifs au genre feminin	-Разуме опис особа,биљака и животиња -Опише карактеристике бића и предмета -Размени информације у вези са догађајима у будућности	Праћење и посматрање,усмена провера Креирање задатака Тестови вештине
3.	Les commercants de mon quartier	4	-vocabulaire -lecture	Затажи артикле у продавници и наручи је ло/пиће у ресторану	Презентовање рада у вези са позивањем на наеку прославу

				-састави списак за куповину -говори на тему припреме јела	-Праћење рада у малим групама Израда паноа
4.	A la maison	7	-vocabulaire-les pieces de la maison -passe compose	-Опише карактеристике бића,предмета,појава и места користећи једноставна језичка средства -разуме краће текстове у којима се опраисују догађаји у прошлости	Посматрање и праћењее,усмена провера,играњем улога у парвима,симулације у паровима и групама
5.	Les quatre saisons	7	-Quel temps fait-il? -futur simple	Разуме једноставна обавештења о метеоролошком времену -размени информације у вези са будућим временом	Задаци у радној свесци,тестови вештине и различите технике формативног оцењивања.

Праћење напредовања и вредновање постинућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на допунској настави из француског језика (као изборног предмета) за шести разред заснива се на формативном праћењу, подстицању и вредновању индивидуалног напретка, без класичног бројчаног оцењивања. Процена постигнућа обухвата:

- **Редовно праћење ангажовања и учешћа на часу**, кроз активност у комуникативним и интерактивним вежбама, спремност на употребу језика и истрајност у савладавању основних језичких структура.

- **Процену разумевања и усвајања основног језичког садржаја** предвиђеног програмом за шести разред (слушање са разумевањем, основно усмено изражавање, препознавање речи и једноставних писаних форми у складу са нивоом учења).
- **Практичну примену стеченог знања у комуникацији**, праћено кроз способност ученика да самостално или уз подршку наставника учествује у кратком дијалогу, реагује на једноставна питања и користи основне фразе за свакодневну комуникацију.
- **Развој језичког самопоуздања и мотивације**, са фокусом на отклањање страха од грешке при говорењу, подстицање радозналости према француском језику и култури и вредновање сваког видљивог напретка у односу на сопствене почетне могућности.

Повратна информација наставника усмерена је на пружање позитивних и подстицајних смерница, похвала за труд и сваки остварени језички помак, са циљем да се код ученика изгради сигурност и оствари боље разумевање садржаја из редовне наставе.

Назив наставног предмета: РУСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред : ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ реализовања допунске наставе: Циљ допунске наставе је да се ученицима који слабије напредује омогући додатна помоћ и подршка у реализовању наставних садржаја и испуњавању исхода.

Редни број теме	Област/Тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Урок 1: Ура, каникулы!	4	Мои идеальные каникулы Любимые каникулы; Прошедшее время Прилагательные Глаголы: видовые пары; Будущее время	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **Изговор и гласовни систем:** Познавање основних графема и интонације руског језика уз могућа одступања у артикулацији; разликовање	– примена уџбеника, радних свезака, дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних

				руске и српске азбуке. • **Граматика и синтаксичке структуре:** Коришћење простих реченица, конструкција за припадност (*У меня есть...*) и представљање; усвајање промене промењивих врста речи (глаголски вид, време, множина именица, придеви) уз чешће омашке. • **Лексика и тематски садржаји:** Разумевање и коришћење фреквентних речи о темама из свакодневице (погода, бројеви, дани, месеци, слободно време, празници). • **Говор и комуникација:** Постављање једноставних питања, изражавање допадања, давање савета, успостављање друштвеног контакта и кратки усмени описи људи, места и догађаја. • **Писање и разумевање текста:** Састављање краћих писаних порука, разгледница и личних мејлова уз форму празничног или свакодневног обраћања; пренос општег смисла краћих текстова. • **Интеркултурална писменост и дигитални извори:** Упознавање са елементима руске културе и традиције (симболика медведа) и коришћење једноставних дигиталних и	извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење кратких текстова, дијалога и примера из свакодневне комуникације као основе за уочавање и разумевање језичких структура – развијање способности ученика да разумеју текст у целини, као и да издвајају кључне информације и детаље – утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких садржаја кроз различите задатке и активности – рад у паровима

				мултимедијалних извора.	и групама – монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и анализу – индивидуални, групни и истраживачки рад ученика
2.	Урок 2: В Санкт-Петербурге	6	В Санкт-Петербурге Множественное число существительных Город на Неве Экскурсия по рекам и каналам Вопросительные и личные местоимения Глагол *хотеть*; Глаголы на -*овать* и -*евать* Повторение урока 2 Тесты по русскому языку как иностранному	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **Изговор и гласовни систем:** Правилан изговор редукованих самогласника и специфичних сугласника (*ж, ш, ч, щ*), уз могућа одступања у прозодији и артикулацији која могу отежати комуникацију. • **Граматика и синтаксичке структуре:** Усвајање множине именица у свим падежима (правилне и посебне форме типа *город – города*), промена глагола у садашњем времену (прва и друга конјугација, глаголи на -*овать/-евать*, *хотеть*, повратни глаголи) и промена личних и упитних заменица по падежима. • **Лексика и тематски садржаји:** Коришћење речника везаног за теме	– примена уџбеника, радних свезака, дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење кратких текстова, дијалога и примера из свакодневне комуникације као основе за уочавање и разумевање

				Санкт Петербурга, екскурзија, споменика, хобија, слободног времена и свакодневне комуникације. • **Слушање и разумевање текста:** Разумевање кључних информација из аудио-материјала (хостели, реке и канали, град на Неви, телефонски разговор) и различитих врста краћих прилагођених текстова. • **Говор и комуникација:** Описивање људи, места и догађаја (*В Санкт-Петербурге*), постављање питања, изражавање утисака, слагања/неслагања и вођење краћих разговора о слободном времену и интересовањима. • **Читање, писање и дигитални извори:** Примена стратешког читања и слушања, претраживање једноставних мултимедијалних извора, издвајање кључних речи и пренос општег смисла прочитаних и одслушаних садржаја.	језичких структура – развијање способности ученика да разумеју текст у целини, као и да издвајају кључне информације и детаље – утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких садржаја кроз различите задатке и активности – рад у паровима и групама – монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и анализу – индивидуални, групни и истраживачки рад ученика
3.	Урок 3: Конкурс “Мой родной город”	4	*Мой родной город* Видео о родном городе Прилагательные во	На крају **области** ученици ће бити у стању да:	– примена уџбеника, радних свезака,

			множественном числе Употребление слова *должен* Прошедшее время Местоимение *этот*; Глагол *мочь* О родном городе – сочинение Тесты по русскому языку как иностранному	• **Разумевање и слушање текста:** Праћење кључних информација из аудио-материјала и текстова (*Хороший шанс*, *Видео о Туле*, *Конкурс с сюрпризом*, животиње у заточеништву), повезивање садржаја са илустрацијама и издвајање битних детаља. • **Граматичке структуре:** Промена придева у множини, падежна парадигма за заменицу *какой*, показну заменицу *этый* и модалну реч *должен*, промена глагола моћи и глагола у прошлој и будућој временској форми, као и употреба конструкција за постојање (*В городе есть... / В деревне нет...*). • **Говор и комуникација:** Описивање места, поређење села и града, представљање родног града уз помоћ питања, приповедање прича на основу фотографија, изражавање утисака и користећи зависне реченице са везником *потому что*. • **Писање и продукција текста:** Састављање кратких везаних текстова, реченица и планова филмова на блиске теме о себи, породици, окружењу и познатим садржајима уз примену усвојене лексике.	дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење кратких текстова, дијалога и примера из свакодневне комуникације као основе за уочавање и разумевање језичких структура – развијање способности ученика да разумеју текст у целини, као и да издвајају кључне информације и детаље – утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких

					садржаја кроз различите задатке и активности – рад у паровима и групама – монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и анализу – индивидуални, групни и истраживачки рад ученика
4.	Урок 4: Покупки / Дом и квартира	4	На рынок или в магазин? Покупки Употребление числительных с существительными; мало/много Что купить? Дом и квартира; мебель Моя квартира или Мой дом/ Моя комната Притяжательные местоимени Повторение урока 4	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **овор и комуникација:** Вођење једноставних разговора о куповини (цене, количина, производи) и становању (опис просторија, намештаја и њиховог распореда). • **Граматика и синтакса:** Употреба простих и зависно сложених реченица; правилно слагање бројева (од 70 до 199) са именицама (*1 помидор, 2 помидора, 5 помидоров*) и промена присвојних заменица кроз падеже.	– примена уџбеника, радних свезака, дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење кратких текстова, дијалога и примера из свакодневне

				• **Лексика:** Усвајање и примена нових речи и израза везаних за куповину, храну, просторије у кући/стану и делове намештаја, уз предлоге за изражавање просторних односа (*в, на, под, над, рядом с, между*). • **Слушање са разумевањем:** Разумевање кључних информација, савета и упутстава из аудио-материјала везаних за свакодневне ситуације и блиско окружење, уз повезивање са визуелним елементима. • **Писање:** Познавање и примена основних правописних правила у писаној продукцији, укључујући правилно записивање бројева	комуникације као основе за уочавање и разумевање језичких структура – развијање способности ученика да разумеју текст у целини, као и да издвајају кључне информације и детаље – утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких садржаја кроз различите задатке и активности – рад у паровима и групама – монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и анализу – индивидуални, групни и истраживачки рад

					ученика
5.	Урок 5: Где мы учимся	6	Где мы учимся Прилагательные мягкого склонения Вид и время глагола Грађење речи Расписание уроков За и против; Местоимение *который* Наша школа В столовой; Что любите есть и пить?	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • **Школа и свакодневне активности:** Описивање школе, предмета, школског распореда, система оцењивања и распуста у Србији и Русији, уз разговоре о часовима (ручни рад, празничне активности) и изражавање планова за викенд и летњи распуст. • **Граматика и творба речи:** Усвајање правилне употребе меке промене придева, глаголских вида (свршени и несвршени глаголи у различитим временима), творбе нових речи (суфиксација и извођење од основних речи), бројева (1, 2–4, 5+), предлога за просторне односе и односно-упитне заменице *который*. • **Говорна интеракција и ставови:** Формулисање мишљења, изражавање допадања/недопадања, слагања и неслагања (*Я за... / Я против...*, *По-моему...*), постављање питања, као и коришћење куртоазних израза (извињења због кашњења, захвалност). • **Слушање и разумевање текста:** Праћење аудио-материјала,	– примена уџбеника, радних свезака, дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење кратких текстова, дијалога и примера из свакодневне комуникације као основе за уочавање и разумевање језичких структура – развијање способности ученика да разумеју текст у целини, као и да издвајају кључне информације и детаље

				издвајање кључних информација, одговарање на питања о одслушаним садржајима (циркус, животиње, школски живот) и повезивање са визуелном подршком. • **Писана комуникација:** Састављање кратких личних порука, мејлова и СМС-ова за изражавање утисака, честитање, захвалност или извињење у писаној форми.	– утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких садржаја кроз различите задатке и активности – рад у паровима и групама – монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и анализу – индивидуални, групни и истраживачки рад ученика
6.	Контролни и писмени задаци	12	Контрольная работа, Подготовка к письменной работе Первая письменная работа Проверка первой письменной работы	На крају **области** ученици ће бити у стању да: • одговоре на питања која се односе на обрађене теме *каникулы, отдых, погода, Санкт-Петербург, экскурсия*; • користе облике множине познатих именица тврде и меке промене, именица женског рода на *-ия*, именице мушког рода које номинатив множине граде на *-а/-я*, глагол *хотеть*, глаголе на *-овать и -евать*, повратне глаголе, глаголе е- и и-конјугације у садашњем, прошлом и	– примена уџбеника, радних свезака, дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење

				будућем (простом или сложеном) времену; • примене основна правила грађења одређених граматичких облика; уоче своје и туђе грешке и научи из њих; изврше аутоевалуацију сопственог рада. сублимира знања и да одговори на питања која се односе на обрађене теме; • користе бројеве са именицама; • рецептино и продуктивно владају присвојним заменицама за 1. и 2. лице једнине и множине; одговоре на питања у вези са познатом темом; • да користе бројеве са именицама; • правилно уоптребљавају присвојне заменице; • пишу реченице и краће текстове користећи познате језичке елементе; уче на сопственим и туђим грешкама; реално сагледају резултате свога рада.	кратких текстова, дијалога и примера из свакодневне комуникације као основе за уочавање и разумевање језичких структура – развијање способности ученика да разумеју текст у целини, као и да издвајају кључне информације и детаље – утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких садржаја кроз различите задатке и активности – рад у паровима и групама – монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и

					анализу – индивидуални, групни и истраживачки рад ученика

Праћење напредовања и вредновање постигнућа (оцењивање) ученика:

Формативно праћење и подстицање: Континуирано праћење активност ученика на часу, њиховог труда, интересовања за руски језик и сваког оствареног напретка у односу на сопствене почетне могућности, без класичног бројчаног оцењивања.

Процена језичких вештина: Вредновање нивоа разумевања слушаног и прочитаног текста, усмене комуникације (кратки дијалози, описи места, школе, куповине и слободног времена), као и основне писане продукције.

Праћење усвајања граматике и лексике: Провера правилне примене обрађених језичких структура (падежи, глаголска времена и види, бројеви, заменице) и усвојеног вокабулара уз узимање у обзир уобичајених омашки за овај ниво учења.

Развој самопоуздања и мотивације: Фокус на отклањању страха од грешке при говорењу, подстицању позитивног става према учењу страног језика и културе, уз пружање конструктивне и охрабрујуће повратне информације наставника.

Назив наставног предмета: БИОЛОГИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Утврдити садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави применом индивидуализације како би им се омогућило усвајање програма који спорије напредују,Уз организацију допунског рада (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), извођење допунске наставе, праћење ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
	Јединство грађе и функције као основа живота	2	Основне органеле ћелије; биљна и животињска ћелија; микроскоп Амеба, еуглена, парамецијум, бактерије Ћ лија– ткиво– орган– систем органа	Ученик препознаје основне делове ћелије и разликује биљну и животињску ћелију Препознаје једноћелијске организме и њихове основне особине Разликује нивое организације живих бића	Објашњавање уз шеме, рад на сликама, једноставне демонстрације Посматрање слика и видео материјала, усмерена питања Шематски прикази, објашњења корак по корак
2.	Живот у екосистему	2	Појам екосистема; станиште; ланац исхране Светлост, вода, температура	Разликује основне еколошке појмове	Рад на примерима из окружења, усмено објашњавање

3.	Наслеђивање и еволуција	2	Особине, гени, сличност родитеља и потомака Природна и вештачка селекција – основни пример	Препознаје утицај наследних и срединских фактора Разликује основне типове селекције	Разговор, примери из свакодневног живота
4.	Порекло и разноврсност живота	2	Хигијена, инфекције, прва помоћ	Примењује основна знања о заштити здравља	Објашњење уз слике и примере
5.	Човек и здравље	2	Хигијена, инфекције, прва помоћ	Примењује основна знања о заштити здравља	Ситуациони задаци, демонстрације, разговор

Праћење напредовања и вредновање постигнућа (оцењивање):

Формативно праћење и подстицање: Континуирано праћење ангажовања, активности на часу и сваког индивидуалног напретка ученика у савладавању биологије за шести разред, без класичног бројчаног оцењивања.
Процена разумевања градива: Праћење колико ученик успешно разуме основне биолошке појмове, структуре и процесе (од живих бића, преко анатомије и екологије) кроз практичан рад, разговоре и једноставне задатке.
Практичан рад и вештине: Вредновање способности ученика да рукује једноставним прибором, посматра узорке, повезује теоретско знање са примерима из природе и учествује у огледима или изради мини-пројеката.
Развој сигурности и мотивације: Фокус на отклањању страха од неуспеха, подстицању радозналости према живом свету и пружању подршке наставника кроз конструктивне повратне информације за сваки остварени помак.

СЕДМИ РАЗРЕД – ДОПУНСКА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК-ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Циљ часова допунске наставе српског језика је савладавање и усвајање основног знања из граматике, књижевности, писмености и говорне језичке културе. На овим часовима ученицима ће бити детаљније објашњено све оно што је на редовној настави остало нејасно, посветиће се пажња појединостима важним за напредовање у учењу. Такође, ови часови су од посебног значаја за ученике са негативним оценама како би што успешније постигли позитивну оцену и унапредили своја знања. Допунски часови прате редовну наставу, тако да ће на њима бити обрађиване теме из редовног наставног плана, а број часова по теми ће бити усклађен са потребама ученика.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начини остваривања програма
1.	Врсте речи	3	Обнављање и увежбавање променљивих и непроменљивих врста речи.	Ученик препознаје и разликује врсте речи и правилно их употребљава.	Индивидуализовани задаци, рад на примерима, наставни листићи и језичке вежбе.
2.	Глаголски облици	4	Глаголски облици и њихова употреба у усменом и писменом изражавању.	Препознаје и правилно користи глаголске облике.	Практичне вежбе, анализа реченица, рад у пару и групи.
3.	Синтагма	3	Појам синтагме, главна и зависна реч у синтагми.	Уочава синтагме и њихову улогу у реченици.	Анализа примера, графичко приказивање и усмене вежбе.
4.	Реченични чланови	3	Субјекат, предикат, објекат и прилошке одредбе.	Препознаје основне реченичне чланове и њихову	Анализа реченица, наставни листићи и усмерене вежбе.

				службу.	
5.	Напоредни односи међу независним реченицама	2	Саставни, раставни, супротни и закључни односи међу независним реченицама.	Разликује врсте независносложених реченица.	Рад на тексту, разговор и решавање задатака.
6.	Зависне реченице	6	Врсте зависних реченица и њихова функција у комуникативној реченици.	Препознаје зависне реченице и њихову улогу у комуникативној реченици.	Анализа примера, вежбања и примена у писменом изражавању.
6.	Правопис	3	Увежбавање правописних правила предвиђених програмом.	Примењује правописна правила у писању.	Диктати, правописне вежбе и исправљање грешака.
7.	Књижњвност	12	Читање, разумевање и тумачење књижевних текстова из програма.	Разуме прочитани текст, издваја тему, мотиве и особине ликова.	Вођени разговор, читање, препричавање, драматизација и креативни задаци.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и оцењивање у **допунској настави српског језика за 7. разред** фокусирано је на подршку ученику.

Непрекидно праћење ученикових рада, усменог изражавања, домаћих задатака и индивидуалног напретка у односу на његове претходне резултате.

Фокус на кључне области 7. разреда где се јављају застоји (глаголски облици, синтакса просте и сложене реченице, правопис и разумевање текста).

Провера савладаности градива кроз кратке тестове прилагођене основним нивоима стандарда, уз вредновање уложеног труда и упорности.

Вођење белешки за сваког ученика како би се пратио развој одређених вештина и благовремено кориговале методе рада.

Назив наставног предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Циљ наставног предмета: Оспособљавање ученика да активно користе енглески језик у разним животним ситуацијама путем развијања 4 главне вештине (говор, читање, писање, слушање) и коришћењем вокабулара и граматичких конструкција које се усвајају на овом нивоу. Стицање позитивног односа према другим језицима и културама уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
	Introduction	1	Present tenses/Stative verbs / will / going to	• Ученици уз помоћ наставника препознају разлику између садашњег простог и садашњег трајног времена. • Уочавају основну разлику у значењу израза will и going to у једноставним примерима. • Одговарају на bазна питања о својим плановима користећи понуђене моделе реченица.	Попуњавање реченица са јасно наглашеним временским одредницама (now, everyday). Коришћење картица са сликама за лакше разумевање глагола стања и радње. Вежбање краћих дијалога по унапред задатом и једноставном шаблону.
1.	Past and Present	6	Past simple and past continuous /used to / too / enough	• Ученици препознају наставке за прошло време код правилних глагола у тексту. • Уочавају основну разлику између прошлих навика (used to) и онога што раде данас. • Правилно умећу речи too и enough у кратке, изоловане	Подвлачење прошлих времена у кратким прилагођеним текстовима (нпр. прича The Iceman). Израда једноставних реченица о детињству пратећи јасан модел: I used to play....

				реченице.	Задаци спајања почетака и крајева реченица који садрже логичку употребу речи too и enough.
2.	Fame and Fortune	6	Present perfect /Present perfect v past simple /Present perfect / for / since	• Ученици препознају структуру времена Present Perfect (помоћни глагол have/has + наставак -ed или трећа колона). • Уз визуелне подсетнике разликују када се реченица завршава са for, а када са since. • Разумеју основну разлику између облика been (био и вратио се) и gone (отишао).	Вежбе разврставања временских одредница у две колоне: колона FOR и колона SINCE. Попуњавање краћих реченица избором између понуђена два глаголска облика (Past Simple или Present Perfect). Креирање кратке личне листе постигнућа пратећи једноставан модел: I have visited....
3.	Health and Safety	6	Relative pronouns /should / might / Relative clauses	• Ученици правилно бирају односне заменице who (за људе) и which (за ствари) у кратким исказима. • Дају савете за здравље и исхрану користећи модалне глаголе should и shouldn't. • Разумеју основна значења речи за исказивање могућности (might).	Задаци са вишеструким избором где ученици заокружују who, which или where. Прављење листе савета „Здраво / Нездраво” спајањем глагола са модалом should (нпр. You should eat fruit). Игре меморије и асоцијација за лакше усвајање основних речи везаних за делове тела и здравље.
4.	Heroes	6	Verb + -ing or infinitive /There’s	• Ученици уз табелу подсетника уочавају који базни глаголи иду са наставком -ing, а који са to	Попуњавање празнина у реченицама коришћењем листе понуђених глагола у

			someone / something + -ing can see / hear someone / something + -ing	инфинитивом (нпр. like / want). • Препознају и именују акције на сликама користећи структуру I can see someone running. • Разликују придеве на -ed (како се неко осећа) и -ing (каква је нека ствар или ситуација).	тачном облику. Описивање једноставних акција на великим сликама пратећи модел реченице из књиге. Вежбе спајања придева са одговарајућим емотиконима (нпр. bored / boring).
5.	Our Environment	6	Passive voice: present/ Passive voice: different tenses	• Ученици препознају пасивни облик у једноставним реченицама у садашњости и прошлости. • Разумеју основну разлику између активног израза (ко ради) и пасивног израза (шта је урађено). • Усвајају bазни вокабулар везан за природу, рециклажу и временске прилике.	Трансформација кратких, шаблонских реченица из актива у пасив уз помоћ формула (нпр. Paper is recycled). Рад са визуелним појмовницима и сликама природних појава за лакше памћење речи. Квизови са понуђеним одговорима у којима се бира тачан облик помоћног глагола у пасиву (is / are / was / were).
6.	Relationships	5	First conditional /Future time clauses	• Ученици препознају и спајају делове првог кондиционала (Иф-део са садашњим временом, други део са will). • Уочавају значење неколико кључних фразних глагола везаних за дружење (нпр. get	Задаци типа „пронађи половину реченице” где се повезују услов и логична последица. Игре меморије са картицама за повезивање фразних глагола са њиховим основним значењем на српском језику.

				on, look after). • Правилно користе везник when у једноставним реченицама о будућности.	Уписивање глагола у заградама у тачном облику унутар поједностављених реченица.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у допунској настави енглеског језика за 7. разред засновани су на подршци ученику, савладавању језичких баријера и достизању основних стандарда кроз следеће елементе:
Праћење ученикових ангжовања, отклањање страха од изговора (говорне продукције) и напретка у односу на његове сопствене претходне резултате. Увид у свакодневне задатке, активност на часу и рад у свесци/радној свесци.

Идентификовање застоја у усвајању сложенијих граматичких структура предвиђених за овај узраст (на пример: прошла времена попут *Past Continuous* у поређењу са *Past Simple*, модални глаголи, условне реченице или пасив) и проширењу речника. Праћење разумевања слушаног и читаног текста (*listening* и *reading*).
Кратки, прилагођени тестови након обрађених тематских целина, са задацима базираним првенствено на основном нивоу стандарда.
Вредновање укључује труд, напредак и упорност, а не само број тачних одговора.
Вођење евиденције (индивидуалних картона или портфолија) за сваког ученика ради праћења савладавања конкретних језичких вештина и благовременог прилагођавања метода рада.

Назив наставног предмета: ИСТОРИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма:. Утврдити садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави применом индивидуализације како би им се омогућило усвајање програма

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
II	ДОБА РЕВОЛУЦИЈА	10	Индустријска револуција Политичке револуције Наполеоново доба Настанак нових држава у Европи у 19. веку Грађански рат у САД Источно питање и балкански народи Велике силе и међународни односи Истакнуте личности	ученик зна о индустријској револуцији, техничким проналасцима, променама у друштву, - ученик је усвојио основна знања о низоземској, енглеској и америчкој револуцији - познаје узрок, повод, ток и значај француске грађанске револуције - зна ко је Наполеон Бонапарта, његовим освајањима и Европи у овом периоду - ученик познаје револуције у Француској, Италији, Немачкој и Хабсбуршкој монархији- у периоду 1848. и 1849. године и њихов значај ученик разуме основне појмове и чињенице о уједињењу Италије и Немачке - ученик познаје узроке, ток и најважније последице рата у САД - ученик може да објасни појам –	Ученици сарађују на изабраном или договореном пројекту уче да пишу и користе литературу . Рад на различитим уџбеницима и збиркама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

				источно питање зна узроке, фазе, ток, резултате и основна обележја Српске револуције ученик зна основне чињенице о Првом српском устанку - зна основне чињенице о Другом српском устанку ученик зна основне податке о првој владавини Милоша и Михаила Обреновића - усваја знања о Уставобранитељском режиму и кнезу Александру Карађорђевићу - зна чињенице о другој владавини Милоша и Михаила Обреновића - разуме и може да објасни националну политику Србије у периоду 1868. до 1878. године усваја знања о ослободи лачким ратовима 1876-1878 - ученик упознаје чињенице о Цетињској митрополији, Петру I, Петру II, књазу Данилу и књазу Николи усваја знања о положају Срба у	

				Јужној Угарској, Хрватској, Славонији, Далмацији, Боки Которској и кључним личностима: Сава Текелија, Јосиф Рајачић, Светозар Милетић - познаје прилике и положај Срба у Босни и Херцеговини, Старој Србији и Македониј	
II	СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД ОД ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ XVIII ДО КРАЈА XIX ВЕКА	13	Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 Развој модерне српске државе Црна Гора у доба владичанства Кнежевина Црна Гора Српски народ под османском и хабзбуршком влашћу крајем XIX века	- зна последице уједињења Италије и Немачке, поделу колонија у Азији и Африци, - разуме нове империјалистичке ратове и међународну политичку кризу тог доба -зна да објасни политичке идеје - либерализама, демократију, национализам, социјализам, „лепа епоха" - култура, технолошки напредак, просвету ове ере - ученик познаје историјске чињенице о Хабзбуршкој монархији, Русији, Османлијском царству, Источном питању, Сан-Стефанском миру, Берлинском конгресу, Анексионој кризи	Рад на различитим уџбеницима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

			Истакнуте личности		
III	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	13	Међународни односи и кризе Краљевина Србија и њено окружење Балкански ратови Велики рат Србија у Великом рату Истакнуте личности:	стицању независности и развоју привреде Србије, оснивању политичких странака, политички живот у Србији, проглашењу краљевине, Тимочкој буни, српско-бугарском рату, Устав 1888, науци и култури, свакодневном живот усвоји знања о Мајском преврату, развоју парламентарне демократије, привредном успону, Царинском рату може да објасни: проширење и привредни напредак, државну управу Црне Горе, апсолутизам Николе Петровића, доношење Устава и политичке борбе, културу, свакодневни живот треба да усвоји знања о: укидању Српске Војводине, Светозару Милетићу, народно-црквеној аутономији Стара Србија, Рашка и Косовска област под турском влашћу у другој половини 19. и почетком 20. века, супротности између балканских држава, Први и Други балкански рат треба да усвоји знања о најважнијим личностима. узрок и повод ,зарађене	Рад на различитим уџбеницима и збиркама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, анализа различитих текстова и материјала рад са разним збиркама текстова. Упућивање на сарадњу и мотивација .Упућени на литературу и ДВД -филм, припрема самосталних презентација анализа различитих текстова и материјала

				стране :технологије рата, губитке, жртву упозна крај рата и његов карактер, стварање нових држава у Европи схвати прилике у Русији уочи и у току Првог светског	
				стекне знања о учешћу Србије у Великом рат разуме процес и значај одбране отаџбине 1914. Церска и Колубарска битке стекне увид у ратни период 1915-1918, после војног слома, повлачења и окупације може да објасни ток повлачења преко Албаније, Мојковачку битку, живот у окупираној Србији, прилике на Солунском фронту, процес слобођења	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у допунској настави историје за 7. разред засновани су на пружању подршке ученицима који имају застоје у савладавању историјских садржаја (нови век, српска историја у новом веку, национална и општа историја за овај узраст), а кључни елементи су:
Континуирано праћење ученикових разумевања историјских процеса, сналажења на историјској карти и хронологији, као и напретка у односу на његове сопствене претходне резултате.
Идентификовање проблема у повезивању узрочно-последичних веза, памћењу кључних датума, личности и важних историјских појмова предвиђених за 7. разред.
Кратки, прилагођени тестови или усмене провере након обрађених тематских целина, са задацима базираним на основним нивоима стандарда, уз вредновање уложеног труда и упорности.
Вођење евиденције о напретку сваког ученика кроз индивидуалне картоне или портфолио, са циљем отклањања знања "у рупама" и јачања самопоуздања.

Назив наставног предмета: ГЕОГРАФИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ допунске наставе из географије за 7. разред (у којем се, према програму у Србији, изучава **регионална географија** – Европа и различити региони света) јесте пружање циљане подршке ученицима који заостају у савладавању градива, са акцентом на следеће:
Помоћ ученицима да савладају обимне топонимије (називе држава, главних градова, река, планина) и разумеју специфичности појединих европских и светских регија.
Интензиван рад на картографској писмености – правилно читање тематских и географских карата, оријентација и повезивање положаја неког подручја са његовом климом, вегетацијом и економијом.
Упућивање ученика да повезују природно-географске факторе (рељеф, клима) са друштвено-економским појавама (густина насељености, привредна развијеност држава).
Пружање подршке у безвредносној и подстицајној атмосфери како би ученик превазишао страх од испитивања и страних појмова, те постепено достигао стандарде знања за 7. разред.

Редни број наставне теме	Наставна тема	Број часова по теми	Програмски садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Регионална географија	2	Регионална географија	Успостављање везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса	- Објашњавање граница и природних и друштвених одлика географских регија - Анализирање нејасних појмова - Вежбање на карти - Израда немих карата
2.	Географске регије Европе	12	- Јужна Европа -Државе -Италија	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и	- Објашњавање граница и природних и друштвених одлика географских

			-Гчка -Шпанија - Средња Европа -Немачка - Западна Европа - Француска -УК Велике Британије и Северне Ирске - Северна Европа -Норвешка - Источна Европа -Русија -Европска Унија	мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету - Укаже на узроке и последице кретања	регија - Анализирање нејасних појмова - Вежбање на карти - Израда немих карата

				броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - Тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; - Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - Доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;	

				- Истражује утицај Европске уније на демографске, економске и подстичке процесе у Европи и свету; -Описује улогу међународних организација у свету.	
3.	Азија и географске регије Азије	6	-Величина, границе и положај Азије -Природне одлике Азије -Друштвено-економске одлике Азије -Југозападна Азија - Јужна Азија -Југоисточна Азија - Источна Азија - Средња Азија	1. Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; 2. Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; 3. Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; 4. Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна	- Објашњавање граница и природних и друштвених одлика географских регија - Анализирање нејасних појмова - Вежбање на карти - Израда немих карата

				и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; 5. Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; 6. Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; 7. Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и	

				последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	
4.	Африка и географске регије Африке	5	- Географски положај, границе и величина Африке - Природне одлике Африке - Друштвено-економске одлике Африке - Северна Африка – Сахарска Африка и Афрички Медитеран - Подсахарска Африка	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;	- Објашњавање граница и природних и друштвених одлика географских регија - Анализирање нејасних појмова - Вежбање на карти - Израда немих карата

				- Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим	

				континентима, регијама и у одабраним државама;	
5.	Северна Америка и географске регије Северне Америке	4	- Географски положај, границе и величина Северне Америке - Природне одлике Англоамерике - Друштвене одлике Англоамерике - Средња Америка-општегеографске одлике	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног	- Објашњавање граница и природних и друштвених одлика географских регија - Анализирање нејасних појмова - Вежбање на карти - Израда немих карата

				континента; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	

6.	Јужна Америка и Географске регије Јужне Америке	2	- Географски положај, границе и величина и природне одлике Јужне Америке - Друштвено-економске одлике Јужне Америке	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - Проналази податке о бројном стању становништва по	- Објашњавање граница и природних и друштвених одлика географских регија - Анализирање нејасних појмова - Вежбање на карти - Израда немих карата

				континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	
7.	Аустралија и Океанија	2	- Географски положај и природне одлике Аустралије и Океаније - Друштвено-економске	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани	- Објашњавање граница и природних и друштвених одлика географских регија

			одлике Аустралије и Океаније	континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са	- Анализирање нејасних појмова - Вежбање на карти - Израда немих карата

				највећом концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	
8.	Поларне области	3	- Арктик - северна поларна област - Антарктик - јужна поларна област	- Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Уз помоћ географске карте објашњава	- Објашњавање граница и природних и друштвених одлика географских регија - Анализирање нејасних појмова - Вежбање на карти - Израда немих карата

				специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија - Анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;	
Укупно		36			

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа у **допунској настави географије за 7. разред** усмерени су на пружање подршке ученицима у савладавању обимних садржаја регионалне географије (Европа и свет), а кључни елементи су:
Континуирано праћење ученикoвог напретка у сналажењу на географској карти, препознавању топонима и разумевању географских процеса у односу на његове сопствене претходне резултате.
Идентификовање застоја у разумевању узрочно-последичних веза (повезивање природних услова са климом, вегетацијом и привредном развијеношћу регија) и савладавању картографске писмености.
Кратки тестови и провере знања након обрађених тематских целина, прилагођени основниМ нивоима стандарда, уз вредновање уложеног труда, ангажовања и упорности.
Вођење евиденције (индивидуалних картона) о напретку сваког ученика ради отклањања "рупа" у знању и јачања самопоуздања приликом одговарања.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Општи циљ **допунске наставе из математике за 7. разред** основне школе јесте пружање циљане и правовремене подршке ученицима који заостају у савладавању актуелног градива, са фокусом на следеће:

- **Превазилажење тешкоћа у учењу апстрактних садржаја за 7. разред:** Помоћ ученицима да савладају захтевне тематске целине овог узраста (као што су рационални бројеви, алгебарски изрази, систем линеарних једначина, сличност троуглова или Питагорина теорема).
- Решавање основних недостатака из ранијих разреда (нпр. операције са разломцима, решавање једначина) који представљају препреку за разумевање нових математичких правила.
- **Развој логичког мишљења и самосталности у раду:** Вежбање решавања задатака основног нивоа сложености кроз мање кораке, уз подстицање ученика да сами објасне поступак и логику долажења до решења.
- **Јачање самопоуздања:** Стварање безбедне и подстицајне атмосфере у којој ученик без страха од грешке може да поставља питања, вежба у свом темпу и доживи први успех, чиме се гради позитиван став према предмету.

	Област/тема	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1	Реални бројеви,	6	Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2 = a$, Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен, једнакост . Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима.	Ученик ће моћи да: одреди квадрат рационалног броја и квадратни корен; реши једначину облика $x^2 = a$; прикаже реалне бројеве на бројевној правој; одреди приближну вредност реалног броја; примењује основне рачунске операције са реалним бројевима.	Индивидуализован рад са ученицима; отклањање уочених тешкоћа у усвајању појма реалног броја; обнављање и увежбавање рачунских операција; решавање задатака различитог нивоа сложености; примена знања у једноставним практичним примерима.

2	Питагорина теорема	7	Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме.	Ученик ће моћи да: примени директну и обратну Питагорину теорему у једноставнијим задацима; израчуна непознату страницу правоуглог троугла; препозна ситуације у којима се примењује Питагорина теорема; решава основне геометријске проблеме.	Обнављање и увежбавање поступка примене Питагорине теореме; решавање типских задатака; индивидуална подршка ученицима; повезивање са практичним примерима и геометријским цртежима
3	Цели алгебарски изрази	10	Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима;степен производа, количника и степена. Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата.	Ученик ће моћи да: примењује основна својства степена; сређује једноставније алгебарске изразе; врши основне операције са полиномима; примењује формуле за квадрат бинома и разлику квадрата у једноставнијим примерима; растављa полиноме на чиниоце у типским задацима.	Обнављање и систематизација градива; постепено увежбавање поступака; решавање типских задатака; индивидуализован рад и анализа најчешћих грешака ученика.
4	Многоугао	6	Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције).	Ученик ће моћи да: одреди збир унутрашњих углова многоугла; израчуна број дијагонала многоугла; препозна и именује правилне многоуглове; конструише	Практичан рад уз употребу геометријског прибора; цртање и конструкције; решавање типских задатака;

				једноставније правилне многоуглове.	отклањање тешкоћа у разумевању геометријских појмова.
5	Круг	6	Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π. Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена.	Ученик ће моћи да: разликује централни и периферијски угао; израчуна обим и површину круга; одреди дужину кружног лука; израчуна површину кружног исечка и кружног прстена у једноставнијим задацима; примењује број π у рачунању.	Увежбавање формула и поступака рачунања; решавање типских и текстуалних задатака; коришћење геометријских модела и цртежа; индивидуална подршка ученицима.
6.	Обрада података	1	Средња вредност, медијана и мод.	Ученик ће моћи да: одреди средњу вредност, медијану и мод скупа података; тумачи добијене резултате; примењује основне статистичке показатеље у једноставним примерима.	Рад на примерима из свакодневног живота; анализа табела и скупова података; самостално и вођено решавање задатака; увежбавање поступака израчунавања статистичких показатељ

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у допунској настави математике за 7. разред усмерени су на пружање циљане подршке ученицима у савладавању захтевних апстрактних садржаја (алгебарски изрази, једначине, Питагорина теорема, сличност), а кључни елементи су:

Континуирано праћење ученикoвог рада на часу, логичког размишљања, поступка решавања задатака и напретка у односу на његове претходне резултате.

Идентификовање тачних места застоја (било да је реч о актуелном градиву или „рупама“ из ранијих разреда попут рачунања са разломцима) и праћење како ученик примењује математичка правила.

Кратки, прилагођени тестови и контролни задаци након обрађених тематских целина, са задацима базираним пре свега на основном нивоу стандарда, уз вредновање уложеног труда, упорности и исправљања грешака.

Вођење евиденције (индивидуалних картона) о напретку сваког ученика ради отклањања појединачних тешкоћа и смањења математичке анксиозности кроз безбедне мање кораке.

Назив наставног предмета: ФИЗИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова:36

Циљ: Општи циљ допунске наставе из физике за 7. разред (у којем се, према наставном плану, у овом узрасту почиње са систематским изучавањем физике – упознавање са кретањем, силама, масом, густином, притиском и енергијом) јесте пружање циљане подршке ученицима да савладају основе природних наука и превазиђу почетне потешкоће, са фокусом на следеће:

- **Разумевање основних физичких појмова и закона:** Помоћ ученицима који тешко повезују апстрактне теоријске дефиниције (нпр. појам силе, притиска или енергије) са конкретним примерима из свакодневног живота.
- **Савладавање рачунских задатака:** У вежбању примене формула и математичких операција у физици (решавање једноставних задатака кроз праћење корака: *познате величине, непозната, избор формуле, рачун и јединица мере*).
- **Повезивање теорије и једноставних огледа:** Подстицање ученика да кроз практичне приказане примере и мини-експерименте визуелизују и лакше разумеју појаве које се проучавају у 7. разреду.
- **Развој научног начина размишљања и самопоуздања:** Стварање подстицајне атмосфере без притиска, у којој ученик без страха од грешке поставља питања, развија логичко закључивање и постепено гради сигурност у сопствено знање.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	СИЛА И КРЕТАЊЕ	10	Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања. Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон. Динамичко мерење силе. Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи	Ученик ће бити у стању да опише кретање тела, разликује врсте кретања, израчуна брзину у једноставним задацима и користи основне јединице	Остварује се кроз разговор о примерима из свакодневног живота, демонстрационе огледе, решавање једноставних рачунских задатака, рад у пару и групи и анализу табела и графика кретања.

			Њутнов закон. Примери равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. Тренутна и средња брзина тела. Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању. Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.		
2.	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА	6	Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже. Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела.	ученик ће бити у стању да опише кретање тела под дејством силе теже, да разликује слободан пад од осталих врста кретања и да препозна утицај силе теже на брзину и кретање тела у свакодневним примерима	.Остварује се кроз демонстрационе огледе пада различитих тела, посматрање и анализа примера из окружења (пад предмета, кретање у вертикалном правцу), разговор и закључивање на основу посматрања, као и кроз решавање једноставних задатака који повезују кретање и силу теже.
3.	РАВНОТЕЖА ТЕЛА	10	Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила.	Ученик ће бити у стању да објасни услове равнотеже тела, препозна полугу у свакодневним примерима и решава једноставне задатке	Остварује се кроз демонстрацију полуге (лењир, клацкалица), разговор и анализу примера из окружења, рад са моделима и

			Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела.		вођено решавање задатака.
4.	МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА	6	Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела. Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. Снага. Коефицијент корисног дејства.	. Ученик ће бити у стању да разликује рад и енергију, наведе облике енергије, примени основне формуле и препозна промене енергије у свакодневним ситуацијама	. Остварује се кроз анализу примера из живота, демонстрације деловања силе, решавање једноставних задатака, групни рад и дискусију.
5.	ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	4	Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре.	Ученик ће бити у стању да разликује температуру и топлоту, објасни начине преноса топлоте и наведе примере топлотног ширења тела	Остварује се кроз огледе са загревањем и хлађењем, мерење температуре термометром, посматрање појава из свакодневног живота и решавање задатака.

			Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције.		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа (оцењивање): Систематско праћење ученика у допунској настави из физике спроводи се континуирано током школске године и заснива се на праћењу индивидуалног напретка сваког ученика у савладавању наставних садржаја и отклањању недостатака у знању. Праћење се остварује кроз усмено испитивање, кратке провере знања, решавање једноставних задатака на часу, као и кроз активност ученика током демонстрација и практичних огледа.

Назив наставног предмета: ХЕМИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Општи циљ допунске наставе из хемије за 7. разред (у којем ученици први пут почињу системски да изучавају хемију, упознају се са основним појмовима, супстанцама, хемијским реакцијама и првим рачунским задацима) јесте пружање правовремене подршке како би се савладале почетне препреке, са акцентом на следеће:

- **Разумевање основних хемијских појмова:** Помоћ ученицима да схвате апстрактне појмове попут чистих супстанци, смеша, елемената, једињења, атома, молекула и основних закона у хемији.
- **Савладавање симболике и језика хемије:** У вежбању писања и читања хемијских формула, симбола елемената и састављања једноставних хемијских једначина, што често представља прву велику баријеру на овом узрасту.
- **Примена рачунских задатака:** Усвајање корака у решавању основних нумеричких задатака (нпр. рачунање масеног удела компоненти у смеши, процента чистоће или релативне атомске масе)
- **Повезивање теорије са свакодневним животом и експериментима:** Разумевање хемијских промена кроз практичне примере и једноставне огледе како би се хемија учинила разумљивијом и занимљивијом.

- **Развој сигурности и самопоуздања:** Стварање подстицајне атмосфере без стреса у којој ученик може слободно да пита, отклања нејасноће у мањим корацима и гради позитиван став према новом предмету.

Редни број теме	Број часова по теми	Област/тема	Садржај	Исходи	Начин остваривање програма
1.	/	Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас	/	/	/
2.	3	Хемијска лабораторија	-Лабораторијско посуђе и прибор. Мерење у хемијској лабораторији - Физичка и хемијска својства супстанци - Физичка својства супстанци. Мерење масе, запремине и температуре супстанце	-разликују хемијске и физичке промене супстанци и илуструју их примерима из свакодневног живота.	Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења хемије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји, а ради лакшег планирања наставе предлаже се оријентациони број часова по темама.
3.	5	Атоми и хемијски елементи	Атоми хемијских елемената и хемијски симболи Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач Атомски и масени број. Изотопи Одређивање валентног нивоа и броја валентних	-представљају структуру атома и јона симболички и помоћу цртежа модела, и објашњавају разлику у наелектрисању атома и јона према врсти и броју елементарних честица (протона, неутрона и електрона). -према положају елемената у Периодном	Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода Хемије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

			електрона Периодни систем елемената	систему пишу распоред електрона у атомима метала и неметала атомског броја до 20 и предвиђају својства елемената.	
4.	6	Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења	Ковалентна веза: молекули елемената и једињења Јонска веза и јонска кристална решетка Валенца. Хемијске формуле и називи	-препознајутип хемијске везе на основу хемијских формула и назива супстанци, и повезују са својствима тих супстанци.	– смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из хемије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
5.	6	Хомогене и хетерогене смеше	Смеше: хомогене и хетерогене Растварање и растворљивост Масени процентни састав смеша Раздвајање састојака смеше	-разликују на основу растворљивости супстанци незасићен, засићен и презасићен раствор.	– дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

6.	6	Хемијске реакције и хемијске једначине	Хемијске реакције Закон о одржању масе. Хемијске једначине	-одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе.	
7.	6	Израчунавања у хемији	Релативна атомска и релативна молекулска маса Количина супстанце. Моларна маса Закон сталних односа маса Израчунавање на основу једначина хемијских реакција	-израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. -изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција.	
8.	4	Водоник и кисеоник и њихова једињења. Соли	Водоник и кисеоник Оксиди Киселине Хидроксиди или базе	-на основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли на основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских једињења, и именују једињења на основу формуле.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у допунској настави хемије за 7. разред (у којем ученици први пут упознају основне хемијске појмове, симболику и рачунске задатке) усмерени су на пружање подршке и отклањање почетних нејасноћа, а кључни елементи су:

Континуирано праћење ученикових разумевања основних појмова (супстанце, смеше, атоми, молекули), вештине писања хемијских формула и напретка у односу на његове претходне резултате.

Идентификовање тачних места застоја (било да је реч о савладавању хемијске симболике, примене основних формула или решавању првих рачунских задатака).

Кратки и прилагођени тестови након обрађених тематских целина, засновани првенствено на основном нивоу стандарда, уз вредновање уложеног труда, упорности и исправљања грешака.

Вођење евиденције (индивидуалних картона) о напретку сваког ученика ради праћења савладавања конкретних хемијских садржаја и јачања самопоуздања у безбедној атмосфери.

Назив наставног предмета: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова:36

Циљ: Циљ наставног програма допунске наставе из Информатике и рачунарства је пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа у савладавању дела градива или целе наставне теме због великог броја изостанака, непажње на редовном часу, или једноставно потешкоћа насталих због неадекватног разумевања одређене области. Часови допунске наставе нису предвиђени само за ученике са ниским оценама, већ за све ученике којима је потребна додатна подршка у савладавању наставних тема предвиђених планом и програмом. Исходи и стандарди који важе за редовне часове се примењују и за часове допунске наставе.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
ИКТ	12	Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску	**Разликује растерску од векторске графике**: На очигледним примерима (нпр. фотографија насупрот једноставног геомеријског цртежа) препознаје	Контрола присуства часовима Пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа са савлађивањем

		графику. Израда гиф анимација. Коришћење алата за снимање екрана.	основна својства два дигитална формата слика. **Основно уређује слике**: Уме да покрене бесплатну апликацију за графику, промени димензије слике, исече вишак простора и сачува је у стандардним форматима **Примењује готове стилове**: Користи основне опције стилова (наслови, поднаслови, обичан текст) приликом форматирања кратких текстуалних докумената како би они били прегледни. **Креира хиперлинкове**: Успешно убацује једноставне линкове у текстуални документ који воде ка образовним веб-страницама или ка другом делу истог документа.	градива. Додатни примери за вежбу Упућивање на додатне изворе, туторијале, материјал за вежбу. Додатни термини за одржавање часова ради адекватније припреме за редовне провере знања. Увођење хибридне наставе ради адекватније припреме за редовне часове.
Дигитална писменост	12	Електронска пошта Рад на дељеним документима	**Поштује ауторска права**: Препознаје разлику између слободног преузимања образовног садржаја са интернета и недозвољеног коришћења туђих ауторских дела. **Преузима и шаље велике фајлове**: Уме да користи облак (*Google Drive*, *OneDrive*) за основно складиштење и безбедно дељење	

			својих домаћих задатака и пројеката са наставником преко линка. **Води рачуна о дигиталном отиску**: Препознаје важност заштите приватних података на интернету и разуме последице остављања јавних коментара или слика.	
Рачунарство	12	– Ниске (стрингови). – Структуре података. – Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике. – Основне карактеристике изабране графичке библиотеке. – Методе за исцртавање основних геометријских облика. Подешавање боја и положаја објеката. – Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртава- ње геометријских облика.	**репознаје рачунарски координатни систем**: Разуме распоред \(X\) и \(Y\) оса на екрану, као и специфичност да се координатни почетак \((0,0)\) најчешће налази у горњем левом углу прозора. **Пише једноставне графичке наредбе**: Користи елементарне уграђене функције у Пајтону да нацрта базичне геометријске облике (нпр. дуж, круг, правоугаоник) одређених димензија и боја. **Користи једноставне променљиве**: Уме да упише вредност у променљиву у Пајтону и да је касније проследи у коду као параметар за цртање (нпр. одређивање боје или радијуса	

			круга). **Чита и покреће готов код**: Разликује структуру операција у туђем једноставном програму и успева да уочи где се дешава цртање, а где дефинисање боја. **Исправља синтаксне грешке уз помоћ**: Реагује на Пајтонову поруку о грешци у коду (нпр. *SyntaxError* због погрешно откуцане речи или изостављене заграде) и отклања је уз подршку наставника или праћењем упутства са портала Петља	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у допунској настави информатике и рачунарства за 7. разред (где ученици савладавају сложеније алгоритме, програмске језике, дигиталну писменост и обраду података) усмерени су на пружање практичне подршке и отклањање потешкоћа у логичком размишљању, а кључни елементи су:

Континуирано праћење ученикових рада на рачунару, самосталности у решавању програмских или логичких задатака и напретка у односу на његове сопствене претходне резултате.
Идентификовање тачних места застоја (нпр. разумевање логике петљи и услова у програмирању, структура података, или правила безбедног коришћења дигиталних технологија).
Практичне провере знања и кратки тестови кроз конкретне задатке за рачунаром, прилагођени основни нивоима стандарда, уз вредновање уложеног труда, упорности и исправљања грешака у коду или пројекту.
Вођење евиденције о напретку сваког ученика ради отклањања појединачних тешкоћа и јачања самопоуздања у безбедној радној атмосфери.

Назив наставног предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Општи циљ **допунске наставе из технике и технологије за 7. разред** (у којем ученици изучавају сложеније техничке системе, конструкторско моделовање, техничко цртање, основе електротехнике и дигиталне производње) јесте пружање циљане подршке ученицима да савладају практичне вештине и техничке појмове, са фокусом на следеће:

- **Развој практичних и манипулативних вештина:** Помоћ ученицима у руковању алатима, материјалима и прибором, као и у самосталном извођењу једноставних техничких и конструкторских операција.
- **Савладавање техничког цртања и пројектовања:** Усвајање правила читања и израде техничких цртежа, шема и пројеката, што често представља препреку ученицима на овом узрасту.
- **Разумевање техничких система и основа електротехнике:** Повезивање теоријског знања са практичним примером (нпр. разумевање електричних кола, енергије, материјала и машина) кроз рад у мањим корацима.
- **Развој логичког и просторног мишљења:** Подстицање ученика да визуелизују објекте у простору, планирају процес рада и примењују стечено знање на конкретне техничке проблеме.
- **Јачање самопоуздања и безбедан рад:** Стварање сигурне и подстицајне атмосфере у којој ученик без страха од грешке савладава вештине, уз строго поштовање прописа о безбедности на раду.
- Програм је у потпуности прилагођен ученицима који имају потешкоћа са редовним градивом седмог разреда. Фокус је стављен на отклањање проблема при читању машинских цртежа, препознавање основних механизама из свакодневног живота и поједностављен рад са микроконтролерима и сензорима кроз корак-по-корак приступ.
- Максимално 36 часова

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
Животно и радно окружење	6	• Појам машинства и његова примена у свакодневном животу. • Препознавање машина у окружењу (алати, бела техника, возила). • Мере заштите на раду при раду са металним	• Наведе основне примере машина које користи у кући и школи. • Разликује ручни алат	• Разговор и визуелна идентификација машина са слика. • Демонстрација

		предметима и оштрим алатима.	од погонске машине. • Препозна опасности и правилно користи заштитну опрему у кабинету.	правилног држања и руковања ручним алатима. • Анализа ситуација у вези са безбедношћу на раду.
Графичке комуникације у машинству	8	• Основни елементи машинског цртежа (линије, заглавље, размера). • Препознавање стандардних машинских елемената на једноставним цртежима (завртањ, навртка, подлошка). • Вежбе читања једноставног радног цртежа са неколико основних кота.	• Препозна и именује основне делове машинског цртежа. • Идентификује стандардне елементе за спајање на цртежу. • Прочита и објасни основне димензије (дужину, ширину, пречник) са заданог цртежа.	• Рад са упрошћеним машинско-техничким цртежима великог формата. • Индивидуалне вежбе проналажења и бојења специфичних делова на цртежу ради лакшег уочавања. • Корак-по-корак читање кота уз помоћ наставника.
Технологија материјала (машински материјали)	6	• Препознавање метала и легура у окружењу (гвожђе, алуминијум, бакар). • Основна физичка својства метала (тежина, магнетизам, боја, тврдоћа). • Појам корозије (рђе) и како она утиче на пропадање метала.	• Разликује металне предмете од предмета направљених од других материјала. • Групише узорке метала на магнетне и немагнетне помоћу	• Практичан рад са узорцима различитих метала (опипавање, мерење тежине). • Једноставни

			магнета. • Препозна рђу на металном предмету и наведе основни начин заштите (фарбање).	експерименти (нпр. привлачење магнетом, потапање у воду). • Визуелни примери кородираних и заштићених предмета.
Машине и механизми	6	• Појам погонске и извршне машине (мотор вс. радни део). • Основни механизми за пренос кретања: каишни пренос (бицикл) и зупчасти пренос. • Смер кретања код преносних елемената.	• Разликује елемент који даје кретање од елемента који врши рад. • Препозна каишни, ланчани или зупчасти пренос на једноставном моделу или слици. • Одреди смер окретања гоњеног точка у односу на погонски.	• Рад са готовим, очигледним моделима механизама у кабинету. • Практично покретање механизама руком и посматрање преноса кретања. • Анализа преноса на примеру играчака или бицикла.
Конструкторско моделовање и управљање (Основе роботике)	10	• Склапање једноставног модела са механизмом од готових елемената или лаких материјала. • Повезивање електромотора и батерије ради покретања модела. • Основни појмови о микроконтролерима (Мицро:бит / Ардуино) као "мозгу" уређаја. • Покретање готовог програма (кода) за управљање светлом или мотором.	• Склопи једноставан механички модел пратећи сликовно упутство корак по корак. • Самостално повеже струјно коло са електромотором да покрене модел. • Препозна	• Рад у паровима или малим групама у радионици и рачунарском кабинету. • Коришћење визуелног (блоковског) софтвера где

			микроконтролер и повеже га са рачунаром помоћу кабла. • Успешно пребаци готов програм на уређај уз минималну помоћ наставника.	ученици само мењају основне параметре (нпр. време чекања или боју светла). • Тестирање рада склопљеног модела.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у допунској настави технике и технологије за 7. разред (где ученици савладавају техничко цртање, конструкторско моделовање, основе електротехнике и практичне вештине) усмерени су на подршку ученику и безбедан рад, а кључни елементи су:

- **Формативно праћење:** Континуирано праћење ученикових практичног рада, сналажења у читању техничких цртежа и шема, као и напретка у односу на његове сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа:** Идентификовање тачних места застоја (нпр. потешкоће у просторном оријентисању и техничком цртању, руковању алатима или разумевању основа електротехнике).,
- **Сумативно вредновање:** Практичне провере израде радова или кратких тестова прилагођених основним нивоима стандарда, уз обавезно вредновање уложеног труда, упорности, поштовања прописа о безбедности на раду и исправљања грешака.
- **Индивидуални приступ:** Вођење евиденције о напретку сваког ученика (индивидуалних картона) ради отклањања појединачних практичних и теоријских потешкоћа и јачања самопоуздања у радној атмосфери.

Назив наставног предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА - ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36
Циљ наставног програма допунске наставе: Пружање подршке ученицима у савладавању основних ликовних појмова, развијању перцепције, моторичких вештина и техничких изражајних могућности кроз индивидуализован рад; превазилажење потешкоћа у реализацији ликовних задатака из редовне наставе и развијање самопоуздања кроз креативни рад.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Цртеж и перспектива	4	Основе линеарне перспективе, геометријска тела	Правилно користи и одржава ликовни прибор. Препозна и именује основне ликовне елементе у свом окружењу и на репродукцијама. Примењује основна правила ликовног изражавања Самостално конструише простор Примењује основна правила перспективе	Демонстрација и вежбе
2.	Светлост и сенка	8	Валерски односи, моделирање форме	Приказује запремину употребом светла и сенке	Студијски цртеж
3.	Боја и композиција	10	Колористички односи, визуелна равнотежа	Разликује и правилно меша основне боје да би добио изведене. Препознаје и свесно користи топле и хладне боје за изражавање расположења.	Практичне вежбе

				Контролише количину воде и боје на четкици. Организује композицију користећи боју	
4.	Вајарство	6	Рељеф и пуна пластика	Разликује рељеф од скулптуре	Тактилне вежбе и моделовање једноставних фигура (животиње, посуде). Грађење облика из једног комада материјала ради стабилности. Анализа скулптура кроз додатак за дигитални уџбеник.
5.	Систематизација	5	Понављање градива	Организује елементе на папиру тако да испуни простор без претрпавања. Спаја различите материјале у нову целину кроз колаж.	Вежбе резања и лепљења колаж папира. Креирање честитке или иницијала свог имена у форми знака. Рад у паровима ради развијања сарадње.
6.	**Евалуација и изложба** **Анализа рада и**	3	Преглед мапа са радовима насталим током године. Разговор о напретку.	Вербализује сопствени креативни процес и уочи свој напредак.	Организовање мини-изложбе у учионици. Разговор „Шта ми је

	естетско процењивање		Селекција радова за завршну школску изложбу.	Позитивно и критички се односи према свом раду и раду вршњака.	било најлакше, а шта најтеже" уз коришћење лекција из уџбеника као подсетника.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење и вредновање на допунској настави из Ликовне културе има **искључиво формативни карактер**. Циљ није класирање ученика нити истицање његових недостатака, већ континуирано бележење његовог личног напретка, развијање моторичких вештина и изградња самопоуздања.

Оцењивање се врши у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, кроз следеће сегменте:

1. Формативно оцењивање (Свакодневно праћење) Наставник на сваком часу допунске наставе евидентира активности и помаке у своју педагошку свеску (свеску праћења).

2. Критеријуми вредновања постигнућа

Постигнућа ученика на допунској настави не упоређују се са постигнућима других ученика у одељењу, већ искључиво са његовим сопственим почетним стањем (критеријум личног напретка).

3. Технике и инструменти вредновања

- **Ученички портфолио (Мапа радова):** Ово је кључни инструмент праћења. Ученик скупља све своје радове (и успеле и мање успеле вежбе) у посебну мапу. Прелиставањем мапе на крају сваког класификационог периода, и наставник и ученик имају јасан визуелни доказ о напретку (нпр. јасно се види како су линије са почетка године постале сигурније и прецизније у другом полугодишту).
- **Разговор о раду (Самоевалуација):** На крају сваког часа, кроз кратак разговор, ученик учи да процени свој рад: *Шта је данас урадио боље него прошли пут? Шта му је и даље тешко?* Ово помаже ученику да развије критичко мишљење и ослободи се страха од "неуспеха".

4. Утицај допунске наставе на сумативну (бројчану) оцену

- Позитивни помаци, залагање и успешно реализовани задаци на допунској настави имају **стимулативни карактер** и директно утичу на формирање веће закључне оцене из Ликовне културе у оквиру редовне наставе.
- Када ученик на допунској настави успешно заврши рад који на редовном часу није стигао или знао да уради, тај рад се вреднује и оцена се уписује у дневник као резултат његовог додатног труда.

- вреднује и оцена се уписује у дневник као резултат његовог додатног труда

Назив наставног предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Општи циљ **допунске наставе из музичке културе за 7. разред** (у којем се изучавају сложенији музички жанрови, увод у музичке форме, историјски развој музике и детаљнија анализа уметничких дела и вокалне/инструменталне праксе) јесте пружање циљане подршке ученицима да превазиђу потешкоће у музичком изражавању и разумевању, са фокусом на следеће:

- **Развој музичке писмености и слуха:** Помоћ ученицима у препознавању музичких инструмената, основних музичких облика (нпр. сонатни облик, тема са варијацијама) и праћењу партитура или ритмичких структура.
- **Подстицање музичког извођења (певања и свирања):** Пружање сигурног простора ученицима који имају трему или потешкоће да се укључе у колективно певање или свирање на орфовским/другим инструментима, како би савладали основне извођачке вештине.
- **Разумевање музичких епоха и стилова:** Помоћ у повезивању композитора, дела и историјског контекста (од класицизма, романтизма до савремене музике) кроз прилагођене и занимљиве примере за слушање.
- **Јачање самопоуздања и емоционалне експресије:** Стварање опуштене атмосферу без притиска и оцењивања у којој ученик може слободно да изрази свој музички укус, развија естетски сензибилитет и ослободи се страха од јавног наступа или одговарања.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Музичко знамење Србије (национална баштина и институције)	6	Национална музичка баштина и њени најважнији представници. Значајне музичке институције у Србији (позоришта, филхармоније, хорска друштва). Традиционални и национални симболи у музичком	Ученик препознаје значај националне музичке баштине. Уме да наброји и лоцира кључне музичке институције у земљи. Издваја основне податке	Употреба аудио и видео записа познатих извођења домаћих ансамбала. Разговор са ученицима уз приказ фотографија и кратки текстова о

			стваралаштву.	о истакнутим српским композиторима и њиховим делима.	институцијама. Укрштенице или асоцијације које помажу ученицима да кроз игру запамте кључне појмове и имена.
2.	Музиком кроз историју – Барок (стилови, Бах, Хендл, полифонија)	5	Историјски и уметнички контекст барока (17. и прва половина 18. века). Најзначајнији композитори епохе: Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. Карактеристичне музичке форме и полифони стил (фуга, кончерто гросо).	Ученик препознаје звучне карактеристике барокне музике на основу слушних примера. Разликује полифони текстуру од хомофоне. Повезује композиторе Баха и Хендла са њиховим најпознатијим композицијама.	Циљано слушање кратких и упечатљивих делова композиција (нпр. Бахове инвенције или Токата и фуга у д-молу). Графичко приказање испреплетаних мелодијских линија (полифоније) како би ученици визуелно схватили структурирање барокног дела.
3.	Народна музика Србије (фолклорни региони и инструменти)	8	Фоклорни региони Србије и њихове музичке специфичности (мелос, ритам, плесови). Народни инструменти: гајде, фрула, двојнице, гусле, хармоника.	Ученик слушно и визуелно препознаје основне народне инструменте. Разликује специфичности мелоса различитих крајева	Приказивање видео записа наступа фолклорних ансамбала и солиста на традиционалним инструментима. Праћење ритма кроз

			Традиционално певање (из вивика, ојкача, певање из грла) и народне игре (коло).	Србије. Учествује у колективном певању или ритмичком праћењу народних игара без треме.	тапшање или коришћење једноставних ударачких инструмената Опуштена атмосфера усмерена на ослобађање ученика у гласовном изражавању.
4.	Духовна музика и старе градске песме	5	Основи српског црквеног (духовног) појања и развој хорске духовне музике. Карактеристике старе градске песме, романсе и севдаха. Тематска и емоционална анализа текста и мелодије ових жанрова.	Ученик разуме разлику између духовног и световног музичког наслеђа. Препознаје емоционални израз, мирноћу духовног појања и сетност старе градске песме. Правилно доживљава уметничку вредност вокалне интерпретације.	Слушање релевантних аудио примера хорског духовног појања и познатих извођења старих градских песама. Анализа текстова песама у контексту времена у којем су настајале. Разговор о осећањима која музика изазива код ученика ради развијања емпатије и естетског укуса.
5.	Музиком кроз историју – Класицизам (Бечки класици, Моцарт, Бетовен)	6	Епоха класицизма (друга половина 18. и почетак 19. века) – тежња ка реда, јасноћи и равнотежи.	Ученик препознаје прецизност, ведрину и склад класицистичког стила.	Упоредно слушање кратких одломака из Барока и Класицизма ради уочавања

			Бечка класична школа: Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Сонатни облик и класичне инструменталне форме (сонате, симфоније, концерти).	Зна да наброји најзначајније представнике бечке класике. Прати једноставне музичке форме кроз слушање и препознаје главне теме.	стилских разлика. Употреба шематских приказа сонатног облика (експозиција, развој, реприза) прилагођених ученицима којима је тежа теорија. Решавање лакших квизова препознавања композитора и дела.
6.	Музички инструменти (Извођачко царство) (симфонијски оркестар)	6	Класификација музичких инструмената: жичани (гудачки и трзачки), дувачки (дрвени и лимени) и ударачки инструменти. Симфонијски оркестар: распоред инструмената, улога диригента и синергија звука. Упознавање са мање заступљеним или специфичним инструментима.	Ученик без грешке визуелно и слушно препознаје основне инструменте симфонијског оркестра. Разуме како се звук производи на различитим групама инструмената. Препознаје улогу диригента у оркестру.	Презентације са фотографијама и видео записима солистичких деоница различитих инструмената. Слушање композиција у којима се јасно истиче поједини инструмент (нпр. Пећа и вук Сергеја Прокофјева). Практичне вежбе препознавања инструмента на основу кратки аудио исечака.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави музичке културе за 7. разред усмерени су на пружање сигурне подршке, отклањање потешкоћа у савладавању музичке писмености, историјских епоха и извођачких вештина, као и на јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикovог ангажовања на часу, његовог интересовања приликом слушања музичких примера, као и напретка у односу на његове сопствене претходне резултате (без поређења са другим ученицима).
- **Дијагностиковање тешкоћа:** Идентификовање тачних места застоја – било да је реч о препознавању музичких инструмената, разликовању епоха (барок и класицизам), праћењу ритма или превазилажењу треме и страха од јавног певања и извођења.
- **Вредновање кроз активност и труд:** Праћење ученикovог уложеног труда, упорности и спремности да се укључи у колективно певање, свирање на орфовским инструментима или решавање лакших музичких квизова и задатака.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да сами процене свој напредак (нпр. шта су научили да препознају на слух, како се осећају током извођења), чиме се развија лична сигурност и естетски сензибилитет.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о томе како ученик савладава појединачне теме (од националне баштине и народне музике до симфонијског оркестра), са циљем да се у подстицајној атмосфери без класичног стресног оцењивања отклоне све нејасноће.

Назив наставног предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ – ДОПУНСКА НАСТАВА

- **Разред: СЕДМИ**
- **Годишњи фонд часова:** 36

Циљ наставног програма: Општи циљ **допунске наставе из физичког и здравственог васпитања за 7. разред** (у којем се код ученика у тинејџерском добу прати интензиван биолошки развој, промене у телесној структури и моторичким способностима) јесте пружање циљане подршке ученицима да у безбедном и подстицајном окружењу савладају програмске захтеве, са фокусом на следеће:

- **Развој и корекција моторичких способности:** Циљано вежбање ради побољшања снаге, брзине, издржљивости, координације и флексибилности код ученика који заостају за вршњацима или имају тешкоће у извођењу основних кретних структура.
- **Савладавање елемената спортских дисциплина и полигона:** Помоћ ученицима у правилној техници извођења кретања (трчања, скокова, полигона спретности, елементарних и спортских игара) како би стекли сигурност и самопоуздање на редовним часовима.
- **Корекција држања тела и превенција деформитета:** Рад на јачању мишићног корсета (посебно стомачних и леђних мишића) услед наглог пубертетског раста у 7. разреду, са циљем спречавања неправилног држања тела.

- **Развој радних навика, фер-плеја и емпатије:** Подстицање тимског духа, међусобне подршке и социјализације у мањој групи где ученик без страха од неуспеха може да напредује сопственим темпом.
- **Јачање самопоуздања и здравствених навика:** Стварање позитивног односа према физичком вежбању, сопственом телу и здравом стилу живота у периоду осетљивих психо-физичких промена

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Атлетика	6	Техника истрајног трчања Техника спринтерског трчања Техника ниског старта Скок у даљ Скок увис (прекорачна техника) Бацање кугле(2 кг)-приказ технике Техника штафетног трчања (примопредаја штафете); Тробој	Исходи за наведене атлетске дисциплине и садржаје у допунској настави физичког и здравственог васпитања за 7. разред: **Истрајно трчање:** Ученик влада правилном техником равномерног трчања у умереном темпу без претераног замарања. Зна да усклади ритам дисања са кретањем и правилно распореди снагу на дужој деоници. **Спринтерско трчање:** Ученик правилно изводи максимално убрзање на краткој стази уз активан ослонац на предњи део	У оквиру допунске наставе из физичког и здравственог васпитања, начини остваривања програма за наведене атлетске дисциплине заснивају се на принципима постепености, индивидуалног приступа и сигурног окружења: Метод демонстрације и вербалног објашњења: Наставник јасно приказује правилан покрет (нпр. положај у ниском старту или примопредају штафете), уз једноставна и кратка упутства прилагођена ученицима којима је потребна додатна подршка. Рашчлањивање сложених кретања (аналитички метод): Сложене дисциплине (као што су скок у даљ, скок увис или бацање кугле) деле се на мање сегменте (нпр. само залет, само одскок или само положај кугле уз врат), како би ученици лакше савладали технички део без оптерећења.

				стопала. Ефикасно користи замах руку за постизање и одржавање брзине. **Ниски старт:** Ученик заузима стабилан и правилан положај тела на све команде наставника. Изводи експлозиван излазак из ниског старта и правилно повезује првих неколико убрзавајућих корака. **Скок у даљ:** Ученик повезује залет са прецизним одскоком са једне ноге из зоне или са даске. Правилно изводи лет и сигуран, мек суножни доскок са благо савијеним коленима ради заштите зглобова. **Скок увис (прекорачна техника):** Ученик правилно процењује бочни залет под одређеним углом и бира одскочну ногу.	Употреба прилагођених реквизита: Коришћење лакших реквизита (кугле од 2 кг, медицинске лоптице, еластичне траке уместо летвице за скок увис) ради отклањања страха, спречавања повреда и стицања сигурности. Индивидуализација и рад у мањим групама: Прилагођавање брзине и тежине задатака тренутним моторичким могућностима сваког ученика, уз праћење њиховог личног напретка у односу на сопствене претходне резултате. Полигонски систем и „Тробој“: Комбиновање више атлетских елемената кроз забавне полигоне спретности и такмичарске игре (тробоје), што код ученика развија мотивацију, тимски дух, позитивну атмосферу и самопоуздање кроз игру.

				Успешно прелази преко препоне/летвице прекорачним покретом и безбедно доскоча. **Бацање кугле (2 кг):** Ученик правилно поставља куглу од 2 кг уз врат и контролише положај тела у стојећем ставу. Изводи сигуран избачај кугле одговарајућим углом без повреда рамена и лакта, поштујући правила безбедности. **Штафетно трчање:** Ученик координира кретање са сачланом из групе у обележеном коридору. Изводи сигурну примопредају палице (одозго или одоздо) без губљења брзине и испуштања реквизита. **Тробој / Полигонски приступ:**	

				Ученик успешно повезује више различитих кретних вештина кроз забавне полигоне. Исказује самопоуздање, упорност и фер-плеј однос према вршњацима, пратећи сопствени напредак.	
2.	Спортска гимнастика	6	Вежбе на тлу-обавезни састав Прескоци и скокови Ниска греда Вежбе у вису	Демонстрирају технике помагања чувања себе и других приликом вежбања	Коришћењем станица, полигона, чување, помагање .
3.	Основе тимских спортских игара	8	Основни елементи технике: Хватање и додавање Вођење лопте	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
4.	Ритмика и плес	4	Ритмичка вежба без реквизита Вежбе са обручима Ритмичке важбе са реквизитима Обрадити прве 2	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада вежбање у сали уз музичку пратњу.

			варијанте народног кола Моравац Основни кораци друшвених плесова-валцер		
5.	Футсал	6	Вођење и контрола лопте Примање и додавање лопте,	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештине	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
6.	Полигони	6	Атлетски полигон Гимнастички полигон	Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада изводе основне елементе технике

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из физичког и здравственог васпитања за 7. разред (са фокусом на атлетске дисциплине, моторичке вештине и прилагођене полигоне) усмерени су на подршку правилног телесног развоја, отклањање потешкоћа у кретању и јачање самопоуздања ученика у периоду интензивних пубертетских промена.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикових ангажовања, технике извођења вежби (нпр. држање тела при трчању, правилан одскок или избачај кугле) и напретка искључиво у односу на његове сопствене претходне резултате и могућности.
- **Дијагностиковање моторичких потешкоћа:** Идентификовање тачних разлога за заостајање (нпр. слабија координација, недостатак експлозивности, страх од висине код скока увис или страх од пада) како би се вежбе благовремено прилагодиле.
- **Вредновање уложеног труда и напретка:** Оцењивање се не заснива на строго прописаним вршњачким нормативима (стандардима за редовну наставу), већ се вреднује трудовање, упорност, лични напредак у савладавању технике и спремност да се учествује у задацима.

- **Поштовање безбедности и фер-плеја:** Праћење колико ученик поштује безбедносна правила (посебно у бацалиштима и код динамичних дисциплина), како сарађује у групи и колика је његова подршка вршњацима (нпр. у штафетном трчању и полигонима/тробојима).
- **Индивидуални приступ и подстицајна атмосфера:** Вођење евиденције о развоју сваког ученика (кроз праћење савладавања основних елемената) у опуштеној и сигурној атмосфери без стреса, са циљем да се код ученика развије трајна навика за физичким вежбањем и изгради позитивна слика о сопственом телу.
- **Допунска настава -француски језик**
- Циљеви допунске наставе: усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе; усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу; увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутства за савладавање потешкоћа у учењу; пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја; омогућити да ученик кроз вежбу овлада, како теоријским, тако и практичним делом градива у оквиру својих могућности; развијање самопоуздања и редовног учења и вежбања и јачање мотивације ученика.Основни задатак допунске наставе је прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја одређеног предмета ученицима који из било ког разлога имају тешкоћа у савладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развој њихових способности и јачање њиховог самопоуздања.Начин остваривања програма: са ученицима ће се обавити разговори да би се утврдило на које тешкоће и проблеме наилазе у учењу и на основу тога ће се планирати које наставне јединице треба да се прилагоде и поједноставе; индивидуално ће се радити са ученицима у зависности од тога које су његове потребе или због чега ученик није успео да стекне одређено знање; сваком ученику ће се дати упутство како да учи, на шта треба да обратити посебну пажњу; понављањем и проверавањем на часовима допунске наставе стећи ће се увид у то како су ученици научили и схватили образовне-васпитне садржаје који су им презентовани.Динамика часова допунске наставе: планирани број часова одређује се на основу четрдесеточасовне норме. Изузетно, ако постоји потреба ученика за додатним часовима, у договору са ученицима часови допунске наставе ће се и одржавати.

Назив изборног наставног предмета: ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова:36

Циљ: Циљеви допунске наставе: усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе; усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу; увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутства за савладавање потешкоћа у учењу; пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја; омогућити да ученик кроз вежбу овлада, како теоријским, тако и практичним делом градива у оквиру својих могућности; развијање самопоуздања и редовног учења и вежбања и јачање мотивације ученика.Основни задатак допунске наставе је прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја одређеног предмета ученицима који из било ког разлога имају тешкоћа у савладавању програма

како би им се омогућило усвајање програма и развој њихових способности и јачање њиховог самопоуздања.Начин остваривања програма: са ученицима ће се обавити разговори да би се утврдило на које тешкоће и проблеме наилазе у учењу и на основу тога ће се планирати које наставне јединице треба да се прилагоде и поједноставе; индивидуално ће се радити са ученицима у зависности од тога које су његове потребе или због чега ученик није успео да стекне одређено знање; сваком ученику ће се дати упутство како да учи, на шта треба да обратити посебну пажњу; понављањем и проверавањем на часовима допунске наставе стећи ће се увид у то како су ученици научили и схватили образовне-васпитне садржаје који су им презентовани.Динамика часова допунске наставе: планирани број часова одређује се на основу четрдесеточасовне норме. Изузетно, ако постоји потреба ученика за додатним часовима, у договору са ученицима часови допунске наставе ће се и одржавати.

Редни број теме	**Наставна тема/ Област**	**Број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	Unite 1,Et si on parlait des vacances?	5	-lecture,traduction,vocabulaire -passe compose des verbes reguliers	-Говори о распусту користећи перфекат -Разуме употребу перфекта -Уме да изрази своје утиске	Поред симулације у раду са ученицима садржаји програма и дефинисани исходи пружају велике могућности за примену интерактивних облика рада као што су: радионице, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, истраживања, промоције. Сваки појединац учествује износећи своје ставове,

					мишљења, предлоге и идеје, дискутује, учествује у избору идеја за реализацију. Настава ће се повезивати са осталим предметима у зависности од теме.
2.	Unite 2,Et si on parlait de l`avenir-	6	-lecture,vocabulaire -futur proche -futur simple	-Говори о својим школским и ваншколским активностима и хобијима. -Разуме и правилно употреби прост футур -Опише професију која га интересује	
3.	Unite 3,Et si on parlait de nos gouts?	6	-terminaisons de l`imparfait,lecture et vocabulaire	Наведе неколико музичких врста и стилова -Говори о врстама музике -Наведе неколико филмских жанрова	

				-наведе неког француског музичара
5.	Unite 5,Et si on parlaiit de notre style vestimenatire	5	-vocabulaire -les adjectifs qualifications	-Опише себе и другу особу(физички изглед и карактерне особине) -Да опише свој стил одевања и наведе називе одеће
6.	Unite 6,Et si on parlait de notre alimentation?	6	-vocabulaire -l`article partitif-la formation	-Разликује врсте ресторана и да говори о свом омиљеном ресторану -Напише позивницу за прославу -Наведе свој број телефона и мејл -Разуме рецепт за једноставно јело.
7.	Unite 7, Et si on parlait des bonnes habitudes?	8	-vocabulaire-les parties du corps -les expressions avec les verbes jouer et faire -	-Изрази поседовање уз правилно коришћење присвојних придева -Наведе неколоко

спортиста и да
говори о здравим
животним навикама

-Уме да наведе
делове лица и тела

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из француског језика за 7. разред (где ученици савладавају сложенију граматику, шире фонд речи и суочавају се са новим језичким структурама попут минуса, сложених времена или ширег конверзацијског вокабулара) усмерени су на отклањање језичких баријера, подстицање комуникације и јачање самопоуздања.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикovог рада на часу, његовог ангажовања приликом решавања кратки језичких задатака, изговора и напретка у односу на његове сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање језичких тешкоћа:** Идентификовање тачних места застоја – било да је реч о савладавању неправилних глагола, правилној употреби родних и бројних именица/придева, правопису или страху од говора (усменог изражавања) на француском језику.
- **Вредновање кроз активност и труд:** Праћење ученикovог уложеног труда, упорности у савладавању вокабулара и спремности да се укључи у дијалоге, игровне активности или језичке квизове без страха од грешке.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да сами препознају шта су савладали (нпр. који део граматике или теме су им постали јаснији), чиме се развија лична одговорност и позитиван став према учењу страног језика.
- **Индивидуални приступ и евиденција напретка:** Вођење белешки о индивидуалном развоју сваког ученика у опуштеној и подстицајној атмосфери, без стреса од класичног оцењивања, са фокусом на постепено достизање основних стандарда знања.

Назив изборног наставног предмета: РУСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред : СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ реализовања допунске наставе: Циљ допунске наставе из руског језика је да ученик уз додатну помоћ и подршку наставника усвоји основне наставне садржаје предвиђене планом и програмом за седми разред и оствари исходе који одговарају прописаним стандардима постигнућа основног нивоа, уз јачање мотивације за даље учење.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Урок 1 Кумиры молодёжи	4	Описивање изгледа и карактера личности; музички жанрови и инструменти; разговор о интересовањима, способностима, склоностима и спортским активностима; изражавање личног става. Граматички садржаји обрађени у првој теми	Ученик је у стању да: - повезује и примењује претходно стечена знања; - провери ниво сопственог знања; - разуме кључне информације у аудираном материјалу; - препознаје познату лексику, изводи и примењује правила; - правилно употребљава граматичке конструкције обрађене у овој теми - опише спољашњи изглед неке особе (лексичка област *внешность человека*); - наброји музичке инструменте и музичке жанрове; - преводи са српског на руски познате лексичке јединице и граматичке конструкције; - познаје начине прављења презентација; - правилно користи усвојене лексичке, комуникативне и граматичке јединице;	– примена уџбеника, радних свезака, дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење кратких текстова, дијалога и примера из свакодневне комуникације као основе за уочавање и разумевање језичких структура – утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких садржаја кроз различите задатке и активности – рад у паровима и групама
2.	Урок 2 Счастливого пути	5	Сналажење на железничкој станици и аеродрому; куповина карата; путовање возом, аутобусом и авионом; географске особености места; причање о	Ученик је у стању да: - разуме кључне информације у прочитаном тексту; - препознаје познату лексику на тему «*путовање возом*» (*счастливого пути!*), изводи и примењује правила; - правилно употребљава прилоге за место и	

			путовањима. Граматички садржаји: основни бројеви 200–999; глагол брать; именице на -ние/-ение и -ие; прилози за место и правац; глаголи кретања (идти–ходить, ехать–ездить, лететь–летать, бежать–бегать, плыть–плавать); изражавање времена предлошко-падежним конструкцијама.	правац (*где? куда? здесь? сюда? там? туда?*); - правилно употреби нове лексичке јединице (расписание поездов, пассажир, чемодан, сумка, платформа, путь, багаж, проводник / проводница, билет, бутерброд, купейный вагон, купе, плацкартный вагон, электричка); - препознаје познату лексику, изводи и примењује правила; - правилно употребљава обрађене лексичке, граматичке и комуникативне функције;	– монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и анализу – индивидуални, групни и истраживачки рад ученика
3.	Урок 3 Летняя школа в России	4	Породични односи и породично стабло; опис дома и кућних обавеза; летња школа у Русији; датуми и године; екскурзије и боравак у ресторану. Граматички садржаји: именице треће деклинације; неправилни облици множине именица мушког рода; редни бројеви већи од 40; године и датуми; императив; будуће време; употреба глаголског вида;	Ученик је у стању да: - говори о својој породици, уме да каже како се неко зове и колико има година - разуме кључне информације из прочитаног текста; - препознаје познату лексику, изводи и примењује правила - наведе називе просторија у кући (гостиная, спальня родителей, детская, кухня, ванная, кладовая); - разуме кључне информације из аудираног текста; - правилно изговара речи;	

			глаголи есть и дать.		
4.	Урок 4 Мы умеем веселиться / У врача	5	Масленица и руски народни обичаји; разумевање рецепата и програма манифестација; описивање здравственог стања; разговор код лекара; дозвољене и недозвољене радње. Граматички садржаји: потпуна и делимична негација; повратни и неповратни глаголи (начинаться – начинать, кончаться – кончать); показне заменице этот и тот; глаголи слушать и слышать; употреба речи можно и нельзя у различитим временима; употреба глагола кретања и глагола быть.	Ученик је у стању да: - повезује и примењује претходно стечена знања; - разуме кључне информације у аудираном материјалу; - препознаје познату лексику; - изводи и примењује правила; - наведе основне карактеристике руског празника *Масленица* као и да исприча нешто о другим основним празницима и народној традицији у Русији и Србији; - правилно употребљава обрађене граматичке садржаје.	
5.	Урок 5 В Сибири	6	Природне лепоте и еколошки проблеми Сибира; живот у летњем кампу; планирање путовања; израда извештаја; заштита животне	Ученик ће бити у стању да: - правилно примењује базна ортографска правила руског језика (*ненаглашени вокали, облежавање мекоће и тврдоће сугласника*, ...); - правилно употреби нове лексичке јединице на тему «В Сибири» (холодная зима, нерпа, амурский тигр, белый медведь, …);	

			средине и еколошки активизам. Граматички садржаји: префиксални глаголи кретања; употреба предлога в/на и из/с; употреба речи нужен, нужна, нужно, нужны; изражавање поседовања у прошлом и будућем времену; условне реченице са если; изражавање циља зависним реченицама са чтобы + инфинитив.	- правилно употреби нове лексичке јединице на тему «Оружающая среда» (*проблемы окружающей среды, экономить воду, загрязнаять воздух*, …); - разуме значење одређених глаголских префикса у руском језику (*войти, выйти, уйти, прийти*); - правилно употребљава обрађене граматичке садраје	
6.	Контролни и писмени задаци	12	Контрольная работа Подготовка к письменной работе Первая письменная работа Исправление первой письменной работы	Ученик је у стању да: - правилно користи усвојене лексичке, комуникативне и граматичке јединице; - самостално решава тест; - што прецизније уради свој задатак; - употреби стечена знања из датих лексичких и граматичких јединица; - примени стечена лексичко-граматичка знања	- припремљен материјал са сличним вежбањима - обнављање обрађеног лексичког и граматичког материјала

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у 7. разреду на часовима допунске наставе изборног наставног предмета руски језик усмерени су на пружање сигурне подршке у савладавању сложенијих граматичких структура (као што су падежни систем, глаголски вид или кретних глагола), проширењу речника и развоју комуникацијских вештина без страха од грешке.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања током вежби читања, писања ћирилице, изговора и усменог изражавања, са фокусом на лични напредак у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање језичких тешкоћа:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о правилном нагласку, употреби падежа са предлозима, превођењу или савладавању специфичних глаголских категорија које су карактеристичне за руски језик.
- **Вредновање уложеног труда и активни учешћа:** Праћење ученичке упорности, спремности да се укључи у дијалоге, решава кратке језичке задатке, ради у пару или мањој групи, без притиска и стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да сами процене шта су успешно савладали (нпр. изговор одређених гласова или граматичка правила) како би стекли сигурност у сопствено знање.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о напретку сваког ученика у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се постепено превазиђу језичке баријере и остваре бољи резултати у редовној настави.

Назив наставног предмета: БИОЛОГИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Циљ допунске наставе биологије је да ученицима пружи додатну подршку у усвајању наставних садржаја предвиђених програмом биологије и омогући успешније достизање прописаних исхода учења. Кроз понављање, утврђивање и увежбавање наставних садржаја ученици развијају разумевање основних биолошких појмова, процеса и законитости живог света.

Посебан нагласак ставља се на отклањање уочених тешкоћа у учењу, развијање радних навика, подстицање самопоуздања и мотивације за учење, као и на оспособљавање ученика за примену стечених знања у свакодневном животу. Допунска настава доприноси развоју одговорног односа према сопственом здрављу, очувању животне средине и разумевању значаја биолошке разноврсности.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Јединство грађе и функције као основа живота	8	Основна грађа ћелије; улога ћелијских органела; фотосинтеза и дисање; нервни и ендокрини систем; хомеостаза	Ученик препознаје основне делове ћелије и њихову улогу; разликује фотосинтезу и дисање; наводи значај нервног и ендокриног система за рад	Садржаји се утврђују кроз разговор, рад на илустрацијама и моделима, анализу шема, демонстрацију и решавање једноставних задатака уз индивидуализовану подршку.

				организма.	
2.	Човек и здравље	8	Здрави стилови живота; лична хигијена; пубертет; превенција болести; значај вакцинације; правилна исхрана	Ученик препознаје значај здравих навика и личне хигијене; описује основне промене у пубертету; наводи начине очувања здравља.	Утврђивање кроз разговор, анализу свакодневних ситуација, радне листове, примере из живота и вођене вежбе.
3.	Порекло и разноврсност живота	8	Настанак живота; геолошка доба; развој живог света; биолошка разноврсност	Ученик препознаје основне фазе развоја живота на Земљи; разликује поједине групе	Рад уз временске ленте, фотографије, презентације, кратке истраживачке задатке и вођени разговор.
4.	Наслеђивање и еволуција	6	Наследне особине; улога гена; животни циклуси; природна селекција; Дарвинова теорија	Ученик разликује наследне и стечене особине; описује основне фазе животног циклуса; препознаје значај природне селекције у еволуцији.	Коришћење шема, модела, једноставних примера и вежби за утврђивање основних појмова.
5.	Живот у екосистему	4	Ланци исхране; односи у екосистему; биодиверзитет; заштита природе	Ученик препознаје основне односе у екосистему; објашњава значај биодиверзитета; наводи мере заштите природе.	Анализа примера из непосредног окружења, израда једноставних шема, рад у пару и групи, разговор и вежбе.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из биологије за 7. разред (где се изучава сложена грађа и функционисање живих бића, од ћелије и ткива до система органа човека и екологије) усмерени су на отклањање нејасноћа, разумевање биолошких процеса и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикovог ангажовања на часовима допунске наставе, његовог разумевања кључних појмова и процеса, као и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа у учењу:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о разумевању грађе и улоге органа човека, савладавању научних термина, повезивању узрочно-последичних веза у природу или интерпретацији биолошких шема и цртежа.
- **Вредновање кроз активност и труд:** Праћење ученикovог уложеног труда, упорности у савладавању захтевнијих лекција и спремности да се укључи у рад са моделима, лакше огледе или решавање једноставнијих задатака без стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да сами процене шта су научили (нпр. да ли сада лакше разликују органе и системе органа или схватају основне еколошке појмове), чиме се развија лична сигурност у знање.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког ученика у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се постепено превазиђу потешкоће и остваре бољи резултати у редовној настави.

ОСМИ РАЗРЕД – ДОПУНСКА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: ОСМИ
Годишњи фонд часова: 34
Циљ: Циљ допунске наставе је да ученици који нису савадали основни ниво знања из одређене области или нису задовољни својим нивоом знања стеченим током редовне наставе то надокнаде на часовима допунске наставе.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начини остваривања програма
1.	Фонетика морфологија синтакса творба речи	6	Обнављање и увежбавање градива из фонетике, морфологије, синтаксе и творбе речи.	Ученик препознаје и примењује основне језичке појмове и правила.	Усмеравајуће вежбе, наставни листићи, индивидуализован рад и анализа примера.
2.	Творба речи историја српског књижевног језика дијалекти	7	Основе творбе речи, развој српског књижевног језика и основне одлике дијалеката.	Разуме основне појмове из историје језика и препознаје начине творбе речи.	Разговор, рад на тексту, практичне вежбе и истраживачки задаци.
3.	Функционални стилови	2	Основне одлике функционалних стилова.	Разликује најважније функционалне стилове и њихову намену.	Анализа текстова и практична примена у комуникацији.
4.	Лексикологија Акцентологија	3	Основни појмови из лексикологије и акцентологије.	Препознаје лексичке односе и основне акценатске појаве.	Језичке вежбе, рад на примерима и разговор.
5.	Правопис	4	Правописна правила предвиђена програмом осмог разреда.	Примењује правописна правила у усменом и писменом изражавању.	Диктати, правописне вежбе и исправљање грешака.
6.	Књижевност	9	Читање, разумевање и тумачење књижевних текстова из наставног програма.	Разуме садржај текста, издваја тему, мотиве и особине ликова.	Вођени разговор, читање, препричавање и креативни задаци.
7.	Језичка култура	3	Усмени и писмени облици изражавања; развијање језичке културе.	Јасно и правилно се изражава у складу са комуникативном ситуацијом.	Усмени наступи, краћи писмени задаци и комуникацијске вежбе.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из српског језика за 8. разред усмерени су на отклањање заостатака у знању, припрему за завршни испит (матуру), утврђивање сложених граматичких и правописних правила, анализу књижевних дела и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања на часовима, његовог рада на решавању задатака из тестова претходних година и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање области у којима ученик највише греши – било да је реч о морфологији (врсте речи и промене), синтакси (служба речи, реченични чланови), правопису или разумевању прочитаног текста (читалачка писменост).
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученикове труда, посвећености у вежбању, спремности да се анализирају грешке из урађених задатака и воље да се савладају теже градивне јединице без притиска и страха од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате на пробним тестовима и вежбама (нпр. кроз бодовање и уочавање напретка у броју тачних одговора), чиме се гради сигурност пред завршни испит.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној атмосфери, са циљем да се отклоне све нејасноће и постигне што бољи успех на завршном испиту.

Назив наставног предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ наставног програма: Циљ наставног предмета: Оспособљавање ученика да активно користе енглески језик у разним животним ситуацијама путем развијања 4 главне вештине (говор, читање, писање, слушање) и коришћењем вокабулара и граматичких конструкција које се усвајају на овом нивоу. Стицање позитивног односа према другим језицима и културама уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
	Introduction	1	Present simple and present continuous, Stative verbs	• Ученици разликују реченице које говоре о навикама од оних које описују радњу у овом тренутку. • Уз визуелне подсетнике правилно додају наставке -s/-es* за треће лице или -ing за трајни облик. • Користе ƅазан вокабулар за омиљене спортске и слободне активности.	Разврставање реченица према прилозима за време (usually на једну страну, now на другу страну). Попуњавање краћих дијалога коришћењем понуђених глаголских облика у садашњости. Игре прецизности у писању наставака за треће лице једнине у садашњем времену.
1.	Problems	6	Past simple and past continuous, present perfect, present perfect and past simple, Articles	• Ученици препознају разлику између простог прошлог времена и прошлог трајног времена у једноставним примерима. • Препознају облике глагола у Present Perfect времену у кратким текстовима који говоре о тинејџерским проблемима. • Разликују када се користи неодређени члан (a/an), а када одређени члан (the) у основним реченицама.	Попуњавање празнина у реченицама избором између чланова a, an, the или остављањем празног поља. Подвлачење прошлих глаголских облика у прилагођеним причама из књиге. Вежбање кратких дијалога по моделу „Питање–Одговор” заснованих на свакодневним проблемима младих.

2.	The future	6	will for predictions and decisions, going to for plans and intentions, present continuous for arrangements, First conditional	• Ученици уз подршку наставника разликују основне облике за изражавање планова (going to) и предвиђања (will). • Уочавају структуру првог кондиционала у кратким, поједностављеним примерима. • Користе bазан речник везан за планирање времена и будућа занимања.	Прављење једноставног распореда активности за наредну недељу пратећи јасан синтаксички шаблон. Заокруживање тачног решења између понуђених опција will или going to у кратким реченицама. Вежбе спајања почетака и крајева условних реченица првог типа.
3.	Risks	6	would, Second conditional, so ... that, Reflexive pronouns	• Ученици препознају структуру другог кондиционала у тексту и уочавају употребу речи would. • Разумеју функцију речи so испред придева за наглашавање неке особине (нпр. so cold that...). • Уочавају и правилно повезују личне заменице са bазним повратним заменицама (нпр. I -> myself, you -> yourself).	Повезивање личних заменица са одговарајућим повратним заменицама помоћу стрелица или линија. Допуњавање условних реченица другог типа где је један део реченице већ комплетно уписан као модел. Коришћење сликовних картица екстремних спортова и природних појава за лакше усвајање тежих речи.
4.	Can I ask …?	6	Question forms, Gerunds, Separating phrasal verbs	• Ученици правилно постављају једноставна питања пазећи на редослед речи (употреба упитних речи и помоћних глагола). • Препознају герунд (-ing облик)	Рећање испремештаних речи у правилне реченичне упитне форме (Word order exercises).

				када се користи у функцији именице (нпр. Reading is fun). • Препознају основно значење неколико фразних глагола који се користе у лекцијама о медијима и ТВ програму.	Препознавање и подвлачење герунда у једноставним насловима и текстовима из књиге. Израда кратких одговора на питања из огласа за посао пратећи унапред припремљен шаблон.
5.	Buying and selling	5	Passive voice (present simple, past simple, present perfect, future with will), Modal verbs with the passive voice, Prepositions	• Ученици препознају пасивне облике у основним временима (садашњем и прошлом) уз помоћ јасних формула. • Уочавају употребу предлога за место и време у једноставним изразима везаним за трговину и путовања. • Препознају неколико основних правила изражених кроз пасив са модалима (нпр. must be done).	Попуњавање табеле пасивних облика глагола на основу припремљених и поједностављених примера. Вежбе уметања тачних предлога (in, on, at, by) у реченице које говоре о куповини и новцу. Игре улога у продавници са унапред написаним кратким фразама за купца и продавца.
6.	Protest	4	Reported speech, say / tell, Indirect questions	• Ученици уочавају разлику између директног говора (под наводницима) и индиректног говора у прилагођеним реченицама. • Правилно бирају између глагола say и tell у кратким, једноставним исказима.	Пребацивање једноставних изјава из директног у индиректни говор у садашњем времену (без комплексних промена времена). Заокруживање тачног глагола (say или tell) у зависности од тога да ли у реченици постоји објекат (коме се говори).

				• Препознају основне облике учтивих питања у свакодневним дијалозима.	Вежбање изговора кратких фраза за учтива питања кроз групни рад и понављање за наставником.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из енглеског језика за 8. разред усмерени су на отклањање језичких баријера, утврђивање сложенијих граматичких структура и вокабулара, припрему за завршни испит и јачање самопоуздања пред завршетак основног образовања.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикових ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на решавању задатака из тестова и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за завршни испит:** Прецизно утврђивање области у којима ученик највише греши – било да је реч о сложеним граматичким временима (нпр. *Passive Voice*, *Reported Speech*, кондиционали), нерегуларним глаголима, правопису или разумевању текста (*reading comprehension*).
- **Вредновање уложеног труда и активни учешћа:** Праћење ученичке упорности, спремности да се исправе грешке из претходних вежби, редовности у раду и учешћа у кратчаним дијалозима и тестовима без притиска и страха од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да сами прате свој учинак на пробним задацима (нпр. кроз упоређивање броја освојених бодова на вежбама), како би стекли реалну слику о свом знању и ојачали сигурност.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном развоју сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све нејасноће и постигне што бољи резултат на завршном испиту.

Назив наставног предмета: ИСТОРИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: Осми
Годишњи фонд часова: 34
Циљ наставног програма:. Утврдити садржаје са оним ученицима, који нису успели да их усвоје у редовној настави применом индивидуализације како би им се омогућило усвајање програма

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
II	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	8	Последице Великог рата Револуције у Русији и Европи Стварање југословенске државе Натанак идеологија: фашизам, нацизам и комунизам Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету пред почетак Другог светског рата Југословенска краљевина у међуратном периоду	Схватити прилике у Русији уочи и у току Првог светског рата, Фебруарска револуција, Октобарска револуција и грађански рат, препознавати чиниоце југословенског уједињења: међународно окружење, завршне војне операције, кључне личност ученик разуме политичке системе и идеологије: сагледати политичке односе пред почетак Другог светског рата -стећи знања о водећим личностима у овом периоду објаснити конституисање државе, Видовдански устав, време парламентаризма у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца и кључне личности стећи основна знања о Шестојануарској диктатури, атентат у Марсеју, намесником режиму, влади	Користећи уџбеник и историјску карту утврдити чињенице основног и средњег нивоа о свету у Великом рату Усвајање знања, уочавање узрочно-последичних веза, примена стечених знања, коришћење карте Усвајање појмова основног и средњег нивоа помоћу уџбеника и карте

			Истакнуте личности	Милана Стојадиновића, влади Цветковић-Мачек моћи да објасни државно-правно преуређење Краљевине Југославије упознати економски, културни и друштвени развој, развој универзитета и науке и кључне личности	
II	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	12	Свет у рату Југославија и српски народ у рату. Последице рата Истакнуте личности	разумети узроке и поводе за рат - знати зараћене стране и савезништва - стећи основна знања о току рата и преломним биткама: Москва, Лењинград, Стаљинград, Ел-Аламејн - моћи да објасни победу антифашистичке коалиције, - знати основне податке о кључним личностима из доба рата - разумети последице рата: људски и материјални губици, логори смрти, геноцид и холокауст, модернизација војне	Користећи уџбеник и историјску карту утврдити чињенице основног и средњег нивоа о Свету у рату Усвајање знања, уочавање узрочно-последичних веза, примена стечених знања ,коришћење карте Усвајање појмова основног и средњег нивоа помоћу уџбеника и карте

				технологије, живот у рату - препознавати рат као поништавање цивилизацијских вредности -разумети пут од дипломатског и војног притиска до рата -од бомбардовања Београда до војне капитулације, успостављања окупационих система и колаборационитичких режима -стећи сазнања о геноцидној творевини НДХ -разумети комунистички покрет отпора и анти окупаторске снаге -препознавати егзистенцијалне, идеолошке, национално ослободилачке мотиве устанка -знати основне појмове о односу супарничких покрета отпора и о постојању различитих стратегија националне политике	

				-стећи основна знања о дешавањима на југословенском ратишту -познавати војни допринос Југославије победи над фашизмом, људске и материјалне губитке, разумети демографске промене -стећи знања о геноциду и холокаусту, логорима смрти, Јасеновцу, уништавању и пљачки културних добара -упознати чињенице о кључним личностима	
III	СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	8	Свет после Другог светског рата Југославија и српски народ после Другог светског Настанак нове Југославије (државно и друштвено уређење) Спољна политика социјалистичке	схватити почетак Хладног рата и стварање блокова, деколонизација и стварање ратних жаришта, рађање Трећег света, покрете еманципације: за права жена, мањина, антиратни и антирасистички ,научна достигнућа, освајање свемира, медије и популарну културу, тероризам, еколошке проблеме -уочити процес слома	Помоћу уџбеника и историјске карте утврдити основне чињенице везане за прилике у свету у овом периоду. Усвајање знања, уочавање узрочно-последичних веза, примена стечених знања, коришћење карте Усвајање појмова основног и средњег нивоа помоћу уџбеника и карте

			Југославије	комунизма у источној Европи, - стећи знања о Европској унији, Савету Европе и европским интеграцијама моћи да објасни:, изградњу државног уређења, однос са Совјетским Савезом, самоуправљање, однос Југославије са истоком и западом, значај кључних политичких личности -стећи знања о процесима и проблемима развоја Југославије -препознати значај и улогу кључних личности у развоју Југославије	
IV	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	6	Свет после хладног рата Српски народ на крају 20. и почетком 21.	-битне промене након укидања Варшавског пакта - стећи основна знања о поразу Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, о распаду Југославије и рату у Словенији, Хрватској, БиХ, настанку нових држава, демографским, економским и културним променама,	Усвајање знања, уочавање узрочно-последичних веза, примена стечених знања, коришћење карте Усвајање појмова основног и средњег нивоа помоћу уџбеника и карте

				сукобу на Косову и Метохији, НАТО интервенцији 1999, раздвајању Србије и Црне Горе, кључним политичким личностима.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из историје за 8. разред усмерени су на отклањање заостатака у знању, лакше повезивање кључних историјских процеса (од националних буђења и светских ратова до савремене епохе), припрему за завршни испит (матуру) и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на решавању задатака из тестова са претходних завршних испита и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о оријентацији у историјском времену (хронологија, векови, године), лоцирању догађаја на мапи (просторна оријентација), препознавању историјских извора или разумевању узрочно-последичних веза.
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученикове труда, спремности да се анализирају грешке из урађених задатака, упоређују историјски процеси кроз кратке разговоре и активно учествује у раду без притиска и стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате на пробним тестовима и вежбама (нпр. кроз уочавање напретка у препознавању личности, датума и кључних појмова), чиме се гради сигурност пред завршни испит.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све нејасноће и постигне што бољи успех на завршном испиту.

Назив наставног предмета: ГЕОГРАФИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред – ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљеви:

- развијање географске писмености
- уочавање и разумевање појава и процеса у природи
- разумевање међусобне условљености и повезаности природних и друштвених појава и процеса на Земљи
- развијање способности за стицање знања из географије кроз самостално учење

Допунском наставом су обухваћени они ученици који нису добро савладали градиво на часовима редовне наставе и имају потешкоће у учењу. Ученици ће добити додатна објашњења у циљу што бољег схватања садржаја. Понављањем и проверавањем стећи ће се увид у то како су ученици научили и схватили образовне-васпитне садржаје.

Редни број наставне теме	**Наставна тема**	**Број часова по теми**	**Програмски садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1	Географија завичаја	1	-Појам завичаја	- Учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; - Анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује	- Показивање на карти, одговарање на питања, вежбање на задатим примерима, -Анализа слика
2	Географски положај, границе и величина територије Србије	1	-Границе, географски положај и величина територије Србије	- Одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем;	-Показивање на карти, одговарање на питања, вежбање на задатим примерима

				- Анализира карактеристике граница и пограничнних крајева Србије;	-Анализа слика
3	Физичко-географске одлике Србије	9	-Тектонски и вулкански облицирељефа - Рељеф настао радом текуће воде и падинских процеса - Рељеф настао радом ледника, ветра и човека - Клима Србије - Воде Србије – Подземне воде - Воде Србије – Реке и канали - Воде Србије – језера - Земљишта - Биогеографске одлике	- Опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; - Класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; - Анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; - Класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; - Наводи начине коришћење вода Србије; - Препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеа на	-Показивање на карти, одговарање на питања, вежбање на задатим примерима -Анализа слика

				човека и адекватно реагује у случају природних непогода; - Доводи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;	
4	Друштвено-географске одлике Србије	19	- Кретање броја становника и њихов просторни размештај - Природно кретање броја становника у Србији - Миграције на простору Србије - Биолошке структуре становништва - Друштвено-економске структуре становништва - Демографски проблеми и популациона политика у Србији - Формирање мреже насеља - Рурални процеси и сеоска насеља - Градови, урбанизација и проблеми урбаног развоја - Београд – главни град Србије - Природни ресурси и	- становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције; - Изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; - Изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; - Израђује и анализира графичке приказе структура	-Показивање на карти, одговарање на питања, вежбање на задатим примерима -Анализа слика и графикона

			привредни развој - Друштвени фактори привредног развоја и промене у структури привреде - Пољопривреда и географски простор - Гране пољопривреде - Индустрија (значај и подела), енергетика и рударство - Тешка прерађивачка индустрија и лака индустрија - Саобраћај - Трговина и туризам - Квартарни сектор привреде	становништва; - Објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; - Уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; - Доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи; - Препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине;	
5	Природна и културна баштина Србије	2	-Заштићена природна добра у Србији - Заштићена културна добра у Србији	- Описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их	-Показивање на карти, одговарање на питања, вежбање на задатим примерима

				на карти; - Процењује важност очувања природне и културне баштине Србије;	-Анализа слика
6	Срби у региону и дијаспори	2	- Срби у региону - Срби у дијаспори	Објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету;	-Показивање на карти, одговарање на питања, вежбање на задатим примерима -Анализа слика
Укупно		34			

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из географије за 8. разред усмерени су на отклањање тешкоћа у савладавању регионалне и опште географије, лакше сналажење на географској карти, припрему за завршни испит (матуру) и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на решавању задатака из тестова са претходних завршних испита и напретка у односу на сопствене претходне резултате
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о просторној оријентацији и сналажењу на географијској карти (проучавање рељефа, река, држава и градова), разумевању привредних и демографских процеса или повезивању природно-географских и друштвено-географских фактора.
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученикове труда, спремности да се анализирају грешке из урађених задатака, препознају географски објекти и активно учествује у раду без притиска и стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате на пробним тестовима и задацима везаним за карту (нпр. кроз уочавање напретка у препознавању региона, држава и кључних појмова), чиме се гради сигурност пред завршни испит.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све нејасноће и постигне што бољи успех на завршном испиту.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред; ОСМИ
Годишњи фонд часова: 34

Циљ: Општи циљ **допунске наставе из математике за ученике 8. разреда** јесте пружање циљане, континуиране и стручне подршке ученицима у савладавању сложенијих програмских садржаја, отклањању заостатака у знању, успешном завршетку основне школе и свеобухватној припреми за завршни испит (матуру).

Кључни циљеви обухватају:

- **Утврђивање и систематизација основног знања:** Премошћавање празнина у знању из претходних и текућег разреда (алгебра, геометрија, функције, текстови задатака) кроз повратак на темељне математичке концепте.
- **Припрема за завршни испит (матуру):** Увежбавање стандардних типова задатака са претходних завршних испита (од основног ка напредном нивоу), са фокусом на стратегије решавања тестова, управљање временом и избегавање уобичајених грешака.
- **Развој логичког мишљења и самопоуздања:** Постепено превазилажење страха од математике кроз рад у мањим групама, где ученик има простора да поставља питања, слободно греши и напредује сопственим темпом.
- **Оспособљавање за примену математике:** Развијање вештина повезивања теоретског знања са практичним проблемима и свакодневним ситуацијама које се налазе у математичким задацима.

	Област/тема	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	Сличност	5	Пропорционалне величине. Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности	Ученик ће моћи да: примењује пропорционалност величина; користи Талесову теорему у једноставнијим задацима; препознаје и примењује услове сличности троуглова; решава основне задатке из примене сличности.	Индивидуализован рад са ученицима; обнављање основних појмова; решавање типских задатака; графички прикази и конструкције; примена знања на практичним примерима

2.	Тачка, права и раван	3	Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедар.	Ученик ће моћи да: препозна и описује односе тачке, праве и равни; одређује међусобне односе правих и равни; препознаје ортогоналну пројекцију; уочава и примењује основне просторне односе.	Коришћење модела и скица; визуелизација просторних односа; практичан рад и разговор; решавање једноставнијих задатака; индивидуална подршка ученицима.
3.	Линеарне једначине и неједначине	5	Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина с једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.	Ученик ће моћи да: решава линеарне једначине и неједначине са једном непознатом; проверава тачност решења; примењује једначине и неједначине у једноставним проблемским ситуацијама.	Обнављање и увежбавање поступака решавања; постепено решавање задатака различитог нивоа сложености; анализа најчешћих грешака; индивидуализован рад.
4.	Призма	4	Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме.	Ученик ће моћи да: препозна и именује елементе призме; црта мрежу праве призме; израчуна површину и запремину праве призме у једноставним задацима; примењује формуле у практичним ситуацијама.	Практичан рад и израда модела; цртање мрежа; увежбавање формула; решавање текстуалних задатака; повезивање са примерима из свакодневног живота.
5.	Пирамида	5	Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде	Ученик ће моћи да: препозна и именује елементе пирамиде; црта мрежу пирамиде; израчуна површину и запремину пирамиде; примењује	Практичан рад; израда и анализа модела; увежбавање примене формула; решавање типских задатака; индивидуална подршка

				одговарајуће формуле у једноставним задацима.	ученицима.
6.	Линеарна функција	5	Линеарна функција (y = kx + n). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција	Ученик ће моћи да: одреди вредности линеарне функције; црта и чита график линеарне функције; одреди нулу функције и знак функције; уочи монотоност функције.	Рад на координатном систему; цртање и анализа графика; решавање типских задатака; повезивање алгебарског и графичког приказа функције.
7.	Системи линеарних једначина	4	Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама	Ученик ће моћи да: решава једноставније системе две линеарне једначине са две непознате; проверава добијена решења; примењује системе једначина у једноставним текстуалним задацима.	Увежбавање поступака решавања; решавање типских и текстуалних задатака; анализа поступака решавања; индивидуализован рад са ученицима.
8.	Ваљак, купа и лопта	5	Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правог ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте	Ученик ће моћи да: препозна и именује елементе ваљка, купе и лопте; црта и тумачи мреже тела; израчуна површину и запремину ових тела у једноставним задацима; примењује формуле у практичним ситуацијама.	Практичан рад и коришћење модела геометријских тела; цртање мрежа; увежбавање формула; решавање текстуалних задатака; повезивање са примерима из свакодневног живота.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у **допунској настави из математике за 8. разред** усмерени су на систематизацију знања, отклањање математичких нејасноћа, успешно решавање задатака са завршног испита (матуре) и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на задацима и напретка искључиво у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање области у којима ученик највише греши – било да је реч о алгебарским изразима, једначинама и неједначинама, геометрији (површине и запремине тела, теореме), функцијама или текстовима задатака.
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученикове труда, спремности да се анализирају грешке из претходно рађених тестова, упорности у тражењу решења и активне учесталости у раду кроз мање групе или индивидуалан приступ, без притиска и страха од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате свој учинак на пробним тестовима и вежбама (нпр. кроз бодовање и праћење повећања броја тачно решених задатака основног и средњег нивоа), чиме се гради сигурност пред матуру.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све математичке блокаде и постигне што бољи успех на завршном испиту.

Назив наставног предмета: ФИЗИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: ОСМИ
Годишњи фонд часова: 34

Циљ: Циљ допунске наставе је отклањање празнина у знању ученика, успешно савладавање наставних садржаја, развијање основних физичких појмова и оспособљавање ученика за решавање једноставних задатака уз повезивање физике са свакодневним животом.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

1.	ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	5	Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција.	Ученик/ца ће моћи да: • објасни појам осцилације и периодичног кретања • разликује појмове: амплитуда, период, фреквенција • препозна примере таласног кретања у природи и техници • разликује попречне и уздужне таласе • опише пренос енергије таласима	• демонстрације осциловања (клатно, опруга) • једноставни експерименти са таласима на ужету или води • решавање задатака са графицима осцилација • корелација са свакодневним примерима (звук, земљотреси)
2.	СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	8	Карактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и	Ученик/ца ће моћи да: • објасни праволинијско простирање светлости • разликује одбијање и преламање светлости • објасни настанак сенке и полусенке	• експерименти са огледалима и сочивима • израда једноставних оптичких шема • посматрање сенки у различитим условима • употреба ласерског зрака за демонстрацију

			конструкција ликова предмета. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија. Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положаја ликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп.	• препозна примену огледала и сочива • разуме појаву дисперзије светлости	
3.	ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	4	Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне	Ученик/ца ће моћи да: • објасни појам наелектрисања • разликује позитивно и негативно наелектрисање • опише електрично поље и линије поља • разуме електричну силу између наелектрисања	• експерименти са трењем (пластика, папир) • приказ линија електричног поља • демонстрације помоћу балона и папирића • визуелизација путем симулација

			појаве у атмосфери.		
4.	ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	10	Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника. Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји).	Ученик/ца ће моћи да: • објасни појам електричне струје и кола • разликује проводнике и изолаторе • примени Омов закон на једноставним примерима • препозна улогу извора струје и потрошача	• састављање једноставних електричних кола • мерење струје и напона • практични рад са батеријама и сијалицама • решавање рачунских задатака

5.	МАГНЕТНО ПОЉЕ	3	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени.	Ученик/ца ће моћи да: • објасни својства магнета • опише магнетно поље и његове линије • разуме деловање електромагнета • наведе примену магнетизма у техници	• експерименти са гвожђем и магнетима • приказ магнетних линија помоћу гвоздених опиљака • израда једноставног електромагнета • примери из свакодневног живота
6.	ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	3	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и	. Ученик/ца ће моћи да: • објасни структуру атома (језгро, електрони) • разликује протоне, неутроне и електроне • опише радиоактивност на основном нивоу • наведе примену нуклеарне енергије	• шематски приказ атома • разговор и анализа примене у медицини и енергетици • коришћење мултимедијалних садржаја • дискусија о безбедности

			радиоакти		
7.	ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	1	Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож…) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)	Ученик/ца ће моћи да: • препозна улогу физике у технологији • наведе примену физичких закона у свакодневном животу • разуме значај обновљивих извора енергије • развија свест о заштити животне средине	• анализа примера из савремене технологије (телефони, интернет, сателити) • групни рад и презентације • гледање образовних видео материјала • разговор о енергетској ефикасности

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из физике за 8. разред усмерени су на отклањање тешкоћа у разумевању природних појава и закона, савладавање рачунских и концептуалних задатака, успешну припрему за завршни испит (матуру) и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на решавању задатака из тестова са претходних завршних испита и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о разумевању физичких закона и формула (механика, топлота, електрицитет, оптика), претварању мерних јединица или примени математичког апарата у рачунским задацима.
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученичког труда, спремности да се анализирају грешке из урађених задатака, логичког размишљања и активног учешћа у вежбама без притиска и стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате на пробним тестовима и задацима (нпр. кроз уочавање напретка у тачности примене формула и разумевању теоретских питања), чиме се гради сигурност пред завршни испит.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све нејасноће и постигне што бољи успех на завршном испиту.

Назив наставног предмета: ХЕМИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ: Општи циљ **допунске наставе из хемије за ученике 8. разреда** јесте пружање циљане и континуиране подршке у савладавању сложених програмских садржаја (неорганска хемија, хемидне реакције, основне рачунске операције у хемији), отклањању заостатака у знању, успешној припреми за завршни испит (матуру) и изградњи сигурности код ученика.

Кључни циљеви обухватају:

- **Разумевање основних хемијских појмова и закона:** Премошћавање празнина у знању везаном за атомску структуру, периодни систем елемената, хемијске везе, врсте једињења (оксиди, киселине, базе, соли) и основне хемијске промене.
- **Савладавање рачунских и практичних задатака:** Увежбавање решавања хемијских рачуна (релативна атомска и молекулска маса, масени удео, концентрација раствора, стехиометријски рачуни по хемијским једначинама) који често представљају изазов за ученике.
- **Припрема за завршни испит (матуру):** Систематизација градива кроз решавање стандардних типова задатака са претходних завршних испита, са фокусом на логичко закључивање и препознавање кључних информација у задатку.

- **Развој научног мишљења и самопоуздања:** Подстицање ученика да кроз рад у мањим групама и опуштенију атмосферу слободно постављају питања, отклањају заблуде у вези са експериментима и терминологијом, те изграде позитиван став према предмету.

Редни број теме	Број часова по теми	Област/тема	Садржај	Исходи	Начин остваривање програм
1.	5	Метали, оксиди и хидроксиди	Метали и неживој и живој природи. Општа и физичка и хемијска својства метала Алкални и земноалкални метали Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена	-На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли. -Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли.	• **Примери из свакодневице:** Употреба стварних предмета (жице, фолије, ексери) и објашњење значаја метала у живој природи (гвожђе у крви, калцијум у костима). • **Упоредна анализа:** Лакше лоцирање алкалних и земноалкалних метала у Периодном систему и табеларно поредивање њихових физичких и хемијских својстава. • **Рад на реакцијама и задацима:** Постепено увежбавање једначина реакција метала (са кисеоником, водом, киселинама) и решавање лакших рачунских задатака кроз мање кораке. • **Интерактивни разговор:** Опуштена атмосфера у мањој групи за отклањање нејасноћа и заблуда о примени метала и легура.

					• **Припрема за матуру:** Решавање типских задатака са претходних завршних испита ради стицања сигурности.
2.	6	Неметали, оксиди и киселине	Неметали у неживој и живој природи Халогени елементи Сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди и киселине, својства и примена	-На основу хемијских симбола, формула, назива и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења. -Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и неметала, и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли.	**Примери из окружења:** Повезивање неметала са свакодневним животом и живом природом (угљеник као основа органских супстанци, азот у ваздуху и протеинима, фосфор у костима, сумпор). **Упоредна анализа халогених елемената:** Лоцирање у Периодном систему и упоређивање њихових својстава и реактивности кроз једноставне примере. **Својства и примена оксида и киселина:** Практично објашњење добијања и улоге важних оксида и киселина (сумпорна, азотна, угљен-диоксид) уз повезивање са екологијом и свакодневном употребом. **Рад на једначинама и реакцијама:** Постепено увежбавање писања и изједначавања хемијских једначина за добијање оксида и киселина кроз мање, разумљиве кораке. **Припрема за завршни испит:** Решавање типских задатака са претходних матурских тестова који обухватају неметала, оксиде и киселине ради сигурности и

					утврђивања знања.
3.	4	Соли	Добијање соли Формуле соли и називи. Дисоцијација соли Физичка и хемијска својства соли	-Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и неметала, и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли. -Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција метала, неметала, оксида, киселина, база и соли, повезују их с добијањем појединих једињења и практичном применом.	• **Практичан приказ и добијање соли:** Упознавање са различитим начинима добијања соли (реакција киселина и база, метал + киселина, оксид + киселина) кроз једноставне примере и схеме из лабораторијске праксе. • **Правила номенклатуре и формуле:** Постепено увежбавање повезивања назива соли (назив киселине + назив метала) са њиховим хемијским формулама, уз лакше савладавање валенце киселинског остатка. • **Процес дисоцијације:** Визуелно приказивање и објашњење како се соли топљењем или растварањем у води разлажу на катјоне метала и анјоне киселинског остатка. • **Физичка и хемијска својства:** Упоредна анализа својстава соли (агрегатна стања, боја, растворљивост) и њихових типичних хемијских реакција са киселинама, базама или другим сорима. • **Припрема за матуру:** Решавање типских задатака са претходних завршних испита који обухватају

					формуле, називе и реакције соли ради сигурности и уклањања нејасноћа.
4.	1	Органска једињења и њихова општа својства	Својства атома угљеника. Многобројност и општа својства органских једињења	-На основу формула, функционалних група, назива и својстава разликују најважније представнике класа органских једињења: угљоводоника, алкохола и карбоксилних киселина.	• **Приказ својстава атома угљеника:** Објашњење тетравалентности атома угљеника и његове способности да се повезује у дуге низове и прстенове кроз визуелне моделе и цртеже. • **Многобројност органских једињења:** Повезивање структуре угљениковог атома са разноврсношћу и огромним бројем органских једињења у природи. • **Општа својства органских једињења:** Упоредна анализа физичких и хемијских карактеристика органских супстанци (запаљивост, латилност, температура топљења) у поређењу са неорганским једињењима. • **Примери из свакодневице:** Повезивање органских једињења са свакодневним животним намирницама, горивима и материјалима (пластика, влакна) ради лакшег разумевања. • **Припрема за завршни испит:** Решавање типских задатака са претходних тестова који се односе

					на угљеник и основне појмове о органским једињењима ради сигурности и утврђивања знања.
5.	5	Угљоводоници	Номенклатура угљоводоника Изомерија угљоводоника Физичка својства угљоводоника Хемијска својства угљоводоника	-На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле.	Правила номенклатуре: Постепено увежбавање именовања алкана, алкена и алкина према IUPAC правилима кроз јасне кораке и препознавање основног угљениковог низа. Разумевање изомерије: Визуелно приказивање појаве изомерије (структурне изомерије) кроз цртање различитих облика молекула са истим бројем атома угљеника и водоника. Физичка својства: Упоредна анализа промене физичких својстава угљоводоника (агрегатна стања, тачке топљења и кључања, растворљивост) са порастом броја C-атома у низу. Хемијска својства и реакције: Објашњење типичних реакција за ове групе једињења – реакције сагоревања, као и реакције адиције и супституције кроз једноставне шеме и примере. Припрема за завршни испит:

					Решавање типских задатака са претходних тестова који обухватају формуле, називе и реакције угљоводоника ради сигурности ученика.
6.	4	Органска једињења са кисеоником	Алкохоли. Номенклатура, физичка својства и примена Алкохоли: Добијање и хемијска својства Карбоксилне киселине Естри. Номенклатура, својства и примена	-Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина, и повезују их с практичном применом појединих представника наведених класа једињења. -Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција. -Описују својства, промене, руковање и практичну примену угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина и естара.	• **Номенклатура и функционалне групе:** Постепено увежбавање именовања алкохола, карбоксилних киселина и естара препознавањем њихових карактеристичних гру • **Својства и примена у пракси:** Повезивање физичких и хемијских особина ових једињења (растворљивост, мириси, киселост) са њиховом свакодневном употребом (произvоди, прехрамбена индустрија, медицина). • **Хемијске реакције и добијање:** Узрочно-последично објашњење процеса попут естерификације и оксидације кроз једноставне и прегледне шеме. • **Припрема за завршни испит:** Решавање типских тестова и задатака са претходних матура који обухватају ове садржаје ради сигурности и уклањања нејасноћа.
7.	7	Биолошки важна органска једињења	Масти и уља Угљени хидрати	-Повезују физичка својства, заступљеност у	Примери из свакодневице и исхране: Повезивање масти, уља,

			Амино-киселине. Протеини Витамини	намирницама и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у организму са правилном исхраном -Повезују називе и структурне формуле градивних јединица биомолекула са класом биолошки важних органских једињења (триацилглицероли, угљени хидрати и протеини).	угљених хидрата и протеина са свакодневном исхраном, намирницама и њиховом улогом у изградњи организма и обезбеђивању енергије. Структура и класификација: Једноставно представљање основних градивних јединица (моносахариди, дисахариди, полисахариди; амино-киселине као градивни блокови протеина) кроз прегледне шеме и моделе. Биолошка улога и значај: Објашњење функције витамина, макро и микронутријената у метаболичким процесима, уз наглашавање важности правилној исхрани. Хемијска својства и карактеристичне реакције: Упознавање са важним реакцијама (хидролиза масти и угљених хидрата, денатурација протеина) кроз лакше примере и огледе. Припрема за завршни испит: Решавање типских задатака са претходних тестова који се односе на биомолекуле и витамине ради

					утврђивања знања и сигурности ученика.
8.	2	Заштита животне средине	Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађења Рециклажа Зелена хемија	-Описују утицај супстанци које загађују ваздух, воду и земљиште на здравље и животну средину, као и мере заштите. -Према пиктограмима на амбалажи правилно, безбедно и рационално користе супстанце/комерцијалне производе, складиште их и одлажу отпад.	Увод у екологију и изворе загађења: Повезивање загађивача из ваздуха, воде и земљишта са свакодневним људским активностима, индустријом и саобраћајем кроз конкретне примере из окружења. Последице загађења: Визуелно и логичко објашњење глобалних еколошких проблема (ефекат стаклене баште, киселе кише, оштећење озонског омотача) и њиховог утицаја на живи свет. Значај и процес рециклаже: Практично упознавање са врстама отпада, могућностима поновне употребе материјала (папир, стакло, пластика, метали) и подизање свести о одрживом развоју. Принципи зелене хемије: Упознавање са основним идејама смањења отпада, коришћења обновљивих извора и развоја безбедности хемијских процеса кроз једноставне и разумљиве примере.

					Припрема за завршни испит: Решавање типских задатака са претходних тестова који се односе на заштиту животне средине, загађиваче и рециклажу ради сигурности и утврђивања знања.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из хемије за 8. разред усмерени су на отклањање тешкоћа у разумевању апстрактних хемијских појмова, савладавање рачуна и писања једначина, успешну припрему за завршни испит (матуру) и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикових ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на решавању задатака из тестова са претходних завршних испита и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о писању и изједначавању хемијских једначина, хемијском рачуну (масени удео, концентрација, стехиометрија), номенклатури једињења или препознавању органских и неорганских супстанци.
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученикових труда, спремности да се анализирају грешке из урађених задатака, логичког размишљања и активног учешћа у вежбама без притиска и стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате на пробним тестовима и вежбама (нпр. кроз уочавање напретка у тачности примене формула и разумевању теоретских питања), чиме се гради сигурност пред завршни испит.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све нејасноће и постигне што бољи успех на завршном испиту.

Назив наставног предмета: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ: Циљ наставног програма допунске наставе из Информатике и рачунарства је пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа у савладавању дела градива или целе наставне теме због великог броја изостанака, непажње на редовном часу, или једноставно

потешкоћа насталих због неадекватног разумевања одређене области. Часови допунске наставе нису предвиђени само за ученике са ниским оценама, већ за све ученике којима је потребна додатна подршка у савладавању наставних тема предвиђених планом и програмом. Исходи и стандарди који важе за редовне часове се примењују и за часове допунске наставе.

Област/тема	**Бр.часова**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
ИКТ	10	Радно окружење програма за табеларне прорачуне. Формуле и функције. Сортирање и филтрирање података. Груписање података и израчунавање статистика по групама. Визуелизација података – израда графикона.	**Уноси и мења податке**: Самостално креира једноставну табелу, уноси текст и бројчане вредности у ћелије и исправља погрешно уписане податке. **Форматира ћелије**: Примењује основна подешавања на изглед табеле (мења боју позадине ћелије, тип и величину фонта, поставља ивице/оквире табеле). **Сортира податке**: Уме да поређа податке у табели по жељеном редоследу, на пример азбучно или од највећег до најмањег броја. **Користи основне формуле**: Самостално уписује базичне математичке формуле (почињући знаком једнакости =) за сабирање, одузимање, множење и дељење вредности из две или више ћелија. **Користи основне уграђене**	Контрола присуства часовима Пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа са савлађивањем градива. Додатни примери за вежбу Упућивање на додатне изворе, туторијале, материјал за вежбу. Додатни термини за одржавање часова ради адекватније припреме за редовне провере знања. Увођење хибридне наставе ради адекватније припреме за редовне часове.

			функције: Правилно примењује елементарне аутоматске функције над опсегом ћелија, као што су сума (SUM) и просечна вредност (AVERAGE). **Креира основне графиконе**: Претвара једноставне табеларне податке у очигледан визуелни облик бирајући линијски или стубичасти графикон (дијаграм)	
Дигитална писменост	2	Заштита личних података.	**Ради са дељеним документима**: Уме да отвори заједнички дељену табелу или текст на облаку који је наставник припремио за рад. **Препознаје правила сарадње**: Разуме како да уноси своје податке у дељени документ, а да притома случајно не обрише или не измени радове других ученика из групе. **Штити безбедност налога**: Поштује дигиталну хигијену при креирању сигурних лозинки и правилно се одјављује са својих корисничких профила на јавним школским рачунарима	
Рачунарство	12	Унос података у једнодимензион е низове. Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких	**Разликује основне типове података**: Препознаје разлику између текстуалних података	

		функција Графичко представљање низова података. Унос и представљање табеларно записаних података. Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...). Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...).	(стрингова), целих бројева (int) и децималних бројева (float). **Користи условну наредбу**: Саставља једноставан код који грана програм у зависности од тога да ли је услов испуњен, користећи наредбе if и else. **Чита структуру петље**: Разуме како се наредбе извршавају више пута унутар једноставне петље и уме да промени укупан број понављања. **Уочава логику уноса и излаза**: Правилно користи комбинацију команди за унос података са тастатуре од стране корисника и испис коначног решења на екрану. **Дебагује код уз подршку**: Препознаје једноставне синтаксне и семантичке грешке (нпр. лоше постављен замак/индентацију наредби или заборављене двотачке на крају if услова) и отклања их пратећи инструкције наставника или материјале са портала Петља.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из информатике и рачунарства за 8. разред усмерени су на савладавање основних програмирања и дигиталне писмености, отклањање тешкоћа у логичком размишљању и изради пројеката, успешну припрему за завршни испит и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикових ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на практичним задацима за рачунаром и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о логици програмирања (гранања, петље, функције у Пајтону или Скречу), раду са подацима, дигиталној безбедности или примени информатичких концерата у задацима са теста.
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученикових труда, спремности да се дебагују (проналазе и исправљају) грешке у коду, логичког размишљања и активног учешћа у практичним вежбама без притиска и стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате кроз израду мањих пројеката и решавање пробних задатака, уочавајући сопствени напредак у самосталном писању кода и решавању проблема.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све дигиталне и програмске нејасноће и постигне што бољи успех.

Назив наставног предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ: Општи циљ **допунске наставе из технике и технологије за ученике 8. разреда** јесте пружање циљане и континуиране подршке у савладавању техничких и технолошких садржаја, отклањању заостатака у практичним и теоретским знањима, успешној припреми за завршни испит (матуру) и развоју техничке писмености и радне етике.

Кључни циљеви обухватају:

- **Разумевање техничких система и конструкција:** Премошћавање празнина у знању везаном за енергију, машине, електротехнику, саобраћај и техничко цртање, уз повезивање теоријских знања са практичном применом у свакодневном животу.
- **Савладавање практичних вештина и радова:** Увежбавање руковања основним алатима, мерења, читања техничких цртежа и израде једноставних техничких творевина и модела уз поштовање прописа за безбедност на раду.

- **Припрема за завршни испит (матуру):** Систематизација градива кроз решавање стандардних типова задатака са претходних завршних испита, са фокусом на техничко-технолошко логичко закључивање и препознавање кључних појмова.
- **Развој техничког стваралаштва и самопоуздања:** Подстицање ученика да кроз рад у мањим групама и уз менторску подршку слободно савладају препреке у рачунским и конструктивним задацима, чиме се гради сигурност и позитиван став према предмету.

Програм је прилагођен ученицима који теже савладавају градиво осмог разреда. Фокус је стављен на отклањање проблема са читањем електричних шема, безбедно повезивање основних струјних кола на експерименталној табли (без компликованог лемљења) и упрошћено логичко управљање моделима кроз визуелно блок програмирање.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
Животно и радно окружење и дигитална писменост	4	• Електрична енергија у нашем дому: кућни апарати и њихова намена. • Правила безбедног руковања електричним уређајима и изворима струје. • Основне опасности од електричног удара и како их избећи.	• Наброји главне потрошаче електричне енергије у домаћинству. • Препозна опасне ситуације у раду са струјом (оштећени каблови, мокре руке). • Правилно и безбедно укључи и искључи електрични уређај из мреже.	• Анализа слика и видео-материјала о безбедности у кући и кабинету. • Разговор о свакодневним ситуацијама и решавање једноставних тестова опреза. • Демонстрација безбедног руковања.
Графичке комуникације у електротехници	6	• Основни симболи у електротехници (извор, прекидач, сијалица, проводник). • Разлика између отпорника, диоде и кондензатора на основу њиховог симбола. • Читање упрошћених електричних шема са малим бројем елемената.	• Препозна и нацрта основне симболе електричних компоненти. • Повеже симбол на папиру са изгледом	• Вежбе цртања и препознавања симбола кроз сликовне картице и спајање парова. • Бојење различитих

			стварне компоненте. • Прати линију струјног кола на једноставној шеми од извора до потрошача.	грана струјног кола на шеми ради лакшег сналажења и визуелног праћења.
Електротехника и електроника	8	• Повезивање једноставног струјног кола на експерименталној табли (протоборду). • Упознавање са радом прекидача и сијалице/ЛЕД диоде. • Коришћење мултиметра за основну проверу (да ли кроз проводник пролази струја - тест континуитета).	• Самостално повеже батерију, прекидач и сијалицу у затворено струјно коло. • Разликује проводнике од изолатора кроз једноставне примере. • Користи мултиметар за проверу исправности кабла уз помоћ наставника.	• Практичан рад у кабинету са безбедним изворима напона (батерије од 4.5В или 9В). • Испитивање различитих материјала (пластика, метал, дрво) да ли проводе струју. • Рад на експерименталним таблама без лемљења.
Системи управљања и роботика	6	• Појам аутоматског рада уређаја (уређаји који раде сами, нпр. улично светло). • Упознајање са основним сензорима (сензор за светло или сензор додира). • Како микроконтролер прима сигнал са сензора и пали светло или покреће мотор.	• Препозна и наведе пример аутоматског уређаја из свакодневног живота. • Идентификује сензор на моделу и објасни шта он "види" (светлост, препреку). • Повеже сензор са микроконтролером пратећи сликовне ознаке у боји.	• Демонстрација готових, једноставних роботских система (нпр. мБот или Ардуино модел). • Практичне вежбе где ученици руком заклањају сензор светлости и посматрају реакцију модела. • Рад у паровима.

Конструкторско моделовање (Израда једноставног паметног модела)	10	• Склапање једноставног модела (нпр. модел паметне рампе или ветрењаче) од готових делова. • Повезивање електронских елемената са конструкцијом модела. • Употреба готовог визуелног кода (блокова) и мењање основних вредности. • Провера рада и отклањање најчешћих грешака (лабаве жице, погрешан пол батерије).	• Склопи једноставан модел кућишта или конструкције према упутству. • Повеже све компоненте у функционалну целину без оштећења материјала. • Измени једноставан параметар у програму (нпр. да лампица светли дуже или краће). • Пронђе и исправи очигледну грешку ако модел не ради (нпр. искључена батерија).	• Пројектни рад у малим групама са акцентом на међусобну помоћ. • Коришћење софтвера са визуелним слагањем коцкица (нпр. МакеЦоде за Мицро:бит). • Наставник води ученике кроз процес корак по корак, решавајући проблеме у ходу. • Мини презентација модела пред групом..

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из технике и технологије за 8. разред усмерени су на отклањање тешкоћа у разумевању техничких система, савладавању практичних вештина и техничког цртања, успешну припрему за завршни испит и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на практичним задацима, конструкцијама и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о читању техничких цртежа, електротехници, машинама, енергији или решавању задатака са теста из ове области.
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученичког труда, спремности да се исправљају грешке при мерењу, обради материјала или изради модела, логичког размишљања и активног учешћа у вежбама без притиска и стреса од класичног оцењивања.

- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате кроз израду пробних тестова и практичних задатака, уочавајући сопствени напредак у техничкој писмености.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све техничке нејасноће и постигне што бољи успех на завршном испиту.

Назив наставног предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА- ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ наставног програма допунске наставе: Допуна знања и продубљивање знања из ликовне културе; развијање и подстицање визуелне даровитости, креативности и естетске осетљивости; оспособљавање ученика за самосталан истраживачки и стваралачки рад кроз примену напредних ликовних техника и визуелних медија; развијање критичког мишљења и припрема за такмичења, конкурсе и изложбе.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Цртеж и композиција	8	Пропорције, перспектива, композиција	Примењује основна правила ликовног изражавања Ученик правилније уочава облике и односе величина Примени принципе једноставне перспективе за приказ дубине простора.	Вежбе и демонстрације

				Креативно комбинује различите технике Експериментише са цртачким материјалима.	
2.	Сликарске технике	10	Валер, тон, колорит	Разликује и примењује основне колористичке односе Изрази одређено емоционално стање или идеју кроз промишљен избор колорита. Успешно користи валерске степене (светло-тамно) за постизање драматике у слици. Користи акварел технику без губљења прозирности. Користи боју за постизање просторности	Практичан рад
3.	Просторно обликовање	6	Конструкција и моделовање	Организује елементе у једноставну композицију Комбинује различите материјале у конструктивну целину. Обликује једноставне просторне форме	Рад у материјалу (вајање фигуре човека или животиње у покрету). Креира оригиналне просторне форме Израда макета малог архитектонског

					простора (идејно решење кућице или парка). Рад у материјалу
4.	Визуелне комуникације	5	Лого, плакат, визуелна порука	Обликује једноставне тродимензионалне форме Разуме улогу дизајна	Практични задаци
5.	Завршна систематизација	5	Утврђивање садржаја	Самостално примењује усвојена знања	Разговор, анализа радова, практичан рад

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из ликовне културе за 8. разред усмерени су на отклањање тешкоћа у разумевању ликовних елемената и принципа, савладавању практичних техничких вештина ликовног изражавања, развоју визуелне писмености, критичког мишљења и јачању самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања у ликовно-творбеном процесу, праћење његовог уметничког израза и напретка у односу на сопствене претходне резултате, кроз конструктивне савете и подршку током рада.
- **Дијагностиковање тешкоћа и ликовног изражавања:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о савладавању ликовних техника (цртање, сликање, вајање, графике), разумевању перспективе, композиције, односа светлости и сенке или познавању кључних епоха и дела из историје уметности.
- **Вредновање уложеног труда и креативности:** Праћење ученикове труда, оригиналности у изражавању, спремности да се експериментише са материјалима, као и активног учешћа у анализи сопствених радова и радова вршњака без страха од критике.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да критички сагледају сопствени ликовни рад, препознају сопствени напредак у овладавању ликовном језиком и изведу закључке о томе шта могу додатно унапредити.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном развоју и напретку сваког ученика у подстицајној и инспиративној атмосфери, са циљем да се развије естетска осетљивост и постигне пун ликовни потенцијал.

Назив наставног предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА - ДОПУНСКА НАСТАВА

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Циљеви допунске наставе из музичке културе усмерени су на пружању подршке ученицима који имају потешкоће у савладавању редовног наставног програма. Идеја је да се кроз прилагођен рад премости јаз у знању и вештинама, како би ученици могли успешно да прате редовне часове.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1	Основе музичке писмености	8	Трајање тонова, такт, ритам, солмизација, нотни текст	Ученик препознаје и примењује основне елементе музи композитори чке писмености	Монолошка, дијалошка, демонстративна метода; компетенције: комуникација, учење, сарадња
2.	Човек и музика	8	Романтизам, импресионизам,савремено доба, најзначајнији композитора	Препознаје основне стилске одлике и композиторе	Разговор, слушање музике, анализа примера
3	Музички инструменти	4	Дувачки инструменти, подела и карактеристика	Разликује инструменте по изгледу и звуку	Демонстрација и слушни примери
	Слушање музике	8	Темпо, динамика, боја тона, препознавање музичких примера		Анализа и разговор

4 5	Извођење музике	6	Певање и једноставно свирање	Уочава елементе музичког изражавања Изводи певањем и свирањем	Појединачно и заједничко певање и свирање, односно, индивидуално и у групи

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у **допунској настави из музичке културе за 8. разред** усмерени су на отклањање тешкоћа у разумевању музичких садржаја, савладавању елемената музичке писмености, развоју слуха, ритма и естетског укуса, као и на јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикових ангажовања на часовима допунске наставе, његовог учешћа у музичким активностима (слушање музике, репродукција ритма) и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и музичког изражавања:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о препознавању музичких жанрова, инструмената симфонијског оркестра, основних музичких облика, усвајању тонских висина или праћењу задатог ритма.
- **Вредновање уложеног труда и музичке сензибилности:** Праћење ученикових труда, спремности да се активном пажњом и вежбом превазиђу несигурности у музичком извођењу или препознавању дела, уз неговање позитивног става према уметности.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално сагледају свој напредак у препознавању композиција, разумевању музичко-теоретских појмова и развоју слушалачке пажње.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког ученика у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све музичке нејасноће и развије трајна љубав према уметничкој музици.

Назив наставног предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ наставног програма: Општи циљ **допунске наставе из физичког и здравственог васпитања за ученике 8. разреда** јесте пружање циљане, свеобухватне и сигурне подршке ученицима у савладавању основних моторних и спортских вештина, корекцији и побољшању физичког развоја, отклањању страха или несигурности у кретању, као и унапређењу здравља и усвајању здравих животних навика.

Кључни циљеви допунске наставе обухватају:

- **Развој и усавршавање моторних способности:** Циљано вежбање ради побољшања снаге, брзине, издржљивости, флексибилности, координације и равнотеже, посебно код ученика који заостају за вршњацима у физичком развоју.
- **Савладавање основних елемената спортова и полигона:** Премошћавање тешкоћа у извођењу основних техничких елемената из атлетике, гимнастике, спортских игара (кошарка, одбојка, рукомет, фудбал) кроз прилагођене и лакше вежбе.
- **Корекција држања тела и превенција деформитета:** Рад на вежбама обликовања, јачању мишићног корсета (леђа, стомак, појас) и превенцији или ублажавању неправилног држања тела узрокованог дуготрајним седењем.
- **Јачање здравља, самопоуздања и тимског духа:** Стварање подстицајне и безбедне атмосфере без притиска и оцењивања, у којој ученици кроз игру и спорт развијају позитивну слику о сопственом телу, социјализују се и ослобађају стреса.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Атлетика	6	Техника истрајног трчања Техника спринтерског трчања Техника ниског старта	Примењује адекватне вежбе за унапређење моторичких способности.	Редовна настава.

			Скок у даљ Скок увис (прекорачна техника) Бацање кугле(2 кг)-приказ технике Техника штафетног трчања (примопредаја штафете); Тробој		
2.	Спортска гимнастика	6	Вежбе на тлу-обавезни састав Прескоци и скокови Ниска греда Вежбе у вису	Демонстрирају технике помагања чувања себе и других приликом вежбања	Коришћењем станица, полигона, чување, помагање .
4.	Ритмика и плес	4	Ритмичка вежба без реквизита Вежбе са обручима Ритмичке важбе са реквизитима Обрадити прве 2 варијанте народног кола Моравац Основни кораци друшвених плесова-	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада вежбање у сали уз музичку пратњу.

			валцер		
5.	Футсал	6	Вођење и контрола лопте Примање и додавање лопте,	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
6.	Полигони	6	Атлетски полигон Гимнастички полигон	Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада изводе основне елементе технике

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у **допунској настави из физичког и здравственог васпитања за 8. разред** усмерени су на отклањање тешкоћа у савладавању основних моторних вештина и елемената спортова, подршку правилнијем физичком развоју, развој здравих животних навика и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања на часовима допунске наставе, његовог трућења при извођењу вежби и индивидуалног напретка у односу на сопствене претходне резултате и почетне могућности.
- **Дијагностиковање тешкоћа и моторних застоја:** Прецизно утврђивање разлога за несигурност – било да је реч о слабијој координацији, недостатку снаге, страху од одређених спортских елемената (на пример, у гимнастици или спортским играма) или тешкоћама са правилнијим држањем тела.

- **Вредновање уложеног труда, упорности и напретка:** Праћење ученикoвог напретка кроз лични развој (побољшање издржљивости, брзине, флексибилности), спремности да се вежба упорно и без страха од неуспеха, у подстицајној атмосфери ослобођеној стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да сами препознају свој физички напредак, осете корист од редовног вежбања и поставе сопствене мале циљеве у савладавању различитих моторних задатака и полигона.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном развоју сваког ученика у безбедној и подстицајној средини, са циљем да се отклоне физичке несигурности, очува здравље и изгради позитиван однос према физичкој активности.

Назив наставног предмета: ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи број часова: 34

Циљ: Циљеви допунске наставе: усвајање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе; усвајање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом на основном нивоу; увежбавање и понављање стечених знања и вештина и давање упутства за савладавање потешкоћа у учењу; пружање индивидуалне помоћи ученицима у учењу и бољем разумевању наставних садржаја; омогућити да ученик кроз вежбу овлада, како теоријским, тако и практичним делом градива у оквиру својих могућности; развијање самопоуздања и редовног учења и вежбања и јачање мотивације ученика.
Основни задатак допунске наставе је прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја одређеног предмета ученицима који из било ког разлога имају тешкоћа у савладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развој њихових способности и јачање њиховог самопоуздања.

Редни број теме	Наставна тема /Област	Улупан број часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Unite 1,On fait connaissance	5	-lecture,vocabulaire -present des verbes pronominaux	- користе блиско будуће и блиско прошло време – изразе радњу која се дешава у тренутку говора – употребе односне	. Контрола присуства часовима Пружање додатне подршке ученицима који имају потешкоћа са савлађивањем

				заменице – употребе показне придеве	градива. Додатни примери за вежбу Упућивање на додатне изворе, туторијале, материјал за вежбу. Додатни термини за одржавање часова ради адекватније припреме за редовне провере знања. Увођење хибридне наставе ради адекватније припреме за редовне часове.
2.	Unite 2,ON fait la fete	5	-Imperatif -la phrase negative -adverbe en lieu	употребе предлоге и прилоге за место – употребе заповедни начин – употребе конструкције потребне за давање савета и препорука – употребе индиректно питање – употребе негацију и одречну реченицу	
3.	Unite 3,On parle d`histoire	6	-vocabulaire -les nombres ordinaux	наведу називе научних дисциплина	

			jusqu`a 20	– употребе перфекат и имперфект – употребе узвичну реченицу – употребе временску реченицу
4.	Unite 4,	6	Les noms de pays et de villes	изразе просторне односе – опишу град или градску четврт – употребе предлоге за место – објасне правац кретања и коришћење јавног превоза
6.	Unite 6,On parle de lecture	6	-futur simple des verbes reguliers -Quel temps fait-il?	говоре о плановима за викенд или за будућност – изразе жељу, предлог или савет - говоре о књигама или часописима које читају – изразе услов под којим се врши радња главне реченице – изразе жеље за брз опоравак

				– поставе питања о здрављу – говоре о времену и временској прогнози правилно користе глаголе знати и умети – правилно користе личне заменице – говоре о избору средње школе и наставку школовања – правилно изражавају поређења – изразе своје мишљење – предложе, организују и договоре се о изласку – правилно употребе присвојне придеве и заменице.
7.	Unite 7,On fait une sortie	6	-la pharse affirmative/negative	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из француског језика за 8. разред усмерени су на отклањање тешкоћа у усвајању језичких структура и вокабудара, савладавању вештина разумевања и изражавања, као и на јачање самопоуздања ученика при комуникацији на страном језику.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикових ангажовања на часовима допунске наставе, његовог учешћа у језичким вежбама и индивидуалног напретка у односу на сопствене почетне резултате.

- **Дијагностиковање тешкоћа и језичких застоја:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о граматичким структурама (времена, падежи, родови и бројеви), изговору, разумевању слушаног или писаног текста, или ослобађању страха од говора (усмене продукције).
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученикових труда, спремности да се исправљају грешке, активне примене научених речи и структура кроз дијалоге и кратке задатке, у подстицајној атмосфери ослобођеној стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате кроз кратке вежбе и квизове, уочавајући сопствени напредак у разумевању и самосталнијем изражавању на француском језику.
- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког ученика у опуштеној и охрабрујућој атмосфери, са циљем да се отклоне све језичке нејасноће и постигне сигурност у знању.

Назив наставног предмета: РУСКИ ЈЕЗИК – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред : ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ реализовања допунске наставе: Циљ допунске наставе је да се ученицима који слабије напредује омогући додатна помоћ и подршка у реализовању наставних садржаја и испуњавању исхода.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	В международном молодёжном легере	4	- Боравак у међународном кампу у Русији и на екскурзији; - сналажење у простору и тражење пута; - Граматички садржаји: повратне заменице друг друга и себя; присвојна заменица свой; одричне заменице никто, ничего, никакой; одрични прилози	- разуме кључне информације у аудираном материјалу; - препознаје познату лексику, изводи и примењује правила; - да говори о летњим камповима у Русији. - да говори о свакодневним навикама Руса. - да говори о навикама исхране у руској породици. - да каже нешто о Уралу; - да правилно употребљава обрађене граматичке садржаје.	– примена уџбеника, радних свезака, дигиталних материјала, аудио и видео записа, као и додатних извора у складу са наставним програмом и препорукама издавача – коришћење кратких

			никогда, нигде, никуда; изражавање места и правца предлошко-падежним конструкцијама.		текстова, дијалога и примера из свакодневне комуникације као основе за уочавање и разумевање језичких структура – развијање способности ученика да разумеју текст у целини, као и да издвајају кључне информације и детаље – утврђивање и проширивање вокабулара и граматичких садржаја кроз различите задатке и активности – монолошке и дијалошке активности – рад на тексту уз разумевање и анализу
2.	СМИ в нашей жизни	5	Средства јавног информисања и филм. Разговор о медијима, телевизијском програму, филмовима и књигама; изражавање мишљења, жеља и ставова; Граматички садржаји: глаголи хотеть и хотеться; изражавање циља зависним реченицама са чтобы; везници что и чтобы; изражавање циља предлошко-падежним конструкцијама; прошло време глагола без суфикса -л-.	- разуме кључне информације у прочитаном тексту; - препознаје познату лексику, изводи и примењује правила; - познаје одређене културолошке одлике Русије; - разуме кључне информације у аудираном материјалу; - да правилно употребљава обрађене граматичке садржаје.	
3.	Планы на будущее	5	Професионална оријентација и избор занимања. Разговор о занимањима, интересовањима и плановима за будућност; упоређивање професија; давање савета; писање биографије (CV).	- разуме кључне информације из прочитаног текста; - препознаје познату лексику, изводи и примењује правила - разуме кључне информације из аудираног текста; - да уради тест који помаже при избору професије. - да наброји професије и наведем њихове предности и мане.	

			Граматички садржаји: глаголи стать, работать и быть са инструменталом; везници и, а и но; компаратив придева и прилога; генитив поређења; неправилни облици компаратива; суперлатив придева и прилога.	- да текст подели на мање целине. - да правилно употребљава обрађене граматичке садржаје.	
4.	Из прошлого в будущее	5	Основни периоди руске историје; живот Срба у Русији; Ћилибарска соба; разговор о историјским догађајима и личностима. - Граматички садржаји: глагол дать; обнављање употребе глагола хотеть и хотеться; условне реченице са если бы..., (то)...; неодређене заменице са суфиксима -то и -нибудь; исказивање датума, временских периода и времена предлошко-падежним конструкцијама.	- повезује и примењује претходно стечена - разуме кључне информације у аудираном материјалу; - препознаје познату лексику; - изводи и примењује правила; - да укратко исприча о појединостима из руске историје. - да искаже могућност/жељу. - да напише текст уз помоћ других текстова. - да напише званично писмо или имејл. - да разуме и каже колико има сати, да искажем временски период или одређени датум. - што правилније користи обрађене граматичке јединице у конкретним примерима.	
5.	Российский рок	3	Руска рок музика и савремена култура. Историја руске рок музике; познати руски музичари; претраживање	- да говори о музици и музичким правцима; - да разуме и интерпретирам песму на руском језику; - да учествује у анкети о омиљеној музици; - да исприча нешто о музеју Виктора Цоја и	

			и коришћење информација са интернета; представљање омиљених музичара и музичких група. Граматички садржаји: изражавање времена предлошко-падежним конструкцијама (генитив, датив, акузатив, инструментал и локатив са предлозима).	Музеју руског рока; - да одреди облик руских презимена; - да правилно користим различите временске конструкције	
6.	Контролни и писмени задаци	12	Увежбавање граматичког и лексичког материјала предвиђеног у оквиру задатака на писменим проверама у складу са обрађеним темама	- правилно користи усвојене лексичке, комуникативне и граматичке јединице; - припреми се за самостално решавање теста - разуме захтеве који су му постављени;	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа:

- праћење и посматрање
- разговор
- формативна и сумативна евалуација
- радови ученика
- труд и залагање
- уредност, систематичност
- самоиницијативност
- редовност на часовима

Наставни предмет: БИОЛОГИЈА – ДОПУНСКА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ допунске наставе биологије је да ученицима пружи додатну подршку у усвајању наставних садржаја предвиђених програмом биологије и омогући успешније достизање прописаних исхода учења. Кроз понављање, утврђивање и увежбавање наставних садржаја ученици развијају разумевање основних биолошких појмова, процеса и законитости живог света.

Посебан нагласак ставља се на отклањање уочених тешкоћа у учењу, развијање радних навика, подстицање самопоуздања и мотивације за учење, као и на оспособљавање ученика за примену стечених знања у свакодневном животу. Допунска настава доприноси развоју одговорног односа према сопственом здрављу, очувању животне средине и разумевању значаја биолошке разноврсности.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Јединство грађе и функције као основа живота	8	Основна грађа ћелије; улога ћелијских органела; фотосинтеза и дисање; нервни и ендокрини систем; хомеостаза	Ученик препознаје основне делове ћелије и њихову улогу; разликује фотосинтезу и дисање; наводи значај нервног и ендокриног система за рад организма.	Садржаји се утврђују кроз разговор, рад на илустрацијама и моделима, анализу шема, демонстрацију и решавање једноставних задатака уз индивидуализовану подршку.
2.	Човек и здравље	8	Здрави стилови живота; лична хигијена; пубертет; превенција болести; значај вакцинације; правилна исхрана	Ученик препознаје значај здравих навика и личне хигијене; описује основне промене у пубертету; наводи начине очувања здравља.	Утврђивање кроз разговор, анализу свакодневних ситуација, радне листове, примере из живота и вођене вежбе.
3.	Порекло и разноврсност	8	Настанак живота; геолошка доба; развој живог света; биолошка	Ученик препознаје основне фазе развоја живота на Земљи;	Рад уз временске ленте, фотографије, презентације, кратке истраживачке

	живота		разноврсност	разликује поједине групе	задатке и вођени разговор.
4.	Наслеђивање и еволуција	6	Наследне особине; улога гена; животни циклуси; природна селекција; Дарвинова теорија	Ученик разликује наследне и стечене особине; описује основне фазе животног циклуса; препознаје значај природне селекције у еволуцији.	Коришћење шема, модела, једноставних примера и вежби за утврђивање основних појмова.
5.	Живот у екосистему	4	Ланци исхране; односи у екосистему; биодиверзитет; заштита природе	Ученик препознаје основне односе у екосистему; објашњава значај биодиверзитета; наводи мере заштите природе.	Анализа примера из непосредног окружења, израда једноставних шема, рад у пару и групи, разговор и вежбе.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у допунској настави из биологије за 8. разред усмерени су на отклањање тешкоћа у разумевању сложених биолошких и генетичких појмова, савладавању градива из еволуције, екологије и анатомије човека, успешну припрему за завршни испит (матуру) и јачање самопоуздања ученика.

Кључни елементи праћења и вредновања су:

- **Формативно праћење и подршка:** Континуирано праћење ученикове ангажовања на часовима допунске наставе, његовог рада на анализи биолошких шема, цртежа и тестова са претходних завршних испита, као и напретка у односу на сопствене претходне резултате.
- **Дијагностиковање тешкоћа и припрема за матуру:** Прецизно утврђивање места застоја – било да је реч о разумевању генетике (наслеђивање, ДНК), система органа код човека, еволутивних процеса или еколошких односа у животној средини.
- **Вредновање уложеног труда и упорности:** Праћење ученикове труда, спремности да се анализирају грешке из урађених задатака, развоја логичког размишљања и активног учешћа у вежбама без притиска и стреса од класичног оцењивања.
- **Самопроцена и рефлексија:** Подстицање ученика да самостално прате своје резултате на пробним тестовима и вежбама (нпр. кроз препознавање кључних појмова и процеса), чиме се гради сигурност пред завршни испит.

- **Индивидуални приступ и евиденција:** Вођење белешки о индивидуалном напретку сваког осмака у подстицајној и опуштеној атмосфери, са циљем да се отклоне све нејасноће и постигне што бољи успех на завршном испиту.

7.2.ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Обогаћивање учења кроз додатну наставу намењено је даровитим и талентованим ушеницима који често, али не и обавезно, бележе висок ниво постигнућа. Додатна настава ученицима пружа могућност да потпуније развију своје капацитете и потенцијале, који често излазе из оквира стандардизованих постигнућа. Додатна настава одговара на потребе и интересовања ученика тако што им пружа подршку да уче и стичу више, дубље и шире знање и компетенције у областима свог посебног интересовања и домена способности, којима не може да се изађе у сусрет у редовној настави. Додатна настава подразумева највиши степен индивидуализације рада са ученицима и примену разноврсних стратегија. Додатна настава се планира и прилагођава на основу процена потреба сваког ученика понапсоб из различитих наставних предмета. Планирање садржаја додатне наставе спроводе наставници предметне наставе, а према ослушкивању потреба ученика.

Циљеви програма додатне наставе су:

- Развијање интересовања за поједине наставне предмете;
- Припрема ученика за разне нивое такмичења;
- Развијање културе усменог и писменог изражавања, истраживачког духа;
- Проширивање знања, развијање стваралачког и критичког мишљења;
- Оспособљавање ученика да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;

Исходи програма додатне наставе су:

- Развој когнитивних знања и вештина, као и вештина које учествују у ефикасном управљању сопственим образовањем, друштвеним животом и будућом каријеро;.
- Оспособљавање ученика да проналазе различите изворе информациа, анализирају их, селектују и разликују битно од небитног;
- Развој реалистичне слике о себи и развијање вештине самовредновања;
- Самопроцена сопствених интересовања и могућности и усмеравање истих у правцу професионалне оријентације.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм додатне наставе:

- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе; развија интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; способан је да у селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика и других особа из школског и ваншколског окружења; мотивисан је да истраје у осмишљавању начина решавања проблемских ситуација.
- Преузимљивост и оријентација ка предузетништву - прилагођава се друштвеним и економским променама; у неизвесносним ситуацијама поступа одлушно иницијативно;препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима;оспособљен је је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; може да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; критичан је у истицању својих добрих особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и зна да разликује податак- информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селектује, обрађује, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средстава; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ -аи у односу на то одговорно поступа.

ТРЕЋИ РАЗРЕД – ДОДАТНА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК - ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 36
Уџбеници:

Циљ наставног предмета:

- **Проширивање и продубљивање знања:** Усавршавање језичких вештина изнад нивоа прописаног редовним наставним планом и програмом, са акцентом на богаћење речника и усвајање сложенијих граматичких и правописних норми.
- **Подстицање језичке креативности и стваралаштва:** Развијање способности за самостално писмено и усмено изражавање кроз писање састава, прича, песама и драматизацију текстова.
- **Развијање књижевног укуса и критичког читања:** Подстицање ученика на дубљу анализу књижевних дела, разумевање пренесеног значења, ликова и мотива, као и неговање љубави према књизи и читању.
- **Припрема за такмичења и смотре:** Идентификовање и праћење даровитих ученика те њихова систематска припрема за учешће на рецитаторским такмичењима, смотрама младих песника и другим језичким манифестацијама.
- **Развијање самопоуздања и комуникативних вештина:** Оспособљавање ученика да јасно, аргументовано и лепо изводе своје мисли пред аудиторијумом, чиме се подстиче јавни наступ и изражајно казивање.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Изражајно читање и књижевност**	5	• Анализа сложенијих ликова и мотива у народној и ауторској књижевности • Елементи сценског извођења и драматизације • Упознавање са савременим дечјим писцима изван стандардног читанског избора • Изражајно рецитовање и сценски говор	• Самостално анализира поступке ликова и препознаје основну поруку дела • Успешно учествује у драматизацији краћих текстова • Изражајно, са правим акцентима и емоцијама казује стихове или одломке прозе	Рад у групама и паровима Анализа књижевног текста кроз разговор и дискусију Аудио-визуелни примери (слушање глумачких интерпретација)
2.	**Језичко стваралаштво и писмено изражавање**	5	• Стварање прича по датом уводу, крају или мотивационој реченици • Вежбе креативног	• Самостално креира везану писмену композицију са јасном структуром (увод, разред, закључак)	Радионице Вршњачко прегледање и конструктивна анализа радова

			писања (песме у рими, загонетке, басне) • Уређивање одељенског или школског часописа / литерарног кутка • Вежбе препричавања са променом тачке гледишта (из угла другог лика)	• Вешто користи сликовите речи и стилске фигуре примерене узрасту • Самостално осмишљава и пише кратке песничке форме	
3.	**Језик, култура изражавања и правопис**	5	• Занимљива граматика (решавање језичких загонетки, ребуса, укрштеница) • Правилна употреба великих слова у сложенијим ситуацијама (географски појмови, установе) • Вишезначне речи, синоними и антоними у функцији бољег изражавања • Род и број именица – изузеци и тежи случајеви	Препознаје и правилно користи стилски богатије изразе у говору и писму • Без грешке примењује правописна правила у нестандардним и изазовним задацима • Лако уочава нијансе значења речи у контексту	• Игре речима и језички квизови • Решавање тематских листића са логичким језичким задацима Индивидуални рад и такмичења у групама
4.	**Јавни наступ и припрема за такмичења и смотре**	3	Основе јавног говора, модулација гласа и невербална комуникација (говор тела) • Припрема за рецитаторска такмичења и смотре младих песника	Самоуверено и опуштено износи мисли пред аудиторијумом • Контролише трему и користи правилан тон, ритам и јасноћу говора • Репрезентативно изводи научени рецитаторски или	• Пробни наступи пред публиком (одељењем) • Конструктивне сугестије и анализа наступа (видео-снимање или праћење наставника) • Индивидуални менторски рад са талентованим ученицима

	• Јавно представљање ауторских текстова пред одељењем	драмски садржај

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави заснива се на континуираном описном праћењу креативности, језичке компетенције, јавног наступа и мотивације ученика. Главни инструменти вредновања су ученички портфолио, педагошке белешке наставника и вршњачка евалуација без класичног оцењивања. Процес се заокружује јавном презентацијом постигнућа кроз литерарне радове, рецитале и драмске приказе на крају школске године.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА - ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 36
Уџбеници: Архимедесове збирке задатака за 3.разред
Циљ наставног предмета: Продубљивање знања у подручју математике, усвајање математичких појмова, подстицање учешћа на математичким такмичењима, сусретима и смотрама.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	**Бројеви**	**18**	Бројеви прве хиљаде. Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак). Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак).	– прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1.000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1.000); – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције;	Решавањем задатака: -бројевни низови; -нумерисање и пребројавање; -римске цифре, премештање палидрваца; -дешифровање; -решавање задатака методом дужи; -сложене једначине и неједначине; -магични квадрат и дфуге шеме

II	**Геометрија**	**8**	Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и круг. Правоугаоник и квадрат. Обим троугла, квадрата и правоугаоника.	– реши сложену једначину – одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; – упореди разломке облика са једнаким имениоцима; – резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; – уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); – црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; – конструише троугао и круг; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; – користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање; – чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време);	Решавањем задатака: -са цртањем и пребројавањем геометријских објеката; - одређивање обима квадрата и правоугаоника
III	**Мере и мерење**	**4**	Мерење масе (kg, g, t). Мерење времена (деценија, век, секунда). Мерење дужине (mm, km). Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). Мерење површине геометријских фигура задатом мером.		Решавањем задатака: -са премештањем и пресипањем;
IV	**Логичко-комбинаторни**	**6**	Проблемски задаци		Решавањем сложених проблемских задатака.

	задаци			– измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); – примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама; -решава сложеније проблемске задатке.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Увидом у самостални рад ученика процењује се њихов напредак и одређује се начин и обом даљег рада. Учешћем на математичким такмичењима додатно се употпуњује утисак о напретку и могућностима сваког ученика

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД – ДОДАТНА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Систематско усавршавање граматичких, и лексичких знања изнад прописаног стандарда редовне наставе.**Подстицање** ученика на креативно писање сложенијих састава, дубљу анализу књижевних дела и неговање критичког мишљења. Идентификација даровитих ученика и њихова планска припрема за учешће на општинским и вишим нивоима језичких такмичења, рецитаторских смотри и литерарних конкурса.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	Књижевност и дубља анализа текста	5	• Анализа сложених књижевних ликова, мотива и композиције дела • Упознавање са савременом српском	Самостално анализира поступке ликова и изводи логичке закључке о	Вођени разговор и дискусија Рад у групама и анализа

			књижевности за децу изван стандардног програма • Елементи естетске анализе и препознавање песничких слика	поруци дела • Уочава стилске фигуре и естетске вредности књижевног текста • Критички промишља	текста Упоређивање различитих књижевних јунака
2.	Напредније језичко стваралаштво и писмено изражавање	5	Креативно писање састава сложеније структуре (приче са преокретом, есејистичке форме) • Вежбе стилског уобличавања и богаћења речника (метафоре, епитети) • Припрема радова за литерарне конкурсе и школски часопис	Самостално обликује текст са јасном композицијом (увод, разрада, закључак) • Креативно користи богатији фонд речи и синонима • Самостално пише оригиналне песме, приче и литерарне текстове	Радионице Вршњачко прегледање и конструктивна ревизија радова
3.	Језик и правопис	5	Комплекснији правописни проблеми (писање вишеречних назива, сложених реченица) Фразеологизми, архаизми и њихова улога у језику Решавање лингвистичких загонетки, ребуса и такмичарских задатака	Правилно разуме и користи фразеологизме у говору и писму Лако уочава и анализира језичке структуре	Решавање тематских листића са изазовним задацима Језичке игре, квизови и слагалице Индивидуални менторски рад
4.	Јавни наступ и припрема за такмичења и смотре	3	Основе реторике, аргументације и уверљивог усменог излагања Изражајно рецитовање и сценско казивање текстова Припрема за рецитаторска такмичења и литерарне смотре	Самоуверено, разговетно и емоционално износи усмени садржај предпубликом Успешно контролише трему и користи елементе невербалне комуникације	Пробни јавни наступи пред одељењем Анализа и савети за побољшање дикције и интонације Индивидуалне вежбе сценског говора

Репрезентативно изводи научени уметнички или ауторски текст

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика: Праћење напредовања у 4. разреду заснива се на формативном оцењивању кроз креативне пројекте, портфолио радове и активно учешће у сложенијој комуникацији. Вредновање треба да подстиче самосталност ученика, фокусирајући се на њихову способност да практично примене проширени вокабулар и граматику ван оквира редовног програма. Остварени резултати на додатној настави служе као кључни показатељ за закључивање највише оцене, истовремено мотивишући ученике за даље усавршавање језика.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА- ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма је продубљивање знања у подручју математике, усвајање математичких појмова, подстицањена математичка такмичења, сусрете и смотре

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања прогама**
1.	**1.ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ**	**10**	Декадни запис Пребројавање бројевних скупова. Рачунске операције – изрази Нумерација	Ученик ће бити у стању да: -реши задатак применом различитих начина представљања проблема.	Програм се остварује кроз решавање нестандардних задатака из нумерације и декадног записа који захтевају дубље разумевање позиционе вредности цифара и

				- Повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак. – реши задатак применом различитих начина представљања проблема;	логичко закључивање. Код пребројавања бројевних скупова примењују се методе систематичног набрајања, чиме се код ученика развијају почетни елементи комбинаторног мишљења. Рачунске операције и сложени изрази реализују се кроз откривање пречица и примену својстава операција, што омогућава ефикасно решавање проблема са великим бројевима.
			СЛОЖЕНИ ЗАДАЦИ Корак по корак до успешног решења Решавање сложених задатака Решавање сложених задатака		
			ЗАДАЦИ ПРЕСИПАЊА Решавање задатака цртањем табеле Решавање задатака уз објашњење поступка		
2.	**2. МАГИЧНЕ ШЕМЕ**	**7**	Магични квадрат 3 * 3,Магични квадрат 4 * 4Магични троуглови		Магични квадрати и троуглови, као и дешифровање математичких операција, представљају изванредне садржаје за додатну наставу математике који развијају логичко мишљење, комбинаторику и дубље разумевање бројевних односа. Ови задаци се успешно остварују кроз радионички рад,
			ДЕШИФРОВАЊЕ сабирања, множења и дељења		

					постепено увођење од лакших ка сложеним структурама и подстицање ученика да сами осмишљавају сличне слагалице.
3.	**КВАДРАТ И ПРАВОУГАОНИК**	**7**	КВАДРАТ И ПРАВОУГАОНИК Обим правоугаоника и квадрата ,Површина правоугаоника и квадратаПовршина квадра и коцке		Ученици кроз практично мерење, цртање и решавање нестандардних проблемских задатака развијају просторно мишљење и дубље разумевање мерних јединица. Активности се заокружују кроз тимски рад, израду макета и презентацију логичких решења која подстичу дарковитост и математичку радозналост.
4.	**ПРЕБРОЈАВАЊЕ**	3	Пребројавање дужи Пребројавање троугловаПребројавање четвороуглова		Активности се заокружују кроз решавање нестандардних задатака и самостално креирање сложених геометријских конфигурација које подстичу аналитичко мишљење.

5.	**ТАКМИЧЕЊА**	9	Решавање задатака са општинских такмичењаРешавање задатака са „Мислише“ Припрема за одељењско такмичење Пропрема за општинско такмичење		Кроз радионички рад и симулацију такмичарске атмосфере, ученици развијају брзину, прецизност и самопоуздање у раду са нестандардним и логичким проблемима. Активности се заокружују кроз индивидуално праћење напретка, дискусију о алтернативним начинима решења и менторску подршку која подстиче математичку даровитост.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

*Додатном наставом биће обухваћени ученици који показују напреднији ниво у савлађивању наставних садржаја предвиђених планом и програмом за четврти разред.

Назив наставног предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ додатне наставе: Циљ додатне наставе из енглеског језика је да ученик усвоји садржаје предвиђене планом и програмом за шести разред и оствари исходе који одговарају прописаним стандардима постигнућа напредног нивоа.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	Introduction	5	a / an, Imperatives, Plurals, There is / are…, Numbers 1–100, The alphabet	• Ученици самостално и брзо спелују сложене речи користећи енглеску абецеду у игри речи. • Правилно користе правилну и неколико основних неправилних множина именица у опису великих слика. • Са лакоћом дају низ повезаних инструкција и команди вршњацима током симулације вођења часа.	Такмичарске игре спеловања (Spelling Bee) са непознатим лексемама из уводног дела. Решавање математичких логичких задатака и једначина на енглеском језику кроз CLIL приступ. Описивање детаљних визуелних приказа уочавањем суптилних разлика кроз структуре There is / are.
2.	Friends and family	6	be (all forms), Possessive adjectives, Possessive ’s, Yes / No and Wh-questions, Countries, Family	• Ученици без оклевања користе дуге и кратке облике глагола to be у брзим дијалозима о пореклу. • Тачно конструишу комплексна Wh- питања користећи присвојно ’s како би сазнали чији су предмети. • Пишу кратке, стилски уоквирене	Игре улога (Role-play) у којима ученици глуме радио-водитеље и примају позиве из различитих држава. Креирање сложених породичних стабала познатих историјских породица уз употребу присвојних придева.

				пасусе у којима представљају нове ученике из различитих земаља света.	Решавање напредних граматичких тестова са фокусом на разлику између субјекатских заменица и присвојних одредница.
3.	My world	6	have got (all forms), Position of adjectives, Possessions, Pets, School subjects	• Ученици правилноређају више придева испред именице пазећи на њихову тачну позицију у реченици. • Аргументовано и течно упоређују свој школски распоред са распоредом часова деце у Енглеској и Велсу. • Владају широким спектром придева за опис карактеристика кућних љубимаца и школских предмета.	Интерактивна игра меморије „Имам... Ко има...?” (I’ve got... Who has got...?) са напредним лексичким фондом. Израда упоредног пројекта о биолошким карактеристикама људи и животиња кроз CLIL лекцију из природе. Писање састава у коме се детаљно описује сопствени дан из снова у школи.
4.	Time	6	Prepositions of time, Present simple (all forms), Daily routines, Free-time activities	• Ученици без грешке користе предлоге за време (at, on, in) у синтаксички сложеним реченицама. • Тачно примењују наставке за треће лице једнине у Present Simple времену при опису туђе рутине. • Самостално праве и излажу презентације о специфичностима школског дана деце у Кини у односу на Србију.	Вежбе синтаксичке трансформације реченица са фокусом на упитне и одричне облике садашњег времена. Спровођење и аналитичко бележење анкете међу вршњацима о њиховим активностима у слободно време. Игре улога у којима се договара тачно време за спортски меч или заједнички

					излазак.
5.	Places	6	Prepositions of place, There is / are..., can / can't, Furniture, Places in a town	• Ученици прецизно наводе локацију предмета и зграда у граду користећи широк дијапазон предлога за место. • Јасно разликују и примењују модал за способност (can) од модала који се односи на дозволу или забрану. • Сликовито, стилски и терминолошки богато описују изглед савршеног историјског града или куће будућности.	Задаци цртања планова куће и мапе града на основу брзих и детаљних аудио-упутстава наставника. Истраживачки рад о развоју градова кроз историју заснован на CLIL садржајима. Логичке игре оријентације на мапи непознатог енглеског града без употребе матерњег језика.
6.	People	7	have got and be for describing people, Present continuous (all forms), Present continuous v. present simple, Clothes	• Ученици уочавају контекстуалне разлике и без оклевања контрастирају Present Simple и Present Continuous. • Комбинују глаголе have got и be за детаљне физичке и карактерне описе људи из уметничких дела. • Самостално воде симулацију куповине одеће у радњи користећи напредне фразе за преговарање око цене.	Задаци анализе и детекције граматичких грешака у текстовима који комбинују два садашња времена. Смишљање и драматизација позоришног скеча заснованог на лекцији „Царево ново одело” (The King's clothes). Употреба уметничких репродукција (ликовна култура) за вежбање детаљног описа портрета људи.

Праћење напредовања и вредновање постигнућаученика: Праћење напредовања и вредновање у додатној настави из енглеског језика за четврти разред заснива се на описном праћењу комуникативних вештина, вокабулара, креативности и мотивације ученика без класичног оцењивања. Главни инструменти су ученички портфолио, описне белешке наставника о језичкој флуентности, као и вршњачка евалуација кроз интерактивне језичке игре и мини-пројекте. Процес се заокружује јавном презентацијом постигнућа, попут кратких драмских скечева, рецитала или изложбе тематских радова на крају школске године.**едновање постигнућа ученика (оцењивање):**

ПЕТИ РАЗРЕД – ДОДАТНА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ програма додатне наставе је развијање интересовања ученика који показују нарочито знања из области језика и књижевности, стицање продубљених и ширих знања из области језика и књижевности и припремање ученика за учествовање на такмичењима. Такође, ови часови замишљени су као могућност да ученици сами осмисле неке занимљиве садржаје и представе их на начин другачији од редовне наставе, што би подразумевало самосталан истраживачки рад, примену различитих метода и интерактивнији приступ. Наставне теме које ће се обрађивати на овим часовима пратиће план припреме за такмичења. У зависности од знања, разумевања, а и нивоа такмичења настава ће се прилагођавати индивидуалним потребама ученика. Основни акценат ће бити на изради тестова за такмичење и њихову анализу.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начини остваривања програма
1.	Падежи	5	Обнављање и продубљивање знања о падежима; падежна значења и функције; падежи у тексту.	Ученик правилно препознаје и употребљава падеже; објашњава њихову службу и значење у реченици.	Истраживачки задаци, анализа примера из књижевних текстова, језичке вежбе и квизови.

2.	Именске речи	4	Именице, придеви, заменице и бројеви; значење, облици и употреба.	Разликује именске речи и примењује их у усменом и писменом изражавању.	Рад на примерима, групни задаци, самостално састављање реченица и текстова.
3.	Глаголи и глаголски облици	5	Глаголски облици, времена и начини; значење и употреба у комуникацији.	Препознаје и правилно користи глаголске облике у различитим ситуацијама.	Језичке радионице, анализа текстова, практичне вежбе и презентације.
4.	Непроменљиве речи	2	Прилози, предлози, везници, речце и узвици.	Разликује непроменљиве речи и објашњава њихову улогу у реченици.	Вежбања на тексту, паровски рад израда примера из свакодневног и говора.
5.	Реченични чланови	4	Субјекат, предикат , објекат, прилошке одредбе, атрибут и апозиција.	Уочава и анализира реченичне чланове и њихове односе.	Анализа реченица, графичко приказивање структуре и истраживачки задаци.
6.	Правопис	5	Правописна правила; велико слово, интерпункција, растављање речи.	Примењује правописна правила у писању и уочава правописне грешке.	Правописне вежбе, диктати, уређивање текстова и самопроцена.
7.	Књижевност	11	Читање и тумачење књижевних дела; мотиви, ликови, поруке и стилске особености.	Самостално тумачи књижевни текст, аргументује ставове и уочава уметничке вредности.	Читалачке радионице, дискусије, презентације, пројектни рад и књижевни квизови.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави из српског језика за пети разред заснива се на формативном вредновању, праћењу индивидуалног стваралачког прогреса и анализи прикупљених радова у портфолију. Процењују се дубље разумевање сложених књижевних дела, критичко мишљење у интерпретацији текстова, као и оригиналан приступ у језичком, литерарном и истраживачком изражавању. Постигнућа се вреднују кроз активност у дискусијама, успешно решавање језичких задатака повишеног нивоа, као и кроз учешће на такмичењима, смотрама и пројектним задацима.

Назив наставног предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ додатне наставе: Циљ додатне наставе из енглеског језика је да ученик усвоји садржаје предвиђене планом и програмом за шести разред и оствари исходе који одговарају прописаним стандардима постигнућа напредног нивоа.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
	Introduction	1	Be/can/ Questions/have got	• Ученици са лакоћом користе глагол be у брзој, спонтаној усној интеракцији. • Прецизно разликују и примењују правилну и неправилну множину именица у сложенијим реченичним контекстима. • Самостално изражавају припадност користећи присвојне придеве без мешања са личним заменицама.	Игре брзог запажања и описивања предмета у учионици. Креирање визуелних личних карти или породичних стабала за измишљене ликове из књижевности. Интерактивни квизови за уочавање изузетака код неправилне множине именица.
1.	My life	6	Present simple: affirmative, negative and questions/Ordinal numbers /Yes / No and Wh- questions /Adverbs of frequency	• Ученици течно и изражајно описују своју свакодневну рутину и навике користећи напредније прилоге за учесталост.	Писање дневника из перспективе омиљеног суперхероја или познате личности. Креирање друштвених игара на енглеском језику које захтевају

				• Без оклевања примењују наставак -s за треће лице једнине у комплексним реченицама. • Правилно користе временске предлоге (in, on, at) у дужим излагањима без граматичких грешака. •	употребу предлога за време. Вежбе за исправљање намерно убачених граматичких грешака у тексту (Error correction).
2.	Animals	6	Present continuous: affirmative, negative and questions /Present continuous v. present simple/Subject and object pronouns	• Ученици самостално воде интервјуе и постављају комплексна питања у времену Present Simple. • Нијансирано изражавају физичке и менталне способности користећи глаголе can и can't. • Сликовито и детаљно описују егзотичне животиње, њихова станишта и ланце исхране користећи богат вокабулар.Самостално воде преговоре, нуде и аргументовано прихватају или одбијају сложене понуде и услуге.уоче и опишу сличности и разлике у прослави рођендана у ВБ	Симулација емисије о природи (ученици у улози филмских стваралаца или научника). Игре погађања засноване на постављању искључиво Yes/No питања. Рад на кратким документарним видео-записима (нпр. National Geographic Kids)..

				и код нас.	
3.	Holidays	6	Past simple/Regular verbs/ Irregular verbs / Questions and short answers	• Ученици брзо и тачно користе облике Past Simple у реченицама.размене једноставније информације у вези са догађајима у прошлости; • Аргументовано упоређују школске системе у Великој Британији и Србији, износећи личне предности и мане. • Самостално праве презентације о својој идеалној школи из маште користећи сложеније реченице.земаља енглеског говорног подручја.изразе допадање/недопадање једноставнијим језичким средствима;	Дебате о школским униформама и предметима на енглеском језику. Пројектни задатак: Осмишљавање и презентација „Школе будућности“. Лексичке вежбе повезивања термина у вези са школским прибором и просторијама.
4.	Food	6	Countable and uncountable nouns / a / an/ some and any / How much / How many?/ Articles: a / an, some, the/ a little, a few	• Ученици без грешке разликују бројиве и небројиве именице у комплексним реченичним структурама. • Прецизно користе	Игре улога: Наручивање хране у луксузном ресторану са непредвиђеним компликацијама. Писање и презентовање оригиналног рецепта за необично јело.

				одреднице some и any у молбама, понудама и одричним реченицама. • Течно дискутују о здравим навикама у исхрани, традиционалним јелима и рецептима.	Рад са аутентичним јеловницима и куварским часописима.
5.	The world	6	How questions/Comparative adjectives/ Superlative adjectives /as …as	• Ученици без тешкоћа граде и употребљавају поређење кратких, дугих и неправилних придева (good, bad, far). • Користе напредне поредбене структуре (not so... as, much older than, by far the best) како би детаљно анализирали географске и космолошке податке. • Смислено бране своје ставове током дебате, правећи комплексне паралеле између различитих земаља, градова и планета Сунчевог система.	Географски и астрономски квизови (Trivia games) који захтевају суперлативе (нпр. the highest mountain, the closest planet).Мини-дебате: Упоређивање живота у Србији и живота у некој од земаља енглеског говорног подручја. Вежбе синонимије и антонимије ради богаћења придевског фонда.
6.	Entertainment	5	going to /Adjectives and adverbs/ have to/ Making	• Ученици са лакоћом репродукују и користе широк спектар	Рад са тест-форматима са претходних школских и општинских такмичења

			suggestions	неправилних глагола у свим облицима у прошлости. • Самостално пишу критичке осврте (рецензије) за књиге, стрипове, филмове или позоришне представе које су пратили. • Реконструишу узрочно-последичне везе у дужим наративним текстовима и самостално смишљају креативне дијалоге.	који обухватају неправилне глаголе. Пројекат „Постани филмски критичар” – израда и презентација критике омиљеног цртаног или играног филма. Игре асоцијација и детективске игре тражења кривца на основу исказа сведока у прошлом времену.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави из енглеског језика за пети разред темељи се на формативном вредновању, праћењу комуникативне компетентности и развоју интеркултуралне свести кроз портфолио и индивидуалне пројекте. Процењују се течност и прецизност у усменом и писменом изражавању, разумевање сложенијих аудитивних и текстуалних садржаја, као и креативност и самосталост у решавању језичких задатака повишеног нивоа. Постигнућа се вреднују кроз активност у интерактивним дебатама, презентацијама, вршњачкој евалуацији и резултате остварене на школским и општинским такмичењима.

Назив наставног предмета: ИСТОРИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	Основи проучавања прошлости	4	Основи проучавања прошлости	– лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; – разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; – разврста историјске изворе према њиховој основној подели;–	Увежбавање стечених знања везаних за рачунање времена задавањем тежих задатака (рачунање по хришћанском, муслиманском, византијском, грчком, римском календару...)
II	Праисторија	2	Археолошка налазишта у свету из праисторије и прве културе/неолит ске и металног доба	главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији разликује основне одлике каменог и металног доба; – лоцира на историјској карти најзначајнија налазишта	Учење читања историјске карте,помоћ при писању рада и самопроцени рада
III	Стари Исток	5	Државе старог века(стари исток по избору)- Државе старог века у Азији и Америци , или познате личности старог истока	лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; – користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; — пореди	Гледањем дијапозитива обновити лекцију, или објаснити оно што није јасно Посматрају дијапозитиве, филмове, ППТ, питају, одговарају на питања наставника Учење читања историјске карте, помоћ при писању рада и самопроцени рада

				начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; – идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; – разликује врсте писама цивилизација Старог истока; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век; – изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; – прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних цивилизације Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско	

				наслеђе народа Старог истока – религија Проши рени садржаји Специфичности египатске религије.; – визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;	
IV	Античка Грчка	13	Грчки полиси –Спарта и Атина Грчки митови и култура-одраз друштвених односа Александар Македонски-највећи освајач старог века	; – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој и др. цивилизацијама, – идентификује узроке и последице грчко - персијских ратова и Пелопонеског рата; – истражи основна обележја и значај религије старих Грка; – разликује легенде и митове од историјских чињеница; – наведе значај и последице	Гледањем дијапозитива обновити лекцију, или објаснити оно што није јасно .Одговарају на питања наставника .Учење читања историјске карте, помоћ при писању рада и самопроцени рада.

				освајања Александра Великог; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; – израчуна временску удаљеност између; Проширени садржаји Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед... Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда античког доба користећи дату информацију Специфичности религија цивилизација Месопотамије. Основне одлике јудаизма. Најважније цивилизације Далеког истока (Индија,.	

				Историјско наслеђе (– хришћанства	
V	Антички Рим	12	Настанак и успон Рима ка светској сили Вера ,култура, закони и институције у државама старог века или Свакодневни живот људи у државама старог века	користи основне историјске појмове; – лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; – наведе основне разлике између античке римске републике и царства;– разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; – истражи основна обележја и значај религије античког Рима; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; – наведе најзначајније последице настанка и ширења	Одговарају на питања наставника .Учење читања историјске карте, помоћ при писању рада и самопроцени рада. упућивање на сарадњу, договоре и комуникацију, успешност дискусије

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави из историје за пети разред заснива се на формативном праћењу историјског мишљења, анализи извора и развоју хронолошке и просторне оријентације кроз портфолио и истраживачке пројекте. Процењују се способност критичког сагледавања прошлости, разумевање узрочно-последичних веза у развоју старе цивилизације, као и оригиналан приступ у презентовању историјских

садржаја. Постигнућа се вреднују кроз активност у тематским радионицама, критичку анализу текстова и материјалних остатака, вршњачку евалуацију и резултате на такмичењима.

Назив наставног предмета: ГЕОГРАФИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Човек и простор	1	1. Јован Цвијић и друштвена географија	- повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - на примерима покаже значај Јована Цвијића за развој географије као науке	Увежбавање стечених знања везаних за историјски развој географије као науке задавањем тежих задатака (значај Јована Цвијића у изучавању географије).
2.	Васиона	5	2.Сунце-нама најближа звезда 3. Млечни пут или Кумова слама 4.Стари Грци и сазвежђа	- објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему. - разликује небеска тела и наводи	Проширивање знања ученика о Васиони и припрема ученика за посету Планетаријуму. Израђивање разних презентација и гледање филмова на тему

			5.Јурај Гагарин-први човек у свемиру 6.Халејева комета	њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене	Васионе. Препоручује се да са ученицима посети Планетаријум и Народну опсерваторију у Београду и да за време ведрих ноћи у локалној средини покаже ученицима видљива сазвежђа и оријентацију помоћу звезде Северњаче.
3.	Кретања Земље	6	7.Фернандо Магелан - морепловац 8.Антарктик-залеђени континент 9.Највећи океан на Земљи – Пацифик 10.Часовне зоне 11.Ротација осталих планета Сунчевог система 12.Поларни дан и поларна ноћ	- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; – разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; – повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	За остваривање исхода ове област и најбоље је користити демонстративно-илустративне методе и методе експеримента уз употребу модела Земље глобуса и географске карте. За ученике овог узраста посебно може бити тешко разумевање Земљине ротације, револуције и последица ових кретања.. Наставнику се препоручује примена очигледних наставних средстава (глобус, батеријска лампа, телуријум, видео записи, анимације...) и демонстративно-илустративне методе и методе експеримента како би се могао постићи висок степен разумевања и достизања предвиђених исхода.

4.	Унутрашња грађа и рељеф	11	13.Алфред Вегенер – Теорија о Пангеи 14.Вулкан Мауна Кеа 15.Вулкан Етна 16.Исланд-земља ватре и леда 17.Најразорнији земљотрес у историји човечанства-Чиле 1961. године 18.Бели мермер са Венчаца и Бела кућа 19.Највиша висораван на свету-Тибет 20.Мртво море - најнижа депресија на Земљи 21.Ђердапска клисура 22.Ресавска пећина 23.Велико ратно острво – ада	– разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; – помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; – опише процес вулканске ерупције и њене последице; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; – помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак	Наставна област Планета Земља има посебан значај јер у оквиру ње ученици упознају објекте, појаве и процесе, гранске и међугранске везе, као и посебне физичко-географске законитости. Акценат треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (како се понашати у случају земљотреса. треба навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу. Посебну пажњу посветити развијању одговорног понашања ученика према животној средини и рационалном коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи. Од ученика се очекује да опише одговорно понашање коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо. Препорука је да се прилом планирог излета ученици упознају са објектима геонаслеђа и развију правилне ставове о његовом значају и очувању. Поједини препоручени садржаји

				планина и низија и разликује надморску и релативну висину; – разликује ерозивне и акумулативне процесе; – наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови);	могу бити тешки и апстракни ученицима, па се зато препоручује задржавање на основним појмовима, појавама и процесима уз обилато коришћење дидактичког материјала, презентација и мултимедијалног метријала ,као разноврсних метода и облика рада. Једна од основних вештина која се препоручује је правилно географско посматрање и уочавање природних објеката, појава и процеса у локалној средини чиме се подстиче природна радозналост деце, самостално истраживање и њихова правилна интерпретација.
5.	Ваздушни омотач	5	24.Карајукићи бунари – најнижа измерена температура у Србији 25.Ојмјакон – место са најнижим температурама на Земљи 26.Врсте облака 27.Монсусни у Индији 28.Ефекат стаклене баште	– опише структуру атмосфере; – наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); – разликује појам времена од појма клима; – наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; – графички представи и чита	Једна од основних вештина која се препоручује је правилно географско посматрање и уочавање природних појава , а то се најлакше уочава када су у питању појаве везане за временске прилике. Ученицима се препоручује слушање временске прогнозе и у односу на како да палнира своје активности. Таскође је значајно истицати могућност стицања

				климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; – користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град,гром, олуја)	знања, вештина и навика коришћењем статистичког материјала који је систематизован у табелама, као и руковањем различитим мерним инструментима, регистровањем и обрадом података које они показују. Предлаже се, уколико за то има могућности да за обраду података ученици користе ИКТ. На овај начин повезују се и интерпретирају квантитативни показатељи и утврђују узрочно-последичне везе и односи.
6.	Воде на Земљи	8	29.Коралнa острва - атоли 30.Фјордови у Норвешкој 31.Панамски канал 32.Црвено море – најсланије море на свету 33.Гејзири – Јелоустон 34.Бајкалско језеро - најдубље језеро на свету 35.Вулканска острва 36.Сарагаско море - једино море без обала	– уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде; – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); – разликује типове језерских басена према начину постанка;	Код обраде теме Хидросфера препоручује се коришћење географске карте.Ученици се упознају са коришћењем карте, и развијају географску писменост. Коришћење карте омогућава да ученицилакше савладају и препознају неке од највећих хидрографских објеката (океани, мора, заливи , облике разуђености) такође могу лакше да савладају основне појмове везане за воде на копну. Препоручује се што више

				– наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; – наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; – наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог	коришћења мултимедијалног материјала (презентације , фотографије) Такође је веома важно инсистирати да ученици стечено знање повежу са примерима из свакодневног живота односно са оним што су видели или доживели на путовања (боја морске воде, таласи, салинитет воде).
	Укупно часова	36			

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави из географије за пети разред заснива се на формативном праћењу развоја просторне оријентације, картографске писмености и истраживачког духа кроз портфолио и тематске пројекте. Процењују се способност читања и тумачења географске карте, разумевање интеракције између природих и друштвених фактора у општој географији, као и аргументовано изношење ставова о заштити животне средине. Постигнућа се вреднују кроз практични рад са глобусом и картама, теренска запажања, израду географских макета и презентација, као и кроз резултате остварене на такмичењима.

Назив наставног предмета: БИОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма:

Овај вид наставе је намењена ученицима који показују посебно интересовање за биологију, постижу запажене резултате и желе да прошире и продубе своја знања. Рад се организује кроз индивидуалне и групне активности, истраживачке задатке, пројекте, огледе, теренска посматрања и коришћење различитих извора информација.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Порекло и разноврсност живота**	10	Биологија и научни метод, истраживања у биологији Заједничке особине живих бића, класификација организама Грађа ћелије, микроскопирање, биљна и животињска ћелија	Ученик примењује основне кораке научног метода и планира једноставна истраживања. Ученик анализира особине организама и самостално их разврстава према задатом критеријуму. Ученик објашњава грађу и улогу основних делова ћелије.	Истраживачки рад, разговор, рад на примерима из праксе. Рад у пару, анализа фотографија и модела, израда кључева за распознавање. Практичан рад, посматрање препарата, израда шема и модела.
2.	**Јединство грађе и функције као основа живота**	8	Адаптације биљака и животиња Локална флора и фауна	Ученик повезује особине организама са условима животне средине. Ученик препознаје карактеристичне врсте свог подручја и њихов значај.	Истраживање, посматрање, презентације ученика. Теренски рад, фото-документација, израда паноа.
3.	**Наслеђивање и еволуција**	8	Наследне и ненаследне особине, варијабилност Примери селекције у	Ученик разликује наследне од стечених особина и анализира	Истраживање, прикупљање и обрада података, графички приказ резултата Анализа примера, дискусија, рад на

			природи и деловању човека	варијабилност. Ученик објашњава улогу селекције у настанку различитости живих бића.	тексту и илустрацијама.
4.	**Живот у екосистему**	8	Биолошка разноврсност, угрожене врсте, еколошки проблеми	Ученик предлаже мере заштите природе и учествује у еколошким активностима.	Пројектна настава, истраживање, израда еколошких порука и презентација.
5.	**Човек и здравље**	4	Здрави стилови живота, исхрана, превенција болести	Ученик процењује сопствене животне навике и предлаже начине њиховог унапређивања.	Радионице, дебате, анализа животних ситуација

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави из географије за пети разред заснива се на формативном праћењу развоја просторне оријентације, картографске писмености и истраживачког духа кроз портфолио и тематске пројекте. Процењују се способност читања и тумачења географске карте, разумевање интеракције између природних и друштвених фактора у општој географији, као и аргументовано изношење ставова о заштити животне средине. Постигнућа се вреднују кроз практични рад са глобусом и картама, теренска запажања, израду географских макета и презентација, као и кроз резултате остварене на такмичењима.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Циљ: Циљ додатне наставе из математике за пети разред јесте развијање математичке даровитости, логичког, апстрактног и критичког мишљења, као и дубље разумевање апстрактнијих појмова који се уводе у овом циклусу образовања. Кроз проширене садржаје, ученици се подстичу на креативно решавање нестандардних и проблемских задатака, усвајање напредних комбинаторних и геометријских стратегија, те развој истраживачког духа и самопоуздања у примени математичких знања.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Дељивост	6	Својства дељивости. Чиниоци и садржаоци природног броја. Растављање бројева на просте чиниоце. НЗД и НЗС. Логички и проблемски задаци из области дељивости.	Ученик ће моћи да: примењује правила дељивости у сложенијим задацима; ефикасно одређује НЗД и НЗС; користи растављање на просте чиниоце у решавању проблема; анализира и образлаже поступак решавања.	Истраживачки рад; решавање проблемских и такмичарских задатака; самостално откривање математичких законитости; дискусија и образлагање поступака решавања.
2.	Пребројавање скупова	4	Принципи пребројавања. Венови дијаграми. Логички задаци са скуповима.	Ученик ће моћи да: примени основне принципе пребројавања; користи Венове дијаграме за представљање односа међу скуповима; решава логичке и комбинаторне задатке примерене узрасту.	Решавање логичких проблема; графичко представљање података; самосталан и групни рад; анализа различитих стратегија решавања.
3.	Основни појмови геометрије	4	Геометријски објекти и њихови односи. Конструкције. Геометријски проблеми.	Ученик ће моћи да: прецизно користи геометријске појмове и ознаке; примењује знања у решавању сложенијих геометријских задатака; уочава и образлаже геометријске односе.	Самостално истраживање геометријских својстава; конструкције уз употребу прибора; решавање нестандардних задатака; презентација решења.

4.	Угао	4	Врсте углова. Рачунање са угловима. Геометријски проблеми који укључују углове.	Ученик ће моћи да: примењује својства углова у различитим ситуацијама; решава проблемске задатке са угловима; логички образлаже поступак решавања.	Решавање проблемских и такмичарских задатака; практичан рад и конструкције; дискусија о различитим начинима решавања.
5.	Разломци	15	Операције са разломцима. Мешовити бројеви. Текстуални и логички задаци са разломцима.	Ученик ће моћи да: сигурно примењује операције са разломцима; решава сложеније текстуалне задатке; повезује знања о разломцима са ситуацијама из свакодневног живота; развија стратегије решавања проблема.	Индивидуални и групни рад; решавање проблемских задатака; математичке игре и истраживачки задаци; анализа и поређење различитих поступака решавања.
6.	Осна Симетрија	3	Осносиметричне фигуре. Конструкције симетричних слика. Примена симетрије у геометрији и уметности.	Ученик ће моћи да: конструише симетричне слике сложенијих фигура; препознаје и примењује особине осне симетрије; уочава симетрију у природи, архитектури и уметности.	Истраживачки и практичан рад; конструкције; решавање геометријских проблема; повезивање математике са примерима из окружења.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави из математике за пети разред заснива се на формативном праћењу развоја логичког, апстрактног и комбинаторног мишљења кроз портфолио, нестандардне задатке и истраживачке пројекте. Процењују се способност примене напредних математичких стратешких метода, самосталан и оригиналан приступ у решавању сложених проблема, као и прецизност у математичком закључивању и аргументацији. Постигнућа се вреднују кроз анализу индивидуалног

прогреса, учешће у математичким радионицама, дискусију о алтернативним решењима и резултате остварене на школским и вишим нивоима такмичења.

Назив наставног предмета: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ додатне наставе из информатике и рачунарства за пети разред јесте да омогући ученицима са израженим интересовањем, мотивацијом и способношћу у области дигиталних технологија да прошире, продубе и унапреде знања стечена у редовном програму, развијајући напредне нивое алгоритамског размишљања и дигиталне креативности.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1	Модул1: Алгоритамско размишљање и напредни Scratch	10	Додатна настава се фокусира на прављење сложенијих анимација, математичких симулација и функционалних видео-игара.	**Самостално пројектује** сложене алгоритме који садрже угнежђене структуре (петља унутар петље, петља унутар разгранате структуре). **Правилно користи променљиве и листе (низове)** за чување, претраживање и динамичку промену података у програму (нпр. чување најбољег резултата, мерење времена, прављење	Настава се прилагођава индивидуалном темпу напредних ученика. Наставник не предаје ex-cathedra, већ има улогу ментора који усмерава ученике ка самосталном проналажењу решења и бољих дигиталних алтернатива Реализује се кроз мини-пројекте у оквиру области Рачунарство (нпр. израда сложеније Скреч игре или паметног уређаја помоћу Микробита). Рад у малим

				инвентара објеката). **Имплементира сложене логичке услове** користећи Булове операторе (И, ИЛИ, НЕ) при доношењу одлука унутар кода. **Синхронизује рад више ликова** на сцени кроз напредне механизме размене порука („Разгласи поруку“ и „Када примим поруку“). **Креира и користи сопствене блокове (функције)** са параметрима ради оптимизације, прегледности и поновљивог коришћења делова кода. **Ефикасно дебагује (исправља грешке)** у сложеним скриптама кроз анализу корака извршавања програма.	тимовима (2–3 ученика) подстиче дељење улога (програмер, дизајнер, тестер) и развија сарадднички дух.

2	Модул2: Физичко рачунарство и микроконтролери	10	Ученици уче како код утиче на стварни свет користећи Програм за Micro:bit у MakeCode-u.	**Анализира податке са уграђених сензора** (сензор светлости, акцелерометар, термометар, компас) и на основу њих програмира аутоматске одговоре уређаја. **Успоставља бежичну радио-везу** између два или више микроконтролера ради размене текстуалних или бројчаних података. **Пројектује и програмира паметне системе** из стварног живота у виду функционалних прототипова (нпр. паметна кућа, алармни уређај, дигитални педометар).	Ученици кроз израду мини-пројеката и визуелно програмирање развијају алгоритмо и критичко мишљење, учећи како софтвер управља хардвером. Поред самосталног рада, кроз тимске задатке и решавање практичних проблема подстичу се креативност и сарадња међу ученицима.
3	Модул3: Припрема за такмичења и пројектни рад	16	Решавање напредних логичких задатака са претходних такмичења „Дабар“ и материјала Друштва математичара Србије (ДМС) : Презентација и одбрана мини-пројеката које су ученици	**Решава сложене логичко-комбинаторне проблеме** из домена дискретне математике и рачунарства који су карактеристични за	Кроз практичну примену дискретне математике и логичко-комбинаторних метода, ученици кроз вођену анализу уочавају обрасце и врше апстракцију

			самостално развијали током године	такмичење „Дабар“. **Уочава обрасце (шаблоне) и врши апстракцију** приликом решавања неструктурираних информатичких изазова и задатака са претходних такмичења „ИнфоКуп“	неструктурираних изазова. Модул се заокружује кроз пројектни рад, где ученици самостално развијају, презентују и бране своје мини-пројекте, чиме интегришу стечена знања у функционалне целине.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика заснива се на континуираном формативном праћењу активности, логичког закључивања и сарадње током наставе. Успех се вреднује кроз оцену практичних пројеката, презентација и успешност у решавању напредних задатака са такмичења.

Назив наставног предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Додатна настава је конципирана тако да проширује редовно градиво петог разреда, са фокусом на напредније практичне вештине, техничко цртање, моделарство, рад са дрветом и примену информационих технологија у техници.

Циљ: Циљ додатне наставе технике и технологије за 5. разред јесте продубљивање техничких знања, развој креативности и усавршавање практичних манипулативних вештина кроз израду модела. Такође, циљ је припрема ученика за такмичења и истраживачки рад уз подстицање тимског духа, техничке дисциплине и одговорног односа према материјалима и околини.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

Животно и радно окружење и саобраћај	6	• Историјски развој технике кроз макете и моделе. • Напредна безбедност у раду са специфичним алатима. • Безбедно кретање бициклиста: анализа сложених саобраћајних ситуација и раскрсница.	• Идентификује кључне историјске моменте у развоју технике. • Анализира саобраћајне ситуације и безбедно управља бициклом на полигону	• Предавања уз мултимедијалне презентације. • Анализа видео-материјала о саобраћају. • Симулације и вежбе на школском саобраћајном полигону.
Графичке комуникације	8	• Употреба специјалног прибора за прецизно цртање. • Израда сложенијих ортогоналних пројекција геометријских тела. • Котирање сложених облика и модела. • Основе цртања једноставних техничких скица на рачунару	• Правилно користи сав прибор за техничко цртање. • Самостално нацрта ортогоналну пројекцију тродимензионалног модела. • Правилно примени правила котирања. • Скицира једноставан технички цртеж помоћу софтвера.	• Практичан рад за цртаћим столом (индивидуално). • Демонстрација наставника. • Рад у рачунарском кабинету уз коришћење једноставних ЦАД/графичких програма.
Техничка и дигитална писменост	6	• Напредно коришћење ИКТ уређаја у техници. • Алгоритамско решавање техничких проблема. • Претрага стручних информација и образовних дигиталних ресурса на интернету.	• Ефикасно и безбедно користи рачунар за проналажење техничких решења. • Креира једноставан алгоритам за решавање техничког задатка. • Критички бира и користи дигиталне изворе информација.	• Интерактивне радионице у рачунарском кабинету. • Индивидуално истраживање на интернету. • Рад на мини-пројектима.

Технологија материјала	6	• Дубља анализа својстава дрвета, папира и текстила. • Експериментално испитивање механичких својстава материјала (тврдоћа, еластичност, чврстоћа). • Еколошки аспекти прераде материјала и рециклажа.	• Разликује врсте и специфична својства природних и вештачких материјала. • Спроведе једноставан експеримент испитивања материјала. • Објасни важност рециклаже и еколошког очувања околине.	• Лабораторијске вежбе и огледи (рад у групама). • Демонстрација процеса испитивања. • Дискусије и израда еколошких паноа.
Конструкторско моделовање	10	• Планирање и израда техничке документације за сопствени модел. • Напредне технике обраде дрвета и папира ручним алатима. • Склапање сложених конструкција од готових елемената и макетарских сетова. • Естетска обрада и контрола квалитета готовог модела	• Самостално изради план рада и технички цртеж за свој модел. • Вешто и безбедно користи алате за сечење, брушење и спајање материјала. • Склопи стабилан и функционалан модел према сопственој идеји. • Изврши естетску дораду и провери функционалност модела.	• Практичан рад у школској радионици (индивидуални и тимски пројектни рад). • Менторство наставника током израде модела. • Организовање школске изложбе готових макета и модела ученика

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави технике и технологије за 5. разред заснива се на континуираном формативном праћењу, примењеном знању и практичним резултатима. Успех се процењује кроз квалитет израде

техничких творевина и модела, примену безбедних радних процедура, као и кроз ангажовање у истраживачком раду и припреми за такмичења.

Назив наставног предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма додатне наставе: Проширивање и продубљивање знања из ликовне културе; развијање и подстицање визуелне даровитости, креативности и естетске осетљивости; оспособљавање ученика за самосталан истраживачки и стваралачки рад кроз примену напредних ликовних техника и визуелних медија; развијање критичког мишљења и припрема за такмичења, конкурсе и изложбе.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Цртање и истраживање линије/Експериментални цртеж и линеарна перспектива**	8	Продубљивање појма линије (карактер, густина, ритам). Студијски цртеж по посматрању (мртва природа, детаљи из природе). Основни појмови простора: линеарна перспектива са једном тачком недогледа. Технике: угљен, туш и перо, комбиноване технике.	Свесно користи различите карактере линије за приказ волумена и текстуре. Примени принципе једноставне перспективе за приказ дубине простора. Експериментише са цртачким материјалима.	Рад на већим форматима (блок 5). Цртање у школском дворишту (амбијентални цртеж). Индивидуалне консултације и демонстрација рада са угљеном и тушем.
2.	Сликарство и теорија боје. Психолошко и симболичко значење боје Валери	10	Напредне вежбе мешања боја (нијансирање, валер, замућивање).	Изрази одређено емоционално стање или идеју кроз промишљен	Истраживачки рад, анализирање ремек дела светског

	контрасти		Симболика боја у историји уметности и савременом дизајну. Колористичка и валерска доминација у композицији. Технике: темпера, гваш, акварел на влажној подлози, пастел.	избор колорита. Успешно користи валерске степене (светло-тамно) за постизање драматике у слици. Користи акварел технику без губљења прозирности.	сликарства. Сликање на задату тему(апстрактна и фигуративна композиција) Вежбе брзог сликања (импресија).
3.	**Вајарство и тродимензионалност (скулптура у простору и рељеф / архитектура малог простора**	6	Пуна пластика (скулптура) у односу на простор око ње. Високи и ниски рељеф. Експериментисање са нетрадиционалним материјалима: жица, гипсани завоји, картон, амбалажа, глинамол.	Моделује стабилну тродимензионалну фигуру која је естетски занимљива са свих страна. Комбинује различите материјале у конструктивну целину. Разликује и изведе ниски и високи рељеф.	Рад у материјалу (вајање фигуре човека или животиње у покрету). Израда макета малог архитектонског простора (идејно решење кућице или парка).
4.	**Графика и штампа / Отисак као уметнички медиј (висока штампа)**	4	Појам графике, матрице и оригиналног отиска. Технике високе штампе прилагођене узрасту: картонтисак, линорез (уз појачан надзор) или перорез (штампа са	Изради сопствену графичку матрицу по претходној скици. Реализује уједначен отисак у више примерака. Правилно потпише	Израда скице, преношење на матрицу, резање/израда рељефа матрице. Штампање ручном пресом или ваљком у

			стиропора/стиродура). Серија и потписивање графичког листа.	графички лист (евиденција серије).	боји. Развијање прецизности и уредности у раду.
5.	Визуелне комуникације и савремени медији; дизајн, фотографија, дигитална писменост	5	Креирање визуелног идентитета (логотип, плакат за школску представу). Основе кадрирања и композиције у фотографији. Увод у дигитални цртеж и колаж (коришћење бесплатних апликација на телефону/таблету).	Дизајнира функционалан и естетски јасан плакат/лого. Направи фотографију поштујући правило трећине и добар угао снимања. Комбинује традиционални цртеж са дигиталним елементима.	Коришћење ИКТ-а у настави. Фото-лов: заједничка шетња и фотографисање занимљивих структура/мотива у околини школе. Рад на пројекту „Школски плакат".
6.	**Презентација и критичка анализа**	3	Појам галерије, музеја и кустоског посла. Селекција најбољих радова насталих током године. Опремање радова (паспортирање, урамљивање). Организација и поставка завршне изложбе.	Критички анализира свој рад и аргументовано образложи своје ликовне идеје. Учествује у постављању изложбе и разуме основна правила излагања уметничких дела.	Симулација рада у галерији (ученици као кустоси и уметници). Израда каталога или позивнице за изложбу. Јавно вођење кроз изложбу за родитеље и наставнике.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Код додатне наставе, вредновање има за циљ да подржи високу мотивацију и унапреди уметничке капацитете ученика.

1. **Портфолио као кључ успеха:** Прати се развој идеје од почетне скице, преко студије, па све до финалног уметничког дела. Евидентира се истраживачки дух ученика.
2. **Самоевалуација и вршњачка процена:** Ученици на додатној настави се уче како да пишу и говоре о уметности. Често се организују мини "округли столови" где ученици једни другима дају конструктивне сугестије.
3. **Утицај на редовну оцену:** Изузетан рад, креативност и учешће на изложбама/такмичењима кроз додатну наставу аутоматски обезбеђују највишу оцену (одличан 5) у редовној настави, али и служе за похвале на нивоу Одељењског већа и школе (нпр. за диплому „Доситеј Обрадовић“, „Вук Караџић" или посебне награде).

Назив наставног предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Додатна настава пружа изазов за ученике који показују посебан таленат и интересовање за музику. Додатно развија вештине и пружа могућност новим сазнањима у овој области уметности.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	ЧОВЕК И МУЗИКА	8	Музика праисторије и античког доба	Ученик може да објасни друштвену улогу музике у прошлости и аргументовано дискутује	Разговор, слушање музичких примера, дебата, истраживачки рад
	МУЗИЧКИ	8	Ударањке, жичани и	Препознаје и разликује све инструменте у групи	Слушање музичких примера, слике, разговор, дебата, презентације

2.	ИНСТРУМЕНТИ		дувачки инструменти	ударањки, жичаних и дувачких инструмената, разуме структуру и грађу	
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	8	Анализа музиких дела, троделна песма и лајтмотив	Анализира музички пример, препозна главну тему и њену варијацију	Слушање музичких примера, анализа, разговор
3.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	8	Једногласно и двогласно певање или свирање на Орфовом инструментаријуму	Ученик стабилно пева своју деоницу у двогласном певању и брзо учи нове мелодије по слуху	Слушање, певање и свирање, пројектна настава, практичан рад
4.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	4	Компоновање краћих мелодија на задат текст и инпровизација	Ученик самостално креира мелодијско-ритмички мотив, успешно инпровизује у оквиру задатих правила и користи звучне ефекте	Певање, свирање и осмишљавање музичких приредби, пројектни рад
5.					

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави музичке културе за 5. разред заснива се на континуираном праћењу музичких способности, креативног изражавања и активне ангажованости у

уметничким активностима. Успех се процењује кроз квалитет индивидуалног и колективног музицирања, естетску процењу и разумевање музичких дела, као и кроз учешће у пројектним задацима, мини-истраживањима и припремама за смотре и такмичења.

Назив наставног предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Циљ додатне наставе физичког и здравственог васпитања за 5. разред јесте усавршавање моторичких способности, продубљивање спортско-техничких знања и подстицање правилног телесног развоја кроз напредне спортске активности. Програм такође усмерава ученике ка здравим стиловима живота, развоју тимског духа, фер-плеја и припреми за спортска такмичења.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	АТЛЕТИКА	6	Техника истрајног трчања Техника спринтерског трчања Техника ниског старта Скок у даљ Скок увис (прекорачна техника) Бацање кугле(2 кг)-приказ технике Техника штафетног трчања (примопредаја	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. Објашњавају повезаност физичке активности, начине исхране и здравље	Редовна настава. Кросевима (јесењи и пролећни) Такмичењем (унутар одељења).

			штафете); Тробој		
2.	Спортска гимнастика	6	Вежбе на тлу- обавезни састав Прескоци и скокови Ниска греда Вежбе у вису	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина	Коришћењем станица, полигона, чување, помагање
3.	Основе тимских спортских игара	8	Игра 2 на 2 игра 3 на 3 Игра са тумачењем правила	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
4.	Ритмика и плес	4	Ритмичка вежба без реквизита Вежбе са обручима Ритмичке важбе са реквизитима Обрадити прве 2 варијанте народног кола Моравац Основни кораци друшвених плесова-	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада вежбање у сали уз музичку пратњу.

			валцер		
5.	Футсал	6	Игра са тумачењем правила	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
6.	Пливање/Полигони	6	Усавршавање технике пливања, све дисциплине Атлетски полигон Гимнастички полигон	Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада изводе основне елементе технике

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави физичког и здравственог васпитања за 5. разред заснива се на континуираном праћењу развоја моторичких способности, усвајању спортско-техничких знања и активном учешћу у активностима. Успех се процењује кроз индивидуални напредак у физичким перформансама, примену правила и фер-плеја у тимским спортовима, као и кроз ангажовање у припремама за спортска такмичења и примену здравих стилова живота.

Назив наставног предмета: ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ програма додатне наставе је развијање интересовања ученика који показују нарочито знања из области страног језика , стицање продубљених и ширих знања из области језика и припремање ученика за учествовање на такмичењима. Такође, ови часови замишљени су као могућност да ученици сами осмисле неке занимљиве садржаје и представе их на начин другачији од редовне наставе, што би подразумевало самосталан истраживачки рад, примену различитих метода и интерактивнији приступ. Наставне теме које ће се обрађивати

на овим часовима пратиће план припреме за такмичења. У зависности од знања, разумевања, а и нивоа такмичења настава ће се прилагођавати индивидуалним потребама ученика.
Додатна настава је намењена ученицима који су заинтересовани да прошире своја знања из језика .

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начини остваривања програма**
1.	Leon se prepare pour la rentree	10	-Les nombres jusqu`a 20 La fourniture scolaire -L``article defini/indefini Present des verbes reguliers et irreguliers	-Изговори и напише бројеве до 20 Изговори и напише правилне и неправилне глаголе и пише их у реченици Правилно изговара лексику и примењује кроз кратке реченице	Истраживачки задаци, анализа примера и граматичка анализа , језичке вежбе и квизови.
2	Les mois de l`annee	5	-Vocabulaire Grammaire	Примењује научении вокабулар састављајући краће реченице Примењује научену граматику на једноставним примерима	Истраживачки задаци,језичка и граматичка анализа реченица Рад на текстовима и богаћење вокабулара
3	Qu`est-ce qu`il fait?	7	-Vocabulaire Negation des verbes reguliers et irreguliers Le pronom ON	Изговори фразе и изразе Пише правилне и неправилне глаголе у одричном облику	Превод кратких фраза и израза са француског на српски језик
4	Melissa adore le velo	7	-Vocabulaire Preposition de lieu -Les adjectifs possessifs	Примени научени вокабулар на једноставним примерима као и граматику	-Пише кратке реченице на француском употребљавајући научени језички и граматички садржај

			Imperatif		
5	Looks de vacances	7	-Vocabulaire Les verbes irreguliers	Примени научени вокабулар на једноставним примерима као и граматику	Пише кратке реченице на француском употребљавајући научени језички и граматички садржај

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање) : Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у додатној настави француског језика за 5. разред заснива се на континуираном праћењу развоја језичких вештина (слушања, говора, читања и писања) и усвајања интеркултуралних садржаја. Успех се процењује кроз активну комуникацију на француском језику, креативност у изради мини-пројеката и презентација, као и кроз успешност у решавању сложенијих језичких задатака и припреми за такмичења и смотре.

Назив наставног предмета: РУСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред : ПЕТИ
Годишњи фонд часова: 36
Циљ реализовања додатне наставе: Циљ додатне наставе је да омогући одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самостални рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање. Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, њихових хуманистичких, моралних и естетских ставова; стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и
културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији; стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Звуки и буквы	8	Твёрдые и мягкие согласные, ь, ъ, я, ю, ё, е	Правилно изговара и примењује правила читања и писања.	Вежбе читања, писања, слушања и изговора.
2.	Разговорне теме	10	Знакомство, семья,	Учествује у	Дијалози, рад у пару и групи.

			моя школа, это мне нравится, который час, распорядок дня	једноставним разговорима на руском језику.	
3.	Москва	4	Москва – столица России, презентација	Представља основне чињенице о Москви.	Презентације и истраживачки рад.
4.	Грамматика	10	Настоящее время, множественное число существительных, глаголы движения, прошедшее время, имена прилагательные, числительные	Примењује граматичка правила у говору и писању.	Граматичке вежбе и радни листови.
5.	Стихи и песни	4	Перемена, Ледяная горка, Оранжевая песня, Чунга-чанга	Рецитује и пева на руском језику.	Рецитовање, певање, драматизација.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење у додатној настави заснива се на високим критеријумима тачности и прати постигнућа ученика на напредном нивоу. Вреднују се богатство речника, правилна употреба сложенијих граматичких структура и самосталност у истраживачком раду. Оцењивање се врши кроз готове продукте попут пројеката и презентација, уз интензивну примену самооцењивања и вршњачког вредновања.

ШЕСТИ РАЗРЕД – ДОДАТНА НАСТАВА

Назив наставног предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Разред:**ШЕСТИ**

Годишњи фонд часова:36

Циљ додатнр наставе: Циљ додатне наставе је да ученицима који су показали највиши ниво знања омогући да из датог предмета сазнају више кроз компликованије задатке и да их евентуално припреми за такмичења.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начини остваривања програма
1.	Књижевност и теорија књижевности	10	Продубљено тумачење књижевних дела, књижевни родови и врсте, мотиви, композиција, ликови и стилска средства.	Самостално анализира књижевни текст, уочава књижевнотеоријске појмове и аргументовано износи ставове.	Истраживачки рад, дискусије, читалачке радионице, презентације и пројектни задаци.
2.	Творба речи	3	Творба речи извођењем, слагањем и комбинованим начинима; творбена анализа речи.	Објашњава начине творбе речи и уочава творбене односе међу речима.	Самостални и групни рад, анализа примера, језичке радионице.
3.	Лексикологија	2	Лексичко богатство српског језика, синоними, антоними, хомоними, архаизми и дијалектизми.	Уочава различите слојеве лексике и примењује их у језичком изражавању.	Истраживачки задаци, рад на тексту и презентација резултата.
4.	Фонетика: гласови и гласовне промене - повезати са правописом	6	Гласовни систем српског језика, гласовне промене и њихова повезаност са правописом.	Примењује знања о гласовним променама у језичкој и правописној пракси.	Проблемски задаци, анализа примера и правописне вежбе.
5.	Морфологија: врсте речи са посебним акцентом на глаголима и глаголским	7	Врсте речи са посебним освртом на глаголе, глаголске облике и заменице; њихова функција у тексту.	Прецизно користи различите врсте речи и објашњава њихову улогу у комуникацији.	Језичке вежбе, анализа текстова, самостални истраживачки задаци.

	облицима и заменицама				
6.	Синтакса	2	Служба речи у реченици и односи међу реченичним члановима.	Анализира синтаксичку структуру реченице и правилно је примењује у изражавању.	Рад на примерима, графичко приказивање и решавање проблемских задатака.
7.	Правопис	6	Сложенија правописна правила и њихова доследна примена у писању.	Самостално примењује правописна правила и образлаже правописна решења.	Правописне радионице, диктати, уређивање текстова и вршњачко вредновање.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави српског језика за 6. разред заснива се на формативном вредновању, портфолијима и истраживачким задацима уместо на класичним тестовима.

Фокус је на дубљој интерпретацији књижевних дела, развоју критичког мишљења, језичке креативности и аргументованом изношењу личних ставова.

Успех ученика се вреднује кроз њихов индивидуалан напредак, креативне есеје, пројектне задатке и резултате постигнуте на такмичењима.

Назив наставног предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ додатне наставе: Циљ додатне наставе из енглеског језика је да ученик усвоји садржаје предвиђене планом и програмом за шести разред и оствари исходе који одговарају прописаним стандардима постигнућа напредног нивоа.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
	Introduction	1	Present simple /Present continuous	• Ученици течно расправљају о својим и туђим навикама користећи напредне глаголске структурепоздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства; • Прецизно уочавају и објашњавају семантичке разлике између трајних радњи и глагола стања (stative verbs).у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; • Самостално воде сложену интеракцију и аргументовано представљају идеје о себи и другима у непредвиђеним комуникативним ситуацијама.размене информације које се односе на дате	Симулације дебата и брзих конверзацијских игара (speed dating симулације за напредно упознавање). Решавање контрастивних граматичких тестова високог нивоа сложености. Рад на аутентичним аудио-записима са изворним говорницима ради уочавања различитих акцената.
1.	My Life	6	Past simple: be / regular and irregular verbs / questions	• Ученици самостално креирају и структурирају дуже наративне целине (приче, анегдоте) у прошлости.поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе;	Писање алтернативних биографија и историјских извештаја (креативно писање). Игре улога (Role-play): интервјуисање

				• Без оклевања комбинују правилне и неправилне глаголе у сложеним реченицама са прошлим временима.разумеју једноставније текстове у којима се описују догађаји у прошлости; • Критички анализирају историјске чињенице и биографије личности, износећи лични став уз детаљно образложење. • Аналитички упоређују културолошке разлике у породичном животу у Великој Британији и Србији, користећи богат вокабулар.разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања/недопадања;	ученика који глуми историјску личност. Рад са морфолошким табелама неправилних глагола кроз напредне квизове знања.
2.	The Future	6	will for the future / will for decisions / going to for intentions	• Ученици прецизно разликују и аргументовано примењују облике за изражавање будућности у зависности од степена вероватноће и намере.разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање предвиђања, понуда/одлука, планова и намера у будћности; • Састављају и презентују детаљне дугорочне планове, пројекте и	Израда и презентација тимских пројеката на тему „Свет за 50 година“. Симулације пословних или друштвених преговора и доношења одлука у реалном времену (spontaneous decisions). Анализа текстова из области популарне науке и технологије.

				научно-фантастична предвиђања развоја друштва.изразе своја и туђа предвиђања, одлуке, и намере у будћности; • Самостално воде преговоре, нуде и аргументовано прихватају или одбијају сложене понуде и услуге.уоче и опишу сличности и разлике у прослави рођендана у ВБ и код нас.	
3.	Times and Places	6	Past continuous: affirmative, negative, questions and short answers /Past continuous and past simple	• Ученици без грешке интегришу Past Simple и Past Continuous у сложеним, вишеструко зависним реченицама.размене једноставније информације у вези са догађајима у прошлости; • Правилно користе временске везнике (while, when, as soon as) у напредним трансформацијама реченица.опишу историјске догађаје циљне културе користећи једноставнија језичка средства; • Самостално анализирају и интерпретирају комплексне историјске догађаје и географске специфичности земаља енглеског говорног подручја.изразе допадање/недопадање једноставнијим језичким	Вежбе трансформације реченица (Sentence Transformation) карактеристичне за такмичења. Креирање детективских прича где ученици реконструишу догађаје (ко је шта радио у тачно време убиства). Истраживачки задаци о временским зонама и географским феноменима кроз рад на неприлагођеним текстовима.

				средствима;	
4.	Cities	6	The definite article the / the, a / an	• Ученици течно објашњавају и примењују специфична и изузетна правила употребе одређеног и неодређеног члана (географски појмови, институције, јединствене именице).разумеју једноставнији опис места (знаменитости, институције и сл.); • Детаљно, сликовито и стилски богато описују и упоређују архитектуру, историју і културни значај светских метропола.опишу места користећи једноставнија језичка средства (знаменитости, занимљивости и сл.); • Дају и сналазе се у сложеним апстрактним упутствима за оријентацију и кретање кроз простор без визуелног ослонца.питају и кажу где се нешто налази користећи једноставнија језичка средства;	Задаци типа Cloze test (текстови са празнинама где сами морају да упишу чланове или оставе празно). Израда туристичких водича или аудио-водича за историјске делове Лондона и Њујорка. Решавање логичких просторних загонетки на енглеском језику.
5.	Experiences	6	Present perfect /questions / ever and never	• Ученици уочавају суптилне разлике и без грешке праве контраст између Present Perfect и Past Simple времена.разумеју једноставније текстове који се односе на	Симулације интервјуа за посао или добијање стипендије где ученици истичу своја радна/животна искуства.

				описивање искуства у прошлости; • Самостално користе широк спектар временских одредница (already, yet, just, so far, recently) у изражавању животних достигнућа.опишу у неколико везаних исказа своја и туђа искуства из прошлости користећи једноставнија језичка средства; • Пишу структурисане есеје о личним амбицијама и циљевима у каријери, користећи академски тон.изразе своје и туђе жеље и амбиције једноставнијим језичким средствима;	Анализа биографских текстова и интервјуа познатих британских и светских лидера/научника. Вежбе превођења и лексичко-граматичких трансформација вишег нивоа тежине.
6.	What’s up	5	should / shouldn’t / must / mustn’t, don’t have to	• Ученици прецизно разликују и примењују модалне глаголе за изражавање нијанси обавезе, одсутства обавезе, забране и савета.разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; • Сложеним језичким средствима изражавају апстрактна унутрашња стања, осећања, емпатију и пружају психолошку подршку у кризним ситуацијама.разумеју и реагују на савете, присуство/одсуство обавезе;	Писање одговора за „колумну са саветима“ (Problem Page) где решавају комплексне социјалне дилеме. Симулација дебате у судници или парламенту где се расправља о увођењу строгих правила или закона. Решавање тестова са такмичења из претходних година који се фокусирају на модалне глаголе и изражавање мишљења.

				• Учествују у формалним дебатама, вешто користећи фразе за неслагање, делимично слагање и побијање туђих аргумената.саопште савете, забране, присуство/одсуство обавезе користећи одговарајућа језичка средства;	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):
Праћење напретка у додатној настави енглеског језика за 6. разред заснива се на формативном вредновању, језичким портфолијима и интерактивним задацима.
Главни фокус је на развоју комуникативне флуентности, тачности у говору и писању, као и на интеркултуралној компетентности.
Успех ученика се вреднује кроз индивидуални напредак, креативне есеје, мултимедијалне пројекте и учешће на такмичењима.

Назив наставног предмета: ИСТОРИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ШЕСТИ
Годишњи фонд часова:

Циљ наставног програма: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У	8	Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи Најзначајније државе	- пореди историјске појаве -илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација.	разумевање појма средњи век, феудализма, помоћу уџбеника и историјских текстова, Појава Срба и Словена на историјској сцени, њихова

	РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ		раног средњег века Религија у раном средњем веку Феудално друштво Српске земље и Балканско полуострво Истакнуте личности и династије Натанак првих словенских писама	-разликује споменике различитих епоха са посебним осврtом на оне у локалној средини. -повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни). -учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања	сеоба, обичаји начин живота, насељавање помоћу уџбеника и историјских текстова
II	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	19	Настанак крсташких држава Стогодишњи рат Истакнуте личности: Јованка Орлеанка, Јелена Анжујска, Кателина, Симонида. Стефан Душан, деспот Сефан Лазаревић, владари из династије Котроманић Дворски живот и витешка култура у	-образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима. -пореди историјске појаве -наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у позном средњем веку. -на основу датих примера изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава). -сагледа	Разумевање процеса карактеристичних за Европу позног средњег века, крсташки ратови помоћу уџбеника и историјских текстова. Повези-вање градива са оним што су ученици читали, гледали филмове; разумевање духа времена. Срби и њихово окружење у позном средњем веку Значај династије Немањића за Србију и окружење Рад са уџбеником и историјским текстовима .

			средњем веку Реконструкција средњовековног дворца Изглед средњовековног града Родослов Немањића Настанак српске краљевине и аутокефалност српске цркве Задужбине Немањића Свакодневни живот на српском двору Анализа појединих чланова Душановог законика Бој на Косову и косовска легенда	значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту. -приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена. -на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем веку. -изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице. -разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку - идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег века -идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем веку. -илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација. -разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној	

				средини -повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни). -учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	
III	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	9	Географска открића - узроци и последице Верски ратови у 16. и 17. веку Положај Срба под османском влашћу Велика сеоба Срба Живот Срба у Војној крајини Истакнуте личности: Колумбо, Микеланђело, Леонардо Да Винчи, Мехмед паша Соколовић, Луј XIV	-образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима. -пореди историјске појаве -наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном новом веку. -на основу датих примера изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава). -сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту. -приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена.	Анализа историјских текстова ,повезивање догађаја преко ленте времена ,излагање из прочитаног дела о свакодневици људи тог доба, са освртом на живот Срба под туђом влашћу и последицама.

				-на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у раном новом веку. -идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века -разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку. -на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности. -образлаже најважније последице научно -техничких открића у периоду средњег и раног новог веку -идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку. -илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација. -разликује споменике различитих епоха са посебним освртом на оне у локалној средини. -илуструје примерима важност	

				утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву. -користећи ИКТ самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе. -повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки политички, друштвени, културни).	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Усмена и писмена провера постигнућа ученика, вођење педагошке документације, учешће даровитих ученика на свим нивоима такмичења (школско, општинско, градско, републичко

Назив наставног предмета: ГЕОГРАФИЈА - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред:ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ додатне наставе је да ученици изучавајући природне и друштвене појаве и процесе, и њихове међусобне односе, прошире знање и компетенције неопходне за разумевање савременог света и развију вештине критичког мишљења.

Редни број наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	Број часова по теми	Садржај наставне теме	Исходи	Начин остваривања прооограма
1	**ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА**	1	1.Јован Цвијић и друштвена географија	Успоставља везе између физичко географских и друштвено географских објеката, појава и процеса	Активности ученика и наставника – посматрање – праћење – разговор – закључивање – бележење – формирање правилног погледа на свет – предавање – давање додатних појашњења – постављање и одговарање на питања – вођење дискусије – подстицање самосталног закључивања

2	**ГЕОГРАФСКА КАРТА**	7	2. Гриничка опсерваторија 3.Еквадор (Екватор) 4.Међународна датумска граница 5.Картографске пројекције 6. Одређивање размера на карти 7.Коришћење компаса 8.Планови	–одређује математичко-географски положај на Земљи; –анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; ––оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;	<u>Активности ученика и наставника</u> – посматрање – праћење – разговор – закључивање – бележење – формирање правилног погледа на свет – предавање – давање додатних појашњења – постављање и одговарање на питања – вођење дискусије – подстицање самосталног закључивања
3	**СТАНОВНИШТВО**	5	9.Попис становништва и пописнице 10.Екумена и	–доводи у везу размештај светског становништва с природним	<u>Активности ученика и наставника</u>

			анекумена 11.Депопулација у Србији 12.Миграционе струје по Јовану Цвијићу 13.Горанци у Србији	карактеристикама простора; –анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; –анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група; –	– посматрање – праћење – разговор – закључивање – бележење – формирање правилног погледа на свет – предавање – давање додатних појашњења – постављање и одговарање на питања – вођење дискусије – подстицање самосталног закључивања
4	**НАСЕЉА**	4	14.Пећина Рисовача - пећински човек из палеолита 15.Јерихон - први град на свету 16.Фавеле у Бразилу 17.Етно села у Србији	–анализира географски положај насеља; –објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету;	<u>Активности ученика и наставника</u> – посматрање – праћење – разговор

				– доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима;	– закључивање – бележење – формирање правилног погледа на свет – предавање – давање додатних појашњења – постављање и одговарање на питања – вођење дискусије – подстицање самосталног закључивања
5	**ПРИВРЕДА**	6	18.Обновљиви природни ресурси 19.Екстензивна пољопривреда 20.Прва индустријска реолуција-Џејмс Ват 21.Коридор 7 22.Азурна обала-туристичка регија 23.Постиндустријско (инфрматичко) друштво	– помоћу географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе	<u>Активности ученика и наставника</u> – посматрање – праћење – разговор – закључивање – бележење – формирање

				за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;	правилног погледа на свет – предавање – давање додатних појашњења – постављање и одговарање на питања – вођење дискусије – подстицање самосталног закључивања
6	**ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ**	7	24.“Плодни полумесец“ 25.Енклава Лесото 26.Ексклава Калињинград 27.Хладни рат 28.1960. „година Африке“ 29.Косово и Метохија - сецесија 30.Организација Уједињених нација	–објасни политичко-географску структуру државе; –представи процесе који су узроковали формирање савремене политичко-географске карте света;	<u>Активности ученика и наставника</u> – посматрање – праћење – разговор – закључивање – бележење – формирање правилног погледа на свет – предавање

					– давање додатних појашњења – постављање и одговарање на питања – вођење дискусије – подстицање самосталног закључивања
7	**ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ**	6	31.Велика Британија - највеће острво у Европи 32.Везув и Етна 33.Тајге и тундре 34.Река Волга 35.Јужни Словени 36.Северно море-налазиште нафте и природног гаса	–објасни како се издвајају географске регије; ––илуструје помоћу карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.	<u>Активности ученика и наставника</u> – посматрање – праћење – разговор – закључивање – бележење – формирање правилног погледа на свет – предавање – давање додатних појашњења – постављање и одговарање на

					питања – вођење дискусије – подстицање самосталног закључивања
Укупно		36			

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):

Праћење напретка у додатној настави географије за 6. разред заснива се на развоју картографске писмености, просторне оријентације и истраживачког рада.
Главни фокус је на разумевању физичко-географских и друштвено-економских процеса у регионима Европе и света, као и на узрочно-последичним везама.
Успех ученика се вреднује кроз индивидуални напредак, тематске пројекте, анализу географских карти и учешће на такмичењима.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Развој логичког, апстрактног и критичког мишљења кроз решавање нестандардних и сложенијих математичких задатака. Подстицање математичке радозналости, истраживачког духа и креативности у приступу проблемима.Проширење и продубљивање знања изван редовних оквира наставног плана и програма за одређени разред. Припрема ученика за учешће на математичким такмичењима и смотрама кроз усвајање напредних метода и техника решавања задатака.

	Област/тема	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**

1	Цели бројеви	6	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоређивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.	Ученик ће моћи да: примењује својства рачунских операција у сложенијим задацима; анализира и образлаже поступке решавања; решава проблемске и логичке задатке са целим бројевима; користи различите стратегије решавања.	Решавање проблемских и такмичарских задатака; самостално откривање законитости; дискусија о различитим поступцима решавања; индивидуални и групни истраживачки рад.
2	Рационални бројеви	13	Први део Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоређивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in Q$, $a \neq 0$). Други део Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и	Ученик ће моћи да: примењује рационалне бројеве у сложенијим проблемским ситуацијама; решава сложеније једначине и неједначине; анализира зависности међу величинама; примењује размере, пропорције и проценте у реалним ситуацијама; тумачи и представља податке у координатном систему.	Истраживачки рад; решавање проблемских и такмичарских задатака; примена математике у свакодневним ситуацијама; коришћење графичких приказа и дигиталних алата; презентација решења.

			проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.		
3	Трогао	7	Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део	Ученик ће моћи да: примењује особине троугла у доказивању и решавању сложенијих задатака; користи ставове подударности; конструише троуглове у различитим условима; анализира односе елемената троугла; примењује симетрију у геометријским проблемима.	Самосталне и сложеније конструкције; решавање геометријских проблема; истраживање и доказивање геометријских тврђења; рад на задацима са математичких такмичења.

			Основне конструкције троуглова. Појам подударности и ставови подударности. Централна симетрија и подударност. Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице.		
4	Четвороугао	5	Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза. Делтоид.	Ученик ће моћи да: анализира и упоређује особине различитих четвороуглова; примењује услове за паралелограм и друга својства четвороуглова; користи векторе у решавању једноставнијих геометријских проблема; конструише сложеније геометријске фигуре.	Истраживачки рад; решавање проблемских задатака; конструкције уз образлагање поступка; индивидуални и тимски рад; повезивање различитих геометријских појмова.
5	Површина троугла и четвороугла	5	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеза. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.	Ученик ће моћи да: примењује формуле за површину у сложенијим задацима; комбинује више геометријских појмова приликом решавања проблема; проналази различите	Решавање проблемских и истраживачких задатака; анализа различитих стратегија решавања; примена математике у практичним ситуацијама; самосталан рад и презентација решења.

				начине израчунавања површине; решава нестандардне геометријске задатке.	
6.	Дирихлеов принцип			Ученик ће моћи да: разуме и објасни суштину Дирихлеовог принципа; примењује принцип у решавању логичких и комбинаторних задатака; уочава математичке законитости и генерализује закључке; развија стратегије доказивања.	Решавање логичких и такмичарских задатака; вођена математичка дискусија; истраживање различитих примена принципа; самостално формулисање и провера претпоставки.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Систематско праћење ученика кроз: ангажовање ученика на часу, проверу домаћих задатака. Периодично праћење ученика кроз постигнућа на такмичењима.

Назив наставног предмета: ФИЗИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Продубљивање и проширивање знања из физике, развијање логичког и критичког мишљења, истраживачког приступа у проучавању природних појава, оспособљавање ученика за самостално извођење огледа и решавање сложенијих проблемских задатака, као и припрема за учешће на такмичењима.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	УВОД У ФИЗИКУ	1	Физика као природна наука. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота). Материја, физичка тела.	Ученик ће боље разумети везу између физике и појава у природи	. Кроз једноставне сложеније примере повезаности природе и физике.
2.	КРЕТАЊЕ	9	-Кретање у свакодневном живот и величине којима се описује кретање -Врсте кретања, зависност пређеног пута и брзине од времена, одређивање средње брзине.	Анализира различите облике кретања; графички представља зависност пређеног пута од времена; решава сложеније задатке из кинематике	Самостално решавање задатака, анализа примера из свакодневног живота, рад на графицима, симулације и огледи. .
3.	СИЛА	9	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог	Објашњава дејство више сила на тело; примењује знања о сили у новим ситуацијама; анализира последице деловања	. Објашњава дејство више сила на тело; примењује знања о

			деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Закон акције и реакције. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела као	сила.	сили у новим ситуацијама; анализира последице деловања сила. Огледи, демонстрације, дискусија, пројектни з даци, решавање так ичарских задатака.

			последица деловања силе Земљине теже.		
4.	МЕРЕЊЕ	7	Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине, масе и запремине...). Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Мерење времена, дужине, површине, запремине, масе. Инертност тела. Мерење масе тела вагом. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при	Ученик прецизно користи мерне инструменте; процењује и анализира грешке мерења; примењује мерне јединице у сложенијим задацима.	. Практични рад са мерним инструментима, експерименталне вежбе, решавање проблемских задатака, израда извештаја о мерењу.

			директним мерењима.		
5.	МАСА И ГУСТИНА	6	Закон инерције. Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Релативна кретања тела као последица разлике у њиховим густинама. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.	Израчунава густину тела геометријски правилног и неправилног облика; повезује густину са особинама материјала; тумачи резултате мерења.	Лабораторијске вежбе, мерење масе и запремине, истраживачки рад, анализа података.
6.	ПРИТИСАК	6	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед.	Објашњава примену притиска у техници и природи; решава сложеније рачунске задатке; анализира појаве засноване на притиску.	Експериментални рад, истраживачки задаци, мултимедијалне презентације, проучавање практичних примена.

			Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри, манометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена.		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа:Праћење активности током наставе; Анализа самосталних и истраживачких радова; Праћење успешности у решавању проблемских и такмичарских задатака; Вредновање презентација, огледа и пројеката; Постигнућа на такмичењима.

Назив наставног предмета: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: **ШЕСТИ**

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Циљ програма додатне наставе из предмета информатика и рачунарство је увођење СТЕМ концепта у редовно школовање. Нема сумње да се СТЕМ концепт издвојио као најиновативнији и најважнији када је у питању савремено и квалитетно образовање. Реч је о приступу који се фокусира на усвајање знања и вештина из четири кључне области:

- наука (Science),
- технологија (Technology),
- инжењерство (Engineering) и
- математика (Mathematic).

У овом тренутку нема довољно обучених радника из СТЕМ области. Ипак, с обзиром на то да ће већина будућих послова захтевати с њима повезана знања и вештине, СТЕМ предмети су постали важан део наставних програма у најбољим светским школама, па је циљ ових часова да ученици на занимљив и креативан начин, кроз рад са новом технологијом стекну одређену праксу у примени СТЕМ концепта која ће им значити за будуће школовање и каснију примену у радном окружењу.

Област/тема	**Бр.часова**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
Роботика	36	СТЕАМ технологија Значај креативности за будући развој Коришћење сензора за решавање проблемских задатака. Кретање робота и избегавање препрека Примена робота у решавању практичних проблема Подизање еколошке свести и примена робота у склањању отпада. Припрема за фестивале и такмичења. Сарадња са спољним сарадницима који промовишу СТЕМ концепт у образовању	Након часова додатне наставе ученици ће бити у стању да: - Примене основне принципе СТЕМ концепта како на програмирање робота, или 3Д штампача, тако и на друге области. - Кроз игру савладају веома компликоване програмске захтеве - Побољшају критичко и аналитичко размишљање о програмским процесима - Стекну основна предзнања о објектно орјентисаном програмирању - Примене знање из програмирања на нову технологију и нове проблемске задатке. - Забаве се и кроз игру савладају веома сложене програмске задатке.	**Истраживање и поставка изазова (С - Наука, М - Математика)**: Ученици дефинишу проблем, анализирају природне или математичке законитости (нпр. проучавају како се мења температура или израчунавају углове под којима се креће објекат). **Технолошко планирање и програмирање (Т - Технологија)**: Осмишљава се софтверски део пројекта коришћењем напредних платформи као што су Практикум за Скреч 3.0 на Петљи или програмски језик *Python*. **Креирање прототипа и инжењерство (Е - Инжењерство, А - Уметност)**: Спајање хардверских компоненти (нпр. повезивање *Micro:bit* уређаја са

				ЛЕД тракама или моторчићима) и дизајнирање кућишта или визуелног изгледа макете од рециклираних материјала. **Евалуација и дебаговање**: Тестирање уређаја у реалним условима, проналажење логичких грешака у коду или конструкцији и унапређивање система (итеративни процес)

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања у додатној настави информатике и рачунарства за 6. разред базира се на пројектном раду, решавању проблема и развоју рачунарског размишљања. Вредновање се спроводи кроз практичне задатке, дигиталне портфолиое и рубрике које подстичу креативност и тимски рад ученика.

Назив наставног предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Циљ додатне наставе из предмета Техника и технологија (ТИТ) у 6. разреду јесте продубљивање техничко-технолошке писмености, подстицање конструкторског моделовања и развој креативног и предузимљивог мишљења. Кроз практичну израду сложенијих макета, коришћење дигиталних алата за пројектовање и истраживачки рад, ученици надограђују редовно градиво (из области грађевинарства, саобраћаја и енергетике) и оспособљавају се за самостално решавање практичних и техничких проблема.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

Животно и радно окружење	8	• Историјски развој архитектуре и грађевинарства кроз епохе. • Савремени трендови: "паметне" и енергетски ефикасне зграде. • Специфичне мере заштите на раду при макетарству и раду са алатима за пластику.	• Препозна и разликује основне историјске стилове у градитељству. • Објасни принципе рада и предности еколошки одрживих објеката. • Примењује прописане мере безбедности при раду у кабинету.	• Мултимедијалне презентације и анализа архитектонских примера. • Дискусије и виртуелне туре кроз познате грађевине. • Израда скица модерних објеката.
Графичке комуникације у грађевинарству	8	• Читање и тумачење сложених грађевинских планова (основе, пресеци, фасаде). • Цртежи у ситуационом плану и урбанистички симболи. • Коришћење рачунарских програма (ЦАД/3Д софтвера) за једноставно моделовање објеката.	• Самостално прочита основне елементе из грађевинског пројекта. • Правилно нацрта ситуациони план са одговарајућим симболима. • Креира једноставан 3Д модел куће или просторије на рачунару.	• Практичне вежбе читања реалних грађевинских пројеката. • Рад у рачунарском кабинету уз коришћење бесплатних 3Д алата (нпр. СкетцхУп).
Технологија материјала (грађевински и нови материјали)	8	• Проучавање природних и вештачких грађевинских материјала (везива, бетон, керамика). • Испитивање својстава пластичних маса и коже. • Савремени композитни материјали и њихова примена у модерној техници.	• Идентификује и класификује грађевинске и пластичне материјале према својствима. • Изабере адекватан материјал за специфичну конструкцију. • Безбедно	• Лабораторијски огледи (нпр. прављење и испитивање чврстоће гипсаних/бетонских узорака). • Рад са узорцима различитих врста пластике и коже.

			манипулише и врши припрему материјала за обраду.	
Конструкторско моделовање (грађевинске конструкције и електроника)	12	• Пројектовање и израда техничке документације за модел грађевинског објекта. • Макетарство: израда макета мостова, зграда или кровних конструкција. • Елементи електротехнике и електронике: повезивање струјних кола са сензорима и управљачким интерфејсима	• Самостално планира фазе израде и креира макету грађевинског објекта по плану. • Вешто користи алате за обраду пластике, дрвета и спајање елемената. • Правилно повеже једноставно струјно коло са управљачком компонентом. • Тестира функционалност и стабилност готовог модела.	• Практичан рад у школској радионици (индивидуални и тимски рад на макетама). • Рад са електронским сетовима (нпр. Ардуино, Мицро:бит или слични образовни сетови). • Изложба и презентација готових макета и електронских модела.

Назив наставног предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: 6.

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма додатне наставе: Проширивање и продубљивање знања из ликовне културе; развијање и подстицање визуелне даровитости, креативности и естетске осетљивости; оспособљавање ученика за самосталан истраживачки и стваралачки рад кроз примену напредних ликовних техника и визуелних медија; развијање критичког мишљења и припрема за такмичења, конкурсе и изложбе.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Истраживање цртачких техника	8	Угљен, туш, перо, експресивни цртеж	Примени принципе једноставне перспективе за приказ дубине простора. Креативно комбинује различите технике Експериментише са цртачким материјалима.	Рад на већим форматима (блок 5). Цртање у школском дворишту (амбијентални цртеж). Индивидуалне консултације и демонстрација рада са угљеном и тушем. Истраживачки рад и експериментисањ
2.	Сликарство и теорија боје. Психолошко и симболичко значење боје Валери контрасти и Креативно сликарство	10	Симболика боја, апстрактна композиција Напредне вежбе мешања боја (нијансирање, валер, замућивање). Симболика боја у историји уметности и савременом дизајну. Колористичка и валерска доминација у композицији. Технике: темпера, гваш, акварел на влажној подлози, пастел.	Изражава личне идеје путем боје Изрази одређено емоционално стање или идеју кроз промишљен избор колорита. Успешно користи валерске степене (светло-тамно) за постизање драматике у слици. Користи акварел технику без губљења прозирности.	Истраживачки рад, анализирање ремек дела светског сликарства. Сликање на задату тему(апстрактна и фигуративна композиција) Вежбе брзог сликања

3.	Вајарски експерименти **Вајарство и тродимензионалност (скулптура у простору и рељеф / архитектура малог простора**	6	Пуна пластика (скулптура) у односу на простор око ње. Високи и ниски рељеф. Експериментисање са нетрадиционалним материјалима: жица, гипсани завоји, картон, амбалажа, глинамол. Жица, картон, рециклажни материјали	Моделује стабилну тродимензионалну фигуру која је естетски занимљива са свих страна. Комбинује различите материјале у конструктивну целину. Разликује и изведе ниски и високи рељеф.	Рад у материјалу (вајање фигуре човека или животиње у покрету). Креира оригиналне просторне форме Израда макета малог архитектонског простора (идејно решење кућице или парка).
4.	**Графика и штампа / Отисак као уметнички медиј (висока штампа)**	4	Појам графике, матрице и оригиналног отиска. Технике високе штампе прилагођене узрасту: картонтисак, линорез (уз појачан надзор) или перорез (штампа са стиропора/стиродура). Серија и потписивање графичког листа.	Изради сопствену графичку матрицу по претходној скици. Реализује уједначен отисак у више примерака. Правилно потпише графички лист (евиденција серије).	Израда скице, преношење на матрицу, резање/израда рељефа матрице. Штампање ручном пресом или ваљком у боји. Развијање прецизности и уредности у раду.
5.	Визуелне комуникације и савремени медији; дизајн, фотографија, дигитална писменост	5	Креирање визуелног идентитета (логотип, плакат за школску представу). Основе кадрирања и	Дизајнира функционалан и естетски јасан плакат/лого.	Коришћење ИКТ-а у настави. Фото-лов: заједничка шетња и

			композиције у фотографији. Увод у дигитални цртеж и колаж (коришћење бесплатних апликација на телефону/таблету).	Направи фотографију поштујући правило трећине и добар угао снимања. Комбинује традиционални цртеж са дигиталним елементима.	фотографисање занимљивих структура/мотива у околини школе. Рад на пројекту „Школски плакат".
6.	**Презентација и критичка анализа**	3	Појам галерије, музеја и кустоског посла. Селекција најбољих радова насталих током године. Опремање радова (паспортирање, урамљивање). Организација и поставка завршне изложбе.	Критички анализира свој рад и аргументовано образложи своје ликовне идеје. Учествује у постављању изложбе и разуме основна правила излагања уметничких дела. Аргументовано представља свој рад	Симулација рада у галерији (ученици као кустоси и уметници). Израда каталога или позивнице за изложбу. Јавно вођење кроз изложбу за родитеље и наставнике.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања у додатној настави ликовне културе фокус ставља на истраживачки процес, креативни развој и индивидуални портфолио ученика. Вредновање постигнућа има подстицајни карактер, са циљем да развије лични израз, оригиналност и самопоуздање младог уметника.

Назив наставног предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Продубљивање знања и вештина ученика који показују посебно интересовање за музику, развијање креативности, музичко изражавање и самостално истраживање.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	ЧОВЕК И МУЗИКА	5	Детаљније проучавање средњег века и ренесансе, композитори и музички облици	Анализира музичке примере, повезује музику и историју	Анализа, дискусија, истраживачки рад
2.	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	3	Развој инструмената, сложеније поделе	Класификује инструменте, објашњава начин добијања звука	Истраживање, презентације
3.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	3	Аналитичко слушање, стилске разлике	Анализира композицију, уочава елементе	Вођено слушање, дискусија
4.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	5	Сложеније песме	Пева самостално	Практичан рад, групно
	МУЗИЧКО				

5.	СТВАРАЛАШТВО	2	Импровизација, креирање композиција	Ствара једноставне музичке целине	Пројектни рад, креативне активности

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави музичке културе за шести разред заснива се на праћењу развоја музичких способности, креативности и извођачких вештина кроз активно ангажовање у различитим формама стваралаштва. Елементи праћења обухватају квалитет извођења (вокалног или инструменталног), способност музичког мишљења и анализе, као и учешће у музичко-сценским и креативним пројектима примереним овом узрасту. Вредновање има подстицајни карактер и прати се кроз портфолио ученика, континуирано праћење процеса рада, самооцењивање и вршњачку процењу, са циљем да се код ученика развију музичка радозналост, из

Назив наставног предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Основни циљ додатне наставе физичког и здравственог васпитања за шести разред јесте проширење и усавршавање моторних способности, техничко-тактичких вештина и спортских знања ученика. Програм подстиче свестрани психофизички развој, тимски дух, фер-плеј и изградњу трајних навика за редовно бављење физичком активношћу и здравим стиловима живота.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	АТЛЕТИКА	6	Техника истрајног трчања Техника спринтерског трчања	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих	Редовна настава. Кросевима (јесењи и пролећни) Такмичењем (унутар одељења).

			Техника ниског старта Скок у даљ Скок увис (прекорачна техника) Бацање кугле(2 кг)- приказ технике Техника штафетног трчања (примопредаја штафете); Тробој	специјализованих моторичких вештина. Објашњавају повезаност физичке активности, начине исхране и здравље	
2.	Спортска гимнастика	6	Вежбе на тлу- обавезни састав Прескоци и скокови Ниска греда Вежбе у вису	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина	Коришћењем станица, полигона, чување, помагање
3.	Основе тимских спортских игара	8	Игра 2 на 2 игра 3 на 3 Игра са тумачењем правила	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада вежбање у сали уз музичку пратњу.

4.	Ритмика и плес	4	итмичка вежба без реквизита Вежбе са обручима Ритмичке важбе са реквизитима Обрадити прве 2 варијанте народног кола Моравац Основни кораци друшвених плесова-валцер	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештин	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада вежбање у сали уз музичку пратњу.
5.	Футсал	6	Игра са тумачењем правила	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
6.	Пливање/Полигони	6	Усавршавање технике пливања, све дисциплине Атлетски полигон Гимнастички полигон	Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада изводе основне елементе технике

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави физичког и здравственог васпитања за шести разред заснива се на континуираној процени моторног развоја, усвајању техничко-тактичких вештина и индивидуалном напретку ученика. Вредновање има

подстицајни карактер, а прати се кроз иницијална и финална тестирања, ангажовање, поштовање принципа фер-плеја и лични развој кроз спортске активности.

Назив наставног предмета: ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред:ШЕСТИ
Фонд часова :36

Циљ додатне наставе је развијање интересовања ученика који показују нарочито знања из области језика и књижевности, стицање продубљених и ширих знања из области језика и књижевности и припремање ученика за учествовање на такмичењима. Такође, ови часови замишљени су као могућност да ученици сами осмисле неке занимљиве садржаје и представе их на начин другачији од редовне наставе, што би подразумевало самосталан истраживачки рад, примену различитих метода и интерактивнији приступ. Наставне теме које ће се обрађивати на овим часовима пратиће план припреме за такмичења. У зависности од знања, разумевања, а и нивоа такмичења настава ће се прилагођавати индивидуалним потребама ученика. Основни акценат ће бити на изради тестова за такмичење и њихову анализу.

Редни број теме	Област/Тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
0.	C`est la rentree	4	Vocabulaire (faire ,jouer +les activites) Present du verbe faire	Изговори кратке фразе и изразе на основу усвојеног вокабулара	Усмена провера играњем улога у паровима,симулације у паровима Задаци у радној свесци

1.	L`A,B,C, Delices	8	-present des verbes pronominauux -exercices	Затражи једноставне артикле у продавници -Наручи јело или пиће у ресторану -Самостално проналази и користи изворе информација	Тестови вештине и различите технике формативног оцењивања -Израда и презентација паноа
2.	Qui se ressemble s`assemble	5	-Les adjectifs nationalites et les adjectifs qualicifatifs -Futur proche -les adjectifs au genre feminin	-Разуме опис особа,биљака и животиња -Опише карактеристике бића и предмета -Размени информације у вези са догађајима у будућности	Праћење и посматрање,усмена провера Креирање задатака Тестови вештине
3.	Les commercants de mon quartier	3	-vocabulaire -lecture	Затажи артикле у продавници и наручи је ло/пиће у ресторану -састави списак за куповину -говори на тему припреме јела	Презентовање рада у вези са позивањем на неку прославу -Праћење рада у малим групама Израда паноа
4.	A la maison	8	-vocabulaire-les pieces de la maison	-Опише карактеристике бића,предмета,појава и места користећи	Посматрање и праћењее,усмена провера,играњем улога

			-passe compose Les prepositions de lieu et avec de	једноставна језичка средства -разуме краће текстове у којима се опраисују догађаји у прошлости	у парвима,симулације у паровима и групама
5.	Les quatre saisons	8	-Quel temps fait-il? -futur simple -prepositions devant les saisons	Разуме једноставна обавештења о метеоролошком времену -размени информације у вези са будућим временом	Задаци у радној свесци,тестови вештине и различите технике формативног оцењивања.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави француског језика за шести разред заснива се на процени комуникативних вештина, лексичко-граматичке надградње и креативне примене језика. Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз језичке пројекте, усмене презентације, портфолио ученика и самооцењивање, са циљем развоја самопоуздања и интеркултуралног разумевања.

Назив наставног предмета: РУСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред : ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ реализовања додатне наставе: Циљ додатне наставе је да омогући одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самостални рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање. Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, њихових хуманистичких, моралних и естетских ставова; стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији; стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Задаци: Проширивање и продубљивање наставних садржаја предвиђених наставним планом и програмом; разумевање дијалога и монолошких излагања, спонтано коришћење израза учтивости, ступање у дијалог, представљање себе и другога, саопштавање садржаја дијалога или опис слике, предмета или лица, самостална примена усвојених граматичких правила, давање императивних исказа у комуникацији на часу и у игри.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Грамматика	14	Род и склонение существительных, склонение прилагательных, времена, числительные, глаголы движения	Самостално користи усвојене граматичке структуре.	Граматичке вежбе и комуникативне активности.
2.	Разговорне теме	10	Чему учат в школе, Так русские говорят, В отделе готового платья, Завзятые театралы, Черты лица, Зимние праздники, Каникулы идут	Комуницира на теме из свакодневног живота.	Дијалози и пројектни задаци.
3.	Посете Руском центру	4	Упознавање са Руским центром, Новогодишњи концерт	Показује интересовање за руску културу.	Посете и извештаји.
4.	Израда празничних паноа	8	Новый год, Масленица, Пасха	Креативно представља елементе руске културе.	Израда паноа и групни рад.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: праћење и посматрање, разговор, формативна и сумативна евалуација, радови ученика**,** труд и залагање**,** уредност, систематичност**,** самоиницијативност**,** редовност на часовима.

Назив наставног предмета: БИОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Овај вид наставе намењен је ученицима који показују посебно интересовање за биологију, постижу запажене резултате и желе да прошире и продубе своја знања. Рад се организује кроз индивидуалне и групне активности, истраживачке задатке, пројекте, огледе, теренска посматрања и коришћење различитих извора информација.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Јединство грађе и функције као основе живота	10	Грађа ћелије; органеле; биљна и животињска ћелија; микроскопирање Амеба, еуглена, парамецијум; бактерије; квасци Ћелија–ткиво–орган–систем органа; човек као пример	Разликује органеле ћелије и објашњава њихову улогу; користи микроскоп у раду Препознаје једноћелијске организме и описује њихове	Практичан рад, микроскопирање, израда и посматрање препарата, моделовање Посматрање препарата, анализа слика/видео материјала, истраживачки задаци Шематски

				животне функције Објашњава нивое организације живих бића	прикази, модели, проблемски задаци, дискусија
2.	Живот у екосистему	8	Шума, ливада, вода; ланци исхране; адаптације Светлост, вода, температура; прилагођавање организама	Разликује екосистеме и описује односе у њима Објашњава утицај средине на организме	Теренска настава, рад у групама, израда плаката и шема Експерименти, огледи, посматрање у природи
3.	Наслеђивање и еволуција		Особине, гени, утицај средине Примери селекције; адаптације; еволуција	Објашњава утицај гена и средине на особине Наводи примере селекције и објашњава њен значај	Анализа примере, дискусије, једноставни задаци истраживања Рад на тексту, анализе примере, табеларни и графички прикази
4.	Порекло и	8	Особине,	Објашњава	Теренска

	разноврсност живота		гени, утицај средине Примери селекције; адаптације; еволуција	утицај средине на организме Објашњава утицај гена и средине на особине Наводи примере селекције и објашњава њен значај	настава, рад у групама, израда плаката и шема Експерименти, огледи, посматрање у природи Анализа примера, дискусија, једноставни задаци истраживања Рад на тексту, анализе примера, табеларни и графички прикази
5.	Човек и здравље	4	Хигијена, инфекције, бактерије, прва помоћ	Примењује мере заштите здравља и хигијене	Практичне вежбе, демонстрације, ситуациони задаци

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави биологије за шести разред заснива се на процени истраживачких вештина, разумевању биолошких концепата и примени научног начина размишљања. Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз експериментални рад, пројектне задатке, портфолио ученика и самооцењивање, са циљем развоја научне радозналости и еколошке свести.

СЕДМИ РАЗРЕД – ДОДАТНА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова :36

Циљ програма додатне наставе је развијање интересовања ученика који показују нарочито знања из области језика и књижевности, стицање продубљених и ширих знања из области језика и књижевности и припремање ученика за учествовање на такмичењима. Такође, ови часови замишљени су као могућност да ученици сами осмисле неке занимљиве садржаје и представе их на начин другачији од редовне наставе, што би подразумевало самосталан истраживачки рад, примену различитих метода и интерактивнији приступ. Наставне теме које ће се обрађивати на овим часовима пратиће план припреме за такмичења. У зависности од знања, разумевања, а и нивоа такмичења настава ће се прилагођавати индивидуалним потребама ученика. Основни акценат ће бити на изради тестова за такмичење и њихову анализу.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начини остваривања програма
1.	Врсте речи	3	Продубљивање знања о врстама речи и њиховим граматичким особинама.	Самостално анализира врсте речи и примењује их у сложенијим језичким ситуацијама.	Истраживачки задаци, анализа текстова, језичке радионице.
2.	Глаголски облици	4	Сложенији глаголски облици и њихова стилска и комуникативна вредност.	Прецизно употребљава глаголске облике и објашњава њихову функцију.	Самостални рад, анализа књижевних и некњижевних текстова.
3.	Синтагма	3	Синтагма као језичка целина; врсте и улога синтагми.	Анализира структуру синтагме и њену функцију у реченици.	Проблемски задаци, графичка анализа и дискусија.
4.	Реченични чланови	3	Служба речи и сложенији реченични чланови.	Тумачи односе међу реченичним члановима и примењује их у изражавању.	Језичке вежбе, анализа примера и самостални задаци.

5.	Напоредни односи међу независним реченицама	2	Напоредни односи и стилска вредност независносложених реченица.	Разликује и објашњава врсте независносложених реченица.	Рад на тексту, истраживачки задаци и дискусија.
6.	Зависне реченице	6	Врсте зависних реченица и њихова улога у организацији текста.	Самостално препознаје и анализира зависне реченице.	Анализа текстова, пројектни задаци и примена у писању.
6.	Правопис	3	Правописна правила у сложенијим језичким ситуацијама.	Доследно примењује правописна правила и образлаже правописна решења.	Правописне радионице, диктати и уређивање текстова.
7.	Књижњвност	12	Тумачење књижевних дела, књижевнотеоријски појмови, мотиви, композиција и ликови.	Самостално анализира књижевни текст и аргументовано износи ставове.	Читалачке радионице, презентације, дебате и пројектна настава.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави српског језика за седми разред заснива се на процени књижевне интерпретације, стилске изражајности, језичке тачности и критичког мишљења. Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз есеје, дебате, истраживачке пројекте, портфолио ученика и припрему за такмичења, са циљем развоја љубави према матерњем језику и стваралачког потенцијала.

Назив наставног предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ додатне наставе: Циљ додатне наставе из енглеског језика је да ученик усвоји садржаје предвиђене планом и програмом за шести разред и оствари исходе који одговарају прописаним стандардима постигнућа напредног нивоа.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
	Introduction	1	Present tenses/Stative verbs / will / going to	• Ученици са потпуном сигурношћу контрастирају садашња и прошла времена кроз сложене упитно-одричне реченичне конструкције. • Прецизно уочавају и без грешке користе глаголе стања (stative verbs) који мењају значење у зависности од тога да ли су у простом или трајном облику (нпр. think, see, taste). • Самостално воде динамичну, спонтану дискусију о актуелним темама, показујући висок ниво течности.	Решавање напредних граматичких тестова са фокусом на суптилне семантичке разлике у значењу глагола стања. Вежбе уочавања и исправљања грешака (Error correction) у синтаксички сложеним реченицама. Конверзацијске игре за брзо пребацивање из садашњег у прошли временски контекст.
1.	Past and Present	6	Past simple and past continuous /used to / too / enough	• Ученици без оклевања интегришу Past Simple и Past Continuous у сложеним, вишеструко зависним реченицама са везницима while и when • Правилно примењују структуру used to за контрастирање прошлих навика са садашњим стањем у есејској форми • Користе одреднице too и enough у напредним синтаксичким трансформацијама реченицама	Вежбе трансформације реченица (Sentence Transformation) карактеристичне за такмичења (преобликовање реченица из активног прошлог времена уз помоћ речце used to). Креативно писање: састављање алтернативних историјских извештаја или прича на основу лекције The Iceman

				•	Дебате на тему „Како су материјали променили моду кроз историју” засноване на CLIL лекцији из историје
2.	Fame and Fortune	6	Present perfect /Present perfect v past simple /Present perfect / for / since	• Ученици без грешке праве разлику између Present Perfect и Past Simple времена у контексту завршеног и незавршеног времена. • Прецизно и контекстуално исправно користе временске одреднице for и since у сложеним дијалозима. • Анализирају разлику између облика been и gone и самостално користе упитна потврдна питања (Question tags).	Рад на задацима типа Cloze test (текстови са празнинама без понуђених решења где ученици сами уписују пратеће партикуле). Писање детаљне биографије познате личности (Project: A biography) уз коришћење напредних временских израза. Истраживачки задатак из области ИКТ-а: аналитичко читање о историји компјутера и утицају на славу појединаца.
3.	Health and Safety	6	Relative pronouns /should / might / Relative clauses	• Ученици са лакоћом комбинују реченице користећи односне заменице (who, which, that, whose, where) у дефинисаним односним реченицама. • Правилно нијансирају савете и могућности користећи модалне глаголе should и might. • Изражавају слагање и неслагање на академском нивоу током расправе о здрављу и исхрани.	Дебате на тему здраве исхране младих и анализа медицинских и биолошких текстова о витаминима и минералима. Игре дефинисања апстрактних појмова и делова тела помоћу односних реченица (Relative clauses). Симулација лекарског прегледа (At the doctor’s) где ученик мора да пружи

					стручан савет користећи условне нијансе.
4.	Heroes	6	Verb + -ing or infinitive /There's someone / something + -ing can see / hear someone / something + -ing	• Ученици прецизно разликују који глаголи захтевају инфинитив, а који герунд (-ing облик) и уочавају разлике у значењу код глагола који могу примити оба облика. • Сликовито и детаљно описују комплексне визуелне и звучне сцене користећи патерне са перцептивним глаголима (can see/hear someone doing something). • Правилно употребљавају придеве са наставцима -ed и -ing у изражавању осећања и карактеристика ликова.	Анализа уметничких дела (Art: The Fighting Temeraire) и детаљан опис сцена кроз напредне герундске структуре. Вежбе допуњавања глаголских облика (инфинитив или герунд) на комплексним такмичарским тестовима. Израда литерарног пројекта о легендарном хероју или хероини са акцентом на правописну прецизност и напредну интерпункцију.
5.	Our Environment	6	Passive voice: present/ Passive voice: different tenses	• Ученици у потпуности разумеју функцију пасива и са лакоћом трансформишу реченице из актива у пасив кроз различита времена. • Самостално пишу аргументоване извештаје о климатским променама и еколошким проблемима користећи пасивне конструкције за постизање објективности. • Изражавају забринутост и предлажу сложена решења за заштиту животне средине.	Израда научног паноа или постера на енглеском језику о глобалним еколошким катастрофама (Project: A poster). Вежбе двосмерне трансформације реченица (актив у пасив и обрнуто) у комплексним пасивним облицима. Еколошки квиз (A Green Quiz) који захтева разумевање дефиниција и стручних феномена попут урагана и биогорива.

6.	Relationships	5	First conditional /Future time clauses	• Ученици без грешке граде и примењују први кондиционал за изражавање реалних услова и последица. • Правилно користе временске везнике (when, as soon as, before, until) у сложеним реченицама које се односе на будућност (Future time clauses). • Успешно примењују и разумеју идиоматско значење фразних глагола везаних за међуљудске односе.	Симулација „странице са проблемима” (Problem page) где ученици писмено анализирају конфликте и дају напредне савете вршњацима. Решавање такмичарских задатака који комбинују фразне глаголе и условне реченице. Рад на радио симулацији (radio phone-in programme) где ученици брзо реагују и нуде аргументе користећи реченице са будућим значењем.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави енглеског језика за седми разред заснива се на процени напредних комуникативних вештина, лексичко-граматичке прецизности и креативне примене језика (ниво B1/B2). Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз интерактивне дебате, пројектне задатке, портфолио ученика и самооцењивање, са циљем развијања течности, самопоуздања и критичког мишљења у међународној комуникацији.

Назив наставног предмета: ИСТОРИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: **СЕДМИ**

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	ДОБА РЕВОЛУЦИЈА	5	Индустријска револуција Политичке револуције Настанак САД Наполеоново доба Истакнуте личности	ученик зна о индустријској револуцији, техничким проналасцима, променама у друштву, - ученик је усвојио основна знања о низоземској, енглеској и америчкој револуцији - познаје узрок, повод, ток и значај француске грађанске револуције - зна ко је Наполеон Бонапарта, његовим освајањима и Европи у овом периоду	Сарађују на изабраном или договореном пројекту уче да пишу и користе литературу . Рад на различитим уџбеницима и збиркама извора; Само сталне презентације .Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима ,Сарађују на изабраном или договореном пројекту уче да пишу и користе литературу
I I	СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД ОД ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ XVIII ДО КРАЈА XIX ВЕКА	16	Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција	зна последице уједињења Италије и Немачке, поделу колонија у Азији и Африци, - разуме нове империјалистичке ратове и међународну политичку кризу тог доба -зна да објасни политичке идеје - либерализама,	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

			1804–1835 Развој модерне српске државе Црна Гора у доба владичанства Кнежевина Црна Гора Истакнуте личности	демократију, национализам, социјализам, „лепа епоха" - култура, технолошки напредак, просвету ове ере - ученик познаје историјске чињенице о Хабзбуршкој монархији, Русији, Османлијском царству, Источном питању, Сан-Стефанском миру, Берлинском конгресу, Анексионој кри	
III	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	15	Међународни односи и кризе Краљевина Србија и њено окружење Балкански ратови Велики рат Србија у Великом рату Истакнуте личности	стицању независности и развоју привреде Србије, оснивању политичких странака, политички живот у Србији, проглашењу краљевине, Тимочкој буни, српско-бугарском рату, Устав 1888, науци и култури, свакодневном живот усвоји знања о Мајском преврату, развоју парламентарне демократије, привредном успону, Царинском рату може да објасни: проширење и привредни напредак, државну управу Црне Горе, апсолутизам Николе	Рад на различитим уџбеницима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

				Петровића, доношење Устава и политичке борбе, културу, свакодневни живот треба да усвоји знања о: укидању Српске Војводине, Светозару Милетићу, народно-црквеној аутономији Стара Србија, Рашка и Косовска област под турском влашћу у другој половини 19. и почетком 20. века, супротности између балканских држава, Први и Други балкански рат треба да усвоји знања о најважнијим личностима. узрок и повод ,зараћене стране :технологије рата, губитке, жртву упозна крај рата и његов карактер, стварање нових држава у Европи схвати прилике у Русији уочи и у току Првог светског	
				стекне знања о учешћу Србије у Великом рат разуме процес и значај одбране отаџбине 1914. Церска и Колубарска битке стекне увид у ратни период 1915-1918, после војног	

				слома, повлачења и окупације може да објасни ток повлачења преко Албаније, Мојковачку битку, живот у окупираној Србији, прилике на Солунском фронту, процес ослобођења	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави историје за седми разред заснива се на процени критичког мишљења, анализе историјских извора и разумевања сложених друштвено-историјских процеса. Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз истраживачке пројекте, есеје, дебате, портфолио ученика и припрему за такмичења, са циљем развијања историјске свијести, аргументације и аналитичког сагледавања прошлости.

Назив наставног предмета: ГЕОГРАФИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова:36

Додатним радом обухваћени су они ученици седмог и осмог разреда који показују изузетно интересовање за овај предмет (напредни ниво), и који желе да учествују на такмичењу из географије које организује Министарство просвете.

Циљ додатне наставе наставног предмета:

- обогаћивање знања и боље разумевање специфичности и повезаности природних и друштвених појава и процеса на Земљи
- оспособити ученика да самостално или у групи прикупља, класификује, анализира, исказује и користи географске информације
- активан однос према природном и друштвеном окружењу
- развијање способности за истраживање туристичких вредности одређених регија у свету
- ученици се оспособљавају да учествују у дебатама
- ученици се оспособљавају за извођење једноставнијих истраживања
- ученици развијају способности функционалне писмености (картографска, информатичка, природно – научна)

Уџбеници и литература за реализацију програма:

- Уџбеник географије за 7. разред основне школе
- Интернет

Начини реализације додатне наставе:

Теме које ће се обрађивати на додатној настави пратиће програм редовне наставе. У зависности од интересовања ученика и прикупљеног материјала, поједине теме могу да се обрађују више часова. Садржаји својом разноликошћу и занимљивошћу утичу на позитивнији однос према учењу, са више задовољства. У оквиру додатне наставе наставник ће припремити ученике за такмичење.
Врло погодно за рад у групама јесте израда тематских албума и зидних паноа. Један од најјачих подстицаја за рад ученика је признање за тај рад, да ти радови користе и другима, да су понеки од њих украс учионице, па и целе школе. Те албуме и паное треба искористити у редовној настави. Ученици могу да припреме и географску изложбу, а садржаји тема за географску изложбу зависи од интересовања ученика., вулканизам, цунами, успеси алпиниста и спелеолога... Индивидуалан рад је предвиђен са ученицима који се припремају за такмичење из географије.Посете(предлог): Музеј Јована Цвијића; Етнографски музеј; Природњачки музеј.

Редни број наставне теме	**Наставна тема**	**Број часова по теми**	**Садржај наставне теме**	**Исходи**	**Начини остварицања програма**
1	**Регионална географија**	1	1.Јован Цвијић – оснивач регионалне географије у Србији	Успостављање везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса	Сарађују на изабраном или договореном пројекту уче да пишу и користе литературу . Рад на различитим уџбеницима и збиркама извора; Само сталне презентације .Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима ,Сарађују на изабраном или договореном пројекту уче да пишу и користе

					литературу
2	**Географске регије Европе**	7	2.Патуљасте државе Европе 3.Распад бивше СФРЈ и државе настале на Балкану након тога 4.Вулкан Санторини 5.Конурбације Лондон и Париз 6.Викинзи (Нормани) 7.Фјордови Норвешке 8.Глацијална језера Ладога и Оњега	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; - Тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

				- Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; - Доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; - Истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; -Описује улогу међународних организација у свету.	
3	**Азија**	5	9.Петра – древни град у Јордану 10.Племе Бајау на Малајском архипелагу 11Велики конески зид 12.Самарканд и Бухаре на „Путу свиле“ 13.Тибетанци и Тибетска висораван	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Објашњава настанак пустиња на	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

				територији проучаваног континента; - Пронализи податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	
4	**Африка**	4	14.Пигмеји - најнижи народ на свету 15.Викторијини водопади 16.Данакилска пустиња 17.Прашуме у басену Конга	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Пронализи на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или

				територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу
5	**Северна Америка**	6	18.Амиши 19.Нијагарини водопади 20.Експлава Аљаска 21.Кањон Колорадо 22.Долина смрти	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе,	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање

			23.Секвоја - највише дрво на свету	пролазе, ртове; - Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у	раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

				одабраним државама;	
6	**Јужна Америка**	7	24.Маје и Астеци 25.Инке 26.Анђеоски водопади 27.Амазонска прашума - плућа света 28.Патагонија 29.Алпака на Андима 30.Титикака - највише пловно језеро на свету	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

				специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	
7	**Аустралија и Океанија**	4	31.Ускршње острво 32.Аборицини - староседеоци Аустралије 33.Кенгури 34.Маори - староседеоци Новог Зеланда	- Дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; - Проналази на карти државе проучаване регије и именује их; - Класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; - Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; - Проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

				концентрацијом становништва у свету; - Укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; -Описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;	
8	**Поларне области**	2	35.Гренланд - највеће острво на свету 36.Антарктик – највећа поларна пустиња на свету	- Анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; - Уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија - Анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу
Укупно		36			

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави географије за седми разред заснива се на процени просторног мишљења, анализе географских карта и разумевања сложених друштвено-природних процеса. Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз истраживачке пројекте, теренски рад, тематске карте, портфолио ученика и припрему за такмичења, са циљем развоја географске писмености, критичког сагледавања животне средине и еколошке свести.

Од новембра месеца предвиђени су и часови додатне наставе на којима ће се ученици припремати за такмичења. Број ових часова зависи до ког нивоа такмичења ће ученици стићи . Предвиђен број часова за припремање ученика за такмичење је 10.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ додатне наставе из математике: Основни циљ додатне наставе математике за седми разред јесте проширење и продубљивање математичких знања, као и развој логичког, апстрактног и критичког мишљења. Програм подстиче истраживачки дух, усвајање нестандардних метода решавања проблема и успешну припрему за такмичења и смотре знања.

	Област/тема	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1	Реални бројеви,	5	Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2 = a$, Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен, једнакост . Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима.	Ученик ће моћи да: примењује својства реалних бројева у сложенијим задацима; користи квадратни корен и његова својства; процењује и анализира приближне вредности реалних бројева; решава проблемске задатке који укључују реалне бројеве и апсолутну грешку.	Решавање проблемских и такмичарских задатака; истраживање својстава реалних бројева; самостално откривање математичких законитости; анализа различитих поступака решавања.

2	Питагорина теорема	6	Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме.	Ученик ће моћи да: примењује директну и обратну Питагорину теорему у сложенијим ситуацијама; решава геометријске и практичне проблеме; повезује Питагорину теорему са другим математичким садржајима; образлаже поступак решавања.	Решавање проблемских и истраживачких задатака; геометријске конструкције; анализа реалних ситуација; рад на задацима са математичких такмичења.
3	Цели алгебарски изрази	10	Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима;степен производа, количника и степена. Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата.	Ученик ће моћи да: примењује својства степена у сложенијим задацима; трансформише и уређује алгебарске изразе; примењује формуле за квадрат бинома и разлику квадрата; раставља полиноме на чиниоце користећи различите методе; уочава и доказује алгебарске законитости.	Истраживачки рад; решавање проблемских и такмичарских задатака; анализа и упоређивање различитих поступака решавања; самосталан и групни рад.
4	Многоугао	5	Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције).	Ученик ће моћи да: одређује број дијагонала и збир углова многоугла; примењује својства правилних	Геометријске конструкције; истраживање својстава многоуглова; решавање проблемских

				многоуглова; решава геометријске проблеме који укључују многоуглове; конструише правилне многоуглове и образлаже поступак конструкције.	задатака; презентација и анализа решења.
5	Круг	6	Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π. Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена.	Ученик ће моћи да: примењује својства централног и периферијског угла; израчунава обим, дужину лука, површину круга, кружног исечка и кружног прстена у сложенијим задацима; повезује геометријске појмове и формуле у решавању проблема.	Решавање проблемских и истраживачких задатака; примена математике у практичним ситуацијама; коришћење геометријских модела и конструкција; анализа различитих стратегија решавања.
6.	Обрада података	1	Средња вредност, медијана и мод.	Ученик ће моћи да: анализира скупове података користећи средњу вредност, медијану и мод; тумачи статистичке показатеље; пореди и процењује различите начине представљања података; доноси закључке на основу анализе података.	Истраживачки рад са реалним подацима; анализа статистичких примера; рад у пару и групи; коришћење табела, графикона и дигиталних алата за обраду података.
7	Херонова формула	3		примењује Херонову формулу за израчунавање површине троугла на основу	Решавање проблемских и такмичарских задатака који укључују примену

				дужина страница; повезује Херонову формулу са другим својствима троугла и Питагорином теоремом; решава сложеније геометријске и проблемске задатке који укључују израчунавање површине троугла; анализира и упоређује различите начине одређивања површине троугла; образлаже поступак решавања и проверава тачност добијених резултата.	Херонове формуле; истраживање веза између различитих формула за површину троугла; самосталан и групни рад на сложенијим геометријским проблемима; анализа и поређење различитих стратегија решавања; примена знања у нестандардним и реалним ситуацијама.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Систематско праћење ученика кроз: ангажовање ученика на часу, проверу домаћих задатака Периодично праћење ученика кроз: постигнућа на такмичењима.

Назив наставног предмета: ФИЗИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: **СЕДМИ**

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Продубљивање и проширивање знања из физике кроз изучавање механичких, топлотних и електричних појава, развијање истраживачких способности, логичког закључивања и функционалне примене физичких закона, као и припрема ученика за учешће на такмичењима и другим облицима ваннаставних активности.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	СИЛА И КРЕТАЊЕ	10	Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања. Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон. Динамичко мерење силе. Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. Тренутна и средња брзина тела. Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању. Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.	Ученик анализира различите врсте кретања; примењује Њутнове законе у решавању сложенијих проблема; повезује кретање и деловање сила.	Решавање проблемских и такмичарских задатака, експериментални рад, анализа графичких приказа и симулације.
2.	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА	6	Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже.	. Ученик објашњава утицај силе теже и силе трења на кретање тела; анализира услове под којима се мења брзина кретања; примењује физичке законе при	Извођење и анализа огледа о слободном паду и деловању силе трења; решавање проблемских и такмичарских задатака; коришћење симулација и графичких

			Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела.	решавању сложенијих задатака; упоређује кретање тела у различитим условима средине; повезује физичке појаве са примерима из свакодневног живота и технике.	приказа кретања; истраживачки рад и пројектни задаци; анализа примера из саобраћаја, спорта и технике; дискусија и презентација резултата рада.
3.	РАВНОТЕЖА ТЕЛА	10	Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила. Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела.	Ученик продубљује знања о условима равнотеже тела; примењује појам момента силе у различитим ситуацијама; анализира равнотежу полуге и других једноставних машина; решава сложеније рачунске и проблемске задатке; уочава и објашњава примену закона равнотеже у техници, природи и свакодневном животу; развија способност логичког закључивања и самосталног решавања проблема.	. Решавање сложенијих и такмичарских задатака; извођење демонстрационих и лабораторијских огледа; анализа реалних примера примене равнотеже тела; израда модела полуга и једноставних машина; истраживачки и пројектни рад; коришћење дигиталних симулација и презентација; дискусија и

					презентација резултата рада.
4.	МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА	6	Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела. Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. Снага. Коефицијент корисног дејства.	Ученик продубљује знања о механичком раду, енергији и снази; анализира повезаност рада и промене енергије; примењује закон одржања механичке енергије у различитим ситуацијама; решава сложеније рачунске и проблемске задатке; објашњава претварање енергије у природним појавама, техничким системима и свакодневном животу; развија способност самосталног закључивања и примене физичких закона.	Решавање сложенијих и такмичарских задатака; извођење и анализа огледа; истраживачки и пројектни рад; анализа примера примене механичког рада, енергије и снаге у техници, саобраћају и спорту; коришћење дигиталних симулација и графичких приказа; израда презентација и извештаја о резултатима рада.
5.	ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	4	Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа.	. Ученик продубљује знања о топлотним појавама и њиховој повезаности са кретањем честица; анализира процесе загревања, хлађења и промене агрегатних стања; примењује знања о преношењу топлоте у различитим ситуацијама;	Ученик продубљује знања о топлотним појавама и њиховој повезаности са кретањем честица; анализира процесе загревања, хлађења и промене агрегатних стања;

			Агрегатна стања супстанције.	решава сложеније рачунске и проблемске задатке; објашњава топлотне појаве у природи, техници и свакодневном животу; развија истраживачке способности и критичко мишљење у тумачењу физичких процеса.	примењује знања о преношењу топлоте у различитим ситуацијама; решава сложеније рачунске и проблемске задатке; објашњава топлотне појаве у природи, техници и свакодневном животу; развија истраживачке способности и критичко мишљење у тумачењу физичких процеса. Решавање сложенијих и такмичарских задатака; извођење и анализа огледа о топлотном ширењу тела, провођењу, струјању и зрачењу топлоте; истраживачки и пројектни рад;

					коришћење дигиталних симулација и мултимедијалних садржаја; анализа практичних примера из свакодневног живота и технике.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Систематско праћење ученика у додатној настави из физике спроводи се континуирано током школске године и заснива се на праћењу степена усвојености проширених и продубљених наставних садржаја, као и развоја интересовања и способности ученика за физику. Праћење се остварује кроз усмено излагање ученика, решавање сложенијих задатака, самосталан и истраживачки рад, учешће у дискусијама, као и кроз израду и анализу практичних задатака и огледа и учешћа и успеха на такмичењима.

Назив наставног предмета: ХЕМИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Циљ додатне наставе: Основни циљ додатне наставе хемије за седми разред јесте проширење и продубљивање основних хемијских знања, развој експерименталних вештина и подстицање научног мишљења. Програм подстиче истраживачки дух, анализу хемијских промена, као и успешну припрему ученика за такмичења и смотре знања.

Редни број теме	Број часова по теми	Област/тема	Садржај	Исходи	Начин остваривање програм
1.	2	Хемија као експериментална	Предмет изучавања хемије и њена	идентификује, објашњава и развија појмове који	Програм наставе и учења Хемије првенствено је оријентисан на

		наука и хемија у свету око нас	примена. Хемија и друге науке Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше	повезују хемију са другим наукама и различитим професијама и принципима одрживог развоја;	процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ће ученик бити у стању да: учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама, које је градио и развијао током школске године учећи хемију.
2.	4	Хемијска лабораторија	-Лабораторијско посуђе и прибор. Мерење у хемијској лабораторији - Физичка и хемијска својства супстанци - Физичка својства супстанци. Мерење масе, запремине и температуре супстанце	-правилно рукује лабораторијским посуђем и прибором; -према упутству за оглед испитују својства супстанци, мере масу и запремину, испитују растворљивост. - испитују како температура, мешање и уситњеност супстанце утичу на брзину њеног растварањ -повезују употребу материјала са њиховим физичким својствима (нпр. тврдоћа, температура топљења, температура кључања, растворљивост, топлотна проводљивост) и хемијским својствима (нпр. склоност ка рђању, запаљивост)	Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења хемије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји, а ради лакшег планирања наставе предлаже се оријентациони број часова по темама.

3.	4	Атоми и хемијски елементи	Атоми хемијских елемената и хемијски симболи Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач Атомски и масени број. Изотопи Одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона Периодни систем елемената	-представљају структуру атома и јона симболички и помоћу цртежа модела, и објашњавају разлику у наелектрисању атома и јона према врсти и броју елементарних честица (протона, неутрона и електрона). -према положају елемената у Периодном систему пишу распоред електрона у атомима метала и неметала атомског броја до 20 и предвиђају својства елемената.	Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода Хемије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:
4.	6	Молекули елемената и једињења, јони и јонска једињења	Ковалентна веза: молекули елемената и једињења Јонска веза и јонска кристална решетка Валенца. Хемијске формуле и називи	- -препознају тип хемијске везе на основу хемијских формула и назива супстанци, и повезују са својствима тих супстанци. - -повезују структуру атома с формирањем јона и молекула, типом хемијске везе и својствима супстанци. -помоћу Луисових симбола и формула представљају формирање ковалентне везе у молекулима елемената и једињења.	– смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из хемије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

5.	6	Хомогене и хетерогене смеше	Смеше: хомогене и хетерогене Растварање и растворљивост Масени процентни састав смеша Раздвајање састојака смеше	-објашњавају примену поступка дестилације за раздвајање састојака смеша -разликују на основу растворљивости супстанци незасићен, засићен и презасићен раствор.	– дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.
6.	6	Хемијске реакције и хемијске једначине	Хемијске реакције Закон о одржању масе. Хемијске једначине	-одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. -испитују топлотне ефекте промена супстанци познатих из свакодневног живота и класификују промене на егзотермне и ендотермне.	
7.	6	Израчунавања у хемији	Релативна атомска и релативна молекулска маса Количина супстанце. Моларна маса Закон сталних односа маса Израчунавање на основу једначина хемијских реакција	описују квалитативни и квантитативни састав (масени удео изражен у процентима), својства и практичну примену смеша и раствора -израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и	

				производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине. -изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција.	
8.	2	Водоник и кисеоник и њихова једињења. Соли	Водоник и кисеоник Оксиди Киселине Хидроксиди или базе	-на основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли на основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских једињења, и именују једињења на основу формуле.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави хемије за седми разред заснива се на процени експерименталних вештина, логичког закључивања и примене напредних хемијских знања. Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз извођење огледа, решавање комплексних задатака, пројектне задатке, портфолио ученика и припрему за такмичења, са циљем развоја научне радозналости и критичког мишљења.

Назив наставног предмета: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Циљ програма додатне наставе из предмета информатика и рачунарство је увођење СТЕМ концепта у редовно школовање. Нема сумње да се СТЕМ концепт издвојио као најиновативнији и најважнији када је у питању савремено и квалитетно образовање. Реч је о приступу који се фокусира на усвајање знања и вештина из четири кључне области:

1. наука (Science),
2. технологија (Technology),
3. инжењерство (Engineering) и
4. математика (Mathematic).

У овом тренутку нема довољно обучених радника из СТЕМ области. Ипак, с обзиром на то да ће већина будућих послова захтевати с њима повезана знања и вештине, СТЕМ предмети су постали важан део наставних програма у најбољим светским школама, па је циљ ових часова да ученици на занимљив и креативан начин, кроз рад са новом технологијом стекну одређену праксу у примени СТЕМ концепта која ће им
значити за будуће школовање и каснију примену у радном окружењу.

Област/тема	**Бр.часова**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
Роботика	36	СТЕАМ технологија Значај креативности за будући развој Коришћење сензора за решавање проблемских задатака. Кретање робота и избегавање препрека	Након часова додатне наставе ученици ће бити у стању да: - Примене основне принципе СТЕМ концепта како на програмирање робота, или 3Д штампача, тако и на друге области. - Кроз игру савладају веома	**Истраживање и поставка изазова (С - Наука, М - Математика)**: Ученици дефинишу проблем, анализирају природне или математичке законитости (нпр. проучавају како се мења температура или израчунавају углове под којима се креће објекат).

	Примена робота у решавању практичних проблема	компликоване програмске захтеве - Побољшају критичко и аналитичко размишљање о програмским процесима - Стекну основна предзнања о објектно орјентисаном програмирању - Примене знање из програмирања на нову технологију и нове проблемске задатке. - Забаве се и кроз игру савладају веома сложене програмске задатке.	**Технолошко планирање и програмирање (Т - Технологија)**: Осмишљава се софтверски део пројекта коришћењем напредних платформи као што су Практикум за Скреч 3.0 на Петљи или програмски језик *Python*. **Креирање прототипа и инжењерство (Е - Инжењерство, А - Уметност)**: Спајање хардверских компоненти (нпр. повезивање *Micro:bit* уређаја са ЛЕД тракама или моторчићима) и дизајнирање кућишта или визуелног изгледа макете од рециклираних материјала. **Евалуација и дебаговање**: Тестирање уређаја у реалним условима, проналажење логичких грешака у коду или конструкцији и унапређивање система (итеративни процес)
	Подизање еколошке свести и примена робота у склањању отпада.		
	Припрема за фестивале и такмичења.		
	Сарадња са спољним сарадницима који промовишу СТЕМ концепт у образовању		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави информатике и рачунарства за седми разред заснива се на процени алгоритмичког начина размишљања, напредних програмерских вештина и креативног решавања проблема. Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз израду кодних решења, пројектне задатке, портфолио ученика и припрему за такмичења, са циљем развоја логике, самосталости и примене савремених технологија.

Назив наставног предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Додатна настава је конципирана тако да проширује редовно градиво седмог разреда, са фокусом на напредније практичне вештине, машинство, машинске материјале, графичке комуникације у машинству, механизме, роботику и управљање моделима помоћу рачунара.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
Животно и радно окружење	6	• Историјски развој машинства, прва, друга и трећа индустријска револуција. • Савремено производно окружење и аутоматизација. • Мере заштите на раду при раду са машинским материјалима и алатима за сечење метала.	• Препозна кључне прекретнице у историјском развоју машинства. • Објасни улогу аутоматизације у савременом друштву. • Доследно примењује мере безбедности при раду у радионици.	• Мултимедијалне презентације. • Анализа видео-материјала о модерним фабрикама и роботизованим погонима. • Дискусије на тему утицаја технологије на послове будућности.
Графичке комуникације у машинству	8	• Читање и тумачење сложенијих машинско-техничких цртежа (склопни и радни цртежи). • Стандарди и машински симболи (навоји, толеранције, храпавост). • Коришћење 2Д и 3Д ЦАД софтвера за моделовање машинских елемената.	• Правилно прочита и протумачи склопни машински цртеж. • Идентификује стандардне машинске елементе на цртежу. • Самостално креира 3Д модел једноставног	• Практичне вежбе читања техничке документације. • Рад у рачунарском кабинету уз коришћење приступачних

			машинског дела на рачунару.	ЦАД програма (нпр. Тинкерцад, ФрееЦАД или Фусион 360).
Технологија материјала (машински материјали)	6	• Дубља анализа својстава метала и њихових легура (челик, ливови, обојени метали). • Савремени материјали у машинству (полимери, техничка керамика). • Корозија и савремене методе површинске заштите метала.	• Разликује црне и обојене метале на основу њихових физичких и механичких својстава. • Изабере одговарајући материјал за израду одређеног машинског дела. • Препозна знаке корозије и наведе начине заштите.	• Лабораторијски огледи и испитивање узорака метала (тврдоћа, еластичност). • Практичан рад на припреми и наношењу заштитних премаза на металне узорке.
Машине и механизми	6	• Анализа рада погонских, преносних и извршних машина. • Механизми за пренос и трансформацију кретања (зупчасти, каишни, ланчани пренос, полуге). • Прорачун преносног односа и степена искоришћења.	• Објасни принцип рада различитих врста машина и механизама. • Препозна елементе за пренос кретања у свакодневном животу (нпр. на бициклу). • Израчуна основне параметре механичког преноса.	• Демонстрација рада на моделима механизама. • Практично расклапање и склапање једноставних преносних механизама. • Решавање рачунских задатака и техничких проблема.

Конструкторско моделовање и управљање (Роботика)	10	• Израда техничке документације за модел машине или возила са механизмом. • Обрада машинских материјала (лима, жице, пластике) ручним алатима. • Интеграција микроконтролера (Ардуино, Мицро:бит) и сензора у модел. • Алгоритамско управљање моделом (програмирање кретања, реакција на сензоре).	• Самостално изради функционални макетарски модел који садржи механизам. • Правилно и безбедно користи алате за сечење и обликовање лима и пластике. • Повеже електромотор и сензоре са микроконтролером. • Напише код/програм који управља кретањем модела.	• Рад у школској радионици и рачунарском кабинету (пројектни задатак). • Склапање и програмирање мобилних робота или паметних механичких система. • Организовање такмичења (нпр. трка робота или решавање препрека на полигону).

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Израда техничких пројеката, иновативност и примена знања кроз ученички портфолио, практичне радове и презентације уз помоћ самопроцене и развојне повратне информације.

Назив наставног предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА -ДОДАТНА НАСТА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма додатне наставе: Проширивање и продубљивање знања из ликовне културе; развијање и подстицање визуелне даровитости, креативности и естетске осетљивости; оспособљавање ученика за самосталан истраживачки и стваралачки рад кроз примену напредних ликовних техника и визуелних медија; развијање критичког мишљења и припрема за такмичења, конкурсе и изложбе.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Напредни цртеж и перспектива	8	Перспектива у амбијенту, архитектонски мотиви	Свесно користи различите карактере линије за приказ волумена и текстуре. Примени принципе једноставне перспективе за приказ дубине простора. Експериментише са цртачким материјалима.	Рад на већим форматима (блок 5). Цртање у школском дворишту (амбијентални цртеж). Индивидуалне консултације и демонстрација рада са угљеном и тушем.
2.	Уметнички пројекат	10	Уметнички пројекат	Изрази одређено емоционално стање или идеју кроз промишљен избор колорита. Успешно користи валерске степене (светло-тамно) за постизање драматике у графици	Истраживачки рад, анализирање ремек дела светских радова Уметнички израз на задату тему(апстрактна и фигуративна композиција) Вежбе брзог сликања (импресија).
3.	Савремени медији	6	Пуна пластика (скулптура) у односу на простор око ње. Високи и ниски рељеф.	Моделује стабилну тродимензионалну фигуру која је естетски занимљива са свих	Рад у материјалу (вајање фигуре човека или животиње у

			Експериментисање са нетрадиционалним материјалима: жица, гипсани завоји, картон, амбалажа, глинамол.	страна. Комбинује различите материјале у конструктивну целину. Разликује и изведе ниски и високи рељеф.	покрету). Израда макета малог архитектонског простора (идејно решење кућице или парка).
4.	**Графика и штампа / Отисак као уметнички медиј (висока штампа)**	4	Појам графике, матрице и оригиналног отиска. Технике високе штампе прилагођене узрасту: картонтисак, линорез (уз појачан надзор) или перорез (штампа са стиропора/стиродура). Серија и потписивање графичког листа.	Изради сопствену графичку матрицу по претходној скици. Реализује уједначен отисак у више примерака. Правилно потпише графички лист (евиденција серије).	Израда скице, преношење на матрицу, резање/израда рељефа матрице. Штампање ручном пресом или ваљком у боји. Развијање прецизности и уредности у раду.
5.	Визуелне комуникације и савремени медији; дизајн, фотографија, дигитална писменост	5	Креирање визуелног идентитета (логотип, плакат за школску представу). Основе кадрирања и композиције у фотографији. Увод у дигитални цртеж и колаж (коришћење бесплатних апликација на телефону/таблету).	Дизајнира функционалан и естетски јасан плакат/лого. Направи фотографију поштујући правило трећине и добар угао снимања. Комбинује традиционални цртеж са	Коришћење ИКТ-а у настави. Фото-лов: заједничка шетња и фотографисање занимљивих структура/мотива у околини школе. Рад на пројекту „Школски плакат".

				дигиталним елементима.	
6.	**Презентација и критичка анализа**	3	Појам галерије, музеја и кустоског посла. Селекција најбољих радова насталих током године. Опремање радова (паспортирање, урамљивање). Организација и поставка завршне изложбе.	Критички анализира свој рад и аргументовано образложи своје ликовне идеје. Учествује у постављању изложбе и разуме основна правила излагања уметничких дела.	Симулација рада у галерији (ученици као кустоси и уметници). Израда каталога или позивнице за изложбу. Јавно вођење кроз изложбу за родитеље и наставнике.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави ликовне културе за седми разред заснива се на процени ликовног стваралаштва, оригиналности и овладавања ликовним језиком и техникама. Вредновање има подстицајни карактер, а прати се кроз ликовни портфолио, практични рад, припремне скице и процес стварања, са циљем развоја естетског сензибилитета, креативности и самосталости у уметничком изражавању.

Назив наставног предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова:36

Циљ: Циљ додатне наставе музичке културе за седми разред јесте развијање музичког талента, стваралачког мишљења, естетског укуса и напредних музичких вештина ученика који показују посебно интересовање за уметност. Кроз истраживање сложенијих музичких форми, активно бављење музицирањем (вокално-инструменталним) и креативно стваралаштво, подстиче се њихов уметнички израз, љубав према културној баштини и савременом музичком стваралаштву, као и самосталост у интерпретацији и разумевању музичког језика.

Редни број	Област/тема	Укупан број часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања

теме		по теми			програма
1.	Музичко стваралаштво и импровизација	10	Вокална и инструментална импровизација на задату ритмичку или мелодијску основу; креирање краткиш минијатура уз помоћ дигиталних алата (MIDI/аудио апликације); експериментисање са звучним ефектима и „тело-музиком“.	Ученик самостално креира кратке музичке целине, користи основне дигиталне алате за снимање и обраду звука и испољава оригиналност у музичком изражавању.	Радионици, тимски рад, практични рад на рачунару/таблету, експериментисање са звуком.
2.	Истраживање музичких жанрова културне баштине	10	Упознавање са сложенијим вокално-инструменталним формама; истраживање традиционалне музике различитих поднебља и њених савремених фузија (етно-џез, етно-рок); савремена популарна и класична музика.	Ученик аргументовано анализира и разликује музичке жанрове, разуме улогу музике у различитим културама и критички вреднује слушане примере.	Активно слушање музике, аналитичке дискусије, израда мини-истраживачких пројеката и презентација.
3.	Напредно музицирање и аценски приказ	14	Вишегласне песме (канони, двоглас/троглас); инструментално извођење на школским орфовим инструментима или синтесајзеру; припрема и реализација разредних мини-концерата, перформанса или музичких изложби.	Ученик усклађено музицира у ансамблу, контролише тон и интонацију, овладава елементима сценског наступа и самопоуздано интерпретира музички садржај пред публиком.	Пробе по секцијама, групно и ансамбл музицирање, сценске пробе, јавни наступи у оквиру школе.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања у додатној настави из музичког за седми разред заснива се на вредновању извођења, музичке анализе, истраживачког рада и ученичког залагања. Процес се спроводи помоћу портфолија, листи праћења, самовредновања и јавних презентација ученика. На крају циклуса формира се квалитативни описни извештај о остваренim резултатима и развоју музичких талената.

Назив наставног предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Циљеви додатне наставе из физичког васпитања за седми разред обухватају развој специфичних моторичких способности, усавршавање сложених спортских вештина и подстицање трајних навика за редовно вежбање. Кључни фокус је на усвајању правила такмичења, развоју тимског духа, фер-плеја и личне одговорности кроз напредне спортске активности. Такође, циљ је идентификација и усмеравање даровитих ученика ка кадетском спорту и ваннаставним спортским програмима.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	АТЛЕТИКА	6	Техника истрајног трчања Техника спринтерског трчања Техника ниског старта Скок у даљ Скок увис (прекорачна техника) Бацање кугле(2 кг)-приказ технике Техника штафетног трчања (примопредаја штафете); Тробој	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. Објашњавају повезаност физичке активности, начине исхране и здравље	Додатна настава из атлетике за седми разред остварује се кроз специјализоване тренинге за усавршавање трчања, скокова и бацања, примену кружног рада и полигона спретности, као и кроз мини-такмичења и контролна мерења ради припреме за школска спортска такмичења. Кросевима (јесењи и пролећни) Такмичењем (унутар одељења).

2.	Спортска гимнастика	6	Вежбе на тлу- обавезни састав Прескоци и скокови Ниска греда Вежбе у вису	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина	Коришћењем станица, полигона, чување, помагање
3.	Основе тимских спортских игара	8	Игра 2 на 2 игра 3 на 3 Игра са тумачењем правила	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
4.	Ритмика и плес	4	Ритмичка вежба без реквизита Вежбе са обручима Ритмичке важбе са реквизитима Обрадити прве 2 варијанте народног кола Моравац Основни кораци друшвених плесова-валцер	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада вежбање у сали уз музичку пратњу.

5.	Футсал	6	Игра са тумачењем правила	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
6.	Полигони	6	Усавршавање технике пливања, све дисциплине Атлетски полигон Гимнастички полигон	Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада изводе основне елементе технике

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања у додатној настави из физичког васпитања за седми разред обухвата вредновање моторичких способности, техничко-тактичких вештина, фер-плеја и личне иницијативе. Процес се спроводи помоћу моторичких тестова, чек-листи техничке изведбе, ученичких портфолија и праћења лидерских способности. На крају циклуса формира се квалитативни описни извештај о спортским постигнућима и потенцијалима ученика.

Назив наставног предмета: ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: СЕДМИ
Годишњи фонд часова: 36

Додатна настава се организује за ученике који у редовној настави показују изразито занимање и напредак који је изван очекиваних исхода за узраст и који показују сколоности ка бржем усвајању страног језика.
Циљ додатног рада је проширивање усвојеног знања и отварање видика ка свим видовима у функционалној употреби страног језика. Овај вид наставе би требало да ученицима да могућност да сопственим способностима функционално користе страни језик у ширењу знања из свих области природних и друштвених наука. Циљ је и што више продубити позитиван став према језику и култури народа чији се језик учи.

Редни број теме	Наставна тема/област	Укупан број часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Unite 1,Et si on parlait des vacances	6	-passe compose/imparfait -les prepositions devant les moyens de transport -lexiques	-Правилно користи перфекат и имперфек- Разликује употребу перфекта и импрфекта Уме да наведе превозна средства -	Контрола присуства часовима Пружање додатне подршке ученицима који су заинтересовани за додатни рад и медаучењеревозна средства Додатни примери за вежбу Упућивање на додатне изворе, туторијале, материјал за вежбу. Додатни термини за одржавање часова ради адекватније припреме за провере знања. и такмичења.
2.	Unite 2,Et si on parlait de l`avenir?	6	-negation-ne ..pas, ne ...plus, ne...jamais. ne ...personne	-Да користи блиско будуће време -Да разуме интервју са стручњаком у некој области	При избору садржаја рада треба се водити интересовањима ученика као и будућом функционалном употребом усвојеног градива, ипак треба се ограничити на садржаје који су предвиђени наставним планом и програмом за узраст. Наставни процес ће се одвијати кроз проширивање знања у областима граматике,вокабулара,правописа,писања, говора и разумевања прочитаног или одслушаног материјала и на крају у функционалном повезивањз свих области на француском језику. Диманика часова додатне наставе:Планиран годишњи број часова

					одређује се на основу четрдесеточасовне норме. Такмичење из француског језика се одржава само у седмом и осмом разреду.
3.	Unite 3,Et si on parlait de nos gouts?	6	-conditionnel present -lexique -imperatiff	-Правилно користи заповедни начин -Уме да пренесе поруку или савет -Корити кондиционал презента	
4.	Unite 4,Et si on parlait de nouvelles technologies?	7	-Question totale/partielle -Les adverbes en ment -les pronoms adverbiaux en et y	-Да користи упитне реченице -Говори о садржајима на интернету које користе и које их занимају -Наведе напопуларније друштвене мреже	
5.	UNite 5, -Et si on parlait de notre style	7	-les adjectifs demonstratifs -les pronoms	-Користи показне придеве и заменице	

	vestimentaire?		demonstratifs -Comparatif/ Superlatif des adjectifs	-Користи поређење придева -Опише себе и другу особу
6.	Unite 6, Et SIon parlait de notre alimentation	8	-vocabulaire L`article partitif/de partitif -lespronoms possessifs	-Да разликује врсте ресторана -Прихвати или одбије позив за неку активност -Поручи храну у ресторануНаведе здраву храну Изрази одређену или неодређену количину.

П**раћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање**): Праћење напредовања у додатној настави из француског језика за седми разред обухвата вредновање усмене и писмене комуникације, креативног стваралаштва, интеркултурних компетенција и пројектног рада. Процес се спроводи помоћу језичког портфолија, рубрика процене, самовредновања и практичних мини-пројеката. На крају циклуса формира се квалитативни описни извештај о оствареним језичним резултатима и развоју ученичких потенцијала.

Назив наставног предмета: РУСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред : СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ реализовања додатне наставе: Циљ додатне наставе је да омогући одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самостални рад,

развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање. Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, њихових хуманистичких, моралних и естетских ставова; стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији; стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1	Грамматика	12	Вид, времена, склонение, наречия, местоимения, степени сравнения, будущее время, повелительное наклонение, глаголы движения	Примењује сложеније граматичке структуре.	Граматичке вежбе.
2	Разговорне теме	6	Школа, Моя семья, Белград, Москва, Кем быть?	Изражава мишљење о различитим темама.	Конверзација и презентације.
3	Посета Руском центру	2	Новогодишњи концерт	Упознаје руску културу.	Посета и дискусија.
4	Такмичења	8	Припрема и учешће на такмичењима	Постиже виши ниво језичких компетенција.	Индивидуални и групни рад.
5	Електронски курсеви	4	Время говорить по-русски, електронске теме	Користи дигиталне ресурсе за учење.	Рад на рачунару.
6	Масленица	2	Масленица	Познаје руске обичаје.	Радионице.

7	Стихи и песни	2	Стихи известных русских поэтов, Давайте споём	Развија језичку и културну компетенцију.	Рецитовање и певање.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа:
- праћење и посматрање
- разговор
- формативна и сумативна евалуација
- радови ученика
- труд и залагање
- уредност, систематичност
- самоиницијативност
- редовност на часовима

Назив наставног предмета: БИОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред:ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ наставног програма: Циљ додатне наставе биологије је да ученици прошире и продубе знања о јединству и разноврсности живог света, еволуционим процесима, генетичким основама наслеђивања и функционисању екосистема. Кроз истраживачки рад, практичне активности и самостално проучавање биолошких појава развијају научно мишљење, критички однос према информацијама и способност примене стечених знања у свакодневном животу.

Посебан нагласак ставља се на развијање интересовања за природне науке, подстицање талентованих ученика, припрему за такмичења и пројекте, као и на развијање одговорног односа према сопственом здрављу, очувању животне средине и биодиверзитета.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**

1.	Јединство грађе и функције као основе живота	8	Ћелијске органеле и њихове функције; фотосинтеза и ћелијско дисање; нервни и ендокрини систем; хомеостаза	Ученик препознаје основне ћелијске органеле и њихову улогу; повезује фотосинтезу и дисање са животним процесима; уочава значај нервног и ендокриног система у регулацији организма.	Садржаји се утврђују кроз разговор, демонстрацију, рад на моделима, анализу шема и илустрација, решавање једноставних задатака и индивидуализовану подршку ученицима
2.	Човек и здравље	8	Здрави стилови живота; пубертет; превенција болести; лабораторијске анализе	Ученик препознаје значај здравих навика; описује промене у пубертету; разуме основне мере очувања здравља	Рад на примерима из свакодневног живота, анализа ситуација, разговор и вођене вежбе.
3.	Порекло и разноврсност живота	8	Геолошка доба; настанак живота; улога кисеоника и озонског омотача	Ученик препознаје основне фазе развоја живота на Земљи и повезује промене услова средине са еволуцијом живог света.	Утврђивање кроз временске линије, илустрације, презентације и кратке истраживачке задатке.
4.	Наслеђивање и еволуција	6	Животни циклуси; улога гена; природна селекција; Дарвинова теорија, Ламаркова теорија	Ученик описује основне фазе животног циклуса; повезује улогу гена са развојем особина; објашњава значај природне селекције.	Коришћење шема, модела, илустрација и једноставних примера из природе.
5.	Живот у екосистему	4	Ланци и мреже исхране; кружење супстанци; биодиверзитет; угрожене врсте	Ученик препознаје односе у екосистему; објашњава значај биодиверзитета; наводи примере угрожених врста	Вежбе, анализа примера, рад у пару и групи, израда једноставних постера и шема.

				и мере заштите.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања у додатној настави из биологије за седми разред обухвата вредновање истраживачких вештина, експерименталног рада, анализе природних процеса и пројектних активности. Процес се спроводи помоћу биолошког портфолија, чек-листи за лабораторијски рад, рубрика за презентације и самовредновања. На крају циклуса формира се квалитативни описни извештај о научним постигнућима и развоју истраживачких потенцијала ученика.

ОСМИ РАЗРЕД – ДОДАТНА НАСТАВА

Назив наставног предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова : 34

Циљ додатне наставе: Циљ додатне наставе је да ученицима који су показали највиши ниво знања омогући да из датог предмета сазнају више кроз компликованије задатке и да их евентуално припреми за такмичења.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начини остваривања програма
1.	Фонетика морфологија синтакса творба речи	6	Продубљивање знања из фонетике, морфологије, синтаксе и творбе речи; сложенији језички проблеми.	Самостално анализира језичке појаве и примењује знања у новим ситуацијама.	Истраживачки задаци, језичке радионице, анализа текстова и проблемска настава.
2.	Творба речи историја српског књижевног језика дијалекти	7	Творба речи, развој српског књижевног језика и дијалекатска разноврсност.	Објашњава развој језика и уочава особености дијалеката и творбених модела.	Самостални рад, пројектни задаци и презентације.

3.	Функционални стилови	2	Функционални стилови и њихова примена у различитим комуникативним ситуацијама.	Разликује стилове и примењује њихове одлике у усменом и писменом изражавању.	Анализа текстова, радионице и практичан рад.
4.	Лексикологија Акцентологија	3	Лексичко богатство српског језика и основни појмови акцентологије.	Уочава лексичке слојеве и правилно користи језичке ресурсе.	Истраживачки задаци, рад на речницима и анализа примера.
5.	Правопис	4	Сложенија правописна правила и правописне недоумице.	Доследно примењује правописна правила и образлаже своја решења.	Правописне радионице, диктати и уређивање текстова.
6.	Књижевност	9	Тумачење књижевних дела различитих епоха и праваца; књижевнотеоријски појмови.	Самостално анализира књижевни текст и аргументовано износи ставове.	Читалачке радионице, дебате, презентације и пројектна настава.
7.	Језичка култура	3	Развијање културе усменог и писменог изражавања; јавни наступ и аргументована комуникација.	Јасно, прецизно и стилски примерено се изражава.	Усмени наступи, дебате, писање различитих врста текстова и вршњачко вредновање.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави из српског језика за осми разред обухвата вредновање књижевне анализе, језичке норме, стваралачког изражавања и истраживачког рада. Процес се спроводи помоћу портфолија, чек-листи за усмене презентације и самовредновања. На крају циклуса формира се квалитативни описни извештај о језичким компетенцијама и резултатима припрема за такмичења.

Назив наставног предмета: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ додатне наставе: Циљ додатне наставе из енглеског језика је да ученик усвоји садржаје предвиђене планом и програмом за шести разред и оствари исходе који одговарају прописаним стандардима постигнућа напредног нивоа.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
	Introduction	1	Present simple and present continuous, Stative verbs	Ученици са потпуном сигурношћу уочавају и образлажу контекстуалне и прагматичке разлике између динамичких глагола и глагола стања (stative verbs). Течно и стилски исправно изражавају нијансе личних интересовања, афинитета и одбојности према спортским и свакодневним активностима. Самостално воде и покрећу напредну интеракцију у непредвиђеним комуникативним ситуацијама, користећи стратегије за тражење појашњења (asking for clarification).	Контрастивни лексичко-граматички тестови са фокусом на глаголе који мењају значење у зависности од аспекта (нпр. taste, feel, smell, think). Игре улога и симулације комплексних интервјуа у којима се тражи прецизно језичко нијансирање при изражавању ставова. Анализа аутентичних аудио-записа на којима изворни говорници користе сложене идиоматске изразе за изражавање свиђања и несвиђања.
1.	Problems	6	Past simple and past continuous, present perfect, present perfect and past simple,	Ученици са лакоћом интегришу и комбинују сва три прошла времена (Past Simple, Past Continuous, Present Perfect) унутар једне синтаксичке целине. Без грешке примењују специфична и изузетна правила употребе чланова	Вежбе напредног нивоа трансформације реченица (Sentence Transformation) карактеристичне за републичка такмичења (контраст Past Simple / Present Perfect). Писање критичког есеја на тему

			Articles	(Articles) испред географских и апстрактних појмова. Пишу структурисане, кохерентне аргументоване текстове у којима наводе листу разлога за решавање вршњачких или друштвених проблема.	друштвених проблема (нпр. вршњачко насиље – Bullying) заснованог на анализама лекција из историје (нпр. The Silk Road). Специјализовани задаци типа Cloze test са фокусом на изостављање или обавезну употребу одређеног и неодређеног члана.
2.	The future	6	will for predictions and decisions, going to for plans and intentions, present continuous for arrangements, First conditional	Ученици без оклевања бирају и користе адекватну граматичку структуру за будућност у зависности од нивоа сигурности, планирања или договора. Сложеним реченичним конструкцијама и првим кондиционалом прецизно исказују узрочно-последичне везе и хипотетичке пратеће околности. Самостално праве генерализације и контрасте у дужим писаним саставима који се тичу професионалних амбиција и успеха у животу.	Симулације пословних преговора, мењања планова и отказивања термина у званичном и незваничном контексту (Changing an appointment). Дебате на тему „Како биолошки сат (Body clock) утиче на успех ученика у школи” у оквиру међупредметног повезивања са биологијом. Решавање синтаксичких тестова који обухватају временске реченице са будућим значењем испред везника when, as soon as, unless.
3.	Risks	6	would, Second conditional, so ... that, Reflexive pronouns	Ученици у потпуности разумеју концепт имагинарног и нереалног услова у садашњости і без грешке граде реченице у другом кондиционалу. Вешто користе конструкцију so ... that	Игре хипотетичких сценарија и доношења ризичних одлука у ванредним ситуацијама (What would you do if...? / Are you a survivor?).

				за наглашавање последица унутар комплексних реченица. Правилно употребљавају повратне заменице (Reflexive pronouns) у идиоматским и напреднијим глаголским спојевима.	Израда заједничког такмичарског пројекта: туристичка брошура за центар за екстремне спортове (A brochure for an activity centre). Анализа неадаптираних стручних текстова из географије који се тичу природних катастрофа (нпр. Supervolcano / Plate tectonics).
4.	Can I ask …?	6	Question forms, Gerunds, Separating phrasal verbs	Ученици тачно конструишу све врсте упитних реченица, укључујући индиректна питања, предметна и субјекатска питања. Правилно примењују герунд као субјекат, објекат или након предлога у академском контексту изражавања. Без тешкоћа употребљавају фразне глаголе са раздвојивим партикулама, пазећи на тачан положај именичких и заменичких објеката.	Писање и обликовање званичног имејла (A formal email) приликом конкурисања за викенд-послове на основу огласа. Лексичко-граматичке вежбе спајања и раздвајања фразних глагова кроз напредне тест-формате. Критичка анализа медијских текстова и утицаја телевизије на тинејџере у оквиру грађанског васпитања.
5.	Buying and selling	5	Passive voice (present simple, past simple, present perfect, future	Ученици без икаквих потешкоћа преводе активне конструкције у пасивне кроз четири различита глаголска времена. Правилно комбинују модалне глаголе	Такмичарске вежбе трансформације реченица са вишеструким објектима из активног у пасивни облик.

			with will), Modal verbs with the passive voice, Prepositions	са пасивним инфинитивом (modals with the passive voice) за изражавање правила и прописа. Тачно употребљавају просторне, временске и предлошке патере у оквиру тема о путовањима и економији.	Спровођење, статистичка анализа и писмена презентација анкете о потрошачким навикама младих (Spending money: a survey). Слушање и анализа напредних аудио-материјала о еколошком концепту превоза хране (Food miles) и економском значењу новца.
6.	Protest	4	Reported speech, say / tell, Indirect questions	Ученици у потпуности владају правилом слагања времена у индиректном говору (Reported speech) при преношењу изјава, наредби и упита. Прецизно праве разлику између употребе глагола say и tell у зависности од синтаксичког окружења реченице. Конструишу изразито учтива индиректна питања за тражење информација у службеним и свакодневним околностима.	Симулације препричавања историјских говора, политичких дебата или судских исказа из историје и књижевности (нпр. Romeo and Juliet). Задаци преобликовања директних питања у индиректна учтива питања (Polite / Indirect questions) у писменој и усменој форми. Писање есеја уз употребу напредних синтаксичких везника (Sentence linkers) на тему важног историјског догађаја из сопствене земље.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави из енглеског језика за осми разред обухвата вредновање напредне комуникације, анализе текстова, академског писања и пројектног рада. Процес се спроводи помоћу језичког портфолија, рубрика процене, чек-листи за интеракцију и самовредновања. На крају циклуса формира се квалитативни описни извештај о језичким компетенцијама и резултатима припрема за такмичења.

Назив наставног предмета: ИСТОРИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ наставног програма: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	5	Последице Великог рата Револуције у Русији и Европи Стварање југословенске државе Тоталитарни режими у Европи Истакнуте личности Југословенска краљевина	– пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских критички се односи према информацијама из	Ученици ће бити упућени на литературу и ДВД-филм, припрему самосталних презентација анализу различитих текстова и материјала

				медија користећи се историјским знањима и вештинама; – анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала;	
II	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ	15	Свет у рату Југославија и српски народ у рату. Последице рата Истакнуте личности	– пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности анализира и процени ближе - хронолошко порекло извора на основу садржаја; -поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја и критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама;	Рад на различитим уџбеницима и збиркама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима анализа различитих текстова и материјала рад са разним збиркама текстова. Упућивање на документарце.

				– анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала; смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; -анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним	

				примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; – образложи значај и улогу истакнутих личности у дат ом историјском контексту; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности - изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту;	

				– препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; - пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; – препозна како субкултуре интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот;	

III	СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА	8	Деколонизација Последице рата Истакнуте личности Односи између САД и СССР Нова Југославија	– уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анали зира позицију аутора; -доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; – образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;	Упућени на литературу и ДВД-филм, припрема самосталних презентација анализа различитих текстова и материјала

				– изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја , појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; препозна на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права -идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата; – објасни значење појмова геноцид и Холокауст, изрази ставове, засноване на историјским аргументима,	

				уважавајући мишљење саговорника; -препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; -осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ ; -образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба; - истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања; – покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа;	

				– уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима;	
IV	СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА	6	Свет после Хладног рата Српски народ на крају 20. и почетком 21. Века Распад Југославије Истакнуте личности	– пореди положај и начин живота припадника различитих тих друштвених група у историјском периоду савременог доба; -илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу – образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; -препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот – наведе примере утицаја спортских и уметничких	анализа различитих текстова и материјала рад са разним збиркама текстова. Упућивање на сарадњу и мотивација

				достигнућа на обликовање савременог друштва; -идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала;	

				-осмисли , спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ; -образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба; – покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва	
				смешта кључне догађаје, по јаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти;	Рад на различитим историјским изворима, збиркама извора ;Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима,

				– пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса – изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и	

				природном окружењу; -образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; – препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави из историје за осми разред базира се на континуираној процени критичког мишљења, анализе извора и аргументованог излагања кроз порфолио, мини-пројекте и дебате. Напредак ученика се вреднује кроз три нивоа оспособљености, од ослањања на уџбеник до самосталног повезивања сложених историјских процеса у ширем контексту. Циљ овог процеса је пружање конструктивних повратних информација које подстичу развој историјског мишљења и припрему за такмичења.

Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ додатне наставе: Основни циљ додатне наставе из географије за осми разред јесте продубљивање знања о глобалним и регионалним географским процесима, друштвено-економским и еколошким изазовима. Програм развија просторно мишљење, напредне истраживачке вештине и критичку анализу тематских карата, статистичких података и научне литературе. Коначан циљ је подстицање даровитости код ученика и њихова успешна припрема за предстојећа географска такмичења.

Програм додатне наставе

Додатним радом обухваћени су они ученици седмог и осмог разреда који показују изузетно интересовање за овај предмет (напредни ниво), и који желе да учествују на такмичењу из географије које организује Министарство просвете.

Циљ додатне наставе наставног предмета:

- обогаћивање знања и боље разумевање специфичности и повезаности природних и друштвених појава и процеса на Земљи
- оспособити ученика да самостално или у групи прикупља, класификује, анализира, исказује и користи географске информације
- активан однос према природном и друштвеном окружењу
- развијање способности за истраживање туристичких вредности одређених регија у свету
- ученици се оспособљавају да учествују у дебатама
- ученици се оспособљавају за извођење једноставнијих истраживања
- ученици развијају способности функционалне писмености (картографска, информатичка, природно – научна)

Уџбеници и литература за реализацију програма:

- Уџбеник географије за 8. разред основне школе
- Интернет

Начини реализације додатне наставе:

Теме које ће се обрађивати на додатној настави пратиће програм редовне наставе. У зависности од интересовања ученика и прикупљеног материјала, поједине теме могу да се обрађују више часова. Садржаји својом разноликошћу и занимљивошћу утичу на позитивнији однос према учењу, са више задовољства. У оквиру додатне наставе наставник ће припремити ученике за такмичење.

Врло погодно за рад у групама јесте израда тематских албума и зидних паноа. Један од најјачих подстицаја за рад ученика је признање за тај рад, да ти радови користе и другима, да су понеки од њих украс учионице, па и целе школе. Те албуме и паное треба искористити у редовној настави. Ученици могу да припреме и географску изложбу, а садржаји тема за географску изложбу зависи од интересовања ученика., вулканизам, цунами, успеси алпиниста и спелеолога... Индивидуалан рад је предвиђен са ученицима који се припремају за такмичење из географије. Посете(предлог): Музеј Јована Цвијића; Етнографски музеј; Природњачки музеј.

Редни број наставне теме	Наставна тема	Број часова по теми	Садржај наставне теме	Исходи	Начин остварености програма

1	Географија завичаја	1	1.Пројекат о свом завичају	Учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; Анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу
2	Географски положај, границе и величина територије Србије	1	2. Интеграције ЕУ и НАТО	Одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; Анализира карактеристике граница и пограничнних крајева Србије;	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на

					изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу
3	Физичко-географске одлике Србије	15	3. Фрушка гора као острвска планина 4. Споменици природе Вражји камен и Просечник и Ђавоља варош 5. Прерасти у источној Србији 6. Пећина Рисовача као станиште пећинског човека из леденог доба 7. Карајукићи бунари као најхладније место у Србији 8, Кошава-локални ветар у Београду 9. Заштита ваздуха од загађења 10.Врањска бања-најтоплија бања у Европи 11. Река Дунав као најзначајнија међународна река која тече кроз нашу земљу 12. Бифуркација реке Неродимке 13. Еолска језера уна северу Србије	Опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; Класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; Анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; Класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије;	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

			14. “Горске очи” на Шари и Проклетијама 15.Ђердапско језеро-највеће вештачко језеро у Србији 16. Животињски свет у степи Панонске низије 17. Витановача-једина прашума у Србији	Наводи начине коришћење вода Србије; Препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеа на човека и адекватно реагује у случају природних непогода; Доводи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;	
4	Друштвено-географске одлике Србије	15	18. Како се мењао природни прираштај у Србији кроз векове 19. Досељавање Јужних Словена на полуострво Балкан 20. Динарска миграциона струја (Јован Цвијић) 21. Досељавање избеглица после грађанског рата у	Објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције;	

			бившој СФРЈ 1991-1995.године 22. Процес старења становништва у Србији 23. Горанци у Србији 24. Лепенски Вир 25. Сингидунум 26. Утицај Турака на архитектуру наших градова (Оријентални градови) 27. Град у Србији по избору (географски положај, физичко-географске и друштвено-географске одлике) 28. Пољопривреда у Панонској низији 29. Индустријализација у Србији 30. Римски рудници у Србији 31. Дунав-значај коридора 7 за нашу земљу 32. Туристичке вредности града (по избору)	Изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; Изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; Израђује и анализира графичке приказе структура становништва; Објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; Уз помоћ карте	

				Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; Доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи; Препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине;	
5	Природна и културна баштина Србије	1	33. Национални парк (по избору)	Описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на	Рад на различитим изворима и збир кама извора;

				карти; Процењује важност очувања природне и културне баштине Србије;	Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу
6	Срби у региону и дијаспори	1	34. Срби у дијаспори (узроци и смер емиграција)	Објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету;	Рад на различитим изворима и збир кама извора; Самосталне презентације Повезивање раније наученог и корелација са другим предметима, Сарађују на изабраном или договореном пројекту, уче да пишу и користе литературу

Укупно		34			

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави из географије за осми разред заснива се на процени просторног мишљења, анализе тематских карата и статистичких података кроз порфолио, истраживачке задатке и практичне пројекте. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од препознавања географских фактора уз помоћ наставника до самосталног решавања сложених економских и еколошких проблема у ширем контексту. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој истраживачких вештина и припрему за такмичења. Од новембра месеца предвиђени су и часови додатне наставе на којима ће се ученици припремати за такмичења. Број ових часова зависи до ког нивоа такмичења ће ученици стићи . Предвиђен број часова за припремање ученика за такмичење је 10.

Назив наставног предмета: МАТЕМАТИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА
Разред: ОСМИ
Годишњи фонд часова: 34

Циљ додатне наставе из математике за ученике осмог разреда: Основни циљ додатне наставе из математике за ученике осмог разреда јесте продубљивање стеченог знања, развој логичког и апстрактног мишљења, као и оспособљавање ученика за решавање нестандардних и сложених задатака који превазилазе редован план и програм. Програм је намењен талентованим ученицима са циљем да усаврше математичке вештине, припреме се за успешно полагање завршног испита (мале матуре) на напредном нивоу и остваре запажене резултате на општинским, окружним и државним такмичењима из математике.

	Област/тема	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	Сличност	5	Пропорционалне величине. Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности	Ученик ће моћи да: примењује Талесову теорему и услове сличности троуглова у сложенијим задацима; решава проблеме који укључују размере и пропорције; доказује сличност троуглова и	Решавање проблемских и такмичарских задатака; геометријске конструкције; истраживање односа међу фигурама; анализа различитих начина решавања; самосталан и

				примењује је у геометријским конструкцијама и реалним ситуацијама.	групни рад.
2.	Тачка, права и раван	3	Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедар.	Ученик ће моћи да: анализира просторне односе између тачака, правих и равни; примењује особине ортогоналних пројекција; решава сложеније просторне геометријске задатке; развија просторну представу и логичко закључивање.	Коришћење модела и просторних приказа; истраживачки рад; решавање проблемских задатака; дискусија и образлагање поступака решавања.
3.	Линеарне једначине и неједначине	5	Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина с једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.	Ученик ће моћи да: решава сложеније линеарне једначине и неједначине; анализира добијена решења; моделује реалне проблеме помоћу једначина и неједначина; примењује различите стратегије решавања.	Решавање проблемских и такмичарских задатака; примена математике у свакодневним ситуацијама; анализа различитих поступака решавања; самосталан рад.
4.	Призма	4	Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме.	Ученик ће моћи да: анализира својства призме; примењује формуле за површину и запремину у сложенијим задацима; решава проблеме који повезују више геометријских појмова; примењује знања у	Истраживачки рад; израда модела; решавање сложенијих геометријских и текстуалних задатака; примена дигиталних и визуелних средстава.

				практичним ситуацијама.	
5.	Пирамида	5	Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде	Ученик ће моћи да: примењује својства пирамиде у решавању проблемских задатака; израчунава површину и запремину сложенијих тела; повезује различите геометријске појмове и формуле; образлаже поступак решавања.	Практичан и истраживачки рад; израда модела; решавање нестандардних задатака; анализа и презентација решења.
6.	Линеарна функција	5	Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција	Ученик ће моћи да: анализира особине линеарне функције; прелази са алгебарског на графички приказ и обрнуто; одређује нулу функције, знак и монотоност; примењује линеарну функцију у моделовању реалних ситуација.	Истраживање зависности међу величинама; графичко представљање функција; решавање проблемских задатака; коришћење дигиталних алата и координатног система.
7.	Системи линеарних једначина	4	Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама	Ученик ће моћи да: решава системе линеарних једначина различитим методама; тумачи графичко значење решења; примењује системе једначина у решавању	Решавање проблемских и такмичарских задатака; анализа различитих метода решавања; графичко представљање решења; самосталан и групни рад.

				текстуалних задатака; упоређује ефикасност различитих метода решавања.	
8.	Ваљак, купа и лопта	5	Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правог ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте	Ученик ће моћи да: примењује формуле за површину и запремину ваљка, купе и лопте у сложенијим задацима; анализира односе међу геометријским телима; решава практичне и проблемске задатке; повезује просторну геометрију са реалним ситуацијама.	Решавање проблемских задатака; израда и анализа модела геометријских тела; истраживачки рад; примена математике у реалним ситуацијама; презентација поступака решавања.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа:

Систематско праћење ученика кроз:

- ангажовање ученика на часу
- проверу домаћих задатака

Периодично праћење ученика кроз:

-постигнућа на такмичењима.

Назив наставног предмета: ФИЗИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ додатне наставе из физике за ученике осмог разреда: Основни циљ додатне наставе из физике за ученике осмог разреда јесте продубљивање стеченог знања, развој експерименталних вештина и подстицање логичког и проблемског мишљења кроз решавання сложених рачунских и практичних задатака. Програм је намењен талентованим ученицима са циљем да овладају напредним физичким

законитостима (механика, топлота, електрицитет, оптика), развију истраживачки приступ и остваре запажене резултате на такмичењима из физике.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	5	Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција.	Ученик/ца ће моћи да: • примени појмове амплитуде, периода и фреквенције у сложенијим задацима • анализира зависност периода од физичких величина (клатно, опруга) • разликује типове таласа и њихове карактеристике • објасни појаве интерференције и резонанције на основном нивоу • решава рачунске и графичке задатке из таласног кретања	• продубљени експерименти са клатном и опругом • рад са графицима и формулама • решавање сложенијих задатака • коришћење симулација таласних појава • истраживачки задаци

2.	СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	10	Карактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија. Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положаја ликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп.	Ученик/ца ће моћи да: • примењује законе одбијања и преламања у рачунским задацима • објасни формирање ликова код огледала и сочива • разликује врсте сочива и њихову примену • анализира оптичке системе (лупа, камера, око) • објасни појаве дисперзије и спектра светлости	• решавање геометријске оптике • конструкција ликова помоћу зрака • експерименти са сочивима • анализа примера из праксе (камера, микроскоп) • истраживачки задаци
3.	ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	4	Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање	Ученик/ца ће моћи да: • примени Кулонов закон у једноставним задацима • објасни интензитет електричног поља • анализира распоред	• рачунски задаци са Кулоновим законом • симулације електричних поља • анализа дијаграма поља • проблемски задаци

			наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери.	линија поља за више наелектрисања • решава проблеме интеракције наелектрисања	
4.	ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	11	Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло.	Ученик/ца ће моћи да: • примењује Омов закон у сложенијим колима • израчунава отпор, напон и јачину струје • разликује везивање отпорника (редно и паралелно) • анализира снагу и рад електричне струје	• решавање сложенијих кола • лабораторијске вежбе са мерењем • проблемски задаци • анализа реалних електричних уређаја

			Везивање отпорника. Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји).		
5.	МАГНЕТНО ПОЉЕ	3	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени.	Ученик/ца ће моћи да: • објасни магнетно поље струје • примени правило десне руке • разуме принцип рада електромотора • анализира електромагнетну индукцију на основном нивоу	• експерименти са електромагнетом • демонстрација електромотора • симулације магнетних поља • решавање концептуалних задатака
6.	ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	3	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и	Ученик/ца ће моћи да: • објасни радиоактивни распад и врсте зрачења • разуме појам полураспада • примени основне појмове нуклеарне енергије	• решавање једноставних задатака полураспада • анализа графика распада • мултимедијални садржаји • дискусије о примени и безбедности

			животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија.	• анализира примену и ризике нуклеарне физике	
7.	ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	1	Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож…) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)	Ученик/ца ће моћи да: • анализира улогу физике у савременим технологијама • објасни принцип рада уређаја из свакодневног живота • разуме значај обновљивих извора енергије • критички процењује научно-технолошки развој	• истраживачки радови и презентације • анализа савремених технологија • пројектни задаци • дискусије и дебате

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Систематско праћење ученика у додатној настави заснива се на континуираном праћењу развоја способности за дубље разумевање физичких појмова, решавање сложенијих проблема и примену знања у новим ситуацијама.

Назив наставног предмета: ХЕМИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ додатне наставе из хемије за ученике осмог разреда: Основни циљ додатне наставе из хемије за ученике осмог разреда јесте продубљивање теоријских знања о хемијским процесима, развој експерименталних и лабораторијских вештина, као и подстицање логичког и критичког мишљења кроз самостално решавање сложених рачунских и практичних задатака. Програм је намењен талентованим ученицима са циљем да овладају напредним садржајима (неорганска хемија, хемијске реакције и стохиометрија), развију истраживачки приступ и остваре запажене резултате на такмичењима из хемије.

Редни број теме	Број часова по теми	Област/тема	Садржај	Исходи	Начин остваривање програм
1.	5	Метали, оксиди и хидроксиди	Метали и неживој и живој природи. Општа и физичка и хемијска својства метала Алкални и земноалкални метали Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена	-На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли. -Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли. -Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција	На почетку теме ученици разматрају заступљеност метала у неживој и живој природи што доприноси њиховом сагледавању релевантности теме за разумевање природе и шта чини њен састав, зашто је добијање метала из руда значајно за друштво и да је при томе важно предузимање мера за заштиту животне средине. Потребно је подстицати ученике да повезују облике налажења метала у природи (у елементарном облику и у једињењима) са структуром атома, односно реактивношћу метала, као и с положајем метала у Периодном систему елемената.
2.	6	Неметали, оксиди и киселине	Неметали у неживој и живој природи	-На основу хемијских симбола, формула, назива	На почетку учења друге теме важно је да ученици, кроз разматрање

			Халогени елементи Сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди и киселине, својства и примена	и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења. -Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и неметала, и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли. -Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција.	заступљености неметала у неживој и живој природи, сагледају релевантност теме за разумевање природе и шта чини њен састав, али и као ресурса који користи друштво. Ученицима се може рећи да неметали улазе у састав биолошки важних једињења о којима ће учити у другом делу године. И у оквиру ове теме је важно да ученици повезују структуру атома неметала са реактивношћу елемената и облицима налажења у природи (у елементарном облику и у једињењима). Ученици могу да сазнају о различитим алотропским модификацијама сумпора, фосфора и угљеника, као и да се подсете градива седмог разреда о алотропским модификацијама кисеоника.
3.	4	Соли	Добијање соли Формуле соли и називи. Дисоцијација соли Физичка и хемијска својства соли	-Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и неметала, и њихових најважнијих оксида, киселина, база и соли. -Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција метала, неметала, оксида, киселина, база и соли, повезују их с добијањем појединих једињења и практичном	Учење о начинима добијања соли, физичким и хемијским својствима соли требало би да обухвати примену до тада стечених знања (о киселинама и базама, њиховим формулама и називима) приликом писања формула и назива неутралних соли, као и хемијских једначина реакција за добијање неутралних соли. Добијање киселих соли приказати на примеру добијања натријум-хидрогенкарбоната. И у оквиру ове теме ученици би

				применом. -Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција.	требало да пишу једначине дисоцијације у води растворних соли и да разликују катјоне од анјона. И у оквиру учења ове теме ученици би требало да сазнају о практичној примени различитих соли, о својствима, добијању и практичној примени кухињске соли (на пример, за припремање физиолошког раствора, као конзерванс). Корелација са наставом географије може се остварити кроз разматрање како својства калцијум-карбоната и калцијум-хидрогенкарбоната утичу на облик кречњачког рељефа. Важно је да ученици повезују стечено знање о солима са саставом воде за пиће и саставом минералних вода.
4.	1	Органска једињења и њихова општа својства	Својства атома угљеника. Многобројност и општа својства органских једињења	-На основу формула, функционалних група, назива и својстава разликују најважније представнике класа органских једињења: угљоводоника, алкохола и карбоксилних киселина. -Објашњавају како тип хемијске везе у неорганским и органским супстанцама утиче на физичка и хемијска	Ова тема уводи ученике у нову област хемије. У оквиру теме ученици, на основу посматрања демонстрационих огледа, упоређују састав и својства органских једињења, познатих из свакодневног живота, и претходно учених неорганских једињења. Они сазнају о великом броју органских једињења и ту чињеницу повезују са својствима атома угљеника и начинима међусобног повезивања. Препознају потребу за класификацијом органских једињења и да се она може извести на основу

				својства супстанци -На основу формула, функционалних група, назива и својстава разликују најважније представнике класа органских једињења: угљоводоника, алкохола и карбоксилних киселина.	функционалне групе у молекулима.
5.	5	Угљоводоници	Номенклатура угљоводоника Изомерија угљоводоника Физичка својства угљоводоника Хемијска својства угљоводоника	-На основу назива пишу формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле. -На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања.	На почетку теме ученици се могу информисати да су угљоводоници састојци нафте и земног гаса, и према томе, извори енергије, чиме се истиче практични значај ових једињења. Састављање и посматрање модела молекула угљоводоника може помоћи ученицима да пишу молекулске, структурне и рационалне структурне формуле угљоводоника, и то једноставних примера, укључујући и именовање изомера према IUPAC номенклатури. Појам изомера ученици би требало да повежу са садржајем претходне теме о могућим различитим начинима међусобног повезивања атома угљеника. Од ученика се очекује да пишу једноставније једначине хемијских реакција сагоревања угљоводоника,

					као и реакција адиције водоника, воде и брома на етен, пропен, етин и пропин, и супституције атома водоника у молекулу метана.
6.	4	Органска једињења са кисеоником	Алкохоли. Номенклатура, физичка својства и примена Алкохоли: Добијање и хемијска својства Карбоксилне киселине Естри. Номенклатура, својства и примена	-Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина, и повезују их с практичном применом појединих представника наведених класа једињења. -Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција. -Описују својства, промене, руковање и практичну примену угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина и естара. -Према упутству за оглед испитују својства супстанци, мере масу и запремину, испитују растворљивост, киселинско-базна својства раствора, и изводе	Ученици уочавају да су својства органских једињења са истим бројем атома угљеника у молекулу различита у зависности од присутне функционалне групе. Они уче именовање органских једињења према функционалној групи и повезују одређену функционалну групу у молекулу са својствима једињења. Уз називе једињења према IUPAC номенклатури, ученици уче и тривијалне називе представника органских једињења са кисеоником. Током обраде наставних садржаја о карбоксилним киселинама, ученици уочавају сличности и разлике у својствима неорганских и органских киселина. Поред примене у свакодневном животу, потребно је да сазнају о важности органских једињења са кисеоником као индустријских сировина.

				поступке за раздвајање састојака смеша (декантовање, цеђење, испаравање и одвајање помоћу магнета). -Правилно рукују лабораторијским посуђем и прибором.	
7.	7	Биолошки важна органска једињења	Масти и уља Угљени хидрати Амино-киселине. Протеини Витамини	-Повезују физичка својства, заступљеност у намирницама и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у организму са правилном исхраном -Повезују називе и структурне формуле градивних јединица биомолекула са класом биолошки важних органских једињења (триацилглицероли, угљени хидрати и протеини). -Именују и хемијским формулама приказују основне градивне јединице молекула триациглицерола, угљених хидрата и протеина.	У оквиру теме ученици сазнају о саставу, структури, својствима и значају масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина. Од ученика се не очекује да пишу структурне формуле триацилглицерола, већ да описују и објашњавају својства ових једињења, и њихових смеша, да наводе биолошки и технички значај масти и уља, и примену ових једињења као сировина или полупроизвода у даљој хемијској преради (на пример, добијање маргарина из уља и производња сапуна). На основу хемијске једначине процеса фотосинтезе, ученици могу да уоче да од једноставних неорганских молекула, угљеник(IV)-оксида и воде, под одређеним условима, настају сложени молекули органског једињења (глукозе). Они би требало да грађење полисахарида сагледају као

				-Критички разматрају значај и примену реакција хидрогенизације триацилглицерола, сапонификације и хидролизе биолошки важних органских једињења у индустријској производњи и предузетничким делатностима.	начин да се енергија складишти, да опишу скроб и целулозу као природне полимере, изграђене различитим повезивањем истих моносахаридних јединица и да познају градивну и заштитну улогу целулозе у биљкама. На примерима скроба и целулозе ученици могу да уоче како разлика у структури доводи до разлике у својствима. Важно је да они познају заступљеност угљених хидрата у природи и њихову примену у свакодневном животу: сахарозе у прехрамбеној индустрији, скроба у прехрамбеној и фармацеутској индустрији, памука и целулозе у текстилној индустрији. На примеру сахарозе и инвертног шећера ученици могу обновити разлику између једињења и смеша, а на примеру кристализације меда, кристализацију презасићеног раствора.
8.	2	Заштита животне средине	Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађења Рециклажа Зелена хемија	-Описују утицај супстанци које загађују ваздух, воду и земљиште на здравље и животну средину, као и мере заштите. -Према пиктограмима на амбалажи правилно, безбедно и рационално користе супстанце/комерцијалне	У оквиру теме ученици сазнају да развој производа и процеса хемијске индустрије, поред доприноса побољшању квалитета живота, може имати и штетно дејство на животну средину и здравље животиња и људи. Требало би да на основу својстава супстанци разматрају њихов утицај на околину и жива бића, идентификују главне неорганске и органске

				производе, складиште их и одлажу отпад.	загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и начине како оне доспевају у животну средину. Важно је да ученици сагледају значај руковања супстанцама и комерцијалним производима у складу са ознакама на амбалажи, као и правила о начину чувања производа и одлагања отпада. Такође би требало да ученици сагледају проблем нагомилавања отпада и значај рециклаже. У оквиру ове теме ученици сазнају о принципима зелене хемије као одрживе хемије, чији је циљ прилагођавање хемијских производа и процеса очувању животне средине и здравља људи. Требало би да ученици дискутују начине за превенцију загађења животне средине, смањење количине отпада и коришћење обновљивих извора сировина и енергије.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави из хемије за осми разред заснива се на процени експерименталних вештина, разумевању сложених хемијских процеса и тачности у решавању стохиометријских и рачунских задатака кроз лабораторијски рад, мини-пројекте и домаће задатке. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од руковања основним лабораторијским прибором уз подршку до самосталног извођења огледа, анализе резултата и изношења закључака. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој научног мишљења и припрему за хемијска такмичења.

Назив наставног предмета: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ: Циљ програма додатне наставе из предмета информатика и рачунарство је увођење СТЕМ концепта у редовно школовање. Нема сумње да се СТЕМ концепт издвојио као најиновативнији и најважнији када је у питању савремено и квалитетно образовање. Реч је о приступу који се фокусира на усвајање знања и вештина из четири кључне области:

- наука (Science),
- технологија (Technology),
- инжењерство (Engineering) и
- математика (Mathematic).

У овом тренутку нема довољно обучених радника из СТЕМ области. Ипак, с обзиром на то да ће већина будућих послова захтевати с њима повезана знања и вештине, СТЕМ предмети су постали важан део наставних програма у најбољим светским школама, па је циљ ових часова да ученици на занимљив и креативан начин, кроз рад са новом технологијом стекну одређену праксу у примени СТЕМ концепта која ће им значити за будуће школовање и каснију примену у радном окружењу.

Област/тема	**Бр.часова**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
Роботика	36	СТЕАМ технологија Значај креативности за будући развој Коришћење сензора за решавање проблемских задатака. Кретање робота и избегавање препрека Примена робота у решавању практичних проблема	Након часова додатне наставе ученици ће бити у стању да: - Примене основне принципе СТЕМ концепта како на програмирање робота, или 3Д штампача, тако и на друге области. - Кроз игру савладају веома компликоване програмске захтеве - Побољшају критичко и аналитичко размишљање о програмским процесима	**Истраживање и поставка изазова (С - Наука, М - Математика)**: Ученици дефинишу проблем, анализирају природне или математичке законитости (нпр. проучавају како се мења температура или израчунавају углове под којима се креће објекат). **Технолошко планирање и програмирање (Т - Технологија)**:

		Подизање еколошке свести и примена робота у склањању отпада. Припрема за фестивале и такмичења. Сарадња са спољним сарадницима који промовишу СТЕМ концепт у образовању	- Стекну основна предзнања о објектно орјентисаном програмирању - Примене знање из програмирања на нову технологију и нове проблемске задатке. - Забаве се и кроз игру савладају веома сложене програмске задатке.	Осмишљава се софтверски део пројекта коришћењем напредних платформи као што су Практикум за Скреч 3.0 на Петљи или програмски језик *Python*. **Креирање прототипа и инжењерство (Е - Инжењерство, А - Уметност)**: Спајање хардверских компоненти (нпр. повезивање *Micro:bit* уређаја са ЛЕД тракама или моторчићима) и дизајнирање кућишта или визуелног изгледа макете од рециклираних материјала. **Евалуација и дебаговање**: Тестирање уређаја у реалним условима, проналажење логичких грешака у коду или конструкцији и унапређивање система.

Праћење напредовања у додатној настави из информатике и рачунарства за осми разред заснива се на процени алгоритмског начина размишљања, вештина програмирања и ефикасности у решавању сложених логичких проблема кроз практичне пројекте, кодирање и самостална решења. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од разумевања основних програмских структура и дебагирања једноставног кода уз подршку до самосталног дизајнирања, оптимизације и примене напредних алгоритама. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој рачунарског мишљења и припрему за информатичка такмичења.

Назив наставног предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА
Разред: ОСМИ
Годишњи фонд часова: 34

Циљ додатне наставе из технике и технологије за ученике осмог разреда: Основни циљ додатне наставе из технике и технологије за ученике осмог разреда јесте продубљивање техничких и технолошких знања, развој конструкторских и пројектних вештина, као и подстицање просторног, логичког и креативног мишљења кроз практичну израду техничких творевина и модела. Програм је намењен даровитим ученицима са циљем да овладају напредним садржајима из области техничких материјала, машинства, електротехнике, грађевинарства и дигиталне фабрикације, примене стеченог знања у реалним ситуацијама и остваре запажене резултате на такмичењима из технике и технологије.

Додатна настава је конципирана тако да проширује редовно градиво осмог разреда, са фокусом на електротехнику, електронику, дигиталну писменост, системе управљања, телекомуникације и еколошки одржив развој.

Област/тема	Бр.часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
Животно и радно окружење	6	• Историјски развој и будућност електротехнике, електронике и рачунарства. • Организација савременог дигиталног и аутоматизованог радног места. • Безбедност и мере заштите при раду са изворима електричне струје и електронским склоповима.	• Анализира утицај електротехнике и електронике на савремени живот. • Препозна опасности од електричне струје и безбедно користи електричне апарате. • Примењује ергономска правила при раду са рачунаром.	• Мултимедијалне презентације и дискусије. • Анализа примера из индустрије и свакодневног живота. • Практична провера знања о безбедности кроз симулације ситуација
Графичке комуникације у електротехници	8	• Читање и тумачење сложенијих електричних и електронских шема. • Стандардни симболи и ознаке у електротехници и електроници. • Коришћење рачунарских програма за цртање и симулацију електричних кола.	• Самостално прочита, протумачи и нацрта електричну шему. • Правилно идентификује електронске компоненте на шеми.	• Вежбе цртања и читања шема на папиру. • Рад у рачунарском кабинету уз коришћење

			• Креира и тестира виртуелно електрично коло у наменском софтверу.	бесплатних софтвера за симулацију
Електротехника и електроника	6	• Дубља анализа елемената електричних инсталација и електричних машина. • Активне и пасивне електронске компоненте (отпорници, кондензатори, диоде, транзистори, интегрисана кола). • Основе телекомуникација: пренос сигнала и бежичне технологије. • Корозија и савремене методе површинске заштите метала.	• Разликује елементе електричних инсталација и објашњава рад електро-мотора. • Препознаје, испитује и објашњава функцију основних електронских компоненти. • Описује принципе преноса информација у телекомуникационим системима.	• Лабораторијске вежбе са реалним компонентама. • Практично мерење напона, струје и отпора помоћу мултиметра. • Демонстрације и експерименти са преносом сигнала.
Системи управљања и роботика	6	• Појам и структура система аутоматског управљања (отворени и затворени системи). • Врсте и примена сензора (за светлост, температуру, ултразвучни сензори удаљености) и актуатора. • Повезивање сложенијих паметних система и ИоТ (Интернет интелигентних уређаја) концепти.	• Разликује ручно, полуаутоматско и аутоматско управљање. • Правилно одабере и повеже одговарајући сензор са микроконтролером. • Објасни принцип функционисања паметних уређаја повезаних на интернет.	• Интерактивне радионице у кабинету. • Рад са развојним системима (нпр. Ардуино, Мицро:бит, Распберру Пи или мБот сетови). • Анализа постојећих ИоТ система у окружењу (паметне куће, паметна расвета).

Конструкторско моделовање (Израда паметног модела/уређаја)	10	• Планирање, пројектовање и израда техничке документације за аутономни модел или уређај. • Технике спајања материјала и компоненти (лемљење, коришћење експерименталних табли). • Писање и отклањање грешака у програмском коду за управљање моделом. • Анализа енергетске ефикасности и еколошког утицаја готовог пројекта.	• Самостално реализује комплексан практичан пројекат од идеје до готовог модела. • Вешто и безбедно користи лемилицу и остале ручне алате. • Напише, тестира и оптимизује програмски код за управљање уређајем. • Критички процени еколошку оправданост и енергетску ефикасност свог решења..	• Пројектна настава (рад у малим групама или тимовима). • Израда функционалног модела (нпр. паметни инклузор, аутоматска рампа, паметни пластеник или робот који прати линију). • Организовање школске презентације или мини-сајма.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави из технике и технологије за осми разред заснива се на процени конструкторских способности, техничког цртања, дигиталног моделовања и практичне израде функционалних модела кроз пројектни рад, техничке творевине и експерименталне задатке. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од разумевања основних техничких принципа и руковања алатима уз подршку до самосталног пројектовања, оптимизације решења и израде сложених техничких система. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој иновативности, примењеног инжењерског мишљења и припрему за такмичења из технике и технологије.

Назив наставног предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА - ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ наставног програма додатне наставе: Основни циљ додатне наставе из ликовне културе за ученике осмог разреда јесте продубљивање ликовно-естетског образовања, развој визуелне писмости, креативног изражавања и савременог стваралачког

мишљења кроз савладавање напредних ликовних техника и технологија. Програм је намењен ликовно даровитим ученицима са циљем да истраже сложеније ликовне проблеме (простор, волумен, светлост, композиција), развију критички осврт према уметничком делу и културном наслеђу, те примене стеченог знања у самосталном уметничком стваралаштву и припреми за ликовна такмичења или наставак школовања у уметничким школама.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	Припрема за уметничке школе и такмичења	8	Студијски цртеж, композиција, перспектива	Свесно користи различите карактере линије за приказ волумена и текстуре. Примени принципе једноставне перспективе за приказ дубине простора. Експериментише са цртачким материјалима. Самостално реализује сложеније ликовне задатке	Рад на већим форматима (блок 5). Цртање у школском дворишту (амбијентални цртеж). Индивидуалне консултације и демонстрација рада са угљеном и тушем. Индивидуални рад
2.	Савремена уметност и дизајн	10	Инсталација, перформанс, графички дизајн	Изрази одређено емоционално стање или идеју кроз промишљен избор колорита. Успешно користи валерске степене (светло-тамно) за постизање драматике у	Истраживачки рад, анализирање ремек дела светског сликарства. Сликање на задату тему(апстрактна и фигуративна композиција) Вежбе брзог сликања

				слици. Користи акварел технику без губљења прозирности.	(импресија).
3.	**Вајарство и тродимензионалност (скулптура у простору и рељеф / архитектура малог простора**	6	Пуна пластика (скулптура) у односу на простор око ње. Високи и ниски рељеф. Експериментисање са нетрадиционалним материјалима: жица, гипсани завоји, картон, амбалажа, глинамол.	Моделује стабилну тродимензионалну фигуру која је естетски занимљива са свих страна. Комбинује различите материјале у конструктивну целину. Повезује традиционалне и савремене медије Разликује и изведе ниски и високи рељеф.	Истраживачки рад Рад у материјалу (вајање фигуре човека или животиње у покрету). Израда макета малог архитектонског простора (идејно решење кућице или парка).
4.	Дигитална уметност	4	Дигитални цртеж, фотомонтажа, колаж	Користи дигиталне алате у стваралаштву	Рад на рачунару/телефону
5.	Визуелне комуникације и савремени медији; дизајн, фотографија, дигитална писменост	5	Креирање визуелног идентитета (логотип, плакат за школску представу). Основе кадрирања и композиције у фотографији. Увод у дигитални цртеж и колаж (коришћење бесплатних апликација на телефону/таблету).	Дизајнира функционалан и естетски јасан плакат/лого. Направи фотографију поштујући правило трећине и добар угао снимања. Комбинује традиционални цртеж са дигиталним елементима.	Коришћење ИКТ-а у настави. Фото-лов: заједничка шетња и фотографисање занимљивих структура/мотива у околини школе. Рад на пројекту „Школски плакат".

6.	Завршни пројекат и изложба	3	Израда ауторског рада и презентација Организација и поставка завршне изложбе.	Критички анализира свој рад и аргументовано образложи своје ликовне идеје. Учествује у постављању изложбе и разуме основна правила излагања уметничких дела.	Пројектна настава и изложба Израда каталога или позивнице за изложбу. Јавно вођење кроз изложбу за родитеље и наставнике.

Пеаћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања у додатној настави за осми разред заснива се на формативној процени критичког мишљења, истраживачких вештина, практичних пројеката и креативног стваралаштва. Напредак ученика се вреднује кроз три нивоа оспособљености, од ослоњања на основне обрасце до самосталног решавања сложених нестандардних задатака и експеримената. Циљ овог процеса је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој дарковитости и успешну припрему за такмичења.

Назив наставног предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ додатне наставе из музичке културе за ученике осмог разреда: Циљеви су усмерени на ученике који показују посебан таленат, изразит интерес и виши ниво мотивације за музичку уметност. За разлику од редовне наставе, додатни рад омогућава дубље проучавање и практичну примену музичких вештина.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

1.	Напредна анализа музичких дела	8	Анализа дела романтизма, импресионизма и савремене музике	Анализира музичко дело и уочава стилске карактеристике	Истраживачки рад, дискусија
2.	Композитори и музичко наслеђе	6	Стваралаштво домаћих и страних композитора	Повезује музичко дело са историјским контекстом	Пројектна настава
3.	Музичко извођење	10	Сложенији вокални и инструментални пример	Самостално и групно изводи музичке садржаје	Практичан рад
4.	Музичко стваралаштво Школски пројекти и приредбе	6	Ипровизација, компоновање једноставних мелодијских и ритмичких целина	Креира музичке целине користећи различита	Креативне радионице

5.		4	Припрема приредби, обележавање значајних датума	Учествује у јавном предсављању музичких садржаја	Тимски и пројектни рад

Праћење напредовања и вредновање постигнућа у додатној настави из музичке културе за осми разред заснива се на процени музичке писмености, анализе сложених музичких дела, развоја уметничког изражавања и извођачких вештина кроз практичне пројекте, слушање музике и креативно стваралаштво. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од препознавања основних музичких облика и елемената уз подршку до самосталног анализирања стилова, интерпретације и естетског вредновања музичког дела. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој музичке даровитости, креативности и припрему за такмичења и смотре.

Назив наставног предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ наставног програма: Основни циљ додатне наставе из физичког и здравственог васпитања за ученике осмог разреда јесте усавршавање моторичких способности, развој специфичних физичких својстава (брзина, снага, издржљивост, координација) и овладавање напредним елементима спортске технике и тактике у изабраним спортским гранама (атлетика, гимнастика, спортске игре).

Програм је намењен ученицима са израженим спортским талентом ради промоције здравих стилова живота, развоја тимског духа, спортске дисциплине и фер-плеја, као и системске припреме за остваривање запажених резултата на школским спортским такмичењима

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	АТЛЕТИКА	6	Техника истрајног трчања	Демонстрирају добру контролу и	Остваривање програма додатне наставе из атлетике заснива се на споју биомеханичке анализе и интензивног

			Техника спринтерског трчања Техника ниског старта Скок у даљ Скок увис (прекорачна техника) Бацање кугле(2 кг)-приказ технике Техника штафетног трчања (примопредаја штафете); Тробој	координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. Објашњавају повезаност физичке активности, начине исхране и здравље	практичног тренинга на спортском терену. Рад у мањим групама прилагођен је талентованим ученицима ради развоја експлозивне снаге, координације и исправљања техничких грешака. Кроз индивидуално праћење резултата и симулације такмичења ученици се систематски припремају за школска спортска надметања. Кросевима (јесењи и пролећни) Такмичењем (унутар одељења).
2.	Спортска гимнастика	6	Вежбе на тлу- обавезни састав Прескоци и скокови Ниска греда Вежбе у вису	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина	Коришћењем станица, полигона, чување, помагање
3.	Основе тимских спортских игара	8	Игра 2 на 2 игра 3 на 3 Игра са тумачењем правила	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.

4.	Ритмика и плес	4	Ритмичка вежба без реквизита Вежбе са обручима Ритмичке важбе са реквизитима Обрадити прве 2 варијанте народног кола Моравац Основни кораци друшвених плесова-валцер	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада вежбање у сали уз музичку пратњу.
5.	Футсал	6	Игра са тумачењем правила	Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина	Садржаји се остварују кроз демонстрацију, увежбавање игру и такмичење.
6.	Полигони	6	Атлетски полигон Гимнастички полигон	Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада изводе основне елементе технике

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања у додатној настави из физичког и здравственог васпитања за осми разред заснива се на процени моторичких способности, усавршавања спортске технике и резултата у изабраним дисциплинама кроз контролна мерења, спортске тестове и практичне провере на терену. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од правилгог извођења основних елемената и праћења задатог ритма уз подршку до самосталног примене напредне тактике, врхунске

изведбе и остваривања запажених резултата на спортским такмичењима. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу спортски развој, фер-плеј и правилно вредновање личних и тимских постигнућа.

Назив наставног предмета: ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ додатне наставе из француског језика за ученике осмог разреда: Основни циљ додатне наставе из француског језика за ученике осмог разреда јесте продубљивање језичких компетенција у складу са европским нивоом Б1, проширење лексичког фонда и усавршавање сложених структура писане и усмене комуникације. Програм је намењен даровитим ученицима са циљем да кроз аутентичне књижевне текстове, медијске садржаје и интеркултурне теме развију критичко мишљење, креативно изражавање на француском језику, те остваре запажене резултате на општинским, окружним и републичким такмичењима.
Додатна настава се организује за ученике који у редовној настави показују изразито занимање и напредак који је изван очекиваних исхода за узраст и који показују сколоности ка бржем усвајању страног језика.
Циљ додатног рада је проширивање усвојеног знања и отварање видика ка свим видовима у функционалној употреби страног језика. Овај вид наставе би требало да ученицима да могућност да сопственим способностима функционално користе страни језик у ширењу знања из свих области природних и друштвених наука. Циљ је и што више продубити позитиван став према језику и култури народа чији се језик учи.

Редни број теме	Наставна област/тема	Укупан број часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Unite 1,On fait connaissance	7	Futur proche -passe recent Present des verbes pronominaux -les adjectifs qualitatifs	представе себе и друге, поздраве и користе учтиве фразе приликом упознавања – наведу и опишу предмете које изучавају – представе и	Истраживачки задаци, анализа примера из књижевних текстова, језичке вежбе и квизови. Посматрање и праћење,усмена провера играљним улога у

	Les pronoms relatifs	упореде српски и француски образовни систем – употребе везнике за узрок и употребе узрочну реченицу – употребе везнике за супротну реченицу – поставе питање – користе блиско будуће и блиско прошло време – изразе радњу која се дешава у тренутку говора – употребе односне заменице – употребе показне придеве	парвима,цимулације у паровима и групама,задаци у радној свесци.тестови вештина и различите технике Начин остваривања плана: При избору садржаја рада треба се водити интересовањима ученика као и будућом функционалном употребом усвојеног градива, ипак треба се ограничити на садржаје који су предвиђени наставним планом и програмом за узраст. Наставни процес ће се одвијати кроз проширивање знања у областима граматике, вокабулара, правописа, писања, говора и разумевања прочитаног или одслушаног материјала и на крају у функционалном повезивању свих ових области на француском језику. Динамика часова додатне наставе:

					Планиран годишњи број часова одређује се на основу четрдесеточасовне норме. Такмичење из француског језика се одржава само у седмом и осмом разреду.
2.	Unite 2,On fait la fete	5	Vocabulaire -pepositions de lieu -La phrase affirmative/negative	дају савете и препоруке – објасне и питају за правац кретања – опишу један празник који се прославља у њиховој земљи – говоре о традицији зеље у којој живе – говоре о орагнизацији прославе – употребе предлоге и прилоге за место – употребе заповедни начин изразе датум, површину и друге мере – опишу изум или иновацију – наведу називе	
3.	Unite 3,On parle d`histoire	6	Passe compose/imparfait -les nombres ordinaux -Expressions de		

			temps-pendant,il y a,depuis...	научних дисциплина – употребе перфекат и имперфект – употребе узвичну реченицу – употребе временску реченицу
4.	Unite 4,On lutte conre les icivilites	4	-Cod/Coi -adverbes en ment	изразе просторне односе – опишу град или градску четврт – употребе предлоге за место – објасне правац кретања и коришћење јавног превоза
5.	Unite 5,On lutte contre le gaspillage	4	-les adjectifs demonstratifs composes	честитају празник – уруче поклон на пригодан начин – употребе показни придев и показну заменицу – употребе заменицу индиректног објекта – размеју текст о расипању ресурса и смањењу потрошње

				– употребе заменице директног и индиректног објекта и поставе их на одговарајуће место у реченици
6.	Unite 6,On parle de nos lecture	8	-futur simple -conditionnel present -Hypothese	– разумеју текст који говори о еколошком покрету говоре о плановима за викенд или за будућност – изразе жељу, предлог или савет - говоре о књигама или часописима које читају – изразе услов под којим се врши радња главне реченице – изразе жеље за брз опоравак – поставе питања о здрављу

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави из француског језика за осми разред заснива се на процени језичких компетенција на нивоу Б1, са акцентом на течност усмене и писане комуникације, разумевање сложених аутентичних текстова и креативно изражавање. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од коришћења стандардних структура уз подршку до самосталног аргунтованог излагања, анализе књижевних дела и примене напредног језичког фонда у дискусијама. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој језичке даровитости, интеркултурне свести и припрему за такмичења.

Назив наставног предмета: РУСКИ ЈЕЗИК – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред : ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ реализовања додатне наставе: Циљ додатне наставе је да се ученицима који брже напредују омогући подршка у реализовању додатних садржаја да прошире и да продубе своја знања и вештине у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самостални рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1	Грамматика	12	Вид, отглагольные времена, склонение, наречия, местоимения, степени сравнения, повелительное наклонение, глаголы движения	Ученици ће умети да: - самостално користе усвојене граматичке структуре. - спреме презентације са различитим темама -воде дијалоге (на улици, у установи, о школи, траже помоћ, објашњења у датој ситуацији) - пишу кратке саставе о свом окружењу - изразе своја интересовања и обавезе - причају о моди, традицији, обичајима -причају о изласцима, организацији прослава	Граматичке вежбе.
2	Разговорне теме	6	Школа, Моя семья, Белград, Москва, Кем быть?		Дијалози и дискусије.
3	Посета Руском центру	2	Новогодишњи концерт		Посета и разговор.
4	Такмичења	8	Припрема и учешће на такмичењима		Припремни задаци.
5	Масленица	3	Масленица		Радионице.
6	Стихи и песни	3	Стихи известных русских поэтов, Давайте споём		Рецитовање и певање.

				-пишу саставе о породици, својим активностима, превозним средствима -глуме занимљиве текстове по улогама - причају о интернету, комуникацији, медијима - показују интересовање за руску културу - примењују знања на вишем нивоу. - познају традицију и обичаје - тумаче и изводе књижевне и музичке садржаје	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: (оцењивање): Праћење напредовања у додатној настави из руског језика за осми разред заснива се на процени језичких компетенција, са акцентом на течност усмене и писане комуникације, разумевање сложених аутентичних текстова, као и напредно познавање граматичког и лексичког фонда. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од примене основних језичких структура уз подршку до самосталног аргументованог излагања, превођења, анализе књижевних текстова и креативног изражавања на руском језику. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој језичке даровитости, интеркултурне свести и припрему за такмичења из руског језика.

Назив наставног предмета : БИОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34

Циљ наставног програма: Циљ додатне наставе биологије је да ученици прошире и продубе знања о јединству и разноврсности живог света, еволуционим процесима, генетичким основама наслеђивања и функционисању екосистема. Кроз истраживачки рад, практичне активности и самостално проучавање биолошких појава развијају научно мишљење, критички однос према информацијама и способност примене стечених знања у свакодневном животу.

Посебан нагласак ставља се на развијање интересовања за природне науке, подстицање талентованих ученика, припрему за такмичења и пројекте, као и на развијање одговорног односа према сопственом здрављу, очувању животне средине и биодиверзитета.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Јединство грађе и функције као основе живота	8	Ћелијске органеле и њихове функције; фотосинтеза и ћелијско дисање; нервни и ендокрини систем; хомеостаза	Ученик препознаје основне ћелијске органеле и њихову улогу; повезује фотосинтезу и дисање са животним процесима; уочава значај нервног и ендокриног система у регулацији организма.	Садржаји се утврђују кроз разговор, демонстрацију, рад на моделима, анализу шема и илустрација, решавање једноставних задатака и индивидуализовану подршку ученицима
2.	Човек и здравље	8	Здрави стилови живота; пубертет; превенција болести; лабораторијске анализе	Ученик препознаје значај здравих навика; описује промене у пубертету; разуме основне мере очувања здравља	Рад на примерима из свакодневног живота, анализа ситуација, разговор и вођене вежбе.
3.	Порекло и разноврсност живота	8	Геолошка доба; настанак живота; улога кисеоника и озонског омотача	Ученик препознаје основне фазе развоја живота на Земљи и повезује промене услова средине са еволуцијом живог света.	Утврђивање кроз временске линије, илустрације, презентације и кратке истраживачке задатке.
4.	Наслеђивање и еволуција	6	Животни циклуси; улога гена; природна селекција; Дарвинова теорија, Ламаркова	Ученик описује основне фазе животног циклуса; повезује улогу гена са развојем особина;	Коришћење шема, модела, илустрација и једноставних примера из природе.

			теорија	објашњава значај природне селекције.	
5.	Живот у екосистему	4	Ланци и мреже исхране; кружење супстанци; биодиверзитет; угрожене врсте	Ученик препознаје односе у екосистему; објашњава значај биодиверзитета; наводи примере угрожених врста и мере заштите.	Вежбе, анализа примера, рад у пару и групи, израда једноставних постера и шема.

Праћење напредовања у додатној настави из биологије за осми разред заснива се на процени истраживачких вештина, критичког мишљења, разумевања сложених биолошких система (генетика, екологија, еволуција) и самосталног извођења лабораторијских огледа и пројеката. Напредак ученика се вреднује кроз нивое оспособљености, од препознавања кључних биолошких процеса уз подршку до самосталне анализе података, решавања проблематичних задатака и примене стеченог знања у пракси. Циљ је пружање континуираних повратних информација које подстичу развој научне радозналости, истраживачког духа и припрему за такмичења из биологије.

8. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ)

Ваннаставне активности или секције, представљају саставни део васпитно-образовног рада школе и значајан фактор у целовитом развоју личности ученика. Оне се реализују у складу са законским прописима, наставним планом и програмом, као и општим циљевима васпитања и образовања, пружајући ученицима могућност да слободно изразе своја интересовања, склоности и способности.
Ваннаставне активности нису обавезне активности за ученике, док за наставнике представљају обавезан наставни програм и план који израђују. Ученике и родитеље упознају са садржајем активности, планом и програмом након чега анкетирају ученике и предају школи сагласнсости како би се формирао одређен број група.

Принципи организовања и реализације

Програм ваннаставних активности темељи се на следећим педагошким принципима:

- **Добровољна заинтересованост ученика:** Ученици самостално бирају активности у складу са својим склоностима и потребама, чиме се подстиче њихова унутрашња мотивација и одговорност.
- **Свестраност и равномерност развоја:** Садржаји су конципирани тако да обухвате различите области (научне, уметничке, језичке, спортске, хуманитарне и еколошке), доприносећи формирању свестране личности.

- **Прилагођеност узрасту и индивидуалним могућностима:** Активности се планирају и реализују уважавајући развојне специфичности и различите стилове учења ученика млађег и старијег школског узраста.
- **Повезаност теорије и праксе:** Кроз практичан рад, истраживачке пројекте, школске приредбе, такмичења и друштвено користан рад, ученици примењују стечена знања у реалним животним ситуацијама.
- **Инклузивност и социјализација:** Програм обезбеђује једнак приступ и активно укључивање свих ученика, негујући дух заједништва, вршњачке подршке и поштовања различитости.

Задаци и очекивани исходи

Општи задаци ваннаставних активности обухватају:

1. Откривање, праћење и развијање посебних даровитости, талената и интересовања ученика;
2. Развијање радних навика, самосталности, истрајности и одговорности у раду;
3. Подстицање креативног изражавања и решавања проблема;
4. Развијање социјалних вештина, тимске сарадње и вештина конструктивне комуникације;
5. Неговање културне традиције, историјског наслеђа, етичких вредности и еколошке свести;
6. Укључивање школе у шири друштвени и културни контекст кроз сарадњу са локалном заједницом, родитељима и другим установама.

Начин остваривања програма:

Реализацијом планираних садржаја ваннаставних активности очекује се да ученици прошире своја знања изван оквира редовне наставе, изграде позитивну слику о себи, развију толеранцију и интеркултуралну осетљивост, те да спремније одговоре на изазове савременог друштва. Остваривање програма ваннаставних активности заснива се на савременом методолошком приступу, флексибилним облицима рада и активном учешћу ученика. Процес реализације је конципиран тако да подстиче самосталност, истраживачки дух и практичну примену стечених знања.

Ваннаставне активности се организују кроз различите облике који одговарају природи садржаја и узрасту ученика:

- **Секције и клубови:** Стални облици окупљања ученика са сличним интересовањима (научне, уметничке, језичке, спортске и техничке секције).
- **Радионице и пројектни рад:** Трајни или повремени облици рада који подстичу тимски рад, решавање проблемских задатака и међупредметно повезивање.
- **Културна и јавна делатност школе:** Приредбе, манифестације, изложбе, концерти, хуманитарне акције и обележавање значајних датума и јубилеја.
- **Екскурзије, студијска путовања и теренска настава:** Облици рада који омогућавају директно упознавање природе, културно-историјског наслеђа и институција у локалној заједници.

- **Интерактивност и активно учење:** Акценат је на методама којима су ученици активни учесници (истраживање, експериментисање, дискусија, драматизација, практична израда радова).
- **Индивидуализација и диференцијација:** Прилагођавање темпа, тежине и начина рада различитим могућностима, интересовањима и предзнању ученика, уз посебну подршку талентованој деци и ученицима којима је потребна додатна подршка.
- **Тимски рад и вршњачко учење:** Подстицање сарадње међу ученицима различитих разреда, размену идеја и заједничко креирање резултата.

Програм се остварује континуирано током целе школске године, у складу са Годишњим планом рада школе и утврђеним распоредом који не ремети редовну наставу и то један час седмично, односно 36 часова годишње.

Реализација се одвија у учионицама, специјализованим кабинетима, фискултурној сали, библиотеци, као и ван школског простора (музеји, галерије, научни центри, спортски терени и установе у локалној заједници и др.).

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика:

- **Праћење напредовања:** Вођење евиденције о присуству, учешћу и постигнућима ученика (кроз портфолио ученика, збирке радова, јавне презентације).
- **Вредновање програма:** Анализа успешности реализације појединих активности на крају полугодишта и школске године, кроз извештаје водитеља секција и стручних већа, са циљем унапређивања квалитета рада у наредном периоду.

Овде ћемо приказати табеларно предлоге понуђених ваннаставних активности, док ће операционализовани садржаји бити приказани и у Годишњем плану рада школе.

Циљеви програма ваннаставних активности ученика су:

- Подршка настави и учењу и потребама и интересовањима ученика;
- Откривање склоности, интересовања и талената ученика у различитим областим;
- Успостављање сарадничких односа ученик-ученик и ученик-наставник;
- Оспособљавање за рад у тиму уз поштовање различитих схватања и начина за проналажење решења;
- Позитивна идентификција са школом иосећај припадности школској заједници, утицај на промоцију школе..

Исходи програма ваннаставних активности ученика су:

- Буђење позитивних емоција, мотивације, самопоуздања и осећаја личне вредности;
- Самопроцена сопствених талената и талената вршњака и поштовање различитости;

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм ваннаставних активности школе:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе; развија интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; способан је да у селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика и других особа из школског и ваншколског окружења; мотивисан је да истраје у осмишљавању начина решавања проблемских ситуација.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - прилагођава се друштвеним и економским променама; у неизвесносним ситуацијама поступа одлушно иницијативно;препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима;оспособљен је је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; може да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; критичан је у истицању својих добрих особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Програм ваннаставних активности ученика остварује се кроз реализацију различитих школских секција.У школи постоје следеће секције - ваннаставне активности:

Млађи разреди: литерарна, новинарска, математичка, рецитаторска, дечје рукотворине, драмска, еколошка, енглески кроз игру и песму, папирни свет, ликовна, игра и покрет, млади истраживачи, народна традиција, спортска, хор, НТЦ;

Старији разреди: папирно моделарство, саобраћајна, машинска техника, архитектура и грађевинарство, електротехника са електроником, информатичка, програмерска, географска, историјска, библиотечка, новинарска, драмска, литерарна, рецитаторска, библиотечка, ликовна, хор и спортска (кошарка, одбојка, фудбал).

Ученици се за секције опредељују према својим склоностима и интересовањима, а посебно се инсистира на укључивању ученика из осетљивих и занемарених друштвених група. План рада ваннаставних активности ученика израђује сваки наставник и он је сатавни део Годишњег плана рада школе.

8.1. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈА) У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ваннаставне активности	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	годишње	Недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	годишње
Лепо писање	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Креативна радионица	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Забавна математика	**1**	**36**	**1**	**36**	/	/	/	/
Литерарна секција	/	/	**1**	**36**	/	/	/	/
Фолклорна секција	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**36**
Рецитаторско-драмска секција	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**36**
Математичка секција	/	/	/	/	**1**	**36**	**1**	**36**
Ликовна секција	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**

8.1.1. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ) У ПРВОМ РАЗРЕДУ:

Назив ваннаставне активности: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници: /

Циљ ликовне секције је развијање моторике, креативности и визуелног опажања код ученика кроз забавне и подстицајне активности, упознавање различитих ликовних техника и материјала, као и проширивање знања стечених на часовима ликовне културе. Програм је прилагођен узрасту ученика и реализује се најчешће кроз рад у малим групама.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања

					програма
	Основне ликовне технике	10	Цртање, сликање, моделирање, колаж и комбиноване технике. Упознавање различитих материјала и прибора за рад.	Ученик примењује основне ликовне технике, развија фину моторику и креативност.	Практичан рад, индивидуалне и групне активности, демонстрација техника.
2	Тематски пројекти	8	Израда паноа за Дечју недељу, цртање годишњих доба, израда маски и декоративних елемената.	Ученик развија машту, самостално осмишљава радове и учествује у заједничким пројектима.	Рад на пројектима, сарадничко учење, изложбе ученичких радова.
3	Оплемењивање школског простора	6	Украшавање учионица и школских холова, израда пригодних поклона за приредбе и школске манифестације.	Ученик развија осећај припадности школи и одговорност за уређење простора.	Групни рад, тематске радионице, практичне активности.
4	Знак мог одељења / Мој лични грб	4	Осмишљавање симбола који представља ученика или одељење.	Ученик изражава лични идентитет кроз ликовни рад и развија самопоуздање.	Индивидуални рад, разговор и презентација радова.
5	Шарени аутопортрет	4	Комбиновање воштаних боја и колажа, проучавање облика лица, пропорција и боја.	Ученик препознаје и приказује основне карактеристике свог изгледа.	Практичан рад, посматрање, разговор и анализа радова.

6	Јесење чаролије	4	Сликање јесењих мотива, израда мозаика од лишћа и јесењих плодова.	Ученик уочава лепоте природе и примењује природне материјале у ликовном изражавању.	Истраживачке активности, креативне радионице, рад са природним материјалима.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученик.

Назив ваннаставне активности: ЛЕПО ПИСАЊЕ

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници: /

Литература за учитеље:

- НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ПРВИ И ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА, Завод за унапређивање васпитања и образовања
- Брукфилд К., *Свет писмености*, Политикин забавник, Књига-комерц, Београд, 2005.

Циљ: Оспособљавање ученика за лепо писање, развијање сензибилитета за препознавање писма, увежбавање и усавршавање моторичких способности.

ЗАДАЦИ:

- Усвајање правилног повлачења уских и широких, косих, усправних и положених линија
- Развијање способности за обједињавање линија у слова
- Развијање способности за повезивање слова у речи и реченице

- Упућивање ученика у коришћење различитих материјала и подлога за писање
- Оспособљавање ученика за припремање материјала за писање
- Развијање моторичких способности у процесу лепог писања

Редни број теме	Област / тема	Укупан број часова по теми	Садржај	Исходи	Начин остваривања програма
1	Правилно држање тела и оловке	2	Правилно седење, држање свеске и оловке.	Ученик правилно користи прибор за писање.	Демонстрација, вежбање, индивидуални рад.
2	Графомоторичке вежбе	4	Линије, криве линије, петље и облици.	Развија фину моторику и координацију покрета.	Вежбе на радним листовима.
3	Елементи писаних слова	4	Основни елементи за обликовање слова.	Препознаје и правилно изводи елементе слова.	Демонстрација и практичан рад.
4	Писање малих писаних слова	8	Вежбање правилног обликовања малих слова.	Правилно и читко пише мала писана слова.	Индивидуални рад и корективне вежбе.
5	Писање великих писаних слова	4	Вежбање великих писаних слова.	Правилно пише велика писана слова.	Практичне вежбе и праћење напретка.
6	Повезивање слова у речи	4	Спајање слова и писање једноставних речи.	Правилно повезује слова у речима.	Вежбање у свесци.
7	Писање реченица	3	Писање краћих реченица уз поштовање размака.	Читко пише једноставне реченице.	Самостални рад и анализа.
8	Уредност и естетика рукописа	3	Вођење рачуна о уредности и распореду текста.	Развија навику уредног писања.	Разговор, примери и вежбање.
9	Преписивање краћих текстова	2	Преписивање песмица и кратких текстова.	Тачно и уредно преписује текст.	Индивидуални рад.
10	Изложба најлепших радова	2	Одабир и представљање радова ученика.	Вреднује сопствени и туђи рад.	Радионица, презентација радова.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања у ликовној секцији заснива се на процесу рада, труду и развоју креативности без бројчаног оцењивања. Кључни елементи обухватају ангажовање, уметнички израз и овладавање техником, док се евалуација спроводи кроз ликовни портфолио и разговор са учеником.

Назив ваннаставне активности: КРЕАТИВНА РАДИОНИЦА

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници: /

Циљ наставног програма креативне радионице је развој дечијег искуства и оспособљавање ученика да се изражавају користећи различите ликовне технике и материјале, да изражавају осећања користећи глас и тело – покрет; развијање стваралачке способности, способности за јавно наступање и способност за концентрацију; развијање опажања, размишљања и слободног изражавања, као и оспособљавање ученика за изражајно рецитовање песама различитог карактера и неговање културне баштине.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Ликовно стваралаштво	12	-Јесења соната – радови од јесењих плодова, колажи, цртежи, слике... -Нежна пахуља – сликање, колажи, радови од рециклираног материјала, вајање, цртање... -Новогодишња и	-користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин -изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције,машту,сећања и замисли -Користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за	- ликовне радионице - коришћењем корисних идеја са интернет сајтова (крокотак, време игре, зврк...) - израда тематских паноа - изложбе дечијих радова (декорација ентеријера школе) - учешће на конкурсима, приредбама ...

			божићна бајка – украсимо јелку од рециклираних украса, сликамо, вајамо, цртамо... -Пролећно коло – правимо цветне украсе од папира, колажа, вунице, креп папира и др. материјала, сликамо, вајамо, цртамо... - Море, сунце, рибице, плажа,..сунчан дан – правимо од папира, рециклираног материјала, сликамо, цртамо, вајамо.... - Празници – 8. март, Ускрс, Дан школе, Међународни дан детета, дечја недеља... - Еколошке	стваралачки рад -изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела -идентификује истакнуте целине и визуелне супротности у свом окружењу -преобликује, самостално или у сарадњи са другима , материјале и предмете за рециклажу -тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу -изражава мимиком или телом различита расположења,покрете и кретања -упоређује свој и туђ естетски доживљај простора , дизајна и уметничких дела -повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте -разматра у групи, шта и како	

			радионице	је учио,и где та знања може применити	
2.	Драма и покрет	12	-презентовање драмских (интерактивних) текстова прилагођених ученицима првог разреда кроз: вербалне игре, игре концентрације, пантомиме; наративне пантомиме; акционо причање; замишљено путовање; вођена машта;	- развој дечијег искуства, знања и вештина; - учење кроз драму и покрет; - да препознају разлику између реалних животних ситуација и замишљених ситуација; - да исказују шта су видели у игри других и препознају шта је садржај игре; - играју једноставне игре које подстичу интеракцију и изражавање телом и гласом; - користе глас и тело да изразе осећања и доживљаје у свету маште; - изводе сами или у групи на драмски начин једноставне садржаје; - уважавање и неговање традиције и обичаја свог и других народа; - пружање једнаких шанси свим ученицима, да у складу са својим опредељењима	- драмске радионице - коришћењем корисних идеја са интернет сајтова (крокотак, време игре, зврк...) - учешће на конкурсима, приредбама ... - игре улога - имитација

				напредују; -стваре позитивну атмосферу у одељењу у циљу савладавања; интегрисаних наставних садржаја; - да воде разговор и укључују се у разговор или неку драмску ситуацију;	
3.	Уметност говорења	12	-изражајно читање поезије и прозе –усмени монолог - усмени дијалог - импровизације; изражајно рецитовање	- изражајно рецитује -правилна дикција, јасан говор -развија интересовања за нове књиге, текстове -даље усавршава и негује језичку културу говора -богати речник -развија способности да дубље доживљава, уочава и тумачи песничке слике -оспособљен да емотивно изрази осећања везана за осећања испољена у песми -развија љубав према поезији и матерњем језику	- драмске радионице - коришћењем корисних идеја са интернет сајтова (крокотак, време игре, зврк...) - израда тематских паноа - изложбе дечијих радова (песме, приче...) - учешће на смотрама рецитатора, приредбама ... - песничке вечери

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученик.

Назив ваннаставне активности:ЗАБАВНА МАТЕМАТИКА

Разред: Први
Годишњи фонд часова: 36
Уџбеници: Математички часописи
Циљ наставног програма: Циљ секције је да унапреди и прошири знања из редовне наставе, као и математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у решавању проблема.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Бројеви	20	-Бројевна права - Бројеви до 20 – сабирање и одузимање -Замена места и здруживање сабирака Одређивање непознатог броја Својства сабирања и одузимања Редни бројеви	– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 20; – користи појмове први и други сабирак, збир, умањеник, умањилац и разлика; сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; – примени замену места и	Развој појма броја и бројевног низа. Сабирање и одузимање до 100 обухвата све облике усменог поступка сабирања и одузимања. Потребно је темељно обнављање таблица сабирања и одузимања до 20, јер су оне основ за даље упознавање ових операција у блоку бројева до 100. Правила замене места сабирака и здруживања сабирака обнављају се кроз очигледне примере и описују реторички, без формулског записа. За илустрацију правила користе се манипулативна средства као и визуелни прикази. Ученике кроз примере наводити на логичко

			-Бројеви до 100 – сабирање и одузимање без прелаза преко десетице Динар, кованице и новчанице до 100 динара	здруживање сабирака ради лакшег рачунања; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа	разумевање и функционалну примену замене места сабирака и здруживања сабирака. Ученици ће кроз примере увидети сврсисходност замене места сабирака, као и њихово здруживање, а не постојање ових својстава ради њих самих. При обради поступака сабирања и одузимања у блоку бројева до 100, ученици могу бити охрабрени да сами откривају поступке рачунања уз употребу упознатих правила замене места сабирака и здруживања сабирака. Потребно је одвојити довољно времена за активности рачунања без коришћења папира и оловке, уз подстицање разговора о различитим поступцима које су ученици применили. Разматрају се случајеви једначина – математичких реченица исказаних помоћу бројева, знака аритметичке операције и релације једнакости у којима је један од елемената непознат број представљен словом. На основу веза сабирања и одузимања, као и добро савладаних таблица сабирања, одузимања, ученици одређују непознати сабирак, умањилац,

					умањеник. Ученицима треба указати на значај провере тачности резултата и навикавати их да самостално врше проверу решења, али треба водити рачуна да пречеста употреба провере резултата доводи до аутоматизованог преписивања добијених бројева, чиме се губи смисао самог поступка. Такође је корисно и приказати краћи анимирани филм о историји бројева. Математички диктат, на пример, користан је за увежбавање коришћења одговарајуће терминологије. Усмена комуникација, посебно подстицање ученика да образложе поступак и решење проблема, помажу ученицима да развију способност математичке комуникације.
2.	Геометрија	10	-Положај и величина предмета и бића. Смер кретања. Геометријска тела. Геометријске фигуре. Тачка, линија и дуж.	– одређује међусобни положај предмета и бића -упоређује предмете и бића по величини -одређује смер кретања бића и предмета -уочава и именује геометријске облике предмета из непосредне околине -именује геометријска тела и	Садржај се реализује кроз игру, разговор, посматрање, практичне активности и рад на очигледним средствима. Ученици уочавају и описују положај предмета и бића у простору, упоређују их по величини и одређују смер кретања кроз кретање у учионици, дворишту и рад на сликама. Геометријски облици, фигуре и тела

				фигуре -групише предмете и бића са заједничким својствима -разликује криву, праву, изломљену, отворену и затворену линију -црта праву линију и дуж помоћу лењира	упознају се посматрањем предмета из непосредног окружења, именовањем, упоређивањем и класификовањем према заједничким својствима. Разликовање праве, криве, изломљене, отворене и затворене линије остварује се цртањем, обликовањем и уочавањем примера из окружења.
3.	Мерења и мере	6	Мерење дужине нестандардним јединицама мере	Изрази дужину задатом нестандардном јединицом мере	Садржај се реализује кроз практичне активности, игру, истраживачки рад и решавање проблемских задатака. Ученици мере дужину различитим предметима из непосредног окружења користећи нестандардне јединицте мере (корак, длан, штап, педаљ...) Кроз посматрање и упоређивање уочавају потребу за коришћењем исте мерне јединице приликом мерења. Резултате мерења бележе, упоређују и усмено саопштавају.

Кључни појмови садржаја: сабирање, одузимање, једначина, мерење, геометријске фигуре и тела, тачка, линија, дуж.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Учешће ученика на такмичењима,школском, општинском, Мислиши, Кенгур, наставнику даје да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

8.1.2. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ) У ДРУГОМ РАЗРЕДУ

Назив предмета: КРЕАТИВНА РАДИОНИЦА

Разред: ДРУГИ

Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници: /

Циљ креативне радионице за 2. разред: Проширење дечијег искуства и оспособљавање ученика за сложеније ликовно и сценско изражавање кроз упознавање нових техника, материјала и сценских елемената; развој стваралачких способности, сигурности у јавном наступању и тимског духа; подстицање перцепције, критичког размишљања и емоционалне изражајности кроз рецитовање, сценску игру и интерпретацију различитих садржаја, уз континуирано неговање културне баштине.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Уводна радионица „Мој нови свет“	4	Упознавање са новим материјалима и правима рада у групи. Ликовно изражавање: цртање доживљаја са распуста (комбинована техника: туш и воштане боје).	Ученик уме да: - безбедно рукује новим ликовним материјалима и прибором. - препознаје и примењује основна правила понашања и сарадње у групи. - да кроз комбиновану технику (воштане боје) представи личне доживљаје и успомене.	**Методе рада:** Метода демонстрације, разговор, практични рад, методе игре. **Облици рада:** Индивидуални рад и рад у пару. **Начин остваривања:** Кроз уводне разговоре о распусту и новим школским обавезама, наставник демонстрира технику воштаних боја. Ученици кроз практични рад примењују технику, док се кроз лаке

			Вежбе опуштања, концентрације и сценског кретања.	-показује способност за основну концентрацију и праћење једноставних вежби сценског покрета и опуштања.	игре концентрације и покрета ослобађају почетне треме и упознају простор и вршњаке.
2.	Јесења чаролија		Ликовна секција: колаж од природних материјала (лишће, гранчице, семенке). Драмско-рецитаторска секција: припрема и изражајно рецитовање јесењих песама. Сценска импровизација: „Шумски театар” (оживљавање јесењих ликова).	Ученик уме: - да комбинује природне материјале (лишће, гранчице, семенке) са папиром и лепком у ликовном изражавању (колаж). - изражајно и са правилном интонацијом да рецитује песме јесење тематике. - користи глас, мимику и покрет тела како би дочарао ликове и појаве из природе. - развија перцепцију и естетски однос према променама у животној средини.	**Методе рада:** Очигледна метода, метод стваралачког изражавања, усмено излагање, практични рад на терену/у учионици. **Облици рада:** Групни рад и фронтални рад. **Начин остваривања:** Радионица почиње кратком шетњом школским двориштем ради прикупљања природних материјала (лишће, гранчице). У учионици ученици праве ликовне колаже спајањем природних материјала и папира. Паралелно се вежба рецитовање јесењих песама кроз говорне игре и импровизацију „шумског театара”.
3.	Чаробни свет бајки и прича	8	Драмска секција: читање по улогама, сценски говор, модулација гласа. Драмска игра: мини-драматизација	Ученик зна да чита текст по улогама уз прилагођавање јачине и боје гласа (модулација). Ученик уме да изради једноставну лутку (од папира или чарапа) и да је користи у луткарској	**Методе рада:** Метод драматизације, улоге у игри (role-play), текстолошка метода, практична израда **Облици рада:** Рад у малим групама

			омиљених бајки (употреба реквизита и маски). Ликовна пратња: израда једноставних лутака од папира и чарапа за луткарско позориште.	импровизацији. Ученик учествује у мини-драматизацији бајки користећи реквизите и маске, уз подстицање тимског духа. Ученик развија машту, самопоуздање у јавном наступању и способност уживљавања у различите улоге.	(тимови) и у парама. **Начин остваривања:** Ученици слушају и анализирају одломке бајки, а затим их читају по улогама уз корекцију гласа и интонације. У ликовном делу праве једноставне лутке од чарапа и папира, које затим користе у мини-драматизацији и луткарским игроказима унутар група.
4.	Зимске радости и празници	8	Ликовна радионица: зидњаци и панои на тему зиме, израда честитки и украса (оригами, перфорирање папира). Рецитаторска секција: припрема програма за школску новогодишњу приредбу (рецитације, брзоговорке). Драмски израз: сценски покрет праћен музиком.	Ученик влада прецизнијим вештинама сечења, савијања и спајања папира (оригами и израда честитки/украса). Ученик самостално и сигурно изводи рецитације и брзоговорке пред публиком (на школској приредби). Ученик усклађује покрете тела са ритмом музике кроз једноставне сценске игре. Ученик развија емпатију и осећај заједништва кроз припрему заједничких празничних активности	**Методе рада:** Практични рад (радионица), метода усменог изражавања, естетско вредновање. **Облици рада:** Индивидуални рад и групни рад на заједничким пројектима. **Начин остваривања:** Фокус је на прецизним ручним вештинама (савијање папира – оригами, перфорирање, израда честитки и украса за паное). У оквиру рецитаторске секције интензивно се вежбају новогодишње песме и брзоговорке које се усклађују са једноставним сценским покретима уз музику пред приредбу.

5.	Пролећно буђење и традиција	6	Неговање културне баштине: упознавање са народним обичајима (пролећне празничне песме и игре). Сликање воденим бојама Вежбе јавног наступа: говорење дечијих народних умотворина	Ученик препознаје и поштује део народне културне баштине кроз упознавање са традиционалним песмама, умотворинама и обичајима. Ученик влада основним техникама сликања воденим бојама и осликавања различитих подлога. Ученик зна напамет и течно изговара дечије народне умотворине (изреке, брзалице, загонетке). Ученик испољава критичко размишљање и запажање приликом посматрања пролећних промена у природи.	**Методе рада:** Истраживачка метода, усмено преношење традиције, ликовно-терапијски рад. **Облици рада:** Фронтални и индивидуални рад. **Начин остваривања:** Ученици кроз разговор са наставником и вршњацима упознају народне обичаје, загонетке, изреке и брзалице. У ликовном делу користе водене боје за сликање пролећних мотива или осликавање различитих подлога, развијајући осетљивост за боју, композицију и националну културну баштину.
6.	Завршна смотра: „Креативни свет“	4	Избор и припрема радова за школску изложбу. Генерална проба завршног драмско-рецитаторског програма за родитеље и вршњаке Рефлексија и евалуација радова (разговор о постигнућима током године).Укупно36	Ученик уме да одабере своје најбоље радове за излагање и да их уредно припреми. Ученик учествује у генералним пробама и завршном јавном наступу (пред родитељима и вршњацима) са развијеним осећајем одговорности. Ученик зна да вербално искаже утиске о сопственом раду и раду својих вршњака (рефлексија).	**Методе рада:** Метод евалуације, излагачка метода, сценски наступ. **Облици рада:** Колективни рад целог одељења. **Начин остваривања:** Ученици самостално бирају своје најуспешније радове из ликовног портфолиа и учествују у постављању школске изложбе. Последњи часови су резервисани за генералну пробу сценског и рецитаторског програма, након чега

				Ученик показује видљив напредак у ликовној изражајности, говорној култури и самопоуздању у односу на почетак школске године	следи заједничка рефлексија и разговор о напретку и постигнућима током целе године.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Праћење напредовања у креативним радионицама заснива се на формативном вредновању труда, ангажовања, развоја ликовних и сценских вештина, као и тимског духа без нумеричког оцењивања. Кључни елементи обухватају лични напредак, креативност и сигурност у јавном наступању. Евалуација се спроводи помоћу портфолиа ученика, листа праћења и рефлексивних разговора.

Назив ваннаставне активности (секције):ЗАБАВНА МАТЕМАТИКА
Разред: ДРУГИ
Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници: Математички часописи
Циљ секције: Циљ секције је да унапреди и прошири знања из редовне наставе, као и математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у решавању проблема.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Бројеви	20	-Бројеви до 100 – сабирање и одузимање -Замена места и здруживање сабирака -Бројеви до 100 – множење и дељење -Дељивост броја -Замена места и	– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – примени замену места и	Облици рада: Индивидуални, фронтални, рад у пару, групни рад Методе: игре, откривања, практични рад, манипулативни, вербална, дијалошка, визуелизација Употреба нумеричких реквизита, магични квадрати и ребуси,

			здруживање чинилаца -Одређивање непознатог броја -Множење и дељење збира и разлике бројем -Разломци -Римске цифре	здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа	практичне симулације (употреба новца за игру у свакодневним ситуацијама рачинања и куповине)
2.	Геометрија	10	-Линије -Обим геометријских фигура -Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној и тачкастој	– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре;	Танграм, оригами, просторна оријентација

			мрежи -Подударне и симетричне фигуре	– нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву	
3.	Мерења и мере	6	-Јединице мере за дужину -Јединице мере за време	– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама	Мерење помоћу ванстандардних мерних јединица , практично мерење времена, упоредно мерење масе и запремине

Праћење напредовања : Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Учешће ученика на такмичењима,школском, општинском, Мислиши, Кенгур, наставнику даје да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Назив ваннаставне активности: ЛЕПО ПИСАЊЕ
Разред: ДРУГИ
Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници: Уџбеници за лепо писање

Циљ секције: Циљ секције је да унапреди и прошири знања из редовне наставе као и развој дечијег искуства и оспособљавање ученика за лепо писање, изграђивање сензибилитета за препознавање писма упоредо са развојем моторичких способности, усвајање читког и уредног писања и развијање радних навика и подстицање одговорног односа према обавезама социјализације кроз рад и дружење.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Припрема за писање латинице и графомоторичке вежбе	4	-Правилно седење, постављање свеске и држање прибора за писање - Упознавање са структуром и распоредом линија у свесци за други разред (уске и широке линије). - Повлачење линија различитих облика и смерова (праве, криве таласасте , петље)	- Ученик правилно држи оловку, седи правилно током писања и контролише притисак оловке на папир у оквиру задатих линија .	- Графомоторичке игре кроз цртање (нпр. Цртање кише, таласа, пужеве кућице) - Вежбе опуштања шаке и прстију пре писања - Демонстрација наставника и индивидуална корекција положаја тела и руку
2.	Обликовање и повезивање латиничних слова	14	- Правилно писање великих и малих штампаних слова латинице. - Правилно обликовање елемената писане латинице (куке, петље, обле линије) - Повезивање слова у речи без подизања оловке тамо где је то	- Ученик правилно пише сва штампана и писана слова латинице , поштујући њихов смер, облик и висину, те правилно повезује слова у речи.	- Рад у наменским свескама - Писање слова по ваздуху, на табли па тек онад у свесци. - Употреба дрвених бојица у боји за истицање почетних елемената слова ради лакшег памћења смера писања

			структурално изводљиво - Специфичности латиничних слова са дијакритичким знацима (Ч,Ћ,Ж,Ш,Ђ) и двослова (Ц, Љ, Њ)		
3.	Естетика и уредност у писању реченица	10	- Правилан и уједначен размак између речи у реченици. - Правилно постављање знакова интерпункције(тачка , упитник и узвичник) непосредно уз реч. - Уредно потписивање рада и поштовање маргина на страници	-Ученик пише текст латиничним писмом уредно, читко и прегледно, остављајући једнаке размаке између речи и поштујући простор на папиру	- Преписивање кратких , занимљивих реченица са табле или из читанке - Диктати прилагођени лепом писању -Вежба проналажења и исправљања „ неуредно „ написаних речи на табли.
4.	Креативна калиграфија и примењено писање	8	-Украшавање почетног слова у тексту (иницијал) - Писање честитки, кратких порука и еколошких парола лепим писаним словима - Повезивање цртежа и текста (илустровање преписаних загонетки или краћих песама)	- Ученик примењује научена правила лепог писања у креативним радовима и показује естетску осетљивост за изглед написаног текста	- Радионице за прављење честитки - Писање порука пријатељства финим фломастерима и налив пером за децу - Организовање мале одељенске изложбе најлепше написаних и украшених радова.

Праћење напредовања : Саставни део процеса развоја је и јасно организоване активности (изложби, такмичења и манифестација) које можете уврстити у програм секције као начине праћења и јавног приказивања напретка ученика:

1. Изложбе радова (Школске манифестације)

- **„Моја прва латинична честитка“** – Новогодишња или осмомартовска изложба честитки које су ученици исписали најлепшим писаним словима и украсили.
- **Галерија иницијала** – Тематска изложба на којој се приказују радови где су ученици цртали и бојили велико почетно слово свог имена (инспирисано старим књигама).
- **Пано „Пре и после“** – Изложба у учионици где се један поред другог каче први рад са почетка године (септембар) и рад са краја године (јун) да цела школа види напредак.

2. Такмичења у лепом писању

- **„Златно перо другог разреда“** – Школско такмичење у брзом и лепом преписивању краћег непознатог текста латиничним писмом. Оцењују се читкост, уредност и правилно повезивање слова.

3. Свечаности и презентације

- **„Краснописни папирус пријатељства“** – Израда једног великог заједничког паноа на којем сваки ученик исписује по једну поруку другарства.
- **Дан писмености на секцији** – Обележавање Међународног дана писмености, где чланови секције показују својим другарима из разреда како се правилно повезују најтежа латинична слова.

Назив ваннаставне активности: ЛИТЕРАРНА СЕКЦИЈА

Разред : ДРУГИ РАЗРЕД

Годишњи фонд часова :36

Уџбеници: /

Циљ секције: Развијање љубави према читању и књижевности,подстицање маште и креативног изражавања,развијање говорне и писане културе,богаћење речника ученика,оспособљавање ученика за самостално стварање кратких књижевних текстова.

Редни број теме	Област/Тема	Укупан број Часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1	Увод у рад литерарне секције	2	Упознавање чланова секције,разговор о омиљеним књигама и ликовима,договор о раду	Учествује у разговору, изражава своја интересовања, поштује правила рада	Разговор, Рад у пару и групи, представљање
2	Читање и доживљај књижевног текста	3	Читање кратких прича,песама и бајки,разговор о ликовима и догађајима	Изражава доживљај прочитаног текста, уочава главне ликове и догађаје	Изражајно читање , разговор, драматизација
3	Јесен у књижевности	3	Песме и приче о јесени,описивање природе	Описује појаве из природе ,ствара краће усмене и писане саставе	Посматрање, Разговор, креативно писање, илустрација
4	Бајке и басне	4	Читање и препричавање бајки басни, осмишљавање новог краја	Препричава садржај, разликује особине ликова, маштовито допуњава причу	Читање , препричавање , групни рад , креативне радионице
5	Писање кратких прича	3	Састављање прича према слици, задатим речима или догађајима	Самостално саставља кратку причу , причу са почетком , средином и крајем	Индувидуални рад, вођено писање , презентација радова
6	Новогодишње и зимске теме	3	Писање честитки, писама и кратких састава о зими	Пише једноставне креативне текстове примерене узрасту	Креативно писање, ликовно – литерарне активности
7	Поезија за децу	4	Читање и казивање дечјих песама,стварање једноставних стихова	Изражајно рецитује, препознаје ритам и риму, ствара кратке стихове	Рецитовање, писање састава, презентовање редова

8	Моја породица и пријатељи	3	Описи чланова породице и пријатеља, састави о другарсту	Описује особе из непосредног окружења и изражава	Разговор , писање састава , презетовање радова

				осећања	
9	Пролеће у књижевном стваралаштву	3	Посматрање природе , писање песама и описа о пролећу	Повезује лично искуство са књижевним изразом	Шетња, посматрање, креативно писање, илустрација
10	Свет животиња	3	Приче,песме, и састави о животињама	Ствара једноставне књижевне текстове на задату тему	Разговор, читање, писање, цртање
11	Драматизација књижевних текстова	3	Припрема краћих дијалога и сценских приказа	Сарађује са вршњацима и изражава се кроз различите улоге	Игра улогу, драматизација, групни рад
12	Израда збирке ученичких радова и завршна презентација	2	Избор најбољих радова , уређивање збирке и представљање	Вреднује свој и туђ рад, представља своје стваралаштво	Портфолио, изложба радова, јавни наступ

Назив предмета: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

Разред: ДРУГИ

Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници:

Циљ секције: да се развија и подстиче учениково стваралачко мишљење

- оспособљавање ученика да цртежом изразе своја опажања из непосредне околине
- развијање мануелне вештине и креативности
- мотивисати ученике да се слободно ликовно-визуелно изражавају, својствено узрасту и индивидуалним способностима
- упознавање нових поступака и идеја за рад
- неговање ликовног израза, посебно у раном школском узрасту, јесте основ за неговање визуелног мишљења.

Корелација са наставним предметима:

- ликовна култура, свет око нас , природа и друштво, грађанско васпитање

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	**Формирање групе и договор о раду**	1	Формирање групе, договор о раду, упознавање ученика са планираним програмом	Ученик уме да поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора;	Ученик упознаје и разуме правила понашања и рада у секцији, значај међусобног уважавања и дисциплине. Ученик сазнаје како ће се програм остваривати (које се технике, материјали и теме планирају током године) и зна које материјале треба да припреми за рад. Ученик учествује у формирању групе, развија осећај припадности колективу, спремност на сарадњу и међусобну подршку са вршњацима. Ученик исказује интересовање, радозналост и позитиван став према предстојећим ликовним и креативним активностима.
2.	**Сувенир пријатељства**	5	Упознавање са ликовним техникама и материјалима Излазак сунца -колаж Моја школа	Ученик уме да: -повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом;	**Облици рада:** Индивидуални рад (развој креативности), групни рад и рад у пару (панои и заједничке изложбе).

			Шта ме чини срећним-пано за Дечију недељу Поруке пријатељства	–преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију;	**Методе рада:** Метода демонстрације (приказ поступка и технике). Метода посматрања (анализа визуелних примера и природе). Практичан рад (истраживање материјала и техника). Вербална метода (разговор, анализа и евалуација радова). **Средства и материјали:** Темпере, водене боје, пастели, колаж, картон, природни материјали, дечји алати (маказе, лепак, четкице) и аудио-визуелна подршка.
3.	**Јесења соната**	7	Јесен – колаж од јесењег лишћа и плодова Комплементарни контраст- пастел и водене боје Израда мозаика од разног семења Лепи и корисни предмети – кутија за поклон Чипка- црно бели контраст	Ученик уме да примењује и комбинује **топле јесење боје** (жута, црвена, наранџаста, браон) за дочаравање атмосфере и расположења из песме. Ученик успешно користи одабрану ликовну технику (темпере, акварел или комбиновану технику) и правилно распоређује	**Облици рада:** Индивидуални и групни рад. **Методе рада:** Демострација, практично експериментисање, посматрање и анализа. **Материјали:** Природни материјали (лишће, семење, плодови), боје (пастели, водене боје, туш), колаж, картон и кутије.

			Јесења корпа – воће и поврће Цртамо, режемо, лепимо - животиње	елементе (главни мотив и позадину) на папиру. Ученик зна да преведе ритам и емоцију песме или музике у ликовни језик (покрет линије и наношење боја). Ученик визуелно приказује ликове и детаље из песме (зека, меда, веверица) уз додавање сопствених маштовитих елемената. Ученик слободно изражава своја осећања и креативност кроз ликовни рад и разуме уметнички доживљај јесени.	
4.	**Зимска чаролија**	8	Зима – сликање, комбиноване технике Новогодишње чарапице Новогодишње честитке и коверте Новогодишњи украси за јелку Свети Сава - портрети Комбиноване технике – израда радова, Св. Сава	Ученик уме да примењује и комбинује **хладне боје** (плава, љубичаста, сребрна, бела) у контрасту са топлим детаљима како би дочарао зимску атмосферу. Ученик успешно користи одабране ликовне технике (темпере, водене	**Методе рада:** Комбинују се демонстративна метода (приказ поступка од стране наставника), практично експериментисање са ликовним техникама и подстицајни разговор који уводи ученике у задатку и повезује га са празницима и годишњим добама. **Облици рада:** Нагласак је на

			Зимска идила (креда) Пахуље и украси од папира, оригами	боје, туш, колаж или комбиновану технику) да прикаже текстуру снега, леда и зимских пејзажа. Ученик зна како да распореди елементе на папиру стварајући приказ зимског пејзажа (ближи и даљи план) или препознатљиве зимске мотиве (снешко бијелић, пахуље, дрвеће под снијегом). Ученик слободно интерпретира тему кроз додавање маштовитих детаља, спајајући стварне призоре са елементима бајке и празничне чаролије. Ученик изражава радост, мир и празнично расположење кроз свој ликовни рад и учествује у изложби радова секције.	*индивидуалном раду* (самостални израз и лична креативност) и *групном раду* (израда заједничких паноа и декор школе за празнике попут Нове године и Савиндана). **Материјали:** Користе се приступачне и разноврсне ликовне технике (темпере, акварели, креде, туш) уз додатак комбинованих материјала (колаж, памук, фолије, природни материјали).
5.	**Мамин дан**	2	Дијамантско срце за маму-колаж Украшавање паноа и прављење честитки за 8.	Ученик уме да користи различите материјале и технику (цртеж, слику, колаж или израду честитки) да изрази	**Методе рада:** Уводни мотивирајући разговор о празнику и породици, демонстрација израде од стране наставника и

			март	љубав, пажњу и захвалност према мајци. Ученик правилно распоређује елементе на папиру или креира тродимензионални поклон (нпр. портрет мајке, цвјетни мотиви, срца), водећи рачуна о уредности и естетском изгледу. Ученик бира и комбинује **нежне и топле боје** (розе, црвена, жута, златна) како би нагласио празничну и емоционалну атмосферу. Ученик препознаје важност празничних тренутака и развија осећај бриге, поштовања и захвалности према породици.	практичан рад ученика. **Облици рада:** Претежно *индивидуални рад*, где сваки ученик са пажњом и трудом креира лични поклон или честитку за маму. **Материјали:** Папири у боји, картон, колаж, декоративне траке и разне ликовне технике (цртеж, колаж, 3D елементи) са акцентом на естетску уредност. **Презентација:** Вреднује се труд и емоционални ангажман, а радови се на крају доручују мамама као празнично изненађење или излажу у учионици.
6.	**Веште руке**	4	Правимо огрлице од тестенине Рамови од макарона Декупаж слике Декупаж тегле	Ученик успешно користи различите алате и материјале (маказе, лепак, папир, картон, текстил, природни материјали) за сечење, савијање, спајање и	**Методе рада:** Демонстрација поступака (лепљење тестенине, наношење декупаж салвета) уз практичан рад и фазно вођење ученика кроз процес израде. **Облици рада:** Претежно

				обликовање. Ученик правилно и уредно изводи задате техничке операције пратећи упутства, водећи рачуна о финој моторици и естетском изгледу готовог предмета. Ученик уме да претвори дводимензионални материјал (нпр. папир или картон) у употребљив предмет или мању фигуру (објекат у простору). Ученик самостално осмишљава маштовите детаље и комбинује различите материјале у изради практичних или декоративних радова. Ученик поштује правила безбедности при раду са алатима, одржава уредност радног простора и спреман је на сарадњу са вршњацима у току заједничких радионица.	*индивидуални рад*, где сваки ученик самостално креира распоред елемената и бира мотиве. **Материјали:** Различите врсте тестенине (макарони, машниле) за низање и израду рамова, стаклене тегле, салвете са мотивима, лепак, боје и четкице. **Презентација:** Развој фине моторике, креативности и стрпљења; вреднује се уредност и маштовитост у трансформацији свакодневних предмета.

7.	**Празници**	3	Ускршње честитке Корпице за јаја Најлепше ускршње јаје	Ученик успешно комбинује ликовне и примењене технике (колаж, савијање и сечење папира, бојење, декорација) за израду празникх предмета. Ученик прецизно сече, савија, лепи и обликује материјале (папир, картон, траке) при прављењу тродимензионалних објеката (корпице) и дводимензионалних радова (честитке). Ученик самостално користи орнаменте, линије, тачке и комбинације боја за украшавање ускршњих јаја и празничних мотива. Ученик препознаје и изражава симболику празничних обичаја кроз сопствени креативни рад и израду традиционалних реквизита.	**Методе рада:** Уводни разговор о празничним обичајима, демонстрација техника израде и практичан рад ученика. **Облици рада:** Комбинација *индивидуалног рада* (израда личних честитки и ликовних радова на тему јаја) и *групног рада* (креирање корпица за изложбу). **Материјали:** Картон, папири у боји, трачице, природни материјали и разне ликовне технике (темпере, акварел, колаж). **Презентација:** Подстицање креативности кроз негу традиције; вреднује се оригиналност, прецизност и празнични дух радова.

				Ученик учествује у заједничком уређењу учионице/изложбе празничних радова и развија позитиван однос према делима својих вршњака.	
8.	**Пролећна маштарија**	5	Животиње од колаж папира Зелени хербаријум-фломастери Цвеће од различитих материјала Пролећни венчићи	Ученик уме да примењује и комбинује живе и топле боје (зелена, жута, розе, црвена, небескоплава) како би дочарао буђење природе и атмосферу пролећа. Ученик успешно користи одабране ликовне технике (темпере, водене боје, пастел или комбиновану технику) за приказивање пролећних мотива (процветало дрвеће, рана цвећа, птицици, лептири). Ученик зна како да распореди елементе на папиру стварајући складну композицију, уносећи маштовите и веселе детаље у свој рад. Ученик слободно	**Методе рада:** Посматрање природе, демонстрација поступака и практичан рад ученика уз фазно вођење. **Облици рада:** Претежно *индивидуални рад* на изради цртежа, колажа и декоративних венчића. **Материјали:** Колаж-папир, фломастери, текстил и природни материјали (гранчице, суво цвеће). **Презентација:** Развој еколошке свести и љубави према природи; вреднује се прецизност у изради детаља и маштовитост.

				интерпретира тему кроз спајање реалних призора природе са елементима бајке и личне маште. Ученик изражава радост, оптимизам и естетски доживљај окружења кроз ликовно стваралаштво и учествује у изложби радова.	
9.	**Сумирање резултата**	1	Суниеање резултата рада секција	Ученик уме да сагледа сопствени рад и радове својих вршњака, препознајући успешно изведене детаље, боје и композицију. Ученик зна да кроз разговор изнесе своје мишљење о радовима, опише шта му се највише свиђа и објасни идеју коју је хтео да прикаже. Ученик препознаје сопствени напредак и труд уложен током претходних активности, развијајући самопоуздање и задовољство постигнутим	**Методе рада:** Аналитички разговор, евалуација и осврт на укупан годишњи рад и напредак ученика. **Облици рада:** *Групни рад* на постављању завршене изложбе радова и *индивидуални осврт* сваког ученика на сопствене резултате. **Материјали:** Избор најбољих ликовних радова насталих током године и панои за презентацију. **Презентација:** Сумирање успеха, развој критичког мишљења кроз разгледање изложбе и додела похвала ученицима за труд и креативност.

				резултатима. Ученик учествује у излагању радова (припрема изложбе у школи или учионици), развијајући осећај за колективни естетски доживљај и одговорност према заједничком простору.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања постигнућа су:– однос према раду одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи– однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима– однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања– разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације– оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове.

8.1.3. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ) У ТРЕЋЕМ РАЗРЕДУ:

Назив ваннаставне активности (секције): МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА
Разред:ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 36
Уџбеници: /

Циљ секције: Проширивање стечених знања и њихова примена, развијање мисаоне способности ученика за закључивање, процењивање, апстракцију, генерализацију, уочавање узрочно последичких веза и законитости и развој логичког мишљења. Навикавање ученика на самосталност, систематичност, истрајност, тачност и развијање интересовања за математику.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	**Математика** (прошлост)	**4**	Настанак броја. Матенатика у прошлости. Знаменити математичари	Ученик ће бити у стању да самостално решава математичке проблеме примењујући различите методе.	Предавања, радионице игре, квизови, игрице и слично при чему се води рачуна о томе да се математика представи на начин који се не среће на часовима редовне наставе, као и о интересовању и жељама ученика. Упутити ученике да сами бирају садржаје и начине рада .
II	**Бројеви**	**10**	Бројевни низови Декадни записи Комбинаторика Магични квадрати Нумерација Дешифровање		
III	**Геометрија**	**4**	Обим правоугаоника, квадрата, троугла Конструкције савијањем папира		
1V	**Мерење**	**10**	Проблеми кретања Теразије Новчићи у задацима Пресипање, преношење Занимљиви задаци о часовнику		
V	**Занимљива математика**	**8**	Из шешира Проблемски задаци		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Назив ваннаставне активности (секције): РЕЦИТАТОРСКО – ДРАМСКА СЕКЦИЈА

Разред: трећи

Годишњи фонд часова: 36

Циљ секције : Развој интелектуалних, социјалних, емоционалних, креативних потенцијала ученика;

- Подстицање ученика на читање и самостални истраживачки рад;
- Развијање интересовања ученика и мотивације за сазнавањем и личним испољавањем.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	**Уметност говорења**	**20**	Изражајно читање поезије и прозе: - игре улога; – импровизације; – групне драматизације; – презентовања драмских текстова (интерактивних) ; – причања приче (по сликама); – препричавања; – изражајно рецитовање	- Изражајно рецитује - правилна дикција, јасан говор - развија интересовања за нове књиге, текстове - даље усавршава и негује језичку културу говора -богати речник -развија способности да дубље доживљава, уочава и тумачи песничке слике -оспособљен да емотивно изрази осећања везана за осећања испољена у песми -развија љубав према поезији и матерњем језику.	- драмске радионице - слушање изражајног рецитовања песама - учешће на приредбама - изражајно рецитовање научених песама

II	**Драма и покрет**	**16** **Укупно:**	Групна драматизација је колективна драмска активност. Деца у групама, уз костиме, маске, играчке и друга радноигровна средства, глуме јунаке из прича или ликове из песама. Презентовање драмских (интерактивних) текстова кроз: - Вербалне игре; - игре концентрације - пантомима; – наративна пантомима; – акционо причање; – замишљено путовање; – вођена машта;	Развој дечјег искуства, знања и вештина; - Учење кроз драму и покрет; - Да препознају разлику између реалних животних ситуација и замишљених ситуација; - Да исказују шта су видели у игри других и препознају шта је садржај игре; - Играју једноставне игре које подстичу интеракцију и изражавање телом и гласом; - Користе глас и тело да изразе осећања и доживљаје у свету маште; - Изводе сами или у групи на драмски начин једноставне садржаје; - Уважавање и неговање традиције и обичаја свог и других народа; - Пружање једнаких шанси свим ученицима да у складу са својим	- драмске радионице - коришћењем корисних идеја са интернет сајтова (Крокотак, Време игре, Зврк...) - гледање представа за децу (You Tube…) - учешће на конкурсима, приредбама, смотрама...

		36		опредељењима напредују; -Створе позитивну атмосферу у одељењу у циљу савладавања интегрисаних наставних садржаја; - Да воде разговор и укључују се у разговор или неку драмску ситуацију	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање):Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Назив предмета: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА
Разред: ТРЕЋИ
Годишњи фонд часова: 36
Уџбеници:
Циљ секције:

- да се развија и подстиче учениково стваралачко мишљење
- оспособљавање ученика да цртежом изразе своја опажања из непосредне околине
- развијање мануелне виештине и креативности
- мотивисати ученике да се слободно ликовно-визуелно изражавају, својствено узрасту и индивидуалним способностима
- упознавање нових поступака и идеја за рад
- неговање ликовног израза, посебно у раном школском узрасту, јесте основ за неговање визуелног мишљења.

Корелација са наставним предметима:

- ликовна култура, свет око нас , природа и друштво, грађанско васпитање

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	ФОРМИРАЊЕ	1	Формирање групе,	- поштује	

	ГРУПЕ И ДОГОВОР О РАДУ		договор о раду, упознавање ученика са планираним програмом	инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; – изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне	- ликовне радионице - коришћењем корисних идеја са интернет сајтова (крокотак, време игре, зврк...) - израда тематских паноа - изложбе дечијих радова (декорација ентеријера школе)
II	СУВЕНИР ПРИЈАТЕЉСТВА	5	Упознавање са ликовним техникама и материјалима Излазак сунца -колаж Моја школа Шта ме чини срећним-пано за Дечију недељу Поруке пријатељства		
III	ЈЕСЕЊА СОНАТА	7	Јесен – колаж од јесењег лишћа и плодова Комплементарни контраст- пастел и водене боје Израда мозаика од разног семења Лепи и корисни предмети – кутија за поклон Чипка- црно бели контраст		

			Јесења корпа – воће и поврће Цртамо, режемо, лепимо - животиње	информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; -разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та	
IV	ЗИМСКА ЧАРОЛИЈА	8	Зима – сликање, комбиноване технике Новогодишње чарапице Новогодишње честитке и коверте Новогодишњи украси за јелку Свети Сава - портрети Комбиноване технике – израда радова, Св. Сава Зимска идила (креда) Пахуље и украси од папира, оригами		
V	МАМИН ДАН	2	Дијамантско срце за маму-колаж Украшавање паноа и прављење честитки за 8.		

			март	знања може применити.	
VI	ВЕШТЕ РУКЕ	4	Правимо огрлице од тестенине Рамови од макарона Декупаж слике Декупаж тегле		
VII	ПРАЗНИЦИ	3	Ускршње честитке Корпице за јаја Најлепше ускршње јаје		
VIII	ПРОЛЕЋНА МАШТАРИЈА	5	Животиње од колаж папира Зелени хербаријум-фломастери Цвеће од различитих материјала Пролећни венчићи Пролеће – сликање, темпера		
IX	СУМИРАЊЕ	1	Сумирање резултата рада		

	РЕЗУЛТАТА		секције		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања постигнућа су:

- однос према раду одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи
- однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима
- однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања
- разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове

Назив ваннаставне активности (секције): ФОЛКЛОРНА СЕКЦИЈА

Разред: ТРЕЋИ

Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници: Нема обавезног уџбеника; користе се аудио-записи народних песама и игара, снимци дечјих фолклорних ансамбала, фотографије народних ношњи и наставни материјали које припрема наставник.

Циљ цекције: Развијање интересовања ученика за народну традицију, игру, песму и обичаје; неговање културног идентитета, правилног држања тела, координације покрета, ритма, сарадње у групи и позитивног односа према сценском наступу.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
1.	Увод у фолклор и основни елементи	4	Упознавање са радом секције, правилима	Ученик разуме правила рада у секцији; правилно	Разговор, демонстрација, вежбе загревања, рад у пару и групи,

	народне игре		понашања и значајем фолклора; основни став, држање тела, корак, поскок, окрет, кретање у колу; препознавање ритма и темпа.	држи тело током игре; препознаје једноставан ритам; изводи основне кораке и кретање у колу уз помоћ наставника.	понављање покрета уз музику, постепено увежбавање једноставних корака.
2.	Народне игре и песме Србије	8	Дечје народне игре и песме примерене узрасту; једноставна кола; повезивање песме и покрета; игре уз певање; основни елементи игре из различитих крајева Србије.	Ученик пева једноставне народне песме у групи; изводи договорене кораке у ритму; прати кретање групе; показује интересовање за народне игре и песме.	Слушање музичких примера, певање по слуху, демонстрација корака, увежбавање у кругу и линији, корекција држања тела и ритма.
3.	Игре завичаја и региона	8	Упознавање са играма из завичаја и ширег региона; сличности и разлике у корацима, музици, ритму и ношњи; једноставни елементи кола и сплетова прилагођени трећем разреду.	Ученик препознаје да различити крајеви имају своје игре, песме и обичаје; изводи једноставне елементе завичајних игара; сарађује са вршњацима током заједничког извођења.	Приказ фотографија и кратких снимака, разговор о пореклу игара, учење корака по деловима, групно увежбавање, подстицање међусобне подршке.
4.	Ритмичко и музичко изражавање	6	Вежбе ритма, темпа и динамике; пљескање, корачање и бројање уз музику; усклађивање покрета са музиком; развијање слуха и осећаја	Ученик прати ритам музике покретом; усклађује кораке са групом; разликује бржи и спорији темпо; учествује у ритмичким	Ритмичке игре, бројање корака, вежбе координације, рад у мањим групама, слушање и понављање ритмичких образаца.

			за заједничко извођење.	играма без страха од грешке.	
5.	Народна ношња, обичаји и култура понашања на сцени	4	Упознавање са основним деловима народне ношње; разговор о празницима, обичајима и традицији; култура понашања на проби и сцени; однос према костиму, музици и публици.	Ученик именује поједине делове народне ношње; поштује договорена правила понашања; разуме значај чувања традиције; показује одговоран однос према наступу и групи.	Разговор, посматрање фотографија и ношњи, кратке презентације, игровне ситуације, вежбе уласка и изласка са сцене, договор о сценском понашању.
6.	Увежбавање кореографија и јавни наступи	6	Повезивање научених корака у једноставну кореографију; увежбавање распореда, улаза, излаза и поклона; припрема за школске приредбе, свечаности и одељењске наступе.	Ученик учествује у заједничкој кореографији; памти редослед једноставних делова игре; показује самопоуздање на наступу; прихвата корекције и доприноси раду групе.	Пробе по деловима и у целини, рад на формацијама, понављање уз музику, снимање пробе ради анализе, припрема и реализација школског наступа.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Напредовање ученика прати се континуирано, посматрањем ангажовања на пробама, правилности и сигурности у извођењу корака, осећаја за ритам, сарадње у групи, одговорног односа према договореним правилима и спремности за јавни наступ. Вреднују се труд, редовност, напредак у односу на почетно стање и учешће у школским приредбама.

8.1.4. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ) У ЧЕТВРТОМ РАЗРЕДУ

Назив ваннаставне активности (секције) : МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ: Проширивање стечених знања; Навикавање ученика на примену стечених знања;Развијање мисаонеспособности ученика за закључивање, процењивање, апстракцију и генерализацију; Навикавање ученика на самосталност, систематичност,истрајност,тачност;Развијање запажања и логичког мишљења; Навикавати ученике на уочавање узрочно – последичних веза и законитости; Развијање интересовања за математику.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**УВОДНА АКТИВНОСТ**	**1**	Упознавање ученика са циљевима и садржајима рада		Систематичним непосредним радом, развијањем интересовања за сазнајним и узрчно последичним логичко критичким мишљењем. Коришћењем понуђених математичких страница са интернета, Друштва Математичара Србије, Мислише, Кенгур без граница, ФБ страница са занимљивом математиком и **You Tube** прилозима. Остваривање програма поред радионичног рада, рада у пару, пројетног решавања задатака,
2.	**БРОЈЕВИ**	**16**	Нумерација бројева Рачунске операције са природним бројевима Решавање сложених задатака помоћу једначина и дијаграма Неједначине Логички задаци Комбинаторни задаци Магични квадрат	Ученик ће бити у стању да: -реши задатак применом различитих начина представљања проблема. - Повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном текстуина основу њих изводи закључак.	

			Проблемски задаци Бројевни ребуси Дешифровање Задаци са разломцима Решавање задатака цртањем табеле Решавање задатака уз објашњење поступка		могуће је остварити и развијањем дигиталних компетенција, заједничким прављењем интерактивних квизова у програмима **Wordwall, Kahoot, Canva…,** интерним такмичењима и изложбама радова са практичним задацима и ПП презентациама. Учешћем на математичким такмичењима.
3.	**ГЕОМЕТРИЈА**	**12**	Правоугаоник и квадрат – резање и састављање Правоугаоник и квадрат обим Круг и кружница Троугао Занимљиве фигуре – геометрија палидрвца Бројање и размештање фигура Квадар и коцка – слагање и разлагање	Ученик ће бити у стању да: -реши задатак применом различитих начина представљања проблема. - Повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак.	

4.	**МЕРЕЊЕ И МЕРЕ**	**7**	Правоугаоник и квадрат – површина Квадар и коцка – површина Квадар и коцка – запремина	-реши проблемске задатке у контексту мерења. -запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале;	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Назив ваннаставне активности (секције): РЕЦИТАТОРСКО – ДРАМСКА СЕКЦИЈА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 36

Уџбеници: /

Циљ: Развој интелектуалних, социјалних, емоционалних, креативних потенцијала ученика;Подстицање ученика на читање и самостални истраживачки рад;Развијање интересовања ученика и мотивације за сазнавањем и личним испољавањем.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**

I	**Уметност говорења**	**20**	Изражајно читање поезије и прозе: - игре улога; – импровизације; – групне драматизације; – презентовања драмских текстова (интерактивних) ; – причања приче (по сликама); – препричавања; – изражајно рецитовање	- Изражајно рецитује - правилна дикција, јасан говор - развија интересовања за нове књиге, текстове - даље усавршава и негује језичку културу говора -богати речник -развија способности да дубље доживљава, уочава и тумачи песничке слике -оспособљен да емотивно изрази осећања везана за осећања испољена у песми -развија љубав према поезији и матерњем	- драмске радионице - слушање изражајног рецитовања песама - учешће на приредбама - изражајно рецитовање научених песама

				језику.	
II	**Драма и покрет**	**16**	Групна драматизација је колективна драмска активност. Деца у групама, уз костиме, маске, играчке и друга радноигровна средства, глуме јунаке из прича или ликове из песама. Презентовање драмских (интерактивних) текстова кроз: - Вербалне игре; - игре концентрације - пантомима; – наративна пантомима; – акционо причање; – замишљено путовање; – вођена машта;	Развој дечјег искуства, знања и вештина; - Учење кроз драму и покрет; - Да препознају разлику између реалних животних ситуација и замишљених ситуација; - Да исказују шта су видели у игри других и препознају шта је садржај игре; - Играју једноставне игре које подстичу интеракцију и изражавање телом и гласом; - Користе глас и тело да изразе осећања и доживљаје у свету	- драмске радионице - коришћењем корисних идеја са интернет сајтова (Крокотак, Време игре, Зврк...) - гледање представа за децу (You Tube…) - учешће на конкурсима, приредбама, смотрама...

		Укупно: **36**		маште; - Изводе сами или у групи на драмски начин једноставне садржаје; - Уважавање и неговање традиције и обичаја свог и других народа; - Пружање једнаких шанси свим ученицима да у складу са својим опредељењима напредују; -Створе позитивну атмосферу у одељењу у циљу савладавања интегрисаних наставних садржаја; - Да воде разговор и укључују се у разговор или неку драмску ситуацију;	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика : Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученик.

Назив ваннаставне активности (секције): ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 36

Циљ :Развијање стваралачке и извођачке способностиУвођење ученика у способност за усмеравање пажње промовисање позитивних осоцијалних интеракција развијање критичког мишљења, креативности и маштеразвијање мануелне виештине и стваралашке способностимотивисати ученике да се слободно ликовно-визуелно изражавају, својствено узрасту и индивидуалним способностима,упознавање нових поступака и идеја за рад, неговање ликовног израза, посебно у раном школском узрасту, јесте основ за неговање визуелног мишљења.

Редни број	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**ФОРМИРАЊЕ ГРУПЕ И ДОГОВОР О РАДУ**	1	Формирање групе, договор о раду и упознавање ученика са планом и програмом рада секције	Ученик ће бити у стању да: – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи,	Систематичним непосредним радом, развијањем интересовања за сазнајним и неговањем ликовних вештина. Коришћењем понуђених корисних страница са интернета, истраживањем по сајтовима везаним за уметност и уметничка дела, организовањем радионица, изложбено продајних базара и постављањем излозби у холу школе

				шта и како је учио/учила и где та знања може применити.	или испред учионица са тематским данима.

2.	**Цртање**	**8**	Морско дно- графитна оловка „Чуј ме одрасли свете”- пано за Дечју недељу Поруке пријатељства- фломастери Аутопортрет – упознавање са делом Албрехта Дирера Портрет мог друга- графит Перо птице- графит Врсте линија- туш	Ученик уме да: -протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; -распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; -изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова,	

				уважавајући различитости;	
3.	**Сликање**	**8**	-Мртва природа- темпере -Зимска идила– сликање -Звездано небо- контраст- пастеле и водене боје -Упознавање са делом Саве Шумановића -Војвођанска равница- гваш техника -Наивно сликарство из Ковачице -Паја Јовановић, Косовски бој- упознавање зивота и дела познатог српског академског сликара	Ученик уме да: изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; -распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; -укаже на сличности и разлике које опажа у	

			-Историјски мотив - сликање	уметничким делима и традицији различитих народа; – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – примени у стваралачком раду	
4.	**Компјутерска графика**	**4**	Школска правила-стрип у дигиталним алатима -Мој аватар-компјутерска анимација -Страница друштвене мреже	Ученик уме да: -користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; -протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота;	

5.	**Примењена уметност**	**14**	-Рам за слике -Јесење фризуре – колаж од јесењег лишћа - Новогодишњи украси -Новогодишње честитке -Светосавска икона-восак техника -Огрлица за маму -Ускршња чаролија-корпица Осликавање ускршних јаја -Сунцокрет –колаж -Лутке од рафије,тканине или конца -Декупаж кутије -Змај од оригами папира	Ученик уме да: учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; -разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити. -распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције - уважава и неговање традиције и обичаја свог и других народа; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад;	

6.	**Сумирање резултата**	**1**	-Евалуација рада секције и изложба радова	-Ученик уме да искаже мишљење и став о свом и туђем креативном изразу	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања постигнућа су:

– однос према раду одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи

– однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима

– однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања

– разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације

– оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове

Назив ваннаставне активности (секције): **ФОЛКЛОРНА СЕКЦИЈА**

Разред: **ЧЕТВРТИ**

Годишњи фонд часова:36

Литература:

Народно стваралаштво се веома често изједначавало код нас са појмом фолклора, што би било његово шире значење, али и са појмом народна уметност, што би било његово уже значење. Израз фолклор је настао средином прошлог века и веом брзо се одомаћио како у обичном говору тако и у научној терминологији. Употребу термина фолклор, предложио је енглески археолог William John Thoms. Термин је створен спајањем две енглеске речи: folk (народ) и lore (знање, мудрост). Овим се изразом означава скуп појава у народној духовној култури: обичаји, веровања, знања, усмена традиција, све врсте народне уметности. Изразом фолклор истовремено се означава стваралачки ток у народној уметности – непрекидан и веома жив процес и преживели остаци схватања и погледа на свет из разних периода прошлости, местимично још увек жива пракса која постепено нестаје, мења се или прилагођава новим условима живота.

Циљ секције: Развијање интересовања према народној традицији и стваралаштву тј. народној песми, игри, инструментима, мелодији, веровањима, обичајима, ношњи, играчкама, предметима материјалне културе, књижевности; Оспособљавање за разумевање традиционалног начина музичког изражавања; Развијање осетљивости за музичке вредности свога народа; Развијање става према културној баштини свог народа; Развијање свести о припадности свом народу и потреби очувања народне традиције

Задаци секције : Неговање способности извођења музике (певање, свирање, играње); Стицање навике слушања традиционалне музике; Подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука кроз различите обичајне и обредне песме и игре; Подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима; Развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се слуша, изводи и пева)

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика (оцењивање): Наставници ће у току године пратити њихов однос, однос према култури, традицији и подстицати њихов правилан однос према себи, према другима, као и подражавању и разумевању датих фолклорних покрета и музичких дела.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Увод у фолклор и основни елементи народне игре	4	Упознавање са радом секције, правилима понашања и значајем фолклора; основни став, држање тела, корак,	Ученик разуме правила рада у секцији; правилно држи тело током игре; препознаје једноставан ритам; изводи основне	Разговор, демонстрација, вежбе загревања, рад у пару и групи, понављање покрета уз музику, постепено увежбавање једноставних

			поскок, окрет, кретање у колу; препознавање ритма и темпа.	кораке и кретање у колу уз помоћ наставника.	корака.
2.	Народне игре и песме Србије	8	Дечје народне игре и песме примерене узрасту; једноставна кола; повезивање песме и покрета; игре уз певање; основни елементи игре из различитих крајева Србије.	Ученик пева једноставне народне песме у групи; изводи договорене кораке у ритму; прати кретање групе; показује интересовање за народне игре и песме.	Слушање музичких примера, певање по слуху, демонстрација корака, увежбавање у кругу и линији, корекција држања тела и ритма.
3.	Игре завичаја и региона	8	Упознавање са играма из завичаја и ширег региона; сличности и разлике у корацима, музици, ритму и ношњи; једноставни елементи кола и сплетова прилагођени трећем разреду.	Ученик препознаје да различити крајеви имају своје игре, песме и обичаје; изводи једноставне елементе завичајних игара; сарађује са вршњацима током заједничког извођења.	Приказ фотографија и кратких снимака, разговор о пореклу игара, учење корака по деловима, групно увежбавање, подстицање међусобне подршке.
4.	Ритмичко и музичко изражавање	6	Вежбе ритма, темпа и динамике; пљескање, корачање и бројање уз музику; усклађивање покрета са музиком; развијање слуха и осећаја за заједничко извођење.	Ученик прати ритам музике покретом; усклађује кораке са групом; разликује бржи и спорији темпо; учествује у ритмичким играма без страха од грешке.	Ритмичке игре, бројање корака, вежбе координације, рад у мањим групама, слушање и понављање ритмичких образаца.

5.	Народна ношња, обичаји и култура понашања на сцени	4	Упознавање са основним деловима народне ношње; разговор о празницима, обичајима и традицији; култура понашања на проби и сцени; однос према костиму, музици и публици.	Ученик именује поједине делове народне ношње; поштује договорена правила понашања; разуме значај чувања традиције; показује одговоран однос према наступу и групи.	Разговор, посматрање фотографија и ношњи, кратке презентације, игровне ситуације, вежбе уласка и изласка са сцене, договор о сценском понашању.
6.	Увежбавање кореографија и јавни наступи	6	Повезивање научених корака у једноставну кореографију; увежбавање распореда, улаза, излаза и поклона; припрема за школске приредбе, свечаности и одељењске наступе.	Ученик учествује у заједничкој кореографији; памти редослед једноставних делова игре; показује самопоуздање на наступу; прихвата корекције и доприноси раду групе.	Пробе по деловима и у целини, рад на формацијама, понављање уз музику, снимање пробе ради анализе, припрема и реализација школског наступа.

ПРОГРАМ ВНАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Циљ: Свестрани развој личности ученика кроз стицање основних знања, вештина и навика, подстицање интелектуалне радозналости, креативности и критичког мишљења, уз очување физичког и менталног здравља, као и развој социјалних компетенција, емпатије, моралног вредновања и позитивног односа према учењу, раду и околини.

Ваннаставне активности	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	Недељно	годишње	Недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	годишње
The English Culture	1	36	1	36	/	/	/	/
The English Corner	/	/	/	/	1	36	1	36
Откријмо чуда руског језика	1	36	1	36	1	36	1	36
Учимо француски језик кроз културу, цивилизацију, путовања и гастрономију	1	36	1	36	1	36	1	36
Млади историчари	1	36	1	36	1	36	1	36
Млади географи	1	36	1	36	1	36	1	36
Музичка географија	1	36	1	36	1	36	1	36
Кошаркашка секција	1	36	1	36	1	36	1	36
Фудбалска секција	1	36	1	1	1	36	1	1
Рукометна секција	1	36	1	34	1	36	1	34
Одбојкашка секција	1	36	1	34	1	36	1	34
Атлетска секција	1	36	1	34	1	36	1	34
Математичка секција	1	36	1	34	1	36	1	34
Буди толерантан	1	36	1	34	1	36	1	34
Еко недеља – играј своју улогу	1	36	1	36	1	36	1	34
Одговорни за своју планету	1	36	1	36	1	36	1	36
Рецитаторска секција	1	36	1	36	1	36	1	36
Читалачки клуб	1	36	1	36	1	36	1	36
Школски биоскоп	1	36	1	36	1	36	1	36

Како испричати причу кроз кадрове	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**34**
Предузетништво	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Хор	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**
Уметност	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**	**1**	**36**

Напомена: Све наведене ваннаставне активности реализоваће се у школи или ван школе као амбијентална настава.

1. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ) ИЗ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИК „THE ENGLISH CULTURE"

Разред: ПЕТИ И ШЕСТИ
Годишњи фонд часова: 36/34
Уџбеници: Дигитални и штампани материјали, часописи, одабрани текстови и мултимедијални садржаји
Циљ наставног програма: Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, њихових хуманистичких, моралних и естетских ставова; стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији; стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.
Задаци: прикупљање информација везаних за земљу и народ чији се језик учи како из електронских медија, тако и писаних текстова из новина и часописа,осврти на актуелне телевизијске серије,филмове и музикеу на енглеском језику,текстови о познатим спортистима, глумцима, научницима и др.,рад на паноима који ће бити доступни свим ученицима, организоване посете културног садржаја, учешће на конкурсима, размена наставних садржаја и културолошких одлика

Редни број теме	**Област/ тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
I	Енглески кроз културу	11	-A trip to London: Virtual tour (2 часа) -The Royal Family: Myths and Facts (1 час) -British Tea Party vs. American BBQ (1	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -препознаје и описује основне елементе културе,	Интерактивне радионице, виртуелне шетње (Google Earth, видео-презентације), слушање и анализа

			час) -School Life: My Day vs. Their Day (1 час) -Holidays (2 часа) -Sports: Cricket, Rugby and Baseball (1 час) -English around the world (2 часа) -Lyrics lab: Rock vs. Pop (1 час)	традиције и свакодневног живота земаља енглеског говорног подручја; -показује интересовање за књижевност, филм, музику и културно наслеђе; користи различите изворе информација за прикупљање података о земљама енглеског говорног подручја	текстова песама, компаративна анализа културних навика кроз дискусију, рад на географским и културолошким мапама.
II	Посета америчком културном центру	3	-Посета америчком културном центру – American Corner (3 часа)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -се снађе и оствари основну комуникацију у страном културном центру; -пронађе релевантне изворе информација у библиотеци или дигиталним базама центра; развија навику за отвореност у комуникацији и ван	Ваннаставна активност, организована посета установи, разговор са изворним говорницима или кустосима центра, учешће у тематским презентацијама организованим унутар American Corner-a.

				учионице.	
III	Језичка структура кроз игру (граматика)	8	- Ред речи у реченици (2 часа) -Глаголска времена (4 часа) -Придеви (2 часа)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да:-примењује усвојена граматичка правила кроз игру, разговор и практичне активности; -разуме и користи изразе енглеског језика у различитим комуникативним ситуацијама; унапређује самопоуздање у усменом изражавању	Језичке друштвене игре, квизови (Kahoot, Wordwall), играње улога (role-play), рад у паровима на склапању реченица кроз картице за сечење, решавање логичких језичких задатака и симулације.
IV	Пројекти и презентације	8	-Израда паноа и презентација (6 часова) -Чај у 5 (2 часа)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -сарађује са другим ученицима у изради паноа, презентација и пројектних задатака; самостално представља резултате свог рада кроз разговор,	Пројектна настава, тимски рад, израда тематских плаката (физичких и дигиталних у програму Canva), организација симулације традиционалне енглеске чајанке („Чај у 5“), вршњачка

				излагање или учешће на конкурсима	евалуација.
V	Филм	6	-Гледање филмова (6 часова)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -уочи и разуме кључне дијалоге и поруке у кратким филмовима и серијама на енглеском језику; -учествује у разговору на познате теме из филма користећи одговарајући вокабулар; развија критичко мишљење и естетске ставове према кинематографији.	Пројекција краткометражних и едукативних филмова прилагођених узрасту, дискусије након гледања, вођење Дневника гледаоца (Movie log), писање и цртање кратких осврта/рецензија.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика : Праћење и вредновање ученика заснива се на континуираном формативном праћењу њиховог залагања, мотивисаности и напретка кроз све активности у оквиру секције. Оцењивање је описно и фокусирано на степен укључености ученика у језичке игре и дебате, њихов допринос и креативност у тимском раду при изради пројеката и паноа, као и на јавно излагање резултата рада. Посебан акценат ставља се на развијање самопоуздања у усменом изражавању и на подстицање самоевалуације и вршњачке процене након филмских радионица и презентација вођење евиденције о напредовању ученика кроз ученички портфолио, прикупљене радове и запажања наставника.

2. ПРОГРАМ ВАНАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ) ИЗ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА – „THE ENGLISH CORNER "

Разред: СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд: 36/34 часова

Уџбеници: Дигитални и штампани материјали, часописи, одабрани текстови и мултимедијални садржаји

Циљ наставног програма: Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, њихових хуманистичких, моралних и естетских ставова; стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији; стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Задаци: прикупљање информација везаних за земљу и народ чији се језик учи како из електронских медија, тако и писаних текстова из новина и часописа,осврти на актуелне телевизијске серије,филмове и музикеу на енглеском језику,текстови о познатим спортистима, глумцима, научницима и др.,рад на паноима који ће бити доступни свим ученицима, организоване посете културног садржаја, учешће на конкурсима, размена наставних садржаја и културолошких одлика

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	Енглески кроз културу	20	- English around the world (3 часа) - Fast Food Nation (1 час) - Hollywood & The Oscars (1 час) - Music Icons: From The Beatles to Billie Eilish (2 часа) - Superstitions & Traditions (1 час) - Literature: From Shakespeare to Harry Potter (2 часа) - Slang & Social media (1 час)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -препознаје, анализира и описује комплексне елементе културе, традиције и савременог живота земаља енглеског говорног подручја; -критички промишља о утицају медија, популарне културе и друштвених мрежа на језик; -уочава разлике у дијалектима, сленгу и	Интерактивне радионице, дебате и вођене дискусије, визуелна и текстуална анализа популарне културе, компаративна анализа британског и америчког вокабулара, слушање и критички осврт на текстове песама, дигитално истраживање књижевних и научних биографија.

			-T he British vs. American Challenge (1 час) - The Royal Family: Modern Monarchy vs. Pop Culture (1 час) - British Humour: Sarcasm, Irony (1 час) - Great Minds of the English-speaking world (3 часа) - Video Games & Storytelling: The new literature (2 часа) - The Culture of Comics (1 час)	хумору; самостално истражује књижевна и научна достигнућа на енглеском језику	
II	Посета америчком културном центру	3	-Посета америчком културном центру – American Corner (3 часа)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -се снађе и оствари основну комуникацију у страном културном центру; -пронађе релевантне изворе информација у библиотеци или дигиталним базама центра; развија навику за отвореност у комуникацији и ван	Ваннаставна активност, организована посета установи, разговор са изворним говорницима или кустосима центра, учешће у тематским презентацијама организованим унутар American Corner-a.

				учионице.	
IV	Пројекти и презентације	6	-Израда паноа и презентација (6 часова) -Чај у 5 (2 часа)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -сарађује са другим ученицима у изради паноа, презентација и пројектних задатака; самостално представља резултате свог рада кроз разговор, излагање или учешће на конкурсима.	Пројектна настава, тимски рад, израда тематских плаката (физичких и дигиталних у програму Canva), организација симулације традиционалне енглеске чајанке („Чај у 5“), вршњачка евалуација.
V	Филм	7	-Гледање филмова (7часова)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -разуме сложеније дијалоге, кинематографске метафоре и поруке у филмовима и серијама на енглеском језику; -аргументовано дискутује о филмским темама, друштвеним мотивима и ликовима;	Пројекције дугометржних или краћих едукативних и уметничких филмова прилагођених старијем основношколском узрасту, дебате након пројекција, вођење белешки о филму, писање критичких осврта и кратких филмских рецензија (Movie reviews).

				развија критичко мишљење и естетски укус према кинематографији.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика : Праћење и вредновање ученика заснива се на континуираном формативном праћењу њиховог залагања, мотивисаности и напретка кроз све активности у оквиру секције. Оцењивање је описно и фокусирано на степен укључености ученика у језичке игре и дебате, њихов допринос и креативност у тимском раду при изради пројеката и паноа, као и на јавно излагање резултата рада. Посебан акценат ставља се на развијање самопоуздања у усменом изражавању и на подстицање самоевалуације и вршњачке процене након филмских радионица и презентација вођење евиденције о напредовању ученика кроз ученички портфолио, прикупљене радове и запажања наставника.

3.ПРОГРАМ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ): „РАСКРОЕМ ЧУДЕСА РУССКОГО языка“ (РАЗОТКРИЈМО ЧУДА РУСКОГ ЈЕЗИКА)

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ, ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: Дигитални и штампани материјали, часописи, одабрани текстови и мултимедијални садржаји.

Циљ наставног програма: Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, њихових хуманистичких, моралних и естетских ставова; стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији; стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.
Задаци: прикупљање информација везаних за земљу и народ чији се језик учи како из електронских медија, тако и писаних текстова из новина и часописа,осврти на актуелне телевизијске серије,филмове и музике на руском језику, текстови о познатим спортистима, глумцима, научницима и др.,рад на паноима који ће бити доступни свим ученицима, организоване посете културног садржаја, учешће на конкурсима, размена наставних садржаја и културолошких одлика са школама у Русији.
По завршетку рада секције ученик ће бити у стању да разуме и користи основне изразе руског језика у различитим комуникативним ситуацијама; примењује усвојена граматичка правила кроз игру, разговор и практичне активности; учествује у разговору на познате теме

користећи једноставне реченице и одговарајући вокабулар; препознаје и описује основне елементе руске културе, традиције и свакодневног живота; показује интересовање за руску књижевност, филм, музику и културно наслеђе; сарађује са другим ученицима у изради паноа, презентација и пројектних задатака; користи различите изворе информација за прикупљање података о Русији и руском језику; развија позитиван став према учењу страног језика и поштовању других култура; самостално представља резултате свог рада кроз презентације, разговор и учешће на конкурсима; унапређује самопоуздање у усменом изражавању на руском језику.

Редни број теме	**Област/тема**	**Укупан број часова по теми**	**Садржаји**	**Исходи**	**Начин остваривања програма**
	Руски кроз културу (стихи и песни России	4	• Руска дечја, класична и популарна поезија. • Традиционалне и модерне песме (слушање, превод, анализирање текста). • Учење песама напамет и вежбе правилног изговора.	• Рецитује и изводи краће песме на руском језику пазећи на интонацију и акценат. • Препознаје кључне речи и глобални смисао у аудио-записима руских песама.	Тема се остварује кроз слушање и анализу аудио-визуелних материјала и текстова песама. Ученици комбинују заједнички и индивидуални рад како би кроз рецитовање, певање и вежбе изговора усвојили специфичности руске интонације, ритма и акцента.
2.	Лик России и Нис-ова олимпијада	6	• Географија, историја, знаменитости и знамените личности Русије (лик Русије). • Специфичности формата и пропозиција НИС олимпијаде знања из руског језика. • Решавање такмичарских задатака, тестова читања и разумевања из	• Користи чињенично знање о руској географији и култури при решавању задатака. • Решава комплексне тестове разумевања прочитаног текста у складу са нивоом олимпијаде.	Настава је усмерена на самостално и групно решавање такмичарских тестова из претходних година. Наставник примењује истраживачку методу и метод решавања проблема, користећи географске карте, ИКТ презентације и званичне дигиталне платформе НИС олимпијаде.

			претходних година		
3.	Језичка структура кроз игру (граматика)	5	• Падежни систем, глаголски видови, времена и рефлексивни глаголи кроз креативан контекст. • Језичке игре, укрштенице, ребуси и квизови знања. • Симулације стварних говорних ситуација ради примене граматичких правила.	• Примени основна граматичка правила руског језика у усменом и писменом изражавању. • Уочи и исправи сопствене и туђе језичке грешке кроз симулацију квизова.	Граматички садржаји се реализују искључиво кроз игровне технологије у паровима или малим групама. Користе се интерактивни дигитални квизови (Kahoot, Wordwall), језичке укрштенице и друштвене игре чиме се теоријска структура језика усваја на забаван и непосредан начин.
4.	Посете Руском дому и Руској цркви	3	• Историјат и значај Руског дома у Београду (библиотека, биоскоп, изложбе). • Културно-историјски значај Руске цркве (Свете Тројице) на Ташмајдану. • Припрема за ваншколске активности (истраживање контекста пре посете и рефлексија након посете).	• Повеже заједничке културне и духовне везе између српског и руског народа. • Примени правила понашања у верским и културним установама。 • Изрази утиске о посећеним објектима.	Ова тема се реализује ван учионице кроз амбијенталну и теренску наставу. Остварује се организованим посетама институцијама, праћеним вођеним разгледањем, разговором са кустосима/свештенством и дискусијом у школи ради резимирања утисака.
5.	Основе комуникације (разговорные	10	• Свакодневни језички бонтон (упознавање, позив, захвалност).	• Иницира и води једноставан разговор о свакодневним	Начин остваривања се заснива на комуникативној методи и симулацији стварних животних ситуација кроз рад у паровима. Ученици кроз стални дијалог

	темы)		• Говорне теме: Времена года, Известные спортсмены, Мода, Спорт, Известные писатели, Пища, Праздники, Так говорят..., Театр и кино, Природа • Вођење спонтаних дијалога и монолога	темама на руском језику. • Формулише питања и одговоре у симулираним реалним ситуацијама.	вежбају језички бонтон, користећи тематске картице са задацима и аудио-записе изворних говорника.
6.	Пројекти и презентације (израда празничних паноа	4	• Руски традиционални и државни празници (*Новый год, Масленица, 8. март, День Победы*). • Сакупљање материјала, слика и занимљивости о празницима. • Креативни рад: израда паноа, постера, честитки и дигиталних презентација.	• Изради тематски пано или дигиталну презентацију о изабраном руском празнику. • Сарађује у тиму делећи задужења током реализације пројектног задатка.	Примењује се пројектна настава у оквиру које ученици раде у тимовима. Они самостално истражују информације, а затим кроз креативно-мануелне радионице (израда хамер паноа, честитки) или употребу дигиталних алата (PowerPoint, Canva) јавно излажу своје радове.
7.	Руски филм	4	• Гледање селектованих руских краткометражних цртаних филмова (*Чебурашка, Ну, погоди!*) и дечјих играних филмова. • Анализа карактера ликова, главне поруке и естетике филма.	• Преприча кратку фабулу филма или издвоји кључне особине главних ликова. • Препознаје културолошке специфичности приказане кроз руску	Настава се изводи коришћењем видео-пројектора и пројекцијама одабраних дечјих филмова и цртаћа. Након заједничког гледања, примењује се метода вођене дискусије где ученици анализирају ликове и усвајају нове језичке фразе из филмског контекста.

			• Дискусија након пројекције и усвајање нових лексичких јединица из филма.	кинематографију.	

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика: Праћење и вредновање ученика заснива се на континуираном формативном праћењу њиховог залагања, мотивисаности и напретка кроз све активности у оквиру секције. Оцењивање је описно и фокусирано на степен укључености ученика у језичке игре, симулације за НИС олимпијаду и говорне вежбе, као и на њихов допринос и креативност у тимском раду при изради пројеката и празничних паноа. Посебан акценат ставља се на развијање самопоуздања у усменом изражавању, јавно излагање резултата рада, те на подстицање самоевалуације и вршњачке процене након посета, филмских радионица и презентација. Евиденција о напредовању води се кроз ученички портфолио, прикупљене радове, резултате такмичења и континуирана запажања наставника.

4.Назив ваннаставне активности (секције): УЧИМО ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК КРОЗ КУЛТУРУ, ЦИВИЛИЗАЦИЈУ, ПУТОВАЊА И ГАСТРОНОМИЈУ

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеник:Дигитални и штампани материјали,часописи,одабрани текстови и мултимедијални садржаји

Циљ секције:Развијање интересовања ученика за француски језик кроз упознавање француске културе,цивилизације,обичаја,уметности и гастрономије,као и подстицање интеркултуралне компетенције и креативног изражавања.
-Упознавање са основним елементима француске културе и цивилизације
-Проширивање речника из области свакодневног живота ,културе и гастрономије
-Развијање истраживачког духа и филмског рада
-Неговање креативности кроз радионице

Задаци секције:
-Истраживање француских градова,знаменитости и историје
-Обрада тема везаних за француске празнике и обичаје
-Учење основних израза кроз песму,филм и игру
-Упознавање са традиционалним француским јелима и начином исхране

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1	Представљање секције и план секције	2	Предста**в**љање секције и план рада *Француска-основне информације о земљи,језику и симболима	Препозна и именује основне симболе Француске -Објасни значење француске заставе и њених боја Препозна најпознатије културне и историјске симболе(Tour Eiffel,Arc de Triomphe...	П рограм ће се реализовати израђивањем радова на задату тему и њихово представљање на паноима. -Комбинована метода Радионичарски рад,индивидуални,рад у пару, прикупљање информација и података
2	Paris est ses monuments	3	Париз и најпознатије знаменитости Француске. *Виртуелна шетња кроз Француску	Препозна најпознатије знаменитости као што су:Ајфелов торањ,музеј Лувр,Тријумфална капија итд	**П**резентација најпознатијих знаменитости,гледање видео записа
3	Les fetes en France	4	**Фр**анцуски празници и обичаји *Израда паноа и презентација	**-и**менује познате празнике -наведе неке позбате обичаје и датуме	**Ра**дионичарски и истраживачки енује познате празнике:Нова година,Празник рада,пад Бастиље -презентује пано на ту тему рад
4	Noel et Nouvel An	5	**Б**ожић и Нова година у Француској	Упознају се са обичајима и традицијом прославе Божића	Комбинована метода -Гледање туторијала на тему божичних

			*Француске празничне песме и традициј		песама
5	La culture francaise	4	**П**ознате личности Француске(писци,певачи ,спортисти	**Н**аброје познатог певача/певачицу,спортисту	**У**пућивање ученика на гледање туторија
6	La musique et le film	5	**Ф**ранцуска музика и филм *Слушање и анализа једноставних песама	**Преп**озна најзначајније карактеристикр француске музике -наведе познате француске извођаче -повеже музику са филмом	Слушање аудио записа и презентација извођача
7	La gastronomie	5	Традуционална јела у Француској	**--на**веде најпознатија традиционална јела -истражи и представи једно традиционално јело	Израда паноа,дискусија,рад у пару или групи
8	Les recettes en langue francaise	4	Радионица “Мали француски кувар” *Израда рецепата на француском језику	**Пр**едстави рецепт и неки специјалитет	Презентације ученичких радова,изложба,разговор,анализа

9	Les jeux et quiz	4	Француски језик кроз игру и квизове	-користи де најпозна озна и именује осно тије традиционално јело -опише основне састојке неког специјалитета -препозна и именује основне речи -користи де најпознатије традиционално јело **-оп**ише основне састојке неког специјалитета -упореди француска традиционална јела са јелима своје земље једноставне поздраве и представи себе на француском -повезује француске ређи са сликама -правилно изговара основне гласове -**уче**ствује у језичким играма -проширује фонд речи -упореди француска	Радионица и дебате

				традиционална јела	
10	Презентација рада секције	4	Израда паноа	-презентује свој рад	Самовредновање и евалуација

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика : Праћење и вредновање ученика заснива се на континуираном формативном праћењу њиховог залагања, мотивисаности и напретка кроз све активности у оквиру секције. Оцењивање је описно и фокусирано на степен укључености ученика у језичке игре и дебате, њихов допринос и креативност у тимском раду при изради пројеката и паноа, као и на јавно излагање резултата рада. Посебан акценат ставља се на развијање самопоуздања у усменом изражавању и на подстицање самоевалуације и вршњачке процене након филмских радионица и презентација вођење евиденције о напредовању ученика кроз ученички портфолио, прикупљене радове и запажања наставника.

5.Назив ваннаставне активности (секције): МЛАДИ ИСТОРИЧАРИ

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници:/

Циљ програма: Ученици ће проширити знања о историјским личностима, појавама, догађајима и процесима и развијати вештине критичког мишљења.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Израда паноа - периодизација**	**3**	Подела историје на епохе (праисторија, стари век, средњи век, нови век, савремено доба). Кључни датуми, догађаји и прекретнице које обележавају прелазе између епоха. Ликовно и техничко обликовање тематског паноа за учионицу или школски хол.	Ученици знају да дефинишу основне историјске епохе, разликују их по хронолошком редоследу и визуелно представљају кључне прекретнице у развоју људског друштва.	Рад се остварује кроз радионичарски рад, групно цртање, сечење материјала и комбиновање различитих визуелних техника. Ученици кроз тимски рад и договор разврставају историјске епохе и креирају заједнички едукативни пано за школски хол.
2.	**Римски градови и палате у Србији**	**3**	Античко наслеђе на територији данашње Србије (Сирмијум у Сремској Митровици, Феликс Ромулијана код Зајечара, Виминацијум код Пожаревца, Медијана у Нишу). Начин живота, архитектура, привреда и култура у римским провинцијама на овом тлу (Мезија, Панонија,	Ученици препознају значај античког наслеђа на тлу Србије (нпр. Сирмијум, Феликс Ромулијана, Виминацијум), упознају римску архитектуру и развијају свест о очувању културно-историјских споменика.	Реализује се кроз предавања са пројекцијом фотографија археолошких локалитета, израду тематских мапа Србије и дискусију о значају античког наслеђа. Ученици користе интернет изворе за прикупљање података о локалним римским споменицима.

			Дарданија). Улога римских царева рођених на тлу Србије (Константин Велики, Галериј, Лициније).		
3.	**Посета музеју**	**4**	Припрема за одлазак у музејску институцију (народни, завичајни или археолошки музеј). Упознавање са музејским бонтоном, улогом кустоса и поделом историјских извора (материјални, писани, усмени). Анализа и обрада утисака након реализоване посете.	Ученици усвајају правила понашања у културним установама, директно се сусрећу са оригиналним историјским изворима и предметима, те повезују теоретско знање са праксом.	Остварује се кроз припремне договоре у школи, заједнички одлазак у локални или републички музеј, обиход са стручним вођењем кустоса и завршну радионицу у оквиру које ученици анализирају утиске и изложени материјал.
4.	**Светска чуда старог века**	**3**	Истраживање седам античких чуда света (Велике пирамиде у Гизи, Семирамидини висећи вртови у Вавилону, Статуа Зевса у Олимпији, Артемидин храм у Ефесу, Маузолеј у Халикарнасу, Родоски колосус, Александријски светионик). Историјски и технички	Ученици истражују најзначајнија градитељска и уметничка достигнућа античких цивилизација, развијају интеркултурално разумевање и способности презентовања.	Спровођење се заснива на истраживачком раду у групама, где свака група израђује кратку презентацију или мини-макету једног од античких чуда, праћено вербалним излагањем и заједничком анализом уз помоћ мапа.

			контекст њиховог настанка и узроци њиховог нестанка.		
5.	**Манастири средњевековне Србије**	**3**	Значај задужбинарства српских владара из династије Немањић и других властелинских породица. Архитектура и уметност најзначајнијих манастира (Студеница, Жича, Сопоћани, Милешева, Високи Дечани, Грачаница). Духовни, културни и просветни значај манастира у средњем веку.	Ученици се упознају са средњовековном српском духовношћу, владарским задужбинама, српско-византијским стилом градитељства и уметношћу фрескосликарства.	Реализује се кроз приказивање документарних филмова и фотографија фресака и архитектуре, читање средњовековних текстова у преводу и разговоре о значају задужбинарства за очување српског националног и културног идентитета.
6.	**Светска чуда новог света**	**3**	Истраживање нових и савремених светских чуда (Кинески зид, Петра, Колосеум, Чичен Ица, Мачу Пикчу, Таџ Махал, Кип Христа Спаситеља). Архитектура, симболика и значај ових локалитета за глобалну културну баштину.	Ученици проширују своја географска и историјска знања истражујући импресивне грађевине и споменике каснијих историјских периода и савременог доба.	Начин рада обухвата виртуелне шетње (помоћу дигиталних алата и интернета) кроз глобалне туристичке и културне локалитете, упоређивање стилова градње и израду географско-историјских карти света са уцртаним споменицима.

7.	**Највеће војсковође – по избору ученика**	**4**	Истраживање живота, војних кампања и стратегија истакнутих војсковођа из различитих епоха (нпр. Александар Велики, Јулије Цезар, Наполеон Бонапарта, војвода Живојин Мишић). Анализа утицаја њихових војних одлука на ток историје и судбину држава.	Ученици анализирају животове, стратегије и утицај истакнутих војних вођа кроз историју, развијају критичко мишљење и вештине аргументованог излагања.	Програм се остварује кроз самосталан избор личности од стране ученика, припрему усмених излагања или дебата. Фокус је на критичком проматрању историјских околности и анализи војних стратегија кроз улоге.
8.	**Српске династије**	**4**	Генеалогија, успон и пад значајних српских владарских кућа. Владарске династије средњег века (Властимировићи, Војислављевићи, Немањићи, Лазаревићи, Бранковићи). Обнова српске државности у новом веку кроз владавину династија Карађорђевић и Обреновић.	Ученици савладавају генеалогију и значај најважнијих српских владарских династија (Немањићи, Обреновићи, Карађорђевићи) и њихову улогу у развоју државности.	Остварује се графичким цртањем породичних стабала (генеалошких карата) на часовима, решавањем укрштених речи или квизова знања, као и упоређивањем периода владавине средњовековних и нових српских династија.
9.	**Владарски дворови (Версај, Лувр, Шенбрун, Хофбург,**	**3**	Упознавање са архитектуром и уметношћу европских	Ученици упознају европску културну баштину апсолутизма и	Реализује се кроз фото-презентације европске дворске архитектуре,

	Петерхоф, Сансуси)		двора из периода апсолутизма и новог века. Дворски живот, етикета, културне уметничке покрете (барок, рококо, класицизам) и улогу двора као центара политичке моћи.	новог века, архитектуру европских двора и начин живота владарских елита.	анализу стилова у уметности (барок и рококо) и упознавање са занимљивостима из свакодневног живота и етикете тадашње европске аристократије.
10.	**Теме по избору ученика**	**6**	Самостални или групни истраживачки рад ученика о историјским темама које нису обухваћене редовним наставним планом. Припрема дигиталних презентација, модела, есеја или краћих филмова и њихова презентација пред вршњацима.	Ученици самостално истражују историјске теме које их посебно занимају, развијају истраживачке компетенције, тимски рад и креативност у презентовању резултата.	Овај део програма се остварује кроз менторски рад наставника са појединачним ученицима или малим групама. Ученици самостално бирају тему, прикупљају литературу, праве дигиталне презентације и презентују их остатку секције у виду мини-конференције.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање рада ученика у секцији „Млади историчари“ заснива се на формативном праћењу, континуираној процени учешћа и евалуацији њихових практичних и истраживачких радова.

- Евидентира се активност ученика на часовима, редовност у извршавању задужења, као и њихов допринос тимском раду и сарадњи у групама.
- Процењују се израђени панои, макете, тематске мапе и презентације кроз критеријуме тачности података, визуелне уредности и оригиналности.
- Прати се способност ученика да самостално прикупе, селектују и презентују историјске чињенице, посебно у оквиру тематских целина и тема по сопственом избору.
- Подстиче се међусобна анализа и конструктивна дискусија о изложеним радовима ради развоја критичког мишљења и вештина

6.Програмваннаставне активности (секције): МЛАДИ ГЕОГРАФИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Разреди: пети, шести, седми и осми

Уџбеници: Дигитални и штампани материјали, часописи, одабрани текстови и мултимедијални садржаји.

Основни циљ ове секције је да се кроз самостално -истраживачки рад ученици упознају са проблемима и занимљивостима из области које су предмет проучавања географије. Секција обухвата ученике V, VI, VII и VIII разреда

Редни број теме	Наставна тема	Број часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Наша планета у Космосу	6	- Формирање секције, договор о раду - Договор и припрема радова са темом “Наша планета у космосу“ -Постављање „Зидних новина“-тема:“Наша планета у космосу“	- развијање способности за самосталан истраживачки рад -развијање способности за тимски рад - презентовање својих радова -проширивање знања о космосу и настанку живота на Земљи -развијање љубави према природи и живом свету који их окружује	Израђивање радова на задату тему и њихово представаљање на паноима.
2.			- Припрема за посету	-стицање нових сазнања	Припремање ученика за

	Посета Београдском планетаријуму на Калемегдану	6	Београдском планетаријуму -Посета Београдском планетраијуму на Калемегдану - Дискусија о посети и усвојеним знањима	из области географије -развијање тимског духа и социјализација ученика -учешће у дискусији, активно размишљање и решавање проблема	посету Београдском планетаријуму кроз разне презентације, дискусију ученика и наставника. Посета планетаријуму. Дискусија и размена утисака о стеченом знању током посете планетаријуму. Израда паноа на тему посете планетаријуму.
3.	Ватрени појас Пацифика	6	-Договор и припрема радова са темом „Ватрени појас Пацифика“ -Постављање „Зидних новина“ и макета вулкана - тема : „Ватрени појас Пацифика“	- развијање способности за самосталан истраживачки рад -развијање способности за тимски рад - презентовање својих радова -проширивање знања о вулканима на Земљи -развијање љубави према природи наше планете Земље	Израда презентација о вулканима у Ватреном појасу Пацифика. Израда макета вулкана. Израда зидних новина на задату тему.
4.	Вулкани и људи – „Живот испод пепела“	6	- Договор и припрема радова са темом “Вулкани и људи – живот испод пепела“ -Постављање „Зидних новина“-тема:“ Вулкани и људи – живот испод пепела “		

5.	Посета Меморијалном музеју „Јован Цвијић“	6	- Припрема за посету Меморијалном музеју „Јован Цвијић“ -Посета Меморијалном музеју „Јован Цвијић“ -Дискусија о посети и усвојеним знањима	-стицање нових сазнања из области географије -развијање тимског духа и социјализације ученика	Читање текстова о Јовану Цвијићу, гледање филмова и дискусија о значају Јована Цвијића у географској науци. Посета меморијалном музеју. Дискусија и размена утисака из музеја.
6.	Слободна тема у складу са интересовањима ученика	6	- Уређење кабинета и постављање тематског паноа испред кабинета	-освешћивање свог положаја и улоге у заштити животне средние -развијање љубави према природи наше планете Земље -развијање навике ученика да брину о свом окружењу и животној средини -развијање креативности код ученика	Договор о теми која је ученицима занимљива, и коју желе да представе преко тематског паноа испред кабинета. Израда радова и њихово представљање на тематском понаоу испред кабинета.
Укупан број часова : 36			наставница географије - Милана Цупаћ		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика : Праћење и вредновање ученика заснива се на континуираном формативном праћењу њиховог залагања, мотивисаности и напретка кроз све активности у оквиру секције. Оцењивање је описно и

фокусирано на степен укључености ученика у у активности секције и њихов допринос и креативност у тимском раду при изради пројеката и паноа, као и на јавно излагање резултата рада. Посебан акценат ставља се на развијање самопоуздања у усменом изражавању и на подстицање самоевалуације и вршњачке процене након радионица и презентација вођење евиденције о напредовању ученика кроз ученички портфолио, прикупљене радове и запажања наставника.

7.Програм ваннаставне активности(секције): МУЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ, ОСМИ

Годишњи фонд часова:36/34

Наставна средства - музички инструменти (гитара, флаута, клавијатура), аудио записи, интернет извори и карта Балканског полуострва.

Основни циљ ове секције је развијање интересовања за музику и културну географију кроз упознавање музичке баштине простора бивше СФРЈ, као и подстицање заједничког музицирања, сарадње и креативног изражавања ученика.

Редни број теме	Област/тема	Број часова	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Увод у музичку географију	2	Појам културне географије Музика као део идентитета народа	Ученик: -препознаје основне музичке стилове са простора Балкана -повезује музичка дела са географским простором њиховог настанка -учествује у групном извођењу музике -рзвија осећај за ритам, динамику и заједничко музицирање -показуе одговорност и	Припремање ученика за рад секције, кроз разне видео записе и презентације. Дискусија и размена утисака о стеченом знању током презентације музичких нумера.

				сарадњу у групном раду -рзвија позитиван однос према културној баштини	
2.	Музика простора бивше СФРЈ	10	-Основне карактеристике музике Србије -Музика Хрватске -Музика БиХ -Музика Северне Македоније -Музика Словеније -Кратко повезивање песама са географским пореклом	-препознаје основне музичке стилове са простора Балкана -повезује музичка дела са географским простором њиховог настанка -учествује у групном извођењу музике -рзвија осећај за ритам, динамику и заједничко музицирање -показуе одговорност и сарадњу у групном раду -рзвија позитиван однос према културној баштини	Упознавање ученика о музици бивше СФРЈ.
3.	Вежбање и обрада песама	14	-Увежбавање инструменталних деоница (гитара, клавијатура и флаута) -Развјање осећаја за ритам и динамику	-препознаје основне музичке стилове са простора Балкана -повезује музичка дела са географским простором њиховог настанка -учествује у групном извођењу музике -рзвија осећај за ритам, динамику и заједничко музицирање -показуе одговорност и сарадњу у групном раду -рзвија позитиван однос	Сиврање музичких нумера у групи, увежбавање ритма и динамике. Бирање репертоара за наступ.
4.	Припрема јавног наступа	6	-Избор репертоара -Увежбавање наступа као целине -Развијање сцнског наступа		Музицирање у групи, увежбавање наступа.

				према културној баштини	
1.	Реализација концерта	4	-Генерална проба -Хуманитарни (школски) концерт -Евалуација наступа	-препознаје основне музичке стилове са простора Балкана -повезује музичка дела са географским простором њиховог настанка -учествује у групном извођењу музике -рзвија осећај за ритам, динамику и заједничко музицирање -показуе одговорност и сарадњу у групном раду -рзвија позитиван однос према културној баштини	Учествовање у јавном наступу, на концерту.
Укупан број часова :		36	наставник географије - Стеван Косовац		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика - анагажовање и редовност ученика на часовима, учешће у групном раду, напредак у извођењу и учешће на завршном концерту. Завршни концерт представља круну рада секције и реализује се као јавни наступ (хуманитарног или школског карактера) под називом “Музичка географија - Ко мисли зло не пева”.

8.Назив ваннаставне активности(секције): КОШАРКАШКА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници:/

Циљ програма: Циљ кошаркашке секције за ученике од 5. до 8. разреда јесте свеобухватан развој ученика кроз усвајање и усавршавање техничко-тактичких елемената кошарке, развој моторичких способности (брзине, снаге, спретности, издржљивости и координације) и стицање здравих животних навика.

Поред физичког развоја, посебан акценат је стављен на:

- **Социјализацију и тимски рад:** Развијање осећаја за заједништво, међусобно поштовање, фер-плеј и сарадњу у оквиру колективног спорта.
- **Психолошку стабилност:** Изградњу самопоуздања, одговорности, истрајности и способност управљања емоцијама у победи и поразу.
- **Популаризацију спорта:** Подстицање трајног интересовања за бављење физичком активношћу и спортом као саставним делом здравог начина живота

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Уводни део и провера моторичких способности**	**2**	Упознавање са правилима понашања у сали, безбедношћу и опремом; иницијално тестирање основних моторних способности (брзина, снага, агилност, еластичност).	Ученици усвајају правила безбедног вежбања и упознају сопствене физичке капацитете кроз мерење моторичког статуса.	Реализује се кроз вербално-објашњавајуће методе при упознавању са кућним редом сале и стандардима безбедности, као и кроз примену стандардизованих тестова моторичког статуса ради утврђивања почетног нивоа физичке припремности ученика.
2.	**Развој моторних способности и**	**5**	Комплексне вежбе за развој брзине, експлозивне снаге,	Ученици побољшавају општу физичку кондицију, брзину	Остварује се кроз континуиране и разноврсне вежбе обликовања, полигоне

	кондициона припрема		издржљивости, гипкости и координације примежене узраста.	реакције и отпорност на замор кроз разноврсне вежбе обликовања.	спретности, интервалске тренинге и игре трчања које су прилагођене психофизичком узрасту ученика од 5. до 8. разреда.
3.	**Основи кошаркашке технике**	8	Савладавање основних ставова, кретања без лопте (трчање, заустављање, промене правца), вођења лопте левом и десном руком, хватања и додавања (од груди, са земље, једном руком).	Ученици правилно изводе основне елементе кошаркашке технике са и без лопте, показујући добру координацију покрета.	Спровођење се заснива на демонстративној методи (приказ тренера или ученика) и методама усменог излагања, након чега следи фронтални, групни и индивидуални рад уз сталну корекцију правилности држања тела и покрета са и без лопте.
4.	**Шут на кош и индивидуална техника**	6	Техника шута у месту и из кретања, полагање лопте на кош после вођења и додавања (десно и лево полагање), основне финте.	Ученици савладавају правилну механику шута на кош и ефикасно изводе полагања из различитих позиција.	Рад се одвија кроз постепено увежбавање од једноставнијих ка сложенижим кретањима (становање, одраз, избачај), коришћењем полигона за полагање лопте и различитих станица за шут са дистанци.
5.	Елементи кошаркашке тактике (одбрана и напад)	6	Индивидуална одбрана играча са лоптом и без ње; основни напади у пару и троје (концепт „додај и крени“ - give and go), пик-	Ученици разумеју основне тактичке замисли у нападу и одбрани, знају да се позиционирају на терену и	Остварује се кроз практичне ситуационе вежбе (формације 2 на 1, 2 на 2, 3 на 2), моделирањем конкретних ситуација из

			ен-рол игра.	сарађују са саиграчима.	игре и теоријским разбором кретања на табли или кроз интерактивни разговор са ученицима.
6.	Правила игре, суђење и фер-плеј	2	Упознавање са основним правилима кошаркашке игре (кораци, дупла лопта, личне грешке), улога судија и развој фер-плеј духа.	Ученици познају основна званична правила кошаркашке игре, поштују одлуке судија, противнике и саиграче.	Реализује се кроз комбинацију кратких едукативних предавања, приказа ситуација из реалних утакмица и практичног укључивања ученика у улогу помоћних судија и записничара током тренинга.
7.	Тренажне утакмице и турнирски рад	7	Примена стечених знања кроз међусобне утакмице, мини-турнире у оквиру секције и анализу одиграних мечева.	Ученици успешно примењују техничко-тактичка знања у реалним условима игре, развијају такмичарски дух и тимску хемију.	Спровођење се заснива на практичној примени свих стечених знања кроз тимску игру у реалним условима, организацију мини-лига у оквиру секције, као и заједничку анализу и евалуацију утакмица након завршетка игре.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање постигнућа ученика у кошаркашкој секцији спроводи се континуирано током целе школске године, кроз комбинацију формативних и сумативних метода, са циљем да се подстакне лични напредак сваког ученика.

9.Назив ваннаставне активности (секције): ФУДБАЛСКА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници:/

Циљ програма: Основци од петог до осмог разреда кроз фудбалску секцију развијају спортски дух, моторичке способности и здраве животне навике. Свеобухватни психомоторни и социјални развој ученика кроз спортску активност, усвајање фудбалских основа и неговање фер-плеја.

- **Физички развој:** Унапређење снаге, брзине, издржљивости и координације, као и правилан раст и развој кроз редовну физичку активност.
- **Технички развој:** Учење и усавршавање основних фудбалских елемената и разумевање тимске игре.
- **Васпитна улога:** Развијање одговорности, дисциплине, међусобног поштовања и тимског духа.
- **Социјализација и здравље:** Подстицање социјалне интеграције кроз заједничку игру и стварање трајних навика за бављење спортом и здравим начином живота.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Уводни део и дијагностика**	**4**	Упознавање са правилима понашања, безбедности и хигијене; иницијална провера физичких способности и моторичких навыка (брзина, спретност, координација).	Ученици знају правила рада секције, безбедносног понашања на терену и свесни су свог тренутног нивоа физичке кондиције.	Усмено излагање, демонстартивни метод, метод усменог разговора и тест метода (батерија моторичких тестова). Фронтални рад и индивидуални рад. Мчуњеви, маркери, стоперица, пиштаљка, гимнастички полигон. На првим часовима ученици се упознају са правилима

					понашања у сали/на терену, мерама безбедности и хигијеном. Кроз уводне полигоне и тестове врши се иницијална процена моторичких способности (брзина, агилност, координација) како би се пратио напредак ученика
2.	**Основе фудбалске технике**	**10**	Вежбе са лоптом у месту и кретању: пријем лопте (земља и ваздух), ударац у лопту (унутрашњи и пун део стопала), вођење лопте, финте и ударци на гол.	Ученици успешно примењују основне техничке елементе (пријем, пас, шут) у различитим вежбама и контролишу кретање лопте.	Демонстрација, метод понављања. Индивидуални рад, рад у пару и рад у малим групама. Фудбалске лопте, маркери у боји, статични голови, голчићи за мини-фудбал. Практично вежбање кроз различите вежбе понављања. Нагласак је на правилној техничкој изведби (пријем лопте, ударац унутрашњим и пуним делом стопала, вођење и ударац на гол). Вежбе се постепено сложеју од лакших ка тежима (из места у кретању, без опозиције па са благом опозицијом).
3.	**Основе фудбалске тактике и игровни**	**8**	Рекреативне и мини-фудбал игре (2 на 2, 3 на	Ученици разумеју основне концепте тимске игре,	Игровни метод, метод ситуационог вежбања, вербална објашњења и

	елементи		3, 4 на 4); основно постављање на терену (одбрана и напад), кретање без лопте и сарадња са саиграчима.	знају своје место на терену и сарађују са члановима тима ради постизања циља.	демонстрација. Групни рад (рад у екипама), колективна игра. Фудбалске лопте, маркери за разликовање екипа, прибор за цртање тактике (табла). Учење основе тимске сарадње кроз мини-фудбал игре (2 на 2, 3 на 3, 4 на 4). Кроз праксу се указује на кретање без лопте, основно покривање простора у нападу и одбрани, као и на потребу правовременог додавања лопте саиграчу.
4.	**Развој моторних способности и кондиције**	**8**	Комплетан развој брзине, координације, агилности, издржљивости и еластичности кроз забавне полигоне, штафете и специфичне фудбалске вежбе.	Ученици показују видљив напредак у општој физичкој спреми, брзини реакције, издржљивости и координацији покрета.	Кружни метод рада, интервални метод, методе максималних и умерених напора. Фронтални рад, групни рад (кружни рад по станицама). Полигони спретности, вијаче, медицинке лакших тежина, конуси, мердевине за координацију. Програм се реализује кроз спортске полигоне, штафете и специјализоване

					кондиционе вежбе прилагођене узрасту од 5. до 8. разреда. Циљ је развој брзине, експлозивне снаге, агилности и опште издржљивости уз поштовање принципа постепености и безбедности.
5.	**Фер-плеј, такмичења и завршна евалуација**	**6**	Организација школског турнира, фер-плеј надметање, финална евалуација напретка ученика и сумирање резултата рада секције.	Ученици поштују правила фер-плеја, судије и саиграче, показују емоционалну зрелост (успех и пораз) и препознају значај редовног вежбања.	Такмичарски метод, метод евалуације, усмени разговор и анализа. Групни рад (турнирски систем) и фронтални рад. Семафор/блок за бележење резултата, фудбалске лопте, маркери. Организација завршног школског турнира у мини-фудбалу. Кроз реалну такмичарску ситуацију подстиче се поштовање правила фер-плеја, поштовање саиграча и противника, као и развијање емоционалне зрелости (суочавање са победом и поразом). На последњем часу врши се сумирање резултата и евалуација напретка ученика.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Вредновање постигнућа ученика заснива се на континуираном праћењу њиховог индивидуалног напретка, труда и развоја спортског духа.

Кључни елементи вредновања

- **Технички и моторички напредак:** Праћење развоја основних фудбалских вештина (пријем, пас, шут) и моторичких способности (брзина, координација, издржљивост) у односу на почетно стање.
- **Тимска игра и тактика:** Способност учешћа у игри, сарадње са саиграчима и примене научених правилата у реалним ситуацијама.
- **Однос према раду и фер-плеј:** Редовност долажења, залагање, поштовање вршњака и правила понашања, као и развој емоционалне зрелости (однос према победи и поразу).

Проценат остварености циљева прати се кроз иницијалну и завршну процену, као и кроз свакодневно посматрање наставника током часова и завршног турнира. Успех ученика се исказује описном евалуацијом која истиче напредак, труд и допринос колективу.

10.Назив ваннаставне активности: ОДБОЈКАШКА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: /

Циљ програма: Основци кроз рад у секцији развијају интересовање за спорт и здраве стилове живота, унапређују физичке способности и овладавају основним елементима одбојкашке технике (пријем, додавање, сервис, смеч). Програм је усмерен на развој тимског духа, фер-плеја, социјализације и самопоуздања, као и на очување здравља и правилни психомоторички развој ученика кроз колективну игру.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Уводни део, тестирање и	3	Упознавање са циљевима секције, кућним редом у сали и	Ученици су упознати са правилима понашања у сали и планским	Уводни разговор са ученицима о значају

	адаптација		безбедносним правилима. Иницијално тестирање моторичких способности (брзина, снага, скочност, координација). Уводне игре за растапање и адаптацију на лопту.	активностима секције. Извршена је полазна процена физичких способности ученика ради праћења напретка.	физичке активности, договору око правила понашања у сали и правилима безбедности. Спровођење иницијалног тестирања кроз полигоне спретности и базичне мерне задатке (скок у удаљ, трчање, склекови или стомачне вежбе) ради евиденције полазног стања. Примена једноставних координационих и штафетастих игара са лоптом како би се ученици адаптирали на сала и опрему.
2.	Основна техника – елементи игре (прсти, чекић, сервис)	12	Одбојкашки ставови, кретање по терену (предња и задња кретања). Техника додавања лопте прстима (горње додавање) из места и кретања. Техника додавања лопте чекићем (подлактично додавање) и пријем сервиса. Упознавање са основима доњег	Ученици правилно заузимају одбојкашки став и изводе основне елементе горњег и доњег додавања. Ученици су способни да изведу доњи сервис преко мреже и успешно контролишу кретање лопте у манипулацији са партнером.	Загрејавање: Динамичке вежбе разгибавања са акцентом на зглобове руку, рамени појас и кичмени стуб. Вежбе без лопте и са лоптом: Учежбивање правилног одбојкашког става кроз имитацију кретања. Рад у паровима на малом растојању – самостално бацање и hvatanje, затим постепено

			(тенис/лакшег) сервиса. Вежбе са лакшим лоптама у паровима и тројкама.		прелажење на горње и доње додавање (чекић) из места, а потом у кретању. Коришћење лакших / мекших лопти за почетнике како би се избегао страх од бола у подлактицама и прстима.
3.	Усавршавање технике и елементи нападног удара (смеч и блок)	8	Усавршавање пријема сервиса и повезивање елемената (пријем – додавање). Обука технике смеча: залет, одраз, замах и ударац по лопти. Основи блокаде и постављања руке у одбрани од смеча. Полицајци игре у мањим формацијама (2 на 2, 3 на 3).	Ученици повезују пријем и додавање у смислену целину (мини-акцију). Овладали су елементима залета и ударца у нападу (смеч), као и основним постављањем у блоку.	Групни рад, рад на станицама и ситуационе вежбе. Метода понављања у отежаним и променљивим условима, метода усмереног вођења пажње. Употреба различитих реквизита (вреће за одраз, обешене лопте за тренирање смеча). Специфичне вежбе за координацију залета (корак-дохват-скок) без лопте, па са баченом лоптом. Комбиновање пријема и додавања (прсти + чекић) кроз повезане акције у тројкама (један баца, други

					прима, трећи хвата или одбија према циљу). Постављање импровизованог блока на нижој висини мреже како би ученици осетили простор и правилан положај руку.
4.	Основе тактике и правила одбојкашке игре	6	Основи правила одбојкашке игре (број играча, ротација, грешке у игрању лоптом, бодовање). Позиционирање играча на терену (нападна и одбрамбена зона). Тактичке основе игре: улога дизача (организатора игре) и прелазак из одбране у напад. Симулација ситуација са утакмица кроз тематске вежбе.	Ученици разумеју основна правила игре, знају своје позиције у ротацији и препознају основне тактичке задатке у нападу и одбрани.	Групна такмичења, игра на испадање, мини-формације (2 на 2, 3 на 3, 4 на 4). Ситуациони метод, разговор-дискусија, метод практичне примене правила. Објашњење основних правила кроз саму игру (заустављање игре када дође до грешке, заједничка анализа зашто је настала грешка у ротацији или додиру лопте). Упознавање са улогом предњег и задњег реда играча и једноставним задацима кретања на терену (прелазак из одбране у напад).

					Учестало коришћење мини-одбојке (са мањим бројем играча на смањеном терену) како би сваки ученик имао већи број контаката са лоптом и боље разумео позиционирање.
5.	Школски турнири, пријатељске утакмице и евалуација	7	Реализација мини-турнира унутар секције (међуодељењска или међугрупа такмичења). Пријатељске утакмице са вршњацима уз примену званичних правила. Финално тестирање и упоређивање резултата са иницијалним стањем. Завршна евалуација рада секције и доделе похвала/признања за напредак и фер-плеј.	Ученици примењују стечена техничка и тактичка знања у правој одбојкашкој утакмици. Развијен је снажан тимски дух, поштовање правила, фер-плеј понашање и евалуиран је укупан напредак ученика.	Фронтални и такмичарски (турнирски систем). Такмичарски метод, метода евалуације и анализе. Организација унутарсекцијских турнира где су ученици подељени у мешовите екипе (балансиране према полу и полусеместралном напретку). Примена званичних одбојкашких правила у мерама прилагођеним узрасту (висина мреже по потреби, блажи критеријуми за ношење лопте код млађих разреда). Поновно спровођење завршног тестирања

моторичких способности ради поређења са иницијалним стањем.

Завршни разговор са ученицима, сумирање постигнутих резултата, истицање позитивних примерених понашања (фер-плеј) и додела симболичних признања/похвала за напредак.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање ученика заснива се на континуираном фортивном праћењу и завршној евалуацији. Процењују се редовност и ангажовање на часовима, индивидуални напредак у моторичким и техничким вештинама (поређењем иницијалног и финалног стања), као и примена знања у игри. Посебна пажња посвећује се развоју тимског духа, одговорности, сарадње и поштовању принципа фер-плеја.

11.Назив ваннаставне активности: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници:/

Циљ програма: Основци кроз рад у секцији развијају интересовање за колективни спорт и здраве стилове живота, унапређују физичке способности и овладавају основним елементима рукометне технике (хватање, додавање, вођење лопте, финте и шутеви на гол). Програм је усмерен на развој тимског духа, фер-плеја, социјализације и самопоуздања, као и на очување здравља и правилан психомоторички развој ученика кроз динамичну тимску игру.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Уводни део, тестирање и адаптација**	**3**	Упознавање са циљевима секције, правилима понашања у спортској сали и безбедносним прописима. Иницијално тестирање моторичких способности (брзина, експлозивна снага, координација). Уводне координационе и полигонске игре са лоптом ради адаптације.	Ученици су упознати са кућним редом у сали и планом рада секције. Извршена је полазна процена физичких способности ради праћења лични напретка ученика.	Фронтални рад и рад у групама. Метода усменог излагања, метода демонстрације и стандардни мерни инструменти (тестови моторичких способности). Уводни разговор са ученицима о значају физичке активности, договору око правила понашања у сали и правилима безбедности. Спровођење иницијалног тестирања кроз полигоне спретности и базичне мерне задатке (скок у удаљ, трчање, експлозивна снага) ради евиденције полазног стања. Примена једноставних координационих и штафетастих игара са лоптом како би се ученици

					адаптирали на салу и реквизите.
2.	**Основна техника – манипулација лоптом и кретање**	**10**	Правилно хватање и додавање лопте у месту и кретању (једном и са две руке). Техника вођења лопте (дриблинг) праволинијски и са променом правца. Основи кретања рукометног играча без лопте (трчање, заустављање, промене правца). Вежбе у паровима и тројкама са фокусом на тачност додавања.	Ученици сигурно хватају и додају лопту у кретању и контролишу вођење лопте без губитка равнотеже. Овладали су основним рукометним ставовима и кретњама на терену.	Рад у паровима, тројкама и малим групама (кружни рад). Синтетички и аналитички метод (рашчлањивање покрета на саставне делове), метода усменог објашњења и визуелне демонстрације. Загрејавање: Динамичке вежбе разгибавања са акцентом на зглобове руку, рамени појас, кукове и ноге. Вежбе без лопте и са лоптом: Учежбивање правилног хватања и држања рукометне лопте. Рад у паровима на разним растојањима – додавање и хватање лопте у месту, а затим у кретању (праволинијски и са променом правца). Примена вежби вођења лопте праволинијски и у слалому, уз коришћење лакших / мањих лопти прилагођених узрасту ради

					сигурније контроле.
3.	**Усавршавање технике – шутеви, финте и одбрана**	**9**	Обука технике шута на гол (шут са места, шут из скока и шут у продору). Основи индивидуалних финти (финте тела и промена правца кретања). Основи индивидуалне одбране (став одбрамбеног играча, праћење играча са лоптом). Вежбе комбиновања елемената у мањим групама (вођење – финта – шут).	Ученици правилно изводе шут на гол са различитих позиција и примењују једноставне финте у игри. Способни су да заузму правилан одбрамбени став и прате кретање противничког играча.	Групни рад, рад на станицама и ситуационе вежбе. Метода понављања у отежаним и променљивим условима, метода усмереног вођења пажње. Обука технике шута на гол кроз постепено повезивање корака (припремни кораци, одраз, замах и снажан ударац у оквир гола). Увођење једноставних телесних финти (лажно кретање у једну, а убрзање у другу страну) без противника, па у дуелу са пасивним чуварем. Вежбе одбрамбеног става и бочног кретања у циљу праћења нападача, као и комбиновање елемената у мини-акцијама (вођење – финта – шут).
4.	**Основе тактике и правила рукометне**	**7**	Упознавање са основним правилима рукометне игре	Ученици разумеју правила игре, знају своје основне	Групна такмичења, игра на испадање, мини-формације

	игре		(правило 3 корака, 3 секунде, прекорачење простора голмана). Позиционирање играча у нападу (крила, бекови, пивот) и основи тимске сарадње. Основи тимске одбране и транзиције из одбране у брзи напад (контранапад). Симулација играња у мини-формацијама (4 на 4, 5 на 5).	улоге и позиције на терену и препознају тактичке задатке у нападу и одбрани.	(4 на 4, 5 на 5). Ситуациони метод, разговор-дискусија, метод практичне примене правила. Објашњење основних правилима игре кроз примену у пракси (сигнализација грешака попут корака, дупле лопте или прекорачења простора голмана). Упознавање са улогама играча на позицијама у нападу (крила, бекови, пивот) и основним кретањима у простору. Практично увежбавање транзиције из одбране у напад (брзи центар / контранзапад) кроз брзе пасове у неколико додавања.
5.	**Школски турнири, пријатељски мечеви и евалуација**	**7**	Организација међуодељењских турнира и унутарсекцијских утакмица у балансираним екипама. Примена званичних правила рукомета прилагођених	Ученици успешно примењују стечена техничка и тактичка знања у правој рукометној утакмици. Развијен је тимски дух, међусобна солидарност,	Фронтални и такмичарски (турнирски систем). Такмичарска метода, метода евалуације и анализе. Организација унутарсекцијских турнира

	узрасту ученика. Финално тестирање моторичких способности ради мерења напретка. Завршна евалуација рада, анализа постигнутих резултата и додела признања за фер-плеј и напредак.	поштовање правила и спортско понашање.	где су ученици подељени у мешовите, балансиране екипе. Примена званичних рукометних правила у мерама прилагођеним условима школе (блажи критеријуми за прекршаје, прилагођено време трајања утакмице). Поновно спровођење завршног тестирања моторичких способности ради поређења са иницијалним стањем. Завршни разговор са ученицима, анализа напретка, истицање позитивних примера фер-плеја и додела симболичних признања.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање ученика заснива се на континуираном фортивном праћењу и завршној евалуацији. Процењују се редовност и ангажовање на часовима, индивидуални напредак у моторичким и техничким вештинама (поређењем иницијалног и финалног стања), као и примена знања у рукометној игри. Посебна пажња посвећује се развоју тимског духа, одговорности, сарадње и поштовању принципа фер-плеја.

12.Назив ваннаставне активности: АТЛЕТСКА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: /

Циљ програма: Ученици кроз рад у секцији развијају интересовање за атлетику и здраве стилове живота, унапређују физичке способности и овладавају основним атлетским дисциплинама (трчање, скокови и бацања). Програм је усмерен на развој истрајности, радне дисциплине, самопоуздања и фер-плеја, као и на очување здравља, правилан телесни развој и корекцију држања тела кроз природне облике кретања.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Уводни део, тестирање и адаптација**	3	Упознавање са циљевима атлетске секције, правилима безбедности на атлетској стази и теренима. Иницијално тестирање базичних моторичких способности (брзина на 30м/60м, скок у удаљ из места, издржљивост). Уводне вежбе опште припремне гимнастике и елементарне игре за разгибавање.	Ученици су упознати са режимом рада и правилима понашања. Извршена је полазна процена физичких способности ученика ради праћења лични напретка.	Методички приступ и начини реализације садржаја атлетске секције прилагођени су узрасту ученика од 5. до 8. разреда, са акцентом на природне облике кретања, демонстрацију правилног извођења атлетских дисциплина, метод постепеног оптерећења и индивидуалан приступ. Фронтални рад и рад у групама. Метода усменог излагања, метода демонстрације и

					стандардни мерни инструменти (моторички тестови). Уводни разговор са ученицима о значају атлетике као базе за све остале спортове, као и о правилима безбедности на атлетској стази и теренима. Спровођење иницијалног тестирања кроз мерење базичних способности (брзина на кратким деоницама, скок у удаљ из места, издржљивост) ради евиденције полазног стања. Примена уводних и вежби опште припремне гимнастике ради постепеног загревања и адаптације мишићног система.
2.	Школа трчања (кратке, средње стазе и штафете)	10	ехника праволинијског трчања (кратке деонице – спринт) и правилн став у ниском и високом старту. Трчање на средње стазе са акцентом на правилан ритам дисања и расподелу	Ученици правилно изводе технику спринтерског и дугопругашког трчања, уз савладан правилан старт и ритам дисања. Овладали су сигурном примопредајом штафетне	Фронтални рад, рад у колонама и групама на стази. Аналитичка метод а(рашчлањивање технике трчања), метода понављања и метода усмереног вођења пажње.

			снаге (истрајност). Основи штафетног трчања: технике примопредаје палице у кретању. Вежбе атлетске гимнастике (школа трчања: ниски и високи прескоци, забацивање ногу, „кокошији кораци“).	палице у трку.	Загрејавање и школа трчања: Извођење специјалних атлетских вежби у кретању (ниски и високи прескоци, забацивање потколеница, „кокошији кораци“) ради правилне механике хода и трчања. Увежбавање старта (високи и ниски старт) кроз кратка убрзања. Трчање на средње стазе уз праћење сопственог ритма и правилног дисања. Увежбавање примопредаје штафетне палице у кретању кроз споре па и брже проходе у парама и групама.
3.	Атлетски скокови (скок у удаљ и скок у вис)	9	Обука технике скока у удаљ из залета (методом „из сагињања“ / „прохода“ у ваздуху): коректно одбројавање залета, снажан одраз са одразне даске и доскок. Основи технике скока у вис (прилагођене методе скока, нпр. маказице или скок преко летвице из бочног	Ученици успешно повезују залет и одраз у дисциплини скока у удаљ, остварујући безбедан и контролисан доскок. Упознати су са основним кретањима и одразом у дисциплини скока у вис.	Рад по станицама и групни рад на скакалиштима. Метода демонстрације, визуелног усмеравања и методика постепеног повећања залета. Учежбивање коректног одбројавања и избора дужине залета за скок у

			залета). Специфичне вежбе за јачање скочности и експлозивне снаге доњих екстремитета.		удаљ. Вежбе одраза са одразне даске у јаму са песком и анализа правилног доскока (са савијеним коленима ради апсорпције удара). Обука технике скока у вис кроз бочни залет и маказице преко ниске летвице, уз акцент на безбедан пажљив доскок на простирке.
4.	Атлетска бацања (бацање вортекса / кугле)	7	Техника бацања вортекса или лакших реквизита са залета (кратак залет, унакрсни кораци и снажен избачај под одговарајућим углом). Основи технике бацања кугле из места и са кратког залета (припремни положај, избачај из руке са рамена). Вежбе за јачање мишића раменог појаса, трупа и руку.	Ученици правилно примењују координацију унакрсних корака и избачаја у бацању вортекса ради постизања веће даљине. Овладали су основним елементима сигурног бацања кугле из места.	Рад у секторима за бацање, фронтални и рад у парама уз строге мере безбедности. Метода усменог објашњења, практичног упоређивања и понављања покрета. Учежбивање унакрсних корака и залета за бацање вортекса или лакших реквизита на отвореном простору. Обука технике бацања кугле из места: правилан положај кугле уз врат, ослонац на задњу ногу и експлозиван потисак руке напоље и

					нагоре под правим углом. Специфични кондициони задаци и вежбе снаге за развој мускулатуре руку, рамена и трупа.
5.	Школски атлетски митинг, тестирање и евалуација	7	Организација унутарсекцијског мини-такмичења (школски атлетски митинг у дисциплинама трчања, скокова и бацања). Учешће ученика у појединачним дисциплинама и штафетним тркама. Финално тестирање моторичких способности и поређење резултата са иницијалним стањем. Завршна анализа рада секције, истицање постигнутих личних рекорда и додела похвала.	Ученици примењују стечена техничка знања у фер-плеј такмичарским условима. Извршена је објективна евалуација напретка сваког ученика и развијен је спортски дух и самопоуздање.	Такмичарски формат (атлетски митинг). Метода евалуације и индивидуалне анализе. Организација школског атлетског митинга у дисциплинама које су ученици вежбали (спринт, скок у удаљ, бацање, штафете). Примена званичних атлетских правила прилагођених узрасту ученика. Спровођење финалног тестирања моторичких способности ради утврђивања индивидуалног напретка у односу на почетак школске године. Завршна анализа резултата, истицање личних рекорда,

похваста за труд и додела симболичних диплома или признања за фер-плеј и учешће.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање ученика заснива се на континуираном фортивном праћењу и завршној евалуацији. Процењују се редовност и ангажовање на часовима, индивидуални напредак у моторичким и техничким вештинама (поређењем иницијалног и финалног стања у атлетским дисциплинама), као и примена знања и поштовање правила на школском митингу. Посебна пажња посвећује се развоју истрајности, радне дисциплине, самопоуздања и фер-плеја.

13.Програм рада ваннаставне активности: МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: разни извори

Циљ формирања математичке секције је популаризација математике, повезивање математике са осталим наукама, подстицање ученика на тимски рад, развијање њихове креативности као и дружење.

Математичка секција је намењена свим заинтересованим ученицима, без обзира на успех и способности. На часовима математичке секције ученици сами бирају садржај, облике и метод рада у оквиру задатих тема, а наставник даје стручну помоћ и сугестије за рад. Математичка секција се одржава једном недељно.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Историја математике	6	Математика у старој Месопотамији (клинасто писмо, шеснаестерачки бројни систем, квадратне	Ученик препознаје различите системе записивања бројева кроз историју. Ученик разуме практичну примену математике у	Ове теме могу да се обраде на различите начине: кроз предавања, цртање паноа, радионице, изложбе, прављење часописа ... У зависности од заинтересованости

			једначине). Стари Египат (хијероглифи, разломци, мерење земљишта и геометрија пирамида).Кинеска и индијска математика (позициони систем, нула, негативни бројеви).	древној пољопривреди и градитељству.	ученика, чланови секције организују различита такмичења и квизове у оквиру школе (нпр. такмичење у слагању Рубикове коцке, танграма, оригами, решавању судока, меморисању децимала броја π,...).
2.	Математика и уметност	8	Фрактали, самосличност и симетрија (транслација, ротација и рефлексија) у ликовној уметности и орнаментима. Дефиниција и конструкција златног пресека, веза са Фибоначијевим низом и примена у архитектури (од античких храмова до савремених објеката) и сликарству. Математика стварања дубине на равни папира, тачка	Ученик препознаје и идентификује геометријске трансформације и симетрије у уметничким делима и природи. Ученик уме да израчуна и графички представи златни пресек и повеже га са естетским пропорцијама. Ученик разуме улогу математичких принципа у стварању просторне илузије (перспективе) на равни. Ученик креативно примењује стечена математичка знања у практичном ликовном или конструктивном раду.	**Интерактивне радионице и демонстрација:** Коришћење визуелних примера (репродукције познатих уметничких дела, фотографије грађевина, анимације фрактала и оптичких илузија) уместо класичног предавања. **Практични рад и конструкције:** Ученици директно користе геометријски прибор (лењир, шестар) за цртање златног пресека, спирала и теселација. **Међупредметна корелација:** Повезивање садржаја са наставом ликовне културе (обједињавање геометријског цртања и естетског обликовања). **Тимски рад:** Рад у мањим групама на изради заједничких мини-пројеката

			недогледа и основа линеарне перспективе. Израда ученичких радова (цртежа, модела или дигиталних приказа) који примењују научене математичке принципе у уметности.		или паноа који спајају математику и уметност, а који се могу користити и за изложбе у оквиру школе.
3.	Велики математичари	7	**Стари век (Питагора, Еуклид, Архимед):** Основе доказивања, почеци геометрије и инжењерске иновације. **Рађање алгебре (Ал-Хорезми, Вијет):** Како су настали симболи које данас користимо у алгебри. **Математика новог доба (Декарт, Њутн, Гаус):** Веза између математике и физике, настанак аналитичке	Ученик повезује конкретне математичке појмове које учи у школи са људима који су их открили. Ученик разуме историјски континуитет математичке мисли и како се знање надовезивало вековима. Ученик развија критички став према научним достигнућима и вреднује допринос појединаца без обзира на епоху или пол. Ученик издваја кључне чињенице о животу и раду бар три истакнута математичара.	Уместо сувопарних биографија, наставник прича узбудљиве приче из живота математичара (нпр. Архимедово "Еурека!", Гаусово брзо сабирање у разреду, препреке које је Ада Лавлејс савладала). Ученици су подељени у мале тимове, сваки тим добија једног математичара и припрема "личну карту" научника (шта је открио, зашто је то важно, занимљивост из живота). Симулирана игра улога где један ученик „глуми" математичара, а остали му постављају питања о његовим открићима (ово је одлично за развој аргументације). Израда заједничког "Временског математичког летописа" (Timeline) на зиду учионице где ће бити

			геометрије. **Жене у математици (Ада Лавлејс, Еми Нетер, Софи Жермен):** Изазови са којима су се суочавале жене у науци и њихов генијалан допринос. **Српски великани (Михаило Петровић Алас, Милутин Миланковић):** Допринос светској науци и повезаност математике са другим наукама (климатологија, технологија).		распоређени математичари по епохама. Повезивање са градивом историје из 8. разреда (нпр. развој науке у одређеним историјским епохама).
4.	Математика у природи	7	**Обрасци и низови у природи:** Фибоначијев низ у биљном свету (распоред листова, латице цвећа, шишарке). **Спирале у природи:** Логаритамска спирала у шкољкама, розетама	Ученик препознаје математичке обрасце (низове, симетрије, спирале) у окружењу и природним појавама. Ученик разуме улогу геометријске економичности у биологији (зашто пчеле праве шестоугаоне ћелије). Ученик примењује стечена	**Теренски рад / „Математичка шетња“:** Организовање кратке шетње школским двориштем или оближњим парком где ученици траже и фотографишу папрат, листове, цветове или паукове мреже. **Практично мерење и бројање:** Бројање латица на различитим цветовима и проверавање присуства бројева из Фибоначијевог низа.

			биљака и временским непогодама (урагани). **Фрактали у природи:** Гранање дрвећа, речне мреже, крвни судови и мује као примере самосличности. **Геометрија живих бића:** Саће у пчеларству (проблем економичности простора и максималне запремине), симметрија у животињском царству.	знања о фракталима и низовима кроз посматрање и анализу конкретних природних узорака.	**Експерименти и моделирање:** Израда простих модела саћа од папира или цртање фракталног дрвета помоћу једноставних правила гранања. • **Визуелна анализа:** Коришћење фотографија и видео-записа високе резолуције који приказују појаву фрактала и спирала у микро и макро свету.
5.	Нестандардни математички задаци	8	Методе решавања задатака дедукцијом и прављењем таблица истинитих вредности. Решавање проблема постојања и извесности уз помоћ једноставне логичке основе. Класични логички	Ученик успешно препознаје тип нестандардног задатка и бира ефикасну стратегију за његово решавање. Ученик развија критичко, креативно и дубље логичко мишљење које превазилази стандардне школске алгоритме. Ученик са мање страха и са више самопоуздања	Заједничко разматрање различитих идеја у групи пре него што се дође до тачног решења. Подељавање ученика у парове где коперишу у решавању једног „загонетног“ задатка у ограниченом времену. Подстицање ученика да покажу како су до истог резултата дошли на потпуно различите начине.

проблеми са вагањем, мерењем течности и временским редоследом. Анализа победничких стратегија у играма са шпилом карата, жетонима или шибицама.	приступа сложеним и нетипичним проблемима (као припрема за такмичења).	Организовање малог такмичења у решавању брзих логичких задатака кроз игролику атмосферу.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Прате се аналитичко мишљење, упорност у решавању нестандардних задатака, истраживачки дух и тимски рад. Збирка личних радова и изазова која прати развој ученика. Кратке рефлексије ученика на крају тематских целина. Вредновање начина на који ученик образлаже своју идеју. У 5. и 6. разреду акценат је на развоју логике и разбијању страха од тежих задатака, док се у 7. и 8. разреду усмерава на апстрактно мишљење, аргументацију и самосталне пројекте.

14.Назив ваннаставне активности: БУДИ ТОЛЕРАНТАН

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: разни извори

Циљ програма: Ученици кроз рад у секцији развијају свест о важности међусобног разумевања, поштовања различитости и емпатије, усвајају вештине асертивне и ненасилне комуникације, као и методе конструктивног решавања сукоба.Програм је усмерен на превенцију вршњачког насиља, разбијање предрасуда и стереотипа, као и на јачање солидарности, тимског духа и стварање сигурног и подстицајног школског окружења за све ученике.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

	теми				
1.	**Увод у толеранцију, емоције и самопознавање**	7	Упознавање чланова секције, стварање сигурне атмосфере и формулисање заједничких правила групе. Препознавање, именовање и разумевање сопствених и туђих емоција (емоционална писменост). Концепт емпатије – шта значи „стати у туђе ципеле“. Самопоуздање и прихватање сопствених врлина и мана.	Ученици препознају и изражавају своје емоције на прихватљив начин и показују разумевање за осећања других. Створена је атмосфера поверења и сигурности у оквиру секције.	Коришћењем креативних техника (лични грбови, мапе идентитета) ученици истражују сопствене вредности, препознају сличности и прихватају међусобне разлике.
2.	**Различитости су богатство – рушење предрасуда и стереотипа**	8	Шта су предрасуде и стереотипи и како настају у свакодневном животу и медијима? Културне, социјалне, росне и индивидуалне различитости међу вршњацима. Препознавање облика	Ученици умеју да препознају предрасуде и стереотипе код себе и других. Развили су отвореност према различитостима и свест да су оне природни део сваког друштва.	Кроз симулације улога (техника „у мојим ципелама“), анализу медијских садржаја и сусрете са гостима, ученици вежбају сагледавање света из перспективе других и развијају критички став према етикетирању.

			дискриминације и искључивања из друштва. Радионици на тему прихватања другачијих мишљења, интересовања и стилова живота.		
3.	**Култура комуникације: Асертивност и активно слушање**	8	Разлика између пасивног, агресивног и асертивног понашања. Вештина активног слушања (обраћање пажње, постављање питања, потврђивање разумевања). Како изразити сопствено мишљење и незадовољство без напада на саговорника („Ја-поруке“ уместо „Ти-порука“). Пут до праве истине кроз дијалог, а не кроз надгласавање.	Ученици примењују принципе асертивне комуникације у свакодневном разговору са вршњацима и одраслима. Способни су да саслушају туђе аргументе и јасно саопште сопствене ставове без вређања.	Фокус је на усвајању вештина јасног изражавања без агресије, коришћењем „Ја-порука“ и драмских приказа (форум-театар) кроз које се увежбавају конструктивне реакције у свакодневним ситуацијама.
4.	**Конструктивно решавање**	7	Шта је конфликт и зашто су сукоби нормалан део	Ученици умеју да идентификују узроке	Кроз студије случаја и радионице мирољубивог

	конфликата и ненасилна решења		одрастања и међуљудских односа? Препознавање фаза развоја сукоба и реакција у стресним ситуацијама. Технике мирног решавања несугласица: преговарање, компромис, изналажење „винг-вин“ решења (где су сви победници). Улога медијације (посредовања) треће стране у решавању вршњачких спорова.	сукоба и користе ненасилне стратешке моделе за њихово превазилажење. Спремнији су да траже компромисна решења уместо вербалног или физичког сукоба.	решавања сукоба, ученици усвајају кораке за преговарање и проналажење решења у којима су интереси свих страна уважени (win-win приступ).
5.	**Вршњачка подршка, акције у школи и евалуација**	6	Идеје за унапређење толеранције у целом колективу (израда плаката, школски пано, обележавање Међународног дана толеранције). Пружање подршке ученицима који су изложени изолацији или вршњачком притиску. Припрема и реализација кратких вршњачких	Ученици активно доприносе промоцији толеранције, емпатије и солидарности у школском окружењу. Извршена је завршна процена ефеката рада секције и јачање заједништва у групи.	Програм се заокружује заједничким акцијама и креативним пројектима (израда мурала, вршњачко менторство и промотивне кампање) којима се гради клима заједништва, солидарности и сигурног школског окружења.

			радионица или презентација за друге ученике у школи. Завршна евалуација рада секције, анализа напретка и додела захвалница или диплома за промоцију толеранције.		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Процјена учешћа у радионицама, дискусијама, групном раду и практичној примени асертивне комуникације и мирољубивог решавања сукоба. Збирка креативних радова, рефлексивних записа и личних мапа која прати развој ставова и емпатије током секције. Кроз упитнике, самовредновање и презентацију заједничких пројеката процењују се усвојене социјалне вештине и допринос групној атмосфери.

15. Назив ваннаставне активности: ЕКО НЕДЕЉА - ИГРАЈ СВОЈУ УЛОГУ

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: разни извори

Циљ програма: За ученике од 5. до 8. разреда јесте развијање еколошке свести, одговорног односа према животној средини и креативних потенцијала ученика кроз драмски израз, игре улога и практичне пројекте, са циљем да се утиче на промену свакодневних навика и стварање еколошки одговорне школске заједнице.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

1.	**Увод у екологију и позориште као глас природе**	**4**	Упознавање са основним еколошким појмовима (очување животне средине, климатске промене, одрживи развој). Увод у драмски израз: шта значи „играти улогу“ у екологији (персонификација природе, елемената, животиња и биљака). Избор еколошког проблема који ће се обрађивати (отпад, загађење воде/ваздуха, губитак биодиверзитета	Ученик препознаје кључне еколошке проблеме у локалној средини. Ученик разуме улогу драмске уметности и личне перцепције у преношењу еколошких порука.	Уводне радионице, олуја мозга и вежбе персонификације (давање гласа елементима природе) кроз које ученици мапирају еколошке проблеме.
2.	**Отпад као ресурс – драма о рециклажи**	**8**	Истраживање врста отпада, времена разградње и принципа смањења, поновне употребе и рециклаже (3Р концепт). Импровизација и писање кратких драмских скечева у којима ликови представљају различите врсте отпада или савесне/несавесне	Ученик примењује принципе рециклаже и правилног управљања отпадом у пракси. Ученик развија креативност кроз израду предмета од секундарних сировина и вербално изражавање кроз драмску форму.	Истраживачки рад о рециклажи, драмска импровизација кроз алегоријске ликове и креативна израда реквизита од секундарних сировина.

			грађане. Израда реквизита и костима за представе од рециклираних материјала.		
3.	**Чувари вода, ваздуха и зеленило наше школе**	**8**	Истраживање стања школског дворишта и околине (зелене површине, потрошња воде и енергије). Креирање сценара за форум-театар на тему загађења воде и сече шума, где публика учествује и тражи решења. Планирање и извођење мањих акција у школи (уређење зеленила, постављање еко-порука и путоказа)	Ученик демонстрира одговоран однос према природним ресурсима (вода, енергија, зелене површине). Ученик сарађује у тиму и активно учествује у пројектима за унапређење еколошког амбијента школе.	Пројектна настава и теренски рад у школи, уз примену форум-театра и практичних акција за уређење амбијента.
4.	**Еко активизам –кроз перформанс и медије**	**8**	Увежбавање драмских комада, перформанса или кратких рецитала насталих у претходним фазама. Израда промотивног	Ученик самоуверено јавно наступа и преноси еколошке поруке кроз уметнички израз. Ученик развија грађанску свест и преузима личну	Пробе и припрема драмских комада, израда промотивних материјала и јавни наступ пред вршњацима и родитељима.

			материјала (плакати, дигиталне поруке, кратене видео-поруке) за „Еко недељу“. Припрема јавног наступа или сценског приказа за вршњаке, наставнике и родитеље.	одговорност за промоцију здравих стилова живота и заштите природе.	
5.	**Евалуација – Играј своју улогу – завршна смотра**	**4**	Извођење завршне еко-представе или презентација радова током манифестације „Еко недеља“. Самовредновање постигнућа ученика и аналимза утиска публике. Додела симболичних признања и креирање „Еко кодекса“ школе за будући рад.	Ученик вреднује сопствени рад и допринос групном циљу. Ученик критички сагледава ефекте спроведених еколошких акција и препознаје важност континуираног деловања.	Извођење завршне представе, заједничка рефлексија, самовредновање и креирање школског „Еко кодекса“.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика у оквиру секције „Еко недеља – Играј своју улогу“ спроводи се континуирано кроз три кључна начина:
Формативно праћење: Процена ангажовања у истраживачким задацима, креативним радионицама, драмским импровизацијама и тимском раду.
Порфолио ученика: Збирка сценарија, личних рефлексија, фотографија израђених реквизита и материјала који прате развој еколошке свести и уметничког израза.
Завршна евалуација: Процена кроз извођење завршног перформанса, упитнике за самовредновање, мишљење публике и допринос креирању школског „Еко кодекса“.

16.Назив ваннаставне активности: ОДГОВОРНИ ЗА СВОЈУ ПЛАНЕТУ

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: различити извори

Циљ програма: Циљ програма секције „Одговорни за своју планету“ за ученике од 5. до 8. разреда јесте развијање еколошке свести, критичког мишљења и личне одговорности према животној средини кроз истраживање глобалних и локалних еколошких проблема, усвајање принципа одрживог развоја и предузимање конкретних практичних акција за очување природе у школи и локалној заједници.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Стање планете – разумевање еколошких изазова**	**6**	Упознавање са актуелним глобалним еколошким проблемима (климатске промене, загађење ваздуха и вода, нестанак биодиверзитета). Анализа стања у локалној средини и школском окружењу (преглед отпада, потрошња ресурса, зелене површине). Увод у концепт одрживог развоја и значај индивидуалне	Ученик препознаје и именује основне глобалне и локалне еколошке проблеме. Ученик разуме повезаност између човековог деловања и стања животне средине.	Ова тема се остварује кроз интерактивне радионице, истраживање података о квалитету ваздуха и воде, анализу еколошког отиска, студије случаја и симулације попут „Самита о клими”. Циљ је да се код младих изгради одговоран став и разумевање да је заштита природе кључ опстанка будућих генерација.

			одговорности.		
2.	**Управљање отпадом и циркуларна економија**	**8**	Истраживање концепта 3Р (смањи, поново употреби, рециклирај) и циклуса отпада. Радионица „Од отпада до ресурса“ – практични рад са секундарним сировинама (картон, пластика, текстил) и израда употребних предмета. Анализа утицаја пластике за једнократну употребу на природу и тражење алтернатива.	Ученик примењује принципе правилног разврставања отпада и рециклаже у свакодневном животу. Ученик развија креативност и еколошку етику кроз поновну употребу материјала.	Истраживачке активности: мерење и категоризација врста отпада) и анализа животног циклуса свакодневних предмета од сировине до депоније. Радионица претварање амбалаже и отпада у употребне предмете и постављање еко-пункт кутака за селективно одлагање папира, пластике и батерија. Посета локалном рециклажном центру или комуналном предузећу ради упознавања са процесом третмана отпада. Промотивне активности: израда еко-постера и инфо-графика за вршњаке са циљем подизања свести о значају циркуларне економије и смањења употребе једнократне пластике.

3.	**Енергија, вода и очување природних ресурса**	**8**	Истраживање извора енергије (фосилна горива супротстављена обновљивим изворима: соларна енергија, енергија ветра). Значај воде као стратешког ресурса и начини рационалне потрошње у школи и код куће. Израда мини-адита (провера потрошње енергије и воде у школи) и предлози за уштеду.	Ученик разликује обновљиве и необновљиве изворе енергије и зна важност њихове штедње. Ученик предлаже конкретне мере за рационалну потрошњу воде и енергије у школском колективу.	Тема се остварује кроз истраживање потрошње воде и енергије у школи, израду савета за њихову рационалну штедњу и практичне акције обележавања значајних еколошких датума. Ученици кроз мерне акције и радионице уче како да смање свој еколошки отисак и заштите драгоцене природне ресурсе.
4.	**Зелени активизам и акције у заједници**	**10**	Планирање и организовање акција у школи (уређење школског дворишта, садња биљака, постављање еко-порука). Креирање дигиталних и штампаних промотивних материјала (плакати, планови акција) за подизање свести вршњака. Сарадња са локалном	Ученик активно сарађује у тиму и преузима личну одговорност у акцијама за заштиту природе. Ученик успешно преноси еколошке поруке и мотивише друге на промену навика.	Тема се остварује кроз волонтерске акције чишћења и озелењавања јавних површина, заједничке кампање подизања свести локалне заједнице и сарадњу са партнерима из окружења. Ученици кроз праксу развијају лидерске вештине и уче како да кроз тимски рад и пројекте активно допринесу позитивним променама у свом крају.

			заједницом и еколошким организацијама (презентација идеја).		
5.	**Евалуација, рефлексија и еко - кодекс**	**4**	Анализа постигнутих резултата спроведених еколошких акција и радионица. Самовредновање ученика и размена утисака о личниом напретку. Формулисање и усвајање трајног школског „Еко-кодекса“ за одговорно понашање према планети.	Ученик критички вреднува сопствени рад и допринос групним активностима. Ученик препознава важност континуираног деловања у очувању животне средине.	Тема се остваривања кроз анализу ефеката спроведених еколошких акција, праћење промене навика ученика путем упитника и рефлексије, као и израду званичног школског Еко-кодекса. Кроз ове активности ученици процењују сопствени допринос и дефинишу трајна правила понашања за очување животне средине.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања и вредновање постигнућа заснива се на формативном праћењу учешћа ученика у активностима, изради личних портфолија и вршњачкој процени, без класичног бројчаног оцењивања. Фокус је на развоју практичних вештина, еколошке свести, одговорности и видљивом доприносу кроз реализацију школских пројеката и акција.

17.Програм рада ваннаставнне активности: РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ, ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: разни извори

Циљ наставног програма: Развијање комуникационих способности ученика, подстицање спонтаности у понашању, увежбавање изражајног рецитовања, развој креативности и маште, развијање љубави према позоришту, драми и осталим облицима уметничког изражавања, препрема ученика за јавне наступе, подстицање интересовања за истраживање, читање и писање.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	Рецитаторска секција	34	- читалачка проба – изражајно читање одабраних текстова - увежбавање рецитала за приредбу - новогодишња приредба - избор садржаја и подела задатака за припрему програма поводом Савиндана - пробе и сарадња са другим секцијама у школи - увежбавање изабраних књижевних комада - припрема рецитатора	- изражајно рецитује - правилно и јасно говори - развија интересовања за нове уметничке текстове - развија љубав према поезији и матерњем језику - негује језичку културу говора - богати речник - развија способности да дубље доживљава, уочава и тумачи песничке слике	- слушање рецитовања познатих глумаца - акценатске вежбе - вежбе интонације и интензитета гласа - вежбе темпа, мимике и гестикулације - увежбавање рецитовања конкретних песама - читање књижевно-уметничких текстова по улогама

			за такмичење - увежбавање изабраних рецитација и драмског комада - пробе и усаглашавање са осталим учесницима у приредбе - генерална проба - приредба поводом Дана школе - вештина лепог усменог изражавања и говорне игре - говорне вежбе - рецитујемо по избору - говорне игре – прича на задату реч, прича на основу неколико елемената, прича на основу слике, брзалице		
III	**Резултати рада**	2	- анализа рада секције, предлози за похвале и награде - прављење паноа	- кроз разговор сумирају утиске и издвајају оно што им је било најзанимљивије	- групни рад и рад у пару

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика: Начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како сарађује са осталим учесницима у приредбама, како превазилази тешкоће и колико исказује креативности и маште у раду. Наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.

18.Назив ваннаставне активности: ЧИТАЛАЧКИ КЛУБ

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: разни извори усклађени са школским програмом

Циљ наставног програма: Развијање љубави према читању, разумевања прочитаног и усменог и писаног изражавања, кроз интерактивно и слободно читање, анализу и дискусију; подстицање читалачких навика; унапређивање разумевања прочитаног текста и читалачке писмености.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Читалачки клуб	36	Формирање секције, упознав; читање и тумачење књижевноуметничких и научнопопуларних текстова; разговор о прочитаним делима; гласно читање; вођење читалачког дневника; приказ и препорука књига; читање књиге и гледање екранизације;	Ученик развија навику читања, самостално бира књиге, аргументовано износи став о прочитаном делу, учествује у дискусији, унапређује усмено и писмено изражавање, развија критичко мишљење, креативност и сарадничке вештине.	Индивидуални, рад у пару и групни рад; анализа и интерпретација текстова; дискусије, дебате, радионице, презентације, квизови и сарадња са библиотеком.

			упознавање писаца; књижевне радионице; креативно писање; обележавање значајних датума; сарадња са библиотеком.		
2.	РЕЗУЛТАТИ РАДА	2	Читалачки дневници, прикази књига, изложбе ученичких радова, презентације, књижевне вечери и учешће на конкурсима.	Развијене читалачке навике, веће интересовање за књижевност и унапређене комуникацијске вештине.	Презентације ученичких радова; изложбе и јавни наступи; разговор; вршњачко вредновање; самовредновање и евалуација рада секције.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Континуирано праћење активности и ангажовања ученика током рада секције. Праћење редовности присуства и учешћа у планираним активностима. Вредновање читалачких дневника, приказа књига и других ученичких радова. Праћење квалитета усменог изражавања и учешћа у дискусијама. Самовредновање и вршњачко вредновање током радионица и презентација. Праћење сарадње у групном раду и одговорности у реализацији заједничких активности. Евидентирање учешћа на конкурсима, изложбама, књижевним вечерима и другим јавним представљањима. Завршна евалуација рада секције кроз разговор, анкету и анализу остварених резултата.

19.Програм рада ваннаставне активности (секције): ШКОЛСКИ БИОСКОП

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ, ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: Различити извори

Циљ наставног програма: Развијање интересовања ученика за филм као књижевно-уметничку форму, развијаће критичко мишљење, вештину јавног наступа и активног слушања саговорника. Умеће да дебатују на различите теме истовремено развијајући емпатију, солидарност, толеранцију и прихватање разлика. Развијаће културу пажљивог гледања филма, умеће да препознају различите мотивације ликова и да филм повежу са њима познатим животним ситуацијама

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Школски биоскоп** **Пројекције кратких филмова** **Циљ** **-Подршка личном идентитету** **-Развој емпатије и љубави према природи** **- Прихватање**	**34**	**Филм „Поклон“** **Филм“Мекушац“** **(обрађује тему насиља)** **Филм“Изфубљена ствар“** **(отуђеност у савременом друштву)** **„Фантастичне летеће књиге господина**	**Ученик уме да аргументовано говори о филму** **-Ученик може да задржи пажњу током целог часа** **Ученик уме да се идентификује са одређеним ликом или ситуацијом** **Ученик уме да преприча филм** **Ученик уме да напише есеј на тему везану за**	**Ученицима се прикаже филм. Након филма се дискутује о њему и изводе се општи закључци. У неким ситуацијама након филма организују се дебате или радионице. У неким ситуацијама ученици израђују есеј на тему одгледаног филма, плакат или презентацију. На тај начин развијају се моралне вредности, развија се свест о толеранцији, ненасиљу и еколошка освешћеност. Током године наставник и ученици прате кинематографска остварења и мењају програм уколико се појави неки интересантан филм.** **Планирано је и приказивање неколико дужих култних филмова домаће и стране продукције, за ученике старијих разреда.** **Коментаришући филмове ученици се оснажују да јавно говоре, да аргументовано износе своје ставове, да**

	различитости **-Стимулисање читалачких навика** **-Развијање позитивног односа према свим верама и нацијама** **-Развијање културе говора и аргументованог изношења ставова** **-Развој критичког мишљења** **- Превазилажење несигурности у јавном наступу** **-Активно слушање саговорника** **-Продужавање пажње код**		**Лесмора“** **(читање, машта)** **„Слични“** **(школа, креативност)** **„Мала птица бродарица“** **(савладавање страха)** **„Месец“** **(одрастање, породични односи)** **„Црвени балон“** **(усамљеност, машта)** **„Делиимично**	**филм** **Ученик нема страх да говори пред другима** **Ученик пажљиво слуша друге ученике** **Ученик мења неке од својих ставова уколико је филм утицао позитивно на њега** **Ученик израђује плакат на тему филма** **Ученик има позитиван став о себи** **Ученик има позитиван став према околини**	**дебатују и да активно слушају једни друге**

	ученика		**облачно“** **(пријатељство, поверење)** **“Циркус лептира“** **(достојанство, самопоуздање)** **„Човек од папира“** **(упорност)** **„Тихо дете“** **(инклузија, комункикација)** **„Мој учитељ хоботница“** **(однос човека и природе, емпатија)**		

			„Ко то тамо пева“ **(универзалност страдања у рату)** **„“Балкански шпијун“** **(предрасуде, острашћеност)** **„Роки 1“** **(упорност, истрајност)**		
	Резултати рада	**2**	**, панои, презентације, есеји, фоторафије**		

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика: Начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како сарађује са осталим учесницима у дискусијама, како превазилази тешкоће и колико исказује креативности и маште у раду, како износи своје ставове и како израђује есеје. Наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.

20.Назив ваннаставне активности (секције): КАКО ИСПРИЧАТИ ПРИЧУ КРОЗ КАДРОВЕ

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ, ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: Различити извори

Циљ програма: Развијање интересовања ученика за стрип као књижевно-уметничку форму, као и подстицање читалачких навика и љубави према књижевности кроз упознавање са домаћим и страним стриповима. Ученици ће развијати способности разумевања и тумачења вербалних и визуелних порука, уз то неговати креативно писано и ликовно изражавање. Кроз осмишљавање дијалога и наратива унапредиће познавање језичке културе, правописа и стилског изражавања, те ће развити критичко мишљење анализом садржаја, ликова и порука стрипова, разумеће историју и значај стрипа у култури и уметности и умети да креирају стрип-таблу и стрип-сценарио.

Редни број теме	Област/ тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
I	Уметност визуелног приповедања	36/34	Формирање Секције о стрипу Доношење плана рада секције за текућу школску годину Упознавање са читалачким избором чланова секције Уводни појмови о стрипу Анали за стрипа по избору Основи грађења приче кроз кадрове (storytelling) Стваралачки покушаји чланова секције Анализа стваралачких покушаја Посета Школи стрипа Композиција стрипа Писање по плану задате стрип-табле Коментарисање радова чланова секције Анализа радова чланова секције Анализа цртежа(могућност гостовања стрип-цртача)	Ученик ће умети: да препозна основне карактеристике стрипа као уметничке форме Разликује елементе стрипа (кадар, табла, облачић, нарација, лик, дијалог) Анализира садржај и поруку стрипа користећи одговарајуће појмове Самостално осмисли ликове, заплет и дијалоге за стрип	Ученици учествују у разговорима о прочитаним стриповима и размењују читалачка искуства. • Упознају основне појмове и елементе стрипа као уметности визуелног приповедања. • Читају, анализирају и тумаче различите врсте стрипова. • Уочавају композицију стрипа,

	Употреба стилских фигура у тексту Врсте облачића Перспектива Писање радова на задату тему конкурса Покушај израде целе стрип-табле Како искористити пословицу, виц или досетку за сценарио Читање стрипа о суперхерoју и анализа истог Писање приче са познатим суперхерojем Осмишљавање сценарија са ауторским јунацима Манга као водећи жанр стрипа међу млађим читаоцима Стилско обликовање говора јунака у стрипу Истраживање доступних стрипова на интернету	Примењује правописна и граматичка правила у писању текстова за стрип Повезује књижевне садржаје са стриповским приказом Креативно користи језик и визуелне елементе у стварању ауторског стрипа Представља и образлаже сопствени рад пред групом Сарађује са вршњацима у планирању и реализацији заједничких пројеката Развија позитиван однос према читању, уметности и културном	улогу кадра, облачића, перспективе и визуелних симбола. • Анализирају језик и стил стрипских текстова и препознају употребу стилских фигура. • Развијају критички однос према прочитаном и аргументовано износе своје ставове. • Осмишљавају сценарије на основу задатих тема, пословица, вицева и других кратких књижевних форми. • Креирају ауторске ликове и граде причу кроз низ повезаних кадрова. • Пишу дијалоге и обликују говор јунака у складу са

стваралаштву	њиховим особинама.
Критички процењује уметничке, етичке и друштвене поруке стрипа	• Израђују стрип-табле самостално и у сарадњи са другим члановима секције.
Пореди стрип са другим књижевним и медијским формама	• Представљају своје радове, учествују у анализи и вредновању ученичких остварења.
Креира сложеније стрип-сценарије са јасно развијеном композицијом и карактеризацијом ликова	• Истражују различите жанрове стрипа, укључујући суперхеројски стрип и мангу.
Користи дигиталне алате за израду и презентовање стрипова	• Упознају рад стрип-аутора и савремене токове стрипског стваралаштва.
	• Користе штампане и дигиталне изворе за проналажење и проучавање стрипова.

II	Резултати рада	2	Представљање стрип-сценарија и стрип-табли Анализа рада секције	Разговор о постигнутим резултатима и стрип-сценаријама и таблама стрипа	Презентације ученичких радова, резултати конкурса

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика: Континуирано праћење активности и ангажовања ученика током рада секције, праћење учешћа у разговорима, анализама и интерпретацијама стрипова, као и праћење развоја читалачких навика, креативности и способности критичког мишљења, вредновање самосталних и групних радова ученика (сценарија, дијалога, стрип-табли и других стваралачких радова), самовредновање и вршњачко вредновање ученичких радова кроз разговор, анализу и коментарисање, посматрање и уочавање способности сарадње, комуникације и преузимања одговорности у заједничким активностима, вредновање учешћа на конкурсима, изложбама, презентацијама и другим облицима јавног представљања рада секције, вођење евиденције о напредовању ученика кроз ученички портфолио, прикупљене радове и запажања наставника.

21. Програм рада ваннаставне активности: ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници: разни извори

Циљ: Главни циљ секције је развој вештина за 21. век кроз практични рад, креативност и пројектно учење

- **За 5. и 6. разред:**

  - Откривање личних талената и интересовања.
  - Учење основа тимског рада, поделе улога и претварања једноставних идеја у креативне производе или акције.

- **За 7. и 8. разред:**

- Развој мини-пројеката и основи тржишног размишљања (од идеје до реализације и промоције).
- Јачање финансијске писмености, презентационих вештина и припрема за избор будуг занимања.

21. 1. ПРОГРАМ РАДА СЕКЦИЈЕ ПРЕДУЗЕТНИШТВО ЗА ПЕТИ И ШЕСТИ РАЗРЕД:

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Ко сам ја? Моји таленти и вештине**	**8**	Откривање сопствених интересовања, склоности и талената. Вештине које поседујем и шта желим да научим. Појам личне одговорности и иницијативе.	Ученик препознаје сопствене јаке стране и интересовања; уме да представи своје идеје и вештине пред вршњацима.	Индивидуални рад и рад у пару, технике самопроцене (упитници интересовања, личне карте вештина). „Огледало“ и игре улога у којима ученици једни другима откривају позитивне особине и таленте. Креирање личног паноа / стрипа „Моје супер-моћи“ (представљање сопствених хобија и врлина). Радионица „Шта добро радим?“.
2.	**Тимски рад и комуникација**	**10**	Шта је тим и како функционише успешна група? Подела улога и задужења у тиму (ко шта најбоље ради). Активно слушање, конструктивна комуникација и решавање несугласица.	Ученик сарађује у групи, поштује туђе мишљење, преузима свој део одговорности у заједничким задацима.	**Т**имски и групни рад (групе од 3 до 4 ученика), кооперативно учење, дидактичке и социјалне игре. Увод у решавање конфликата кроз симулације и конструктивне разговоре. Игре повезивања и „тесинг“ задаци (нпр. заједничка градња куле од папира или

					сламчица са ограниченим ресурсима). Договарање правилника тима и подела улога (вођа, презентер, записничар, набављач).
3.	**Од идеје до креативног производа**	**12**	Како настаје идеја (брејнсторминг / олуја мозга)? Израда једноставних ручних радова, украса или осмишљавање мале школске акције. Материјали, време и рад као ресурс.	Ученик учествује у креирању једноставне идеје и њеној практичној реализацији (кроз израду предмета или организацију мале активности).	Метода пројекта, практичан рад (рукотворина), метод „олује мозга“ (brainstorming). Истраживање доступних материјала (рециклажа, природни материјали). Израда једноставних производа (нпр. украсни предмети за школски базар, честитке, макета учионице будућности). Израчунавање утрошеног времена и материјала на симболичном нивоу (колико нам је чепура/папира требало).
4.	**Презентација и евалуација**	**6**	Како представити свој рад другима (кратак говор, изложба). Осврт на урађено: шта је било добро, а шта може боље (повратна информација).	Ученик је способван да једноставно презентује резултат рада и процени сопствени учинак.	Вербална презентација, изложба радова, вршњачко вредновање (peer evaluation). Мини-сајам у учионици — кратко представљање готових радова у трајању од 1–2 минута.

					Узвратни осврт кроз листиће процена: „Шта ми се највише свиђало у раду мог друга/тима?“ и „Шта бих следећи пут урадио другачије?“.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање у секцији за предузетништво (5. и 6. разред) је формативно и нема класичног бројчаног оцењивања, већ је фокус на развоју иницијативе, креативности, тимског рада и решавања проблема. Напредовање се прати континуирано путем ученичког портфолија, листи процене (рубрика) и самопроцене током рада на мини-пројектима. Крајњи циљ је подстицање практичних вештина и самопоуздања, што се на крају године вреднује сертификатом или дипломом о учешћу.

21. 2. ПРОГРАМ РАДА СЕКЦИЈЕ ПРЕДУЗЕТНИШТВО ЗА СЕДМИ И ОСМИ РАЗРЕД:

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Увод у свет предузетништва и тржишта**	**6**	Шта је предузетништво и ко је предузетник? (Особине и вештине успешног предузетника). Предузетнички начин размишљања (growth mindset) – како видети прилике тамо где други виде проблеме. Упознавање са појмом тржишта, понуде и тражње.	Ученик препознаје кључне карактеристике предузетничког понашања. Ученик разликује основне економске појмове и разуме како функционише тржиште.	Фронтални рад, рад у парима и вођена дискусија. *Интерактивна предавања и студије случаја:* Анализа прича инспиративних младих предузетника или успешних домаћих стартопа прилагођених узрасту. *Метода улога (Role-play):* Скенирање свакодневних ситуација у којима ученици препознају „проблем“ и претварају га у „пословну

					шансу“. *Дебате:* Размене мишљења на тему шта значи бити свој шеф и које су одговорности предузетника.
2.	**Предузетничка идеја и истраживање тржишта**	**10**	Генерисање идеја Ко су нам купци? (Дефинисање циљне групе / купца). Истраживање тржишта кроз праксу: анкете, интервјуи и анализа конкуренције. Одабир најбоље идеје и валидација (тестирање идеје на реалном узорку).	Ученик самостално генерише и селектује пословне идеје. Ученик спроводи једноставно истраживање тржишта и анализира потребе потрошача	Тимски рад (тимови од 3 до 4 ученика) и теренски рад у оквиру школе. Тимски рад (тимови од 3 до 4 ученика) и теренски рад у оквиру школе. Слободно генерисање идеја кроз визуелне карте ума и мапирање потреба корисника. *Инструменти истраживања:* Израда кратких дигиталних или папирних анкета и вођење мини-интервјуа са вршњацима и наставницима како би се тестирала валидност идеје. Међусобна анализа и филтрирање идеја између различитих тимова.
3.	**Израда мини-бизнис**	**10**	Елементи бизнис плана	Ученик креира	Тимски рад уз консултације

	плана и финансијска писменост		за младе (*Lean Canvas* модел за почетнике). Ресурси за покретање бизниса: људски, материјални и финансијски ресурси. Основе финансија: приходи, расходи, трошкови израде производа / пружања услуге и формирање цијене. Друштвено одговорно пословање – како бизнис може да помогне локалној заједници.	једноставан бизнис план (пословни модел) за свој пројекат. Ученик примењује основне финансијске прорачуне и разуме појам трошкова и зараде.	са наставником-ментором.*:* Попуњавање поједностављеног пословног модела кроз графичке организаторе и лепљиве папириће (post-it notes). *Практичне рачунске вежбе:* Упоређивање трошкова материјала, рачунање продајне цене и планирање буџета за почетак рада. Повезивање са математиком (проценти, рачун подјеле) и дигиталњем (табеларне калкулације).
4.	**Реализација, маркетинг и презентација пројекта**	**10**	Израда прототипа производа или услуге (креативна фаза). Маркетинг и промоција: креирање логоа, слогана и промотивног материјала (дигитални алати или класични медији). Припрема завршног представљања (Pitch deck) – вештина јавног наступа, убједљивог	Ученик израђује прототип производа или услуге и осмишљава промотивну кампању. Ученик успешно презентује тимски пројекат пред публиком (питч) и развија самопоуздање у јавном наступу.	Тимски рад, практични рад и јавни наступ. Израда узорка производа од јефтиних/рециклажних материјала или дигитална презентација услуге. *Маркетиншка радионица:* Креирање брендова, логоа и промотивних слогана уз коришћење једноставних дигиталних алата за дизајн. Пробне презентације пред

	представљања идеје и одговора на питања „инвеститора“. Ревизија, евалуација рада тимова и завршна презентација пројеката (Сајам ученичког предузетништва).	„жиријем“ (други ученици или наставници) уз конструктивне повратне информације. *Завршна манифестација:* Организација мини-сајма или презентације радова за родитеље, наставнике и вршњаке.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање у секцији за предузетништво (7. и 8. разред) је формативно и заснива се на континуираном праћењу развоја креативности, тимског рада, финансијске писмености и вештина презентовања кроз рад на пројектима. Напредовање се прати путем пројектног портфолија (Lean Canvas), листи процене (рубрика), самопроцене и вршњачког вредновања. Завршни резултат рада и развијене компетенције вреднују се додељивањем сертификата или дипломе на крају програма.

Програм рада ваннаставне активности: НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ, ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Циљ рада и способности ученика, овладавање новим знањима, развијање аналитичког и критичког мишљења. Током рада у новинарској секцији, ученици ће научити да самостално обављају задатке и да критички посматрају теме о којима пишу. Један од циљева секције је и да се развије ученичка машта и оригиналност и унапреди тимски рад.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

I	НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА	36/34	Основни појмови новинарства и медијске писмености; врсте медијских садржаја и новинарских форми; прикупљање, избор и провера информација; припрема и вођење интервјуа; писање вести, извештаја и репортажа; праћење школских догађаја; фотографија као средство информисања; уређивање и представљање медијских садржаја.	По завршетку активности ученик ће бити у стању да: препозна и разликује основне новинарске форме; проналази, бира и критички процењује информације; примењује правила језичке културе; формулише питања и води интервју; припрема краће новинарске текстове; користи дигиталне алате; поштује етичка начела; сарађује у тиму.	Радионичарски рад; индивидуални, рад у пару и групни рад; истраживање и прикупљање информација; анализа медијских садржаја; разговор и дискусија; практичан рад на изради текстова; интервјуи; фотографисање; израда школског листа, паноа и дигиталних садржаја.
II	РЕЗУЛТАТИ РАДА	2	Представљање новинарских радова ученика; презентација школског листа, паноа или дигиталних садржаја; вредновање реализованих активности и постигнутих резултата.	По завршетку активности ученик ће бити у стању да: представи резултате свог рада и рада групе; процени сопствени напредак; уочи значај новинарског ангажовања у школској заједници; предлаже начине за унапређивање рада секције.	Презентације ученичких радова; изложбе и јавни наступи; разговор; вршњачко вредновање; самовредновање и евалуација рада секције.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика: Начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како сарађује са осталим учесницима у формирању писаних записа, видео записа и фото записа, како превазилази тешкоће и колико

исказује креативности и маште у раду. Наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.

Назив ваннаставне активности: ХОР И ОРКЕСТАР

РАЗРЕДИ: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

БРОЈ ЧАСОВА – 36/34

ОБРАЗОВНИ ЗАДАТАК СЕКЦИЈЕ је развој вокалне технике која се увежбава на свакој проби певањем вокала током целе године и развијање технике свирања на инструментима. Образовни циљ хорског певања је развијање слуха и ритма, ширења гласовних могућности, учвршћивање интонације. Васпитни циљ обухвата развија ње осећаја припадности колективу, развијање естетских осећања, упознавање нових речи, односа у природи, међу људима и сл. - развијање вокалне технике -правилно дисање -правилна интонација -правилно и прецизно изговарање текста - развијање чистог интонативног певања -развијање хармонског осећаја

-усклађивање вокалне и инструменталне технике

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ - Општи циљ наставе секције хора и оркестра је развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свог и других народа.

Задаци:

- Неговање способности извођења музике (певање и свирање)
- Стицање навике слушања музике
- Подстицање креативности у свим музичким активностима
- Упознавање основа музичке писмености и изражајних средства музичке уметности
- Припремање програма за културну и јавну делатност школе
- Упознавање занимања музичке струке

Редни број теме	Област/тема	Број часова по	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма

		теми			
1.	Увод у рад секције, аудиција и расподела улога	**5**	Упознавање ученика са циљевима и задацима хорског и оркестарског извођења; провера музичких способности (слух, ритам, амбитус гласа); упознавање са инструментима који су доступни у школи или које ученици свирају; формирање гласовних делова (сопран, алт) и инструменталних група.	Ученик препознаје своје гласовне и инструменталне могућности; активно учествује у формирању ансамбла и поштује договорена правила рада у групи.	Практична демонстрација, усмено објашњавање, рад по деоницама (секцијске пробе), заједничко музицирање (тути пробе) и дириговање. Групни и фронтални рад, тимски рад ученика различитих разреда (од 5. до 8. разреда ради вршњачке подршке и преноса искуства). Музички инструменти, аудио и видео записе, нотни материјал прилагођен двобојном/вишегласном извођењу.
2.	Гласовна и инструментална припрема (вокална техниција и свирање у ансамблу)	**7**	Вежбе правилног дисања, дикције, артикације и интонације; вокализација и хорско усклађивање (а капела или уз минималну пратњу); упознавање са елементарном инструменталном техником у оквиру оркестра (ритмички инструменти, орфов инструментаријум,	Ученик примењује основне технике правилног певања (интонативно чисто и уједначено) и користи инструменталне елементе пратећи диригентски гест.	

			мелодијски инструменти).	
3.	Обрада једногласних и двогласних композиција (домаћа и светска баштина)	**10**	Избор и обрада композиција примерених узрасту ученика (традиционална музика, уметничке песме, обраде популарних композиција); рад по деоницама (хорским и оркестарским); спајање гласова и инструменталних деоница у јединствену целину.	Ученик изводи деоницу у оквиру хорске или оркестарске целине; показује развијен осећај за хармонско и полифоно слушање других извођача у ансамблу.
4.	Ритмичка координација и инструментална пратња	**6**	Рад на сложеничким ритам структурама; усклађивање ритмичке пратње са певањем хора; коришћење инструмената за наглашавање формалне структуре композиције.	Ученик тачно репродукује задати ритам; користи инструмент као пратњу хорском извођењу пратећи динамичке ознаке.
5.	Припрема програма за јавне наступе и школске манифестације	**8**	Генералне пробе; сценско понашање и дисциплина током наступа; извођење припремљеног репертоара пред публиком (прославе,	Ученик самостално и одговорно учествује у јавном извођењу музичког програма; манифестује тимски дух, дисциплину и емпатију према другим

приредбе, јубилеји школе). | чланoвима ансамбла.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Вредновање постигнућа је формативно и заснива се на континуираном праћењу редовности, ангажовања, развоја вокалне и инструменталне технике, као и на одговорном учешћу у тиму и на јавним наступим

Назив ваннаставне активности: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

Разред: ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ

Годишњи фонд часова: 36/34

Уџбеници:/

Наставници: Владимир Маркоски, Соња Мариновић

Циљ наставног програма: Циљ Ликовне секције је да се ученик развијајући спонтано и креативно мишљење и естетичке критеријуме оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу наших и дтугих народа и средини у којој живи.

Редни број теме	Увод у ликовне технике и креативно истраживање	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Увод у ликовне технике и креативно истраживање**	**6**	Упознавање са прибором; цртање по посматрању; експериментисање са различитим цртачким техникама (оловка, туш, угљен); анализирање	Ученик самостално бира одговарајући прибор; вешто користи линеарне елементе за представљање волумена и текстуре.	Демонстрација различитих потеза и употребе прибора (оловка, угљен, туш), праћена практичним радом по непосредном посматрању (објекти у учионици, природе

			линија, облика и контраста.		форме). Индивидуални рад уз сталне индивидуалне консултације и усмерене сугестије наставника у погледу сенчења, пропорција и контраста. Природни облици, предмети различитих текстура, различите врсте цртаћих папира, графитне оловке различите тврдоће, угљен и туш.
2.	**Сликарство: Истраживање боје и композиције**	**8**	Теорија боја (топли-хладни контрасти, комплементарност); сликање по мотиву (пејзаж, портрет); апстрактна композиција; рад акварелом, темпером или акриликом.	Ученик успешно комбинује боје ради постизања жељеног емоционалног израза; примењује основне принципе композиције (равнотежа, ритам).	Комбинација вербалне методе (упознавање са теоријом боја и ефектима топло-хладних контраста) и практичне методе експериментисања са пигментима. Примена методе рада по мотиву (пејзаж, портрет) и апстрактног изражавања. Индивидуални рад уз повремени рад у пару (анализа међусобних решења и усклађивања колорита). Репродукције уметничких дела, акварел папир, темпере, акрилне боје, четкице различитих величина и палете.

3.	**Вајарство и обликовање у простору**	**8**	Обликовање глине или моделирање масе; израда рељефа или скулптуре у пуном простору; истраживање односа масе и празнине; израда декоративних предмета.	Ученик развија тродимензионално мишљење; савладава технику повезивања делова целине у скулптури.	Тактилна и визуелна демонстрација технике моделирања. Наставник демонстрира спајање делова, извлачење форме из масе и постизање равнотеже у простору, након чега ученици самостално примењују поступке. Индивидуални практични рад у атељејским условима (рад са волуменом). Вајарска глина, теракота или маси за моделовање, алати за обликовање (шпахтли, штапићи), подлоге и природни материјали.
4.	**Калиграфија и примењена уметност (слово и плакат)**	**8**	Упознавање са историјом писма, алатима (перо, туш, маркери за калиграфију) и основама писања ћириличних и латиничних слова; пропорције слова, размак (кернинг) и ритам; дизајнирање личних монограма, писање изрека или израда натписа за школске манифестације	Ученик правилно користи калиграфски прибор; поштује правила форме, пропорције и ритма слова; развија уредност, прецизност и естетски однос према писаној речи	Анализа историјских писама и пропорција слова, праћена студијским цртањем и прецизним исписивањем потеза. Користи се метод степеновања тежине – од основних потеза пером до повезивања у речи и мини-композиције. Индивидуални рад уз фронтално праћење корака при исписивању калиграфских елемената на табли или кроз

			и јубилеје. .		припремљене шаблоне-водиче. Калиграфска пера, дрвени држачи, туш у боји, специјални глатки папири, маркери са посебним врховима за калиграфију и примере историјских писама.
5.	**Припрема изложбе и јавна презентација радова**	**6**	Избор најбољих радова (слика, скулптура и калиграфских табли); опремање радова (паспортовање); организовање поставке у простору школе; писање позивница или каталога за изложбу применом научених калиграфских вештина.	Ученик аргументовано процењује свој рад и рад других; одговорно учествује у свим фазама реализације изложбе.	Пројектна метода и рад у тиму. Ученици заједно селектују радове, осмишљавају концепт поставке, праве паспорте од картона и организују визуелни изглед простора. Тимски (колективни) рад где се задужења деле према склоностима ученика (селекција радова, поставка, израда калиграфских позивница/плаката за изложбу). Материјали за опремање радова (хромокартон, папири у боји, лепкови, маказасти алати, панои) и готови ликовни радови настали током целе школске године.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика: редновање постигнућа је формативно и заснива се на континуираном праћењу креативног процеса, техничке умешности, ангажовања, као и на одговорном учешћу у тимским пројектима и презентацији радова.

9. ПРОГРАМ РАДА ЧАСА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ (ЧОС) И ОДЕЉЕЊСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ (ОЗ)

Час одељењског старешине (ЧОС) и одељењска заједница (ОЗ) чине јединствену целину васпитно-образовног рада која се у школском распореду остварује кроз један час недељно, односно 36 часова годишње. **Одељењска заједница (ОЗ)** представља шири социјални концепт и организацију ученика усмерену на развој заједништва, ученичког самоуправљања и ваннаставних активности, док је **час одељењског старешине (ЧОС)** конкретан методички облик рада на којем се кроз директну комуникацију реализују васпитне теме, превентивни програми и праћење успеха ученика.

У оквиру истог годишњег фонда часова ови садржаји се идеално могу тематски поделити на пола, по 18 часова, чиме се подједнако подстиче организациони живот колектива и развој личних компетенција ученика.

Одељењска заједница представља срце васпитно-образовног процеса у школи и основну социјалну средину у којој се ученик развија, социјализује и припрема за живот у заједници одраслих. То није само административна група ученика који деле исту клупу и учионицу, већ динамичан социјални микрокосмос заснован на међусобном поштовању, сарадњи, солидарности и заједничким циљевима.

Час одељењског старешине је кључни институционални простор и алат кроз који се остварују васпитни циљеви школе. Он превазилази формалне оквире преношења информација и постаје форум за отворени дијалог, развој критичког мишљења, превенцију вршњачког насиља, неговање менталног здравља и изградњу позитивне одељењске климе. У савременом тренутку, овај час има непроцењиву улогу у пружању психосоцијалне подршке младима, јачању њихове емоционалне писмености и суочавању са савременим изазовима одрастања.

Основци циљеви

- **Развој личности ученика:** Подстицање моралг, емоционалног, социјалног и интелектуалног развоја сваког појединца.
- **Изградња заједништва:** Формирање кохезивне, подржавајуће и инклузивне одељењске заједнице у којој се сваки ученик осећа сигурно и прихваћено.
- **Превентивно деловање:** Благовремено препознавање и превенција проблема у понашању, вршњачког насиља, малолетничке деликвенције и свих облика дискриминације.

Кључни задаци

- **Праћење и подршка:** Праћење општег успеха, владања и психофизичког развоја ученика, као и пружање правовремене подршке ученицима са посебним образовним потребама или онима који се суочавају са потешкоћама у учењу.
- **Развој животних вештина:** Унапређење комуникацијских вештина, конструктивног решавања конфликата, емпатије, асертивности и тимског рада.
- **Професионална оријентација:** Помоћ ученицима у самоспознаји личних афинитета, способности и вредности ради доношења квалитетних одлука о даљем школовању и професионалном развоју.
- **Сарадња са родитељима и институцијама:** Изградња партнерског односа са породицом ученика и сарадња са стручним сарадницима (педагогом, психологом) и ваншколским институцијама.

Реализација програма одељењске заједнице заснива се на следећим савременим педагошким принципима:

- **Ученик у центру процеса:** Прилагођавање садржаја и метода стварним потребама, интересовањима и развојној фази ученика.
- **Демократичност и партнерство:** Учешће ученика у креирању правила понашања, планирању активности и одлучивању о питањима која се тичу одељењске заједнице.
- **Поверљивост и емпатија:** Стварање атмосфере поверења у којој се ученици осећају безбедно да изразе своје мишљење и затраже помоћ.
- **Континуитет и системсност:** Плански и редовни рад који прати календарске и развојне потребе ученика током целе школске године.

Циљ часа одељењског старешине и одељењске заједнице: Општи циљ рада је свестрани развој личности ученика, изградња здравих међусобних односа и стварање подстицајне, инклузивне и безбедне одељењске климе.

Разред: ПРВИ

Годишњи фонд часова: 36 – 18 часова ЧОС и 18 часова ОЗ

Циљ: Успешна психосоцијална адаптација ученика на нову школску средину, успостављање основних правила понашања и стварање сигурног, подстицајног и инклузивног окружења у којем се сваки првак осећа прихваћено.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Адаптација на школску средину и упознавање	8 (4 ЧОС + 4 ОЗ)	**ЧОС (4 часа):** *1.Добродошли у школу:* Упознавање са учионицом, школским прибором и новим улогама. *2.Мој наставник и ја:* Разговор о страху од непознатог и изградња поверења. *3.Како се правилно седи и чува здравље:* Основи ергономије и хигијене у школи. 4.*Мој пут до школе:* Безбедно учешће у саобраћају и правила понашања ван учионице.	• **Препознаје** нову школску средину и безбедно се креће по просторијама школе (учионица, трпезарија, двориште, тоалет). • **Поштује** основна правила понашања у учионици и саобраћају на путу од куће до школе. • **Именује** своје наставнике и чланове школског колектива којима може да се обрати за помоћ.	Програм Часа одељењског старешине и одељењске заједнице (ЧОС и ОЗ) у првом разреду реализује се кроз различите интерактивне облике, методе и приступе који су прилагођени узрасту ученика и развојним циљевима. • **Рад са целим одељењем:** Користи се за уводне разговоре, представљање нових тема, заједничке договоре, правила понашања и анализу организационих питања. • **Рад у групама (паровима):** Омогућава деци да уче једни од других, развијају тимски дух, сарадњу и социјалне вештине кроз заједничке задатке и игре. • **Индивидуални рад:** Приликом практичних задатака, цртања,

			• **ОЗ (4 часа):** *1.Игре упознавања:* Избор председника ОЗ и осталих чланова. Динамичке игрице за памћење имена и опуштање атмосфере. *2.Ко све живи и ради у нашој школи:* Упознавање са директором, стручним сарадницима и осталим особљем. *3.Обилазак школе:* Упознавање са библиотекама, трпезаријом, двориштем и тоалетима. *4.Први заједнички договор:* Како се дружимо и проводимо одморе.		израде радова или кратких индивидуалних разговора са наставником.
2.	Правила понашања и рзвој заједништва	10 (5 ЧОС + 5 ОЗ)	• **ЧОС (5 часова):** *1.Шта је ред, а шта неред:* Рад на усвајању	• **Сарађује** са вршњацима у заједничким играма и активностима,	• **Интерактивни разговор и дијалог:** Подстицање ученика да слободно изнесу своје мишљење, поставе питања и деле искуства у

			правила лепог понашања (култура комуникације, „молим“, „хвала“, „извини“). 2.*Моје емоције у школи:* Именовање и препознавање радости, туге, страха и љутње. *3.Шта значи бити пажљив:* Развој пажње, концентрације и поштовања саговорника. *4.Како решавамо несугласице:* Увод у мирно решавање малих дечјих конфликата. *5.Поштовање различитости:* Сви смо ми исти, а опет посебни и лепи на свој начин. • **ОЗ (5 часова):** *1.Правила нашег одељења:* Заједничко креирање и цртање одељењског „Бонтона“ /	поштујући правила групе и договора. • **Користи** основне форме учтивости (молим, хвала, извини) у свакодневној комуникацији са вршњацима и одраслима. • **Исказује** и именује своје основне емоције (радост, туга, страх, љутња) и препознаје их код других.	безбедној атмосфери. • **Игра улога и драматизација:** Симулација свакодневних ситуација (нпр. како се помирити након свађе, како се обратити другу који је тужан) ради усвајања социјалних вештина. • **Радионице:** Комбиновање игре, цртања, писања и разговора кроз тематске радионице које ангажују све аспект дечје личности. • **Учење кроз игру и акцију:** Динамичне игрице за упознавање, опуштање, развој пажње и координације. • **Демонстрација и посматрање:** Шетње кроз школу, обилазак дворишта и практично показивање правилног понашања у саобраћају или заједничким просторијама.

			правила понашања. *2.Избор одељењских улога:* Договор о задужењима (редари, дежурства, помоћници). *3.Тимски рад и слагалице:* Заједничке игре у групама ради развоја тимског духа. *4.Мој друг је мој ослонац:* Активности подршке деци којима је теже да се уклопе. *5.Празници и заједничке радости:* Припрема за обележавање дечје недеље или школских манифестација.		
3.	Радне навике и одговорност	10 (5 ЧОС + 5 ОЗ)	1.*Како се правилно уче нове ствари:* Развој радозналости и интересовања за учење. *2.Уредност у свесци и на клупи:* Важност организације сопственог радног	• **Организује** свој радни простор у клупи и уредно одлаже школски прибор. • **Показује** иницијативу и одговорност у	• Дидактички материјали, ликовни прибор (папири, бојице, фломастери), сликовнице, дечја литература. • Аудио-визуелна средства (кратки едукативни цртани филмови прилагођени узрасту,

			простора. *3.Домаћи задатак и обавезе:* Одговорност према сопственом раду и слободном времену. *4.Стрпљење и истрајност:* Како не одустати када нам је нешто тешко. *5.Успех је када се трудимо:* Подстицање мотивације и похвале за труд. **ОЗ (5 часова):** *1.Радим свој део посла:* Одговорност појединаца према заједничком простору одељења. *2.Час рецитације и игре:* Развој говорне слободе и јавног наступа пред вршњацима. *3.Помозимо другу:* Организовање вршњачке подршке у	извршавању мањих задужења у одељењу (улога редара или помоћника). • **Истрајно** учествује у активностима учења и прихвата подршку наставника и вршњака.	дечје песме). • Природни материјали и реквизити за игре у учионици и на отвореном.

			оквиру клупе. *4.Дан здраве хране:* Разговор о здравим навикама, доручку и ужинама у одељењу. *5.Како чувамо наше учионице:* Активности чишћења и уређења простора у којем боравимо.		
4.	Безбедност, превенција и завршетак првог разреда	8 (4 ЧОС + 4 ОЗ)	**ЧОС (4 часа):** *1.Безбедна игра:* Превенција повреда на одморима, у дворишту и кући. *2.Коме можемо да верујемо:* Препознавање сигурних одраслих особа у школи и породици. *3.Лепо понашање на интернету (увод):* Опасности и мере опреза према екранима и игрицама. *4.Сунце, природа и безбедност:* Припрема за летње празнике и	• **Примењује** правила безбедног понашања током одмора, у дворишту и ван школе. • **Разликује** сигурна од несигурних понашања у контакту са непознатим особама или у коришћењу екрана. • **Учествује** у анализи постигнутих резултата на крају школске године и са радошћу се припрема за летњи распуст.	

			безбедан боравак на отвореном. **ОЗ (4 часа):** *1.Сумирамо наш успех:* Анализа шта смо све научили и постигли у току ове школске године. *2.Припрема за излет или екскурзију:* Договори, правила понашања и лепо дружење ван школе. *3.Хуманитарна или креативна радионица:* Заједнички рад на изради радова за крај школске године. *4.Испраћај првог разреда:* Резиме лепих тренутака, честитке за успешан завршетак и најава летњег распуста.		

Начин праћења и вредновање постигнућа: Праћење напредовања и вредновање постигнућа у оквиру ЧОС-а и ОЗ-а спроводи се кроз континуирано формативно праћење социјалног развоја, понашања и учешћа ученика у активностима колектива. Овај процес не резултира класичним бројчаним оцењивањем, већ се евалуација врши помоћу педагошких бележака наставника, праћења одељењске климе и самоевалуације ученика. Циљ овог праћења је утврђивање степена остварености васпитних исхода и пружање правовремене подршке сваком ученику у његовом личном и социјалном развоју.

Разред: ДРУГИ

Годишњи фонд часова: 36 – 18 часова ЧОС и 18 часова ОЗ

Циљ: Општи циљ рада у другом разреду је јачање одељењског заједништва, развој емпатије, солидарности и основних социјалних вештина међу ученицима. Кроз усвајање правила ненасилне комуникације и конструктивног решавања конфликата подстиче се изградња позитивне и подстицајне климе у колективу. Такође, посебан акценат је стављен на преузимање личне одговорности и активно учешће деце у свакодневним одељењским задужењима и активностима.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Емоционална писменост и емпатија	8 (4 ЧОС + 4 ОЗ)	• **ЧОС (4 часа):** *1.Како се осећам данас:* Именовање и дубље разумевање различитих емоција. 2.*Моје и туђе границе:* Шта значи поштовати туђа осећања и простор. *3.Када сам тужан или љут:* Технике за смиривање и суочавање са јаким емоцијама. *4.Радост се дели:* Важност позитивних емоција и ширења добре енергије.	• **Именује** широк спектар емоција (радост, туга, љутња, страх, изненађење) и препознаје их на основу израза лица и говора тела. • **Поштује** личне границе и простор својих вршњака током игре и комуникације. • **Примењује** основне технике смиривања и самоконтроле када се суочи са непријатним емоцијама. • **Исказује** саосећање	Програм Часа одељењског старешине и одељењске заједнице (ЧОС и ОЗ) у другом разреду заснива се на активним методама учења, радионичарском раду и развоју социјалних вештина, прилагођеним узрасту деце од осам година. • **Рад у целом одељењу:** Користи се за уводне разговоре, постављање нових тема, представљање идеја, заједничке договоре и организацију одељењских активности. • **Рад у групама и паровима:** Подстиче вршњачку сарадњу, размену мишљења, тимски рад и учење кроз социјалну интеракцију (нпр. рад у „мировном кутку“ или

			• **ОЗ (4 часа):** *1.Игрице емпатије:* Заједничке активности препознавања расположења вршњака. *2.Како помажемо другу у невољи:* Примери вршњачке солидарности у одељењу. *3.Књига наших осећања:* Заједничко креирање одељењског паноеа или сликовнице. *4.Час лепих речи:* Узвраћање комплимената и подршки једни другима.	и пружа подршку другу који је тужан или му је потребна помоћ.	заједничке креативне акције). • **Индивидуални рад:** Омогућава сваком ученику да изрази лични став, креативност или да кроз цртеж и краћи запис пренеси сопствена искуства и емоције.
2.	Ненасилна комуникација и решавање конфликта	10 (5 ЧОС + 5 ОЗ)	ЧОС (5 часова) *1.Речи могу да лече, али и да ране:* Моћ лепе и увредљиве речи. *2.Како се правилно свађамо:* Разлика између агресије и размене мишљења. *3.Чаробне речи за помирење:* Усвајање	• **Користи** лепе речи и позитивне форме обраћања (асертивно изражавање) у свакодневној комуникацији са вршњацима и одраслима. • **Разликује** конструктивну размену мишљења од агресивног понашања	• Ликовни и дидактички материјали (папири у боји, фломастери, плакати, реквизити за игре). • Дечја литература, сликовнице са емоционалном тематиком и пригодне приче за дискусију. • Аудио-визуелна средства (кратки дечји едукативни садржаји и музика за опуштање и

			конструктивних фраза у конфликтним ситуацијама. *4.Слушам те и разумем те:* Развој вештине активног слушања саговорника. *5.Правда и фер-плеј:* Важност поштења у игри и свакодневном дружењу. • **ОЗ (5 часова):** *1.Одељењски мировни кутак:* Договор о начину решавања несугласица у колективу. *2.Тимске игре без губитника:* Сарадња у групама где заједно доживљавамо успех. *3.Драма у учионици:* Игра улога на тему „Како решити свађу око играчке или места“. *4.Правила нашег одељењског бонтона:*	и вербалног сукоба. • **Примењује** договор и помирење у ситуацијама дечјих несугласица, уз коришћење мировног кутка или помоћ наставника. • **Слуша** саговорника са пажњом и поштује правила фер-плеја у заједничким играма.	концентрацију).

			Обнављање и допуњавање правила лепог понашања. *5.Заједно смо јачи:* Активности усмерене на повезивање деце која се ређе друже.		
3.	Одговорност, радне навике и сарадња	10 (5 ЧОС + 5 ОЗ)	**ЧОС (5 часова):** *1.Моје обавезе у школи и код куће:* Самосталност у извршавању задатака. *2.Уредност је пола здравља:* Брига о личном изгледу, прибору и школском простору. *3.Како организујем своје време:* Расподела времена за учење, игру и одмор. *4.Истрајност до циља:* Како не одустати када наиђемо на препреку у учењу. *5.Храброст да покушам поново:* Грешка је само	• **Самостално** организује свој радни простор, прибор и школску торбу. • **Преузима** и одговорно извршава задужења у оквиру одељењских улога (редар, помоћник у чишћењу, члан тима). • **Показује** истрајност у решавању школских задатака и прихвата грешку као саставни део процеса учења. • **Сарађује** са вршњацима у малим групама ради остваривања заједничког циља (приредба, акција у	

			саставни део учења. **ОЗ (5 часова):** *1.Нове улоге и задужења:* Ротација редара и праведни избор одељењских задужења. *2.Уређујемо нашу учионицу:* Заједничка акција чишћења и декорисања простора. *3.Вршњачка подршка у учионици:* Како успешнији ученици могу да помогну другима. *4.Дан здравих навика:* Разговор о здравом доручку, воћу и хидратацији током дана. *5.Припрема за школску приредбу или акцију:* Тимски рад на заједничком циљу.	учионици).	
4.	Безбедност, превенција и летње редости	8 (4 ЧОС + 4 ОЗ)	**ЧОС (4 часа):** *1.Безбедност у школи и на игралишту:*	• **Примењује** правила безбедног понашања током одмора, у школском	

			Превенција повреда током одмора и слободног времена. *2.Опасност од екрана:* Важност ограничавања времена проведеног уз телефоне и игрице. *3.Коме да се обратим за помоћ:* Препознавање институција и особа од поверења. *4.Сунце, море и правила понашања на отвореном:* Припрема за летње празнике. **ОЗ (4 часа):** *1.Анализа наших успеха:* Шта смо све научили и постигли у другом разреду. *2.Излет или посета установи културе:* Договори и правила понашања ван школе. *3.Креативна радионица:* Изработка успомена на завршетак	дворишту и ван школе. • **Препознаје** потенцијалне опасности од претераног коришћења екрана и дигиталних уређаја. • **Именује** особе и институције којима може да се обрати за помоћ у случају несигурности. • **Анализира** свој годишњи успех и напредак уз позитиван став према предстојећим активностима и летњем распусту.	

			другог разреда. *4.Свечани испраћај другог разреда:* Резиме лепих тренутака и честитке за распуст.		

Праћења напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања и вредновање постигнућа у оквиру ЧОС-а и ОЗ-а за други разред спроводи се кроз континуирано формативно праћење социјалног развоја, емоционалне зрелости и учешћа ученика у активностима колектива. Процес не садржи класично бројчано оцењивање, већ се евалуација темељи на педагошким запажањима наставника, праћењу међусобне сарадње и клими у одељењу, као и на самоевалуацији кроз коју деца износе своје утиске. Основни циљ је утврђивање степена остварености васпитних исхода, подстицање личког раста ученика и пружање правовремене подршке у развоју социјалних вештина.

Разред: ТРЕЋИ

Годишњи фонд часова: 36 – 18 часова ЧОС и 18 часова ОЗ

Циљ: Општи циљ рада у трећем разреду је унапређење комуникацијских вештина, асертивног изражавања и вршњачке солидарности. Кроз развој радних навика и личне одговорности подстиче се успешнија сарадња и очување позитивне одељењске климе. Такође, посебан акценат је стављен на превенцију, безбедност и усвајање здравих стилова живота код ученика.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Унапређење комуникације, емпатије и вршњачке сарадње	8 (4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС (4 часа):** *1.Моћ лепе речи и асертивност:* Како да јасно и културно кажемо шта мислимо и осећамо. 2.*Активно слушање:* Шта значи заиста чути	• У**спостављање и поштовање правила:** Ученик уме да препозна, наведе и доследно поштује правила понашања у учионици, школи и одељенској заједници.	Метода разговара, метода илустративних радова, експресивне методе (цртеж, пантомима). Индивидуални рад, рад у пару, фронтални рад. Искуствено учење кроз препознавање телесних сензација

			саговорника и поштовати његово мишљење. *3.Различитости нас богате:* Прихватање другачијих ставова, интересовања и навика у одељењу. 4.*Сарадња побеђује такмичење:* Важност заједничког рада уместо индивидуалног надметања. **ОЗ (4 часа):** *1. Игре повезивања:* Динамичне активности за јачање групне кохезије и међусобног поверења. *2.Тимски изазови:* Заједнички задаци у групама где свако има своју улогу. *3.Одељењски форум:* Отворени разговор о томе како се слажемо и шта можемо боље.	• **Негативна сећања и ненасилно решавање конфликата:** Ученик развија вештине мирног решавања неспоразума, препознаје штетност ружних речи, свађа и туча, и усваја став нулте толеранције према вршњачком насиљу. • **Развој другарства и емпатије:** Ученик разуме шта значи бити „добар друг“, препознаје важност међусобне подршке, помагања и прихватања различитости међу вршњацима. • **Кооперативност:** Ученик активно учествује у заједничким акцијама одељења (уређење учионице, хуманитарне акције, приредбе).	и емоционалних стања, приказ кроз уметнички израз и емпатијско повезивање.

			4.Подршка у групи: Како да помогнемо вршњаку који се теже уклапа у колективне активности.		
2.	Конструктивно решавање конфликта	10 (5 часова ЧОС + 5 часова ОЗ)	**ЧОС (5 часова):** *1.Зашто настају конфликти:* Препознавање узрока несугласица међу вршњацима. *2.Речи уместо песница:* Како вербално разрешити напету ситуацију без агресије. 3.*Улога посматрача:* Шта радимо када се други свађају (заштита уместо подржавања сукоба). *4.Емпатија у конфликту:* Како да се ставимо у туђе ципеле и разумемо другу страну. *5.Праведност и компромис:* Учење како да се договоримо тако да сви буду задовољни.	• **Препознавање емоција:** Ученик уме да препозна и именује своје емоције (бес, љутњу, тугу, фрустрацију), као и да их уочи на лицима и у понашању својих вршњака. • **Разумевање узрока:** Ученик повезује ситуацију која је изазвала неспоразум са сопственом реакцијом и разуме да су различите реакције могуће у истој ситуацији. • **Уочавање проблема:** Ученик уме да идентификује тренутак када почиње неспоразум или конфликт (вербална чарка, неслагање око	Текст-метода (анализа прича, басни и стрипова), метода усменог излагања, дијалошка метода. Фронтални рад, рад у малим групама. Критичко мишљење кроз детекцију узрока проблема, студија случаја (анализа конкретних вршњачких ситуација). Активно учење кроз праксу, сарадничко учење Тренинг саморегулације

			ОЗ (5 часова): *1.Обнова мировног кутка:* Договор о правилима мирног решавања спорова у учионици. *2.Драматизација ситуација:* Изоловање и решење конкретних дечјих конфликата кроз игру улога. *3.Правила фер-плеја:* Примена праведности у заједничким спортским и друштвеним играма. *4.Одељењски медијатори:* Обука ученика за помоћ у мимоилажењу мањих несугласица. *5.Час помирења и солидарности:* Активности усмерене на обнављање пријатељстава након спорова.	игре, гурање). • **Свесност о последицама:** Ученик разуме разлику између вербалног и физичког сукоба и свестан је да ружне речи, етикетирање и физичко насиље увек погоршавају ситуацију. • Ученик вежба да саслуша другу страну без прекидања и покушава да сагледа ситуацију из угла свог вршњака (развој емпатије). • **Преговарање и компромис:** Ученик препознаје шта је компромис и усваја принципе договора (нпр. „Прво ћемо играти ову игру, па онда ону коју ти желиш“).	

3.	Одговорност, радне навике, организација	10 (5 часова ЧОС + 5 часова ОЗ)	**ЧОС (5 часова):** *1.Самостално управљање временом:* Како да ускладимо обавезе, учење и слободно време. *2.Моја одговорност у школи и кући:* Важност доследности у извршавању задатака. *3.Како превазићи школске препреке:* Суочавање са тежим задацима без одустајања. *4.Значај труда и упорности:* Успех је резултат рада, а не само талената. *5.Самоевалуација ученика:* Објективно сагледавање сопственог напретка и понашања. **ОЗ (5 часова):** *1.Избор одељењског руководства:* Бирамо представнике, дежурне	**Технике ефикасног учења:** Ученик препознаје различите начине учења, зна како да организује своје време за рад и одмор, и уме да затражи помоћ када наиђе на препреке у савладавању градива. **Одговорност према обавезама:** Ученик прати сопствени успех и владање, анализира постигнућа на крају квартала, полугодишта и школске године, и развија одговоран однос према радним задацима. **Поштење у раду:** Ученик усваја вредности поштеног рада (разуме зашто преписивање није пожељно и како се гради праведно окружење).	Радионице, практичне вежбе, разговор и анализа свакодневних ситуација (благовремено извршавање задатака, ношење потребног прибора). Ученици кроз индивидуални рад и праћење сопственог напретка уче да преузму одговорност за своје резултате без пребацивања кривице на друге; дискусија и метода разредног дијалога о вредности самосталног рада и труду. Ученици кроз рад на малим пројектима или задацима вежбају како да не одустају када наиђу на прву препреку, већ да затраже помоћ или покушају поново; акције уређења учионице, правећи договоре о чувању школског инвентара, књига и прибора. Учитељ подстиче кооперативни рад кроз који деца уочавају да одговорно понашање појединца чува мир и функционалност целог одељења.

			и лидере тимова за ову школску годину. *2.Уређење заједничког простора:* Брига о чистоћи и изгледу наше учионице и клупа. *3.Вршњачка подршка у учењу:* Организовање помоћи ученицима којима је потребан додатни подстицај. *4.Одељењска акција:* Заједнички рад на припреми хуманитарног или еколошког пројекта. *5.План рада наше заједнице:* Договор о циљевима и активностима одељења за наредни период.		
4.	Безбедност, превенција и здрави стилови живота	8 (4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС (4 часа):** *1.Безбедност на интернету и друштвеним мрежама:* Превенција дигиталног насиља и сигурна употреба екрана.	**Брига о сопственом здрављу:** Ученик препознаје значај правилне исхране, редовних оброка и личне хигијене (хигијена тела, одевања и зуба) за очување здравља.	Дијалошка метода, метода практичних радова (нпр. цртање здраве пирамиде исхране), илустративна метода. Индивидуални рад, рад у малим групама. Здравствено-васпитни рад,

			2.Здрави стилови живота: Значај правилне исхране, кретања и сна за развој тела. *3.Превенција болести и хигијена:* Брига о личном здрављу и чистоћи околине. *4.Безбедност у саобраћају и ван школе:* Одговорно понашање на путу до школе и у слободно време. **ОЗ (4 часа):** *1.Дан здраве хране у одељењу:* Заједничка организација и промоција здравих ужина. *2.Припрема за излет или екскурзију:* Договори, правила понашања и сигурност ван школе. *3.Креативна радионица:* Израда радова на тему	**Превенција болести и штетних навика:** Ученик разликује здраве од нездравих навика, разуме штетност дувана, алкохола и неадекватних садржаја (претерано гледање телевизије/екрана) по физички и ментални развој. **Значај систематских прегледа:** Ученик схвата зашто су посете лекару и редовни систематски прегледи важни за праћење раста и развоја.	пројектно учење (нпр. прављење разредног „Здравог јеловника“) и подстицање личне одговорности кроз вођење дневника хигијенских навика. Метода разговара, метода демонстрације, студија случаја (анализа последица претераног седења пред екранима). Фронтални рад, рад у пару Критичко сагледавање животних навика, подстицање активног одмора и спорта кроз дискусију, вршњачка едукација (ученици деле своја искуства са тренинга или боравка у природи). Симулација (играње улога), метода решавања проблема, визуелна метода (препознавање саобраћајних знакова на сликама/мапама). Групни рад, фронтални рад. Искуствено и ситуационо учење. Ученици мапирају свој безбедан пут од куће до школе, анализирају потенцијалне опасности на раскрсницама и кроз симулације вежбају правилно реаговање на

			безбедности или здравља за школски паное. *4.Сумирамо успех трећег разреда:* Резиме постигнућа, лепих тренутака и припрема за летњи распуст.		улици. Метода инструкција, показна (демонстративна) метода, метода усменог излагања. Инструктивно учење и практично увежбавање (нпр. симулација евакуације у случају пожара или земљотреса). Повезивање са стварним животом кроз памћење важних бројева телефона хитних служби (полиција, ватрогасци, хитна помоћ) и правила понашања при контакту са непознатим лицима.

Праћења напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања на часовима ЧОС-а и ОЗ-а у трећем разреду има искључиво формативни карактер и изражава се описно. Учитељ процењује развој ученика кроз свакодневно праћење активности, сарадње са вршњацима и усвајање радних навика. Као инструменти користе се педагошка свеска, лични портфолио ученика и листови за самопроцену.

Разред: ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 36 – 18 часова ЧОС и 18 часова ОЗ

Циљ: Циљ часова Одељенске заједнице (ОЗ) и Часа одељенског старешине (ЧОС) у четвртом разреду основне школе јесте **припрема ученика за успешно завршавање разредне наставе и прелазак у предметну наставу**. То подразумева јачање вршњачке солидарности, развој одговорног односа према преузетим обавезама, усавршавање вештина ненасилне комуникације и самосталног учења. Такође, акценат је на изградњи позитивне слике о себи, неговању здравих стилова живота и усвајању правила безбедног понашања у различитим ситуацијама.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Повратак у школу и адаптација	(Укупно 4 часа: 2 часа ЧОС + 2 час ОЗ)	**ЧОС 2 ЧАСА** *1.Добро дошли у 4. разред!* — Рефлексија на летњи распуст, отварање простора за изражавање емоција и мотивација за завршну годину разредне наставе. *2.Моји лични и школски циљеви* — Рад на постављању јасних личних циљева у погледу учења, владања и личне одговорности. **ОЗ (1 час):** *1. Наш нови одељењски договор* — Правила понашања најстаријих ученика у разредној настави. 2. *Избор лидера одељења* — Избор представника одељењске заједнице	Ученик уме да препозна и изрази своје емоције у вези са почетком нове школске године, поставља јасне личне и школске циљеве и преузима одговорност за сопствено понашање као најстарији ученик у разредној настави. Ученик поштује договорена правила понашања у одељењу, активно учествује у демократском доношењу одлука и разуме улогу и одговорност одељењских представника.	Фронтални рад, разговор, радионица и индивидуалан рад. *Отворени дијалог и рефлексија* – разговори; *Постављање циљева* – израда индивидуалних мини-планова („Моји циљеви у 4. разреду“) на папирићима или у свескама. *Демократско одлучивање* – гласањем и договором бирају се представници одељења и формирају се правила понашања у учионици.

2.	Унапређење комуникације и тимског рада	(Укупно 8 часова: 4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС (4 часа):** *1.Моћ лепе речи и асертивност* — Како да јасно, културно и без агресије кажемо шта мислимо и осећамо. 2.*Активно слушање* — Шта значи заиста чути саговорника, разумети његову поруку и поштовати његово мишљење. *3.Различитости нас богате* — Прихватање другачијих ставова, интересовања, културних или социјалних навика у одељењу. *4.Сарадња побеђује такмичење* — Важност заједничког рада и тима уместо деструктивног индивидуалног надметања. **ОЗ (4 часа):** *1.Тимски дух у одељењу* — Шта значи бити	Ученик примењује асертивну комуникацију, препознаје туђе емоције и демонстрира емпатију и конструктивне начине решавања сукоба без насиља. Ученик ефикасно сарађује у тиму, поштује различитости међу вршњацима, активно учествује у одељењском дискусијама и подржава хуманитарне и заједничке акције.	Групни рад, рад у парова, улоге у играма (драматизација). *Игре улога (Role-play)* – симулација конфликтних ситуација како би ученици практично испробали асертивну комуникацију и технике мира. *Радионице* – практични задаци емпатије где ученици препознају емоције на основу задатих сценарија или цртежа. *Одељењски форум* – отворена разредна дискусија о вршњачким односима и начинима на које колектив може да подржи чланове којима је то потребно.

			прави тим, како заједно доносимо одлуке и делимо задужења у одељењу. *2.Како решавамо конфликте?* — Одељењски дијалог о конструктивним начинима превазилажења несугласица без свађе и вређања. *3.Заједно смо јачи* — Радионица или групна активност усмерена на међусобно помагање у учењу и свакодневним школским ситуацијама. *4.Анализа одељењске климе* — Како се осећамо у свом одељењу, шта можемо да променимо да нам свима буде пријатније и сигурније.		
3.	Учење, радне навике и мотивација	8 (4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС (4 часа):** **1.Како учим, а како бих могао/ла боље?** — Преиспитивање сопствених стилова	Ученик препознаје сопствени стил учења, ефикасно организује своје дневно време, примењује технике	Рад у парама, групни рад и практични демонстрациони рад. *Грађење мапа ума* – визуелно представљање техника памћења и

			учења и препознавање ефикасних метода памћења (мапе ума, кључне речи). **2.Организација дневног и радног времена** — Како направити добар баланс између школских обавеза, слободног времена, игре и одмора. **3.Превазилажење школске анксиозности** — Како управљати тремом пред контролне задатке, писмене провере и одговарање. **4.Важност упорности и труда** — Разумевање да грешке нису неуспех, већ део процеса учења и напредовања. **ОЗ (4 часа):** **1.Радим у тиму за знање** — Учење кроз вршњачку подршку (формирање парова или малих група за међусобно објашњење	памћења и превазилази трему и анксиозност пред провере знања. Ученик користи различите изворе знања (библиотеку, дигиталне платформе) и пружа вршњачку подршку кроз заједнички рад у групи за постизање бољих резултата.	организације дневног распореда. *Вршњачка подршка* формирање малих парова где ученици заједно обнављају градиво и објашњавају теже лекције једни другима. *Употреба извора знања* – практични договорени рад у школској библиотеци и обилазак дигиталних платформи за учење.

			лекција). **2.Како користимо изворе знања?** — Договор о коришћењу школске библиотеке, дигиталних платформи и корисних литература за пројекте. **Одељењски савет за успех** — Разговор о резултатима након првих провера знања и међусобно охрабривање за остваривање бољих резултата. **4.Мали научници и истраживачи** — Договор о припреми за мини-истраживачке радове, презентације или изложбу ученичких радова.		
4.	Здрави стилови живота, безбедност и превенција насиља	8 (4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС 4 ЧАСА** **1.Здрава храна – мој избор за енергију** — Значај правилној исхрани и хидратацији у периоду интензивног физичког и менталног	Ученик разуме значај здраве исхране и физичке активности за правилан раст и развој, препознаје различите облике насиља и зна коме да се обрати за помоћ.	Фронтални рад уз презентације, практичне акције у школском простору и демонстрације. *Интерактивни разговори и квизови знања* – о правилној исхрани, хигијени и безбедности у саобраћају (пешаци/бициклисти).

			развоја. **2.Тело у покрету** — Значај свакодневне физичке активности, спорта и боравка на свежем ваздуху уместо дугог екрана. **3.Препознавање и заштита од насиља** — Разликовање верзија насиља (вршњачко, дигитално) и коме се обратити за помоћ у школи. **4.Емоционална писменост и управљање стресом** — Како да препознамо сопствене емоције (љутињу, тугу, страх) и нађемо здраве начине да их смиримо. **ОЗ (4 часа):** **1.Безбедан пут од школе до куће** — Правила понашања у саобраћају као пешаци, бициклисти или возачи	Ученик доследно примењује правила безбедног понашања у саобраћају, зна процедуре у ванредним ситуацијама и учествује у еколошким акцијама за уређење школе.	*Практична демонстрација и акција* – договор и реализација мале еколошке акције уређења учионице или школског дворишта. *Превентивне радионице* – препознавање облика насиља и упознавање са корацима коме пријавити проблем у школи.

			тротинета. **2.Понашање у ванредним ситуацијама** — Договор и упознавање са процедурама у случају пожара, земљотреса или других елементарних непогода. **3.Чисто окружење, здрави ми — Еколошка акција** — Договор о уређењу учионице, школског дворишта и значају рециклаже. **.Пројекат„Здрави и сигурни заједно“** — Креирање одељењског паное или еко-порука о безбедности и здрављу		
5.	Професионална оријентација и припрема за 5. разред	8 (4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС (4 часа):** **1.Моји таленти, интересовања и афинитети** — Шта волим да радим, у чему сам добар/добра и како се моја лична интересовања развијају.	Ученик препознаје сопствене таленте, интересовања и афинитете, упознаје различите професије и гради свест о значају сваког поштеног рада за заједницу.	Индивидуални рад, групне презентације и завршни свечани час. *Креирање „Паноа талената“* – ученици представљају своје хобије, афинитете и шта воле да раде кроз цртеже или кратке извештаје.

			2.Свет одраслих и различитна занимања — Упознавање са различитим професијама и значајем сваког поштеног рада за заједницу. **3.Моје вештине и спретност у различитим улогама** — Откривање личних потенцијала кроз практичне примере и задатке. **4.Мој пут ка будућем занимању** — Развој свести о сопственим могућностима и како се интересовања претварају у животни позив. **ОЗ (4 часа):** **1.Корак ка новим изазовима (Прелазак у 5. разред)** — Разговор о променама које нас чекају (предметна настава, нови наставници) у оквиру	Ученик спремно и са мање страха прихвата промене које доноси прелазак у предметну наставу (5. разред) и конструктивно учествује у сумирању успомена и затварању разредне наставе.	*Интервју / Истраживање занимања* – упознавање са различитим професијама кроз разговоре о занимањима родитеља и одраслих у окружењу. *Рефлексивни круг и евалуација* – заједничко сумирање успомена из разредне наставе, припрема за промене које доноси предметна настава у 5. разреду и званично затварање разредне заједнице.

			школе „20. октобар“. **2.Школске свечаности и традиција** — Припрема и учешће у обележавању значајних датума и празничних манифестација. **3.Како се сналазимо у променама** — Подршка једни другима пред прелазак у старији разред и прилагођавање новим обавезама. **4.Наше успомене из разредне наставе и завршни форум** — Заједнички осврт на четири године заједничког одрастања, постигнућа и званично затварање одељењске заједнице.		

Праћења напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на часовима ЧОС-а и ОЗ-а заснива се искључиво на формативном оцењивању, активном учешћу у дискусијама и развоју социјалних вештина. Учитељ кроз систематско праћење бележи развој ученика у областима комуникације, емпатије, тимског рада и личне одговорности. Напредак се вреднује кроз описе у оквиру портфолиа, подстичући самооцењивање и вршњачку подршку без додељивања класичних бројчаних оцена.

Разред: ПЕТИ

Годишњи фонд часова: 36 – 18 часова ЧОС и 18 часова ОЗ

Циљ: Општи циљ програма рада Часа одељењског старешине и Одељењске заједнице за пети разред јесте пружање свеобухватне подршке ученицима током осетљивог периода адаптације на предметну наставу и нове организационе услове у школи. Програм је усмерен на развој позитивне климе у новом колективу, подстицање међусобне толеранције, емпатије и конструктивног решавања конфликата међу вршњацима. Такође, циљ је и оснаживање ученика за усвајање ефикасних техника учења, развој личне одговорности, здравих стилова живота и превенцију свих облика насиља.

Редни број теме	Област/тема	Укупан број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Адаптација на предметну наставу и нови школски живот (ЧОС 4 ЧАСА)** **Демократско одлучивање и увод у нови колектив (ОЗ 4 ЧАСА)**	**8 (ЧОС 4 ЧАСА + ОЗ 4 ЧАСА)**	**ЧОС 4 ЧАСА** *1.Добро дошли у 5. разред!* — Упознавање са новим организацијским системом, различитим наставницима и новим обавезама. 2.*Како функционише предметна настава?* — Распоред часова, ормарићи, нове учионице и снажне промене у школском дану. 3.*Моји лични и школски циљеви у 5. разреду* — Постављање личних очекивања, радне дисциплине и преузимање	Ученик разуме нову организацију рада у петом разреду, разликује улоге нових наставника, успешно се сналази у новим просторијама школе и поставља јасне личне и радне циљеве. Ученик активно учествује у демократском доношењу одлука у одељењу, разуме улогу одељењских представника и зна како функционише ученички парламент.	Програм Часа одељењског старешине (ЧОС) и Одељењске заједнице (ОЗ) у петом разреду остварује се кроз савремене, интерактивне методе и облике рада који подстичу активну парципацију ученика, развој критичког мишљења и јачање социјалних вештина током осетљивог периода адаптације на предметну наставу. **Фронтални рад:** Користи се за уводне делове часа, представљање нових тематских целина, заједничке договоре и информисање ученика о важним школским активностима. **Групни рад и рад у парова:** Најзаступљенији облици који подстичу вршњачку сарадњу, размену мишљења, тимски дух и међусобно упознавање ученика

			одговорности. 3. *Наш нови одељењски договор* — Правила понашања, међусобно поштовање и стварање позитивне атмосфере у новом колективу. **ОЗ 4 ЧАСА** 1.*Улога и значај одељењске заједнице у 5. разреду* — Зашто постојимо као колектив и како заједно доносимо одлуке. 2.*Избор органа одељења* — Демократски избор председника одељења, заменика и представника за ученички парламент. 3.*Школски парламент и глас ученика* — Упознавање са правом ученика да учествују у одлучивању о важним питањима у школи. 4.*Наш одељењски пано*		након спајања или формирања новог колектива. **Индивидуални рад:** Примењује се приликом самопроцене, израде личних циљева, рефлексије и попуњавања упитника или листова за праћење напретка. Практичне активности, игровне симулације и радионице кроз које петаци на искуствен начин уче о асертивности, емпатији, управљању емоцијама и превенцији насиља. **Игре улога:**Симулација стварних животних или школских ситуација (нпр. решавање сукоба, комуникација са наставницима или вршњацима) ради вежбања конструктивних решења. **Одељењски форум и дебата:** Отворене дискусије у којима ученици аргументовано износе своје ставове, уче се култури дијалога, доношењу заједничких одлука и раду у оквиру ученичке заједнице. **Вршњачко учење:** Организовање парова или малих група у којима ученици једни другима помажу у

			и идентитет — Креирање заједничког простора и правила која осликавају дух новог петог разреда.		савладавању нових наставних садржаја, организацији времена и развоју радне дисциплине. **Пројектна и еколошка активност:** Тимски рад на креирању одељењских паноа, спровођењу малих акција уређења учионице или припреми за хуманитарне и културне манифестације у школи.
2.	**Успешно учење, организација времена и мотивација (ЧОС 4 часа) Тимски рад и сарадња у одељењу (ОЗ 4 часа)**	8 (4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС 4 ЧАСА** *1.Како се учи предметна настава?* — Нове стратегије учења, прављење бележака и коришћење различитих уџбеника за различите предмете. 2.*Организација дневног и радног времена* — Балансирање између већег броја предмета, домаћих задатака, слободног времена и одмора. *3.Превазилажење школске анксиозности* — Суочавање са већим бројем оцењивања, тремом пред новим	Ученик примењује нове стратегије учења за различите предмете, прави ефикасан дневни распоред обавеза и слободног времена, те користи конструктивне начине за превазилажење анксиозности пред провере знања. Ученик ефикасно сарађује у групи, преузима одговорност за део заједничког задатка, подржава вршњаке у учењу и доприноси стварању позитивне одељењске климе.	

			наставницима и писменим задацима. *4.Важност упорности и континуитета* — Разумевање да је за успех у петом разреду кључан континуиран рад, а не само учење пред оцењивање. **ОЗ 4 ЧАСА** *1.Игре повезивања и групна кохезија* — Динамичне активности за јачање међусобног поверења након спајања или промене колектива. *2.Тимски изазови и подела улога* — Заједнички рад у групама где сваки ученик има тачно одређен задатак и одговорност. *3.Одељењски форум – „Глас одељења“* — Отворена дискусија о тренутним изазовима, слога у одељењу и тражење заједничких		

			решења. *4.Вршњачко учење и рад у паровима* — Организовање малких тимова за међусобно помагање у савладавању нових наставних садржаја.		
3.	**Вршњачка комуникација, емпатија и**	8 (4 ЧАСА ЧОС + 4 ЧАСА ОЗ)	**ЧОС 4 ЧАСА** *1.Моћ асертивности у*	Ученик користи асертивну комуникацију у	

	толеранција (4 часа ЧОС) **Школске манифестације, традиција и култура (4 часа ОЗ)**		*новом колективу* — Како да јасно, културно и без агресије заштитимо своје ставове међу вршњацима. 2.*Различитости нас богате* — Прихватање нових другара (ако су дошли из других школа или одељења) и поштовање различитих мишљења. 3. *Превенција и конструктивно решавање конфликата* — Учење како да се несугласице решавају договором, компромисом и без свађе. 4.*Вршњачка подршка* — Како да помогнемо другу или другарици који се теже уклапају у ритам петог разреда. **ОЗ – 4 ЧАСА** 1.*Обележавање Дечије недеље* — Учешће у	свакодневним ситуацијама, поштује различитости међу новима и старим другарима у одељењу и примењује ненасилне начине решавања сукоба. Ученик учествује у школским приредбама, манифестацијама (Дечија недеља) и хуманитарним акцијама, показујући солидарност и поштовање према културним вредностима.	

			школским и ваннаставним активностима, радионицама и манифестацијама. 2. *Припрема за школске свечаности и празнике* — Учешће у културном животу школе, приредбама или изложбама радовима (Дан школе...) 3.*Хуманитарне акције и солидарност* — Договарање и организовање хуманитарних акција за помоћ другима или заједници. 4. *Посете културним установама* — Договор о одласку у позориште, биоскоп, музеј или библиотеку са одељењем.		

4.	**Здрави стилови живота и дигитална безбедност (ЧОС 3 часа)** **Екологија, безбедност и ванредне ситуације (ОЗ 3 часа)**	6 (3 ЧОС + 3 ОЗ)	**1.***Здрава исхрана и енергија за учење* — Значај редовних оброка и хидратације у периоду интензивног физичког и менталног развоја петака. *2.Физичка активност против дугог седења* — Важност спорта, игре на отвореном и смањења времена проведеног испред телефона и екрана. 3.*Безбедан интернет и дигитални бонтон* — Одговорно коришћење друштвених мрежа, превенција дигиталног насиља и заштита приватности на мрежи. *Брига о учионици и школском простору* — Еколошка акција уређења простора у којем петаци проводе највише времена. **ОЗ 3 ЧАСА** **1.***Брига о учионици и*	Ученик препознаје значај здраве исхране и редовне физичке активности за раст и развој, те одговорно и безбедно користи дигиталне уређаје и друштвене мреже. Ученик доследно примењује правила безбедног понашања у саобраћају на путу до школе, познаје протоколе за евакуацију у ванредним ситуацијама и учествује у уређењу школског простора.	

			школском простору — Еколошка акција уређења простора у којем петаци проводе највише времена. *2.Безбедан пут од куће до школе* — Правила понашања у саобраћају за ученике петог разреда (пешаци, бициклисти, нови правци кретања). *3.Понашање у ванредним ситуацијама* — Упознавање са протоколима и евакуацијом у случају елементарних непогода (пожар, земљотрес).		
5.	**Превенција насиља и емоционална писменост (ЧОС 3 часа)** **Рефлексија успеха и план за даљи рад (ОЗ 3 часа)**	6 (ЧОС 3 ЧАСА + ОЗ 3 ЧАСА)	***ЧОС 3 ЧАСА*** *1. Препознавање и заштита од различитих облика насиља* — Шта све спада у вршњачко насиље (вербално, социјално, физичко) и коме се у школи обратити за помоћ. 2.*Управљање*	Ученик препознаје различите облике вршњачког и дигиталног насиља, зна коме у школи може да се обрати за помоћ и уме да препозна и именује сопствене емоције. Ученик објективно анализира сопствени	

			сопственим емоцијама — Како препознати љутињу, тугу или страх и нађи здраве начине да се оне смире. 3.*Емпатија у пракси* — Како да приметимо када је некој особи потребна наша подршка и како реаговати у кризним **ситуацијама.** **ОЗ 3 ЧАСА** 1.*Анализа постигнућа на полугодишту / крају првог циклуса* — Разговор о оствареним резултатима, успеху и влади. 2.*Одељењски савет за напредак* — Међусобно охрабривање, похвале и постављање нових циљева за наредни период. 3.*Завршни одељењски форум за ову школску годину* — Сумирање успомена, излети, планови за летњи	успех и владање на полугодишту и крају разреда, пружа подршку вршњацима у постизању заједничких циљева и конструктивно сумира резултате школске године.	

			распуст и прослава успешне завршетке петог разреда.		

Праћења напредовања и вредновање постигнућа: Праћење напредовања и вредновање постигнућа ученика на часовима ЧОС-а и ОЗ-а у петом разреду заснива се искључиво на **формативном оцењивању**, праћењу активне партиципације, развоју социјалних вештина и прилагођавању на нове услове предметне наставе. Одељењски старешина, систематски бележи развој ученика у областима комуникације, вршњачке сарадње, личне одговорности и усвајања нових радних навика. Процес се реализује кроз описно праћење, самооцењивање и вршњачку подршку, пружајући конструктивну повратну информацију без додељивања класичних бројчаних оцена.

Разред: ШЕСТИ

Годишњи фонд часова: 36 – 18 часова ЧОС и 18 часова ОЗ

Циљ: Општи циљ програма рада Часа одељењског старешине (ЧОС) и Одељењске заједнице (ОЗ) за **6. разред** јесте пружање континуиране подршке ученицима у периоду интензивног развоја, вршњачког повезивања и стабилизације након адаптације на предметну наставу. Програм је усмерен на развој критичког мишљења, унапређење комуникацијских вештина и асертивности, јачање емпатије, као и на превенцију свих облика насиља. Такође, циљ је подстицање личне и колективне одговорности, развој здравих стилова живота, еколошке свести и активне парципације ученика у демократском животу одељења и школе.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Консолидација знања и организација рада (4 часа ЧОС)** **Демократско одлучивање и рад у одељењској заједници (4 часа ОЗ)**	8 (4 часа ЧОС и 4 часа ОЗ)	**ЧОС 4 ЧАСА** 1.*Мој нови почетак у 6. разреду* — Рефлексија на претходну годину и постављање нових академских и личних циљева. 2.*Напредне стратегије учења* — Како се ношењем са обимнијим	Ученик успешно примењује напредне стратегије учења, ефикасно организује време за савладавање обимнијих садржаја у предметној настави и користи технике за превазилажење анксиозности пред проверу знања.	**Консолидација знања и организација рада (4 часа ЧОС)** Индивидуални рад (самопроцена) и рад у паровима. **Методе и технике**: Мапе ума, СМАРТ табеле циљева, израда недељног планера. **Активности**: Ученици мапирају своје стилове учења, праве индивидуалан распоред учења и ваннаставних активности, те кроз симулације уче како да искључе

садржајима у предметној настави лакше организује време.

3.*Управљање стресом пред провере* — Превазилажење анксиозности и ефикасне методе припреме за писмене задатке.

4. *Одговорност према сопственом успеху* — Значај континуираног рада и праћења сопствених резултата.

ОЗ – 4 ЧАСА

1.*Одељењска заједница као тинејџерски тим* — Значај заједничког деловања и поштовања колективних правила.

2.*Избор представника и рад органа одељења* — Демократски избор председника, заменика и чланова парламента.

3.*Глас ученика у школи*

Ученик ће бити у стању да:
Учествује у демократском доношењу одлука.
Аргументује своје ставове током дискусије.
Поштује различита мишљења и компромисе.
Преузме одговорност за одељенска правила.
Бира представнике по објективним критеријумима.

дигиталне ометаче током рада.
Демократско одлучивање и рад у ОЗ (4 часа ОЗ)
Облици рада: Групни рад, пленарна дискусија и симулације.
Методе и технике: Симулација гласања, игра улога (дебата), олуја идеја (Brainstorming), израда одељенског „устава“ (правила).
Активности: Ученици кроз тајно или јавно гласање бирају руководство одељења, дебатују о заједничким правилима и последицама њиховог кршења, те кроз компромис решавају замишљене одељенске конфликте.

			— Улога одељења у доношењу школских одлука и сарадња са Ученичким парламентом. 4.*Наш нови одељењски договор* — Освежавање правила понашања и решавање актуелних изазова у колективу.		
2.	**Асертивност, комуникација и превенција конфликата (4 часа ЧОС)** **Тимски рад и међусобна подршка (4 часа ОЗ)**	8 (4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС 4 ЧАСА** *1.Асертивност у свету тинејџера* — Како рећи „не“ непримереним притисцима вршњака и јасно изнети свој став. 2.*Конструктивно решавање сукоба* — Технике преговарања, постизања компромиса и смиривања тензија међу вршњацима. 3. *Емпатија и разумевање другачијих* — Препознавање туђих емоција и пружање подршке у осетљивим ситуацијама. 4.*Култура дијалога* —	Ученик демонстрира асертивно понашање у вршњачком окружењу, примењује технике конструктивног решавања сукоба и компромиса, те поштује културу дијалога и различитости. Ученик ће бити у стању да: **Сарађује** са различитим члановима групе ради остваривања заједничког циља. **Препозна** и уважи допринос сваког појединца у тиму. **Пружи** и прихвати вршњачку подршку	**Асертивност, комуникација и превенција конфликата (4 часа ЧОС)** **Облици рада**: Рад у малим групама, рад у пару и вођена дискусија. **Методе и технике**: Игра улога (симулација конфликата), „Ја-поруке“, анализа пасивних/агресивних/асертивних одговора, студија случаја. **Активности**: Ученици на примерима вежбају преформулисање конфликтних реченица у асертивне поруке, кроз скечеве симулирају свакодневне несугласице и уче како да активно слушају саговорника без прекидања. **Тимски рад и међусобна подршка (4 часа ОЗ)** **Облици рада**: Тимски (групни) рад и заједничке игре (Team

	Како водити аргументовану расправу без вређања и омаловажавања. **ОЗ 4 ЧАСА** 1.*Игре повезивања и јачање кохезије* — Активности за дубље међусобно разумевање и поверење у одељењу. 2.*Тимски пројекти и подела улога* — Рад у малим групама на остваривању заједничких одељењских циљева. 3. *Одељењски форум – „Како дишемо?“* — Отворена дискусија о тренутној атмосфери у одељењу и међусобним односима. 4.*Вршњачка подршка у учењу* — Организовање сарадње ученика који брже савладавају градиво са онима којима треба помоћ.	у учењу и решавању проблема. **Конструктивно комуницира** и избегава окривљивање током заједничког рада. **Подели** улоге и одговорности унутар тима на праведан начин.	building). **Методе и технике**: Заједничко решавање проблема (Brainstorming), игра „Тајни пријатељ“, мапирање снага тима, групни пројекти. **Активности**: Ученици у мањим тимовима решавају логичке задатке који захтевају поделу улога (вођа, записничар, презентер), праве паное са порукама подршке за вршњаке који теже уче и заједно дефинишу како одељење може помоћи појединцу.

3.	Здрави стилови живота и дигитална писменост (4 часа ЧОС) Школске манифестације и хуманитарни рад (4 часа ОЗ)	8 (4 часа ЧОС + 4 часа ОЗ)	**ЧОС 4 ЧАСА** 1.*Физичко и ментално здравље у доба адолесценције* — Значај правилног сна, исхране и рекреације. 2.*Заштита од штетних навика* — Превенција и ризици прихватања нездравих стилова живота. 3.*Дигитални бонтон и сигурност на мрежи* — Одговорно коришћење друштвених мрежа и заштита приватности. 4.*Превенција дигиталног насиља* — Препознавање лажних профила, говора мржње на интернету и коме пријавити проблем. **ОЗ 4 ЧАСА** 1.*Обележавање Дечије недеље* — Учешће у школским радионицама,	Ученик препознаје значај физичког и менталног здравља у адолесценцији, препознаје ризике од штетних навика и одговорно користи дигиталне технологије уз поштовање дигиталног бонтона. Ученик ће бити у стању да: **Идентификује** потребе појединаца или група у заједници којима је потребна помоћ. **Предложи** конкретне идеје за школске манифестације и хуманитарне акције. **Организује** сопствене задатке унутар заједничког тима за припрему догађаја. **Промовише** вредности емпатије, солидарности и волонтеризма међу	**Здрави стилови живота и дигитална писменост (4 часа ЧОС)** **Облици рада**: Индивидуални рад, рад у пару и вођена дискусија. **Методе и технике**: Анализа дневника активности, квизови препознавања лажних вести, дебата („Екрани: корист или штета“), израда дигиталног кодекса сигурности. **Активности**: Ученици бележе своје време проведено пред екраном и упоређују га са временом за спорт и спавање, анализирају примере сумњивих порука на интернету и уче како да креирају безбедне лозинке и заштите приватне податке. **Школске манифестације и хуманитарни рад (4 часа ОЗ)** **Облици рада**: Групни (пројектни) рад, заједничке акције и пленарно планирање. **Методе и технике**: Мапирање потреба заједнице, олуја идеја (Brainstorming) за догађаје, подела задатака (Гант-дијаграм за децу), симулација сајма/базара. **Активности**: Ученици бирају хуманитарни циљ (нпр. помоћ локалном азилу, вршњаку или социјално угроженима),

			спортским или уметничким активностима. 2. *Хуманитарне акције и солидарност* — Договор и активно учешће у акцијама помоћи социјално угроженима или заједници. 3. *Културни живот школе* — Учешће у приредбама, изложбама или обележавању значајних историјских датума. 4. *Посете културним институцијама* — Договор о одласку у позориште, музеј или биоскоп са одељењем.	вршњацима. **Анализира** успех спроведене акције и њен утицај на одељење и околину.	осмишљавају штанд или догађај за школску манифестацију, праве плакате, дефинишу дежурства, реализују акцију и на крају броје прикупљена средства или донације.
4.	Превенција насиља и емоционална зрелост (3 часа ЧОС)	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС 3 часа** 1.*Анатомија насиља* — Разликовање вербалног,	Ученик ће бити у стању да: **Препозна** различите облике насиља,	**Превенција насиља и емоционална зрелост (3 часа ЧОС)** **Облици рада**: Вођена дискусија,

Екологија и безбедност		социјалног и физичког насиља и разумевање његових последица. 2.*Улога посматрача у насиљу* — Зашто је важно реаговања оних који „само посматрају“ и како бити подршка жртви. 3.*Препознавање и изражавање емоција* — Здрави канали за пражњење љутине, туге и фрустрација. **ОЗ 3 ЧАСА** 1.*Брига о животној средини* — Активности на уређењу учионице и школског дворишта, значај рециклаже. 2.*Безбедност у саобраћају и на јавним местима* — Одговорно понашање пешака, бициклиста и корисника јавног превоза. 3. *Понашање у*	укључујући и дигитално насиље. **Идентификује** сопствене емоције и контролише импулсивне реакције. **Примени** ненасилне начине решавања конфликата и асертивну комуникацију. **Реагује** правилно и пријави насиље уколико је сведок или жртва. **Развија** емпатију и подржава вршњаке у кризним ситуацијама. Ученик ће бити у стању да: **Примени** основна правила безбедног понашања у школи, саобраћају и на интернету. **Развије** еколошке навике кроз рециклажу и очување школске средине. **Препозна** потенцијалне ризике	рад у малим групама и игра улога. **Методе и технике**: Мапа емоција, анализа кризних ситуација (студија случаја), термометар беса, креирање протокола за пријаву насиља. **Активности**: Ученици наводе физичке знакове беса и уче технике самоконтроле (нпр. дубоко дисање), анализирају примере сајбер-булинга (дигиталног насиља) кроз анонимне приче и увежбавају кораке пријављивања насиља одговорним особама у школи. **Екологија и безбедност** **Облици рада**: Практичан рад на терену (школско двориште), групни рад и квизови. **Методе и технике**: Симулација евакуације/опасности, мапирање безбедних рута, радионица рециклаже, инфо-графикони ризика. **Активности**: Ученици цртају безбедну мапу кретања од куће до школе са фокусом на саобраћајне ризике, пролазе кроз вежбу евакуације у случају пожара или земљотреса, и практично сортирају отпад унутар учионице заједно са израдом правила за штедњу струје и воде.

			ванредним ситуацијама — Протоколи за евакуацију и реаговање у случају пожара или земљотреса.	и опасности у свом непосредном окружењу. **Уочи** везу између очувања животне средине и здравља људи. **Реагује** адекватно у ванредним ситуацијама пратећи упутства за безбедност.	
5.	**Увод у професионалну оријентацију и саморазвој (3 часа ЧОС)** **Рефлексија успеха и завршетак разреда**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС 3 часа** *1.Моја интересовања и таленти* — Откривање личних склоности кроз хобије и ваннаставне активности. 2.*Свет занимања око нас* — Упознавање са разноврсношћу професија у савременом друштву. 3.*Самопоуздање и лични развој* — Како градити позитивну слику о себи у периоду физичких и менталних промена.	Ученик ће бити у стању да: **Идентификује** своја лична интересовања, таленте и јаке стране. **Повеже** сопствене особине са одређеним групама занимања. **Препозна** важност доживотног учења и развијања нових вештина. **Постави** краткорочне циљеве за даљи лични и школски развој. Ученик ће бити у стању да: **Анализира** свој	**Увод у професионалну оријентацију и саморазвој (3 часа ЧОС)** **Облици рада**: Индивидуални рад (самопроцена) и рад у малим групама. **Методе и технике**: Мапирање интересовања, колаж занимања (визуелизација), интервју у пару, СВОТ (SWOT) мини-анализа личних снага. **Активности**: Ученици попуњавају упитнике о својим хобијима и вештинама, повезују своје омиљене школске предмете са стварним занимањима, истражују послове будућности и дефинишу једну вештину коју желе да унапреде током распуста. **Рефлексија успеха и завршетак разреда**

	ОЗ 3 ЧАСА 1.*Анализа успеха и владања на полугодишту/крају* — Објективно сагледавање постигнућа и владања целог одељења. 2. *План за летњи распуст и слободне активности* — Разговори о безбедном проведеном распусту и новим хобијима. 3. *Завршни одељењски форум* — Сумирање успомена из 6. разреда, похвала најактивнијих и припрема за седми разред	школски успех и постигнућа током шестог разреда. **Процени** сопствени труд, залагање и напредак у учењу и владању. **Искаже** захвалност вршњацима и наставницима на подршци током године. **Планира** конструктивно провођење распуста и припрему за наредни разред.	**Облици рада**: Пленарна дискусија, кружни рад (интерактивна размена) и индивидуално писање. **Методе и технике**: Одељенски времеплов (ретроспектива године), дрво успеха, кутија захвалности, самоевалуација труда. **Активности**: Ученици на заједничком паноу записују најлепше и најизазовније тренутке из 6. разреда, анализирају свој напредак у учењу и владању, убацују анонимне поруке захвалности у заједничку кутију и праве лични план за квалитетно провођење слободног времена током лета.

Праћења напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање ученика на ЧОС-у и ОЗ обавља се искључиво **формативно**, кроз континуирано посматрање њиховог залагања, сарадње и напретка у развоју сопствених ставова и вештина. Наставник прати активност ученика у заједничким акцијама и дискусијама, користећи белешке у педагошкој документацији и ђачке портфолије као главне изворе података. Кроз редовну самопроцену и вршњачку евалуацију, шестаци сами анализирају свој однос према обавезама, емпатију и поштовање заједничких правила без класичног оцењивања.

Разред: СЕДМИ

Годишњи фонд часова: 36 – 18 часова ЧОС и 18 часова ОЗ

Циљ: **Циљ часова ЧОС-а и ОЗ-а у 7. разреду** јесте оснаживање ученика за успешно суочавање са психофизичким променама у пубертету, јачање социјално-емоционалних вештина и подршка у професионалној оријентацији. Нагласак је на развијању критичког мишљења према ризичним понашањима и дигиталним садржајима, као и на неговању толеранције, емпатије и тимског рада унутар одељењске заједнице. Кроз демократски дијалог и преузимање одговорности за заједничке одлуке, ученици се припремају за активну улогу у школи и ширем друштвеном окружењу.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	**Како да учим и победим трему (технике учења и превазилажење страха од оцењивања).ЧОС** **Демократско управљање и правила ОЗ**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС** **Технике ефикасног учења**: Активно присећање, мапе ума, селекција кључних информација и организација времена. **Природа и узроци треме**: Разлика између позитивне треме (мотивација) и блокаде услед страха од неуспеха. **Психолошка припрема**: Конструктивне мисли насупрот катастрофичним сценаријима („шта ако паднем“), и технике менталног опуштања. **ОЗ** **Демократија на делу**: Појам већинског	**ЧОС** Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да: **Примени** напредне технике учења попут Помодоро методе и Фрејмановог модела. **Препозна** физичке и емоционалне сигнале испитује треме код себе. **Употреби** вежбе дисања и технике фокуса за смањење стреса пре оцењивања. **Креира** лични план припреме који спречава учење у последњем тренутку. **ОЗ** Након обраде ове теме, ученик ће бити	**ЧОС** **Облици рада**: Индивидуални рад, рад у пару и симулације. **Методе и технике**: Симулација (игра улога), термометар треме, израда СМАРТ планера. **Активности**: Ученици на првом часу анализирају своје тренутне навике и испробавају Помодоро технику. На другом часу мапирају симптоме треме и испробавају вежбу дисања „4-7-8”. На трећем часу симулирају кратак усмени одговор у пару (један је наставник, други ученик) како би вежбали наступ под благом тремом. **ОЗ** **Облици рада**: Пленарна дискусија, рад у малим групама и симулација правог гласања. **Методе и технике**: Симулација избора (изборна комисија, гласачки листићи), олуја идеја

			одлучивања, јавног и тајног гласања, те улога Ученичког парламента у школи. **Лидерство и одговорност**: Критеријуми за избор председника одељења (одговорност, праведност, емпатија) насупрот популарности. **Одељенски кодекс (Устав)**: Разлика између права, обавеза и правила понашања која омогућавају безбедан и пријатан рад. **Последице кршења правила**: Договор о заједничким мерама и решењима када се одељенска правила не поштују.	у стању да: **Објасни** принципе демократског одлучивања, право гласа и одговорност коју доноси избор представника. **Изабере** руководство одељења (председника, благајника) на основу јасних, објективних критеријума и квалитета кандидата. **Учествује** у изради одељенског кодекса понашања предлажући конструктивна правила и решења. **Прихвати** и поштује заједничке одлуке донете већином гласова, чак и када су супротне личним ставовима.	(Brainstorming) за правила, израда плаката. **Активности**: *1. час*: Дефинишу се критеријуми за руководство, кандидати представљају своје кратке „програме”, а ученици кроз тајно гласање (убацивањем листића у кутију) бирају председника и благајника. *2. час*: Кроз групни рад ученици предлажу правила понашања за нову школску годину у четири области: према наставницима, према вршњацима, према школској имовини и на друштвеним мрежама. *3. час*: Сви предлози се разматрају, усвајају гласањем и уобличавају у финални плакат „Одељенски устав седмог разреда”, који ученици заједно потписују и каче на видно место у учионици.
2.	**Промене у пубертету и слика о себи (прихватање физичког изгледа**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС** **Анатомија пубертета**: Биолошке, физичке и хормонске промене и њихов утицај на тело и	**ЧОС** Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да: **Идентификује**	**ЧОС** **Облици рада**: Рад у малим групама, индивидуална саморефлексија и вођена дебата. **Методе и технике**: Кутија

и емоционалних промена) ЧОС **Толеранција, спречавање стереотипа и предрасуда ОЗ**	понашање. **Психологија самопоштовања**: Развој позитивне слике о себи, самоприхватање и превазилажење несигурности. **Емоционални ролеркостер**: Разумевање наглих промена расположења, преосетљивости и потребе за приватношћу. **Медији и реалност**: Друштвене мреже, филтери и митови о „савршеном” изгледу. **ОЗ** **Механизми настанка стереотипа**: Шта су генерализације („сви су они исти“) и како медији и околина утичу на стварање предрасуда. **Облици дискриминације и етикетирања**: Како речи могу да повреде (називање погрдним именима, ругање) и како настаје социјална изолованост појединца.	нормалне физичке и емоционалне промене карактеристичне за пубертет. **Прихвати** сопствене естетске и телесне несавршености без самокритике. **Препозна** нереалне стандарде лепоте на друштвеним мрежама и њихов утицај на самопоуздање. **Примени** конструктивне начине за суочавање са наглим променама расположења. **ОЗ** Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да: **Уочи** разлику између стереотипа, предрасуда и дискриминације у свакодневном животу. **Идентификује** сопствене и туђе предрасуде и критички их	анонимних питања, анализа „пре и после” филтера, мапирање личних врлина (Дрво самопоуздања). **Активности**: *1. час*: Ученици анонимно убацују у кутију питања о пубертету која их плаше или збуњују, а наставник отворено разговара о њима. *2. час*: Анализирају се фотографије са друштвених мрежа пре и после дигиталне обраде ради демистификације „савршенства”. *3. час*: Сваки ученик креира свој лични пано врлина и особина које немају везе са физичким изгледом (вештине, таленти, доброта). **ОЗ** **Облици рада**: Рад у малим групама, вођена дискусија и аналитичке вежбе. **Методе и технике**: Вежба „Скенерац” (деконструкција медијских слика), студија случаја, анализа пословица, креирање Мапе различитости. **Активности**: *1. час*: Ученици анализирају наизглед безазлене изјаве или пословице које садрже скривене стереотипе (нпр. о дечацима, девојчицама, спортистима,

			Вредност различитости: Појам толеранције као активног прихватања других, а не само као трпљења. **Култура дијалога на мрежи**: Дигитална толеранција и сузбијање говора мржње у заједничким Вибер/Ватсап групама.	преиспита кроз аргументе. **Примени** конструктивне моделе реаговања када уочи нетолеранцију или искључивање вршњака из групе. **Покаже** емпатију и поштовање према различитостима (националним, културним, верским или социо-економским).	штреберима) и дискутују зашто они нису тачни. *2. час*: Кроз анализу приче о ученику који се тек доселио и разликује се од већине, група мапира начине како да му помогне да се брже и лакше уклопи у одељење. *3. час*: Свака група добија задатак да креира кратке смернице за „Дигитални бонтон заједнице“ са циљем да се спречи исмевање, препричавање трачева и нетолеранција на заједничким одељенским чатовима
3.	**Како против вршњачког притиска (одупирање лошим утицајима и доношење одлука) ЧОС** **Тимски рад, сарадња и међусобна помоћ ОЗ**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС** **Механизми вршњачког притиска**: Зашто нам је важна припадност групи и како група суптилно или директно манипулише појединцем. **Технике одупирања**: Асертивна комуникација, техника „покварене плоче”, нуђење алтернативе и напуштање ризичне ситуације. **Процес доношења**	**ЧОС** Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да: **Препозна** разлику између позитивног утицаја и негативног вршњачког притиска (директног и индиректног) **Употреби** асертивно „НЕ” у ризичним ситуацијама без осећаја кривице или страха од одбацивања. **Примени** кораке за	**ЧОС** **Облици рада**: Рад у пару, игра улога (симулација) и вођена пленарна дискусија. **Методе и технике**: Студија случаја, техника „Заглављен у лифту” (доношење одлука под притиском времена), анализа сценарија из свакодневног живота. **Активности**: *1. час*: Ученици анализирају реалне примере ризичних ситуација (нпр. наговарање на бежање са часа или пробање вејпа) и мапирају разлоге зашто је тешко рећи „не”.

одлука: Анализа последица („Идеја – Ризик – Последица – Одлука”) и преузимање одговорности за сопствене поступке.
Вршњачка солидарност: Како подржати друга који је изложен притиску групе.
ОЗ
Синергија и кохезија групе: Зашто је тим јачи од појединца и шта чини успешно одељење (поверење, подршка, заједнички циљ).Динамика тима и подела улога: Препознавање појединачних квалитета и вештина; како спречити да један ученик ради све, а остали ништа.Вршњачка солидарност у учењу: Организација система „друг другу помаже” и заједничка припрема за тешке контролне задатке.Превазилажење баријера у одељењу:

доношење самосталних, безбедних и одговорних одлука.
Идентификује особе од поверења у школи и породици којима се може обратити за подршку.
ОЗ
Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да:
Сарађује са било којим чланом одељења ради остваривања заједничког циља, потискујући личне сујете.
Препозна своју улогу у тиму (нпр. вођа, креативац, организатор, реализатор) и праведно подели одговорности.
Примени конструктивну комуникацију и технике преговарања при решавању несугласица унутар групе.

2. час: Кроз игру улога у паровима вежбају испитивање граница и изговарање асертивног одговора („Не желим то да урадим, можемо уместо тога да...”).
3. час: Ради се вежба анализе последица где ученици на конкретним примерима процењују краткорочне и дугорочне ефекте попуштања под притиском групе.
ОЗ
Облици рада: Групни (тимски) рад, заједничке логичке игре и рад у пару.
Методе и технике: Игре за изградњу тима (Team building), олуја идеја (Brainstorming), израда Берзе знања.
Активности:
1. час: Ученици у мањим, насумично одабраним тимовима раде заједнички практичан задатак који захтева поделу улога (нпр. израда највише куле од папира са ограниченим ресурсима) и након тога анализирају како су сарађивали.
2. час: Кроз вођени разговор дефинишу се правила успешне заједнице, а ученици на паноу мапирају своје „јаке предмете” и креирају одељенску „Берзу знања” (ко коме може да помогне око математике, енглеског, физике...).

			Како спречити оговарање, подвајање у кланове и искључивање појединаца.	**Пружи** вршњачку помоћ у учењу другарима из одељења који теже савладавају градиво.	*3. час*: Спроводи се радионица у којој тимови добијају задатак да смисле акцију за побољшање атмосфере у одељењу, сузбијање кланова и повезивање ученика који се иначе слабо друже.
4.	**Опасности на друштвеним мрежама (заштита приватности, препознавање лажних вести и превара на интернету)ЧОС** **Екологија, безбедност и хуманитарни рад ОЗ**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**Дигитални отисак и приватност**: Трајност података на интернету, дељење локације, лозинке и ризици прихватања непознатих пратилаца. **Анатомија онлајн превара**: Како раде интернет ботови, лажни профили и фишинг напади усмерени на тинејџере. **Критичко читање медија**: Препознавање сензационализма, лажних вести, фотомонтажа и манипулација чињеницама. **Заштита и подршка**: Дигитални бонтон, пријављивање насиља и коме се обратити (Национални контакт центар за безбедност деце на интернету).	Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да: **Конфигурише** основне поставке приватности и безбедности на својим профилима (ТикТок, Инстаграм и сл.). **Препозна** технике онлајн превара, лажних наградних игара и сумњивих линкова (phishing). **Разликује** поуздане изворе информација од лажних вести (fake news) користећи детекцију кликбејтова. **Реагује** исправно блокирањем и пријављивањем непримереног садржаја или дигиталног ухођења.	**Облици рада**: Рад у малим групама, индивидуалан рад (анализа телефона) и вођени квиз. **Методе и технике**: Детективска игра (провера чињеница), чек-листа безбедности, анализа студије случаја. **Активности**: *1. час*: Ученици пролазе кроз практичну чек-листу на својим телефонима, уче како да закључају профиле, провере дозволе апликација и креирају јаке лозинке. *2. час*: Кроз анализу неколико примера лажних порука и наградних игара, ђаци уче како да препознају сумњиве линкове и лажне профиле вршњака. *3. час*: Спровођење квиза у коме ученици добијају вести са интернета и имају задатак да користећи "обратну претрагу слика" или проверу извора открију која је вест лажна. **ОЗ**

			ОЗ **Еколошки отисак одељења**: Потрошња папира, пластике, струје и воде у школи; концепт „Сваки корак се рачуна”. **Управљање отпадом**: Разлика између отпада и смећа, значај рециклаже и правилно одлагање различитих материјала. **Еколошка безбедност**: Потенцијални ризици у окружењу (загађење ваздуха, воде, микропластика) и како заштитити себе. **Безбедно понашање у непогодама**: Основна правила заштите у ванредним ситуацијама (пожар, поплава, земљотрес).	**ОЗ** Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да: **Идентификује** главне еколошке проблеме у школи и локалној заједници (нпр. отпад, нерационална потрошња енергије). **Примени** принципе селекције отпада, рециклаже и штедње ресурса унутар учионице. **Објасни** везу између очувања животне средине и личне безбедности и здравља људи. **Реагује** адекватно и безбедно у случају еколошких акцидената или природних непогода у складу са упутствима.	Облици рада: Групни рад, истраживање на терену (школска зграда) и симулације.Методе и технике: Еко-патрола (мини-аудит), мапирање ризика, израда „Зеленог кодекса”.Активности:1. час: Ученици у улози „Еко-патроле” обилазе школу и учионицу, бележе где се ресурси троше нерационално (нпр. упаљена светла, чесме које цуре, бачен папир) и праве извештај.2. час: На основу извештаја, кроз групни рад креира се „Зелени кодекс одељења” (конкретна задужења за гашење светла, сакупљање папира за рециклажу и смањење једнократне пластике).3. час: Кроз симулацију и анализу мапе евакуације школе, ученици увежбавају правилно и смирено реаговање у случају ванредних ситуација и природних непогода.
5.	**Здравље и превенција (штетност вејпова, енергетских пића и никотинских**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**Савремени облици зависности**: Састав вејп течности (тешки метали, микрочестице), опасности од енормних	**Препозна** стварне здравствене ризике и дезинформације у вези са употребом вејпова, енергетских	**Облици рада**: Вођена дебата, рад у малим групама и експериментална/визуелна анализа. **Методе и технике**: Анализа

кесица) ЧОС **Хуманитарни рад, волонтирање и солидарност на делу ОЗ**	доза никотина у кесицама и деловање снуса на десни и нервни систем. **Утицај енергетских пића на организам**: Дејство високих концентрација кофеина и таурина на срчани рад, поремећај сна, анксиозност и дехидратацију током тренинга. **Психологија маркетинга**: Како индустрија пакује штетне производе у „модерне и безопасне” облике са воћним укусима да би привукла тинејџере. **Алтернативе и здрави избори**: Начини за подизање енергије и превазилажење стреса кроз спорт, правилну исхрану и хидратацију. **ОЗ** **Солидарност на делу**: Појам хуманитарног рада и разликовање филантропије од самопромоције. **Волонтирање као**	пића и никотинских кесица (снуса/поучева). **Објасни** механизам брзог развијања зависности од никотина и кофеина у тинејџерском добу. **Идентификује** суптилне маркетиншке трикове (примамљиви укуси, паковања, рекламе преко инфлуенсера) којима се циљају млади. **Аргументовано одбије** понуду да конзумира ове производе у вршњачком окружењу. **ОЗ** Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да: **Препозна** потребе осетљивих група или појединаца у заједници којима је потребна хуманитарна помоћ. **Објасни** значај	Декларације производа, разбијање митова (Мит вс. Чињеница), израда анти-маркетиншког плаката. **Активности**: *1. час*: Ученици раде квиз „Мит или чињеница” (нпр. мит: *„Bejn je само водена пара”* – чињеница: *„Садржи отровне хемикалије и никотин”*) и анализирају састав наведених производа. *2. час*: Ђаци истражују количину шећера и кофеина у једној лименци енергетског пића упоређујући је са препорученим дневним уносом за њихов узраст, те мапирају краткорочне последице по срце. *3. час*: Кроз групни рад, ученици креирају „контра-рекламу” за вејп или никотинске кесице, где уместо примамљивог дизајна истичу стварне последице по здравље и филозофију одупирања трендовима. **ОЗ** **Облици рада**: Групни (пројектни) рад, заједничко планирање и пленарна дискусија. **Методе и технике**: Олуја идеја (Brainstorming), израда матрице задужења (план акције), промотивна кампања (израда плаката).

			вредност: Зашто помажемо другима без новчане накнаде и како то изграђује наш карактер. **Мапирање потреба заједнице**: Препознавање коме је помоћ најпотребнија (социјално угрожене породице, деца без родитељског старања, старија лица, азили за животиње). **Анатомија акције**: Кораци у планирању, прикупљању и реализацији помоћи.	волонтирања и солидарности за развој емпатије и јачање друштвене заједнице. **Организује** сопствене задатке и одговорности у оквиру заједничке хуманитарне акције одељења. **Промовише** вредности алтруизма и добровољног рада међу вршњацима у школи.	**Активности**: *1. час*: Ученици кроз дискусију мапирају коме у локалној средини могу да помогну и гласањем бирају један конкретан хуманитарни циљ за своје одељење. *2. час*: Формирају се тимови са јасним задужењима – један тим осмишљава како ће се помоћ прикупљати (нпр. кутија за слаткише/хигијену, прављење честитки), други прави промотивни плакат за дељење у школи, а трећи организује простор за паковање. *3. час*: Спроводи се завршни део акције (разврставање, паковање и припрема пакета за предају) уз анализу утисака о томе како је заједнички рад утицао на кохезију одељења.
6.	**Први кораци ка средњој школи (истраживање сопствених интересовања, талената и занимања) ЧОС** **Рефлексија успеха и завршетак разреда ОЗ**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**Самоспознаја као темељ избора**: Како хобији, ваннаставне активности и омиљени предмети помажу у откривању професионалног типа (нпр. реалистични, истраживачки, уметнички, социјални). **Свет занимања и**	**Процени** своја доминантна професионална интересовања, хобије, таленте и јаке стране. **Повеже** своје личне особине и предметне склоности са специфичним типовима занимања.	**Облици рада**: Индивидуални рад (попуњавање упитника), рад у паровима и симулациони групни рад. **Методе и технике**: Холандов тест професионалних интересовања (прилагођен за седмаке), Холандска шестоугаона мапа, израда „пасоша каријере“, мини-интервју. **Активности**:

тржиште рада: Традиционална насупрот модерним и дигиталним занимањима, као и послови будућности.
Водич кроз средње школе: Структура средњошколског система у Србији, смерови, начини бодовања и специфичности уписа.
Фактори избора: Разликовање сопствених жеља од очекивања родитеља и избора које праве вршњаци из одељења.
ОЗ
Ретроспектива године: Лична и заједничка постигнућа, савладани изазови (нпр. нови предмети попут физике и хемије) и анализа оцена.
Евалуација рада ОЗ: Колико смо били јединствени, како смо решавали конфликте и да ли смо поштовали наш одељенски „Устав”.

Разликује гимназије, средње стручне школе (четворогодишње и трогодишње) и дуално образовање.
Користи званичне изворе информисања о средњим школама у циљу истраживања образовних профила.
ОЗ
Након обраде ове теме, ученик ће бити у стању да:
Анализира сопствени школски успех, остварене резултате и одуку о владању током 7. разреда.
Процени свој лични допринос раду, атмосфери и хуманитарним активностима одељењске заједнице.
Искаже конструктивну критику, похвалу и захвалност вршњацима из одељења за пружену

1. час: Ученици раде кратки, прилагођени упитник интересовања и мапирају своје јаке стране (нпр. „ја унутар школе“ и „ја ван школе“) како би открили свој професионални тип.
2. час: Ђаци у пару раде симулацију интервјуа за посао или упис у школу, где један представља своје таленте, а други му предлаже три сродна занимања.
3. час: Наставник демонстрира рад на порталу „Моја средња школа“ или кроз Информатор, а ученици у групама истражују једну одабрану школу, њене смерове и бодове потребне за упис претходних година.
ОЗ
Облици рада: Пленарна размена у кругу, индивидуални рад (писање/самопроцена) і рад у пару.
Методе и технике: Одељенски времеплов, Дрво успеха, Кутија захвалности, упитник за самоевалуацију.
Активности:
1. час: Ученици анализирају свој успех и на заједничком паноу „Одељенски времеплов” уписују најважније и најлепше заједничке тренутке са ОЗ-а и екскурзија

	Култура захвалности: Важност пружања повратне информације (феедбацк) и јачање кохезије пре одласка на летњи распуст. **Поглед унапред (8. разред)**: Психолошка припрема за завршни разред, матуру и долазећи упис у средње школе.	подршку током године. **Креира** кратак, реалан план за квалитетно провођење распуста и благовремену припрему за завршни разред.	током године. *2. час*: Сваки ученик анонимно убацује поруке похвале или захвалности за другаре из клупе у „Кутију захвалности”, након чега се поруке јавно читају, чиме се на позитиван начин заокружује школска година. *3. час*: Кроз вођени разговор ученици процењују шта у 8. разреду као колектив морају да поправе (нпр. мање оговарања, бољи тимски рад), а затим пишу по једну ствар коју ће урадити током лета за свој лични развој.

Праћења напредовања и вредновање постигнућа: Праћење и вредновање осмаца на ЧОС-у и ОЗ обавља се искључиво **формативно**, кроз континуирано праћење њихове зрелости, емоционалне отпорности на испитни стрес и ангажовања у професионалној оријентацији. Наставник бележи напредак ученика у организовању времена за учење и доношењу самосталних одлука о избору будуће школе. Кроз самопроцену и вођење личних професионалних портфолија, ученици сами анализирају своју спремност за завршни испит и прелазак у средњу школу без класичног оцењивања.

Разред: ОСМИ

Годишњи фонд часова: 34 – 17 часова ЧОС и 17 часова ОЗ

Циљ: **иљ часова ЧОС-а и ОЗ-а у 8. разреду** јесте свеобухватна психолошка, професионална и социјална припрема ученика за успешан завршетак основне школе, полагање завршног испита и транзицију у средњу школу. Нагласак је на каријерном вођењу кроз реално сагледавање сопствених потенцијала, као и на развијању менталне отпорности, самоконтроле и техника за управљање испитним стресом и тремом. Неговањем заједништва и одговорности, ученици се подстичу да кроз демократски дијалог конструктивно сарађују и оставе позитиван траг у својој школској заједници.

НАПОМЕНА: У оквиру реализације редовних часова ОЗ и ЧОС у завршном разреду, обавезно превентивно дефинисати форме прославе завршетка школе. Кроз радионичарски рад и дебате отворено разговарати са ученицима о феномену масовне хистерије, вршњачког притиска („мора се тако прославити”), забрањеним средствима (бакљаде), одговорности за имовину и етици комуникације према управи и наставном кадру, са циљем неговања културе дијалога и поштовања институције.

1. Уношење у Садржаје програма (као подтема у оквиру завршних тема ОЗ/ЧОС):

- **Тематска јединица:** „Култура завршетка школе: Одговорност, поштовање и достојанствен испраћај генерације”
- **Кључни садржаји:** Етика изражавања радости, вршњачки притисак и колективно понашање, превенција вандализма и уништавања имовине, правне и етичке последице неприличаних облика прославе (бакљаде, говор мржње, погрдне пароле), конструктивно и критичко мишљење о ауторитетима и школском колективу.

Са ученицима 8. разреда разговарати од првог часа ЧОС-а и ОЗ о теми која говори о култури завршетка основне школе.

Редни број теме	Област/тема	Број часова по теми	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Организација времена и технике учења за завршни испит – **3 часа ЧОС** Демократско одлучивање, избор руководства и матурска правила – **3 часа ОЗ**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС** **1. Час: Упознавање са завршним испитом и управљање временом** (Преглед предмета који се полажу, формата задатака (основни, средњи и напредни ниво) и начина бодовања. Анализа тренутних навика ученика и технике за израду реалног дневног и недељног распореда учења. Израда личног планског календара за	**ЧОС** Након реализоване целокупне теме о организацији времена, техникама учења и припреми за завршни испит, ученик ће бити у стању да: Самостално планира и организује процес учења: Креира дугорочне и кратророчне планове рада, рационално управља својим	**ЧОС** Индивидуални, фронталниж, рад у пару, интерактивна радионица; Практичне вежбе цртања мапа ума, тестирање Помодоро циклуса и симулација управљања временом. Анализа досадашњих навика у учењу и отворени разговор о изазовима и страховима у вези са завршним испитом. Разгледање типичних грешака на тестовима са претходних завршних испита и развој

текућу недељу уз примену приоритета и превенцију одлагања обавеза.

2.час Модерне и ефективне технике учења (Израда мапа ума за повезивање кључних појмова из тешких лекција. Упознавање са Помодоро техником (интервали од 25 минута рада и 5 минута одмора, Примена Фајнманове методе (објашњавање лекције сопственим речима једноставним језиком) и интервалног понављања градива, Тимска израда мапе ума за једну изабрану тематску целина из градива.)

3.час Психолошка припрема, управљање стресом и симулација испита (Препознавање симптома треме и савладавање техника опуштања и менталне припреме пре и током

временом и успешно балансира обавезе и одмор.

Ефикасно прикупља, обрађује и памти информације: Самостално примењује модерне технике учења (мапе ума, Помодоро технику, интервално понављање и Фајнманову методу) прилагођене сопственом стилу учења.

Разуме структуру и захтеве завршног испита: Зна тачан формат тестова, нивое тежине задатака и системе бодовања, што му омогућава бољу менталну припрему.

Контролише емоције и управља стресом: Препознаје симптоме испитне анксиозности и примењује технике

стратегија за њихово избегавање.

Кратке вежбе свесног дисања и менталне припреме за превазилажење стреса.

ОЗ

Индивидуални, фронтални рад, рад у паровима, дебата, симулација, студија случаја,

самог испита.

Технике пажљивог читања упутстава, распоређивања времена током самог испита (прво решавање лакших задатака) и провере решења. Сумирање стечених знања, отклањање дилема и мотивациона подршка ученицима.)

ОЗ

1. Демократско одлучивање и вршњачка демократија

2. Избор руководства и лидерске вештине

3. Матурска правила, права и одговорности на крају основног образовања (Упознавање са правилима понашања, кодексом обуке и организацијом завршних активности (матурско вече, прославе, екскурзија

опуштања, самопоуздања и стратегије ефикасног решавања тестова под притиском.

ОЗ

На крају сваког од предвиђених часова, ученик ће бити у стању да:

Аргументује свој став и поштује одлуку већине.

Објасни улогу одељењске заједнице и парламента у одлучивању.

Сарађује са вршњацима у проналажењу заједничких решења.

Препознаје кључне квалитете одговорног лидера.

Критички и објективно процењује планове

			или излети). Одговорност пред законом и школским правилником (угледа школе, безбедност ученика, међусобно поштовање). Дискусија и договор: Усклађивање жеља ученика са кућним редом школе и прописима.)	кандидата. Практично вежба јавни наступ и представљање идеја. Познаје правила понашања и прописе за завршне активности. Свестан је своје одговорности и значаја угледа школе. Учествује у постизању конструктивног договора групе.	
2.	Каријерно вођење и истраживање средњих школа – **3 часа ЧОС** Сарадња, тимски рад и вршњачка подршка у учењу за матуру – **3 часа ОЗ**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС** **1. Самопроцена и интересовања** Самопознавање, препознавање личних склоности, вредности и интересовања, повезивање школских постигнућа и предности са различитим типовима занимања. **2.Свет средњих школа** Структура образовног система Републике	ЧОС 1.Ученик препознаје сопствена интересовања, склоности и вредности; повезује личне карактеристике и школска постигнућа са различитим типовима занимања. 2. Ученик разликује врсте средњих школа у образовном	**ЧОС** **Интерактивне радионице и самопроцена:** Коришћење кратких упитника, вежби самопознавања и израде личних мапа интересовања (први час). **Групно истраживање и рад са информативним материјалима:** Анализа штампаних или дигиталних званичних водича за упис и портала „Моја средња школа“, уз тимски рад и представљање различитих типова

	Србије, упознавање са врстама средњих школа (гимназије, стручне четворогодишње и трогодишње школе, уметничке школе) и коришћење званичних информисаних извора (водичи, портали). **3. Доношење одлуке и акциони план** Усклађивање жеља и реалних могућности (бодова), израда личне листе жеља, акциони план припреме за завршни испит и процеси уписа. **ОЗ** **1. Моћ тима – Зашто нам је потребна сарадња у завршном разреду?** Значај тимског рада и заједничког учења; препознавање предности групне динамике у односу на изолацију; развој социјалних вештина, емпатије и међусобног разумевања међу вршњацима током припрема за матуру.	систему (гимназије, стручне школе – трогодишње и четворогодишње, уметничке школе); користи поуздане изворе информација за истраживање образовних профила. 3. Ученик повезује сопствене жеље, постигнућа и понуду средњих школа; формулише лични акциони план за припрему завршног испита и упис. ОЗ 1.Ученик препознаје значај тимског рада и заједничког учења; примењује социјалне вештине и емпатију у сарадњи са вршњацима током припрема за матуру 2.Ученик разликује начине пружања и прихватања вршњачке подршке у учењу; користи различите технике заједничког	школа (други час). **Индивидуални рад, вођени разговор и саветовање:** Израда личних акционих планова за упис, анализа листе жеља и повезивање сопствених постигнућа и резултата са реалном понудом образовних профила (трећи час). **ОЗ** **Интерактивне вежбе и групна дискусија:** Анализа предности заједничког рада кроз краткре задатке и размену искустава о изазовима припреме за завршни испит (први час). **Радионица вршњачке подршке и практична размена:** Упознавање са моделима менторства, симулација ситуација заједничког учења и међусобног објашњавања задатака (други час). **Тимски рад и израда плана:** Успостављање мини-тимова за учење у оквиру одељења, дефинисање правила сарадње и креирање заједничког распореда и акционог плана припрема (трећи час).

			2.Вршњачка подршка – Учим те, учиш ме Концепт менторства и вршњачке подршке (peer learning); како једни другима можемо да помогнемо (размена бележака, заједничко обнављање градива, објашњавање тежих задатака из матерњег језика и математике); превазилажење страха од тражења помоћи. **3.Заједно до циља – Акциони план вршњачког учења** Успостављање и организовање мини-тимова за учење у одељењу; креирање распореда и правила за заједничке сесије припреме за матуру; подстицање одговорности и међусобне мотивације за постизање што бољих резултата.	обнављања градива и превазилажења тешкоћа у савладавању тежих садржаја. 3. Ученик учествује у формирању мини-тимова за учење; планира заједничке активности и преузима одговорност за организацију вршњачке подршке у циљу боље припреме за матуру.	
3.	Самовредновање, моји потенцијали и доношење одлука – **3 часа ЧОС**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	ЧОС 1. Саморефлексија и самовредновање Процес	ЧОС 1.Ученик реално процењује сопствена постигнућа, знања и	ЧОС Рефлексивне вежбе и индивидуални рад: Коришћење упитника за самопроцену и

Дигитална безбедност, толеранција и спречавање етикетирања – **3 часа** **ОЗ**	самовредновања, реална процена сопствених постигнућа, знања и досадашњих резултата, преузимање одговорности за сопствени развој и учење. 2.Моји потенцијали и лични капацитети Откривање и препознавање сопствених потенцијала, талената, снага и области за напредовање, повезивање личних капацитета са новим изазовима у завршном разреду. 3.Доношење одлука и превазилажење недоумица Процес доношења важних животних и школских одлука, анализирање избора и њихових последица, развијање вештина решавања проблема и суочавања са доношењем одговорних одлука. ОЗ	досадашње резултате; препознаје значај самовредновања и преузима одговорност за сопствени развој и учење. 2. Ученик препознаје сопствене потенцијале, таленте и снаге, као и области у којима је потребно напредовање; повезује личне капацитете са суочавањем са новим изазовима у завршном разреду. 3.Ученик анализира процесе доношења важних одлука и њихове могуће последице; примењује вештине решавања проблема у ситуацијама избора и доношења одговорних одлука. ОЗ 1.Ученик препознаје ризичне ситуације и облике насиља у	радних листова за реално сагледавање досадашњих постигнућа и преузимање одговорности за даљи напредак (први час). Интерактивне радионице и структуирана дискусија: Упознавање са сопственим потенцијалима кроз вежбе препознавања личних снага, талената и области за унапређење које помажу у савладавању актуелних изазова (други час). Студије случаја и решавање проблема: Анализа конкретних ситуација избора и доношења одлука, симулација процеса доношења одговорних одлука кроз метод „дрвета одлучивања“ или вођени разговор у групи (трећи час). ОЗ Интерактивна предавања и анализе случајева: Упознавање са правилима дигиталне безбедности кроз прикладне примере из праксе, дискусију о потенцијалним ризицима на интернету и усвајање конкретних мера заштите приватности (први час). Радионица емпатије и социјално-емоционалног учења: Коришћење вежби перцепције и групног рада

	1.Безбедност у дигиталном простору Основе дигиталне писмености и безбедности на интернету, препознавање ризика и облика насиља у дигиталном окружењу, заштита приватности и одговорно дељење садржаја. 2.Разноликост и толеранција Појам и значај толеранције, поштовање различитости међу вршњацима, препознавање и уважавање туђих мишљења, уверења и културних или личних специфичности. 3.Спречавање етикетирања и предрасуда Узроци и последице стварања предрасуда и етикетирања у одељењу и вршњачкој заједници, превенција говора мржње и стереотипа, развијање емпатије и	дигиталном окружењу; прикупља и примењује правила за заштиту приватности и одговорно понашање на интернету. 2.Ученик демонстрира толеранцију и поштовање различитости међу вршњацима; уважава туђа мишљења, уверења и личне специфичности у свакодневној комуникацији. 3. Ученик препознаје узроке и штетне последице предрасуда, стереотипа и етикетирања; примењује емпатију и културу дијалога у циљу превенције говора мржње и вршњачког искључивања.	за препознавање, разумевање и уважавање различитости, као и за подстицање конструктивног дијалога међу вршњацима (други час). Дискусија, студије случаја и вршњачка размяна: Анализа настанка предрасуда и етикетирања кроз задате примере, разазнавање утицаја стереотипа на појединце и креирање заједничких порука или правила за превенцију говора мржње у одељењу (трећи час).

			културе дијалога.		
4.	Ментално здравље, управљање стресом и испитном тремом – **3 часа ЧОС** Екологија, безбедно понашање и заштита животна средине – **3 часа ОЗ**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС** **1.Разумевање менталног здравља и стреса** Појам менталног здравља и његов значај, препознавање извора и манифестација стреса у свакодневном животу, разумевање везе између физичког и менталног стања током завршног разреда. **2. Технике и стратегије суочавања са стресом** Упознавање са методама и техникама за превазилажење стреса (технике опуштања, дисање, физичка активност, организација времена), развој резилијентности и личних механизама суочавања са притиском. **3.Превенција и превазијање испитне треме** Природа испитне треме и њени узроци,	**ЧОС** **1.**Ученик препознаје појам и значај менталног здравља; идентификује изворе и манифестације стреса у свакодневном животу и повезује их са сопственим стањем у завршном разреду. **2.** Ученик примењује различите технике и стратегије за превазилажење стреса (релаксација, организација времена); развија резилијентност и личне механизме суочавања са притиском. **3.** Ученик препознаје узроке и психофизичке реакције испитне треме; примењује практичне стратегије за контролу анксиозности и одржавање позитивног	**ЧОС** **Интерактивни разговор и рефлексивне вежбе:** Упознавање са појмом менталног здравља кроз вођену дискусију, препознавање сопствених реакција на свакодневне обавезе и повезивање физичких и емоционалних промена са животним ритмом у завршном разреду (први час). **Практична радионица и усвајање техника релаксације:** Учење и испробавање конкретних вежби за управљање стресом (технике дубоког дисања, ментално опуштање, принципи ефикасне организације времена) у циљу јачања личне резијентности (други час). **Студије случаја и симулација ситуација испита:** Анализа узрока испитне треме кроз практичне примере, дељење искустава о анксиозности пред провјере знања и вежбање когнитивних стратегија за замену негативних мисли позитивном мотивацијом и фокусом (трећи час). **ОЗ** **Интерактивна предавања и еколошке дискусије:** Упознавање са основним еколошким

препознавање психофизичких реакција пред проверу знања, практичне стратегије за контролу анксиозности и позитивно размишљање у сусрет завршном испиту.

ОЗ

1.Основи екологије и одрживог развоја

Појам и значај екологије, утицај човека на животну средину, принципи одрживог развоја и значај очувања природних ресурса у локалној и глобалној заједници.

2.**Безбедно понашање и превенција ризика**

Правила безбедног понашања у различитим окружењима (школа, улица, дигитални простор, ванредне ситуације), препознавање опасности и развијање размишљања у сусрет завршном испиту.

ОЗ

1.Ученик препознаје основне појмове екологије и значај очувања животне средине; повезује утицај човека на природи са принципима одрживог развоја у локалној заједници.

2.Ученик прикупља и примењује правила безбедног понашања у различитим окружењима; препознаје потенцијалне опасности и развија свест о личној и колективној безбедности.

3.Ученик препознаје практичне начине доприноса заштити природе (рециклажа, смањење отпада); учествује у планирању и спровођењу мањих концептима и утицајем људских активности на природу кроз анализу стварних примера и дискусију о одрживом развоју у локалној заједници (први час).

Практичне вежбе и симулације безбедности: Анализа могућих ризичних ситуација у школи, на улици и у окружењу, уз усвајање правила безбедног понашања и реаговања кроз студије случаја (други час).

Тимски рад и пројектне активности: Планирање и реализација мањих акција за заштиту животне средине у оквиру школе или одељења (рециклажа, уређење простора, промоција еколошких навика) кроз заједнички рад ученика (трећи час).

			свести о личној и колективној безбедности. **3. Заштита животне средине у пракси** Практични начини доприноса заштити природе (рециклажа, уштеда енергије, смањење отпада), планирање и реализација мањих еколошких акција у оквиру одељења и школе.	еколошких акција у оквиру одељења и школе.	
5.	Здрави стилови живота и безбедност младих у средњој школи – **3 часа ЧОС** Хуманитарни рад, солидарност на делу и друштвени активизам – **3 часа ОЗ**	6 (3 часа ЧОС + 3 часа ОЗ)	**ЧОС** **1.Основи здравих стилова живота** Значај физичког здравља, правилне исхране, редовне физичке активности и квалитетног сна за раст, развој и очување здравља младих. **2.Ризична понашања и превенција болести зависности** Препознавање штетних утицаја и ризичних понашања (пушење, алкохол, психоактивне супстанце, прекомерно коришћење	**ЧОС** 1.Ученик препознаје значај физичког здравља, правилне исхране, редовне физичке активности и квалитетног сна за очување сопственог здравља и развој. **2.**Ученик препознаје штетне утицаје и ризична понашања (пушење, алкохол, психоактивни стимуланси); развија вештине асертивности и одолевања притиску вршњака у циљу	**ЧОС** **Интерактивна предавања и дискусије:** Упознавање са основним елементима здравих стилова живота (исхрана, сан, физичка активност) кроз анализу свакодневних навика и њиховог утицаја на опште психофизичко стање младих (први час). **Радионица асертивности и вршњачке едукације:** Анализа ризичних понашања и болести зависности кроз студије случаја, уз вежбање вештина асертивног одговора и одолевања негативном притиску вршњака у социјалним ситуацијама (други час). **Разговор, анализа сценарија и сарадња:** Разматрање

технологије), превенција болести зависности и развој вештина одолевања притиску вршњака.

3.**Безбедност младих у средњој школи и заједници**

Лична и колективна безбедност у средњошколском окружењу, препознавање потенцијалних опасности и насиља, значај одговорног понашања, поштовања правила и институционалне подршке.

ОЗ

1.Појам и значај хуманитарног рада

Основи хуманитарног деловања, значај развоја емпатије, солидарности и хуманости према особама којима је потребна подршка у локалној и широм заједници.

2.Солидарност на делу

превенције зависности.

3.Ученик примењује правила личне и колективне безбедности у средњошколском окружењу; препознаје потенцијалне опасности, насиље и значај одговорног понашања уз коришћење институционалне подршке.

ОЗ

1.Ученик препознаје основне појмове хуманитарног деловања; развија емпатију, солидарност и свест о значају пружања подршке особама којима је она потребна у заједници.

2.Ученик анализира примере добре праксе у пружању помоћи; учествује у планирању и

безбедносних изазова у средњошколском окружењу кроз симулацију различитих сценарија, препознавање облика насиља и упознавање са начинима тражења институционалне подршке (трећи час).

ОЗ

Интерактивна предавања и развој емпатије: Упознавање са појмом и циљевима хуманитарног рада кроз разговор о хуманости, дискусију о потребама осетљивих група и подстицање развоја емпатије и социјалне осетљивости код ученика (први час).

Радионица планирања и пројектне активности: Тимски рад на осмишљавању и планирању конкретних хуманитарних акција или кампања солидарности (прикупљање помоћи, организација тематских догађаја) у оквиру одељења и школе (други час).

Дискусија, представљање примера добре праксе и подстицање волонтеризма: Анализа улоге младих у друштвеном активизму кроз приступе волонтирању, разматрање могућности укључивања у акције за заштиту људских права и промоцију

			Примери добре праксе у пружању помоћи и подршке, планирање и организовање мањих хуманитарних акција или кампања солидарности у оквиру одељења и школе. **3.Друштвени активизам и волонтеризам** Улога младих у друштвеном активизму, значај волонтирања за лични развој и заједницу, могућности укључивања у акције које промовишу друштвене вредности и заштиту људских права	организацији мањих хуманитарних акција и кампања солидарности у оквиру одељења и школе. **3.**Ученик препознаје улогу младих у друштвеном активизму и значај волонтирања за сопствени развој и заједницу; идентификује могућности укључивања у акције које промовишу друштвене вредности и људска права.	друштвених вредности у заједници (трећи час).
6.	Емоционална зрелост, одговорност и превенција ризичних понашања – **2 часа ЧОС** Рефлексија успеха, испраћај осмака и завршетак основне школе – **2 часа ОЗ**	6 (2 часа ЧОС + 2 часа ОЗ)	**ЧОС** **1.Емоционална зрелост и одговорност у доношењу одлука** Појам емоционалне зрелости и развој самосвести у адолесценцији. Препознавање, разумевање и конструктивно изражавање сопствених емоција.	**ЧОС** 1.Ученик препознаје и конструктивно изражава сопствене емоције; развија емоционалну писменост и самосвест. Ученик повезује личне изборе са последицама и примењује вештине одговорног	**ЧОС** *Интерактивни разговор и рефлексивне вежбе:* Упознавање са појмом емоционалне зрелости кроз вођену дискусију и препознавање сопствених емоционалних реакција. Анализа свакодневних сценарија кроз студије случаја у циљу вежбања вештина одговорног доношења одлука и преузимања одговорности за сопствене поступке.

	Веза између личних избора и последица, развој критичког мишљења и вештина доношења одлука. **2.Превенција ризичних понашања и асертивност** Препознавање потенцијалних ризичних понашања и социјалних изазова. Разумевање фактора ризика и заштитних фактора у вршњачком окружењу. Развој вештина одолевања негативном утицају вршњака (асертивност) и избор здравих животних стилова. **ОЗ** 1.**Мој пут кроз основну школу – рефлексија успеха и развоја** Психолошко и емоционално заокруживање основношколског циклуса; анализа	доношења одлука у свакодневним ситуацијама. 2. Ученик препознаје потенцијална ризична понашања и факторе ризика у социјалном окружењу. Ученик примењује вештине асертивности и одолевања негативном притиску вршњака у циљу доношења здравих животних избора. **ОЗ** **Ученик је у стању да** критички сагледа и рефлектује свој лични, социјални и академски развојни пут током читавог циклуса основног образовања (од 1. до 8. разреда). **Ученик препознаје и вербализује** сопствене успехе, савладане изазове и промене кроз које је прошла генерација,	*Радионица асертивности и вршњачке едукације:* Анализа ризичних понашања кроз практичне примере и симулације социјалних ситуација. Вежбање асертивних одговора, препознавање заштитних фактора и усвајање механизама за одолевање негативном утицају вршњака. **ОЗ** Индивидуални рад, рад у мањим групама (паровима) и фронтални облик рада. Интерактивни разговор и дискусија, методе рефлексије и самопроцене (графикон развоја, симболично креирање „ранца за средњу школу”), као и експресивне и креативне технике (кутија захвалности и поруке генерације).

		личних постигнућа, успона, падова и развојних промена од првог до осмог разреда кроз индивидуални рад („графикон одрастања”) и групну размену искустава. Развијање захвалности и међусобне подршке међу вршњацима. 2.**Корак ка средњој школи – затварање поглавља и нови почеци** Припрема за прелазак у нови образовни циклус; суочавање са очекивањима и страхом од промене; евалуација стечених знања, вредности и социјалних вештина које ученици „носе са собом”. Организациони и емоционални завршетак основне школе, планирање завршних активности и достојанствен испраћај генерације.	развијајући осећај личног постигнућа и емпатије према вршњацима. **Ученик демонстративно изражава** захвалност и препознаје значај међусобне подршке, заједништва и конструктивне комуникације у кључним животним прелазима. **Ученик управља емоцијама** везаним за крај једног животног поглавља и прелазак у средњу школу, успешно идентификујући сопствене ресурсе, вештине и вредности које носе са собом у нови образовни циклус.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа: Праћење ученичког учешћа у радионицама, квалитета личне рефлексије, спремности за отворену комуникацију и међусобну подршку. Процена кроз усмену повратну информацију наставника, активни допринос у групном раду (размена искустава и креирање заједничких порука), као и самопроцену ученика кроз завршни круг евалуације.

10. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Школски програм културних активности Основне школе „20. октобар” представља тематски и плански оквир којим се употпуњује редовна настава, подстиче целовит развој ученика, негује критичко мишљење, естетска осетљивост, интеркултурални дијалог и осећај припадности школској заједници. Програм је усклађен са општим циљевима васпитања и образовања и тежи ка стварању подстицајног амбијента за учење.

У културне активности школе убрајају се активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и формирање вредносних ставова, културном развоју школе и њеног окружења, подизању угледа школе и њеног популарисања, већој ангажованости наставника и родитеља и њиховој међусобној сарадњи, сталном интересовању родитеља будућих првака за упис у први разред, а нарочито ангажованости ученика у ваннаставним активностима.

Циљеви програма културних активности школе су:

- Упознавање ученика са установама културе;
- Развој естетских начела и вредности код ученика;
- Развијање вештина тимског рада и комуникације међу ученицима
- Развијање осећања заједништа и припадности групи.
- Јачање повезаности ученика са традицијом и вредностима које школа „20. октобар” баштини.
- Подстицање креативности и иновативности: Омогућавање ученицима да кроз секције, радионице и манифестације испоље сопствене потенцијале.

Задаци програма:

- Организовање културних манифестација, приредби, изложби и концерата на нивоу школе, књижевних и уметничких вечери, поетских вечери, ликовних...
- Укључивање ученика у посете установама културе (позоришта, музеји, биоскопи, галерије, библиотеке).
- Реализација тематских дана, радионица и пројектне наставе посвећених значајним датумима и историјским догађајима.
- Сарадња са локалном заједницом, културним центрима, удружењима писца, уметника и другим школама.
- Развој читалачке писмености кроз библиотечке активности, књижевне сусрете и рецитаторска такмичења.

Исходи програма културних активности школе су:

- Развијање личне и колективне потребе учешћа у културним активностима уз међусобно разумевање и поштовање;
- Разумевање и усвајање општеприхваћених критеријума естетских ставова и вредности;
- Разумевање значаја читалачке културе код ученика;
- Позитиван однос према културно-историјском наслеђу свог народа, других народа и етничких заједница;
- Самопроцена сопствених талената и талената вршњака и поштовање различитости.

Након реализованог програма културних активности, ученик ће бити у стању да:

- Препознаје и вреднује основне уметничке и културне садржаје из националне и светске баштине.
- Искаже сопствене идеје и осећања кроз различите облике стваралаштва (ликовни, драмски, музички, литерарни).
- Искаже поштовање према различитим културама, традицијама и погледима на свет.
- Активно учествује у тимском раду, планирању и реализацији школских приредби и пројеката.
- Правилно се понаша у установама културе (позориште, музеј, биоскоп, библиотека).

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм културних активности школе:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада..
- Комуникација -познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену, писану, електронску итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава

саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

Програм културних активности школе ће се остваривати кроз посебне планове и активности образовно – васпитног рада..

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

ОБЛАСТИ	САДРЖАЈ АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Прослва Дана школе - **Дан школе (20. октобар):** Централна манифестација, свечана академија, школски часопис, литерарни и ликовни конкурс.обележавање 50 година јубилеја школе, Обележавање Дана српског јединства, слободе и националне заставе, школске славе Светог Саве, Међународног дана матерњег језика. Обележавање важних датума из локалне и националне историје путем историјских часова у музејима и тематских изложби.	Приредбе, изложбе, ликовни и литерарни конкурси, свечана академија	Сручна већа за: разредну наставу, продужени боравак, друштвених наука и верске наставе, српског језика, уметности, директор, помоћници директора, сви запослени, родитељи, ученици, локална самоуправа
Прослава почетка и завршетка основне школе.	Пријем првака-приредба, матурска шетња и матурска прослава	Сручна већа за: разредну наставу, наставници музичког, одељењско веће осмог разреда, директор, помоћник директора.
Упознавање са културним институцијама.	Посете установама културе: позориштима, музејима, изложбама, библиотекама	Одељењска већа свих разреда
Обележавање и прослава државних празника.	Изложбе, предавања, обележавање значајних историјаких датума на првим часовима у сваком одељењу, прослава Нове године.	Одељењска већа свих разреда, стручна већа свих предмета, директор, помоћник директора.

Ликовна и примењена уметност Музичка и сценска уметност Књижевност и језик	Школске изложбе ликовних радова, радионице стрипа, графичког дизајна и калиграфије. Хорска секција, рецитаторска такмичења, драмска секција, посете музичким концертима и позоришним представама за децу и младе Сусрету са дечјим писцима, књижевне вечери, драмске адаптације књижевних дела.	Наставничко веће
Активности за предшколце	-радионице за предшколце, организоване посете предшколаца школи.	Стручна већа за; разредну наставу, продужени боравак,наставници техничког, ликовног, музичког, биологије, хемије, страних језика и географије, директор, помоћник директора.
Промоција школских и ваншколских активности ученика	Поетско- музичке вечери, смотре, изложбе ученичких радова, електронска и штампана верзија школског часописа „Атом“	Стручна већа за: разредну наставу, продужени боравак, уметности, српског језика, друштваних наука, директор, помоћник директора.
Тематско планирање у настави	Тематске изложбе, предавања, тематски дани и недеље.	Стручна већа свих предмета.
Заједничке активности школе и јединице локалне самоуправе	Обележавање Дана европске баштине, изложбе, предавања са циљаним темама.	Одељенска већа свих разреда, ГО Врачар, директор, помоћник директора.
Заједничке активности школе и родитеља ученика	Учешће у „Миодраговићевим вашарским чаролијама“ (јесењи и пролећни вашари), ваннаставне активности (радионице и трибине)	Стручна већа за разредну наставу, продужени боравак, уметности, физичког, техничког и информатичког образовања, математике, наставници хемије, биологије и домаћинства, родитељи ученика.

Такмичења и смотре	Најраспеванија одељењска заједница, Златна сирена, Такмичење драмског стваралаштва- Кратке драмске форме, Изложба карикатура- Мали Пјер, Такмичење рецитатора, Васкршње ликовне радости, хуманитрни базари и концерти	Стручна већа за разредну наставу, уметности, српског језика, библиотекар, директор, помоћник директора.
Учешће у пројектима са школама из окружења, међународним пројектима и др.	Студијска путовања за ученике и запослене у земљи и ван ње	Наставничко веће, сви запослени
Учешће у различитим манифестацијама у школи и ван ње.	Посета Ноћи истраживача, Сајму књига, Фестивалу науке, обележавање Дечје недеље, обележавање Светског дана књиге, обележавање Међународног дана језика; обележавање Светског дана воде.	Стручна већа за разредну наставу,природних наука, српског језика,техничког и информатичког образовања, директор, помоћник директора.

Начин остваривања програма:

- Културне активности се прожимају кроз редовну наставу, ваннаставне активности, слободне активности и пројектну наставу.
- Укључивање родитеља, локалне самоуправе, културних установа и невладиних организација.
- Подстицање ученика да сами предлажу теме, учествују у организацији догађаја и уређивању школског простора.
- Реализација се одвија кроз школски календар такмичења, манифестација и тематских недеља током целе школске године.

Праћење и вредновање (Евалуација)

- Одељењске старешине, предметни наставници и стручни сарадници воде евиденцију о учешћу ученика у културним активностима кроз портфолио ученика и извештаје стручних већа.
- **Вредновање квалитета:**
  - Анализа успешности манифестација на седницама Наставничког већа и Школског одбора.
  - Анкетно испитивање задовољства ученика, наставника и родитеља на крају полугодишта и школске године.
- **Корективне мере:** На основу резултата евалуације, програм се допуњује и усклађује са новим потребама ученика и актуелним трендовима у образовању и култури.

11. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ

Кроз програм школског спорта реализују се различите спортске активности које негују спортски дух. Посебан акценат се ставља на промоцију спорта и мотивисање ученика на учествовање у различитим физичким акивностима.
Циљеви програма школског спорта су:

- Практиковање здравог начина живота уз развијање одговорни према сопственом здрављу и његовом очувању,;
- Развијање свести о важности физичке активности, неговања и развоја физичких способности;
- Превенција насиља, наркоманије и малолетничке делинквенције;
- Развијање осећаја солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

ЗАДАЦИ ПРОГРАМА: Реализацијом ових активности очекује се примена стечених моторичких знања, умења и навика и теоријских знања; развијање позитивног става према физичком вежбању у свакодневном животу и практиковању здравог начина живота; подстицање садржајног и целисходног коришћења слободног времена; развијање сарадње са другим ученицима и неговање другарства и пријатељства; развијање свести о развоју физичких способности, важности сопственог здравља и његовог очувања, као и потреби превенције непожељних видова понашања.

Програм школског спорта реализоваће се у складу са календаром општинских, градских и републичких такмичења.
Исходи програма школског спортасу:

- Примењивање усвојених здравствених навике неопходних за активан и здрав живот;
- Примењивање и поштовање правила игара у складу са етичким нормама;
- Примерено и спортски прихватљиво понашање на такмичењима и као учесника и код посматрача;
- Решавање конфликата на друштвено прихватљив начин;
- Спортско прихватање и победе и пораза;
- Подједнако вредновање спортова без обзира на лична интересовања.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм школског спорта:.

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду тима; поштује правила заједничког рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге чланове тима; одговорно и савесно извршава заједничке активности.
- Комуникација -познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену, писану, електронску итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Решавање проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Одговоран однос према здрављу - познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације; познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност: бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Програм активности школског спорта ће се остваривати кроз посебне планове и активности образовно – васпитног рада: две недеље школског спорта, једна у првом и једна у другом полугодишту (млађи разреди – полигон свестраности и старији разреди – спортске игре); такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика; културно-уметничке манифестације на тему из области физичког и здравственог васпитања (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес...); ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју“, последицама конзумирања недозвољених средстава и др.), јесењи и пролећни вашари (такмичења ученика и родитеља у „играма без граница“); јесењи и пролећни крос, Дан изазова (учесници су сви ученици – вежбе обликовања); учешће на такмичењима на нивоу школе, општине, града и републике, а заступљене дисциплине су:одбојка, фудбал, рукомет, кошарка, атлетика и пливање; учешће у спортским играма младих.

12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Полазне основе за израду овог програма су:

- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о основном образовању и васпитању
- Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно васпитним установама
- Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање
- Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности ученика односно родитеља ученика у ОШ „ 20. октобар“
- Правила понашања ученика, запослених и родитеља ученика у ОШ „20. октобар“
- Правилник о обављању друштвено-корисног, односно хуманитарног рада
- Статут ОШ„20. октобар“
- Развојни план школе
- Извештај о самовредновању рада школе
- Материјално - технички услови и организаццција рада школе
- Структура и стручна оспособљеност наставног кадра
- Евалуација рада Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у Тима за кризне ситуације

Циљ:

Програм за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања предвиђа превентивне мере и активности у циљу спречавања и смањивања насиља. План превентивних активности предвиђа да се, поред уобичајених и свакодневних активности које се спроводе на нивоу школе у циљу заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, организују и додатне активности којима ће се ученицима скренути пажња на последице насиља као и активности у којима ће моћи да препознају значај позитивних вредности.

Стварање сигурног и подстицајног окружења, неговање атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације у коме неће бити насиља.

Оснаживање ученика у препознавању свих облика насиља и адекватног начина реаговања на њих.

Задаци:

- благовремено уочавање потенцијалног насиља и отклањање ризика
- заустављање насиља

- адекватно реаговање уколико се насиље догоди
- пружање помоћи жртвама насиља
- смањивање ризика од понављања
- ублажавање и отклањање последица
- ресоцијализацију учесника у насиљу

Чланови Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања: помоћник директора, психолог, секретар, представници наставника, представници учитеља, два представника ученичког парламента, један представник родитеља, један представник локалне самоуправе

ПРЕВЕНТИВНА ОБЛАСТ		
Садржај превентивних активности	**Задаци**	**Циљеви превентивних активности**
Упознавање свих запослених, ученика и родитеља са њиховим правима, обавезама и одговорностима прописаним законом и Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање	Реализација предвиђених садржаја: - на часовима одељењског старешине, на почетку сваке школске године; - организовање родитељских састанака, на почетку сваке школске године на којима ће родитељи бити упознати са предвиђеним садржајем; - планирање Наставничког већа, на почетку сваке школске године на коме ће сви запослени бити упознати са предвиђеним садржајем	Усвајање и примена правила понашања, стварање сигурног и подстицајног окружења у коме се не толерише насиље, злостављање, занемаривање и дискриминација. Неговање сарадње, уважавања и ненасилне комуникације. Упознавање са процедуром пријављивања и поступања у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања, занемаривања и

		дискриминације
Усвајање и развијање позитивних облика понашања, учење вештина ненасилне комуникације и конструктивног решавања проблема, развијање емпатије, другарства, узајамног уважавања Упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникације и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом Препознавање различитих облика насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације над децом, вршњачког насиља и адекватно реаговање у насилним ситуацијама Теме о трговини људима, опасностима од психоактивних супстанци, алкохола	Реализација садржаја током школске године на часовима одељењског старешине у складу са узрастом ученика, организовање предавања, трибина, радионица у току сваке школске године са ученицима, родитељима. Сарадња са спољашњом заштитном мрежом, организовање предавања и радионица припадника МУП-а	Подизање нивоа свести и осетљивости ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације Рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања и дискриминације Усвајање позитивних облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије Развијање вештина за препознавање различитих облика насиља и оснаживање ученика да адекватно реагују у насилним ситуацијама, да затраже помоћ одраслих, не трпе и не подржавају насиље.
Рад са ученицима који испољавају проблеме у понашању Сарадња са родитељима ученика који испољавају проблеме у понашању	Одељењски старешина, педагог, Тим за појачан васпитни рад ће уз обавезно укључивање родитеља остваривати васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интезитету примерен потребама детета и у најбољем је интересу детета	Сузбијање свих врста насиља, развијање друштвено одговорног понашања, развијање вештина за конструктивно решавање сукоба. Пружања одговарајуће подршке ученицима у складу са њиховим потребама и узрастом.
Радионице и разговори са ученицима завршних разреда о значају поштовања	**Развој емпатије и социјалних вештина: Реализација едукативних радионица и разговори са ученицима завршног разреда у**	**Циљ ове програмске активности јесте изградња безбедног, подстицајног и инклузивног**

друштвених норми, последицама вербалног насиља, дигиталног насиља и увредљивих садржаја усмерених на наставнике и управу школе. **Безбедносне и оперативне мере: Превентивни обиласци и надзор школског дворишта и шире околине у сарадњи са школским полицајцем, контрола видео-надзора и успостављање протокола за брзо уклањање увредљивих графита (примена принципа нуле толеранције).** **Култура прославе и позитивне манифестације: Организовање алтернативних, конструктивних активности поводом завршетка школе (хуманитарне акције, спортски турнири, свечани програми) уместо деструктивног понашања и уништавања имовине.** **Сарадња са родитељима и заједницом: Тематски родитељски састанци Савета родитеља са акцентом на заједнички надзор и одговорност родитеља за понашање деце у јавном простору и ван школе.** **Институционална подршка и заштита запослених: Пружање правне и психолошке подршке запосленима који су изложени непримереним садржајима и доношење одговарајућих одлука од стране Школског одбора и**	**циљу усвајања облика ненасилне комуникације, конструктивног решавања конфликта и поштовања интегритета наставника и вршњака.** **Оперативна безбедност и заштита имовине: Интензивирање надзора школског дворишта и околине у сарадњи са школским полицајцем, контрола видео-надзора и спровођење протокола за благовремено уклањање увредљивих садржаја и графита (примена нуле толеранције).** **Промоција позитивних образаца понашања: Успостављање и подстицање алтернативних, конструктивних активности ученика поводом завршетка основног образовања (хуманитарне акције, спортске манифестације, свечани програми) без деструктивних елемената и уништавања школске имовине.** **Јачање партнерства са породицом: Интензивирање комуникације са родитељима кроз састанке Савета родитеља ради заједничког деловања, превенције и надзора над понашањем деце у јавном простору и ван школе.** **Институционална заштита и подршка запосленима: Обезбеђивање правне и психолошке подршке запосленима који су изложени непримереним садржајима, уз благовремено доношење одговарајућих одлука од стране Школског одбора и Наставничког**	**школског окружења у ОШ „20. октобар“, које почива на принципима нулте толеранције према било ком облику насиља, вандализма или нарушавања интегритета запослених и ученика. Програм тежи ка развоју емпатије, вршњачке солидарности, конструктивног изражавања емоција и одговорног понашања, посебно током осетљивих периода као што је завршетак основношколског образовања.**

Наставничког већа.	**већа у циљу очувања угледа установе.** **ИСХОДИ: Подигнут ниво свести код ученика о штетности вандализма, писања увредљивих графита и деструктивног обележавања краја школе.** **Успостављен виши степен безбедности и заштићености интегритета запослених и имовине ОШ „20. октобар“.** **Развијен систем благовремене превенције, брзе реакције надлежних служби и ефикасне међусобне комуникације (школа, родитељи, полиција).** **Промоција позитивних образаца понашања и афирмација завршетка основног образовања кроз културне, спортске и хуманитарне садржаје.**	
Унапређивање знања, вештина и ставова потребних за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље, злостављање, занемаривање и дискриминацију	Стручно усавршавање запослених, едукација ученика и родитеља, обуке за наставнике, ученике и родитеље на платформи „Чувам те“	Развијање компетенција потребних за превентивни рад, благовремено уочавање, рано препознавање ризика и реаговање на различите облике насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације Усвајање и унапређивање знања и компетенција из области превенције вршњачког насиља и законском обавезом поступања у случајевима насиља Реаговање на сваку ситуацију која указује да би неки вид насиља могао да

		се догоди
Укључивање и подстицање ученика на активно учествовање у реализацији програма заштите од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације Укључивање родитеља у реализацији програма заштите од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације кроз размењивање информација, планирање активности и заједничке радионице, трибине или предавања* Комуникација у вези са превентивним активностима Тима одвија се преко председника Савета родитеља (мејлом), који даље обавештава представнике одељења, а они све родитеље. Активности се, у складу са могућностима Школе, одвијају у касним поподневним часовима.	Учествовање ученика у раду Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (представник ученика члан Тима), укључивање Вршњачког тима и Ученичког парламента у планирању, осмишљавању и реализацији превентивних активности, обележавање Међународног дана борбе против вршњачког насиља - „Дан розе мајица“ и „Недеље сећања и заједништва“ и сл. Учествовање родитеља у раду Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (представник Савета родитеља) у планирању, осмишљавању и реализацији превентивних активности примерених потребама детета и у најбољем интересу детета Развијање заједничких ставова породице и школе о нултој толеранцији према насиљу	.Развијање друштвено одговорног понашања, усмеравање на позитивно понашање и тимски рад кроз подршку и помоћ вршњака; Информисање вршњака и млађих ученика о превентивним и интервентним активностима у заштити од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, развијање вештина за сарадњу, поштовање и уважавање различитости Пружања одговарајуће подршке члановима Тима и ученицима у складу са њиховим потребама и узрастом Саветодавни и информативни рад (Савет родитеља и родитељски састанци) Сензибилизација и едукација родитеља за рано препознавање насилног понашања Унапређење информисаности родитеља о протоколима заштите унутар школе и начинима заједничког деловања породице и установе Заједничке радионице и предавања стручних сарадника

		Освешћивање утицаја породичног модела понашања и вредносних ставова примарне породице на развој толеранције, емпатије и прихватања различитости код деце Упознавање родитеља са правним и законским последицама у случају насиља над другим лицима.
ИНТЕРВЕНТНА ОБЛАСТ Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.		
Садржаји	Задаци	Циљеви интервентних активности
• Дефинисање и примена процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља • На почетку сваке школске године упознати све запослене, ученике и родитеље са програмом који школа спроводи у циљу спречавања свих облика насиља	• У складу са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиње, злостављање и занемаривање дефинисати интервенције према нивоима и облицима насиља и Годишњим планом планирати начин информисања ученика, родитеља и запослених о редоследу поступања у интервенцији на насиље, упознавање запослених са начином вођења евиденције о случајевима насиља и предузетим мерама и активностима	• Заустављање дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, стварање безбедног окружења за све ученике (оне који трпе, чине или сведоче), смањивање ризика од понављања, ублажавање последица за све учеснике
ПРВИ НИВО НАСИЉА		
<u>Облици насиља</u> •**Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито:** ударање чврга, гурање, штипање, гребање,	**<u>Интервенција</u>** • На првом нивоу, по правилу, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник у сарадњи са	**<u>Документација, анализа и извештавање</u>** Одељењски старешина бележи насиље на првом нивоу, прати и процењује

гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари. •**Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито**: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање”. •**Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито**: добацивање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина. •**Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито**: неумесно, са сексуалном поруком добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација. **Облици насиља и злзлостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма** су, нарочито: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом.	родитељем у смислу појачаног васпитног рада са групом ученика, одељењском заједницом и индивидуално. Изузетно ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу и ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуацију првог нивоа установа интервенише активностима предвиђеним за други односно трећи ниво. • ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА, НАСТАВНИК, РОДИТЕЉ • ПОЈАЧАН ВАСПИТНИ РАД У САРАДЊИ СА РОДИТЕЉИМА, РАД СА ОДЕЉЕЊСКОМ ЗАЈЕДНИЦОМ, ГРУПОМ УЧЕНИКА И ИНДИВИДУАЛНО	делотворност предузетих мера и активности евидентира у педагошкој документацији.
ДРУГИ НИВО НАСИЉА		
<u>Облици насиља</u> • **Облици физичког насиља и**	**<u>Интервенција</u>** • На другом нивоу, по правилу, активности	**<u>Документација, анализа и извештавање</u>**

злостављања су, нарочито: шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке”, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу. • **Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито:** уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање. • **Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито:** сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање. • **Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито:** сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење. • **Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма** : оглашање, снимање и слање видео записа, злоуп отреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове	предузима одељењски старешина у сарадњи са педагогом, Тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачан васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру у складу са законом. • АКТИВНОСТИ ИЗ ПРВОГ НИВОА • УКЉУЧУЈЕ СЕ ТИМ ЗА ЗАШТИТУ, ПОЈАЧАН ВАСПИТНИ РАД ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ, РОДИТЕЉА, ПЕДАГОГА, ТИМА ЗА ПОЈАЧАН ВАСПИТНИ РАД • АНГАЖОВАНА УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА	• О случајевима који захтевају укључивање Тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију, води, чува и анализира за потребе установе педагог, а изузетно други члан Тима за заштиту кога је директор одредио. Тим подноси извештај директору два пута годишње. Директор извештава орган управљања, Савет родитеља и Ученички парламент.

воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика.		
ТРЕЋИ НИВО НАСИЉА		
Облици насиља • **Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито:** туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем. • **Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито:** застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације. • **Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито**: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других.	**Интервенција** • На трећем нивоу, активности предузима директор са Тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби и служби (Центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Када су извршиоци насиља ученици старости до 14 година против којих се не може поднети прекршајна и кривична пријава, нити покренути прекршајни и кривични поступак, на овом узрасту се искључиво примењују мере из надлежности образовно-васпитног система, здравственог система и система социјалне заштите. У раду са учеником до 14 година родитељ има обавезу да се укључи у појачан, односно по интензитету примерен потребама ученика, васпитни рад. Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца. На	**Документација, анализа и извештавање** • О случајевима који захтевају укључивање Тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију, води, чува и анализира за потребе установе педагог, а изузетно други члан Тима за заштиту кога је директор одредио. Тим подноси извештај директору два пута годишње. Директор извештава орган управљања, Савет родитеља и Ученички парламент.

• **Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито**: завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест. • **Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма су нарочито**: снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија	овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере у складу са законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађуј • АКТИВНОСТИ ИЗ ПРЕТХОДНИХ НИВОА, УКЉУЧЕНИ НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ, ОРГАНИЗАЦИЈЕ И СЛУЖБЕ (ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД, ЗДРАВСТВЕНА СЛУЖБА, ПОЛИЦИЈА И ДРУГЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И СЛУЖБЕ) - СПОЉАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА	

Редослед поступања у интервенцији

Свака особа која има сазнања о насиљу, злостављању и занемаривању обавезна је да реагује

1. **Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања** обавља се прикупљањем информација-директно или индиректно.
2. **Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника** је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.
3. **Обавештавање родитеља** и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и Центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детеа и ученика, установа одмах обавештава Центар за социјални рад.
4. **Консултације у установи** се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимањаодговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције односно, ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, педагог, директор, Тим за заштиту, Ученички парламент.
5. **Мере и активности** предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите (план заштите) сачињава се за

конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за све ученике – учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања). План заштите зависи од врсте и тежине насилног понашања.
6. **Праћење ефеката предузетих мера и активности** – установа прати понашање ученика који је трпео насиље, који је извршио насиље и злостављање, али и ученика који су индиректно били укључени (сведоци). Прати се укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби.

УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА – улоге и одговорности **Свака особа која има сазнања о насиљу, злостављању и занемаривању обавезна је да реагује**	
ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК	• дежура у складу са распоредом; • уочава и пријављује случај; • покреће процес заштите детета (реагује одмах у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија; • обавештава одељењског старешину о случају; • евидентира случај у књигу дежурстава; • сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља.
ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИК	• уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах; • обавештава одељењског старешину о случају (по потреби обавештава педагога и директора школе); • учествује у процесу заштите деце.
ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА	• уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;

	• учествује у процесу заштите деце; • разговара са учесницима насиља; • информише родитеље и сарађује са њима; • по потреби, сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља; • прати ефекте предузетих мера; • евидентира случај и води документацију; по потреби, комуницира са релевантним установама.
ТИМ ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПЕДАГОГ	• уочава случајеве насилног понашања; • покреће процес заштите детета, реагује одмах; • обавештава одељењског старешину и сарађује са њим; • по потреби, разговара са родитељима; • пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима; • разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите; • обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предизетих мера; • по потреби, сарађује са другим установама; • евидентира случај.
ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ	• дежура по распореду; • прекида насиље; • уочава и пријављује случајеве насилног понашања.
УЧЕНИЦИ	• уочавају случајеве насилног понашања; • траже помоћ одраслих; • пријављују насиље (одељењском старешини, предметном наставнику, педагогу, директору, Тиму); • за теже случајеве консултују чланове школског Тима; • учествују у активностима превенције и заштите.

ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РЕЗИЧНОГ ПОНАШАЊА		
Садржај	Задаци	Циљеви планираних активности
• Спровођење превентивних активности програма превенције кроз информисање о различитим	• Информисање ученика и родитеља о планираним садржајима превенције ризичних понашања;	• Подстицање и прихватање друштвено пожељног облика понашања, спречавање појаве одређених проблема

облицима ризичног понашања код ученика (малолетничка делинквенција, штетност психоактивних супстанци, алкохола, никотина,) – теме за старије разреде • О поремећајима у понашању (антисоцијално понашање, агресивност, изражена непослушност, тј. одбијање сарадње и непоштовање правила понашања, неконтролисани изливи беса, уништавање школске имовине, крађа...) – теме за све узрасте, о факторима који утичу на развој непожељног понашања... • Сагледавња стања у школи континуирано праћење понашања и владања ученика и благовремено реаговање у случају уочавања неког облика ризичног понашања	• Часови одељењског старешине, предавања о различитим темама значајним за превенцију различитих облика непожељног понашања; • Анализа стања у школи, праћење понашања и владања ученика, уочавање ученика са проблемима у понашању, сарадња са родитељима, другим релевантним институцијама из области здравствене и социјалне заштите	у понашању ученика и промовисање пожељних и очекиваних понашања; • Развијање свести код ученика о негатвним последицаа ризичног понашања, усвајање знања о могућим последицама непожељног понашања, подстицање на позитивну промену понашања, развијање самоконтроле и дисциплине.
• Планирање подршке ученицима код којих постоје проблеми у понашању у складу са узрастом и њиховим потребама и у сарадњи са родитељима; • Укључивање Ученичког парламента и Вршњачког тима у активности значајне за превенцију ризичног понашања.	• Реализација планираних активности са ученицима који испољавају непожељно понашање, саветодавни рад са учеником и сарадња са родитељима, појачан васпитни рад; • Осмишљавање и спровођење активности које промовишу здрав живот и указују на негативан утицај ризичних понашања, учешће на конкурсима, посете културним,	• Пружање подршке ученицима да превазиђу постојеће проблеме и тешкоће у понашању, развијање социјалних вештина, подстицање на прихватање позитивних облика понашања. Подстицање и остваривање заједничког деловања у превенцији непожељних облика понашања; • Промовисање здравља, заштите здравља и здраве стилове живота и

	спортским, научним и забавним манифестацијама уз учешће ученика који показују проблеме у понашању.	указивање на факторе који угрожавају здравље.
• Унапређивање знања значајних за превенцију непожељних понашања ученика, унапређивање сарадње са поридицом	• Планирање и реализација стручног усавршавања запослених	• Развијање компетенција запослених за превентивно деловање и пружање подршке ученицима да превазиђу тешкоће и проблеме у понашању
• Укључивање ученика у ванаставне активности (према њиховим интересовањима и потребама)	• Понуда разноврсних ванаставних активности, ангажовање ученика код којих постоји ризик од непожељних облика понашања, применом различитих метода и облика рада мотивисање ученика на активност.	• Развијање вештина, способности, мотивације, позитивних ставова према школи и позитивних облика понашања, одговорности

П	А т и в н о с т и	Носилац Активности
Р Е В Е Н Т И В Н Е А	➢ Стално стручно усавршавање запослених, интерно и екстерно, на тему насиља и превенције насиљ ➢ Организовање и реализација слободних и ваннаставних активности у скалду са потребама и интересовањима ученика у циљу што квалитетнијег провођења слободног времена ➢ Формирање вршњачког тима и Ученичког парламента који ће поред осталих организовати и активности усмерене на пружање помоћи у заштити од насиља и промоцију ненасилне комуникације ➢ Укључивање представника ученичког парламента и вршњачког тима у рад Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања ➢ Укључивање ученика у праћење и реализацију школских пројеката и ефеката активности које имају за циљ борбу против насиља ➢ Организовање дискусионих група, радионица, трибина на тему ненасилне комуникације,	Директор Помоћник директора Одељенске старешине Руководиоци већа Педагог Психолог Ученици Наставници Родитељи

К Т И В Н О С Т И	безбедности и толеранције, емпатија и помоћ другим, промене у пубертету и сл. ➢ Организовање различитих активности које имају за циљ позитивну идентификацију ученика са школом чиме се смањује ризик од насиља, као што су: ➢ Обележавање Дечје недеље у одељењима и школи ➢ избор Нај друга ➢ зидне новине и рубрика у школском часопису ➢ Недеља школског спорта, спортски дан спортски турнири у оквиру школе, општине, као и покушај укључивања у њих агресивнијих ученика. ➢ Хуманитарне актције ➢ Предлози Ученичког парламента у осмишљавању акција за спречавање свих видова насиља ➢ Културне манифестације које организује школа, општина, град и сл. ➢ Обележавање значајних датума: 19. новембар – Светски дан превенције насиља над децом (ГЗЗ) опционо, 16. новембар - Међународни дан толеранције, Дан розе мајце - Дефинисање правила понашања и обезбеђивање механизама за њихово поштовање на нивоу школе и одељења - У школи су истакнута обавештења о корацима у случају појаве насиља, нивои насиља (први, други и трећи) и имена чланова Тима - Планирање и реализација редовне наставе у циљу превенције насиља/постављање циљева и избор наставних садржаја који се могу користити у превенцији насиља - Континуирани рад одељенских старешина на часовима одељенског старешине (у складу са закључцима Тима и наставничког већа донесеним у току целе школске године) у циљу превенције насиља - конкретан рад са ученицима:радионице, дискусије, панои и сл. Стално истицање позитивних вредности и здравих стилова живота. Обавезно упознавање са процедурама у случају конфликата и Правилником о понашању и безбедности.дисциплинској и материјалној одговорности ученика, односно родитеља ученика - Планско организовање излета, екскурзија од I до VIII разреда са јасно постављеним циљевима - Информисање запослених, ученика, родитеља о насиљу, његовим облицима и присутности у датој установи, факторима који утичу на појаву насиља и мерама које установа предузима у превенцији, безбедности ученика - Сардања са Центром за социјални рад, Домом здравља, ПС Врачар и другим релеватним установама	Локална заједница, град ***Чланови тима*** за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

	које се баве заштитом деце и превенцијом вршњачког насиља - Сарадња са организацијом Деца Врачара - укључивање ученика у различите активности - Сарадња са организацијома које се баве талентованим ученицима - Сарадња са родитељима: ➢ на родитељским састанцима упознавање са наведеним правилницима, процедурама, анализом стања у одељењу и школи, предлози мера (по потреби, укључују се и педагог, психолог и директор у смислу интензивније сарадње са родитељима и ученицима) ➢ укључивање родитеља у реализацију ваннаставних активности - професионална оријентација, вашари, спортски дан, настава у природи и сл ➢ Савет родитеља даје свој допринос у смислу предлога, сугестија и разрешавања проблема насиља. ➢ стално информисање родитеља о нивоу безбедности у школи и уважавање предлога родитеља о мерама за повећање нивоа безбедности у школи - Физичке и друге мере превенције, обезбеђивањем мера као што су: добро организовано дежурство запослених, контрола уласка трећих лица у школу, на излажење ученика из школе, ограђено и безбедно двориште, фитичко-техничко обезбеђење школе - Континуирано праћење вредновање и анализа безбедности у школи посебно појаве и учесталости различитих облика насиља и на основу добијених резултата планирање даљих активности.	
АКТИВНОСТИ ИНТЕРВЕНТНЕ	Интервентне мере подразумевају кораке и процедуре у ситуацијама када дође до насиља и имају за циљ његово заустављање, смањивање ризика од понављања, ублажавање и отклањање последица, обавештавање надлежних установа и институција. Интервентне активности се предузимају у складу са Протоколом поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање и Законом о основама система образовања и васпитања. Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања по нивоима односи се само на вршњачко насиље. Процену првог нивоа насиља врши одељењски старешина и предузима мере из своје надлежности. Процену другог и трећег нивоа вршњачког насиља врши Тим за заштиту на основу прикупљених информација и чињеница. Прикупљање информација о насиљу, злостављању и занемаривању обавља, по правилу, одељењски старешина, стручни сарадник, наставник или члан Тима од свих учесника, непосредно по сазнању или сумњи о догађају. Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање и немају значај изјаве која се даје у току васпитно-дисциплинског поступка. Ученик даје изјаву у присуству родитеља. Тим за заштиту може да редефинише процењени ниво уколико дође до нових сазнања и	Директор Помоћник директора Одељенске старешине Руководиоци већа Педагог Психолог Ученици Одељенске старешине Нљаставници Родитељи Школска управа Спољашња мрежа

	информација. Када је догађај процењен као други и трећи ниво насиља, Тим сачињава план појачаног васпитног рада, план заштите, друштвено користан рад и даје предлог директору школе за покретање васпитно-дисциплинског поступка. Појачан васпитни рад је обавезан за све ученике и пре изрицања васпитних и васпитно-дисциплинских мера. У рад Тима се укључују и стручни сарадници кроз рад са појединцима, групама, одељењем. За сваки процењени трећи ниво насиља директор школе подноси пријаву надлежним органима и службама у року од 24 сата од догађаја, а након обављеног разговора са родитељима. Редовно се прати ефекта предузетих мера У случајевима да родитељ не испуњава своје законом прописане обавезе, школа подноси захтев за покретање прекршајног поступка, односно кривичну пријаву ради утврђивања одговорности родитеља.	заштите ***Чланови тима*** за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

12. 1. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА И ВРЕЂАЊА УГЛЕДА, ЧАСТИ И ДОСТОЈАНСТВА ЛИЧНОСТИ

Овај програм је сачињен на основу Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређање угледа, части или достојанства личности („Службени гласник РС“ број 65/2018) – у даљем тексту Правилник.

****Свако насилно понашање није дискриминаторно, док свако дискриминаторно понашање јесте насилно. Сходно реченом програм превенције насиља који је већ сачињен ће се односити и на дискриминаторно понашање, али ће у овом делу програма фокус бити на дискриминаторном понашању.***

Циљ:

стварање сигурног и подстицајног окружења, неговање атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације, развија позитиван систем вредности.

Задаци:

- Подизање нивоа свести и осетљивости свих у установи – нулта толеранција на све облике дискриминације и дискриминаторног понашања, вређања угледа,части или достојанства личности
- Остварити пуну посвећеност установе и свих њених органа и тела у препознавању, спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања и вређења угледа, части или достојанства личности
- Сви носиоци обавеза заштите од дискриминације у установи и ван ње треба да поступаји хитно, ефикасно и координисано у спречавању и сузбијају дискриминаторног понашања.

	А к т и в н о с т и	**Носилац Активности**
П Р Е В Е Н Т И В Н Е А К Т И В Н	➢ Упознавање са Правилником_о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа и части или достојанства_личности - у даљем тексту Правилник (Упознавање Школског одбора, Наставничког већа, Савета родитеља, Ученичког парламента са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности ➢ Упознавање са правима и обавезама које проистичу из Правилника ➢ Израда паноа на тему дискриминације и насиља који ће бити истакнут у холу, у сарадњи са педагогом и психологом, наставницима као и појмовник у вези са дискриминацијом и насиљем ➢ Сви носиоци васпитно образовног процеса својим понашањем, поступањем дају стални пример којим спречавају предрасуде, нетолеранцију посебно према припадницима осетљивих мањинских група, сметњи у развоју и инвалидитету ➢ Организовање обука у вези са насиљем и дискриминацијом како за наставнике и стручне сараднике, тако и за родитеље и ученике ➢ Трибине за ученике на тему насиља и дискриминације, дањи рад представника Парламента са ученицима свог одељења на часовима одељењске заједнице ➢ Евидентирање свих облика дискриминације као и упознавање са процедурама у случају дискриминације ➢ Дискусије са конкретним примерима из живота на тему предрасуда, стереотипа и	Директор Помоћник директора Одељенске старешине Руководиоци одељењских већа Педагог Психолог Ученици Наставници Родитељи Локална заједница, град ***Чланови тима*** за заштиту од дискриминације,

О С Т И	дискриминаторног понашања. ➢ Радионице на тему дискриминације, стереоптипа, предрасуда ➢ Писани радови на тему дискриминације и њеним последицама ➢ Упознавање са процедурама у случају дискриминаторног понашања	насиља, злостављања и занемаривања
И А Н К Т Т Е И Р В В Н Е О Н С Т Т Н И	Интервентне активности се предузимају у случају сумње или утврђеног вређања угледа, части, достојанства личности из: расистичких, сексистичких, хомофобичних, ксенофобичних, исламофобичних, антисемитских, антициганистичких или других облика дикриминаторног понашања, а нарочито према млађем слабијем, инвалидном лицу, лицу са сметњама у развоју, према родном идентитету, полу, сексуалној оријентацији, раси, боји коже, расној, верској и националној припадности, језику , имовном стању, социјалном и културном пореклу и другим предпостављеним или стварним карактеристикама. Редослед поступања у интервенцији: 1) Проверавање добијених информација (разговори са сведоцима, прегледање видео записа, анонимне анкете...), на основу којих се потврђује или одбацује сумња на дискриминаторно понашање уз поштовање правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице. Када сумња није потврђена појачава се васпитни рад ученика 2) Заустављање дискриминаторног понашања и смиривање учесника је обавеза свих запослених, а нарочито најближих присутних запослених (дежурног наставника, радника обезбеђења... који раздвајају учеснике, а у случају већег ризика од насиља траже подршку других институција). Смиривање учесника подразумева најпре одвојене разговоре учесника, а ако се процени да је могуће без опасности по наставак сукоба и заједно са учесницима и родитељима. 3) Обавештавање и позивање родитеља , а по потреби и Центра за социјални рад и полиције. 4) Прикупљање релевантних информација и консултације са циљем одређивања нивоа дискриминације врши Тим у сарадњи са одељењским старешином, дежурним наставником и другим запосленима и ученицима. О спроведеним активностима обавештава се родитељ који се укључује у појачан васпитни рад и план заштите од дискриминације. У случајевима тежих облика дискриминације обавештава се Школска управа, полиција, Центар за социјални рад, Повереник за заштиту равноправности 5) Предузимање мера и активности према учеснику у образовању за све нивое дискриминације сачињавање план заштите од дискриминације. За сваки процењени ниво дискриминације директор	Директор Помоћник директора Одељенске старешине Руководиоци стручних већа Педагог Психолог Ученици Наставници Родитељи ***Чланови тима*** за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

	школе подноси пријаву надлежним органима и службама у року од 24 сата од догађаја, а након обављеног разговора са родитељима. 6) Праћење ефеката предузетих мера и активности прати школа Поступање школе у случају дискриминаторног понашања запосленог према учеснику у образовању је такође прописано Правилником. Редослед поступања је сличан са претходним: прикупљање информација из различитих извора и метода, заустављање дискриминаторног понашања, обавештавање и позивање родитеља (одељењски старешина у сарадњи са Тимом), консултација Тима, укључивање родитеља у план заштите, обавештавање Министарства-надлежне школске управе у року од 24 сата од сазнања, директор покреће и води дисциплински поступак, праћење ефеката предузетих мера уз обавезно подношење притужбе Поверенику. Уколико постоји сумња на дискриминаторно понашање директора, пријава се подноси надлежном Министарству.	

12.2. ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

ОШ„20. ОКТОБАР“, Нови Београд доноси свој Програм поступања установе у кризним догађајима, а који је саставни део Програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и Школског програма 2022 – 2026. године.
Кризни догађаји, иако саставни део наших живота, у већини случајева представљају непредвидива дешавања који могу да проузрокују негативне последице по особе које су на директан или индиректан начин биле њима изложене. Догађаји који су ван граница људског искуства, за већину људи представљају кризне догађаје. Кризни догађаји карактеришу психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, број жртава (повређених или настардалих), материјална штета, као и солидарност у сврху отклањања и ублажавања последица. Криза је привремено сатње немира односно психичке пометње коју карактерише неспособност особе да превлада неку ситуацију доживљену као претњу, коришћењем до тада уобичајених начина решавања проблема.

Посебно је осетљиво када се кризни догађај у установама образовања и васпитања јер погађа велики број деце, односно ученика, запослених и родитеља. Када кризни догађај погоди школску заједницу, пред запосленима је велики изазов, а то је благовремено реаговање и предузимање активности у циљу пружања подршке деце, односно ученицима, њиховим родитељима, али и њиховим

колегама и себи самима. Благовремено пружање подршке, пре свега деци и младима који су непосредно или посредно били изложени кризним догађајима, од непроцењиве је важности у ублажавању последица кризног догађаја и превладавања целокупног искуства.

Кризни догађаји су:

Природна смрт детета / ученика

Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи иливан ње);

Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установиили ван ње);

Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог уустанови;

Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;

Нестанак детета/ученика;

Масовно тровање у простору установе;

Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично ;

Талачка криза;

Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);

Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);

Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);

Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;

Други кризни догађаји, у смислу овог правилника.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај, одмах, а најкасније у року од 24 часа, активира се тим за кризне догађаје који има задатке:

- Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа
- Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите
- Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције;
- Благовремено информисање ученика, родитеља, запослених и медија о кризном догађају
- Пружање психосоцијалне подршке ученицима и запосленима
- Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи
- Организација евентуалних комеморативних активности
- Праћење реализације планова и евалуација
- Вођење документације и извештавање
- Други послови који могу бити од значаја у ситуацији када се деси кризни догађаја

Активности Тима за кризне догађаје биће осмишљене и реализоване у складу са потребама, а основни циљ је умањивање последица кризног догађаја, спречавање ширења непроверених и узнемирујућих информација, олакшавање враћања у равнотежу погођени а кризом, превазилажење постојећих и превенција потенцијалних кризних ситуација.

Директорка школе формирала је решењем Стручни тим за кризне догађаје који делује у оквиру Стручног тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Чланови Стручног тима за кризне догађаје су:

- Гордана Радојевић, директор
- Алем Дедовић, помоћник директора
- Соња Суботић, школски психолог
- Тања Туфегџић Узелац, школски педагог
- Зорана Максимовић, дефектолог
- Ивана Радуловић, учитељ
- Марко Јовановић, наставник физичког и здравственог васпитања
- Мирко Зеленовић, 7/4
- Тамара Јокановић, председница Савета родитеља
- Јелена Илић, представник локалне самоуправе
-

Координатор Стручног тима је стручни сарадник Тања Туфегџић Узелац. Поред послова координације задужена је и за вођење записника, документације и извештавање.

Чланови Тима за кризне догађаје биће задужени за координацију активности, пружање подршке и информисање.

ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

АКТИВНОСТ	НОСИЛАЦ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Формирање Тима за кризне догађаје Упознати чланове Наставничког већа са формирањем Тима	директор координатор	Август- септембар
Израдити акциони план за кризне догађаје и допунити документа (Годишњи план рада школе, Анекс Школског програма, Анекс развојног плана установе)	Чланови Тима Секретар Стручни сарадници	Август – септембар
Информисати све запослене - Наставничко веће, орган управљања – Школски одбор са постојањем Тима, члановима и акционим планом за кризне ситуације	директор стручни сарадници чланови Тима	Септембар
Реализовати стручна усавршавања – семинари/обука на теме: криза, кризни догађаји, успешно реаговање на кризне догађаје, кризне интервенције Упознати чланове колектива са приручником и са презентацијом: Психолошке кризне интервенције у образовно-васпитним установама	Чланови Тима Одељењске старешине од 1. до 8. разреда Предметни наставници Стручна служба	Септембар – јун

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ ЗА ВРЕМЕ И НАКОН КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА		
Медицинско збрињавање повређених, заштита имовине...	Директор Чланови Тима Одговарајуће надлежне службе и органи	По потреби
- Израдити оперативни план акције за конкретну врсту кризног догађаја са носиоцима (дефинисаним задужењима, улогама за чланове) и време реализације активности непосредно након кризног догађаја	Директор Чланови Тима Одговарајуће надлежне службе и органи	По потреби
Прикупити основне податке (у зависности од самог кризног догађаја) о томе: Шта се догодило Када се догодило Где се догодило Ко је директно, а ко индиректно укључен у догађај У каквом су стању, како реагују, где се налазе особе које су директно или индиректно укључене у догађај Шта је већ учињено ради ублажавања последица догађаја	Директор Чланови тима	По потреби
Израдити саопштење за све запослене, ученике и родитеље у вези са конкретним кризним догађајем (са провереним информацијама као и активностима које ће се предузети у наредном периоду за	Директор Чланови Тима	По потреби

ублажавање последица		
Израдити саопштење за медије у вези са конкретним кризним догађајем и план активности , носиоце и временску динамику које ће се предузети у наредном периоду (2 до 3 недеље)	Директор Секретар	По потреби
Реализовати активности подршке кроз: Разговоре са ученицима, родитељима (индивидуално, посебно са ученицима који су директно учесници или блиско повезани са њима, у мањим групама, са целим одељењем) у вези са кризним догађајем, како наставити даље, како помоћи један другом, шта смо из свега научили, радионице на теме изражавање тешких и болних осећања, суочавање са кризним догађајем, рад на порасту самопоуздања, разговор са запосленима (индивидуално, мање групе, колектив) у савлађивању личних, емоционалних проблема, као и договор враћању уобичајеним образовно-васпитним активностима, активности које ће окупити ученике, родитеље, запослене: организовати дружење међу ученицима/родитељима истих /различитих разреда кроз спортска такмичења, излазак из школе, уређење школског простора, учионица, школског дворишта и др. давање могућности ученицима родитељима и запосленима који то желе, да учествују као помоћ и подршка	Чланови задужени за подршку Одељењске старешине Предметни наставници Ученици Родитељи	По потреби

Учествовање у ритуалним активностима опраштања: комеморације, сахрана Формирање кутка сећања на преминулог – књига жалости, цртежи, стихови, фотографије...	Директор Чланови тима	По потреби
Извештавање – поднети извештај стручним телима: педагошком колегијуму, наставничком већу, Школском одбору, Школској управи Београд,	Директор Стручни сарадници	По потреби
Континуирано обавештавати ученике, родитеље, запослене, медије о предузетим активностима и планом за даље	Директор Секретар	По потреби

ПРОЦЕНА СНАГА, КАПАЦИТЕТА И СПЕЦИФИЧНОСТИ УСТАНОВЕ У ОДГОВОРУ НА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

SWOT АНАЛИЗА

СНАГЕ	**СЛАБОСТИ**
• **Развијени и тестирани протоколи:** Постојање јасних, детаљних и редовно ажурираних протокола за различите врсте кризних ситуација (пожар, земљотрес, поплава, вршњачко насиље, случај насилне смрти ученика или наставника). Ови протоколи су резултат тимског рада и вежби. • **Обучено особље:** Већина запослених у школи прошла је обуку за прву помоћ. • **Ефикасна комуникација:** Постоји развијен и брз систем комуникације са родитељима, надлежним државним органима	• **Преоптерећена психолошко-педагошка служба:** Велики број ученика значи и велики број случајева за које је надлежан психолог или педагог. • **Отежано праћење ученика:** У великим колективима тешко је препознати промене у понашању код сваког ученика. Ово може довести до тога да симптоми депресије, анксиозности или суицидалних мисли прођу непримећено. • **Изолованост наставника:** Наставници, иако у првој линији контакта са ученицима, могу се осећати немоћно или недовољно

(полиција, ватрогасци, хитна помоћ) и локалном заједницом. Школа користи различите канале комуникације (СМС, имејл, вајбер групе) како би информације биле правовремене и тачне. • **Стручна психолошко-педагошка подршка:** Тим психолога и педагога спреман је да пружи непосредну и дугорочну подршку ученицима и особљу који су погођени кризном ситуацијом. Ови стручњаци имају искуство у раду са траумом и последицама шока. • **Повезаност са заједницом:** Школа има успостављену сарадњу са локалним здравственим центрима, полицијском станицом на Новом Београду и службама за ванредне ситуације. Ова сарадња омогућава брзу реакцију и заједничко деловање у кризи. • **Сигурносна инфраструктура:** Школа је опремљена функционалним апаратима за гашење пожара, видео надзором и обезбеђеним излазима за евакуацију. Инфраструктура се редовно одржава и проверава. Школа је ангажовала и физичко-техничко обезбеђење од 7.30 до 22.00 часа, школског полицајца у периоду у обе смене школе.	опремљено да се носе са сложеним психолошким проблемима ученика. • **Ширење гласина и панике:** У великим колективима, вести о трагичним догађајима брзо се шире, често у нетачном облику, што доводи до додатне панике међу ученицима и родитељима. • **Изолованост и недостатак сарадње са родитељима:** Слаба комуникација и неповерење између школе и родитеља може значајно отежати решавање проблема. Родитељи могу да се осећају неинформисано, а школа да буде немоћна да помогне ученицима чији родитељи не прихватају сарадњу. • **Слаба комуникација унутар колектива:** Недостатак координације и размене информација између наставника, разредних старешина и стручних служби може довести до тога да се знаци упозорења не препознају на време. • **Недостатак редовног финансирања:** Недовољна средства за обуке, ангажовање додатних стручњака (нпр. спољни психолози) или унапређење безбедносне опреме су велика слабост. • **Неадекватно праћење ученика са проблемима:** У великим школама, ученици са менталним проблемима или онима који су жртве насиља могу лако да "пропадну кроз систем" и остану без адекватне подршке. • **Застареле методе превенције:** Фокус на само један вид превенције, нпр. само на предавања, уместо на свеобухватне програме који укључују радионице, интерактиван рад и развој емоционалне интелигенције код ученика.
МОГУЋНОСТИ	**ПРЕТЊЕ**
• Јасна подела улога обавеза и одговорности у установи приликом одговора на кризне догађаје • **Унапређење протокола и обуке:** Школа има могућност да	• **Негативни утицај друштвених мрежа:** Брзо ширење нетачних информација, гласина и панике путем друштвених мрежа током кризе може да додатно погорша ситуацију и унесе непотребан

ревидира и побољша своје планове за поступање у ванредним ситуацијама. Организовање редовних вежби и обука за запослене (нпр. симулација земљотреса или евакуације) је кључна могућност за повећање спремности. • **Сарадња са стручњацима:** Успостављање чврше сарадње са психолозима, психијатрима и социјалним радницима изван школе, као и са локалном полицијом, Хитном помоћи и ватрогасцима. Ово омогућава бржу и ефикаснију интервенцију. • **Развој програма за ментално здравље:** Увођење свеобухватних превентивних програма за ментално здравље ученика и запослених. Ови програми треба да се фокусирају на **развој емоционалне интелигенције**, вештине решавања проблема и **препознавање знакова депресије и анксиозности**. • **Укључивање родитеља и заједнице:** Организовање радионица и предавања за родитеље о темама као што су вршњачко насиље, суицидалне мисли и комуникација у кризним ситуацијама. Школа може да искористи заједницу као ресурс за подршку и размену искустава. • **Искоришћавање технологије:** Унапређење система комуникације са родитељима (нпр. путем апликација за мобилне телефоне), увођење система **видео-надзора** на критичним местима, као и коришћење онлајн платформи за пружање психолошке подршке.	страх. • **Неповерење родитеља и јавности:** Недостатак поверења у рад школе и њених запослених може довести до отпора родитеља, медијског притиска и опште негативне атмосфере која отежава решавање кризе. • **Недостатак подршке надлежних институција:** Споро или неадекватно реаговање полиције, центара за социјални рад или здравствених установа може значајно умањити капацитет школе да се носи са кризом. • **Промене у друштву:** Пораст насиља у општем окружењу, све чешћи проблеми менталног здравља међу младима и глобалне кризе (пандемије, природне катастрофе) представљају спољне претње на које школа мора да буде спремна. • **Правне препреке:** Сложени законски прописи могу успорити реакцију школе у кризним ситуацијама, посебно када је потребно брзо реаговање и доношење одлука. • **Неадекватни буџет:** Ограничена финансијска средства могу бити велика претња јер спречавају улагања у безбедносну опрему, обуке за особље и адекватну психолошку подршку ученицима.

Листа установа, организација удружења са којима школа остварује сарадњу:

1. Министарство просвете републике Србије
2. Школска управа Београд
3. Градска општина Нови Београд
4. Секретаријат за образовање и дечију заштиту Београд
5. Координациони Тим за заштиту од насиља Министарства просвете
6. Дом здравља Нови Београд

7. Полицијска станица Нови Београд
8. Ватрогасна служба Земун
9. Центар за социјални рад Нови Београд
10. Црвени крст
11. Институт за здравствену заштиту деце и омладине

БЕЗБЕДНА МЕСТА УНУТАР И ИЗВАН УСТАНОВЕ У СИТУАЦИЈАМА КРИЗНИХ ДОГАЂАЈА

План евакуације налази се истакнут на видном месту у школи. Све просторије у школи (канцеларије, учионице, кабинети, кухиња, трпезарија и све остале просторије су јасно означене натписима који се налазе на улазним вратима за сваку просторију са спољашње стране. Разреди и одељења су такође јасно назначени. Поред ознаке просторије, назначено је и која особа је у њој распоређена на рад (директор, наставници, стручни сарадници, административни радници, помоћно осбље) што олакшава потрагу за појединцима у ситуацијама евентуалног кризног догађаја. Свака измена намене поједине просторије и оосба које у њима бораве редовно се ажурира.

ПЛАН АЛАРМИРАЊА У СИТУАЦИЈИ КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

За алармирање се користе уобичајена, прописана средства алармирања и узбуњивања јавности у ситуацијама кризног догађаја. Такође у зависности од конкретне ситуације, користиће се школско звоно. Школа поседује класично, ручно школско звоно. План звучних сигнала за узбуну саставни је део Плана заштите и спасавања и налази се на видном месту.

ПРОГРАМ ИНФОРМИСАЊА У СИТУАЦИЈИ КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

Директор школе одређује чланове Тима који ће у ситуацији кризног догађаја прикупљати, проверавати веродостојност и селектовати информације у вези са кризним догађајем. Припремају се саопштења за јавност и дистрибуишу информације медијима, родитељима, ученицима, запосленима и широј средини. У наведеним пословима Тима за кризне догађаје сарађује са администраторима школског сајта.За комуникацију са ученицима и родитељима користиће одељењске Вибер групе које су се до сада показале као ефикасне у прослеђивању информација. Сваки одељењски старешина задужен је за коминицирање са својим ученицима и њиховим родитељима/старатељима, а у ситуацији кризног догађаја прослеђује само и искључиво информације које добије од Тима за кризне догађаје и запосленог којег је именовао директор школе.

За припрему саопштења за ученике, родитеље, медије користиће се модели из приручника Психолошке кризне интервенције у образовно-васпитним установама Министарства просвете републике Србије.

13. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Полазне основе програма:

- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о основном образовању и васпитању
- Правилник о заштити и безбедности ученика ОШ „20.октобар»
- Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности ученика односно родитеља ученика у ОШ „ 20. октобар“
- Статут ОШ„20. октобар“
- Развојни план школе
- Извештај о самовредновању рада школе – анализа стања безбедности у школи

- Материјално - технички услови и организаццијa рада школе
- Структура и стручна оспособљеност наставног кадра
- Потребе ученика, родитеља и локалне заједнице
- План противпожарне заштите
- Правилник о безбедности здрављу на раду из 2016. године

Циљ: Безбедни и сигурни услови живота и рада у школи за све ученике и запослене.

Области	А к т и в н о с т и	Носиоци активности

Физичка заштита и безбедност	- контрола безбедности самог објекта Школе - контрола дворишта - контрола уласка и изласка из Школе - контрола исправности електро, водоводних и других инсталација и уређаја - заштита у случају пожара, поплаве и других елементарних активности - прва помоћ - заштита за време јавних окупљања у школи - заштита за време наставе у природи, екскурзија, излета - заштита за време организовања активности ван школе - заштита ученика у саобраћају - дежурство наставника и ученика - предузимање других мера у циљу остваривања физичке заштите и безбедности ученика у складу са актуелним потребама, уоченим факторима ризика	Сви запослени у школи, ученици и родитељи у сарадњи са: ГО Нови Београд, Полицијска станица Нови Београд
Здравствена заштита и безбедност	- одржавање хигијене у школи и школском дворишту - хигијена исхране, редовна контрола исправности хране у продуженом боравку - редовни систематски и санитарни прегледи - преглед вашљивости по потреби - едукација ученика и наставника о очувању здравља, здравим стиловима исхране, препознавању заразних болести и сл. - друге активности у циљу обезбеђења здравља ученика у складу са актуелним потребама и уоченим факторима тизика	Сви запослени у школи, ученици и родитељи, Савет родитеља у сарадњи са ДЗ Нови Београд и другим здравственим установама, лица за противпожарну заштиту
Менлна заштита и безбедност ученика	- упознавање са правилницима и делом закона који се односе на правила понашања ученика, запослених и родитеља - упознавање са Правилником о дисциплинској и материјалној одговорности ученика односно родитеља ученика у ОШ „ 20. октобар“ - поштовање и доследна примена правила понашања која су дефинисана у претходно наведеним правилницима - обраћање надлежним установама када је ученику или породици потребна додатна подршка - уважавање личности детета	Директор, помоћник директора, стручни сарадници, одељенске старешине, наставници у сарадњи са: Центром за социјални рад, Саветовалиштима за децу и омладину, ДЗ

	- развијање хуманих односа у Школи, организовање и учешће у хуманитарним акцијама - успостављање оптималних односа између наставника и родитеља - едукација ученика, наставника и родитеља у циљу менталне заштите - Развијање позитивне идентификације са школом – организовање и учешће у културним и спортским активностима и истицање ученика који су постигли успехе у школским и ваншколским активностима - и друге активности у циљу очувања менталног здравља у скалду са актуелним потребама и уоченим факторима ризика	Нови Београд, Министарство продвете

14. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Циљ:

- упознавање са светом занимања кроз различите предмете
- развијање правилног односа према раду

- упознавање са основним поделама занимања и мрежом школа
- препознавање личних способности, интересовања, талената- повезивање са светом занимања
- професионално усмеравање, саветовање – доношење одлуке о избору школе

Тим за професионалну оријентацију чине: одељенске старешине и наставници седмог и осмог разреда и учитељи трећег и четвртог разреда

	А т и в н о с т и	**Носилац Активности**
Упознавање са светом занимања у оквиру различитих предмета	Сваки наставник од првог до осмог разреда, у оквиру тема и наставних јединица које су предвиђене наставним планом и програмом, а у везса светом занимања и односа према раду, планирају разговор о занимањима која су везана за наставне јединице које обрађују.	Одељењске старешине, наставници, Тим за професионалну оријентацију
Часови одељенског старешине посвећене професионалном оријентисању	- Предавања родитеља о занимањима, посебно у седмом и осмом разреду - Изложбе ликовних радова (пример занимања у граду и на селу, занимања будућности) посете установама које су везане за различита домаћинства (нпр. посета ученика млађих разреда сеоском домаћинству, музеју, привредној установие и сл.)	Одељенске старешине, наставници, родитељи, Тим за професионалну оријентацију
Информисање ученика	- Стално информисање ученика осмог разреда о условима завршног испита, конкурсима за упис у средњу школу	Наставници, одељенске стрешине, психолог, педагог
Активности школског психолога – професионално информисање и оријентисање	- Предавање у седмом разреду „Фактори успешног избора позива“ - Упитник о професионалној оријентацији у осмом разреду - Предавање за ученике осмог разреда на тему професионалне орјентације - Индивидуални саветодавни разговори са ученицима о успешном избору школе - ТПИ тест професионалних интересовања за заинтересоване ученике - Пројективни тест „Ја сам и желео бих да будем“ – разговор - Професионално саветовање ученика	Психолог, Тим за професионалну оријентацij

	- Тест општих способности за заинтересоване ученике - Сарадња са комисијом за упис под посебним условима - Праћење ученика који су талентовани - Професионално саветовање за ученике у инклузији.	
Слободне активности ученика	- Подстицање интересовања, талената; упознавање са занимањима у вези са испољеним талентима - Укључивање ученика у складу са њиховим интересовањима, талентима - Истицање резултата на приредбама, наступима, такмичењима на сајту школе, школском листу, паноима и сл	Наставници, одељенске старешине, психолог, педагог, Тим за професионалну оријентацију
Сајам занимања у општини, граду, школи, презентације средњих школа	- Посете ученика осмог разреда сајмовима занимања на општини и у граду где ученици средњих школа представљају своје школе - Презентације средњих школа у оквиру школе - Сајам занимања који организује школа – родитељи представљају занимања	Одељенске старешине осмог разреда Директор, помоћник директора, педагог, психолог, Тим за професионалну оријентацију

15. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Брига о здрављу, како физичком тако и менталном, стални је задатак на коме треба радити свеобухватно. Веома су важан чинилац овог програма и различити видови едукације који се спроводе у оквиру наставе (биологија, свет око нас, познавање природе и друштва, чувари природе, грађанско васпитање, физичко и здравствено васпитање и активности у вези са за предавањима у организацији МУП –а, ДЗ Нови Београд и Градског завода за јавно здравље. Теме у вези са здравственом превенцијом се такође спроводе на часовима одељењског старешине, у сарадњи са ДЗ Нови Београд и родитељима.

Циљеви програма здравствене заштите су:

- Стицање знања, формирање ставова и понашање ученика у вези са здрављем и здравим начином живота;
- Упознавање са специфичним факторима који утичу на здравље – заразне болести, врсте, начин преношења и сл;
- Унапређивање хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;
- Формирање свести о значају хуманог приступа према свима којима је помоћ потребна.

Исходи програма здравствене заштите су:

- Развијање здравих стилова живота: исхрана, заштита од болести, здрава личност и сл;
- Развој особина личности: толеранција, проактивност, хуманост;
- Формирање ставова о значају здравља и здравих стилова живо;
- Схватања штетности употребе алкохола, дувана, дроге.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм здравствене заштите:

- Одговоран однос према здрављу - примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције; брине се о личној хигијени и хигијени простора; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

На нивоу школе планирају се предавања са следећим темама:

- Болести прљавих руку (значај хигијене) – млађи разреди;
- Преглед вашљивости (по потреби) – Дом здравља Нови Београд
- Контрацепција и превенција полно преносивих болести (наставници биологије)

- Болести хемијске зависности (алкохолизам, наркоманија, дуван, електронске цигарете, наргиле) – Градски завод за јавно здравље
- Облици нехемијске зависности (коцка, интернет, калђење, друштвене мреже) – ДЗ Нови Београд
- Стрес код младих – ДЗ нови Београд
- Промене у пубертету (психолошки аспект) – психолог;
- Промене у пубертету (физички аспект) – старији разреди – Дом здравља Нови Београд;
- Здрава исхрана – патронажа Дома здравља Нови Београд;

Осим ових предавања, у складу са актуелним дешавањима, стручни сарадници и наставници стално раде на очувању здраве комуникације и здравља личности ученика,. Ученици редовно учествују у акцијама посвећеним очувању здравља (литерарни и ликовни радови и учешће на радионицама у организацији ДЗ Нови Београд). Осим ових активности, редовно се спроводе и систематски прегледи ученика (стоматолошки, ортопедски и општи прегледи) и вакцинација ученика.

15. 1. ПЛАН ПРЕВЕНЦИЈЕ УПОТРЕБЕ ДРОГА

Због пораста броја случајева злопотребе психоактивних супстанци – даље тексту ПАС и више смртних исхода код млађе адолесцентне популације покренута је шира акција друштва за превенцију злоупотребе ПАС. Јула 2018. године је при Министарству здравља РС формирана Комисија за превенцију наркоманије у школама.

Школа ће осим већ планираних реализовати додатне активности у вези са едукацијом наставника, ученика и родитеља у сарадњи са локалном заједницом и широм друштвеном средином.

Према међународним стандардима за превенцију употребе дрога у раду са ученицима на млађем школском узрасту, већи ефекат у превенцији има рад на учењу о здравим стиловима живота, док је на старијем узрасту битна и едукација о врстама ПАС, штетностима и начинима препознавања ризика и интервенцијама.

Врста активности	Носиоци
Упознавање Наставничког већа са Протоколом о поступању у ситуацијама коришћења дрога у образовно-васпитним установама Предавање за ученике од четвртог до осмог разреда – Дом здравља Нови Београд Теме у вези са штетним дејством ПАС - Градски завод за јавно здравље Здрави стилови живота - на часовима одељењског старешине Организовање трибине за родитеље – стручњак изван установе Стручно усавршавање наставника и стручних сарадника на тему превенције употребе ПАС Укључивање школе у активностима, трибине, предавања, радионице у организацији ГО Нови Београд на тему превенције употреба дрога Предавање за ученике од 5. до 8. разреда „Штетна дејства наргиле“ у организацији ДЗ Нови Београд Превенција употребе ПАС ће се реализовати на часовима редовне наставе: свет око нас, природа и друштво, физичко и здравствено васпитање, грађанско васпитање, хемија, српски језик, историја, географија, ликовна култура, а посебно биологија.	ДЗ Нови Београд Одељењске старешине Савет родитеља, ГО Нови Београд ДЗ Нови Београд Ученички парламент Предметни наставници

16. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

СОЦИЈАЛНА ФУНКЦИЈА ШКОЛЕ

Поред образовне и васпитне функције школа врши и социјалну функцију. Ова функција је зависна од услова у којима школа ради и специфичности сваке породице и њених потреба, као и могућности и труда школе да им пружи подршку. Значајну улогу у остварењу ове функције има и Савет родитеља, каи и сви запослени у школи

Области рада	Активности	Носиоци посла
Стално праћење специфичних потреба ученика и њихових породица од стране свих запослених у школи, као и специфичним техникама (посматрање, упитници, анкете и сл.)	Разноврсне хуманитарне активности: -материјална помоћ -набавка школског прибора - набавка одеће и слично	Одељенске старешине Педагог и психолог Чланови савета родитеља Директор, помоћници директора
Пружање додатне подршке у учењу – припадницима осетљивих група и свимученицима којима је додатна подршка потребна	- Допунска настава - Помоћ ученика - Укључивање у инклузивно образовање	Наставници, Одељенске старешине Психолог Педагог
Појачан васпитни рад за ученике који испољавају проблеме у понашању	Појединачно и групно, разговори, подршка	Одељењске старешине, Педагог, Психолог – у сарадњи са релевантним установама, Породица
Стално побољшање услова продуженог боравка и целодневне наставе, остваривање услова за продужен боравак у прва два разреда	-добра организација, законски оквири, праћење потреба, уређење и опремање простора	Директор Помоћници директора, наставници који воде групе боравка, Савет родитеља
Стална сарадња са надлежним центрима за социјални рад у зависности од потреба ученика, породицама, локалном заједницом, као и са осталим установама које се баве заштитом деце	Обраћање школе центру у прописаним случајевима Сарадња школе на позив центара Заједнички састанци, дописи, конференције случаја и сл	Директор,помоћник директора Психолог Педагог Одељењске старешине

17. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, очување природних ресурса, као и развијање свести о важности заштите и очувања животне средине.

Циљеви програма заштите животне средине су;

- Развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима;
- Оплемењивање уже и шире средине;
- Стицање знања о биолошким, физичким, хемијским и техничким обележјима природе и насељене средине;
- Сицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља и неговању паркова;
- Уређење школског дворишта и учионица.

Исходи програма заштите животне средине су::

- Усвајање навике штедње енергетских ресурса (воде, струје, дрвета) и навике рециклирања;
- Развијање свести о значају бављења екологијом у свакодневном животу и формирање навике организовања еколошких акција у сопственом окружењу.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм заштите животне средине:

- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада.

Програм ће се реализовати кроз наставне предмете (биологија, свет око нас, природа и друштво и чувари природе) и кроз еколошку секцију. Програм уређења школског простора обухватиће, поред рада на терену и различите трибине, предавања и међународна

истраживање о здравственом понашању деце школског узраста. Ученици су укључени у еколошки рад на нивоу општине и сваке године у марту месецу пригодним активностима обележавају Светски дан вода.

Уређење простора обухвата: акције чишћења и уређења дворишта, озелењавање и фарбање постојећих жардињера, бригу о цвећу и украсном биљу, уређење учионица, изложбе ученичких радова; постављање корпи за отпатке. Ученици су укључени у рад Дворишне еко патроле, која на вршњачком нивоу делује на подизање еколошке свести ученика, заједничка садња нових стабала у школском дворишту

Програм заштите животне средине у оквиру наставних предмета

БИОЛОГИЈА	**СВЕТ ОКО НАС**	**ПРИРОДА И ДРУШТВО**	**САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ (5. и 6. разред)**	**ЧУВАРИ ПРИРОДЕ (5. и 6. разред)**	**МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА (7. и 8. разред)**
Биодиверзитет живих бића на земљи (проучава се од петог до осмог разреда, кроз различите наставне области).	У природи је све повезано (први разред)	Заштита животних заједница и равнотежа у природи (трећи разред)	Појам, извори и врсте загађивања	Упознај живи свет своје околине (биодиверзитет и његов значај)	Еколошки отисак и опстанак
Угрожавање и заштита биљака, гљива и животиња; нестајање врста (упознаје се у петом, шестом и осмом разреду).	Чувајмо природу (први разред)	Како утичемо на свој крај и околину (трећи разред)	Глобалне промене и глобалне последице по животну средину	Значај живог света за човека (лековите биљке, зачинске биљке, самоникле јестиве биљке)	Управљање отпадом
Угрожавање и заштита здравља човека, значај превентивне и добре информисаности (изучава се у седмом	Улога човека у природи (други разред)	Угрожена и заштићена подручја у Србији (четврти разред)	Жива бића као природни ресурси (мали пројекти)	Помозимо да преживе (угроженост врста, значај опрашивача и пестицида)	Рециклажа, ремедијација и поновна употреба добара и сировина

разреду)					
Заштита и унапређење животне средине, ниво загађености околине (изучава се у осмом разреду)	Загађење и заштита животне средине (други разред)	Делатности људи, производња, потрошња и одрживи развој (четврти разред)	Концепт одрживог развоја	Ја чувам природу (природни ресурси, рационална употреба енергије и воде, понашање у природи)	Обновљиви извори енергије
Концепт одрживог развоја, еколошки отисак (изучава се у шесом и осмом разреду)	Чистоћа је пола здравља (први разред)	Човеков утицај на природу (четврти разред)	Озонске рупе, последице по живи свет		
Обновљиви извори енергије, управљање отпадом - значај рециклаже (изучава се од петог до осмог разреда)		Управљање отпадом и рецикажа (четврти разред)	Најчешће угрожене биљке и животиње и њихова заштита (мали пројекти)		

18. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Процес учешћа младих у демократским процесима и активностима захтева да се они кроз школовање припреме за одговоран живот у демократској заједници, уз поштовање права, укључујући и право на различитост и индивидуалност и разумевање и уважавање повезаности човека и друштвене заједнице. Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе ради обезбеђивања учешће друштвене средине у остваривању циљева, задатака и садржаја рада у школи. Ова сарадња допринослти подизању и развијању културе рада и живљења школе и општине.

Циљеви програма сарадње са локалном самоуправом су:

- Унапређивање образовно-васпитног рада, резултата тог рада и општег културног и образовног нивоа живота и рада у друштвеној средини;
- Активно деловање на младе у својој локалној средини;
- Анимирање све чиниоце да стварају материјалне и друге услове за рад у школи;
- Неговање сарадничког духа и стицање знања о карактеристикама одређених послова и радних места.

Исходи програма сарадње са локалном самоуправе су::

- Развијање свести о сопственој друштвеној улози и јачање сопственог идентитет;
- Оснаживање за учествовање у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице;
- Стицање знања о карактеристикама одређених послова и радних места;
- Разумевање света рада и пословања из перспективе друштва.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм сарадње са локалном самоуправом::

- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности, као темеља демократског друштва; активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

  Сарадња се ГО Врачар се остварује кроз свакодневне контакте директора и општине, образовну подршку општине школи, кроз учешће ученика у разним тематским предавањима, учешће у Данима европске баштине, кроз прославу Дана школе, школске и општинске славе, кроз подршку ученика наше школе акцији посвећеној безбедности деце у саобраћају, кроз одржавање рачунара и пратећих система за подршку коришћења рачунара у настави, кроз активности општинског савета родитеља, кроз доделу награда ученицима, носиоцима диплома „Вук Караџић“ и кроз финансијску подршку ГО Врачар школи.

19. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Сарадња са породицом представља један од кључних стубова развоја квалитетног васпитно-образовног процеса у ОШ „20. октобар“. Програм је конципиран као стратешки оквир који превазилази традиционалне облике комуникације и усмерен је ка изградњи истинског партнерства између школе, ученика и родитеља, а све у циљу стварања подстицајног, сигурног и стимулативног амбијента за развој сваког детета. Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Родитељи се укључују у све аспекте функционисања школе Родитељи су укључени у образовно-васпитни рад школе кроз сарадњу са одељенским старешинама, предметним наставницима, стручним сарадницима, помоћницима директора и директором школе.

Успешна школа почива на искреном партнерству и заједништву породице и школе. Свесни да се квалитетно образовање и здрава развојна средина за децу не могу градити без чврстих темеља међусобног уважавања, овај програм ставља у фокус **изградњу и јачање свести о заједничкој одговорности кроз отворено поверење**.

Посебан акценат ставља се на вертикалну и хоризонталну везу поверења:

- **Између управе школе и Савета родитеља** (као кључних носиоца заједничких одлука и стратешког развоја школе).
- **Између наставника (одељењских старешина) и родитеља** (као директних пратилаца развоја сваког детета).
- У циљу потпуног остваривања партнерства, овај сегмент програма наглашава да **учешће родитеља у животу и раду школе представља обавезу и одговорност која укључује активно учешће и сарадњу** у доменима који су од суштинског значаја за функционисање установе, безбедност и напредак ученика.
- Поверење се не гради само кроз дијалог, већ и кроз преузимање заједничке одговорности у кључним ситуацијама када је школама неопходна пуна подршка породице.

СУШТИНСКИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Успостављање атмосфере психолошке сигурности у којој родитељ није само формални учесник, већ активни сарадник и сапутник школе.
- Јачање дијалога и транспарентности у раду између управе школе и представника Савета родитеља како би се све одлуке доносиле уз пуно узајамно разумевање.
- Превенција и отклањање дистанце између наставника и породице кроз правовремену, искрену и конструктивну комуникацију пре настанка евентуалних проблема.
- Развој културе дијалога која почива на емпатији, поштовању професионалног интегритета наставника и улоге родитеља као примарног васпитача.
- Укљученост у различите аспекте школског живота ради унапређивања образовно-васпитног процеса;
- Адекватно подржавање и подстицање развоја ученика;
- Уапређивање квалитета васпитања и образовања;
- Формирање партнерског односа и добре комуникације између родитеља и запослених;
- Пружање правовремених, јасних и потпуних информација од значаја за образовање, васпитање и индивидуални развој ученика.

Исходи програма сарадње са породицом су:

- Подела одговорности школе и родитеља у реализацији свих сегмената школског живота;
- Решавање конфликата међу ученицима, смањење броја изостанака и дисциплинских проблема;
- Боља информисаност о резултатима и напредовању ученика и о критеријумима оцењивања за сваки предмет;

- Помоћ родитеља у реализацији програмских задатака школе.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм сарадње са породицом:

- Одговоран однос према себи и својој породици – разуме да је породица стуб развоја сваког детета; самокритички процењује свој рад и понашање; разуме потребу преношења информација и стварања узајамног поверења; усваја породичне вредности и ставове.

- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; оспособљен је да самостално планира, организује, спроводи иучење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; негује и развија лична интересовања.

Облици сарадње са породицом, пре свега са родитељима реализоваће се кроз следеће целине:

ОБЛАСТИ	САДРЖАЈ- АКТИВНОСТИ	ОБЛИЦИ САРАДЊЕ
ИНФОРМИСАЊЕ	- Родитељи могу присуствовати наставним часовима једном месечно у оквиру Отвореног дана школе - Одељењске старешина информише родитеље о напредовању, понашању, успеху и изостанцима ученика - Предматни наставници информишу родитеље о раду и напредовању ученика - Директор и помоћници директора информишу родитеље о њиховим правима, о законским актима, о активностима и раду школе - Усмено и писмено обавештавање о о напредовању ученика, успену, дисциплими, о правима и обавезама родитеља, о законским одредбама, одлукама и активностима школе - Информисање о свим одлукама школе и активностима везаним за напредовање и успехе ученика	- Организација отвореног дана школе сваког месеца; - Дан индивидуалних састанака наставника и родитеља, сарадња родитеља са одељенским старешином (самоиницијативно или по позиву); - Дан отворених врата предметних наставника; индивидуална сарадња родитеља са предметним наставницима (самоиницијативно или по позиву); - Дан отворених врата директора и помоћника директора; индивидуална срадња родитеља са директором и помоћником директора (самоиницијативно или по позиву); - Родитељски састанци; - Сајт школе, огласнаа табле и панои.

САВЕТОВАЊЕ	- Саветодавни рад спроводе одељењски старешина, предметни наставници, директор, помоћник директора, психолог, педагог и логопед школе, најчешће индивидуално, а по потреби и са групом родитеља, изузетно и са осталим члановима породице - Појачан васпитни рад одељењског старешине, стручних сарадника и директора школе када је то потребно - Консултације са родитељима о најразличитијим питањима из живота и рада школе - Изјашњавање родитеља у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом и њихових сугестија око побољшања сарадње - Присуствовање састанцима, давање предлога, изношење мишљењаписање извештаја, стручна помоћ родитеља - Представљање занимања родитеља на часовимаодељењског старешине и на сајму занимања	- Отворена врата; родитељски састанци; индивидуални и групни састанци - Укључивање родитеља у решавање васпитних и васпитно – дисциплинских прекршаја ученика - Савет родитеља школе - Анкетирање родитеља у процесу самовредновања рада школе путем изабране платформе ради лакше обраде података - Представници родитеља у Тиму заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања; Тиму за инклузивно образовање, Тиму за самовредновање, Тиму за обезбеђивање квалитета и развој установе и у Стручном активу за развојно планирање и другим тимовима школе - Укључивање родитеља у процес професионалне оријетације ученика
УКЉУЧИВАЊЕ У НАСТАВНЕ И ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	-Присуствовање родитеља образовно-васпитном раду - Укључивање родитеља у реализацију тематског планирања - Родитељи узимају учешћа у организацији и реализацији ваннаставних активности: помоћ у организацији наступа, такмичења учешће у вашарима, креативним радионицама и сл - Учешће у приредбама и прославама - Заједничка организацоја спортског дана; - Предавања родитеља из домена њихове струке, као што су: представљање занимања (професионална оријентација из области здраственог образовања и васпитања (здравствена превенција) -Учешће у реализацији инклузивног образовања –израда	- Дан отворених врата школе - Наставни процес - Организација догађаја у оквиру ваннаставних активности и културне и јавне делатности школе - Професионална оријентација ученика; -Заједнички рад на ИОП-у и праћење тог рада.

	индивидуалног образовног плана, праћењу ученика и сл.	
КОНСУЛТОВАЊЕ ОКО ДОНОШЕЊА ОДЛУКА – БЕЗБЕДНОСНИХ, НАСТАВНИХ, ОРГАНИЗА-ЦИОНИХ И ФИНАСИЈСКИХ ПИТАЊА	--Учешће родитеља у избору дестинација за извођење екскурзије и наставе у природи, изборних предмета, обавезних слободних наставних и ваннаставних активности - Савети, запажања, примедбе, похвале у вези свих аспеката живота и рада у школи - Учешће родитеља у активностима у вези са Развојним планом, борбом против насиља, реализацијом пројеката и сл - Учешће родитеља у евалуацији после посета и излазака (два пута годишње).	- Савет родитеља - Представници родитеља у Школском одбору - Родитељски састанци; - Анкетирање у погледу задовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија; - Анкетирање родитеља о задовољству током присуствовања образовно-васпитном раду.

20. ПРОГРАМ ПОСЕТА,ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Школа организује екскурзије, наставу у природи и полудневне излете ради савладавања и усвајања дела наставног програма непосредним упознавањем појава и односа у природној и друштеној средини. Овим облицима образовно-васпитног рада ученици упознају културно, историјско и духовно наслеђе и привредна достигнућа свог народа и националних мањина своје земље. На овај начин подстиче се дружење ученика у другачијим околностима од школских и на тај начин развијају социјалне односе - другарство, поверење, сарадњу, узајамну солидарност. Настава у природи је облик образовно-васпитног рада, којим се остварују обавезни наставни предмети, изборни предмети, пројектна настава и ваннаставне активности из плана и програма наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања – у климатски погодном месту из здравствено – рекреативних и образовно – васпитних разлога.

Екскурзија је облик образовно – васпитног рада који се остварује ван школе.

Циљеви организовања наставе у природи и екскурзија:

Циљеви наставе у природи су:

- очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја;
- стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена;
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном и друштвеном окружењу;
- развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе;
- социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу;
- развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима;
- развијање способности сагледавања развоја привредних могућности краја, односно региона који се обилази.

Циљеви екскурзија су:

- непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини,
- упознавање кулурног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно– васпитне улоге школе.

Задаци наставе у природи и екскурзија

Задаци наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и школског програма и сатавни су део годишњег плана рада школе.

Задаци који се остварују реализацијом програма наставе у природи су:

- побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика;
- задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром;
- очување природне дечје радозналости за појаве у природи и подстицање интересовања и способности за њихово упознавање кроз одговарајуће активности;
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности у конкретним природним и друштвеним условима;
- подстицање самосталности у процесу стицања знања кроз непосредне истраживачке задатке;
- развијање свести о потреби заштите, неговања, чувања и унапређивања природне и животне средине и изграђивање еколошких навика;
- упознавање природно-географских, културно-историјских знаменитости и лепоте места и околине;
- упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева;
- упознавање разноврсности биљног и животињског света појединих крајева, уочавање њихове повезаности и промењивости;
- упознавање са карактеристикама годишњих доба у природи и смењивањем временских прилика;
- развијање способности сналажења тј. оријентсања у простору и времену;
- оспособљавање ученика за безбедан и правилан боравак у природи;

- развијање правилних хигијенско-здравствених навика и подстицање самосталности у обављању личне хигијене и бриге о себи,
- подстицање и стварање навика за неговање редовне физичке активности и за што чешћи боравак
- формирање навика редовне и правилне исхране;
- навикавање на правилно смењивање рада, одмора и сна;
- разумевање и уважавање различитости међу појединцима;
- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима кроз одговарајуће активности.

Задаци екскурзија су:

- проучавање објеката и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима;
- развијање интересовања за природу и еколошке навике;
- упознавање начина живота и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивног односа према: националним, кулурним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Исходи организовања излета, екскурзија и наставе у природи су:

- Развијање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва;
- Успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика међусобно;
- Навика практиковање здравих стилова живота;
- Усвајање здравих живорних навика, правиног држања тела, хигијене и бриге о сопственом здрављу;
- Развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња;
- Развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора;
- Оснаживање ученика у професионалном развоју;
- Подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање;
- Развијање способности оријентације у простору.
- Развијање истраживачког духа, критичког мишљења и способност посматрања појава и процеса у природном и друштвеном окружењу.
- Унапређење психофизичке способности кроз свакодневне физичке активности, шетње, спортске програме и боравак на чистом ваздуху;

Начин остваривања програма наставе у природи, екскурзија и излета

Начин извођења наставе у природи, екскурзија и излета захтева прецизно планирање, стручну припрему и организацију у складу са законским прописима и Годишњим планом рада школе:

- Настава у природи је саставни део Школског програма и Годишњег плана рада школе. Реализује се на основу посебног оперативног плана који разрађује васпитне и образовне циљеве, методе рада и временски распоред активности.
- Методе рада наставе у природи: непосредно посматрање, истраживачке методе, теренски рад, практичне радионице, студије случаја и тематски дани.
- Комбиновање индивидуалног, групног и фронталног рада у зависности од конкретних садржаја (ботаничке шетње, посете културно-историјским споменицима, спортско-рекреативне активности).
- **Безбедност, здравствена заштита и административна процедура:**

  - Обезбеђивање свих услова у погледу безбедности ученика, лиценцираног смештаја, исхране, присуства лекара и пратње стручних сарадника и наставника.

  - Прибављање претходне писане сагласности родитеља/старатеља и спровођење свих прописаних процедура преко органа управљања школе

- **Вредновање (евалуација):**

  - Континуирано праћење учешћа и ангажовања ученика током трајања програма.
  - Анализа и евалуација реализације програма од стране наставника, стручних сарадника и родитеља након завршетка наставе у природи, у циљу унапређења наредних активности.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм излета, екскурзија и наставе уприроди:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи релултате рада.
- Комуникација -познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену, писану, електронску итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе;

активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада.

- Одговоран однос према здрављу - примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције; брине се о личној хигијени и хигијени простора; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Естетичке компетенције – може да препозна естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Садржаји наставе у природи и екскурзија

Садржаји наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења из којег се издвајају они садржаји који су погодни за остваривање циљева и задатака наставе у природи, а одговарају условима у којима се она реализује. Садржаји појединих предмета експлицитно или имплицитно упућују на погодност овог облика образовно-васпитног рада.

Могуће дестинације наставе у природи: Сокобања, Врњачка Бања, Матарушка Бања, Луковска Бања, Пролом Бања, Златибоор, Рудник, Сирогојно, Златар, Копаоник, Ариље, Кушићи, Тара, Дивчибаре, Авала, Гучево, Орашац, Гуча, Стара планина, Гоч, Крупањ, Ивањица, Голија, Тршић, Виминацијум, Ртањ, Фрушка гора, Гостиље, Брзеће.

Садржаји екскурзија остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Садржаји екскурзија у првом циклусу основног образовања и васпитања су посебно:

- уочавање облика рељефа и површинских вода у околини и природно-географских одлика Републике Србије;
- посматрање карактеристичних биљака и животиња и обилазак њихових станишта;
- посете заштићеним природним подручјима уз обилазак националних паркова, резервата, споменика природе;
- упознавање с прошлошћу и културном баштином завичаја и отаџбине уз обилазак музеја, културно-историјских споменика, етно-села, спомен-кућа знаменитих људи;
- развијање способности оријентације у простору и времену;
- обилазак привредних друштава и јавних предузећа;

- обилазак разних типова пољопривредних површина;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

Садржаји екскурзија у другом циклусу основног образовања и васпитања су посебно:

- упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Републике Србије (планине, реке, језера, бање, биљни и животињски свет, заштићени природни објекти и национални паркови, становништво, народи и етничке заједнице и др.);
- обилазак праисторијских, античких, средњевековних, нововековних и локалитета савременог доба;
- обилазак установа културе у Републици Србији;
- обилазак привредних друштава и јавних предузећа ради упознавање са различитим делатностима људи и заштитом животне средине;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

За ученике једног разреда екскурзија се сваке године организује у другом подручју Републике Србије.За ученике седмог и осмог разреда, екскурзија се може организовати и у Републици Српској.

20.1. ЕКСКУРЗИЈЕ ЗА УЧЕНИКЕ ОД I ДО VIII РАЗРЕДА

Регија	Назив регије	Дестинације
1.	АП ВОЈВОДИНА (Срем, Банат, Бачка)	Бачки Петровац, Кулпин, Сремска Каменица, Фрушкогорски манастири, Сремски Карловци, Сремска Митровица, Вршац, манастир Месић, Бела Црква, Делиблатска пешчара, Царска бара, Ечка, Дворац Каштел, Бечеј, Дворац Фантаст, Палић, Суботица, Мали Иђош, Ковачица, Идвор, Зрењанин, Тигањица, Нови Сад, Петроварадин, манастир Ковиљ, Сомбор, Зобнатица, Келтско село Инђија,
2.	ЗАПАДНА СРБИЈА са Таром	Засавица, Текериш, Троноша, Тршић, Бранковина, Ваљево, Дивчибаре, Ћелије, Лелић, Градац, Струганик, Дрвенград, Шарганска осмица, Мокра Гора, Тара, Перућац, Манастир Рача
3.	ЈУГОЗАПАДНА СРБИЈА (Златибор, Златар, Увац)	Златибор, Сирогојно, Златар, Сопоћани, Милешева, Ђурђеви Ступови, Ивањица, Бајина Башта, Бања Ковиљача
4.	ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА (Шумадија и Поморавље)	Деспотовац, Свилајнац, Ресавска пећина, Водопад Велики Бук, Раваница, Манасија, Аранђеловац, Топола, Опленац, Орашац, Каленић, Шумарице, Крагујевац, Таково, Горњи Милановац, Манастир Врањевшница,

		Виминацијум, Крушевац, Лазарица, Љубостиња, Ћуприја, Пожаревац, Љубичево, Црква Покајница, Рудник, Овчарско-кабларска клисура
5.	ИБАРСКО-КОПАОНИЧКИ КРАЈ	Студеница, Жича, Врњачка Бања, Каленић, Гоч, Копаоник, Сокобања, манастир Градац, Рашка, Нови Пазар
6.	ЈУЖНА СРБИЈА (Ниш, Врање)	Ниш, Пролом Бања, Ђавоља варош, Врање, Лесковац, Прохор Пчињски
7.	ИСТОЧНА СРБИЈА са Ђердапом	Сребрно језеро, Смедерево (тврђава), Гамзиград Феликс Ромулијана, Голубац, Лепенски вир, Доњи Милановац, Ђердап, Кладово, Мајданпек, Рајкова пећина, Борско језеро, Неготин, Зајечар
8.	БЕОГРАД и околина	полудневни излети – програм обилазака културних знаменитости Београда и његове околине, Пећинци – манастир Фенек – Салаш Стремен

20.2. ОБИЛАЗАК БЕОГРАДА - ПРЕСТОНИЦЕ СРБИЈЕ

програм обилазака културних знаменитости Београда и његове околине *(полудневни излети)*:

Дом Народне скупштине, Народно позориште, Народни музеј, Београдска тврђава, Опсерваторија, Војни музеј, Музеј Српске православне цркве, Музеј Првог српског устанка-Конак кнеза Милоша, Конак књегиње Љубице, Народна библиотека, краљевски дворови на Дедињу, Музеј града, Старо сајмиште, Етнографски музеј, Педагошки музеј, Музеј Вука и Доситеја, Саборна црква, Храм Светог Саве на Врачару, Палата науке, Црква Светог Марка, Манастир Раковица, Винча, Природњачки музеј, Ботаничка башта „Јевремовац“, зоолошки врт, Музеј Југословенске кинотеке, Војни музеј, Музеј Николе Тесле, Музеј савремене уметности, Музеј ваздухопловства, Музеј науке и технике, Историјски музеј, Акваријум и тропикаријум Топчидер, Музеј афричке уметности, Пионирски град, Пољопривредно добро Радмиловац, Фабрика Соко Штарк, Ада Циганлија, Ташмајдански парк, Кошутњак, обилазак Београда са река, Делиблатска пешчара, Космај, манастир Тресије, Авала, Шупља стена, Јајинци, Јаково, Винча, Панчево, Инђија – Келтско село, Пећинци – Музеј хлеба, Купиново, манастир Фенек – Салаш Стремен, Бојчинска шума, Белегиш.

20.3. СТУДИЈСКА ПУТОВАЊА И ПОСЕТЕ ЗА УЧЕНИКЕ И ЗАПОСЛЕНЕ

Студијска путовања и посете у ОШ„20. октобар“ представљају драгоцен сегмент ваннаставних и развојних активности који подједнако третира ученике и запослене као кључне актере школског живота. Ови програми спајају едукативне, културне и социјалне циљеве, стварајући простор за непосредно искуство, амбијенталну наставу, ширење хоризоната и јачање заједништва ван редовних учионица. Систематским планирањем студијских путовања како за децу, тако и за наставнике, школа потврђује своју посвећеност континуираном учењу, унапређењу међуљудских односа и изградњи подстицајног окружења.

Студијска путовања и посете за ученике у ОШ „20. октобар“ представљају саставни и изузетно важан део васпитно-образовног процеса који превазилази класичне оквире учионице. Циљ ових програма је да ученицима омогуће директно истраживачко искуство, спајање теоретских знања са праксом и темељно упознавање културно-историјског и природног наслеђа. Кроз тематске обиласке музеја, научних центара, археолошких налазишта и заштићених подручја, ученици развијају радозналост, критичко мишљење и студијски приступ према свету који их окружује. Посебан акценат стављен је на развој социјалних вештина, вршњачке солидарности, емпатије и међусобног уважавања ван школских клупа. Учешће у овим активностима подстиче код деце осећај припадности заједници, као и одговоран став према животној средини и националној баштини. Садржаји су пажљиво креирани тако да прате наставне садржаје и одговарају узрасним потребама ученика. На овај начин, школа пружа снажан подстицај за свеукупни лични, сазнајни и интелектуални развој сваког ученика. У

Стручна усавршавања, посете и путовања за запослене у ОШ „20. октобар“ осмишљена су као кључни инструмент за професионални развој, унапређење квалитета рада и јачање тима. Програм омогућава наставницима и стручним сарадницима да кроз непосредне посете значајним културним, образовним и историјским центрима прошире своје хоризонте и осавремене наставне праксе. Заједничка студијска путовања представљају изузетну прилику за размену искустава, добре праксе и унапређење међусобне комуникације међу колегама. Боравак у инспиративном окружењу и природи доприноси психофизичкој регенерацији запослених, смањењу професионалног стреса и стварању подстицајне радне атмосфере. Неговање позитивне колективне климе директно се рефлектује на квалитет васпитно-образовног процеса и целокупну организацију рада школе. Уз подршку управе и синдикалне организације, ови програми се континуирано планирају како би одговорили на стварне потребе запослених. На овај начин се гради снажан, сложан и мотивисан колектив спреман да одговори на све изазове савременог образовања.

Циљеви студијскихпосета и путовања

- Омогућавање ученицима да стечена теоретска знања из историје, географије, биологије, уметности и других наставних предмета непосредно доживе, истраже и повежу са праксом на аутентичним локалитетима (музеји, научни центри, заштићена природна добра и културно-историјски споменици).
- Подстицање радозналости, аналитичког посматрања света и развијања студијског приступа према културном и природном наслеђу.
- Развој вршњачке солидарности, тимског духа, међусобног уважавања и толеранције кроз заједничке активности ван школских клупа.
- Изградња одговорног односа према животној средини, очувању природе и поштовању националне и светске културне баштине.
- Подстицање самосталности, одговорности и самопоуздања код ученика кроз боравак и снажне позитивне доживљаје у новом окружењу.

- Проширивање личних и стручних хориЗОната кроз непосредно упознавање са новим образовним, културним и научним праксама, локалитетима и методама рада.
- Изградња снажне међусобне повезаности, добре комуникације и колективне солидарности међу наставницима и стручним сарадницима у стимулативном ванрадном окружењу.
- Смањење професионалног стреса, обнављање радне енергије и подстицај за креативност кроз боравак у природи

Задаци студијских посета и путовања:

- **Примена стеченог знања у пракси:** Ученици имају прилику да виде како изгледају у пракси појмови, процеси и објекти о којима су учили у учионици (нпр. историјски споменици, геолошки формације, привредни објекти, уметничке галерије).
- **Развој критичког мишљења и посматрања:** Анализом теренских услова, архитектуре, природе или друштвеног окружења, ученици развијају способност повезивања чињеница и доношења закључака.
- **Социјализација и тимски рад:** Боравак ван школе у неформалнијем окружењу подстиче јачање међусобних односа, развој емпатије, солидарности, комуникације и тимског духа међу вршњацима.
- **Кулутуролошко и лично обогаћивање:** Упознавање са различитим културама, традицијама, начинима живота и историјским наслеђем шири општу културу ученика и развија код њих толеранцију и поштовање различитости
- **Подстицање самосталности и одговорности:** Ученици уче како да управљају својим временом, воде рачуна о сопственој и туђој безбедности, и преузимају одговорност за своје поступке током путовања.
- **Остваривање образовно-васпитних циљева:** Провера, проширење и продубљивање наставних садржаја кроз непосредно искуство и демонстрацију на терену.
- **Методолошко иновање наставе:** Коришћење активних метода учења (истраживачки рад, посматрање, интервјуисање, рад у групама на терену) које нису увек изводљиве у класичној учионици.
- **Боље упознавање ученика:** Процјена понашања, динамике у одељењу и индивидуалних карактеристика ученика у другачијим, опуштенијим или изазовнијим околностима.
- **Организациона и безбедносна одговорност:** Планирање путовања, координација са туристичким агенцијама, праћење протокола безбедности и брига о здрављу и сигурности сваког ученика током трајања путовања.
- **Мотивација и инспирација:** Подстицање радозналости код ученика и стварање позитивне атмосфере која олакшава усвајање знања и дугорочно памћење градива.

Напомена: Успешно студијско путовање увек има прецизно дефинисан план, унапред припремљене задатке за ученике (нпр. израда теренског дневника, прикупљање материјала) и обавезну завршну анализу након повратка у школу.

Исходи:

- **Проширени и трајнији фонд знања:** Ученици успешно повезују теоретске садржаје из различитих предмета (интердисциплинарност) са конкретним примерима из стварности, чиме се знање дугорочније памти.
- **Развијене специфичне вештине:** Оспособљени су за посматрање, дешифровање културно-историјских споменика, коришћење мапа или оријентацију на терену, у зависности од циља путовања.
- **Унапређене социјалне и комуникацијске компетенције:** Побољшана је сарадња у тиму, развијена је већа толеранција према различитостима, као и способност јасног изношења сопствених утисака и запажања.
- **Изграђен став и систем вредности:** Развијена је свест о значају очувања културног и природног наслеђа, као и еколошка одговорност кроз непосредан боравак у заштићеним подручјима или институцијама.
- **Повећан ниво самопоуздања:** Ученици су самосталнији у свакодневним ситуацијама ван породичног и школског окружења, способнији да преузму личну одговорност.

- **Реализовани курикуларни циљеви:** Успешно остварени образовни исходи предвиђени наставним планом и програмом на интерактиван и савремен начин.
- **Васпитни ефекти и унапређена клима у одељењу:** Изграђени квалитетнији, хуманији и отворенији односи на релацији наставник–ученик и ученик–ученик, што позитивно утиче на дисциплину и рад у редовној настави.
- **Методолошко усавршавање:** Стечено искуство у примени облика рада ван учионице (истраживачка настава, теренски рад), које се може користити у даљој пракси.
- **Повратна информација о напредовању ученика:** Прецизнији увид у практичне способности, интересовања и скривене потенцијале појединих ученика који можда не долазе до изражаја у класичним школским клупама.

Начин остваривања програма студијског путовања обухвата методичко-организационе припреме, фазе реализације и завршну евалуацију. Да би путовање остваривало своју образовно-васпитну функцију, реализује се кроз три кључне фазе:

Припремна фаза:

- Доношење програма од стране стручних већа, усвајање одлука од стране Школског одбора, прибављање сагласности родитеља, закључивање уговора са туристичком агенцијом или директним посредништвом школе, и прикупљање свих неопходних сагласности и извештаја (здравствене листе, обавештавање Школске управе).
- Упознавање ученика са циљевима, задацима и маршрутом путовања кроз редовне часове (историје, географије, биологије, итд.). Подетаљано се пролазе садржаји са којима ће се ученици сусрести на терену како би припрема била когнитивно утемељена.
- Ученици се деле у мање групе или им се задају индивидуални задаци (израда мини-истраживања, фотографисање одређених објеката, попуњавање теренских листова или дневника).
- Јасно дефинисање кућног реда, безбедносних протокола, обавеза током путовања и рокова за извршење задатака.
- Подела задужења и одговорности

Фаза реализације:

- **Интерактивно учење на терену:** Примена метода посматрања, описивања, интервјуисања и директног суочавања са објектима изучавања (музеји, манастири, археолошки локалитети, заштићена природна добра).
- **Стручно вођење:** Комбинација водича туристичке агенције и стручног вођства наставника који усмеравају пажњу ученика на кључне образовне садржаје.
- **Организација времена и динамике:** Поштовање сатнице, динамике обилазака, као и обезбеђивање слободног времена за социјализацију, одмор и слободне активности ученика.
- **Континуирано праћење безбедности и дисциплине:** Наставници и водичи непрекидно надгледају групу, брину о здравственом стању ученика и одржавају комуникацију са родитељима или управом школе по потреби.

Завршна фаза:

- **Евалуација и анализа:** Сумирање утисака са ученицима, анализа остварености постављених задатака и исхода кроз упитнике или разговоре.
- **Презентација резултата рада:** Израда ученичких радова (паноа, презентација, блогова, или изложбе фотографија) који се могу представити на нивоу одељења, школе или на сајту установе.
- **Извештавање:** Подношење извештаја стручним органима школе, Школском одбору и директору о реализацији путовања, финансијском извештају и оствареним ефектима.

Важна напомена: Успешност начина остваривања програма почива на пажљивој синхронизацији свих учесника — од управе школе и наставника, преко родитеља и ученика, па све до спољних партнера и лиценцираних туристичких организатора.

Кључни правци и тематски стубови реализације:

Током четворогодишњег периода, развој програма студијских путовања темељи се на четири стратешка правца у РС који ће се фазно уводити у годишње планове рада:

- **Интеграција са научним институцијама и центрима изврсности:** Успостављање и јачање сарадње са истраживачким станицама (попут ИС Петница), научним клубовима и институтима у циљу упознавања ученика са методологијом научног стваралаштва и савременим технологијама.
- **Теренске природне лабораторије и екологија:** Коришћење заштићених природних добара, националних паркова и геоморфолошких локалитета у Србији као директних ресурса за проучавање биодиверзитета, екологије и одрживог развоја.

- **Археолошки и праисторијски локалитети (Истраживање хипотеза):** Обиласци значајних културно-историјских локалитета (Лепенски Вир, Виминацијум, Царичин град, Винча и др.) ради развоја историјске свести и вештина постављања и тестирања научних хипотеза о развоју раних цивилизација.
- **Стратешко-архитектонски комплекси и културна баштина:** Проучавање средњовековне српске државности, фортификационе архитектуре (нпр. долина Ибра и средњовековни градови и др.) и традиционалног народног градитељства.

Кључни правци и дестинације ван граница РС: У циљу припреме ученика за изазове савременог глобалног друштва, четворогодишњи развојни план школе обухвата постепено ширење дестинација за студијска путовања на ниво целе Европе и шире. Програми обухватају тематске области, почевши од земаља из окружења и региона Западног Балкана, преко Мађарске, Аустрије и Источне Европе, па све до еколошких и технолошких истраживања у Скандинавији и Бенелуксу, историјско-уметничких и поморских центара Западне и Југозападне Европе (Француска, Шпанија, Португалија) и глобалних научно-образовних центара. Ови програми се реализују кроз пројектну наставу, међународну сарадњу и циљане студијске туре за напредне истраживачке групе ученика, уз отвореност концепта ка било којој дестинацији широм света која доприноси остваривању образовно-васпитних циљева установе.

Програм студијских путовања и посета запослених: Студијска путовања запослених у школама пружају изузетну прилику за успостављање директне сарадње са образовним установама, локалним институцијама и министарствима. У земљама региона акценат је на умрежавању са братским школама, обиласци значајних локалитета ултурног, географског и историјског значаја, док се у европским центрима остварују контакти са културним центрима, музејима, научним институтима, установама образовања и другим важним институцијама кроз заједничке пројекте, активности и др. Поред институционалног повезивања, ове посете пружају потпуну слободу да се у сопственој организацији планирају обиласци разних локалитета, чиме се активно истражују традиција, различите културе и значајне историјске знаменитости. На глобалном нивоу, све то заокружује дугорочне партнерске односе који спајају стручну размену, лична истраживања културног наслеђа и снажан међукултурни дијалог. Уједно, заједнички боравци ван радног окружења представљају врхунски тим билдинг који значајно јача међусобно поверење, солидарност и тимски дух колектива. На глобалном нивоу, све то заокружује дугорочне партнерске односе који спајају стручну размену, лична истраживања културног наслеђа и снажан међукултурни дијалог.
Напомена: Годишњим планом рада ће се детаљније представити планиране посете ученика и запослених (дестинације, локалитети, време реализације, активности, носиоци активности и др.)

Студијске посете за ученике и запослене:

- **ЕКСПО 2027**

Студијска посета изложби Експо 2027. јесте организована посета ученика основних и средњих школа, односно планирана активност којом се доприноси остваривању циљева и исхода образовања и васпитања на нивоу разреда или циклуса, односно на нивоу образовања и васпитања. Предметна студијска посета није алтернатива екскурзији или настави у природи.

Изложба Експо 2027 Београд је међународна изложба која се организује под окриљем Међународног бироа за изложбе (BIE). Као таква, Експо 2027 представља значајан догађај глобалног карактера, на којем земље, привредни субјекти и организације представљају свој одговор на специфичну тему изложбе. Експо 2027 биће јединствена платформа за промовисање културног, научног, спортског и економског потенцијала земље домаћина и осталих држава учесница. Експо 2027 ће се одржати у Београду, од 15. маја до 25. августа 2027. године. Место одржавања догађаја је посебно дизајнирани простор у Сурчину, у близини Аеродрома Никола Тесла. Тема Експа 2027 је „Игра(ј) за човечанство: спорт и музика за све", са фокусом на то како игра, спорт и музика доприносе људском развоју, напретку и јединству. Кроз три тематске целине: Моћ игре, Игра(ј) за напредак и Играјмо се заједно у оквиру истоимених павиљона, посетиоци ће бити у прилици да истражују како игра подстиче открића, развој креативности и грађење односа. Експо 2027 представља јединствену прилику за ученике да, кроз интерактивне изложбе, истраживачке поставке и тематске програме, ученицима, наставницима и професорима обезбеди разноврсне могућности учења, истраживања и стваралаштва и професионалног развоја. Образовно-васпитна функција изложбе огледа се у програмима којима се кроз игру, музику и спорт јача сарадња и разумевање, промишљају и изналазе нова решења за изазове данашњице са којима се човечанство суочава, отварају питања бриге о добробити појединца, његовог односа према сопственом здрављу и природи, промовише зближавање заједница и усмерава ка заједничкој бризи за будућност и проналажење одрживих решења.

Циљ и задаци студијске посете ЕКСПО 2027

Студијска посета изложби ЕКСПО 2027 ученицима пружа додатну прилику за јачање постојећих и стицање нових знања и искустава, као унапређење стваралачког изражавања, кроз разноврсне могућности за упознавање и истраживање различитих подручја људског сазнања, делања и културе и различитих начина грађења и изражавања значења. Полазећи од централне теме изложбе, ученици ће бити у прилици да истражују како игра подстиче открића, развој креативности и грађење односа. У том смислу је основни циљ студијске посете подршка остваривању законом прописаних основних циљева образовања и васпитања. Изложба, на тему „Игра(i) за човечанство: спорт и музика за све", представља јединствену прилику за основне и средње школе да кроз организоване студијске посете ученицима понуде учење засновано на непосредном искуству и савременим друштвеним темама. У свету у коме игра, креативност и сарадња покрећу иновације, ученици имају прилику да кроз интерактивне изложбе, истраживачке поставке и тематске програме упознају начине на које се нова знања стварају и примењују. Убрзани технолошки развој мења начин на који учимо, због чега је важно омогућити ученицима сусрет са савременим идејама, професијама и праксама које обликују будућност.

Кроз тему игре као иновативног одговора на изазове данашњице са којима се човечанство суочава, изложба Експо 2027 Београд промовише свеобухватан интердисциплинаран приступ заснован на активном укључивању различитих актера. Овакав концепт подстиче учење кроз искуство и сарадњу, интегришући принципе STEAM приступа (наука, технологија, инжењерство, уметност и математика) чиме се ствара окружење за развој знања и иновативних решења у савременом друштвеном контексту. Игра подстиче развој

критичког размишљања, креативности и сарадње међу ученицима, али њен најважнији аспект је припрема за свет будућности, онај који данас заједнички стварамо, а у који ћемо моћи да завиримо током трајања ове изложбе. Програм организованих школских посета Експа 2027

Београд има за циљ да ученицима свих нивоа образовања омогући јединствено искуство учења у аутентичном међународном окружењу, кроз непосредно упознавање са савременим научним, технолошким, културним и друштвеним достигнућима.

Организоване остваривање образовања и васпитања кроз развој компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и исхода учења предвиђених наставним плановима и програмима. школе.

Циљ и задаци студијске посете су истакнути у годишњем плану рада школе.

У односу на циљеве студијске посете, у складу са узрастом ученика, остварују се следећи задаци:

- упознавање националне и културе других народа;
- проширивање знања ученика кроз непосредан сусрет са савременим научним, уметничким и технолошким садржајима изложбе Експо 2027 Београд;
- развијање вештина комуникације, сарадње и тимског рада кроз заједничке активности током посете и дискусију након посете; - оснаживање ученика за одговорно учешће у друштву кроз активно ангажовање у програмима и упознавање са експонатима изложбе; развијање свести о одговорном односу према здрављу, животној средини и заједници;
- упознавање ученика са савременим токовима рада, занимањима будућим професионалним правцима;
- подстицање креативности и интересовања за уметничке и научне садржаје;
- подстицање критичког размишљања и способности анализе информација.

Студијску посету изложби Експо 2027 Београд организује школа за ученике, наставнике и друге запослене, у складу са годишњим планом рада школе, утврђеним циљем и задацима посете Стручним упутством о организовању студијске посете ученика специјализованој изложби ЕКСПО 2027 БЕОГРАД. Посета је намењена ученицима првог и другог циклуса основног образовања и васпитања, као и ученицима који похађају средње образовање и васпитање. Министарство у сарадњи са организатором Експа 2027 Београд, утврдиће Распоред посета ученика у периоду током трајања изложбе Експо 2027 Београд, почев од 17. маја 2027. године, у неколико циклуса у циљу планирања, праћења и координације активности школа на окружном и републичком нивоу.

Школа својим годишњим планом за школску 2026/2027. годину планира термин реализације једнодневне студијске посете у складу са календаром образовновaспитног рада основних, односно средњих школа за школску 2026/2027. годину и Распоредом посета.

Уколико се студијска посета организује у време наставних дана, настава се надокнађује у складу са школским календаром, годишњим планом рада и планом надокнаде који доноси школа.

У планирању студијске посете интересовањем ученика и родитеља. школа се руководи исказаним Учешће у студијској посети није обавезујуће и бесплатно је за ученике (превоз и улазнице). Школа је дужна да о организацији студијске посете благовремено информише родитеље и прибави одговарајућу сагласност родитеља. Носиоци припреме, организације и извођења студијске посете у име школе су директор школе, одељењски старешина или други наставник кога одреди директор школе. Изузетно, у циљу пружања помоћи ученицима

са сметњама у развоју и инвалидитетом, по одлуци директора у реализацији студијске посете учествује педагошки асистент, односно лични пратилац детета. Директор школе у обавези је да се придржава прописа којима је уређен начин обављања организованог превоза деце

21. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно-образовне и културне активности школе. У њој се прикупља, обрађује и ученицима, наставницима и стучним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори. Библиотека је дужна да у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике. Библиотека као огледало школе и њен прозор у свет омогућава ученицима да овладају вештинама за учење током читавог живота, развија њихову стваралачку машту и оспособљава их да буду одговорни и морални грађани.Стручни сарадник – школски библиотекар, својим стручним ангажовањем, доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у школи реализујући програм рада прилагођен наставним плановима и програмима.

Циљеви програма школске библиотеке су**:**

- Разумевање значаја читалачке културе код ученика
- Развијања и промовисања правилне употребе свих облика извора информација;
- Стварања услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу;
- Развијање сарадње са наставницима, ученицима и њиховим родитељима;
- Праћења и подстицања развоја ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју;
- Пружање помоћи надареним ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима и релевантним институцијама;
- Стварања услова за што непосреднији и једноставнији приступ библиотечком фонду и расположивим изворима информација, и развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности код ученика;
- Планирање набавке литературе и периодичних публикација за ученике, наставнике и стручне сараднике,
- Припремање и организовање културних активности школе;

- Учешће у припремању прилога изради школског часописа и интернет презентације школе.

Исходи програма школеке библиотеке су:

- Развијања и неговања навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника;
- Позитиван однос према културно-историјском наслеђу свога народа, других народа и етничких заједница
- Развијање мотивације за учењем и Оопособљавања за самостално учење и образовање током целог живота;
- Развијање информационе писмености, како би се ученици оспособили за проналажење, анализирање, примену и саопштавање информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо - комуникационих технологија;
- Коришћење савреманих облика и метода рада са ученицима;
- Рад на важности разумевања текста и упућивању на истраживачке методе рада (употреба лексикона, енциклопедија, речника и др.) .

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм рада школске библиотеке:

- Сарадња - ученик развија способност да у сарадњи са другима или да се, као члан групе, ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада.Ученик/ученица: активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација - ученик комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; познаје различитеоблике комуникације и њихове одлике (усмену и писану,*визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.

- Компетенција за учење - компетенција за учење основа је целоживотног учења; ученик треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења, изабере одговарајуће метод,; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; ученик стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања..
- Естетичке компетенције - ученик препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације...), научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву; ученик показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; Ученик препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.

Програм рада школске библиотеке ће се остваривати кроз посебне планове и активности образовно – васпитног рада:

1. Упознавање ученика са радом школске библиотеке и библиотекама у окружењу - На часу у библиотеци ученици се кроз занимљиву презентацију упознају са радом школске библиотеке, правилима која у њој важе, најважнијим библиотекама које ће посећивати и зашто су оне важне, шта је књига и који су њени основни делови, како треба да се чува…). Сви ученици првог разреда се након упознавања уписују у библиотеку и постају њени чланови.

Компетенције: Сарадња, Одговоран однос према околини, Комуникација, Компетенција за учење, Естетичке компетенције

2. Културне активности школске библиотеке - Библиотека се користи и необавезно, као естетски привлачна, културна и подстицајна средина. У њој се организују посебна дешавања као што су изложбе, гостовања писаца и обележавање важних датума разноврсним активностима (Међународног месеца школских библиотека, Међународног дана књиге за децу, Светског дана књиге, Међународног дана писмености...). Библиотекар треба да подстиче читање, које поред образовне има и културну димензију. Читањем књижевних и некњижевних дела која одговарају њиховим потребама и нивоима знања, подстиче се процес социјализације ученика и евидентира њихов напредак.

3. Међународни месец школских библиотека (октобар сваке године) - Међународни месец школских библиотека обележава се у октобру сваке године, а промовише га Међународна асоцијација за школско библиотекарство одређеном темом. У школској библиотеци се обележава организовањем ликовног или литерарног конкурса, изложбама на одређену тему... Компетенције: Естетичке компетенције.

4. Припремање и организовање културних активности школе - књижевне трибине, сусрети, разговори, акције прикупљања књига и завичајне књижне и друге грађе, изложбе, конкурси, обележавање значајних јубилеја везаних за школу и просвету: „Месец књиге“, „Светски дан књиге“, „Дечија недеља“, „Дан писмености“, „Дан матерњег језика“, јубилеј школских библиотека и школских библиотекара и др;

5. Рад са наставницима - Сарадња наставника и библиотекара је неопходна да би се постигао максимум библиотечких услуга. Наставници

који имају напредније и отвореније виђење образовања обично су и активнији корисници библиотеке и они ће се пре определити да изводе наставу у библиотеци и при томе ће се удаљавати од традиционалних наставних метода.
Да би од ученика начинили активне учеснике у процесу учења и омогућили им да стекну вештине самосталног учења, наставници сарађују са библиотеком на следећим пољима:

- Информатичка писменост, развијањем „истраживачког духа“ код ученика и упућивањем да буду критични и креативни корисници информација;
- Рад на пројектима и тимским задацима;
- Мотивација за читање, рад са ученицима свих узраста, са појединцима и групама.

6. Рад са ученицима - Ученици су главна циљна група библиотеке и присутни су у свим горенаведеним активностима**.** Библиотека на њих треба да оставља утисак отвореног, слободног окружења за учење, где ученици могу да раде све врсте задатака, појединачно или у групи, и да се при томе ни на који начин не осећају угроженим. Ученичке активности у библиотеци обухватају:

- Традиционалне домаће задатке;
- Пројектне задатке и задатке при којима треба решити неки проблем;
- Тражење и коришћење информација;
- Израду презентација и материјала који ће се представити наставницима и другим ученицима у одељењу;
- Коришћење интернета и развијање способности лоцирања, сажимања и усвајања информација и нових знања из свих предметних области.

7. Рад са родитељима/законским заступницима ученика - Библиотека може да створи могућности за укључивање родитеља у живот школе. Могу да дају свој допринос програмима промоције читања, тиме што ће у кући мотивисати своју децу за читање, донирати књиге библиотеци.

22. ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

Продужени боравак школе је посебан облик образовно- васпитног рада са ученицима млађих разреда и представља могућност да ученици, поред редовне наставе, проведу у школи још један део дана. У оквиру продуженог боравка организују се следеће активности: игра, културно – уметничке и спортске активности, учење, израда домаћих задатака и извршавање других обавеза ученика у безбедном окружењу и под надзором наставника. Групе у продуженом боравку су формиране према разредима и сменама ученика. Наставници задужени за рад у продуженом боравку редовно сарађују са насртавницима разредне наставе. Сам рад у продуженом боравку усклађен је са образовно – васпитним задацима у редовној настави. У продуженом боравку ученици се оспособљавају да активно учествује у процесу организације рада. Код ученика се развијају позитивни међуљудски односи кроз дружење, договарање и помоћ вршњацимау.

Циљеви рада продуженог боравка су:

- Стварање радних навика, развијање осећања за колектив, социјализација, развијање одговорности према обавезама, развијање одговорности према себи, другима и према раду;
- Поштовање програмске структуре рада школе, развијање колективног духа, развијање потребе за додатним радом и вежбањем;
- Пружање индивидуалне помоћи појединим ученицима;
- Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- Развој мотивације за учењем и оспособљављње за самостално учење и образовање током целог живота;
- Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;

Исходи рада продуженог боравка су:

- Оспособљеност за самостално учење;
- Неговање спортског духа различитим активностима на отвореном, неговање ликовних, литерарних и музичких склоности код ученика;
- Усвајање културе понашања у школи, трпезарији и на јавном месту
- Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;
- Умеће да се препознају и увиде људска и дечја права и бити способни да се активно учествује у њиховом остваривању;

- Оспособљавање да се ефикасно и конструктивно ради као члан тима, групе, организације и заједнице;
- Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке и информатичке писменисти, неопходне за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова), које ученик развија кроз прогрм наставе продуженог боравка:

- Сарадња - подржава друге да изразе своје погледе; активно учествује у раду групе и поштује правила; одговорно и савесно извршава задате вежбе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада;
- Решавање проблема - оспособљен/оспособљена да у циљу решавања проблемских ситуација селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација; ученик/ученица је мотивисан/мотивисана да реши проблемску ситуацију; проналази и осмишљава решење проблемских ситуација процењује тачност решења и начин решавања; рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих; формулише објашњења и стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са предходним; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Одговоран однос према здрављу - ученик усваја ставоверади очувања и унапређивања психофизичког здравља; Уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очувања здравља.
- Комуникација - комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин, поштујући и уважавајући друге; различити облици комуникације (усмена и писана, преко интернета...); уме јасно да се изразии да уважи саговорника; изражава своје ставове, мишљења и осећања на позитиван начин.
- Компетенција за учење - треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења; има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са интересовањима; способан је да самостално и у сарадњи са другима открива и повезује нова знања

Програм активности продуженог боравка:

Групе ученика продуженог боравка могу се организовати различито:
групе ученика истог разреда и одељења (групе ученика, које се формирају по принципу приподности одељењу),
групе ученика истог разреда, али различитих одељења (групе састављене по принципу могућности и потреба ученика, њиховог нивоа напредовања и темпа којим могу да прате рад),
хетерогене групе ученика 1. и 2. разреда (ученици свих одељења које се формирају по потребама ученика у плавој и црвеној смени.

Продужени боравак у нашој школи, организује се по трећем од три наведена модела рада (групе ученика 1. и 2. разреда, различитих одељења). Критеријуми за формирање група су изражене потребе родитеља ученика за боравак. Свака група има свог учитеља. Учитељи који раде у редовној настави свакодневно се договарају и усклађују своје активности са учитељима из продуженог боравка. У циљу упознавања ученика, као и решавања педагошких ситуација учитељи из продуженог боравка су упућени на континуирану сарадњу са педагогом/психологом школе.

Услови за извођење наставе и активности продуженог боравка:

Рад у продуженом боравку организује се у складу са васпитно-образовним циљевима школе, уз поштовање узрасних, развојних и индивидуалних карактеристика ученика. Да би се настава и пратеће активности успешно реализовале, неопходно је обезбедити одговарајуће материјалне, просторне, кадровске и организационе услове.

Просторни услови подразумевају функционално и безбедно уређен простор који омогућава несметан рад, учење и одмор ученика. Учионице треба да буду довољно осветљене, проветрене и опремљене одговарајућим намештајем прилагођеним узрасту деце. Пожељно је да простор буде подељен на више зона: радни део за израду домаћих задатака, кутак за игру и слободне активности, као и простор за одмор. Активности у продуженом боравку реализује се у свим расположивим просторијама у школи, укључујући и школско двориште. Наставни процес се остварује у просторијама које су прилагођене и опремљене искључиво за остваривање рада продуженог боравка. Током боравка у школи, ученици имају један кувани топли оброк. Простор у којем ученици проводе већи део дана су светли, довољно велики, опремљени аудио-визуелном опремом и дактичким помагалима, малом приручном библиотеком и рачунарима. За разноврсне ученичке активности осигуран је материјал (папири, бојице, хамери, лопте, вијаче друштвене игре...).

Слободне активности у продуженом боравку (тематски су подељене у пет области)**:**

- Дружење и учење - област усмерена на развој социјалних вештина, правилног понашања и међусобног уважавања. Ученици уче о лепом понашању, правилима и обавезама у школи и свакодневном животу, као и о важности сарадње, другарства и толеранције. Кроз разговоре, радионице и заједничке активности развијају свест о својим и туђим емоцијама, уче како да на правилан начин изразе осећања и решавају конфликте, градећи позитиван однос према себи и окружењу;
- Читање и писање - област која има за циљ да помогне ученику да савлада теме прописане школским планом и програмом, али и да прошири његово литерарно знање. Кроз ову активност ученици развијају способност за емоционални доживљај и разумевање књижевног изражаја, уче нове термине и богате свој речник;
- Цртање и илустровање - активност којом ученици кроз облике, боје и различите технике развијају машту, креативност и уметничко изражавање;
- Музика, плес и глума - музичко-драмска активност у којој ученици кроз ритам, покрет, звук и глас учествују у малим музичким и драмским радионицама, развијајући самопоуздање и тимски дух;
- Друштвене и спортске игре - активност проистекла из потребе ученика за игром, рекреацијом и дружењем. Доприноси моторичком и индивидуалном развоју, развоју другарства, сарадње и начина комуникације.

Слободне активности представљају важан сегмент рада у продуженом боравку, јер омогућавају ученицима да квалитетно проводе време након извршавања школских обавеза. Кроз различите облике активности ученици развијају креативност, машту, социјалне вештине и позитиван однос према раду и учењу. Слободне активности се организују у складу са интересовањима ученика, њиховим узрастом и могућностима, а реализују се кроз индивидуални и групни рад.

Циљеви слободних активности: Подстицање креативности и маште, Развијање социјалних вештина и сарадње, Јачање самопоуздања код ученика, Квалитетно коришћење слободног времена, Развијање различитих интересовања, Подстицање физичке активности, Развијање позитивних животних навика.

Секције у продуженом боравку представљају важан сегмент васпитно-образовног рада, јер омогућавају ученицима да, кроз различите облике активности, развијају своја интересовања, способности и таленте. Рад у секцијама организује се у складу са узрастом ученика, њиховим потребама и афинитетима. У боравку се прганизују: еколошка секција за ученике првог и другог разреда као и спортска секција. Садржаји програма еколошка секција се реализују кроз теме којима су обухваћени основни појмови екологије. Акценат се ставља на проширивање знања о екологији, али и занања о рециклажи и њеном значају за животну средину. Спортска секција доприноси развоју физичких способности и здравих навика. Садржаји програма спортска секција се реализују кроз теме којима су обухваћени основни појмови спорта. Посебно се обраћа пажња на проширивање знања о конкретном спорту, као и улога и значај здравог начина живота која битно утичу на човека. Приликом реализације спортске секције, акценат је стављен на екипне спортове (између две ватре, фудбал, кошарка, елементарне игре…).

Сарадња са родитељима: Квалитетна сарадња је кључ успеха, јер продужени боравак представља мост између школе и куће.

- Индивидуални разговори: редовна размена информација о напредовању ученика у изради задатака, али и о његовом емоционалном стању и понашању.
- Информативни панои и дигитална комуникација: објављивање недељних планова рада, фотографија радова на сајту школе.
- Отворена врата: Могућност да родитељи присуствују одређеним радионицама како би видели како њихова деца проводе време и како се социјализују.

Сарадње наставника и боравка:

- .Координација наставног процеса: примарни циљ је да продужени боравак не буде одвојена целина, већ наставак образовног рада.
- Дневна размена информација: кратке консултације пре или након наставе о томе шта је прђено на часовима, које су нове наставне јединице и на шта треба обратити пажњу при изради домаћих задатака.
- Усаглашавање критеријума: веома је важно да оба наставника имају исти критеријум приликом провере задатака (нпр. начин писања слова, решавање математичких операција) како дете не би било збуњено.
- Праћење индивидуалног напретка: заједничко идентификовање ученика којима је потребна додатна подршка или оних који брже напредују, како би им се прилагодили задаци.

Методичко-дидактичка сарадња:

- Повратна информација о потешкоћама: наставник из боравка информише колегу из наставе ако дете показује отпор према одређеном предмету или има системске грешке које се понављају.
- Педагошко-психолошки аспект (Понашање и социјализација)

Будући да ученици у боравку проводе време у мање формалном окружењу, наставник у боравку често први примети промене у динамици групе.

23. ПРОГРАМ РАДА ЦЕЛОДНЕВНЕ НАСТАВЕ 1. И 2. РАЗРЕДА

Целодневна настава реализује се на основу Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2918 – др. закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023), Правилника о ближим условима организовања целодневне наставе и продуженог боравка („Сл. гласник РС“, 77/2014 од 24.07.2014. године). Сви облици и видови образовно-васпитног рада са ученицима у целодневној настави остварују се у складу са Планом и програмом наставе и учења, Школским програмом, Развојним планом школе и годишњим планом рада школе.

Целодневна настава је најорганизованији део образовно – васпитног процеса установе за основно образовање и васпитање, заснована на начелима друштвене и научне организације како би се што потпуније остваривали друштвени циљеви васпитања и друштвеног развоја.

Овај вид наставе уједначава услове за стицање знања, развијања и афирмација склоности, способности и формирање хумане и стваралачке личности сваког појединца.

Ублажавањем дејства неповољних фактора који су социјално условљени богаћењем својих програмских садржаја, целодневна настава полази од уверења да је могуће ослобађање личности од граница које су понекад постајале природни услови, али ипак зависе од људске воље и мењање не само темпа већ и усмерености укупног, а посебно психичког развоја ученика.

У конципирању својих задатака полази и од конкретних потреба и захтева околине, посебно родитеља, чврсто се повезују са свим другим институцијама и организацијама које се по својим програмима баве образовно – васпитном делатношћу свих узраста и слојева становништва.

Циљеви и задаци

Целодневна настава је такав облик рада која пружа могућности:

. да се оптимално обухватају и обједињују друштвени циљеви и програмски задаци основне школе, да се што прецизније дефинише а у исто време и продубљује и проширује њена програмска структура и тиме модернизује њена садржинска усмереност

- да се модернизује образовно – васпитни процес са циљем да се омогући ученицима да у складу са својим индивидуалним потребама и склоностима стичу знања, развијају способности, изграђују ставове критичким промишљање
- да развијају личне потребе и вештине бавећи се различитим организованим слободним активностима у којима ће моћи да стваралачки мисле, раде у временском периоду одређеним за то
- преузима део задатака у васпитању младих који традиционално припадају породици (нарочито ако су оба родитеља запослена) – исхрана, организовање рекреације, професионално информисање и друштвено – културни живот
- осигурава свим ученицима једнаке услове за учење, рад, развој и напредовање током школовања
- упоредо са обавезним активностима делатност се проширује и на: допунске, изборне, ванаставне активности
- спроводи се дневна и недељна организација живота и рада ученика са циљем да се све обавезе које проистичу из наставног програма обаве у школи
- демократизација и хуманизација односа деце и родитеља у школи, где родитељи преузимају непосреднију и искренију сарадњу у решавању уже васпитних задатака.

Целодневна настава омогућава подизање нивоа заштите и бриге о ученицима, уједначава услове за стицање знања, развијање и афирмација склоности, способности и формирање хумане и стваралачке личности сваког појединца и доприноси развијању радних навика код ученика.
Унапређује се и подстиче социјално- емоционални развој деце.
Унапређују се нивои комуникације и заинтересованости ученика за процес учења.

Целодневна настава је посебан облик образовно-васпитног рада у коме се смењују часови редовне наставе и различити облици слободних активности и у оквиру кога ученици имају један оброк и час самосталног рада.

С обзиром на време које деца проведу у школи, планирањем дневног распореда треба да се води рачуна о оптерећењу ученика и смени обавезних и слободних активности, периода рада и периода организованог одмора за ученике.
У току школске године сваки разред, једном у току тромесечја, у оквиру отвореног дана за заинтересоване учеснике образовно-васпитног рада у школи и родитеље, приказује резултате рада настале у оквиру слободних активности путем тематског уређења школског простора, јавних часова, приредби и слично.
Основни циљеви програма рада у целодневној настави су:
1. Развој целовите личности ученика:
- Подстицање когнитивног, емоционалног, социјалног, моторичког и креативног развоја ученика.
- Остваривање знања, вештина и компетенција у складу са наставним планом и програмом.
- Формирање позитивног самопоштовања и самопоуздања.
- Развој одговорног и етичког понашања.
- Унапређење способности учења и решавања проблема.
2. Омогућавање квалитетног и ефикасног учења:

- Прилагођавање наставних садржаја и метода рада индивидуалним потребама и могућностима ученика.
- Коришћење различитих облика и метода рада, укључујући и практичне активности, пројекте и истраживачки рад.
- Подстицање активног учешћа ученика у наставном процесу.
- Обезбеђивање сталне подршке и праћења напретка ученика.

3. Развијање социјалних вештина и сарадње:
- Стварње подстицајног окружења за сарадњу и тимски рад.
- Развијање емпатије, толеранције и поштовања различитости.
- Унапређење комуникативних вештина.
- Суочавање са сукобима на конструктиван начин.

4. Обезбеђивање здраве и уравнотежене исхране и одмора:
- У току дана ученицима се нуди здрава и укусна храна.
- Обезбеђује се довољно времена за одмор, игру и физичку активност.
- Уче се о важности здравих навика.

5. Подршка родитељима:
- Информисање родитеља о напретку и учинку њихове деце.
- Укључивање родитеља у планирање и реализацију програма целодневне наставе.
- Организовање састанака и радионица за родитеље.
- Пружање подршке родитељима у васпитању деце.

Програм рада у целодневној настави треба да буде конципиран на начин да се остваре ови циљеви и да се ученицима омогући квалитетно и ефикасно учење и развој.

Садржај програма

Садржаје наставног плана и програма ће реализовати наставници који раде у целодневној настави. Реализација обавезних предмета, изборног предмета, факултативних програма, слободних активности активног слободног времена, часова одељенске заједнице и часа одељењског старешине као и других облика рада је распоређена на два разредна учитеља, предметног наставника (енглески језик) и предавачи обавезног изборног предмета (грађанско васпитање и верска настава). Наставници који предају предмете српски језик или математику раде наизменично пре или послеподне.
Важно је планирати све активности како би се постигла усклађеност садржаја и рада оба учитеља.

Време предвиђено за реализацију пратећих активности треба реализовати у складу са претходно наведеним циљевима рада у целодневној настави, имајући увек на уму узраст и могућности детета. Креативност, иновативност и учитељска вештина, максимално ће доћи до изражаја при одабиру игара, литературе, културних и спортских садржаја, садржаја који ће допринети развоју социјализације и комуникацијских

вештина детета. Посебну пажњу треба посветити целокупном развоју детета у здраву, самосталну, радно оспособљену јединку, која ће у будућности својим знањем, развијеним животним вештинама и ставовима допринети развоју друштва.
План наставе и учења у целодневној настави се реализује као и у класичној настави за обавезне наставне предмете, изборне наставне предмете, ваннаставне активности. У целодневној настави постоје и часови самосталног рада ученика као активности активног слободног времена.

Активности активног слободног времена:

- **Мала школа великих ствари** је област која обухвата учење о социјалним и културним тековинама. Учимо о пожељним и непожељним облицима понашања, о односима са собом и окружењем, о начинима комуникације, о традицији и модернизацији итд. Исто тако, учимо основе лепог понашања, правилима, обавезама, емоцијама...
- **Оловка пише срцем** је област која има за циљ да помогне ученику да савлада технику читања и писања на елементарном нивоу. Кроз ову активност ученици ће развити способност говорног изражаја, комуникацијске способности, развијање способности за емоционални доживљај и разумевање књижевног изражаја, учење нових термина (богаћење речника).
- **Чаробни свет боја и покрета** је област усмерена на ликовно-вајарске способности и активности, уз помоћ којих долазимо до уметничког изражаја. Усмерена је и на музичке и драмске активности. Ритам, покрет, звук, глас су елементи које ће деца користити у малим музичким и драмским радионицама.
- **Екологија- „ Ово је Земља за нас“** је област еколошке писмености, у оквиру које ће ученици у најранијем школском узрасту развити љубав према екологији и свест о важности очувања животне средине, упознаје их са проблемима загађења, климатским променама, представља им појам рециклаже, уводи их у практичне активности (садња дрвећа, чишћење школског дворишта, израда памфлета и летака о начину очувања животне средине).
- **Игре без граница** је активност проистекла из потребе деце за игром, рекреацијом и развијањем дигиталних компетенција кроз виртуелне игре и садржаје. Реализује се у оквиру слободног времена ученика, а у циљу развоја моторичких способности и социјалних вештина.

Важно је истаћи да су сви садржаји програма целодневне наставе прилагођени узрасту и могућностима ученика. Наставници користе различите методе рада, укључујући и практичне активности, пројекте и истраживачки рад, како би ученицима омогућили да активно уче и развијају своје вештине.

Табеларни преглед фонда часова редовних и пратећих активности:

Редни број	*Редовне активности у целодневној*	*Недељни број часова*	*Годишњи број часова*
	РЕДОВНА НАСТАВА		
1.	Српски језик	5	180
2.	Енглески језик	2	72
3.	Математика	5	180
4.	Свет око нас	2	72
5.	Музичка култура	1	36
6.	Ликовна култура	2	72
7.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
8.	Дигитални свет	1	36
9.	Грађанско васпитање	1	36
10.	Верска настава	1	36
11.	Час одељењског старешине (ЧОС)	1	18
12.	Одељењска заједница (ОЗ)		
12.	Ваннаставна активност (секција)	1	36

13.	Часови самосталног рада (Српски језик, Математика, Свет око нас)	5+1	216
14.	Допунска настава (Српски језик, Математика)	1	36
	УКУПНО ЧАСОВА РЕДОВНЕ НАСТАВЕ	**32**	**1152**
	АКТИВНОСТИ АКТИВНОГСЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА		
1.	**Мала школа великих ствари**	1	36
2.	**Оловка пише срцем**	1	36
3.	**Чаробни свет боја и покрета**	1	36
4.	**Екологија - „ Ово је Земља за нас“**	1	36
5.	**Игре без граница**	1	36
	ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ ЦЕЛОДНЕВНЕ НАСТАВЕ		
6.	Спортске игре	5	180
7.	Припрема за ручак	5	180
	УКУПНО ЧАСОВА АКТИВНОГ СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА (АСВ)	**15**	**540**

Начин остваривања програма целодневне наставе: У раду са ученицима у целодневној настави користе се разноврсне методе и облици рада, као што су:

- **Индивидуални рад:** рад са учеником у циљу његовог индивидуалног напредовања.
- **Групни рад:** рад у мањим групама ученика на заједничком задатку.
- **Пројектни рад:** рад на дугорочном пројекту који укључује истраживање, планирање, реализацију и презентацију.
- **Демонстративно-илустративна метода:** демонстрација и илустровање наставног садржаја
- **Практично-искуствена метода:** учење кроз практичне активности и искуства
- **Игра:** коришћење игре као методе учења и развоја

САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА

Вежбање и утврђивање градива српског језика, математике, света око нас, уз пружање помоћи у учењу и савладавању, као и подстицање и неговање индивидуалних интересовања ученика.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ

Слободне активности су тематски подељене у 5 група:

- Мала школа великих ствари
- Оловка пише срцем
- Чаробни свет боја и покрета
- Екологија „Ово је Земља за нас“
- Игре без граница

Мала школа великих ствари је област која обухвата учење о социјалним и културним тековинама. Учимо о пожељним и непожељним облицима понашања, о односима са собом и окружењем, о начинима комуникације, о традицији и модернизацији итд. Исто тако, учимо основе лепог понашања, правилима, обавезама, емоцијама...

Оловка пише срцем је област која има за циљ да помогне ученику да савлада технику читања и писања на елементарном нивоу. Кроз ову активност ученици ће развити способност говорног изражаја, комуникацијске способности, развијање способности за емоционални доживљај и разумевање књижевног изражаја, учење нових термина (богаћење речника).

Чаробни свет боја и покрета је област усмерена на ликовно-вајарске способности и активности, уз помоћ којих долазимо до уметничког изражаја. Усмерена је и на музичке и драмске активности. Ритам, покрет, звук, глас су елементи које ће деца користити у малим музичким и драмским радионицама.

Екологија- „ Ово је Земља за нас“ је област еколошке писмености, у оквиру које ће ученици у најранијем школском узрасту развити љубав према екологији и свест о важности очувања животне средине, упознаје их са проблемима загађења, климатских променама, представља им појам рециклаже, уводи их у практичне активности (садња дрвећа, чишћење школског дворишта, израда памфлета и летака о начину очувања животне средине).

Игре без граница је активност проистекла из потребе деце за игром, рекреацијом и развијањем дигиталних компетенција кроз виртуелне игре и садржаје. Реализује се у оквиру слободног времена ученика, а у циљу развоја моторичких способности и социјалних вештина.

План и програм наведених активности детаљније ће се уредити Годишњим планом рада као и оперативним плановима рада за текућу школску годину.

24. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА АДАПТАЦИЈЕ УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА, УЧЕНИКА ПЕТОГ РАЗРЕДА, НОВОУПИСАНИХ УЧЕНИКА ОД ДРУГОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА КАО И НОВОЗАПОСЛЕНИХ КОЛЕГА

Циљ: Олакшати адаптацију на нове захтеве и услове рада које са собом носи прелазак из једне установе у другу (прелазак из предшколске установе у школу, прелазак из једне школе у другу) као и прелазак из једног циклуса образовања и васпитања у други.

	АКТИВНОСТ	Носиоци активности
ПРЕ ПОЛАСКА У ПРВИ РАЗРЕД	- Организовање радних субота где се ученици и родитељи на радионицама које припремају наставници и учитељи упознају са школом, а управа школе и стручни сарадници упознају родитеље са организацијом, радом школе и потребним припремама детета за полазак у први разред. - Провера спремности ученика за полазак у школу и интервјуисање родитеља у циљу добијања података о детету који су значајни за формирање одељења., савети за припрему пре поласка у школу - Разговор психолога и педагога са учитељима кроз који се упознају са особеностима детета	Наставници, учитељи, психолог, педагог, логопед директор, помоћник директора
АДАПТАЦИЈА УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА	- Посета часовима у циљу праћење адаптације ученика, прихватање правила понашања у школи, укључивање у вршњачку групу - Посета часова у циљу праћења школских постигнућа - Логопедска процена и примена стандардизованих логопедских мерних иструмената, праћење анализе и синтезе и развој графомоторике посебна правилан хват оловке, фонетска дискриминација	Психолог, педагог, логопед, учитељи, наставници, психолог, педагог

	- Праћење ученика који имају тешкоће у напредовању и планирање и предузимање мера за њихово отклањање - Праћење ученика који имају проблеме у понашању и планирање мера за њихово решавање - Консултативни разговори са учитељима, праћење адаптације ученика, са нагласком на праћење адаптације ученика који испољавају развојне специфичности - Консултативни разговори са родитељима ученика и ученицима који имају тешкоће у адаптацији	
АДАПТАЦИЈА УЧЕНИКА ПЕТОГ РАЗРЕДА	- Посета часовима у циљу праћење адаптације ученика са нагласком на праћење ученика који испољавају развојне специфичности - Посета часова у циљу праћења школских постигнућа - Праћење ученика који имају тешкоће у напредовању и планирање мера за њихово отклањање, уколико је потребно израда иоп-а - Праћење ученика који имају проблеме у понашању и планирање мера за њихово решавање - Заједнички консултативни разговори учитеља и наставника у циљу бољег упознавања ученика - Наставници одржавају час ученицима у четвртом разреду - Индивидуални разговори и саветодавни рад са ученицима који имају проблема у понашању, напредовању и адаптацији - Консултативни разговори са родитељима ученика који имају тешкоће у адаптацији проблеме у понашању и напредовању - Предавање „ Технике успешног учења“, демонстрација техника по потреби - Анкетирање ученика петог разреда на тему адаптације ученика на пети разред	Наставници предметне наставе, одељењски старешина,психолог, педагог
АДАПТАЦИЈА НОВОУПИСАНИХ УЧЕНИКА	- Разговор са директором, или помоћником директора при упису у школу - Интервју са родитељима и будућим ученицима са циљем препознавања специфичности и потреба - Консултативни разговори са одељенским старешинама - Индивидуални разговор и саветодавни рад са ученицима - Праћење напредовања ученика, пружање додатне подршке уколоко је потребна , посебно за ученике са сметњама у развоју као и оне који долазе из иностранства не познају добро језик, који су радили по другачијим програмима - Рад са одељењем, по потреби у циљу прихватања новоуписаних ученика	Директор, помоћник директора, психолог, педагог, одељенски старепина, предметни наставници

АДАПТАЦИЈА НОВОЗАПОСЛЕНИХ КОЛЕГА	- Пријем и упознавање са руководством и непосредним колегама - Обилазак радних просторија и упознавање са инфраструктуром. - Додела информативног пакета (приручник за запослене, процедуре, правила понашања) - Додељивање ментора или старијег колеге који прати новог члана тима. - Вођење кроз радне задатке, алате и системе који се користе у свакодневном раду. - Редовне краткотрајне консултације и отворена комуникација током првих недеља. - Обука за коришћење интерних платформи, софтвера и комуникацижних канала. - Упознавање са административним процедурама (радно време, извештавање, евиденција рада). - Заједничка кафа добродошлице или ручак са тимом. - Тим билдинг активности или неформална окупљања. - Разговор након првог месеца о искуствима и изазовима на послу. - Сугестије за унапређење процеса увођења нових радника	Директор, помоћници директора, психолог, педагог, одељенски старепина, предметни наставници, искусни наставници, ментори, руководиоци тимова

25. ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ДОДАТНУ ОБРАЗОВНУ ПОДРШКУ (ИОП)

Школа својом мисијом и визијом темељно посвећена стварању подстицајног, сигурног и инклузивног окружења у којем сваки ученик има једнаке услове за развој својих потенцијала, стицање знања и социјализацију. Полазећи од законских оквира и начела инклузивног образовања, школа препознаје и уважава индивидуалне различитости међу ученицима, схватајући их као богатство за целокупну заједницу, а не као препреку у васпитно-образовном процесу.

Индивидуални образовни план (ИОП) представља кључни инструмент и стратешки механизам којим школа пружа циљану, благовремену и адекватну додатну подршку ученицима којима је, због развојних тешкоћа, инвалидитета, учења на матерњем језику који није српски, социјалне депривације или изузетних способности, потребан прилагођен приступ у настави.

Програм ИОП-а у нашој школи заснива се на следећим принципима:

- **Индивидуализација приступа:** Прилагођавање метода рада, темпа учења, услова и наставних средстава конкретним потребама и могућностима ученика.
- **Тимски рад и сарадња:** Усклађено деловање наставника, стручних сарадника (педагога и психолога), родитеља (старатеља) и самог ученика кроз рад Школског тима за додатну подршку.
- **Праћење и вредновање напретка:** Континуирано праћење постигнућа ученика, евалуација примењених мера и флексибилно прилагођавање плана у складу са развојним потребама детета.
- **Партнерство са породицом:** Изузетно важна улога родитеља у свим фазама – од идентификације потреба, преко израде плана, па све до његове реализације и евалуације.

Кроз овај програм, школа обезбеђује да се кроз различите моделе подршке (ИОП1, ИОП2 или ИОП3) сваком детету пружи могућност да напредује сопственим темпом, оствари пуне образовне и социјалне потенцијале и равноправно учествује у животном циклусу школске заједнице.

Циљ: Правовремено препознавање, реаговање и пружање подршке ученицима који имају тешкоће у укључивању и напредовању у васпитно образовном раду и учењу, који имају сметње у развоју, инвалидитет, живи у социјално нестимулативној средини и сл., као и ученицима који остварују резултате значајно изнад нивоа општих и посебних стандарда.
Задаци:

- **Правовремена идентификација и процена:** Систематско праћење напретка ученика и благовремено утврђивање потреба за додатном подршком у сарадњи наставника, стручних сарадника и родитеља.

- **Израда флексибилних и функционалних планова:** Креирање и примена адекватних модела подршке (ИОП1, ИОП2 или ИОП3) који су усклађени са индивидуалним могућностима, потребама и стиловима учења детета.

- **Прилагођавање услова и садржаја:** Модификовање наставних метода, облика рада, услова у којима се настава одвија, као и наставних садржаја и исхода (када је то неопходно), ради лакшег савладавања градива.

- **Подстицање социјалне интеграције:** Развијање позитивне клиμε у одељењу, подстицање вршњачке подршке, сарадње и међусобног уважавања, како би се остварила пуна укљученост ученика у живот школе.

- **Континуирано праћење и евалуација:** Редовно преиспитивање ефикасности примењених мера, праћење постигнућа ученика и евалуација напретка ради благовременог кориговања циљева у плану.

- **Јачање партнерства са породицом:** Остваривање континуиране, отворене и подржавајуће сарадње са родитељима (старатељима) као кључним партнерима у васпитно-образовном процесу

Чланови тима за инклузивно образоваење: директор, помоћник директора, психолог, педагог, логопед, наставници предметне и разредне наставе, родитељ ученика коме је потребна додатна подршка у раду.

Врсте подршке и модели прилагођавања (Типови ИОП-а):

- ***ИОП1* — прилагођавање услова, метода рада и дидактичких средстава (без мењања стандарда и исхода).**
- ***ИОП2* — прилагођавање садржаја, стандарда и исхода образовно-васпитног рада (када се исходи снижавају у односу на опште стандарде).**
- ***ИОП3* — обогаћивање и проширење садржаја за ученике са изузетним способностима.**

Програм за ученике којима је потребан ИОП1 (Прилагођавање услова и начина рада)

ИОП1 се примењује за ученике којима је потребна подршка у савладавању програма наставе и учења кроз прилагођавање просторних, временских, техничких и дидактичких услова, као и начина рада и оцењивања, без смањења општих стандарда знања.

- **Циљ програма:** Обезбеђивање услова за несметано праћење редовне наставе и постизање стандарда образовања уз коришћење прилагођених метода.
- **Начини рада и методологија:**

  - **Прилагођавање просторних и техничких услова:** Обезбеђивање одговарајућег места за седење (близу табле, мање онемогућавајућих стимулуса), коришћење специјализованих дидактичких средстава, помагала и асантивне технологије.
  - **Модификација методологије рада:** Коришћење различитих сензорних канала при презентовању градива (визуелни, аудитивни, манипулативни), чешће промене активности, разбијање наставног садржаја на мање кораке и давање јасних, кратких инструкција.

- **Темпо рада и време:** Прописивање дужег времена за израду задатака, усмене провере или писмене вежбе, у складу са индивидуалним капацитетима ученика.
- **Прилагођавање начина оцењивања:** Учесталије праћење и формативно оцењивање, комбиновање усмене и писмене провере, коришћење прилагођених тестова (већи фонт, мање задатака по страни, јасно формулисана питања).

Програм за ученике којима је потребан ИОП2 (Прилагођавање садржаја и исхода)

ИОП2 се примењује за ученике са тешкоћама у развоју или инвалидитетом када је неопходно прилагодити опште стандарде знања, односно снизити исходе учења и модификовати наставне садржаје у једном или више предмета.

- **Циљ програма:** Остваривање максималних могућих постигнућа ученика кроз функционално знање и садржаје прилагођене његовим развојним могућностима.
- **Начини рада и методологија:**

  - **Модификација садржаја (реддукција и адаптација):** Изостајање апстрактних садржаја и фокус на практичним, свакодневним и функционалним знањима и вештинама.
  - **Прилагођавање исхода:** Дефинисање посебних, конкретних и достижних исхода за сваку тематску целину који су у складу са психофизичким могућностима ученика, а који се разликују од прописаних стандарда за тај разред.
  - **Индивидуализовани и групни рад:** Комбиновање непосредне подршке наставника у току редовног часа са посебним облицима рада кроз корективни рад или мање радне групе.
  - **Посебни критеријуми оцењивања:** Оцењивање напретка искључиво у односу на оствареност циљева и исхода дефинисаних у индивидуалном плану ученика, уз нагласак на његов лични напредак и труд.

Програм за ученике којима је потребан ИОП3 (Обогаћивање и проширење садржаја)

ИОП3 се креира и остварује за ученике са изузетним способностима (даровите ученике), са циљем да се постојећи садржаји прошире, продубе и обогате у одређеним областима интересовања.

- **Циљ програма:** Развој критичког мишљења, истраживачких вештина, креативности и врхунских постигнућа у доменима где ученик показује натпросечан потенцијал.
- **Начини рада и методологија:**
  - **Проширење и продубљивање садржаја:** Увођење напредних тема, сложенијих проблема и научних дисциплина које превазилазе редован план и програм.

- **Истраживачки и пројектни рад:** Ангажовање ученика на изради индивидуалних и тимских истраживачких пројеката, менторски рад са предметним наставницима или стручним сарадницима.
- **Примена савремених технологија и самостално учење:** Подстицање коришћења дигиталних платформи, стручне литературе, симулација и креативног решавања проблема.
- **Учешће на такмичењима и смотрама:** Припрема за школска и виша такмичења, сусрете младих научника и креативне фестивале.

Праћење, евалуација и ревизија програма подршке

- **Тимски рад:** Рад са ученицима којима је потребан ИОП прати педагошко-психолошка служба, разредни старешина, предметни наставници и родитељи/старатељи кроз рад вршњачког/стручног тима.
- **Динамика евалуације:** Успешност примене програма подршке се прати континуирано, а формална евалуација и ревизија врше се најмање два пута у току школске године (на крају првог полугодишта и на крају наставе), уз могућност корекције метода и циљева у било ком тренутку уколико се за тим укаже потребе

Активности	**Носиоци активност**
- Праћење развоја и напредовања свих ученика - Идентификовање ученика који не остварују очекиване исходе . - Идентификовање ученика који остварују резултате изнад нивоа општих и посебних стандарда - Прикупљање података и израда педагошког профила ученика - Планирање отклањања физичких и комуникацијски препрека у васпитно-образовном раду (индивидуализован начин рада) – прилагођавање простора и услова, метода рада, средстава, начина задавања задатака и сл. - Израда, доношење и примена ИОП-а за ученике код којих није дошло до напредовања након индивидуализованог начина рада - Креирање атмосфере толеранције, сарадње и прихватања различитости у одељењу - Евалуација ИОП-а кроз анализу постигнућа ученика - праћење образовних постигнућа ученика, праћење сазнајног, емоционалног и социјалног развоја ученика и његовог уклапања у школску средину -Професионална оријентација и помоћ при избору школе у којој ће ученик наставити школовање -Стручно усавршавање запослених - упознавање, едуковање и сензибилизација наставника за рад са учеником -Помоћ наставницима у индивидуализацији рада са учеником и изради и релизацији ИОП-а	Стручни сарадници, Тимови за пружање додатне подршке, Одељенске старешине, Родитељи ученика, Специјализоване установе за рад са децом са сметњама у развоју, Школска управа, Наставници

-Психолошко-педагошки инструктивни рад са члановима појединачних тимова за спровођење ИОП-а -Сарадња са родитељима, старатељима - мотивисање породице и стварање позитивне атмосфере поверења и сарадње -Сарадња са здравственим и локалним институцијама, надлежним службама Министарства просвете и науке, са Интерресорном комисијом и саветницима ШУ Београ, -Додатна подршка ученицима који се образују уз додатну подршку уз сарадњу са ШУ, родитељима,ученицима при полагању завршног испита у складу са потребама ученика	

26. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

У школи је организован Ученички парламент, кога чине по два ученика из сваког одељења седмог и осмог разреда. Подршку у планирању и реализацији рада Ученичког парламента пружају педагог и психолог.

Овај вид организације ученика се реализује у складу са Законом, у циљу што веће демократизације и децентрализације школе. Ативно учешће ученика у раду школе нам помаже да проблеме школског живота и рада сагледамо из њиховог угла.

Ученички парламент има свој пословник о раду са којим се на почетку сваке школске године ученици упознају.Ученички парламент бира своје представнике за Школски одбор, Тим за заштиту од дискриминације насиља, злостављања и занемаривања, Тим за самовредновање, Стручни актив за развојно планирање.

Општи циљ рада Ученичког парламента јесте развој демократске културе, социјалних вештина и активне партиципације ученика у живот и рад школе, кроз заступање њихових интереса, потреба и ставова.

Специфични циљеви рада Ученичког парламента:

- **Заступање интереса ученика:** Остваривање сарадње са органима школе (директор, наставничко веће, школски одбор) и изношење предлога, мишљења и ставова ученика о питањима од значаја за њихов положај у школи.
- **Подстицање активне партиципације:** Укључивање ученика у доношење одлука које се директно тичу васпитно-образовног процеса, школске средине и ваннаставних активности.
- **Развој демократских вредности и комуникације:** Учење кроз праксу о правима и одговорностима, неговање културе дијалога, уважавање различитих мишљења и развијање вештина мирног решавања конфликата.
- **Унапређење квалитета школског живота:** Иницирање и реализација хуманитарних, културних, спортских и еколошких акција, као и пројеката који побољшавају атмосферу и услове рада у школи.
- **Превенција и подршка вршњачкој заједници:** Подстицање вршњачке солидарности, пружање подршке ученицима којима је помоћ потребна (на пример, током процеса адаптације) и сарадња у превенцији свих облика насиља.

Задаци рада Ученичког парламента:

- давање сугестија, мишљења, предлога свим органима школе, као и директору које се односе на све видове наставних и ваннаставних активности, оптерећеност ученика, избор уџбеника
- разматрање односа и сарадње ученика међусобно, ученика и наставника и осталих радника школе,
- обавештавање ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање,
- сарадња и учешће у акцијама општинског парламента, канцеларијом за младе, невладиним организацијама идр.
- учешће у реализацији хуманитарне акције – новогодишњи пакетићи за ученике слабијег материјалног стања из наше школе
- учешће у акцијама којима се промовишу хуманост, солидарност
- пружање подршке ученицима којима је потребна
- својим радом ученици ће дати допринос подизању општег нивоа безбедности, као и квалитетнијем раду ученика и наставника, бољој организацији рада школе.
- посебну улогу у реализацији програма за заштиту од дискриминације, злостављања, занемаривања, активностима Вршњачког тима за спречавање свих видова насиља
- израда тематских паноа (излети, ђачки бисери, промоција радова талентованих ученика, промоција понашања солидарног карактера и др.)
- организовање културних и спортских манифестација које могу бити и хуманитарног карактера
- помоћ у организовању и реализацији сајма занимања у школи – родитељи представљају своја занимања
- анкетирање ученика –испитивање праксе са циљем унапређења
- предлози за уређење простора
- предлози за избор Ђака генерације у складу са Правилником

Редни број теме	Област/тема	Број састанака	Садржаји	Исходи	Начин остваривања програма
1.	Конституисање парламента и избор руководства	1	Избор председника, потпредседника и представника ученика у органима школе; упознавање са планом рада за нову школску годину, извештајем о раду школе у претходној школској години и другом школском документацијом	Формиран састав Ученичког парламента за текућу школску годину и изабрано руководство. Ученици упознати са својим улогама, правима, обавезама и начином рада у органима школе. Упознати са извептајима и плановима школске документације	Пленарна седница. Дијалог, изборни поступак (тајно или јавно гласање), инструктивно упознавање са актима школе. Представници свих одељења, координатор парламента, директор/стручни сарадници
2.	Обележавање јубилеја школе – 50 година постојања	1	Учешће ученика у организацији и реализацији активности поводом обележавања 50 година постојања школе (пригодни програми, изложбе, промоција школских активности), уз учешће у Дечјој недељи.	Успешно реализовано учешће ученика у организацији и програму обележавања 50 година постојања школе. Развијен осећај припадности колективу, поштовања школске традиције и међугенерацијске солидарности.	Рад у секцијама и радним групама, фронтални и групни рад. Пројектно планирање, организаторске активности, јавни наступи, креативне радионице. Чланови парламента, наставници-ментори, управа школе, локална заједница.
3.	Обележавање значајних датума у новембру	1	Обележавање: Дан просветних радника 8. новембар; Дан примирја у	Усвојене вредности толеранције, међусобног уважавања и ненасиљене	Интерактивне радионице, трибине, конференције.

			1. светском рату 11. новембар; Међународни дан толеранције 16. новембар (радионице, вршњачка едукација); почетак планирања и реализације заједничких активности и сарадње са другим школама; Светски дан детета 20. Новембар”	комуникације кроз вршњачке радионице. Остварена иницијална сарадња са ученичким парламентима других школа и започета размена добрих пракси.	Вршњачка едукација, дискусија, размену искустава, радионички метод. Чланови парламента, представници вршњачких парламената других школа, стручни сарадници.
4.	Хуманитерне активности и осврт на полугодиште	1	Организовање традиционалне новогодишње хуманитарне акције; разматрање услова рада и боравка ученика у школи на крају првог полугодишта.	Развијена солидарност, емпатија и друштвена одговорност кроз успешну реализацију новогодишње хуманитарне акције. Сагледани актуелни услови рада и боравка ученика у школи и дефинисани предлози за унапређење.	Акцијско планирање, рад у малим групама. Практичне акције сакупљања помоћи, аналитички метод, писмено изјашњавање и анкетирање ученика. Сви ученици школе преко својих представника, хуманитарне организације, одељењске старешине.
5.	Анализа на крају полугодишта	1	Анализа успеха и владања на полугодишту; иницијативе ученика за побољшање школског стандарда и ваннаставних активности.	Извршена објективна анализа успеха и владања на полугодишту на нивоу ученичке заједнице. Формулисане конструктивне иницијативе ученика усмерене ка побољшању школског стандарда и ваннаставних активности.	Пленарна дискусија. Анализа статистичких података о успеху и владању, конструктивна дебата, подношење предлога. Чланови парламента, наставничко веће (кроз достављање извештаја и предлога).

6.	Међушколска сарадња и културне манифестације	1	Наставак и проширење сарадње са вршњачким парламентима из других школа (размена искустава, заједнички пројекти); припрема културних догађаја.	Проширена сарадња са вршњацима из других школа кроз заједничке пројекте и сусрете. Подстакнуто активно учешће ученика у културним догађајима и манифестацијама.	Заједнички састанци, посете, екскурзије. Презентације, договор преко дигиталних платформа или уживо, тимски рад. Парламенти партнерских школа, координатори, ученици.
7.	Екологија, вршњачка подршка и Дан жена	1	Пролећне еколошке акције уређења школског простора и дворишта; обележавање 8. марта; подршка акцијама солидарности.	Уређен школски простор кроз пролећне еколошке акције у којима су ученици преузели личну одговорност. Обележен 8. март уз развој културе изражавања поштовања према другима.	Практични рад у природи/школском простору, креативне радионице. Акцијско учење, еколошке акције чишћења и уређења, уметничко изражавање. Чланови парламента, еколошка секција, наставници биологије и ликовне културе.
8.	Професионална оријентација и спортске активности	1	Подршка ученицима завршних разреда у избору средње школе; припрема за предстојеће школске спортске турнире и манифестације.	Пружена вршњачка подршка ученицима завршних разреда у процесу професионалне оријентације и избора средње школе. Успешно организовани спортски турнири који подстичу фер-плеј и здрав	Инфо-сесије, спортски терени (тимски рад). Вршњачко менторство, промотивне активности, спортско надметање (фер-плеј). Ученици завршних разреда, наставници техничког/информатике,

				животни стил.	наставници физичког васпитања.
9.	Безбедно и достојанствено обележавање краја школске године за матуранте	2	Превентивне активности са парламентом: Договор о безбедном и позитивном прослављању завршетка школе. Строга забрана и упозорење на неприхватљива понашања: употреба пиротехнике и бакљада (посебно ван школског дворишта), исписивање графита, уништавање школске имовине и било какав вид непоштовања и увреда према наставницима и запосленима. Апел против прикупљања новца у школи за куповину бакљада и сличних материјала. Превентивно деловање чланова парламента кроз вршњачку едукацију и благовремено упозоравање родитеља и ученика о законским и дисциплинским последицама ових појава.	Подигнута свест ученика о важности безбедног понашања и поштовања кућног реда на крају школске године. Превентивно деловано против употребе пиротехнике, бакљада, уништавања имовине, сакупљања новца у те сврхе и било каквог облика непристојног понашања према наставницима и вршњацима, уз правовремено обавештавање родитеља. Остварен висок степен одговорности ученика за очување угледу школе.	Одељењске заједнице, родитељски састанци, вршњачки састанци. Превентивни разговор, едукативне кампање, апели преко дигиталних канала и огласних табли, сарадња са полицијом/МУП-ом по потреби. Чланови парламента, одељењске старешине, родитељи, директор и стручни сарадници школе.
10.	Културно – спортске активности и	1	Сумирање резултата са такмичења; учешће у	Сумирани постигнути резултати ученика на	Свечане седнице, јавне

	такмичења, испраћај матураната		организацији завршних школских манифестација и испраћају матураната.	такмичењима и пружена јавна подршка најуспешнијима. Допринос организацији завршних школских манифестација и достојанственом испраћају матураната.	манифестације. Јавна похвала, мотивационе технике, координација са управом школе. Успешни ученици, ментори такмичара, чланови парламента.
11.	Завршна евалуација рада парламента	1	Израда извештаја о остварености годишњег плана рада ученичког парламента и подношење извештаја надлежним органима школе.	Сачињен свеобухватан извештај о остварености годишњег плана рада ученичког парламента. Извршена критичка евалуација постигнутих циљева и дефинисане препоруке за рад наредног сазива парламента.	Завршна пленарна седница. Самоевалуација, анализа остварености плана, писање извештаја. Чланови парламента, координатор, школски одбор.

Напомена: Поред ових редовних месечних састанака, парламент се по потреби састаје и ванредно на захтев чланова, директора или стручних служби када се појаве актуелне теме и потребе за брзо реаговање (представљање и упознавање школске документације која представља стратешки важна документа за школу, разматрање орилагођавања ученика 5 . разреда на предметну наставу; избор уџбеника; избор наставних средстава, учешће у пројектима; предлози за унапређење услова рада установе и др.).

Начин праћења и остваривање програма: Праћење остваривања програма спроводи се кроз редовно вођење записника са месечних седница и евидентирање задужења чланова. Реализација планираних активности евалуира се кроз полугодишње и годишње извештаје који се достављају директору и органима школе. На крају школске године врши се завршна самоевалуација рада парламента ради унапређења будућих активности.

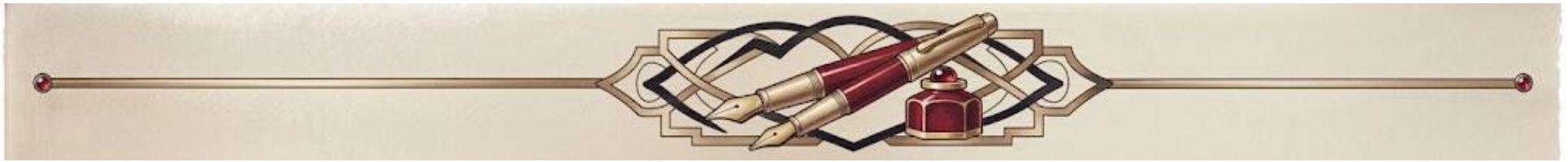

У Београду,
24.06.2026. године
Дел. број: 1868/1

ПРЕДСЕДНИК ШКОЛСКОГ ОДБОРА

_____

Ибро Ибрахимовић